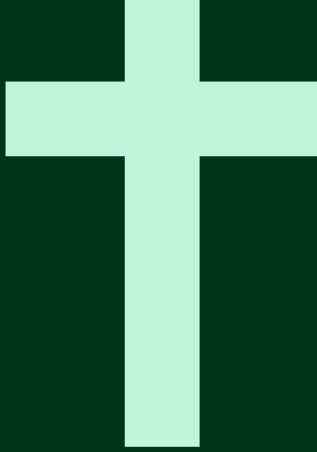

KAMIITHARI
ÑAANTSI

New Testament in Ajiñinka Apurucayali (PE:cpc:Ajiñinka
Apurucayali)

KAMIITHARI ÑAANTSI
New Testament in Ajiñinka Apurucayali (PE:cpc:Ajiñinka Apurucayali)

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ajiñinka Apurucayali

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ajiñinka Apurucayali [cpc], Peru

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ajiñinka Apurucayali

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Dec 2021
 f6359b3a-1ee9-58fb-a9df-96f6fcc0ffa5

Contents

MATEO	1
MARCOS	41
LUCAS	64
JUAN	104
JANTAYITAKIRI	132
ROMA-JATZIITI	168
1 CORINTO-JATZIITI	185
2 CORINTO-JATZIITI	203
GALACIA-JATZIITI	215
EFESO-JATZIITI	222
FILIPOS-JATZIITI	228
COLOSAS-JATZIITI	232
1 TESALÓNICA-JATZIITI	236
2 TESALÓNICA-JATZIITI	239
1 TIMOTEO	241
2 TIMOTEO	246
TITO	250
FILEMÓN	252
HEBER-PAANTIRI	253
SANTIAGO	268
1 PEDRO	273
2 PEDRO	278
1 JUAN	281
2 JUAN	285
3 JUAN	286
JUDAS	287
JOÑAAGAITAKIRIRI	289

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MATEO

Ichariniyitari Jesucristo
(Lc. 3.23-38)

¹ Jiroka iwairopaini ikaatzi ichariniyitari Jesucristo. Tima iriitaki icharini David-ni, ipofia iijatzí Abraham-ni. ² Ikanta pairani Abraham-ni, itzimaki itomi jiiitakiri Isaac. Ikanta Isaac tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Judá. Tii apaani ikanta itomi Jacob, oiyiki itomipaini. ³ Ikanta Judá jowaiyantakaakiro Tamar; jiiitakiri Fares, iriima pashini jiiitakiri Zara. Ikanta Fares tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Esrom. Ikanta Esrom tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aram. ⁴ Ikanta Aram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Naasón. Ikanta Naasón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Salmón. ⁵ Ikanta Salmón jowaiyantakaakiro Rahab, jiiitakiri Booz. Ikanta Booz jowaiyantakaakiro Rut, jiiitakiri Obed. Ikanta Obed tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Isai. ⁶ Ikanta Isai tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri David. Iriitaki pinkatharitaitsiri. Ikanta pinkathari David jowaiyantakaakiro iina Urías, jiiitakiri Salomón. ⁷ Ikanta Salomón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Roboam. Ikanta Roboam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abías. Ikanta Abías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Asa. ⁸ Ikanta Asa tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josafat. Ikanta Josafat tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Joram. Ikanta Joram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Uzías. ⁹ Ikanta Uzías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jotam. Ikanta Jotam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Acáz. Ikanta Acáz tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Ezequías. ¹⁰ Ikanta Ezequías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Manasés. Ikanta Manasés tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Amón. Ikanta Amón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josías. ¹¹ Ikanta Josías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jeconías. Irojatzí itzimantanakari iririntzipaini iijatzí. Aripaiti ipokaiyakini owayiriiti poñaachari Babilonia, jaakiri maawoni inampiki.

¹² Okanta ipiyaiyaani jaantaitakariri maawoni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, jiiitakiri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Zorobabel. ¹³ Ikanta Zorobabel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abiud. Ikanta Abiud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Azor. ¹⁴ Ikanta Azor tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aquim. Ikanta Aquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliud. ¹⁵ Ikanta Eliud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Matán. Ikanta Matán tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. ¹⁶ Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri José. Iriitaki oiminthoritakari María. Jiroka María iro owayiantakiriri Jesús, irijatzí jiiitakiri Cristo.

¹⁷ Jirika ikaatzi icharinintayitakari. Jitanakawo itzimantakari Abraham-ni irojatzí itzimantakari David-ni, ikaataiyini 14. Ipoñaanaa David-ni irojatzí jaantaitakariri Babilonia-ki, ikaataiyini 14. Ipiyaiyaani jaantaitakariri Babilonia-ki, irojatzí itzimantakari Cristo, ikaataiyini 14 iijatzí.

Itzimantakari Jesucristo
(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Jiroka okanta itzimantakari pairani Jesucristo. Ikanta José, tzimatsi iinathori oita María. Ikaayaakawo iinatyaawo. Tiimaita iñiuro intspawaiyaawo. Iro kantacha María motzitaki, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Ikanta José, tampatzikashiri jinaki irirori, ikowaki jowajyaantiroimi imananiikiini, tii ikowi jowaaripirotiro inkimakoitiro itzimashiwaitaka iintsiti. ²⁰ Ikanta ikinkishiriwaita José tsiniripaiti, jomishimpiyaakiri imaninkariti Pawa imayinikiini, ikantakiri: “José, icharini David-ni. ¿Jiiitama pikinkishiritantari powajyaantiro María? Payiro, tima Tasorintsinkantsi kantakaawori omotzitantakari. ²¹ Aririka iintzimaki iintsí, piitiri JESÚS. Iriitaki owawijaakotairini iyyininkapaini ikaaripiroshiriwaitaka”. ²² Ari okanta imonkaatantakari maawoni josankinatakari pairani Kamantantani, ikantaki:

²³ Ari owayiantakari tsinani kaari ñiirini shirampari, intzimi otomi, Jiiitaitiri Emanuel, akantziri añaaniki aaka: “Itsipatai Pawa”.

²⁴ Ikanta ikakitanai José, jimatakiro okaatzi jinintakaakiriri Pawa, jiiinantakawo. ²⁵ Tii jimaantzimaitawo irojatzí itzimantakari itanakawori otomi. Jiiitaitakiri JESÚS.

2

Ipokaki yotaniri iñiiri Jesús

¹ Itzimaki Jesús nampitsiki Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima itzimantakari Jesús, iri pinkathariwintantsiri Herodes. Ari jariitakari nampitsiki Jerusalén yotzinkariiti ikinapaakiro ishitowapiintzi ooryaatsiri. ² Josampitapaakiri: “¿Tsika isaikika iwinkathariti Judá-mirinkaiti owakiraa tzimatsiri? Janta nonampiki nopoñaanaka, noñaakiri impokiro niyotantakari tzimaki. Iro nopokantaiyarini nompinkathariti”. ³ Ikanta ikimawaki pinkathari Herodes, antawo ikinkishiryaanaka, ari ikimitakari iijatzí maawoni Jerusalén-jatzí. ⁴ Ipoña ikaimakaantakiri Herodes maawoni ijiwari Ompiratasorintsitari, iijatzí maawoni Yotzinkari, josampitakiri: “¿Tsika intzimika Cristo?” ⁵ Ikantaiyanakini irirori: “Intzimi janta nampitsiki Belén saikatsiri Judea-ki, tima ari okantzi josankinari Kamantantaniri, ikantaki:

⁶ Ari osaikiri nampitsi Belén janta Judea-ki, tikaatsi thainkironi.

Ari impoñiiaari pinkatharipirori janta. Iriitaki jiwatairini Israel-mirinkaiti ikaatzí nashitaari naaka”.

⁷ Ipoña Herodes, ikaimakaantakiri pokayitaintsiri jiñiiri owakiraa tzimatsiri, josampitakiri: “¿Tsikapaiti piñaakiri impokiro piyotantakari tzimaki pinkathari?” ⁸ Ikamantakiri maawoni. Ipoña ikantanakiri irirori: “Kamiitha, pimatiro piyaati Belén-ki, paminiri tsika isaikajaantzi iintsi. Aririka piñaakiri, iijatzí pinkinapai jaka, pinkamantapaina. Niyaatiita iijatzí naaka, nompinkathatakitiri”. ⁹ Irojatzí jawjantanakari. Iijatzí jiñaanairi impokiro jiñaakiri chapinki. Jiñaashitakari jaatzinkapaaki, iro jiyotantapaakawori pankotsi isaiki iintsi. ¹⁰ Ikanta jiñaakiri, kimoshiri ikantaiyapaakani. ¹¹ Ariitaiyapaakani pankotsiki, jiñaapaakiri iintsi iijatzí inaanati María. Jotzirowashitapaakari, ipinkathatapaakiri. Jashitayaakotapaakiri jamakiniriri, ipapaakiri oro, ipakiri kasankayitatsiri, ipakiri iijatzí kasankaari kipijyaari. Ojyiki owinawo jirokapaini. ¹² Ikanta jimagaiyapaakini, jomishimpiaakiri Pawa, ikantziri: “Iiro pipiyashitari Herodes. Pinkinanai pashiniki aatsi piyaatantaiyaari pipankoki”.

Jowamagaitaki iintsi

¹³ Aritaki piyaiyaani yotzinkariiti. Japiitairo imaninkariti Pawa jiñaanatziri José imishinikiini, ikantziri: “José, pishiyakairi iintsi iijatzí inaanati, piyaati nampitsiki Egipto. Ari pisaikiri janta irojatzí nonkantantaimiri: ‘Pimpiyai’. Aatsikitaki Herodes intsitokiri iintsi”. ¹⁴ Ikanta ikakitanaki José, ikamantakiro María, tsiniripaiti ishiyaka Egipto-ki, jaanakiri iintsi. ¹⁵ Ari isaikakiri janta, irojatzí ikamantaari Herodes. Ari okanta imonkaantakari josankinatakiri kitziroini Kamantantaniri, ikantaki:

Isaikawitaka notomi nampitsiki Egipto, nokaimairi impiyaita iijatzí.

¹⁶ Ikanta Herodes, yotaki jamatawitakiri yotzinkariiti, tii ipiyashitaari. Otyaanakari imashirinka. Jotyaantaki jowayiriti, ikantakiri: “Piyaati janta Belén-ki, papirotiri powamairi iintsipaini, ponthonkiri owakiraa tzimatsiri, iijatzí tzimakotaintsiri apiti josarintsiti”. Tima ari ikamantakiri chapinki yotzinkariiti jiñaantakariri impokiro. ¹⁷ Irootaki iñaanatakiri kitziroini Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikantaki:

¹⁸ Okaimapirotatzí Ramá-jato iragaiyani.

Ojyininkathori Raquel inatzí irakotakariri iintsitipaini.

Iro owashiriniintantakari jowamaitsiitakiro maawoni oryaaniiti.*

¹⁹ Okanta osamanitaki, kama Herodes, irojatzí isaikaki José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairi imaninkariti Pawa imishinikiini, ²⁰ ikantairi: “José, kantatsi piyaatai pinampiki, paanairi piintsiti pintsipataanairo inaanati. Tima kamaki kowawitachari intsitokirimi”. ²¹ Ari ikantaka José, ipiyaawo inampiki Israel. ²² Iro jariiwitaa José inampiki, ikantaitawairi: “Iri pinkatharitaatsiri Arquelao Judea-ki. Ipoyaataari iwaapatari Herodes”. Ari ikinkishiritanaka José, iiro ikinanai janta. Ari japiitaitziri ikantaitziri imishinikiini: “Paamaiyaari Arquelao”. Irootaki ikinantanakari José Galilea-ki. ²³ Ikanta jiyaataki, isaiki nampitsiki Nazaret. Ari okanta imonkaantakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Nazaret-jatzí jiitaitiri.

* **2:18** Jiroka Raquel irootaki iinani Jacob, iro jinintapirotani. Irooma Ramá nampitsi inatzí, saikatsiri iipatsitiki Israel-mirinkaiti. Iro ikinkithatokatzi Mateo okaatzí josankinatakiri pairani Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikinkithatokatziro Raquel iijatzí Ramá-jatoiti oñaashitaiyawoni, tima athataatziro tsinaniiiti Jerusalén-jatoiti oñaashitaiyani irooriiti jowamaitsiitakiro owayaniiti.

3

*Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri**(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ Okanta pairani janta Judea-ki, ipokaki Juan owiinkaatananiri, ikamantantzi otzishimashiki. ² Ikantantapaaki: “Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitaki, tima irootaintsi impinkathariwintanti Inkitijatzzi”. ³ Irootaki ifaananitakari pairani Kamantantaniniri iitachari Isaias, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Iithaaritakari pairani Juan, jontyagaitziro iwitzi camello, jowathakitakari mishinantsimashi. Jañaantari jowayitari kintori, imiritari iyaaki pitsi. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri pairani Juan, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, ipokashitakiri iijatzzi nampiyitawori antawaaki jiña Jordán. ⁶ Ikinkithatakotapaakiro ikaaripiroshiriwaitaki, iro jowiinkaatanantakariri jiña Jordán.

⁷ Ari ipokaiyawitakani Fariseo-paini, iijatzzi Saduceo-paini, ikowi jowiinkaatyaaami. Ikisawakiri Juan, ikantakiri: “Tii pikamiithashiritayini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi?” ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiritai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. ⁹ Iiro pikantashiriwaitzi: ‘Aña naaka icharini Abraham-ni, tii okowapirota nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimimi incharinitaiyaari Abraham-ni’. ¹⁰ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsi ponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro.

¹¹ Aririka jowajyaantanairo atziri ikaaripiroshiriwita, ari nowiinkaatanantayaari jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki matzirori ipinkatharitzzi, nopinkathatsitakari naaka, tii onkantaajaiti inkimitakaantina jompiratani naantyaanariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitaakaanironi jowiinkaatanantayimiri Tasorintsinkantsi, iijatzzi paampari.* ¹² Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro. Atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro kamiitha, owakoyitakiro. Ari inkimitaiyaari iijatzzi pokaintsiri, jinashiyitaiyaari atziri, inishironkayitairi inkaati kimitasantanirini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiritaki, intaantaiyaari paampari kaari tsiwakanitatsini”.

*Jowiinkaata Jesús**(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)*

¹³ Ipoña ipokaki Jesús antawaaki jiña Jordán, ipoñaakawo Galilea-ki. Ipokashitakiri Juan jowiinkaatiri. ¹⁴ Tii ikowawita Juan jowiinkaatirimi Jesús, ikantawakiri: “¿Iitama pipokashitananiri naaka nowiinkaatimi? Aña iiroka owiinkaatinanimi naaka”. ¹⁵ Jakanaki Jesús: “Nokowapirotatzzi powiinkaatina. Irootaki ikowakaakinari Pawa”. Kowanaki Juan, ikantziri: “Aritaki nowiinkaatakimi”. ¹⁶ Jaanakiri, jowiinkaatakiri. Iro intonkaanaimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, ifaanziri ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki inkitikiki ikimitapaakari shiro. ¹⁷ Ikimaitatzzi inkitikiki ikantaitanaki: “Notomi jinatzzi jirika nitakopirotoni, ojyiki nokimoshiriwintakiri”.

4

*Inkaaripirotakaitirimi Jesús**(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)*

¹ Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jatanaki otzishimashiki, ari ikowawitakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. ² Ojyiki kitiiyyiri isaikaki, itizitakawo owanawontsi, owamamatakiri itajyi. Okaatzzi 40 kitiiyyiri isaikawaitaki. ³ Ikanta kamaari, ipokashitakiri Jesús inkaaripiroshiritakairimi. Ikantapaakiri: “Imapirotayaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apa onkowapirotya tanta oyaawo, aña iro kowapirotacha ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

* 3:11 Ikantakotziri Juan jaka: “Owanaa nopinkathatakiri naaka”. Ikantatzzi: “Tii okantzi nayiniri i-zapato-ti”. Tima pairani iro jantapiintziri ompirataari jayiniri i-zapato-ti ompiratariri. Iro joyyakaawintziri jaka Juan: “Tima imapirotya Jesús janaakotantzi irirori, tikaatsi kimityaarini, tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jompiratani”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki tasorintsitsiri, isaikakaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko.* ⁶ Ikantapai: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. Pinkinkishiritiro josankinaitakiri pairani okantzi: Jotyaaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini. Iri thomaawakimini iiro pontajantapaaka mapikiki”.

⁷ Jakanakiri Jesú, ikantzi: “Okantzi iijatzi josankinaitakiri pairani: Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

⁸ Japiiuitakari kamaari jaanairi Jesú tonkaariki otzishi. Jaminakaakiri maawoni nampitsi ipinkathariti atziriri, tima kamiitha okanta owaniinkataka. ⁹ Ikantziri: “Piñaakiro okaatzi tzimatsiri. Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, ari nom-pakimiro maawoni”. ¹⁰ Jakanakiri Jesú, ikantanakiri: “Piyaatawiiti intaina. Satanás pinatzi iiroka. Tima josankinaitaki pairani, kantatsiri: Ampinkathatairi Awinkathariti, iri ankimisanti apaniroini”.

¹¹ Ari jintainaryaawitapainta kamaari. Pokaiyapaakini imaninkariti Pawa, jimitakota-paakiri Jesú.

Jitanakari jantziri Jesú

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikanta Jesú ikimakotakiri Juan jomontyaaitakiri. Iro ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki. ¹³ Tii isaikapai Nazaret-ki, ikinanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapari. Tima inkaarithapiyaaki osaiki Capernaum, tsika inampiwitawo Zabolón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti. ¹⁴ Ari okanta imonkaatantakari okaatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaías, ikantaki:

¹⁵ Osaiki inampitsiti Zabolón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti janta inkaarithapiyaaki, Intsikirona antawaaki jiña Jordán, Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari ajyininkata.

¹⁶ Kimitakawori isaikaatyiimi otsinirikitzi, iriitaki ñaayitairini ootamintotsi. Otsimankakowitakari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Kimiwaitaa isaikaatyiimi okitiijiinkatzi.

¹⁷ Ari jitanakawo Jesú ikamantapaakiri atziripaini, ikantapaakiri: “Powajyaantairo pikaaripiroshirwaitzi, pinkathariwintantai Inkitijatzzi”. ¹⁸ Ipoña ishiritapiyaatanakawo inkaarai saikatsiri Galilea, irojatzi iñaantapaariri Simón, jiiitatziri iijatzi Pedro, itsipatari iririntzi jiita Andrés, ishiryaaatayini. Tima shiryaaatziinkari jinatzi. ¹⁹ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iriimi atziri noshiryaaatakagaimi”. ²⁰ Ari joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaaaminto. ²¹ Iro jawijanakityiimi, iñaapaatziiri Jacobo, itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaaaminto itsipatakari iwaapati iitachari Zebedeo. Jomiyaanakiri iijatzi irirori, ²² irojatzzi jookanakiri iwaapati ipitoki, joyaatanakiri Jesú.

²³ Ari okantaka, ithonkakiro janiitakiro Jesú Galilea, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, ikamantantakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori impinkathariwintantai Pawa. Joshinchaayitaki ojyiki mantsiyayitatsiri nampitsiki.

²⁴ Ikimakoitanakiri Jesú intaina. Ikimaki iijatzi Siria-jatzzi, jamayitapaakiniri mantsiyayitatsiri iyyininka, joshinchiiniri. Jamakiniri aayitziiri kantashiwaitachari mantsiyarintsi, katiwaitatsiri, kamimawaitatsiri, kisopookiwaitatsiri. Jamakiri iijatzi piyarishiriyatatsiri. Ari ithonkiri joshinchaawakiri Jesú. ²⁵ Joyaataiyakirini ojyiki Galilea-jatzzi, Decápolis-jatzzi, Jerusalén-jatzzi, Judea-jatzzi, poñaayitanainchari iijatzi intatsikirona antawaaki jiña Jordán.

5

Ikinkithatzi Jesú tonkaariki, ikantakota kimoshiritaatsini

(Lc. 6.20-23)

¹ Ikanta jiñaakiri Jesú ojyiki apatowintakariri, tonkaanaki otzishiki, ari isaikapaaki. Pokaiyapaakini jiyotaani, ipiyowintapaakari. ² Ari jiyotaayitakiri, ikantziri:

³ “Kimoshiri inkantaiya iintashiriri, iriitaki ñagairini impinkathariwintantai Inkitijatzzi.

⁴ Kimoshiri inkantaiya iraaniiintawaitachari, iriitaki joimoshirinkaitairi.

⁵ Kimoshiri inkantaiya tsinampashiriri, iriitaki saikaatsini kamiitha kipatsiki ikowakaitakiriri.

⁶ Kimoshiri inkantaiya kowironi inkamiithashiriti, aritaki iñiuro ikowiri.

⁷ Kimoshiri inkantaiya nishironkashiritantaniiri, ari inishironkaitairi iijatzi irirori.

⁸ Kimoshiri inkantaiya kitishiriri, iriitaki ñagairini Pawa.

* 4:5 Iro jiiitatzzi Jerusalén nampitsi tasorintsitsatsiri.

⁹ Kimoshiri inkantaiya ookakaantzirori kisaantsi, iriitaki intomitaiyaari Pawa.

¹⁰ Kimoshiri inkantaiya inkimaatsitakaiyaari ikamiithashiritzi, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantai Inkijitajzi.

¹¹ Kimoshiri pinkantaiya imanintawaitimi, inkimaatsitakaitimi, inthiyyakoitimi okantakaantziro pikimisantaana. ¹² Thaaminta pinkantanaty, tima Pawa pinataimini inkitiki. Pinkinkishiritakotiro jiroka, ari ikimitaitakiri pairani itayitakawori Kamantan-taniri”.

Kimitawori tziwi

¹³ “Pikimitakawo iirokai tziwi. Aririka intspataitiro tziwi tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaiyaawo. Ontzimatyii imanintaitiro, jookaitakiro isaawiki jaatzikawaitaitiro”.

Kimitariri ootamintotsi

¹⁴ “Aririka osaiki nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maawoni aririka ootya tsiniripaiti, tii imana nampitsi. Kitijiyinkatakotantaniri pinanaatzi iiroka iijatzi, iirokatakati yotaanairini maawoni atziri, iiro pimanimotziri okaatzi piyotanairi. ¹⁵ Ari okimitari iijatzi, aririka owaampatiri ootamintotsi, tii ashitakotziri kantzirinaki. Owakotziri jinoki inkitijiyitakotiri maawoni saikatsiri pankotsiki. ¹⁶ Ari pinkimitanaiyaari iijatzi iiroka, pisaikayitanai kami-itha ifñaantimiri piyyininka okamiithatzi maawoni pantanairi. Iro impinkathatantaiyaariri irirori Ashitairi Inkijitajzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús Ikantakaantaitani

¹⁷ “Iiro pikinkishiritashita iro nopokantari nowajyaantakaimiro pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiro nowajyaantakaimiro iijatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantani. Aña iro nopokantari nimonkaatiro okaatzi ikinkithatakotakiri pairani. ¹⁸ Imapiro onthonkaiya paata kipatsi iijatzi inkiti, iiro othonkimaita Ikantakaantaitani, irojatzi imonkaantantayaari maawoni. ¹⁹ Iirorika pikimisantziro Ikantakaantaitani, iirorika piyotayitairi piyyininka inkimisantairo, iiro pinintagaawo impinkathariwintantai Inkijitajzi. Iriima matakirori ikimisantairo, jiyotaantairo iijatzi, iriitaki ñaapirotaachani inkitiki. ²⁰ ¿Piñaajaantzima kamiithashiri ikantayita Yotzinkari iijatzi Fariseo? Aña tii. Tii jimonkaayitziro tyaaryoopiroini jinintakaawitariri Pawa. Iirorika panaakotairi iiroka pinkamiithashiritai, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkijitajzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús kisaantsi

(Lc. 12.57-59)

²¹ “Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiriri pairani itakaantawori:

Iiro pitsitokantzi. Aririka pitsitokantaki, jowasankitaitimi iiroka.

²² Jiroka nokantzi naaka: Iiro pikishiri piyyininka, jowasankitaitzimikari. Iiro pikantawaitziri iijatzi: ‘Tikaatsi piyomachiiti iiroka’. Ari jowasankitaitakimi pinkatharintsiki. Tii okamiithatzi iijatzi pinkisaniintawaitiri piyyininka piitamasontziwaitiri, patsipitawokari pintagaiya sarinkawiniki. ²³ Tima paapiintzi pipira tasorintsipankoki, pintayiniri Pawa, aririka pinkinkishiritapaakiro tzimatsi ikisantimiri piyyininka, ²⁴ pookanakiri pipira, piyaatashitiri kisakimiri. Pinkantairi: ‘Ayyininká, thami aapatziyawakaiya’. Aririka paapatziyawakaiya kamiitha, pimpiyai tasorintsipankoki, pintaapainiri Pawa pipira. ²⁵ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantairi: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’.

Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri jimpiratani: ‘Paanakiri jirika’. Ari jagaitanakimi jomontyagaitimi. ²⁶ Iirorika pipinatashitari priiuitani, iiro piñagairo jomishitowakaantaimi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús mayimpiritaantsi

²⁷ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani, ikantaitzi:

Iiro pimayimpiritzi.

²⁸ Jiroka nokantzi naaka: Pinkowashiritirorika piñiuro tsinani, matakimi, pimayimpirishiritakiro. ²⁹ Pinkimi nojyakaawintimiro: Iroorika pokipiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowi atsipitakagaimiro poki sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikapitonaakitai. ³⁰ Iroorika pakopiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowiro atsipitakagaimiro pako sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikaponthokitai.

Ikinkithatakotziro Jesús ookawakaantsi

³¹ “Ikantaitaki iijatzi pairani:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari.

³² Jiroka nonkanti naaka: Kaaripiroshiriri jinatzi ookashiwaitawori itsipatari. Tima aririka aawitaiya pashini oimi, omayimpiriwintakiri itawitari oimintari. Ari ikimitakari iijatzu agaironi, mayimpiritakiri irirori. Tiimaita okaaripiwowita jookiromi atziri itsipatari, aririka ifiuro omayimpiritzimowaitiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús paíryaashiwaitariri Pawa

³³ “Piyotaiyironi iijatzu ikantaitakiriri pairani itakaantawori: Iiro pipaiyaashiwaitari Pawa.

Apa pinkanti: ‘Jowasankitaina Nowinkathariti iirorika nimatziro nokantziri’. Aririka pinkantaki, ontzimatyii pimonkaatiro. ³⁴ Jiroka nokantzi naaka: Tii okantzi pim-paiyaashiwaitaari Pawa, pimatantyaawori pikantayitziri. Iiro pipaiyaashiwaitawo inkiti, tima ari isaikiri Pawa janta. ³⁵ Iiro pipaiyaashiwaitawo kipatsi, tima iro-jatzi jashitari Pawa, ari jowachintitapiinta. Iiro pipaiyaashiwaitawo Jerusalén, tima ari ipinkathariwintantzi Pinkatharipirori. ³⁶ Iiro pipaiyaashiwaitawo piito, pinkanti: ‘Iirorika nimonkaatziro nokantziri, inthatzinkaitinawo noito’. Tiira iiroka matironi piyyookakairo pipai, pinkisaashitakagairo iijatzu. ³⁷ Iiro pamatawitantzi. Imapirorika pantiro pikantziri, ari pinkanti: ‘Jii, nimatiro’. Iirorika pantziro, pinkanti: ‘Iiro nimatziro’. Tima tii okamiithatzi pojyityiuro piñaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús inishironkaiziri kisaniiintantsiri
(Lc. 6.27-36)

³⁸ “Piyotaiyironi ikantaitakiri pairani:

Aririka pinkithoryiitiri iirooki pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaitaari, inkitho-ryiitaitimiro poki iiroka.

Aririka pintsinkiryakoitiri pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaitaari intsinkiryakoitimi iijatzu iiroka.

³⁹ Jiroka nokantzi naaka: Tii okamiithatzi pimpiyatyaari kisaniiintzimiri. Aririka impa-japootimi kajyitaniki, pishinitiniri iijatzu pashinipooki impajatimi. ⁴⁰ Aririka inkowaiti jaapithaitimiro piithaari, pishinitiniri jaanakiro iijatzu pipiwiryaaokotapiintari. ⁴¹ Aririka jompiratitimi paanakiro ajyaagawontsi pookiro niyanki aatsi, paanakiro ajyaagawontsi panaakairo ikantaitakimi tsika pookiro. ⁴² Aririka inkantaitimi: ‘Pimpinawo’, kami-ithatatsi pimpiri. Aririka inkantaitimi iijatzu: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, okami-ithatzi pimpiri iiro pithañaapithatari.

⁴³ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani:

Pinishironkatiri pijyininkapirori. Iriima atziri kijyimiri, pinkijyiri irirori.

⁴⁴ Jiroka nokantzi naaka: ‘Pitakotyaari kisayitzimiri. Pamanakotyaari inishironkatantyaari Pawa irirori. Iiro pipiyatari kisaniiintzimiri, paapatziyaari’.

⁴⁵ Irootaki ikowakaitakiriri itomitaari Ashitairi Inkitijatzu. Witsikakiriri ooryaatsiri, oorintakotziri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzu kaaripiroshiriri. Iriitaki witsikakiriri iijatzu inkani, jowaryiiniri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzu kaaripiroshiriri. ⁴⁶ Pitakotashitaririka ikaatzi itakotzimiri iiroka, ¿piñaajaantzi ari impinataimi Pawa? Aña iiro, iiro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri kowakotziri iijyininka kiriiiki. ⁴⁷ Pitakotyaaririka pijyininka, ¿aminaashiwaitaka? Tima iiro jimatapiintakiri iijatzu kaari pijyininkata irirori. ⁴⁸ Kamiithashiri pinkantanaiya iiroka, pinkimitakotyaari Ashitairi Pawa, imapiro ikamiithashiripirota irirori”.

6

Ikinkithatakotziri Jesús pashitantachari

¹ “Powajyaantairo powapiyimoyitari atziriiti pinkamiithashiritimi. Iinirorika piyaataty pantiro, tikaatsi impinataimiri Ashitairi Inkitijatzu.

² Aririka pim-pashitantya, tii okamiithatzi pinkantanti: ‘Nopashitantaka naaka’. Irootaki jamiyitari thiiyinkari, ikowi irirori impinkathaitiri. Intzimakirika pinkathatakirini jaka, iiro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. ³ Aririka pimitakotiri iiroka ashironkainkari, iiro pikamantziri pitsipaminthari,* ⁴ manaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotaki Pawa irirori, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaaantsi
(Lc. 11.2-4)

⁵ “Aririka pamanamanaatyaari Pawa, tii opantawo pinkimitakotyaari kantakaapirowaitachari. Ikatziyapiinta irirori japatotapiintaita, ikatziya iijatzu niyankiniki nampitsi, iñaantyaariri iijyininka. Iiro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri.

* 6:3 Pinkimitakaantiro tii iyotzimi pampati tsika oita antakiri pakopirori.

Imapiro. ⁶ Irooma iiroka, aririka pamanamanaatya, pashitakotya pipankoki pinkowakotiri Ashitairi tsipatakimiri. Iri fiimiri apaniroini, ari inshironkatakimi, iriitaki iijatzi pinataimini.

⁷ Tima aririka pamanamanaatya, tii opantawo papiipiintiro okaatzi pikantakiri. Iro jamiyitari kaari ajyininkata aaka. Iñaajaantzi japiipiintziro ikantakiri ari inkimakiri Pawa. ⁸ Paamaakowintya pikimitakarikari iiroka. Tikiraamintha pinkowakotiri Ashitairi kowityiimotzimiri, jiyotsitakawo maawoni irirori. ⁹ Jiroka pinkanti pamanamanaatpiintya iiroka:

Ashitanari, nampitawori inkitiki,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

¹⁰ Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka,

Pinkimitakainari inkitiwiri, pantakairi irirori maawoni pinintakairiri.

¹¹ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

¹² Pimpiyakotainawo nokaaripiroshirawaitaki,

Tima nimatakiro naaka, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

¹³ Iiro pishinitana iñaantaityaana, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori.

Ari pinkantaityaani pimpinkathariwintanti. Ari pinkantaityaani ontzimimotimi pishintsinka, iijatzi powaniinkawo. Ari onkantyaari.

¹⁴ Tima aririka pimpiyakotairi atziri kijyimiri, ari impiyakotaimi Ashitairi Inkitijatzi.

¹⁵ Irooma iiorrika pipiyakotairi kijyimiri, iiro ipiyakotaimi iijatzi Ashitairi irirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi

¹⁶ “Aririka pintziwintya pinkinkishiritakotiri Pawa, iiro pikamantantzi, pinkanti: ‘Notziwintyaari Pawa’. Paamaia iiroka pikimitarikari thiiyinkari. Itzitapiintawita irirori, mantsiyapoo ikantayita jiyotantaityaari itziwintatya. Iro impinkathawintamachiitiriri irirori. Imapiro. ¹⁷ Irooma iiroka aririka pintziwintyaari Pawa pinkinkishiritantyaariri, pinkiwapootya, ipoña pinkishitayta kamiitha, ¹⁸ iiro jiyotantaitzimi pitziwintatya. Apa jiyotimi Ashitairi Inkitijatzi, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi

(Lc. 12.32-34)

¹⁹ “Tii opantawo powaagaantashiwaitya jaka kipatsiki, owanaa othonkanita, ari ipiyotapaari iijatzi koshintzi. ²⁰ Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikantaiyaari kamiitha inkitiki. Onkimiwaityaawo powaagaantaiya inkitiki tsika tii othonkanitapaa, tii itzimapai koshintzi. ²¹ Tsikarika powaagantaka, ari pinkinkishiritapiintiro”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi

(Lc. 11.33-36)

²² “Kamiitharika onkantya poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi.† ²³ Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi”.‡

Ikinkithatakotziro Jesús ajyaagawontsi

(Lc. 16.13)

²⁴ “Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantaniri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakotitiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorkami ompiratyariniri”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi

(Lc. 12.22-31)

²⁵ “Pinkimi nonkanti: Tii opantawo onkantzimoshiriwaitimi pinkanti: ‘¿Iitama noyaari, iitama nomirityaari, iitama nonkithaatayaari?’ Aña tzimatsi pashini ankinkishiritapiintairi añaantariki, iro kowapirotaacha, anauro okaatzi owayitapiintari, akithaayitapiintari iijatzi. ²⁶ Thami ankinkishiritakotiri tsimiripaini. Tii jiyotzi impankiti joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowantyaawori iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowanawo. Aaka jimapirotzit jitatokai Pawa. ²⁷ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi

† 6:22 Ojyakaawintachari okitsi kamiithari, apaani pimantaniri kaari mashithatatsi, fiirori ikimathatairo jantakairiri Pawa. Tima isaikanaatzi okitiijiinkatzi. ‡ 6:23 Ojyakaawintachari iiorrika opantawo oki, apaani mashithari, kaari fiironi inkimathatairo jantakairimi Pawa. Tima isaikatzi tsika otsinirikitzi.

¿arima pinkantakiro powawiniintawairo posarintsiti? ²⁸ Incha ankinkishiritakotiro inchatiyapaini, tii añiuro antawaitaniti, tii ontyaawinta onkithaadyaari. Tiimaita okantzi-moshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Iitama nonkithaadyaari?’[§] ²⁹ Owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón, pinkathariwitachari pairani. ³⁰ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori. Okantawita kapichi añaaawitawo owaniinkatapaitya, iro osamani, tikaatsi ompantyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikaitakiro, impoña intaayitakiro. ¿Iiroma ikimpoyaawintzimi Pawa? Aritaki, iiro pikisoshiritzi. ³¹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitzimi, pikantzi: ‘¿Iitama noyaari, iitama niriri, iitama nonkithaadyaari?’ ³² Apatziro okantzi-moshiriwaitari kaari kimisantatsini. Irooma iirokapaini, jiyotakotzimiro Ashitairi Inkitijatzii itarika kowiyimotzimiri. ³³ Iro kowapirotachari pinkowi impinkathariwintaimi, piñiuro iijatzii jowamiithashiritaimi, irojatzii impantaimirori okaatzi kowiyimotzimiri.

³⁴ Ari okanta, iiro okantzimoshiriwaitzimi oityaarika awijiyimotzimiri oñaatamani. Tima maawoni kitijiyiri piñiuro oitya awijiyimotzimiri”.

7

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi (Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ “Tii opantawo ankantanti: ‘Kaaripiroshiri jinatzii nojyininka’. Aririka ankantantaki, ari jimaitai aaka, inkantayitai: ‘Kaaripiroshiriri pinatzii iiroka’. ² Aririka ankantakotiri ajyininka, ari inkantakotanakai iijatzii aaka. Ontzimatyii amaaiya, aririka ontzimi antz-imoantani, imapiroitaikari aaka paata impiyaitai. ³ Okimiwaitakawo aririka ontyaakitaimi antawo inchapitoki okiki, ¿kantatsima aminiri pashini tyaakitachari kapichiini jokiki? ⁴ ¿Tiima iiro okantzi ankantiri: ‘Pimpoki, nagaimiro otyaakitakimiri pokiki?’ Tima otyaakitakimi iiroka antawo inchapitoki. ⁵ Pikimitakari thiiyinkari. Pitawatyaawo iiroka paawairo inchatu otzikaakimiri, irojatzii paminantanaiyaari kamiitha paantaiyaanariri pashini otyaakitachari.

⁶ Tii ipaitapiintziri otsitsi wathatsi tasorintsatsiri. Ari okimitari iijatzii tii ipaitziri chanchu poriryayitatsiri, ari joipatsitakiro jaatzikawaitawakiro. Tii ipaitziri ikowawitari, owanaa inkatsimati, ari jatsikantaki”.*

Ikinkithatakotziri Jesús amanapirotariri Pawa (Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ “Pinkamitanti, pinkowakotanti iijatzii, aritaki piñaakiro impaitimiro pikowiri. Pinkim-itakantiro pariitya pankotsi, pinkantapaakiri ashitawori: ‘Pashitaryinawo’. Aritaki jashitaryaakimiro ipanko. ⁸ Aritaki impaitairi kamitantatsiri. Inkaati kowakotantatsiri, ari joñaagaitairi. Aririka inkantaitiri: ‘Pashitaryuro’. Aritaki jimatakiro. ⁹ Aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapa, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? ¹⁰ Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹¹ Piyotzi iiroka pitakotari pitomipaini, kaaripiroshiri pinawita. Iri owatsipiro Ashitairi Inkitijatzii, jitakotari maawoni amanayitariri. ¹² Aririka pinkowi jitakotaitimi, pitawatyaawo pitakotantya iiroka. Irootaki okantakotziri Ikantakaantaitani, irojatzii ikantakiri pairani Kamantantantiri”.

Ikinkithakotziro aatsimanachaki (Lc. 13.24)

¹³ “Aririka pinkowi pintyaapankotairi Pawa, pinkimitakaantiro pimpampithatatyiiromi aatsimanachaki. Tima tzimatsi pashini aatsipitatzii, kaari pomirintsitachani inkintaitaawo. Ojyiki pampithakirori, jashironkaayitaiya sarinkawiniki. ¹⁴ Irooma aatsimanachaki, tii ijyikitzi kinantyaawoni, iriitaki ariitaachani Pawakinta, inkantaitaayani jañagai janta”.

Ikinkithatakotziri Jesús thiiyachari (Lc. 6.43-44)

¹⁵ “Pintyaaryootaiyini, jamatawizimikari otywitariri Kamantantaniri, inkimitakotapaatyaari ikanta oijya tii ikatsimanitzi. Kaaripiroshiri jinayitzi, ikimitakari piratsi kat-simari. ¹⁶ Ontzimatyii ankimpoyiuro jantayitzi ayotantantyaari ikamiithashiritzirikka.

§ 6:28 Iro ikantakoitzi jaka “inchatiyapaini” iitachari “Iiuro”. * 7:6 Ikantaitziri jaka: “wathatsi tasorintsatsiri” ipoña “poriryaatatsiri”, iro ojyakaawintachari Kamiithari Naaitsi tasorintsatsiri. Tima Iñaani Pawa, okimitari ikaatzi poriryaatatsiri. Iriima otsitsi ipoña chanchu, iri ojyakaawintacha, kaari kowironi inkimisantiro Kamiithari Naaitsi, ojyiki ikisaniintakiri kamantanzirori. Iiro okantzi joñaashirinkaitiri, tiirika ikowiro inkimisanti.

¿Añiroma uva onkithokitantyaawo owaato kitochii? Tii. ¿Imatziroma higo onkithokitantyaawo iroori? Tii imata iijatzi. ¹⁷ Inchato saanangatatsiri ojyooki, okithokitzi kamiitha. Irooma inchato kamaatotatsiri, tii onkithokiniti. ¹⁸ Tima inchato saanangatatsiri ojyooki, tii ñañitziro onkaaripiroki okithoki. Ari okimitari iijatzi inchato kamaatotatsiri, tii ñañitziro onkamiithati okithoki. ¹⁹ Tima itowaitziro inchato kaari kithokitatsini, jagaitziro intagaitiro. ²⁰ Pinkimpoyaaokotari yotaayitziro. Ikimitakaworika okithokitzi inchato saanangatatsiri ojyooki, pimatiro jiyotaayitziro”.

Ikinkithatakotziri Jesús yotakopirotanairiri
(Lc. 13.25-27)

²¹ “Tzimawitacha ojyiki kantawitanari: ‘Nowinkathariti pinatzi iiroka, nopinkathapirotzimi’. Iromaita jiñairo impinkathariwintairi Pawa. Apa jiñairo antanairori ikowakaantziri Ashitanari Inkitijatziri. ²² Aririka nompinkatharitari paata napatotairi maawoni atziri. Tzimatsi kantayitaatsini: ‘Nowinkathariti, nopairyaapiintzimi nokinkithatakotzimi. Nopairyaakimi nowawijaakotziri piyarishiritatsiri. Nokantayitziro iijatzi nojyininka: Iro notasonkawintantari nopairyiri Jesús’. ²³ Nonkantzimaitanatyari naaka: ‘Tii niyotzimi. Piyaatawiiti jantyaatsikiini, imapiro pikaaripiroshiritaki’”.

Ikinkithatakoitziri owatzikirori ipanko
(Lc. 6.46-49)

²⁴ “Pinkimi, aririka pinkinkishiritiro maawoni nokantakimiri, aririka pinkimisan-tanakiro maawoni, ari okamiithatzi. Irootaki piyotanityaari. Pinkimityaari owatzikirori ipanko okisopathatzi kipatsi. ²⁵ Oparyaawita antawoiti inkani, amaaniwita. Otampiyawitaka shintsini, ookantawitawo pankotsi, tii aawiyiro. Tima owatzikatya kamiitha okisopathatzi kipatsi. ²⁶ Ari okimitari iirorika pikinkishiritziro nokantayitakimiri, iirorika pinkimisanantairo, iiro piñiuro piyotanityaawo. Pinkimitakotyari owatzikirori ipanko impanikipathatzi. ²⁷ Oparyaapaaki inkani, amaanitapaaki. Ipoña otampiyatapaaki, ookantapaakawo, tyaanaki pankotsi, aanakiro. Tii jiñaitairo”.

²⁸ Irootaki jiyotaayitakiriri Jesús ikaatzi apatowintakariri. Iyokitzi ikantanaka atziriiti. ²⁹ Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janairi jiyotaantzi Yotzinkariri.

8

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithataki tonkaariki otzishiki, joyaatairi ojyiki atziri. ² Ari ipokashitakiri imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina”. ³ Iro jakotashitanakariri, jotitrotantakari kapichiini jako, ikantzi: “Nokowi, pishintsitai”. Shitakotanai ipathaawaiwita. ⁴ Ipoña Jesús ikantawitawaari: “Iiro pikinkithatakotana. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Om-piratasorintsitaari, pimonkaantyaawori Ikantakaantani Moisés, pimpiri pashitakaariri Pawa, jiyotantaityaari ishitakotaimi”.

Joshinchagairi Jesús jompiratani ijiwari owayiriiti
(Lc. 7.1-10)

⁵ Ikanta jawijanaki Jesús, ariitayakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakiri Roma-jatzi ijiwari owayiriiti, jiñiiri Jesús, ⁶ ikantapaakiri: “Nowinkathariti, tzimatsi nompiratani nopankoki, mapirokitaka imantsiyataki, kisopookitaki”. ⁷ Jakanakiri, ikantziri: “Aritaki niyaataki noshinchagairi”. ⁸ Ikantzimaitanakari irirori: “Ojyiki nopinkathatakimi iiroka, kaaripiro ninatzi naaka, niyotzi iiro okantzi pinyaapankotina. Apa nokowi pinkantakaantiri, ishintsitai. Tima aritaki jimatatya pinkantiri.” ⁹ Tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiripaini nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani: ‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro”. ¹⁰ Iyokitzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki jirika ijiwari owayiriiti. Ikantanakiri oyaataiyiriri: “Iri matakirori jirika ikimisantzi, jaka Israel-ki tii itzimi ajyininka kimityaarin. Imapiro. ¹¹ Pinkimi, aririka impinkathari-wintantari Inkitijatziri, ari intzimaki ojyiki kaari ajyininkata poñaayitachari pashiniki nampitsi, nintaachani intsipatayaari Abraham-ni, Isaac-ni iijatzi Jacob-ni. ¹² Iiromaita itzimapirotai ajyininka saikaatsini janta. Iriitaki ikowakaawitakari impinkathariwin-tairimi maawoni janta, ojyiki ipiyathawaitaka, irootaki jookantayaariri otsinirikitaki.

* 8:8 Jirika ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, kaari Judá-mirinka, pashinijatziri atziri jinatzi. Tima pairani apaani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri pashinijatziri kaari ijiyininkata.

Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.¹³ Ipithokashitanaari ijiwari owayiriiti, ikantziri: “Pimatairo pimpiyi pipankoki. Tima pimatakiro pikimisantzi iiroka, irootaki ishintsitantaiyaari pompiratani”. Aripaiti ishintsitanai jompiratani janta ipankoki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jataki ipankoki Pedro. Iñaapaakitziro riyoti, omaryaaka, imatatziiro saawataansi. ¹⁵ Jotirotantapaakawo kapichiini joko, shintsitanai. Piriintanaka, aminawakiniri oitarika ompawakiriri. ¹⁶ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaaki oiyiki piyarishiritatsiri. Joshinchaayitairi, ikisawakiri iwiyariti. Joshinchaayitairi iijatzi mantsiyayitatsiri. ¹⁷ Ari okanta imonkaatantakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantanani Isaias, ikantaki:

Iri aanakironi amantsiyari,

Irijatzi aanakironi okaatzi akimaatsiyitari.

Oyaatirini Jesús

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ikanta jiñaakiri Jesús ijyikitapaaki atziri apatowintariri, ikantanakiri jiyotaani: “Thami amontyagai intatsikirona”. ¹⁹ Ikantawitawaari Yotzinkari: “Yotaanari, nokowi noyaatanakimi tsikarika pikinayitzi iiroka”. ²⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi imoo otsinsiro jimaantapiintari, iijatzi tsimiripaini tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari irirori”. ²¹ Ari ikantanakiri jiyotaani: “Yotaanari, nokowawitaka noyaatanakimi, tuimaita iroñaaka nokowatzi noñaanari nowaapatitari nonkitatanairi, ari noyaatimiri”. ²² Ipoña ikantanakiri Jesús: “Poyaatina. Tima ikaatzi kamashiriyitatsiri, ari inkitairi irirori kaminkaripaini”.

Jomairintziro Jesús tampiya

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari jiyotaani. ²⁴ Ikanta imontyaakotanaki, maanaki Jesús pitotsiki. Iro jiwiyaakotaiyakani niyantyaaniki, omapokashitaka otampiyatapaaki antawoiti, kitaatapaaka jiña pitotsiki, otamaryaatanaki inkaari. ²⁵ Jiyaatashitanakiri Jesús, jowakiryapaakiri, ikantapaakiri: “iYotaanari, ampiinkaty! iPowawijaakotaina!” ²⁶ Ikantanakiri irirori: “iLitama pithaawantari? iTikraama pikimisantapirotziita?” Piriintanaka, jomairintakiro tampiya iijatzi otamaryaani inkaari, awijanaki, mairyaatanai kamiitha. ²⁷ Iyokitzi ikantaiyanakani jaminanakiri Jesús, antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani: “iLitama atziritatsiri jirika? Jomairintziro tampiya, iijatzi inkaari”.

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Aritaki ariitaiyakani intatsikirona, aatakotaiyapaakani nampitsiki iitachari Gadara. Ari ishiyashitawakari apiti piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki. Katsimaki ikantakaakari piyari, owanaa ithaawantaitakari, tii okantzi inkinaiti janta. ²⁹ Ikantawakiri: “iJesús, Itomi Pawa! iIrootaintsima powasankitaina? iTsikama nokantakimika iiroka?” ³⁰ Ari itzimi janta oiyiki chancho, joshintagaiyini. ³¹ Nawaaitanaki iwiyariti, ikantanaki: “Ariirika powawijaakotairi jirika nopiyarishiritakairi, potyaantina ipiyotaka chancho”. ³² Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Piyatzi piyari”. Matanaka. Jatanaki piyaripaini chancho, iro ishiyantanakari impiitatzii otzishi, mitagaiyapaakini, apirotaka ipiinkaki maawoni inkaariki. ³³ Ikanta jiñaakiri aamaakowintariri, shiyaiyanakani. Jataki nampitsiki, ikamantapaakiri maawoni atziri okaatzi jiñaakiri. ³⁴ Iro jiyaatashiitantakariri Jesús, ikantaitapaakiri: “Tii nokowaiyini pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini”.

9

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanai, ipiyaawo inampiki. ² Ari jamaitakiniri kisopookiri, jinatakoitantakari jomaryaantapiintari. Jiyoshiritawakiri Jesús atziri natakotakiriri, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantawakiri: “Thaamintashiri pinkantanatya notomi, ari noshinchagaimi, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”. ³ Ikanta ikimawaki Yotaniiriiti, ikantashiritanaki: “Ithainkatziiri Pawa jirikawi”. ⁴ Yotaki iijatzi Jesús iita ikantashiritakiri, josampitanakiri: “iLitama okaaripirotantari pikantashiritziri?” ⁵ iTiima okamiithatzi nonkanti: “Ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka?” iIrooma pikowii

nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai?’⁶ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai pipankoki”.⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyawitachari, jatai ipankoki.⁸ Jiñaakiri maawoni atziri apatotainchari, iyokitzi ikantaiyanakani jiñaawairi jiyaatai. Ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri Pawa, iriitaki matakirori otzimimotantakariri ishintsinka Jesús”.

Jagaitanakiri Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jawijanaki Jesús, irojatzji jiñaantapaakariri iitachari Mateo, kowakotziriiri jiyininka kiriiki. Ikantapairi: “Poyaatina”. Katziyanaka, jyaatanakiri.¹⁰ Ipoña jaanakiri ipankoki jowakaiyaari, itsipataanakiri jiyotaani. Ojyiki jatanaintsiri kowakotziriiri jiyininka kiriiki, jiyaataki iijatzji kaaripiroshiritatsiri. Ari itsipatakari Jesús jowaiyakani.¹¹ Ikanta jiñaakiri Fariseo-paini, ikaimakiri jiyotaani Jesús, josampitakiri: “¿Litama itsipatan-tariri Jesús kowakotantatsiri kiriiki, itsipatakari iijatzji kaaripiroshiritatsiri? Tii okamithatzi”.¹² Ikimawaki Jesús, ikantanaki irirori: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori.”¹³ Ontzimatyii pinkinkishiritiro Ikantakaantani Pawa, kantatsiri: Tii apa nonkowiiri pamayitaina pipira pintayinari.

Iro nokowapirotziri pinishironkatakairi pijyininka.

Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri nonkaimashiritairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Ipoña ipokaiyakini jiyotaani Juan, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Notziwintapiintaka naaka, ari ikimitari iijatzji jiyotaani Fariseo-paini”.¹⁵ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsipatayiaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaita.”¹⁶ Apaani pajjatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapiki owakiraari, ari osagaapirotanaki aririka aminthatanatyaarika owakiraari.¹⁷ Iijatzji okimitari, tii okantzji pajjatori mishinantsinaki jowantaityaawo iiryaari jimiritaitari. Aririka jowan-taityaawo, ari intankanaki, apaawaitashitayia jimiriitari, iijatzji mishinantsinaki. Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantaityaawo, iiro apaawaitanta apitiroiti”.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Tikira ithonkiro jiñaawaiti Jesús, ariitapaaka jiwari, ipinkathatapaakiri, ikantapaakiri: “Kamaki nishinto, iro nopokantari piyaati nopankoki potirotantyaawo kapichiini pako, añagaita”.¹⁹ Ari jiyaatanaki Jesús, iijatzji jiyotaani jyaatanakiri.²⁰ Okanta mantsiyatatsiri tsinani, ojyiki osarintsi osokaawaitaka, tzimakotaki 12 osarintsi, okinashitapaakiri itaapi-iki Jesús, otirotakiro opatziki iithaari.²¹ Tima okantashiritakitzi: “Aririka notirotakiro iithaari, ari noshintsitai”.²² Ipithokashitanakawo Jesús, ikantziri: “Thaaminta pinkan-tanaiya nishinto, oshinchagaimi pawintagaana”. Apathakiro ishitanaki omantsiyanka tsinani.²³ Ikanta jariitapaaka Jesús ipankoki jiwari, jiñaapaatzji jyowiwintzirori kamaintsiri, ojyiki atziri kamiñiinkataintsiri.²⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Pijyiki, tii okami piraako-taiyakarini, aña imakoryaatzi”. Thainka jowaitakiri Jesús.²⁵ Ipoña jomishitowapaakiri maawoni, tyaapaaki Jesús, joirikawakotapaakiro, piriintanaa iintsi.²⁶ Tii jimanakotanaka jantakiri Jesús, ikimakoitanakiri maawoni.

Joshinchagairi Jesús kaari okichaatsini

²⁷ Ikanta jawijanaki Jesús, ipatzimatanakiri apiti kaari okichaatsini, ikaimotziri, ikantziri: “¡Icharini David-ni, pinishironkatana!”²⁸ Irojatzji jariitantapaakiri pankot-siki, iijatzji kaari okichaatsiri irirori. Ipokashitapaakiri okaakiini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiryaaama iiroka ari nowawijaakotaimi?” Ikantzji irirori: “Jii, aritaki pimatakiro nowinkathariti”.²⁹ Jakotanaki Jesús, ipampiyookitakiri, ikantziri: “Oshinchagaimi pikimisantanaa”.³⁰ Apathakiro jaminanai kamiitha. Ishinchiinkataawairi, ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina noshinchagaimi”.³¹ Ikanta jiyaatai, ikamantantanaki, ithonka ikimakoitanakiri Jesús.

Iñaawaitakaitziri masontzipaantiri

³² Ipoña jamaitapaakiniri Jesús piyarishiritatsiri, masontzipaanti ikantaka.³³ Ari joshinchaawakiri Jesús jirika, ñaawaitanai imasontzipaantitakaawitari piyari, tima jotyaan-tapithatakiri iwiyariti. maawoni jiyokitziwintanakiri Jesús, ikantashiritaitanaki: “Tii

añaapiintzi ojyariri jirika anampiki Israel-ki”.³⁴ Iriima Fariseo-paini ikantaiyini irirori: “Jimatakaatziiri ijiwari piyariiti joshinchaantariri piyarishiritatsiri”.

Sampainkataki pankirintsi

³⁵ Ithonka jiyaayitaki Jesús maawoni nampitsiki, jiyotaantayitaki japatotapiintaita. Ikinkithatakotapiintakiro Kamiithari Ñaantsi tsika onkanta impinkathariwintantai. Joshinchaayitakiri maawoni, tikaatsi mantsiyarintsi pomirintsizimotyaarini.³⁶ Iñaayitzi ojiyki apatowintariri, antawo Jesús jitakoshiritakari, ikantaki: “Imapiro jashironkaayitaka jirika atziripaini.

Ikimitakari ojya iirorika itzimi aamaakowintyaarini”.

³⁷ Iikiro ikantanakitziiiri jiyotaani: “Ikimitakawo jirikapaini atziri, osampainkatzi pankirintsi, tiimaita itzimapirotzi atziri oyiipataironi.³⁸ Pamañaari Awinkathariti jotyaantiita ojyiki jatatsini atziriki, tima tzimatsi ojyiki kimisantayitaatsini”.

10

Jiyoshiitaki Jesús 12 Otyaantapirori

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Ipoña jiyoshiitaki Jesús ikaatzi 12 jiyotaani, jimatanakiro irirori joshinchaayitairi mantsiyari, iijatzi ikaatzi piyarishiritatsiri, tima ipasapiyaakari itasonkawintantzi.² Jirika ikaatzi 12 jiyoshiitakiri Jesús: Itanakawori Simón, jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, iririntzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipatakari iririntzi Juan.³ Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kowakowitariri kiriki ijiyinka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo,⁴ ipoñaapaaka Simón, jiiitakiri iijatzi Kisakowintantaniri. Ipoñaapaaka iwiyaantapaakawori Judas Iscariote, iriitaki pithokashitainchari.

Jotyaantaitakiri kaataintsiri 12

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ipoña jotyaantakiri Jesús kaataintsiri 12, ikantawakiri: “Iiro pikini isaikayitzi atziri kaari ajyininkata aaka, iiro pikini iijatzi inampiki Samaria-jatziiti.⁶ Iri pitapaintya piyaatashitiri ikaatzi icharinitari Israel-ni, kimitakariri ojya itzipinawaita.⁷ Tsikarika pinkinayitaki pinkamantanti, pinkanti: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Inkitiijatzi’.⁸ Poshinchaayitairi maawoni mantsiyari, pañaakaayitairi kamawitachari, poshinchagairi pathaawaitatsiri, iijatzi piyarishiritatsiri. Timanishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanaari iiroka pinishironkayitantai iijatzi.⁹ Iiro paanaki piirikiti pithaati,¹⁰ iiro paanaki iijatzi pithaati, iiro paanaki apiti piithaari, pi-zapato-ti, pikotziki-iro, tikaatsi paanaki. Timanikaantaitatsiri.

¹¹ Aririka pariitya nampitsiki, paminapaaki aapatziyimini, iri pisaikimotapaaki, irojatzi pawijantayaari pashiniki nampitsi.¹² Ari pariitayaarika pankotsiki, piwihatapaatyaari ikaatzi saikatsiri.¹³ Aririka jaawakimi kamiitha irirori, ari isaikai kamiitha okaatzi piwihatapaakari. Irooma iirorika jaawakimi kamiitha, aminaashitaka piwihatapaakari.¹⁴ Iirorika jaapatziyaintzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawijapithatiri, potikanairo piipatsikiiti.¹⁵ Timanikaantaitatsiri Sodoma-jatzi ipoña Gomorra-jatzi. Imapiro”.

Inkimaatsitakaitatyimi paata

¹⁶ “Notyaantatziimi naaka. Pikimiwaitakari jotyaantaitziri ojya ipiyota piratsi katiimari. Ontzimatyii pinkimitakotyaari kokiyantzi maanki. Ontzimatyii iijatzi pinkimityaari shiro tii ikatsimawaitzi.¹⁷ Paamaakowintya. Timajaakaantaitatyimi jiwarpainiki impajatakaantaitimi japatotapiintaita.¹⁸ Ompoña jaayitanaakimi pinkatharintsiki, okantakaantzirow pawintaana ari pikinkithatakotaina, irojatzi inkimantaiyaari iriroriiti, iijatzi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata.¹⁹ Aririka piñaakiro jaayitanaakimi, iiro pikantashiriwaitzi: ‘Jitama nonkantapaakiri?’ Timanikaantaitziri yotashiritakaimini oita piñaanityaari.²⁰ Iiro piyotashitanakawo oitya piñaanityaari, Tasorintsinkantsi poñaachari Ashitzimiriki, iri yotakaimironi oita pinkantayitapaakiri.²¹ Ari iñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaan-tiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi tsitokakaan-tirini ashitariri ikisaniintanakiri.²² Ojiyki piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantzirow pipairyagaana pikimisaana, ari pinkantaitatyiirow pawintayaana, aritaki nowawijaakoshiritaimi.²³ Aririka inkisaniintaitanakimi nampitsiki, pawijyi pashiniki nampitsi. Timanikaantaitziri pithonkirow pinkinayiti maawoni nampitsiki tsika isaikayitzi Israel-mirinkaiti, irojatzi impiyantayaari jirika Itomi Atziri. Imapiro.

²⁴ Tii jiiñaitzi apaani yotaari janaakotiri yotairiri. Tii aña iijatzi onampitaari janaakotiri onampitariri impinkathaitiri.²⁵ Apa añirow kantatsi yotaari inkimitakotaiyaari yotairiri

pairani. Ari ikimitari iijatzi onampitaari. Ikisaniintaitakina naaka iroñaaka, ikimitakaan-taitakina naakami Beelzebú, iwinkathariti piyari. Iiroka imapiroiti inkisaniintaitimi pikimisantaana”.

¿litaka ampinkathatiri?
(Lc. 12.2-9)

²⁶ “Iromaita pipinkashiwaitari jirikapaini. Ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakow-itainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ²⁷ Apaniroini niyotakaayitaimiro iiroka jirokapaini, tii jiyotzimaitawo thainkantaniri, iirokamaitaka kinkithatakaayitairini. ²⁸ Iiro pipinkashiwaitari tsitokimini, iiro jimatziro jotyaantimi sarinkawiniki. Aña iri pimpinkathatai Pawa, iriitaki matzirori jotyaantantzi sarinkawiniki. ²⁹ Pamini, tii ipinapirowita tsmiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti apaani.* ³⁰ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. ³¹ Piñaakiro, jaamaakotari Pawa tsmiripaini, iiroka jimapirotzi jaamaakotzimi. Iiro pipinkashiwaitari kisaniintimiri. ³² Aririka pinkantiri pijiyininka: ‘Nopinkathatairi Jesús’, aritaki nonkantairi Ashitanari Inkittijatzii: ‘Paapá, ipinkathataana jirika, ajyininkataari’. ³³ Irooma pinkantiririka pijiyininka: ‘Tii nopinkathatziri Jesús’, ari nonkimitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: ‘Paapá, tii nonkimitsitaiyaari ipinkathatana jirika, tii ajyininkataari’”.

Ikinkithatakota Jesús
(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ “Tii nokowi onkompitzimotimi. Tii apa nompoki jaapatziyawakaiya atziri. Aña iro nopokantari onkimiwaitaawo namatyii owaathaamintotsi jantaminthatawakaantyaari.

³⁵ Aña iro nopokantakari:
Inkisaniintantyaariri atzirii iwaapatitari,
Onkisaniintantyaawori tsinani onaanatitari,
Onkisaniintantyaawori tsinani ayiro.

³⁶ Iri pithokashitawakaachani atzirii inkisaniintawakaiya ikaatzi isaikapankotawakaiyani.

³⁷ Iro kamiithawitachari pitakoyityaari piwaapati, pinaanati, powaiyanipaini. Iro kantzimaitacha iirorika pimapirotanaki pitakoyityaari pijiyininka, tiira pityaaryootzi pitakotaana naaka. ³⁸ Ontzimatyii pinyaaryoowintiro nokinkithatakotakimiri, onkantawitya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, tii pityaaryoowintiro pikimisantana. ³⁹ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashitari, aritaki impiyashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri, aritaki jawijakoshiritai”.

Impinayitairi
(Mr. 9.41)

⁴⁰ “Iitarika aapatziyimini, naaka jaapatziyaka. Ari okimitari iijatzi, iitarika aapatziy-inani naaka, iri jaapatziyaka Ashitanari otyaantakinari jaka. ⁴¹ Iitarika yotimini kamantantaniri pinatzi, impoña jaapatziyanakimi, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. Ari okimitari iijatzi, iitarika yotakimini kamiithashiriri pikimisantana, ipoña jaawakimi kamiitha, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. ⁴² Aririka jiyoitimi iirokatakai niyotaini, iro ipantzimiri pimiri, jiyotzi Pawa, iriitaki pinatairini itakotakimiri”.

11

Jotyaantziri Juan jiyotaani
(Lc. 7.18-35)

¹ Ithonkakiro Jesús jiyotaakiri 12 jiyotaani. Awijanaki inkamantanti maawoni nampit-siki.

² Ikanta Juan owiinkaatantaniri jomontyaitakiri chapinki, ikimakotakiro jantayitakiri Cristo, jotyaantaki apiti jiyotaani, ³ josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jii-taitziri, ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini pokatsini?” ⁴ Ikanta jaritaka jotyaantani Juan, josampitapaakiri Jesús. Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Aririka pimpiyanai, pinkamantapairi Juan okaatzi pikimakiri, okaatzi piñaakiri nantayitakiri iijatzi. ⁵ Naminakaayitairi kaari okichaatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, noshinchaayitairi pathaawaiwitachari, nokimakaayitairi ashikimpitari, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi ashironkainkaripaini. ⁶ Inkimoshiriwintaina kaari kisoshiriwintinari”.

* **10:29** Kantakotachari jaka “tii ipinapirowita tsmiripaini”, tima kantatsi jamanantaitantyaari apapintyakiroini kiriki inkaati apiti tsmiriri.

⁷ Ikanta ipiyanaa jiyotaani Juan, josampitanakiri Jesús apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantzi: “¿Litama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki ojoyawori sawoo opiyonkatonkitakairo tampiya okantakaari tii ithaamintashirita? ⁸ ¿Piñaakirima jowaninkataka ikithaata? Aña tii. Ikaatzii owaniinkatachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi. ⁹ Piyaatashitakiri piyotaki kamantantaniri jinatzii. Tima jimapirotziro janaakiri Kamantantaniriiti. ¹⁰ Iriitaki josankinatakoitaki pairani, jiñaanatzi Pawa Itomi, ikantziri: Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

¹¹ Pinkimi nonkanti naaka: Ojyiki atziri tzmawitainchari, tikaatsimaita anairini jiyotanitakariri Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Inkitijatzii, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan. Imapiro. ¹² Jitakawo pairani Juan ikinkithatakaakimi, tzmatsi ojyiki kowanakirori shintsiiini iñiuro impinkatharitai Inkitijatzii. Antawoiti ikowanaki iñiuro ojoyawitakawo ishintsitaitzi jowayiritaitya. Irojatzii ikantaita iroñaaka. ¹³ Pairani tikira itzimi Juan, tzmawitacha Kamantantaniri opoña Ikantakaantaitani. ¹⁴ Iriima Juan, iriitaki ikinkithatakoitakiri pairani, iriitaki Elías-tatsiri piyaatsini. ¹⁵ Kowirori inkimathatiro, inkimisanti. ¹⁶ Nokimitakaantakimiri naaka kojyikawairintzi iintsi aririka imaananiwaiti, ¹⁷ ikantaiyini: ‘Thami ajyowiwaiti amajiyitantaari’. Iiromaita ikowi. Ikantaiyini iijatzii: ‘Incha ampampithai owashiritantaari’. Tii ikowiro iijatzii. ¹⁸ Ari pikimitaiyakarini iirokaiti. Piñaawitawakari Juan itzitapaakawo owanawontsi, tii jimiritawo kachori, pikantaiyakirini: ‘Piyarishiritatzii, iro itziwaitantari’. ¹⁹ Ipokawitaka Itomi Atziri, tii itziwitawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori iijatzii. Pikantaiyakirini: ‘Kaaripirori jinatzii jirika, niyawairintzi, shinkiryaaantzi jinatzii. Jaapatziyari kowakotziriri kiriki iijyininka, jaapatziyitari kaaripiroshiriri’. Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniiri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awijayitatsini”.

*Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki
(Lc. 10.13-16)*

²⁰ Ipoña ikinkithatakotanakiri Jesús ikaatzii ñaayiwitakawori itasonkawintantaki nampitsiki, tiimaita jowajaantziro ikaaripiroshiritaiyini. Ikantanaki: ²¹ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzii Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzii Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajaantakiro. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.” ²² Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzii Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzii Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitai jowasankitaayitairi. ²³ Iijatzii inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyakani irirori jiyaatai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari. Iri ñaakironimi pairani Sodoma-jatzi okaatzii jiñaakiri Capernaum-jatzi, inkimisantaimi irirori, iiro japirotzirimi pairani Pawa saikaiyatsinimi iroñaaka. ²⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiritaintsiri, iri jimapiroitairi jowasankitaapiroitairi Capernaum-jatzi, anaanakiro jowasankitagaitakiri pairani Sodoma-jatzi”.

*Pimpokashitaina naaka, ari piñiuro nimakoryaakaayitaimi
(Lc. 10.21-22)*

²⁵ Ipoña jamanamanaatanakiri Jesús Ashitariri, ikantanakiri: “Paapá, iiroka pinkathariwintziriri maawoni inkitijatzii, iijatzii maawoni kipatsijatzii, ojyiki nopaasoonkitakimi. Tima iiroka yotakaayitairiri kimitakariri iintsi intsinampashiritai, kaari jiyotzi yotaniiriiti. ²⁶ Tima irootaki inimotakimiri”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri piyowintakariri: “Iri Ashitanari yotakaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopiroitana naaka tima Itomi jowana. Ari nokimitakiri iijatzii naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña jiyoyitairi inkaati niyotakaayitairi naaka. ²⁸ Aririka piñiuro pimakoshiriwaiti, piñiuro oitya pimpakoowaityaari, pimpokashitaina naaka, pinkamantainawo, aritaki nimakoryaakaayitaimi. ²⁹ Iiro pimanintziro pimpakoowaityaari, naakataki ompiratizimiri pantiro. Tzmatsi niyotaimiri, tii nowatsimaashiriwaitantzi naaka, tsinampashiri ninatzii. Ari piñiuro nimakoryaashiritakagaimi. ³⁰ Tima okaatzii nampirantziro naaka, tii opomirintsirota”.

12

*Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)*

* **11:21** Tima jirikaiti Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzii atziri jinayitatzii, tii iijyininkatari Judá-mirinkaiti.

¹ Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Tima ita-
jyaiyatziini jiyotaani, joyiikitanaki okithoki pankirintsi joyaari. ² Jiñaakiri Fariseo-paini,
ikantanakiri Jesús: “Paminiri piyotaani. Jiroka kitijiyiri jimakoryaantaitari inatzi, tii
oshinintaantsitzi joyiikiwaiti”. ³ Jakanakiri Jesús ikantanakiri: “¿Tima piñaanatakotziri
ikantakota David-ni, aantawitakariri itajyi itsipayitakari ikaataiyini? ⁴ Ityaaki tasor-
intsipankoki, jowakawo tasorintsitanta, jatyootakiri itsipayitakari. Tii oshinintaantsi-
wita, apa jowapiintawo Ompiratasorintsitaari. ⁵ Josankinawitaka iijatzi pairani Ika-
takaantaitani, okantzi: ‘Iiro pantawaitantawo kitijiyiri jimakoryaantaitari’. Iro kantz-
imaitacha jiyaatapiintzi Ompiratasorintsitaari kitijiyiriki jimakoryaantaitari tasorints-
ipankoki, jantawaitapiintzi. Tikaatsi kijiyirini. ⁶ Nokantzi naaka, iinitatsi jaka im-
pinkathapiroiriti, iri anarori tasorintsipanko. ⁷ Iro josankinaitantakari pairani, kantat-
siri:

Tii nokowi pamayitana pipira pintayinari,

Iro nokowapirotaki pitakotaiyaari pijyininka.

Iro pinkimathatirimi iiroka jiroka, iiro pikijiyimawaitziri jirikapaini, tima tii
ikaaripiroshiritzi. ⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipiroitzi irirori, janairo kitijiyiri
jimakoryaantaitari”.

Atziri kisowakori

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Ipoña jawijanai Jesús, ityaapai japatotapiintaita. ¹⁰ Ari isaikakiri kisowakotat-
siri. Ikanta Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Kamiithatsima poshinchi-
iri kisowakori kitijiyiri jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri inkini inkantakotiri.
¹¹ Ipoña jakanakiri irirori, ikantanakiri: “Tii paminashitari pojyati aririka jotitya omoon-
aki kitijiyiri jimakoryaantaitari, pitakotari, pinoshikiri. ¹² Iri jitakopiroita atziri, janairi
oijya. Tima tii okaaripiroshiritakaantzi anishironkatanti kitijiyiriki jimakoryaantaitari”.
¹³ Jiñaananakiri kisowakori, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka atziri, akot-
sitana, okimitanaawo pashini jako. ¹⁴ Ari ikisaiyanakani Fariseo-paini. Jataiyakini,
ikinkithawaitaiyini, ikantzi: “¿Tisika ankantakirika Jesús, ampiyakaantyaariri?”

Josankinatakoitsitakari pairani Jesús

¹⁵ Ikanta Jesús, yotaki ikowaitatzi intsitokaitiri, irootaki jawijantanaari. Ari joy-
aatanakiri oiyiki atziri, joshinchaaki oiyiki mantsiyari. ¹⁶ Ikantayiwitakari: “Iiro
pikinkithatakotana”. ¹⁷ Ari imonkaatari josankinatakaayitakariri pairani Kamantanta-
niri Isaías-ni, ikantzi:

¹⁸ Jirika nompiratani, iriitaki niyoyaakiri.

Nitakotani jinatzzi, iri oimoshirinkanari.

Kiso jowiri Tasorintsinkantsi,

Ikinkithatakagairi kaari ajyininkata, ikamantairi tyaaryootatsiri.

¹⁹ Iiro ishinchinkawintawaita apaniroini irirori,

Iiro ikimaitziri inchiraachiraati inkinkithatakotya,

²⁰ Iiro jimapirotziro irirori isataapirotziro sonkari sataawitainchari,

Iiro joitsiwakiri paampariminki kapichiwitainchari ipaampataki,

Irojatzzi inkitsirinkantaiyaawori jiñaitairo tyaaryootatsiri.*

²¹ Iriitaki joyaakoniintairi kaari ajyininkata impairyagairi iwairo.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)

²² Ipoña jamaitakiniri Jesús piyarishiritatsiri, ikamampotaakitakaakiri, imasontzipaan-
titakaakiri iijatzi. Joshinchaawakiri, aminanai kamiitha, ñaawaitanai iijatzi. ²³ Iyokitzi
ikantanaka maawoni atziri, ikantaiyanakini: “¿Iriima jirika charinitariri David-ni?”
²⁴ Ikanta ikimayakini Fariseo, ikantaiyanakini irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri
ashitariri piyari iitachari Beelzebú, irootaki jowawijaakotantariri ikaatzzi ipiyarishir-
itaiyini”. ²⁵ Jiyotakotzimaitakari Jesús ikinkishiritakari, ikantanakiri: “Aririka jan-
taminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri, ari jiñaakiro jowapintawakaiya. Ii-
jatzi okimita aririka jantaminthatawakaayitaiya inampiki atziri, ari jiñaakiro jookaw-
intawakaiya inampiki. Aririka jantaminthatawakaayitaiya atziri ikaatzzi isaikapankotawakaa,
ari jiñaakiro jookawintawakaiya ipankoki. ²⁶ Ari inkantyaari iijatzi piyari aririkami

* **12:20** Ojyakaawintachari sonkari ipoña paampariminki tsiwakimaintatsiri, iriitaki atziriiti kimisantawitachari kapichiini, ashironkaashiriyitachari, mantsiyashiriyitatsiri, shipitashiriyitatsiri, tima aritaki inishironkaitari Jesús jirikaiti, iiro ishinitziri jashironkaayitaiya, aña aawiyashiri inkantakaayitaiyaari, joshiripiroiyitaiya.

jantaminthatawaiya. ¿Irioma ithonka aririka jookawintawakaanatya? ²⁷ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani naaka, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawijaakotantariri kaaganiritatsiri? Aririka okanta pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁸ Tima Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki oshinchaanari naaka nowawijaakotantariri piyarishiritatsiri. Irijatzi Pawa omapokakimiri iiroka ipinkathariwintantzi. ²⁹ Aririka inkowita chochoki, jiyotaitzi kamiithari inatzi owaato tsika opoñaaka chochoki. Ari okimitari iijatzzi aririka ifñaitiro chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripirori onatzi owaato tsika opoñaaka iroori. ³⁴ Pikimitakari maanki, kaaripiroshiri pikantaiyakani. Tikaatsi pinkinakairo piñaawaitiro kamiithari, tii opantawo pikinkishiritari, irootaki okaaripirotantakari piñaawaiyitzi. ³⁵ Apaani kamiithashiriri ikinkishiritawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitzi. Iri-ima kaaripiroshiritatsiri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitzi. ³⁶ Irootaki nokantantari naaka, aritaki jaminakoyiitairo paata okaatzi kaaripirori ifñaaniyitari. ³⁷ Kamiitharika okaatzi piñaaniyitari, ari jaapatziyaiitami. Irooma tiirika okamiithatzi, inkantayitami: ‘Kaaripiroshiri pinatzi, oiyiki pinkimaatsitaiya’ ”.

Ikwawita kaaripiroshiriri intasonkawintantaiti
(Lc. 11.29-32)

³⁸ Ipoña jakanaki Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti ikantanaki: “Yotaanari, nokowi noñiimi pintasonkawintantati”. ³⁹ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Kaaripiroshiriri pinaiyini iiroka, pithainkani powakiri Pawa, pikowaiyini piñiina nontasonkawintantati. Iromaita noñaayimiro, apa piñiuro kimityaawoni awijiyimotakiriri pairani Jonás, ⁴⁰ iniyantakariri kimitariri antari omani, tima mawa kitiiyiri isaikaki imotziki. Ari inkimityaari iijatzzi Itomi Atziri inkitawitapaintya mawa kitiiyiri kipatsiki. ⁴¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari jiyakowintaimi Ninive-jatzi, tima ikimisantairi pairani Jonás jowajyaantanairo ikaaripiroshiriritaiyani. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Jonás. ⁴² Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri yotaniri pinkathari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Salomón”.

Ipiyashitanta piyari
(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okimiwaitakawo isaikashiritantayiarimi piyari apaani atziri, ipankotsititakawomi jañaantari. Aririka jookawitayari, awijakowitaa atziri isaikantakari piyari. Ikinawawita otzishimashiki, iiro ifni tsika isaiki. ⁴⁴ Impoñaatya inkantashiritai piyari: ‘Nompiyai nopankoki tsika nopoñaaka’. Piyaa piyari, ifñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ⁴⁵ Impoña jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzi, inkantakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotaiya jirika atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini. Ari pinkimitaiyari iirokaiti”.

Ikinkithatakotziro Jesús inaanati ipoña iririntzi
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Ikiro ikinkithatakotziro Jesús apatowintakariri, ariitapaaka inaanati otsipatakari iririntzipaini, okatziyapaaka jikokiroki, okaimakaantapaakiri. ⁴⁷ Ikantawitakari: “Ari ariita pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi ofñiimi”. ⁴⁸ Ari jakanaki ikantzi: “¿Tsika otzimikama pikinkishiritaiyarini iro nonaanatitari, iri nirintzitari?” ⁴⁹ Jookotanakiri ikaatzi jiyotaapiintakiri, ikantzi: “Jirikapaini iriitaki nokimitakaantairi nirintzi, irootaki nokimitakaantairi iijatzzi nonaanati. ⁵⁰ Tima maawoni antanairori ikowiri Ashitairi Inkijatzzi, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari, irootaki nonaanaitaari”.

13

Joyyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Ipoña ishitowanai Jesús pankotsiki, jatanai inkaarithapiyaaki. Ari isaikapaaki.
² Ipiyowintapaari iijatzii oiyiki atziri. Iñaaki othataka pitotsi, otitapaaka, saikapaaki. Katziyayakani atziri irirori inkaarithapiyaaki. ³ Jojyakaawintatziiniri okaatzi ikinkithatakairi, ikantzi: “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiti.
⁴ Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ipokapaaki tsimiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi, ari ojoyookawitanakari thaankipiroini. Tii otontapathatzi kipatsi, ⁶ sampiyashitanaki pankirintsi ishintsitapaaki ooryaatsiri, tii otyaapirotzi oparitha inthomaina.
⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari kitochiimashiki, anaanakiro kitochii ojoyookanaki, kamanaki pankirintsi. ⁸ Irooma pashini ookakitapainchari okamiithapathatzi kipatsi, saankana ojoyookanaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitanai okithoki apaanipaini okaatzi jyoopakaintsiri. Apaani jyoopakaintsiri kithokipirotanaki, pashini oiyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki.* ⁹ Kowatsiri inkimathairo, jowakimpitaya inkimisanti”.

¿Iitama joyyakaawintantawori Jesús?

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Ipoña josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pojyakaawintziri pikinkithatakairi atziripaini?” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Ishinitaitzimiro iirokaiti piyotairo tsika ikanta ipinkathariwintantai Inkitijatzii, iriima jirikaiti tii ishinitaitziniri irirori. ¹² Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimimopirotaari oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro iñaatyiro iiro otzimimopirotaari.† ¹³ Irootaki nojyakaawintantawori jiroka, onkantawitya jamini jirikaiti, kamampotaaki inkantya. Ari inkimawityaawo, matakimpita inkantayitya. ¹⁴ Iriitaki ikinkithatakotakiri pairani Isaias-ni, ikantaki: Pinkimawitya, matakimpita pinkantya. Paminawitya, kamampotaaki pinkantya.

¹⁵ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita ikantaka.

Kamampotaaki ikantaka iijatzii.

Irootaki kaari iñaantaawo,

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta.

Tii ikimisantzi, iiro nowawijaakotairi.

¹⁶ Irooma iiroka kimoshiri pinkantya, tima piñagairo, pikimayitairo iijatzii. ¹⁷ Iro ikowawitakari pairani Kamantantaniriitzi iijatzii kamiithashiriri, iñiromi okaatzi piñaakiri iirokaiti. Ikowawitaka inkimiromi pikimakiri iiroka. Tima tii iñaatyina, tii ikimaiyanani iijatzii. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús joyyakaawintziri pankiwairintzi

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ “Pinkimi nonkinkithatakotimiro okaatzi nojyakaawintakiri pankiwairintzi.
¹⁹ Tzimatsi kimirori nokinkithatakotziro impinkathariwintantai Pawa, tiimaita ikimathatziro. Ikanta ipokaki owaaripiroshiritantanari jowajyaantakaapaakiri ikimisantawitanaa. Iriitaki kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari aatsiki.
²⁰ Tzimatsi iijatzii thaamintawori noñaani, ikimisantzi thaankiini. Iri kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari omapipookitzi. ²¹ Tii jiyotakopirotzii ñaantsi, tii ikisashitawo ikimaatsiwintanakawo ikimisantzi, jowajyaantanakiro. Ikimitakawo pankirintzi sampishitaintsiri tii otyaapirotzi oparitha inthomaina kipatsiki. ²² Tzimatsi iijatzii kimawitawori noñaani, iro kanzimaitacha inintawaitziro inthaamintawaitya, ikinkithashiritakotziro jajyaagawo, irootaki ipiyakotantakawori noñaani, tii ikimisantzi. Ikimitakawo pankirintsi ookakitapainchari kitochiimashiki, kaari kithokitatsini. ²³ Tzimatsi pashini kimirori noñaani, ikimisantanakiro. Ityaaryowintanairo. Iri ojoyakawori pankirintsi jyoopakaintsiri okamiithatzi kipatsi, ojiyokipirotanaki okithoki, pashini oiyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki”.

Ikinkithatakotziro Jesús pankitziro trigo

²⁴ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziniri, ikantzi: “Jiroka ojyari iijatzii ipinkathariwintantai Inkitijatzii, ojyari atziri pankitziro kamiithakiri trigo. ²⁵ Okanta tsiniripaiti

* **13:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyoopakaintsiri”, kimitaka okaatzi 100 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 30 okithoki. † **13:12** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakiyimiromo.

‡ **13:23** Paminiro kantakotachari janta versículo 13.8.

imagaiyini jatziritipaini iijatzi irirori, pokaki kisaniintziriri jamaki trigo-niro, ipankitakiro itsipataakiro trigo-pirori, piyanaka. ²⁶ Opoña ojyookanaki trigo-pirori, kithokitanaki. Ari okimitsitakari iijatzi trigo-niro itsipataakirori. ²⁷ Ikanta jiyotaitakiro, jiyaatashitakiri ashitawori, ikantaitakiri: ‘Tii opantawo trigo apankitakiri powaniki, ¿iitama otsipatatantawori ojyookaki trigo-niro?’ ²⁸ Ikantanaki ashitawori jowani: ‘Iri pankitakirori kisaniintanari’. Ikantzi jatziriti: ‘¿Pikowima nonthokayitairo trigo-niro?’ ²⁹ Jakanaki, ikantzi: ‘Iiro, aamaashitya, ari pinthokakotakiro trigo-pirori. ³⁰ Ari onkantawatyaaata ontsipatyaaawo ojyooki, irojatzii osampantantyaari trigo-pirori. Aripaiti nonkantimiri: Pinthatzinkiro trigo-niro, pintayiro. Poyiikitairo trigo-pirori, powayitairo’”.

Joyakaawintaitziro okithoki oryaanikitatsiri

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakiro Jesús joyakaawintakiniri, ikantzi: “Jiroka ojyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkiti-jatzi, okimiwaitakari pankitziro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. ³² Oryaani okantawita okithotyaaaniki, iro kantzimaitacha aririka ojyookanaki, anauro pashini pankirintsi, antawo ontiwayitanaki ari iminkoshityaaawo tsimiripaini otsimankatapishitaki”.

Joyakaawintaitziro shiniyakairori tanta

(Lc. 13.20-21)

³³ Jiroka pashini joyakaawintakiri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariwintantai Inkiti-jatzi, ojyakotawo tsinani witsikirori tanta. Aakiro trigo-pani, otsipataakiro shiniyakairori. Aritaki oñaaki oshiniyi otantanipathati”.

Oita joyakaawintantawori Jesús ikinkithatakoyitziro

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús joyakaawintziro okaatzi jiyotaantziro. maawoni joyakaawintakiro. ³⁵ Ari imonkaataakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri ikinkithatakotziro ikantakiri Pawa:

Nojyakaawintatyiiniri atziiriiti onkaati nonkinkithatakotiniriri.

Nooñaawontainiri kaari jiyowita pairani owakiraa iwitsikantakari kipatsi irojatzii iroñaaka.

Joñaagantziro Jesús kimitawori trigo-niro

³⁶ Ipoña jawijanai Jesús, jookanairi apatowintakariri, jatanaki pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantzi: “Piyotainawo okaatzi pojyakaawintakiri. ¿iitama ojyakaawintachari trigo-niro itsipatagaitakirori trigo-pirori?” ³⁷ Ikantzi Jesús: “Jirika Itomi Atziri iriitaki kimitakariri ashitawori jowani ipankiitakiro trigo-pirori. ³⁸ Jiroka owaantsi irootaki ojyakaawintawori kipatsi asaikantayitari. Jiroka trigo-pirori iri ojyakaawintacha ipinkathariwintairi Pawa. Irooma trigo-niro iri ojyakaawintziro ikaatzi jashitaari Kaaripirori. ³⁹ Jirika kisaniintantatsiri pankitakirori trigo-niro iri ojyakaawintacha kamaari. Kimityaawoni joyiipataitziro okithoki trigo, ojyakaawinta aririka onthonkaiya paata kipatsi. Jirikapaini oyiipayitakirori okithoki iri ojyakaawintacha maninkariti. ⁴⁰ Pikimaki, japatotakaantaitakiro trigo-niro, itagaitakiro. Iro ojyakaawintacha aririka onthonkaiya paata kipatsi. ⁴¹ Jirika Itomi Atziri jotyaaantakiri maninkariiti, japatotairi kaaripiroshiritatsiri, tima tii ikowi intsipatayaaari ikaatzi kimisantakiriri. ⁴² Impoña intagairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitya. ⁴³ Iriima kamiithashiritaintsiri, shipakirintyaa inkantaiya inkimitaiyaari ooryaatsiri. Isaikimotairi Ashitairi tsika ipinkathariwintantai irirori. Powakimpitayaaawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús manachari kiriiki

⁴⁴ Ipoña ikantaki iijatzii Jesús: “Jiroka pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi ojyiki kiriiki jimanaitziri owaantsiki. Ikanta apaani atziri iñaakiri, tii okantzi jaanakiri, iijatzii imanairi, tikaatsi inkamanti, ikantashiritanaki irirori: ‘Ontzimatyii namanantiro jiroka kipatsi, ari onkantya nashitantyaariri ikaatzi tzimatsiri janta’. Ipoña ipimantakiro okaatzi tzimimowitariri, jamanantakiro kipatsi. Kimoshiri ikantaka, tima jamanantakotakiri ojyiki kiriiki. Ari okimitari iijatzii ipinkathariwintantai Inkiti-jatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús poriryaari pinapirotachari

§ 13:31 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, iitachari mostaza, jyoookatsiri inampiki pashini atziri.

⁴⁵ Ikantzi iijatzí Jesús: “Aririka impinkathariwintantái Inkitijatzí, ikimitari apaani atziri kowatsini jamanantí poriryaari.* ⁴⁶ Iñaaki poriryaari, ikowapirotaki jayiri. Ipiyanaa inampiki, ipimantapaakiro okaatzí tzmimotziriri, jamanantakiro poriryaari”.

Ikinkithatakotziro Jesús shiryaamintotsi

⁴⁷ Ikantaki iijatzí Jesús: “Aririka impinkathariwintantái Inkitijatzí, ikimitari apaani shiryaawairintzi. Jaaki ojyiki nashiyitachari shima. ⁴⁸ Ipoña inoshikakotakiri othapiyaaki, jiyoshiiyitakiri kamiithatatsiri. Ikaatzí kaari kamiithatatsini, jookayitakiri. ⁴⁹ Ari onkim-itaiyaari paata aririka onthonkaiya kipatsi. Impokaki maninkariiti, jiyoshiitairi kami-ithashiriri, iijatzí kaaripiroshiriri. ⁵⁰ Impoña intagaitairi kaaripiroshiriri, ari jiraawait-aiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

Ikinkithatakotziro Jesús owakiraari ajiyaagawontsi iijatzí pajjatori

⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “¿Pikimathatakiroma okaatzí nokantakiri?” Ikantaiyini jiyotaani: “Nokimathatakiro”. ⁵² Ipoña ikantanaki Jesús: “Nojyakaawintiri iwaapatiitari, tzmatsiri jaiyaagawo pinayitachari. Jaapiintziro pajjatori, jaapiintziro iijatzí owakiraari jaiyaagawo. Aritaki inkimaitaari iijatzí yotzinkariiti aririka impinkathariwintari Inkitijatzí, jiyotaantairo itawori pairani, jiyotaantairo iijatzí owakiraataatsiri”.

Ipiyaa Jesús Nazaret-ki

(Mr: 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ithonkakiro Jesús jojyakaawintakiro okaatzí ikinkithatakotakiri, ari jiyaatanai. ⁵⁴ Ikinanai inampiki. Jiyotaantayitapai japatotapiintaita. Iyokitzi jowiri ikaatzí kimiriri, ikantaiyini: “¿Iitama matakaakiriri jirika jiyotanintari, itasonkawintantzi iijatzí? ⁵⁵ ¿Kaarima jirika itomi kimitapiintzirori inchakota, otomintari María? ¿Kaarima iririntzipaini jirika: Jacobo, José, Simón, iijatzí Judas?† ⁵⁶ ¿Tiima ari akaatzí iritsiropaini anampitawo jaka, iitama pinkatharitakaakiriri?” ⁵⁷ Owanaa ithainkaitakiri, ikisaniin-taitanakiri. Iro ikantantanakiri Jesús: “Jashi jowiro Kamantantari ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori, ti ikimisantaitziri”. ⁵⁸ Owanaa ithainki-mataitakiri Jesús inampiki, irootaki kaari itasonkawintanta.

14

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mr: 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)

¹ Ikanta pinkathari Herodes iitachari Tetrarca, ikimakotakiri Jesús. ² Ikantziri jim-piratani: “Jirika Jesús iriitaki Juan owiinkaatananiri. Iri añagaatsiri, piñiiri otzimi ish-intsinka”. ³ Tima iri Herodes aakaantakiriri Juan, joojotakaantakiri, jomontyaakaantakiri. Iro kantakaantakirori inawitiri iririntzi Felipe iitachari Herodias. ⁴ Tima ikaminaawit-ayiaari Juan jirika Herodes, ikantawitiri: “Tii okantzi paapithatantiro”. ⁵ Ari ikowaw-itaka intsitokakaantirimi, Iro kantzimaitacha ojyiki ipinkathatakiri Juan, jiyotaiyini Kamantantaniri jinatzí. Ithaawantanakiri Herodes atziri, ikantashiritzi: “Aririka nontsi-tokaantakiri, ari inkisaniitaitakina”. ⁶ Okanta imonkaataka kitijiyiri joimoshirinkaw-itawo itzimantari Herodes. Ipiyotaiyakani ijiyininka, joimoshirinkaiyirini. Ari opokapaaki ishinto Herodias, amajyiitapaaki. Ojyiki okamiithatzimotakiri Herodes. ⁷ Ikantakiro: “Tzmatsirika oitya pinkamitinari, ari nompakimiro. Imapiro, jiyotzi Pawa iiro namatawizimi”. ⁸ Ipoña okantziro onaanati: “Pinkantiri inthatzinkakaantiri Juan”. Iro okantantakariri: “Nokowi pamakotakinawo iito Juan samantaki”. ⁹ Ari jowashiritanakiri Herodes, tii ikowawita. Iro kantzimaitacha ikimaiyakirini ijiyininka ikantakirori inkaanki. ¹⁰ Irootaki ikantantakiri inthatzinkaitiri Juan. ¹¹ Jamaitakiro iito, ipakoitakiro aanakiniro onaanati. ¹² Ikanta ipokaiyapaakini jiyotaani Juan, ikitaitiri. Ari jiyaatashitanakiri Jesús, ikamantakiri.

Jowakaari Jesús 5000 atziri

(Mr: 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Ikanta ikimaki Jesús kamaki Juan, otitanaka pitotsiki jiyaatiro otzishimashiki. Iro kantzimaitacha ikimakoitakiri tsika jiyaati, shiyaiyanakani ikinaitaki aatsiki, joy-aatanakiri. ¹⁴ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, iñaapaatzí ojyiki piyowintakariri. Jitakoshir-itapaakari, joshinchaaki ojyiki mantsiyatatsiri. ¹⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantzi jiy-otaani Jesús: “Asaikatzi otzishimashiki, aritaki tsiniriityaaki. Pimpakairo pikinkithatzi,

* **13:45** Iro ikantakoitzi jaka poriryaari, okaayitzi poriryaayitatsiri kimitawori mapí jiaitaitziri “perla”, owanaa inintaitziro. Iro kantzimaitacha ojyiki owinawo. † **13:55** Jacobo, irijatzí jiaitaitziri Santiago.

jiyaataita atziri nampitsiki jowapaiya”.¹⁶ Jakanakiri, ikantziri: “¿lita jatsipitanyaa-wori jiyaayitai? Pimpiri iiroka jowanawo”.¹⁷ Ikantanaki jiyotaani: “Tikaatsi nompiri naaka. Apa otzimi okaatzi 5 tanta ipoña apiti shima”.¹⁸ Ikantzi Jesús: “Pamakinari jaka”.¹⁹ Ikantakiri maawoni atziri: “Pisaikayini”. Saikaiyanakini atziriiiti. Ipoña jaakiro tanta, iijatzi shima, aminanaki jinoki inkitiki, jamananaka, ikantzi: “Paasoonki Ashitanari, iirokatakaki pakinauori jiroka noyaari”. Ipoña ipitharyaaakiro, ipakiri jiyotaani, jowawijaakiniri irirori atziripaini apatotainchari.²⁰ Ari ikaatzi jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzmagaantapaintsiri, jotiyitairo kantziriki, okaatzi 12 jaikitaatsiri.²¹ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari. Tzimitacha tsinani iijatzi iintsipaini owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ipoña ikantairi Jesús jiyotaani: “Thami pitaiyaawo pimontyagai intatsikironta”. Ikantakiri iijatzi piyowintakariri: “Kantatsi piyaayitai”.²³ Iro ikinantanakiri irirori tonkaariki, jamañaari Ashitariri. Okanta otsiniritanaki, saikaki apaniroini Jesús janta.²⁴ Jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki, antawo otamaryaani inkaari, oipiyapiyakotakiri tampiya.²⁵ Okanta okitiiyitzimataki, pokai Jesús janiitantaawo inkaari.*²⁶ Tii jiyotawairi, ithaawantawaari jiyotaani, ikaimaiyanakini: “iAatsikitaki shiritsiwi!”²⁷ Iñaanatapairi irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, tontashiri pinkantya iiro pithaawawaitzi”.²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Irokama Nowinkathariti, pinintakainawo naniitantaawo naaka inkaari”.²⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpokanaki”. Aniiwitanaka Pedro inkaariki jiyaatashitanakiri isaikaki.³⁰ Iro kantzimaitacha ikinkishiritanakiro Pedro antawo otamaryaani inkaari, ithaawanaki, iro itsitsiyantanakiri, ikaimanaki: “Pinkathari paawaina”.³¹ Jakotashitanakiri Jesús, jaawairi. Ipoña ikantziri: “Kapichimachiini pikimisantakina. ¿litama pikisoshiritantari?”³² Ikanta jotitapaa pitotsiki, awijainkatanaki tampiya.³³ Antawoiti ipinkathatanakiri jiyotaani, ikantanakiri: “Imapirotatya iirokatakaki Itomi Pawa”.

Joshinchaantaki Jesús Genesaret-ki
(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ikanta jariitaiyakani intatsikironta nampitsiki Genesaret.³⁵ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, jiyotaitawakiri. Ikamantaitakiri maawoni nampitawori janta, jamayitapaakiri mantsiyayitatsiri.³⁶ Ikantaitakiri Jesús: “Pishinitiri mantsiyari jotirotawakiro kapichini piithaari, ishintsitantaiyaari”. Ari okantzimaitaka, ikaatzi otirotsitakiriri iithaari, shintsiyitai.

15

Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mr. 7.1-23)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti. Ipoñaayitaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakiri Jesús: ² “Judá-mirinka anaiyini. Iro amitaiyarini akiwaakota tikira owanatyata, ari okanta jiyotaakairi pairani achariniiti. ¿litama kaari jimatantawo piyotaani? Tii ikiwiwo jako jowapiintaiyani”.³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irojatzit paakowintawo jiyotaayitairi pairani achariniiti, tiimaita pantziro jiyotaayitairi Pawa.”⁴ Jiroka ikantziri Pawa:

Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Ikantaki iijatzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kijimatziriri ashitariri.

⁵ Iro kantzimaitacha pikantapiintaki iiroka: “Kamiihatatsi ankantiri ashiyitairi: ‘Nokajyaakairi Pawa maawoni noiriikiti, iiro okantzi nonishironkatimi!’.”

⁶ Piyotaantashitakawo jamaitairi pairani, tii piyotaanziro ikowiri Pawa. Irootaki kaari jitakotantari ajininaka ashitariri.⁷ Thiyyinkari pinaiyini. Iiroka ikinkithatakotaki pairani Isaias, ikantaki:

⁸ Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiitha.

⁹ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana,

* **14:25** Kantakotachari jaka: “Iro okitiiyitzimataki”, irootaki oiyawori jamitari owayiriiti jaamaakowinta tsiniripaiti, iiro inkakiwaitanta apaani owayiri maawoni tsiniri, ontzimatyii intzimi 4 owayiri aamaakowintachani. Apaani jitanatyaawo owakiraa otsiniriityaanaki, pashini tikira oniyankiityiimati, pashini oniyankiitiprotapaaki, pashini iro onkitiiyitzimataki. Ikantakoitziri jaka, “okitiiyitzimataki, pokai Jesús” iriira kimitakariri 4-tapaintsiri owayiri kitiiyitakotatsiri jaamaakowintanta.

Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori”.

¹⁰ Ikaimakiri Jesús maawoni piyowintakariri, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimath-atantyaawori nonkinkithatakotiri: ¹¹ Ikaatzi owayitari tii jowaaripiroshiritantzi, irooma okaatzi añaawaiytziri, iro matzirori owaaripiroshiritantzi”. ¹² Ipokashitapaakiri jiyotaani okaakiini, ikantapaakiri: “Tii inimotziri Fariseo-paini ikimakimi pikantaki”. ¹³ Ikantanaki Jesús: “Ashitanari Inkitiijatzi, ari inthonkairo kaari ipankitzi irirori. ¹⁴ Piñaashityaari, tii jiyotaiyini irirori, jojyakari kaari aminatsiri. Ikimitakotakari ikathatawaka kaari okichaatsini, tii jiyotzi tsika inkini, apitiroiti imparyai omoonaki”. ¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Poñaayinawo okaatzi pojyakaawintakiri”. ¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tikiraama otzimimotzimi iiroka piyotani? ¹⁷ ¿Tiima piyotzi okaatzi owayitapiintari okini ajyitoki, impoña omishitowairo? ¹⁸ Irooma añaawaitiro kaaripirori akinkishiriyitari, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi, mayimpirtaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiiyakotaantsi, kijyimataantsi. ²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

Okimisantzi tsinani Canaán-jato
(Mr. 7.24-30)

²¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro irojatzi Sidón-ki. ²² Ari opokaki tsinani Canaán-jato, kaari Judá-mirinka iroori. Okantapaakiri: “Nowinkathariti, iiroka icharini pinkathari David-ni. Nokowi pinishironkatana oiyiki ashironkaawaitaka nishinto, opiyarishiritatzi”. ²³ Ari imairitaki Jesús, tii jakiro. Ipoña ikantaiyini jiyotaani: “Potyaantairo iyaataita, owanaa oñaashirinkakai”. ²⁴ Ikantanakiro Jesús: “Apa jotyaantakina Ashitanari nonishironkatairi nojyininka Israel-mirinkaiti, ikaatzi oiyakariri oijya ipiyaka”. ²⁵ Ari otzirowanaka tsinani, okantanakiri: “Pinkathari, pinishironkatana naaka”. ²⁶ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Tima ikantaitaki pairani: ‘Tii aapithatziri jowanawo iintsiti ampiri otsitsi joyaawo’ ”.* ²⁷ Akanakiri iroori, okantziri: “Imapiro pikantakiri Pinkathari. Iro kantzimaitacha, jowapiintamachiitawo otsitsi jowaryagaitzirowanawontsi otapinaki”. ²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinani, imapiro pikimisantai iiroka. Irootaki nimatantyaawori pikowakotakinari”. Apathakiro awijakotanai ishinto.

Joshinchaaki Jesús oiyiki atziri

²⁹ Ipoña jawijaki Jesús ikinayitaki othapiyaaki inkaari Galilea. Irojatzi itonkaantanakari otzishiki, ari isaikapaakiri janta. ³⁰ Ari ipokashitakiri oiyiki atziri, jamayitakiri kantawaiytachari imantsiyari: ithoriwaitatsiri, kaari okichaatsiri, masontzipaantiri, pijaponthokiri, maawoni. Ithonkiri joshinchaayitairi. ³¹ Iyokitzi jowaitanaki Jesús ifaitakiri jiñaawaitakagairi masontzipaantiri, janiitakaayitairi kisopookiri, ithoriwaitatsiri iijatz, jaminakaayitairi kaari okichaatsi. Ikantaiyini atziriiti: “Imapiro ikamiithataki Pawa, iriitaki pinkathariwintairiri Israel-mirinkaiti”.

Jowakaari Jesús 4000 atziri
(Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Owanaa nitakotakari atziriiti, tima mawa kitiiyjiri isaikayakini jaka ikimisantana, tikaatsi jowaiya. Aririka jiyaatashitaiya, ari aakiri itajyi iirorika jowanaa”. ³³ Ikantaiyini jiyotaani: “Pamini, asaikatzi jaka otzishimashiki. ¿Tsikama ayika owakaiyaariri? Oiyiki ikaatziyini”. ³⁴ Ari josampitziiri Jesús jiyotaani: “¿Tsikama okaatzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi jiyotaani: “Tzimatsi okaatzi 7, tzimatacha iijatz shimaaniki”. ³⁵ Ipoña ikantaitakiri ikaatzi piyotainchari: “Pisaikaiyini”. ³⁶ Jaakiro tanta itsipataakiri shimaaniki, ipaasoonkiwintakiri. Ipoña ipitoryaakiro tanta, ipayitakiri jiyotaani, jowawijaakiniri piyotainchari atziri. ³⁷ Owaiyakani maawoni, kimaniiintaiyakani. Ipoña japatotairo tzmagaantapaintsiri, ijaikitai okaatzi 7 kantziri. ³⁸ Kimitaka ikaatzi 4000 shirampari owainchari. Tzimatacha tsinanipaini iijatz iintsipaini owainchari. ³⁹ Ipoña ikantanai Jesús: “Ari owaiyakani, kantatsi piyaayitai”. Ari jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanaki iipatsitiki Magdala-jatzi.

16

Ikowakoitziri Jesús intasonkawintanti
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

* **15:26** Iri jojyakaawintaitzi Judá-mirinkaiti ikimitari iintsii. Iriima kaari Judá-mirinkatatsiri jojyari otsitsii.

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Saduceo, ikowawitaiyani inkompitakaiyaarimi Jesús inkini jiyakowintirimi. Ikantawitapaakari: “Incha pintasonkawintanti niyotantyaari imapiro opoñaawo pitasorinka inkitiki”. ² Jakanaki Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini iiroka aririka piñiuro onkiraityai otsiniriityaanai: ‘Osaryaamanaatyí oñaatamani’”. ³ Irooma piñaamanairo minkori onkiraityai inkitiki, pikantzi: ‘Omparyaatyí inkani’. Piyotakowitawo inkiti, piyotakotziro iijatzí aririka omparyai inkani. Tii piyotzimaitawo piñaawitari jaka kipatsiki. ⁴ Tii pikamiithataiyini iiroka, thainka powakiri Pawa, irootaki pikowantaiyarini piñiina nontasonkawintanti, iromaita noñaayimiro. Apa piñiuro oiyawoni awijiyomotakiriri pairani Jonás”. Ari jiyaatanai Jesús.

Shiniyakaawori itantani Fariseo
(Mr. 8.14-21)

⁵ Ikanta jaritaka jiyotaani Jesús intatsikirona, tii jaanaki itantani, imaijantanakiro. ⁶ Ikantzi Jesús: “Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzí jashi Saduceo-paini”. ⁷ Ari josampitawakaanaka jiyotaani, ikantawakaiyani: “¿Litama ikantantawori jiroka? ¿Irooma ikantantari tii amaki tanta?” ⁸ Yotaki Jesús ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “Tikira pikimisantapirotzi iirokaiti, irootaki pikantantari: ‘Tii amaki tanta’”. ⁹ ¿Tikiraama pikimathataiyironi? Chapinki otzimawita tanta okaatzi 5, nowakaayitaka 5000 shirampari. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹⁰ Iijatzí okimita tzimatsiri chapinki 7 tanta, nowakaaka 4000 shirampari. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹¹ ¿Litama kaari pikimathatantawo iiroka? Tii iro nonkinkithatakoti jowaitari tanta. Aña nokantatziimi: ‘Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzí jashi Saduceo’”. ¹² Ari ikimathatanakiro jiyotaani, tii iro inkinkithatakoti Jesús shiniyakairori tanta, joiyakaawintatziro okaatzi jiyotaantziri Fariseo iijatzí Saduceo.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzí jirika Jesús
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ipoña ikinanaki Jesús janta Cesarea-ki, irootaki inampi Filipino. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakoitariri Itomi Atziri?” ¹⁴ Jakaiyanakini, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, Juan owiinkaatananiri piriintaacha”. Ikantzi pashini, ‘iri koñaataatsi Elías’. Ikantzi pashini ‘iri Jeremías-ni’. Tzimatsi kantatsiri iijatzí, pashini Kamantantaniri pinatzi”. ¹⁵ Ipoña ikantziri jiyotaani: “Iiroka. ¿Tsikama pikantaiyinka?” ¹⁶ Jakanaki Simón Pedro, ikantzi: “Iirokatakí Cristo Itomi Pawa Kañaaniri”. ¹⁷ Ikantzi Jesús: “Imapiro pikantaki Simón itomi Jonás, kaari atziri yotakaimironi jiroka, iri Ashitanari Inkitijatzí yotakaakimiro. ¹⁸ Ari niitaami naaka Pedro, iro mapí ojyakaawintacha piwairo. Tima mapí pinkimitaiya, ari niwitsikairo nopanko. Inkaati kimisaatsini paata, iri ojyayitawoni pankotsi. Iiro jimatziro impiyakaashitaiyaari nampitawori sarinkawini. ¹⁹ Iri pojyaari aamaakowintawori ashitakowo pankotsi, kantatsi jashitaryiuro, jashitiro, jintsiriituro shintsiini. Iro pankotsi ojyakaawintacha tsika impinkathariwintantai Inkitijatzí. Tima inkaati pishinitairi iiroka jaka, iriitaki ishinitai inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iiro ishinitaitziri iijatzí inkitiki”. ²⁰ Ipoña ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Paatara pikamantantzi, pinkanti: ‘Iriitaki Cristo jirika Jesús’”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Ipoña Jesús ikamantakiri jiyotaani, ikantziri: “Irootantsi aati nampitsiki Jerusalén, antawoiti inkimaatsitakaina ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ijiwari Yotzinkariiti, ari intsitokakaantinari. Iro kantzimaitacha awijawitaya mawa kitiiyiri ari nañagai iijatzí”. ²² Ikanta Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikantakiri: “Pinkathari, tii inimitana pikantziri, tii nokowi awijiyomotimi jiroka”. ²³ Ari ipithokanaka Jesús, ikantanakiri: “Piyaaati Satanás. Tima tii poshiritawo iiroka ikowakaanari Pawa, apa pikowashitawo ikowapiintakiri atziriiti”.

²⁴ Ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantairo ikowashitari, onkantawitya impaikakoitirimi, intsipatina. ²⁵ Iitarika itakowaitachari jantayitziro ninintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima kamawaintanani jantayitanairo nokowakairiri naaka, ariitaki jawijakoshiritai. ²⁶ Tima aminaawaitashita inñatziro otzimi-motantzi ajyaagawontsi jaka kipatsiki, ompoña jaminaashitaiyaawo añaamintotsi. ¿Kantatsima impinakowintaitya iiro inñantaitawo impiyashitaitya? ²⁷ Ari impiyi paata jirika Itomi Atziri jamairo jowaninkawo Ashitariri, intsipataiyari maninkariiti, iri pinatapaironi okaatzi jantaitakiri. ²⁸ Tyaaryoo, tzimatsi pikaatzi jaka, tikira pikamiita ari piñaakiri Itomi Atziri impinkathariwintantai”.

17

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Okanta awijaki okaatzi 6 kitijiyiri, ipoña Jesús jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan iririntzi Jacobo. Itonkaiyanakini otzishiki. ² Ari ipashinitzimotakiri jiyotaani, ishipakiryaañaki ipooki, jogyanakari ooryaatsiri, ari okimitanakari iithaari kitamaaniki okantanaka. ³ Iñaatziiri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithawaitakari Jesús. ⁴ Ikaimotanakiri Pedro, ikantzi: “Pinkathari, imapiro okamiithatzi pamakina jaka. Kamiitha niwitsikimi mawa pankojyitansi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁵ Iñaawaiminthaizti, opamankapaakiri minkori, shipakiryaa okantapaaka. Ikimatzi iñaawaitanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi jinatzi jirika nitakokitakari, oiyiki nokimoshiriwintakiri. Pinkimisantairi”. ⁶ Ikanta ikimayakironi jiroka ñaantsi, oiyotaiyanakani isaawiki, antawoiti ithaawaiyanakini. ⁷ Iro kantzimaitacha Jesús ipokashitapari jiyotaani, ipampitapaakiri, ikantziri: “Pinkatziyani, iiro pithaawaiyini”. ⁸ Jaminawitanaa, tikaatsi iñaana, apaniroini ikatziyaka Jesús. ⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantanziro iñaakiri irojatzzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayaarika. ¹⁰ Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Iitama ikantakotziri Yotzinkariiti ikantaiyini: ‘Aririka impokimataki Cristo, iri iawatapaintsini Elías impoki?’ ” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapiro-tatya ikantziri, iriitaki iawatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¹² Pinkimi nonkanti naaka: Ariiwitaka Elías, tiimaita jiyotaiyawakirini, oiyiki jowasankitaakiri. Ari inkimaitairi iijatzzi Itomi Atziri, oiyiki jowasankitairi”. ¹³ Ari jiyotaiyanakini jiyotaani iri ikinkithatakotzi Juan owiinkaatananiri.

Jowawijaakotziri Jesús iwankari piyarishiritatsiri
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaiyaani ipiyotaiyini atziri. Ari ipokakiri atziri. Jotzirowashitapaakari Jesús, ikantziri: ¹⁵ “Pinkathari, pitakotainari notomi oiyiki ikamimawaitaki, antawoiti ikimaatsiwaitaka, oiyiki itaawaitapiinti, ipiinkawaitzi jiñaaki. ¹⁶ Namawitakanari piyotaañi, jowawijaakotainari. Tiimaita jimatzi”. ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantzi iiroka, pikinashiwaitaka. ¿Tsiikapaitima piyotai? Pamakinari iintsi”. ¹⁸ Iksanakiri piyari, jatanaki. Ari ishintsitanairi iwankari. ¹⁹ Ikanta jiyotaani Jesús, josampitairi apaniroini, ikantairi: “¿Iitama kaari nimatantari nowawijaakotiri?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tima tikira pikimisantapirotzi. Pinkimi nonkanti: Aririka pinkimisantaniinti, kantatsi pinkantiro otzishi: ‘Pishirinki’. Ari oshirinkaki. Tikaatsi komptzimotimini aririka pinkimisantapiroti. Imapiro. ²¹ Iro kantacha pinkowirika poshinchiiiri oiyakariri jirika iwankari, ontzimatyii pamañaari tyaaryoopiroini Pawa, pintziwintyaari”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkami
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ikanta isaiki Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakiri jiyotaani: “Irootantsi impthokashitaiyaari Itomi Atziri. ²³ Ari intsitokaitiri. Iro awijawitaya mawa kitijiyiri, aritaki jañagai iijatzzi”. Antawoiti jowashiritanaka jiyotaani ikimakiri ikantaki.

Jashitakaitawori tesorintsipanko impinaitrori

²⁴ Ikanta jariitaka Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakiri kowakotantatsiri kiriiki jashitakaitawori tesorintsipanko, josampitapaakiri Pedro: “¿Ipinatziroma yotaimiri jashitakaitawori tesorintsipanko?” ²⁵ Ikantanaki Pedro: “Ipinatziro”. Ikanta ipiypaa pankotsiki, iri thaawakotapainchari Jesús josampitawairi: “¿Iitama pikinkishiritari iiroka Simón? ¿Iitama ikowakotantziri pashinijatzzi pinkathariiti? ¿Iriima ikowakoyitzi ijiyininkapirori? ¿Iriima ikowakoyitzi ariitinkari atziri kaari ijiyininkata?” ²⁶ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iri ikowakotzi ariitinkari”. Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tii okowapirota impinatiro ikaatzzi ijiyininkapiroritari. ²⁷ Tiimaita nokowi inkisaniintawaitya kowakotantatsiri kiriiki. Piyaati pinkachaati inkaariki. Aririka pinoshikaki apaani, paminapaantitiri, ari piñiiri kiriiki. Paanakiniri kowakotantatsiri, pimpiri. Iriitaki pimpinawintyaari iiroka iijatzzi naaka”.

18

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Ikanta japatotairi jiyotaani Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Aririka impinkathariwintantai Inkijatzzi. ¿Iitama ñaapirotachani intsipatyaari impinkathariiti?” ² Ikaimaki Jesús

apaani iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori. ³ Ikantzi Jesús: “Iirorika pawintaanaari Pawa, pojyakotaiyaari ikanta jirika iintsi, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkitijatzzi. Imapiro. ⁴ Tima jirika iintsi tii jiyotzi jasagaawintawaitya. Iitarika ojjakotaiyaarini, iriitaki ñaapirotaachani impinkathatairi Inkitijatzzi. ⁵ Iitarika pairyaanari ikimisantaana, jaawakimi kamiitha ojyariri jirika iintsi, naakataki jaawaki kamiitha”.

Ari jantakaantaitiro kaaripirori

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Iitarika antakaakirini kaaripirori kimitaariri jirika iintsi ikimisantaana, kamiithawaitakimi inthaitiniri mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri ochiinkaatzzi inkaari.

⁷ Imapiro onkowiinkati jaka kipatsiki. Ññaiti ojyiki antayitironi kaaripirori. Iro kancha ari jowasankitaitakiri inkaati antakaantakironi. ⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantantakawori kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkakityiuro, tima iro kowapirotacha pawijakoponthokitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti pako, apiti piitzi, impoña patsipitaiyaawo paampari paata pintagaiya. ⁹ Iroorika poki pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyuro, iro kowapirotacha pawijakopityakitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti poki, impoña jookaitaimi paata opaampaporinthaatzzi sarinkawiniki”.

Ikinkithatakotaitziri oijya piyachari

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ “Paamaakowintya pimanintzirikari ojyanaariri jirika iintsi. Tima ikimpoyaaawintziri maninkariiti nampitawori Ashitanariki Inkitijatzzi. ¹¹ Iro ipokantakari Itomi Atziri jowawijaakoshiritairi ikaatzzi piyawitainchari. ¹² Pinkimi nojyakaawintimiro. Tzimatsi piratachari ikaatzzi 100 oijya. Impoña impiyagaantaka apaani, tzimanai ⁹⁹ joiyyati. Ari jookanakiri pashini, jataki otzishimashiki jaminaminatairi piyainchari. ¹³ Aririka iñiiri antawoitzi inthaamintya jagairi piyawitainchari. Antawoitzi inkimoshiriti, anaanakiro ikimoshiriwintziri kaawitachari ⁹⁹ kaari piyachani. ¹⁴ Ari ikimitari iijatzzi Ashitairi Inkitijatzzi, tii ikowi impiyagaantawaitya apaani ojyanaariri jirika iintsi”.

Tsika okanta ipiyakotantaitzi

¹⁵ “Aririka piñiiri pijyininka jantzimotimiro kaaripirori, piyaatashitiri, pinkinkithawaitakairi apaniroini, poñaayiri okaatzzi ikinakaashitakari. Aririka inkimisantakimi, pimatairi, pikimitakaantaari iriirikami pirintzipirori. ¹⁶ Irooma iiro ikimisantzimi, paanaki pashini kimsantzinkari, iirorika apiti, iri pintsipatyari pinkaminairi. Iro pimonkaantantyaawori ikantaitziri:

Intzimirika iyakowintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaitiri.

¹⁷ Iirorika ikimisantzimi, pinkamantiri ikaatzzi apatotapiintachari. Iirorika ikimisantzi, pojyakaantiri kaari pijyininka, ikimitakotakari kowakotziriri kiriiiki iyyininka. ¹⁸ Iitarika pishinitairi iiroka jaka, irijatzzi ishinitaitiri janta inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iriitaki kaari ishinitaitzi janta inkitiki. Imapiro. ¹⁹ Pinkimi nonkanti iijatzzi: Aririka pinkaati apiti, aririka ojyawakaiya pikinkishiritani, ari pinkowakotiri Ashitairi Inkitijatzzi, ari jimatakimiro. ²⁰ Tsikarika japatotaiya apiti atziri, iirorika mawa ipairyana ikimisantaana, ari nosaikitari naaka janta notsipatari”.

²¹ Ari ipokapaaki Pedro, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, aririka ontzimi jantzimotinari nojyininka, ¿tsikama onkaati nompiyakotiri? ¿Arima onkaati 7?” ²² Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Iiro okantzi pimpiyatantya. Tima tii apa pimpiyakotiri onkaati 7, ojyiki papiipiintiro”.*

Ikantakota apiti atziri iriwiwitsiri

²³ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzzi, iroowaitaki jantziri pinkathari ikowakotziri jompiratani impinatairi jiriwiwitsiri. ²⁴ Ikanta ikowakotziri iriwiwitsiri, ari ipokapaaki iriwiwipirotsiri ojyiki kiriiiki.† ²⁵ Tikaatsi jayi impinatairiri. Ari ikantanaki pinkathari: ‘Paanakiri jirika atziri, iina, itomipaini, iijatzzi okaatzzi tzimimotziri, pimpimantiri. Nagaaitaa kiriiiki ikaatzzi jiriwiwitanari’. ²⁶ Ikanta ikimawaki ompirataari, jotziurowashitanakari pinkathari, ikantanakiri: ‘Iiro pipimantana, poyaakotawakina kapichiini, aritaki nompinataimi’. ²⁷ Ikanta jirika pinkathari inishironkatairi jompiratani, ikantzi: ‘Aritaki, tii piriwitaana’. Ipiyakotairi okaatzzi jiriwiwitsiri. ²⁸ Ikanta jiyataai ompirataari, itonkiyotakari aatsiki iriwiwitsiri irirori

* **18:22** Ikantakotziri jaka “ojyiki onkaati papiipiintiro”, aririka apiitapiintakiro ampiyakotanti onkaati 7, apiitairo 7, impoña apiitairo 7, irojatzzi ariitantantyaari onkaati 70. † **18:24** Ikantaitziri “iriwiwipirotsiri”, iri ojyariri kaatatsiri 10 mil talento. Ari onkantawitya jantawaiti ojyiki osarintsi, iiro ipinakowinta.

kapichiini. Joirikakintsitawakiri, ikantziri: ‘Pimpinatina piriwitanari’.[†] ²⁹ Ari jotzirowashiwitanakari, ikantziri: ‘Poyaawakina kapichiini aritaki nompinataimi’. ³⁰ Tii ikowi, jaanakiri, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina piriwitanana, ari nomishitowakaantaimi’. ³¹ Iro kantacha jiñaakiri ikaatayini, tii inimotanakiri, jataki ikamantakiri pinkathari. ³² Ikanta pinkathari ikaimakaantakiri, ikantakiri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi iiroka. Nopiyakotaimiro iiroka piriwitanari pikamitakina’. ³³ Ari pinkantantimi iiroka, pinishironkatanti. ³⁴ Antawo ikisanaka pinkathari, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina iiroka, ari nomishitowakaantaimi’. ³⁵ Iro jantairi iijatzi paata Ashitanari Inkitijatzi, iiorika pinishironkayitairi piyininika”.

19

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jataki intatsikironta Jordán-ki irojatzii Judea-ki. ² Ipiyowintaitawaari. Joshinchaapai ojyiki mantsiyari janta.

³ Ari ipokashitakiri Fariseo-paini, ikowi inkompitakiaiyarimi, josampitapaakiri ikantziri: “¿Jesús, shinitaantsitatsima jookashiwaityaawo iina atziri?” ⁴ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziro owakiraa jiwitsikantaitakari atziri? ¿Tiima jiwitsikaitakiri shirampari iijatzi tsinani?” ⁵ Ikantaitaki pairani: Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁶ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya. ⁷ Ipoña josampitziri ikantzi: “¿Iitama josankinantawori pairani Moisés, ikantaki:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari?”

⁸ Ikantzi Jesús: “Okantakanziro tii pikimisantantzi, irootaki ishinitantzimirori Moisés. Tii ari onkanta pairani owakiraa iwitsikantanakari maawoni. ⁹ Pinkimi nonkanti naaka: Ikaatzi ookashiwaitawori iina impoña jagai pashini, imayimpiritaki. Irooma omayimpiritirika iinantaitari, kantatsi jookaitiro. Itzimirika ayirori tsinani ookaawo, imayimpiritaki irirori!”

¹⁰ Ipoña ikantzi jiyotaani: “Aririka okanta, tiitya okamiithatzi jagaiti iinantaitari”. ¹¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iriirika Pawa kowakaimironi, aritaki pinkimathatakiro. ¹² Tzimatsi kantachari iiro okantanta jaayiti iina atziri. Tzimatsi atziri owa itzimapaaki ari ikantsita iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi pashini jaakithokitaiziri iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi iijatzi kowatsiri isaikashiwaitya, tima ityaaryoowintatziiri pinkathariwintantsiri inkitiki. Kowatsiri jimatiro nokantakiri, jantiro”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Ipoña jamaitapaakiniri Jesús iintsipaini, ikantaitapaakiri: “Pamanakotinari niintsiti, potzimikapatziitotiri pintasonkawintziri”. Ari ikantzi jiyotaani Jesús: “Iiro poñaashirinkiri Awinkathariti”. ¹⁴ Ari ikantzi Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Inkitijatzi”.

¹⁵ Ikanta Jesús jotiropatziitoyitakiri iintsipaini, jatanai.

Ajyaagantachari mainari
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

¹⁶ Ari ipokaki mainari, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari yotaantaniri. ¿Iitama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitama pikantantanari kamiithari? Tikaatsi kamiithatatsini jaka, apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi. Pinkowirika piñagairo kañaanimintotsi, pimonkaatairo Ikantakaantaitani”. ¹⁸ Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ari ikantzi Jesús:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

¹⁹ Pimpinkathariri ashitzimiri.

Pitakotaiyaari piyininika pinkimitakaantairi pitakotapiinta iiroka.

²⁰ Ari ikantzi mainari: “Nimatakiro maawoni jirokapaini, irojatzii nitanakawo pairani iinta niryaanitapaakini. ¿Iitama kowityaachari iroñaaka?” ²¹ Ikantzi Jesús: “Pikowirika

† 18:28 Ikantakoitziri jaka “iriwiteziriri kapichiini” irijatzi ikantaitziri 100 denario.

pinkamiithashiriti, piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni tzimimotzimiri, pimpayitiri ashironkainkari, inkitikiri pinintaawaitaiya. Aririka pimatakiro pimpokanaki, poyaatina".²² Ikanta ikimaki mainari, owashiri ikanta ipiyanaawo, tima ajyaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: "Antawoiti impomirintsityaawo ajyaagantachari impinkathariwintairi Inkitijatzji. Imapiro".²⁴ Iikiro ikantatzi: "Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa".²⁵ Ikanta ikimaki jiyotaani, iyokitzi ikantanaka, ikantaiyini: "¿Litayaakama awijakoshiritaatsini?"²⁶ Jaminaminthatanakiri Jesús, ikantziri: "Iirotya jimataajaitziro apaniroini atziri, iriima Pawa tikaatsi pomirintsitzimotyaaarini".²⁷ Ari jakanaki Pedro, ikantanaki: "Jirika nokaatayakini nokowi noyaatimi, nookayitanakiro maawoni tzimimotanari. ¿Litama impinayitainari paata?"²⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: "Aririka owakiraatai paata kipatsi, impinkathariwintantai Itomi Atziri, inkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. Ari pinkimitaiyaari iijatzji iirokapaini pimpinkathariwintairi maawoni chariniyityaarini Israel-ni, ikaataiyini 12 jinashitaiyani. Imapiro.²⁹ Tima ikaatzji oyaatakinari, jookawintanakiro ipanko, iririntzi, iritsiro, ashtariri, iina, iriintsiti, iipatsiti. Aritaki iñaayitairo ontzimimotairi oyyiki, tima iriitaki pairyaayitanari. Irijatzji ñaayitaironi kañaanimitotsi.³⁰ Tzimatsi itayitakawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzji impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitironi jitaiyaawo".

20

Antawaitatsiri chochokimashiki

¹ "Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzji, iriwaitaki ikanta atziri tzimatsiri ichochokimashiti. Jataki amaityaaki jamini antawaitatsini iwankirimashiki.² Ikanta jinaaki kowatsiri jantawaiti, ikantakiri: 'Aririka pitantayaawo pantawaiti iroñaaka irojazzi jyiitiini, nompinatimi apaani kiriiki'. Ikantaiyini antawaitatsini: 'Kamithataki'. Jatanaki jantawaiti pankirintsimashiki.*³ Ikanta ijinokiityaapaaki ooryaatsiri, iijatzji ipiyanaa ashitawori iwankirimashi. Iñaapai pashini saikashiwaitachari, ikatziyayaani.†⁴ Ikantapaakiri: 'Aririka piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi'. Ari jiyaataki jantawaiti.⁵ Ari ikimitakiro itampatzikatapaaki ooryaatsiri, iijatzji itainkanaki ooryaatsiri.‡⁶ Ari ikimitakiro iijatzji otsiniriityaanaki, iñaapai saikashiwaitachari atziri, josampitapaakiri: '¿Tikaatsima pantawaitari pisaikashiwaitantari kitiijyiriki?'§⁷ Ari ikantaiyini: 'Tikaatsi antawaitakainani'. Ikantzi irirori: 'Piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi'.⁸ Okanta otsiniritanaki, ashitawori iwankirimashi, ikantakiri owiriri iiriikiiti: 'Pinkaimiri maawoni antawaitatsiri pimpinatiri. Iri pitawatya pimpinatiri impoitapaintsiri jantawaitaki, irojazzi pimatantatyaariri itakawori amaityaaki'.⁹ Ikanta ipokaki impoitapaintsiri jantawaitzi, kapichiini jantawaitaki, iro kantacha ipinaitakiri apaani kiriiki.¹⁰ Ipokaiyakini itakawori amaityaaki jantawaitaki, iñaajaantzi impinapiroitiri irirori. Aña tii, apanimachiini kiriiki ipinaitakiri iijatzji.¹¹ Ikanta ipinawiitakari, ikisanakiri ashitawori jantawaiti,¹² ikantanakiri: 'Tii jantawaitipirotzji impoitapaintsiri, iro kantacha imonkaatakina pipinatakanari, naaka kimaatsipirotakariri ooryaatsiri'.¹³ Ari ikantzi ashitawori iwankirimashi: 'Ajyinká, nopinatakimi kamiitha, ¿tiima nokantsitakimi amaityaaki nompinatimi apaani kiriiki?'¹⁴ Jirika piiriikiiti nompinatimiri, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinatiri apaani kiriiki impoitapaintsiri jantawaitzi,¹⁵ ¿liroma okantzi nompinatiri jirikapaini nonintashitari naaka? ¿Pikisaniintakatatyaanawoma nonishironkatantzi?'¹⁶ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzji impoiyyitatsi, iri ñiironi jitaiyaawo".

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro jowamaitiri

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ikanta itonkaanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, jaanakiri 12 jiyotaani ikinakaanairi aatsiki, ikantziri:¹⁸ "Aatatzji Jerusalén-ki. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri, jayiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, intsipatayaari Yotzinkariiti, iri yakawintirini intsitokaitiri.¹⁹ Irootaki jaantanatyaariri atziri kaari ajyinkakata. Ari impajawaitaitiri. Impoña impaikakotaitiri. Iro awijawitayya mawa kitiijyiri, ari jañagai iijatzji".

Ikwori Jacobo iijatzji Juan

(Mr. 10.35-45)

* 20:2 Kantakotachari jaka "kiriiki", irijatzji jiiitatziri iijatzji "denario". † 20:3 Iri ikantaitziri pairani ooryaatsiri 3.
‡ 20:5 Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 6, iijatzji ikantaitziri ooryaatsiri 9. § 20:6 Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 11.

²⁰ Okanta iina Zebedeo opokashitakiri Jesús, otsipatakari otomipaini: Jacobo ijatzi Juan. Otzirowashitapaakari, okantapaakiri: “Nokowi pinishironkatina”. ²¹ Ari josampitanakiro, ikantziro: “¿Iita pikowakotanari?” Okantzi iroori: “Tima irootaintsi pimpinkatharintsiti, nokowi intsipatimi notomi impinkathariwintanti, isaikimotimi apaani pakopiroriki, iriima pashini isaiki pampatikiri”. ²² Ari ikantanaki Jesús: “Tiitya piyotziro oita pikowakotanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya ojyiki? ¿Arima pojyatyaaana nonkami naaka?” Ari ikantayini: “Aritaki nimatakiro”.^{*} ²³ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, irootaintsi pinkimiro onkaati nonkimaatsityaari naaka. Irooma pintsipatina ampinkathariwintanti pisaiki apaani nakopiroriki, pashini nampatikiri, tii naaka yotironi iita nontsipatyaaari, apa jiyotzi Ashitanari iitarika ikajyaakaayitakiri”.[†] ²⁴ Ikanta ikimaki pashini jiyotaani, ikisanakiri Juan iijatzi Jacobo. ²⁵ Ari japatotairi Jesús jiyotaani, ikantziri: “Piyotayini iiroka tsika ikanta ipinkatharitzii kaari ajyininkata, owanaa jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkatharitzii irirori. ²⁶ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaaari ikanta ompirataari. ²⁷ Iroorka pinkowi pijiwitakantaanti, iri pojyakotyaaari ikanta ompirataari. ²⁸ Tii iro ipokantyaari Itomi Atziri jompiratantani, iro ipokantakari jojakotyaaari ompirataari, inkamawintanti, iri pinakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakaitairi apiti kaari okichaatsini

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ikanta jawijanaki Jericó-ki, ojyiki atziri oyaatanakiriri. ³⁰ Ari isaikaki aatsinampiki apiti kaari okichaatsini. Kimaki irirori, ikantaitzi: “Ari inkinapaaki Jesús jaka aatsiki”. Irootaki ikaimantanakari, ikantzi: “iPinkathari, icharini David-ni, pinishironkatina naaka!” ³¹ Ojyiki ikisawitatanakari. Tii imairitzi, iikiro ikaimanakitzi shintsini: “iPinkathari, icharini David-ni, pinishironkatina naaka!” ³² Ari ikatziyapaaka Jesús, ikaimakiri, ikantziri: “¿Iita pikowiri nantzimotimiri?” ³³ Ikantayini irirori: “Pinkathari, nokowi naminawaita kamiitha”. ³⁴ Antawoitii jinishironkatanakiri Jesús jirika kaari okichaatsini, ipampiyookitakiri irookiki. Aminawaitanai kamiitha, jyaatanakiri Jesús.

21

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Ari okaakitziमतapaaki jariitantaari Jerusalén-ki. Ariitayakani Betfagé-ki omon-timinthatakari otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari, ari piñiiri inthatakotya burro ontsipatatyaaari oryaaniti. Pinthataryaaakotiro, pamakinawo. ³ Tzimatsirika osampitawakimini, pinkantiri iiroka: ‘Ikwatziro pinkathari. Aritaki joiipyaimiro’”. ⁴ Ari imonkaatari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

⁵ Pinkamantairi maawoni Jerusalén-jatzi:

Aatsikitaki Piwinkathariti ipokashitakimi,
Tsinampashiri ikantaka, ityaakaakari burro

Iwonkiri jinatzi burro, iintsiti piratsi jaakagaitziri tinari.

⁶ Ikanta jotyaaantakiri apiti jiyotaani, jimatakiro okaatzi ikantakiri Jesús. ⁷ Jamakiro burro otsipatakari oryaanitsiti. Jowankiitakiniri manthakintsi imitziakaiki inkini intyaakaityaawo. Ityaakaanakawo Jesús. ⁸ Ikanta atziripaini piyotainchari janta, joomaankashitakiri imanthaki aatsiki tsika inkinanaki. Tzimatsi pashini chikayitanantsiri inchashi joomaankashitiriri iijatzi. ⁹ Ikaatzi atziri iwatantsiri, iijatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

¡Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri!

¡Aatsikitaki Awinkatharipirotyaaari!

¹⁰ Irojatzii jariitantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitawakaanaka nampitawori, ikantayini: “¿Iitaka jirika?” ¹¹ Tzimatsi atziri kantanaantsiri: “Iriitaki Jesús Kamantantaniri, iri poñaachari Nazaret-ki saikatsiri Galilea-ki”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitsiri tesorintsipankoki

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

* **20:22** Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakiro iiroka piriro kipjyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyatyaaana nompinkaati naaka aririka inkitaitakina?” † **20:23** Iro ikantakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pinkimakiro niriri naaka, aritaki pinkimaitatyaaana nompinkaati naaka ikitaitakinari”.

¹² Ikanta Jesús, tyaapaaki tasorintsipankoki. Jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzii ikaatzii amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowantayitariri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzii tsika jowaitziri shiro. ¹³ Ikantapaakiri: “Okantzi osankinarintsi, ifñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaityaanari.

Pamatawitantapiintaki iirokaii pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

¹⁴ Ari ipokashitapaakiriri Jesús janta tasorintsipankoki ojyiki kaari okichaatsirini, kisopookiri, joshinchaayitairi maawoni. ¹⁵ Tima owanaa okamiithataki jantakiri Jesús. Ikanta jiñaakiri iinchiiriki jantakiri, ikaimaiyanaki, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

Ikisaiyanakani ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, tima tii inimotziri. ¹⁶ Ari josampitaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Pikimakirima ikantayirini iinchiiriki?” Ari ikantzi Jesús: “Nokimakiri. ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? kantatsiri:

Iri iwankariiti iijatzii iintsipaini thoyitzirori itini,

Pikantakaakari impinkathayitaimi”.

¹⁷ Ari ipiyanaka Jesús ikinanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakatziro kaari kithokitatsi pankirintsi

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okanta amaityaaki iijatzii ipiyaawo Jesús nampitsiki. Ari itajyaapaaki niyanki aatsi. ¹⁹ Jiñaapaaki aatsinampiki okatziiya pankirintsi, jiyaatashitanakiro, jiñaatzi tii okithokitzi, iyoshiita oshi. Jiyakatanakiro, ikantziro: “Ari pashi powiro iiro pikithokitai”. Okanta pankirintsi, kamashitanaki.* ²⁰ Ikanta jiñaakiro jiyotaanipaini, iyokitzi ikantanaka, josampitanakiri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirintsi?” ²¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Imapiro nonkantimi, tyaaryoorika pawintaina, iirorika pikisoshiriwaitzi, ari pimatakiro iiroka, ari anaanakiro okanta piñaakiro pankirintsi. Kantatsi pinkantimi: ‘Oshirinki otzishi, ompiiniki inkaariki’. Ari imatayia. ²² Tima onkaati pinkowakotairiri Pawa, aririka pawintaapiroatanatyaari, aritaki impakimiro”.

Ishintsinka Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ikanta jariitaa Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai iijatzii. Ari ipokapaaki ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antariropaini, josampitapaakiri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Iijatzii naaka tzimatsi nosampitimiri. Aririka pakakinawo, aritaki nonkantakimi iita otyaantakinari. ²⁵ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿Litaka otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantawakaiyanakani: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Litama kaari pikimisantantari?’ ²⁶ Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini”. Tima ikantayirini atziri Kamantantanirini jinatzi Juan-ni. ²⁷ Ari ikantayirini: “Tii niyotziro”. Ari ikantanaki iijatzii Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Ikinkithatakoitzi apiti itomintaitari

²⁸ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotzimika iirokaiti jiroka? Tzimatsi atziri, tzimatsiri apiti itomi. Okanta apaani kitiijyiri ikantakiri itomi: ‘Nottomi, piyaati pantawaiti pankirintsimashiki’. ²⁹ Ari jakanaki itomi, ikantanakiri: ‘Tii nokowi’. Iro kantacha osamaniityaaki, opiyimoshiritaari itomi, jataki jantawaitzi. ³⁰ Ipoña jiyaatashitakiri pashini itomi, ikantakiri iijatzii. Ikantanaki irirori: ‘Ari nimatakiro, Paapá’. Iro kantacha tii jiyaatzi. ³¹ ¿Tzimika itomi antakirori ikowakiri ashitariri?” Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Iri antakirori jompiratakari kitziroini”. Ipoña ikantzi Jesús: “Iri ityaawoni janaakotimi impinkathariwintairi Pawa ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijyininka, iijatzii mayimpiroyitatsiri. Imapiro. ³² Tima ipokaki pairani Juan owiinkaantantanirini, ikamantawitakimi tsika pinkantya pinkamiithashiritantayiaarimi, iro kantacha tii pikimisantawakiri. Iriima ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijyininka, iijatzii mayimpiroyitatsiri, okimisantawakiri. Piñaawitawakari iirokaiti, iro kantacha tii powajyaantziro tsika pikantayani, inkini pinkimisantawakiri”.

Kaaripiroshiriri antawaitatsiri

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

* 21:19 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro jiiitaitziri “higuera”.

³³ “Pinkimi pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi atziri pankitzirori chochokimashi, jotantotakotakiro maawoni othapiki, jiwitsikashitakiro jowironta owaaki paata, jiwitsikaki iijatzi pankojyitantsi inkini jaminakoitiro. Ipoña jaminaki atziri aminironi iwankirimashi. Jataki irirori intaina. ³⁴ Okanta okithokipaititaki chochoki, jotyaantaki jompiratani jaakiti. ³⁵ Ikanta antawaitatsiri aminirori pankirintsimashi, jiñaawakiri ipokaiyakini ompirataari, jaawakiri jompojawaki apaani, itsitokakiri pashini, jojyimiyantakari mapi pashini. ³⁶ Ipoña jotyaantaki pashini jompiratani, oiyiki ikaataiyakini. Ari ikimitaawakiri iijatzi irirori. ³⁷ Iwiyaantapaakawori, jotyaantakiri itomipirori irirori, ikantzi: ‘Aritaikima ipinkathaitawakiri notomi naaka’. ³⁸ Ikanta jirikapaini antawaitatsiri, jiñaawakiri itomi, ikantawakaanaka: ‘Iri ashitaiyaawoni paata jiroka pankirintsimashi. Thami antsi-tokiri, ayiroota aaka’. ³⁹ Joirikawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ⁴⁰ Aririka impokanaki ashitawori iwankirimashi, ¿tsikatyá inkantirika jirikapaini antawaitatsiri?’ ⁴¹ Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Ontzimatyii jowamagaitiri jirikapaini kaaripirori, jamaini pashini kamiithari aminaironi pankirintsimashi, otyaantapiintiniriri okithoki iwankiri”.

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tima piñaanziro okantziri Osankinarintsipirori: Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitcha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

⁴³ “Iro nokantantari: Iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa, iri impinkathariwintai pashinijatzi atziri ikaatzi oiyawori pankirinti okithokitzi ikimisananaira. ⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Iitarika ontajyaawoni mapi iparyaantakawo, ari intankawaitaki. Iriima inkaati awitsinairi, ari ompichaakiri”.

⁴⁵ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini jiyotawakiro iriitaki jojyakaawintaitaki. ⁴⁶ Ikowawitanaka jaakaanakirimi, iro kantacha oiyiki ithaawantakari atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiti Kamantantaniri jinatzi Jesús.

22

Jojyakaawintaitziri aawakaachari

¹ Ipoña japiütakiro Jesús jojyakaawintziro jiyotaantziri. Ikantzi: ² “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, jojyakotakari pinkathari oimoshirinkiriri itomi jaawakaa. ³ Jotyaantakiri jompiratani, inkamantiri inkaati pokatsini joimoshirintya. Iro kantacha jirikapaini, tii ipokaiyini. ⁴ Ipoña jotyaantaki pashini jompiratani, ikantakiri: ‘Pinkantiri nokaimakaanani impoki joya, nowamaaki wathayitatsiri nopira, noimoshirinkatziiri notomi jaawakaiya’. ⁵ Iro kantacha iikiro jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jataki jowaniki, pashini ikinanaki ipimantayitzi. ⁶ Tzimatsi pashini owasankitaawakiriri ompirataari, itsitokakiri iijatzi. ⁷ Ikanta ikimaki pinkathari, jotyaantaki jowayiriri, japirotakiri itsitokiri owamaantatsiri, itaakiro inampitsiti. ⁸ Ipoña ikantairi pashini jimpiratani: ‘Aritaki witsikaka owanawontsi oimoshirintyaari, tii impokaiyini nokaimakaanawitakari. ⁹ Piyaati aatsiki ikinapiintaitzi, pinkantiri inkaati piñiuri impokiita oimoshirintya’. ¹⁰ Ikanta jiyaataki ompirataari, japatotakiri ikaatzi jiñaakiri: kamiithari iijatzi kaaripirori. Piyotaiyakini oiyiki oimoshirinkachani.

¹¹ Ari jiyaatanaki pinkathari jaminiri ikaatzi pokaintsiri. Jiñaatzi osatikainchari apaani tii ikithaatashitapaakari aawakaachari. ¹² Ikantapaakiri: ‘Ajyininka, ¿tsika pikanta pityaantakari jaka tii pikithaawintari notomi?’ Ari imairitaki, tii jaki. ¹³ Ipoña pinkathari inkantakiri jompiratani: ‘Poojowakotiri, poojokiitiri, pookiri otsinirikitaki, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaiya inkimaatsiwaitaiya’. ¹⁴ Tima oiyiki inkaimawiitya, kapichiini inkaati jiyoshiitaitiri”.

Ikinkithatakoitzi kiriki impinaitiriri pinkathari

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Ari ipiyapaaka Fariseo-paini. Ikinkithawaitaiyakini, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankinakairika ankompitakaantyaariri Jesús?” ¹⁶ Ipoña jotyaantaki jiyotaani irirori itsipatakari jaapatziyani Herodes, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantaniri, okaatzi piyotantziri imapiro inatzi. Aritaki jiyotakoitairi tyaaryoopiroini Pawa. Tima tikaatsi pinthaawakaiya. ¹⁷ Pinkantina iita pikinkishiritari: ¿Okamiithatzima ampiri kiriki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁸ Iro kantacha Jesús, jiyotawakiri ikinkishiritari, ikantziri: “Thiyyinkari. ¿Iitama piñaantashiwaitantanari? ¹⁹ Poñaayinari kiriki pipinatapiintziriri Pinkathari”. Ari jamaitapaakiniri apaani kiriki jiiitaitziri “denario”. ²⁰ Ipoña josampitziiri: “¿Iitaka ashitawori iwairo jaka? ¿Iitaka jirika ojyakaantainchari?”

²¹ Ikantaiyini: “Jashi César”. Ari ikantzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri, pimpinatiri. Iriima ikaatzi jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaimiri irirori”. ²² Ikanta ikimayakini ikantaki Jesús, iyokitzi ikantaiyanakani, jowajyaantanakiri. Jataiyaini.

Josampitakowintaitziro jañagai kamayitatsiri

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Ikanta ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantapiintatsiri: “Iiro jañagai kamayitatsiri”. Josampitapaakiri Jesús, ²⁴ ikantapaakiri: “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkami atziri, iirorika jowaiyantakaanakiro iina, okami-ithatzi jagairo iririntzi, jowaiyantakagairo. Ontzimatyii inkimitakaantairi iriirikami ashityaarini iririntzi kamaintsiri”. ²⁵ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 irintzitawakaachari. Itawori itzimi jaaki iina, tikira jowaiyantakairo iina, ikamaki jagairo pashini iririntzi. ²⁶ Ari ikimitakari iijatzit apititanaintsiri iririntzi. Ipoñaapaaka pashini mawatanaintsiri. Ari ikimitakari maawoni ikaatzi 7. ²⁷ Okanta osamanitaki kamai iijatzit iroori tsinani. ²⁸ Aririkami jañaayitaimi paata kamayitatsiri, ¿iitama oimintapirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaataki 7 inantawitakawo”.

²⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Pikinakaashitakawo iiroka, tii piyotakotziro Osankinarintspirori, tii piyotakotairo iijatzit ishintsinka Pawa. ³⁰ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaayitaachani. Jojyapaiyaari imaninkariti Pawa Inkitijatzit. ³¹ ¿Tiima piñaanatakotiro tsika onkantya aririka jañaayitai kamayitatsiri? Tima ikantaki Pawa, iñaawaitzi:

³² Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzit Jacob.

Ari ayotaiyini añaayitaisi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitaisiri”. ³³ Ikanta ikimaitakiri Jesús ikantakiri, iyokitzi ikantaiyanakani, ikantzi: “Imapiro okamiithatzi jiyotaantziri”.

Ikinkithatakoitziro ikowakaapirotantziri Pawa

(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)

³⁴ Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tima ikimaki kamiitha jakakiri Saduceo josampitakiriri. ³⁵ Ikanta apaani, irijatzit yotakopirowitawori Ikantakaantaitani, ipokashitakiri Jesús josampitiri, ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: ³⁶ “Yotaantaniri, ¿otzimika Ikantakaantaitani anarori pashini?” ³⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Piwinkathariti jinatzit Pawa, ontzimatyii pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pampithashiri powairi iijatzit. ³⁸ Irootaki itawori Ikantakaantaitani, iro ikowapiroitzi. ³⁹ Ari ojyawo apititanaintsiri: Ontzimatyii pitakotaiyaari piyininka, pinkimitakaantairi pinshironkatziro iiroka piwatha. ⁴⁰ Aririka pimonkaatakiro jiroka apitika, pimatakiro maawoni josankinatakiri Moisés-ni, iijatzit maawoni josankinatakiri Kamantantaniri”.

¿Iitama charinitariri Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Ipoña jimatanakiro irirori Jesús, josampitakiri Fariseo-paini itsipatakari japatotaiyani. ⁴² Ikantziri: “¿Iitama pikinkishiritakotariri iiroka Cristo? ¿Iitama charinitariri?” Ikantaiyini Fariseo: “Icharini David-ni jinatzit”. ⁴³ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Iitama jiñaawaitakaantariri pairani David-ni Tasorintsinkantsi, okanta jowakaantakariri Iwinkathariti? Tima ikantaki pairani:

⁴⁴ Iñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti:

Pisaikapai Nakopiroriki ampinkathariwintanti,

Irojatzit paata nowasankitaantaiyaariri kisanintakimiri,

Ari paatzikantaiyaari piitzi.

⁴⁵ Aña jimatsitaitakawo David-ni ikantziri: ‘Nowinkathariti jinatzit’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?” ⁴⁶ Ari jimairitaiyanakini tii jaki. Thaawashiri ikantaiyanakani, tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

23

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti ipoña Fariseo-paini

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ipoña ikinkithataakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, iijatzit jiyotaanipaini, ikantzi: ² “Paminiri Yotzinkariiti iijatzit Fariseo, iro jaakowinta jowaagakoyitziro okaatzi josankinatakiri pairani Moisés-ni. ³ Kamiithawitacha pinkimisantiri onkaati inkantimiri, tiimaita okamiithatzi pojyakotyaari okaatzi jantayitzi, tima tii jimonkaayitziro irirori. ⁴ Imapiro opomirintsita ikowakaimiri pimayitainiri. Tii jiñimaitawo impomirintsiwintyaawo irirori

jimayitiro. ⁵ Jantashiyitawo ikowiri onkanta yijñaantaityaariri. Owanaa jinintziro mishi-nantsimonki tsika jotitaitziro Osankinarintsipirori jontarikakotziro ijyimpaki, iijatzi ita-makoki. Owanaa jowaniinkakaakiziro iithaari ishirikaki manthakintsi. ⁶ Iro ikowapiin-taki josatikaitiri niyanki aririka jowaiyaani ijyininka. Ari ikimitari iijatzi aririka jiyaa-ti pankotsiki japatotapiintaita. ⁷ Pinkatha ikowi jiwithatapiintaitaari aririka jijnaitiri. Ikowi iijatzi inkantaitiri: ‘jYotaanarí!’ ⁸ Tii okamiithatzi pimatiro iiroka, iiro pikowashita inkantaitimi: ‘jYotaanarí!’ Tima maawoni iirokaiti kimiwaitaka pirintzitatwakaaty. Apaani ikanta yotaantatsiri, iriitaki Cristo, tikaatsi pashini. ⁹ Jaka kipatsiki, tii okamiithatzi pinkantashiwaitaari pijyininka: ‘jAshitanarí!’ Tima apaani ikanta Ashitzimiri Inkitijatzi. ¹⁰ Tii okamiithatzi iijatzi inkantaitimi: ‘jNowinkatharít!’ Tima apaani ikanta piwinkathariti, iriitaki Cristo. ¹¹ Inkaati kowatsini jijnapirotya, jojakotyaaari ikanta ompirataari. ¹² Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathaitirimi, aritaki jijnakiro intsinampashiritakaitairi. Iriima tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki impinkathayitairi.

¹³ jIkantamachiitziro iiroka Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinaki! Owanaa potzikakiri kowatsiri impinkathariwintairi Pawa. Tima iiro piñiuro iiroka impinkathari-wintaimi, tii pikowi impinkathariwintiri pashini. ¹⁴ jIkantamachiitziro iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pathaagakawo kamatsiri oimi pashitawo opanko, iro posamaninkantawori pamanapiintawita iiro jiyotantaitziro. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitaimi. ¹⁵ jIkantamachiitziro iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Owanaa pipimirintsiwintakari atziriiti kaari ajyinkata jojakotai aaka a-judá-mirinkatzi, piyotaaakiri inthiiyinkariti irirori. Iro ikimitakotantzimiri iiroka jatsipitaiyaawo sarinkawini.

¹⁶ jIkantamachiitziro iirokaiti, ojariri kamampotaakiri ikathatawakaiyani! Tima aririka impairyaaishiityaawo tatorintsipanko, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Tatorintsipankowiri iiorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantayini iirokaiti: ‘Irorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri oro saikantsi tatorintsipankoki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’. ¹⁷ jMasontzishiriri, kamampotaakishiriri! jLitama kowapirotachari, iriima oro? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi tatorintsipanko otasorintsitakari oro. ¹⁸ Ari okantari iijatzi aririka impairyaitiro taapirimintotsi, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Ataapiintzini iiorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantapiintayikini iirokaiti: ‘Irorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri piratsi itaayitziro taapirimintotsiki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’. ¹⁹ jMasontzishiriri, kamampotaakishiriri! jLitama kowapirotachari, iriima piratsi? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi taapirimintotsi tatorintsitakari itaayitziro. ²⁰ Ikaatzi paariyirori taapirimintotsi, ari okaatzi ipairyaaikiro maawoni itaayitziro janta. ²¹ Iijatzi jojyari ikaatzi paariyirori tatorintsipanko, ari okaatzi ipairyaaikiro ikaatzi tzimantawori. ²² Ikaatzi paariyirori inkiti, ipairyaaikiro maawoni isaikinta Pawa, ikimitakaantawo iriimi Pawa impairyaaiki.

²³ jIkantamachiitziro Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pinashitapi-intanari pashitakaariri Pawa, pipayitapiintziri inchajyaaniki. Tiimaita pantayitziro kowapirotachari ikowakaimiri: Pinkamiithashiriyiti, pinishironkashiritanti, pawintaashiritaiyaari. Irootaki kowapirotachari pantayitziro, iiro powajyaantzimaitawo pantiniri pashini.* ²⁴ jKamampotaakiri, kathatawakaachari! Pikimitakari pankintariri shikiryaaaniki iiro jirakotantari, jirakotzimaitakari antari piratsi.†

²⁵ jIkantamachiitziro Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitakotakawo iramintotsi iijatzi owamintotsi, okitiwita jikokiroki kamiitha, tompinkitaki inthomainta. Ari pikantayitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi pinatzi, pikowapiintakiro apaniirini pinintaawaitya. ²⁶ jKamampotaakiri Fariseo! Pinkimitakaantya pojyitapiintziro piraaminto iijatzi powaminto inthomainta, onkantantayari onkititai jikokiroki iijatzi.

²⁷ jIkantamachiitziro Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pojyakawo okita-maawita jowantaitariri kaminkari, owaniinka okantawita jijnakiini. Iro kantacha shityi-inka okantaka inthomainta, ari isaikaki itonkipooki kaminkari. ²⁸ Ari pikimiyitakari iiroka, jijnawitakimi atziri pantakiro kamiithari, iro kantzimaitacha kaaripiroshiritakimi inthomainta, thiiyinkari pinatzi.

²⁹ jIkantamachiitziro Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Iitama piwitsikapir-itantawori ikitaitziri Kamantantaniri, powaniinkayitziro inkini inkinkishiritakoitapiin-tiri, inkantaiti: ‘Kamiithashiri jinataki jirika’. ³⁰ Pikantayini iijatzi: ‘Arimi nontzim-ityaami pairani irotya nowamaayitziro, iiro nojakotari nocharinini owamaakiriri

* 23:23 Iro ikantaitzi jaka inchajyaaniki: menta, eneldo, camino.

† 23:24 Kantakotachari jaka “antari piratsi”, iri iitachari “camello”.

Kamantantaniri'. ³¹ Iirokatakiki kinkithatakotacha apaniroini, iri pojyakoyita iiroka picharinini ikaatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. ³² ¡Incha pothotyiro iiroka kaaripirori jitakaantakari pairani pichariniiti! ³³ ¡Tima pojyakari pijininkatyaarimi maanki! Kaaripiroshiri pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantyaawori pashironkaiya sarinkawiniki? ³⁴ Irootaki notyaantanzimiriri pairani Kamantantaniri, yotani, iijatzi yotzinkari. Iriitaki powamaagaantakiri apawopaini, pimpaikakotakaan-tiri. Iriima pashini, pimpajatakaantawaitiri tsika japatotapiintaita, ojyiki powasankitaay-itari maawoni nampitsiki. ³⁵ Iro piñaantyaawori iiroka jowasankitaawintaitimiri ikaatzi kamayitainsiri pairani, jitanakawo kamiithashiriri Abel irojatzi Zacarías itomini Berequíás. Iriitaki jowamaitaki pairani jiyaatiromi taapirimintotsiki ipoñaanakawo tasorintsipankoki. ³⁶ Imapiro nokantzimi ari jowasankitaawintaitakimiri jirikapaini nojyininka”.

Jiraaniintakotawo Jesús Jerusalén
(Lc. 13.34-35)

³⁷ “Jerusalén-jatzí! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyayitakiri ikaatzi jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. ³⁸ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni, kaankiitya onkantaiya. ³⁹ Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzi paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkatharintsí aitziri otyaantakiriri”.

24

Ikinkithatakotziro Jesús impookaitiro tasorintsipanko
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ipoña ishitowanaki Jesús ipoñaanakawo tasorintsipankoki, irootaki jiyaatai. Ari ikantzi jiyotaani: “Paminiro tsika okanta jiwitsikaitziro tasorintsipanko”. ² Jakanakiri irirori, ikantanakiri: “maawoni piñaakiri, iiro piñiuro paata tsika okanta opiwiryaaaita mapi, iro japiroitiro impookaitiro. Imapiro nokantzimi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanaki otzishiki Olivo, ari isaikapaaki. Ari josampitziri jiyotaani, ikantziri: “Incha pinkantina, ¿tsikapaitima imonkaatya pikantakiri? Aririka pimpiyimatai, aripaitima onthonkimataiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaawori?” ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Ontzimatyii paamaakowintya jamatawitaitzimikari. ⁵ Tima ojyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁶ Tima ari pinkimakoyitakiro owayiritaantsi, paamaiya ominthaawashiritzimikari. Ontzimatyii awijayiti jirokapaini, tima tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁷ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaaantiri pinkathariyitatsiri. Jiñaiti mantsiyarintsí, tajiitsi, ontziñaayitya kipatsi tsikarikapaini. ⁸ Irootaki itanatyaaawoni inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Impoña jaakaanakimimi iiroka, jimaamanitaitimi irojatzi jowamaantakimiri. Ojyiki inkisaniintanakimi atziri okantakaantziro pipairyana pawintaana. ¹⁰ Ari jiñaitaki atsipitashitawori ikimisantawitaka, jiñaiti kisaniiintawakaachani, jiñaiti iijatzi aakaanawakaachani. ¹¹ Ojyiki pokapaintsini jogyawitapaatyaarimi Kamantantaniri, jamatawitapaakiri inkaati kimsantawakirini. ¹² Jantapiroitiro kaaripirori, iiro inshironkatawakaanaa atziri. ¹³ Iriima tyaaryootanaaintsini, iriitaki awijakoshiritaantsini. ¹⁴ Aririka othotyaaitya inkimaitairo maawoni kipatsiki Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori ipinkathariwintantai Pawa, aripaiti imonkaatyaari onthonkantaiyaari maawoni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñaakiri jiiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’, ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel, isaikapaaki otasorintsitzi. (maawoni ñaanatironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁶ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. ¹⁷ Pisaikirika jikokiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanaaki, iiro pityaapanaatzi paapanaati tsikarika oitya. ¹⁸ Powanikirika pisaiki, pishiyanaaki tsika pikanta, iiro paapanaatzi piithaari. ¹⁹ ¡Inkantamachiitiro paata motyaatatsini, iijatzi onkaati tziimayitatsini iintsiti iinta ithoyitzi! ²⁰ Pamañaari Pawa, onkantya aririka pishiyaki, iiro pitonkiyotantawo tyaawontsi, iiro pishiyanta kitijiyiriki jimakoryaan-taitari. ²¹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzi iroñaaka, tii jiñaitziro ojyaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo

ojoyaawori. ²² Iiromi ishintsitaitzi jomairintaitiro jiroka ashironkaantsi, tikaatsimi awi-jakotaatsini. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitakiri, awintaariri Pawa, irootaki jomairintantaitakawori thaankiini jiroka ashironkaantsi. ²³ Aririka pinkimi inkantaitimi: 'Jirika Cristo'. Pashini kantatsini: 'Jirinta Cristo', iiro pikimisantziri. ²⁴ Tima impokayitapaaki ojoyakotyaarini Cristo, ojoyakotyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantashitapaatya, inkowawitya jamatawitimi jiyoshiitakiri Pawa. ²⁵ Aritaki nokamantsitakimiro. ²⁶ Impoña inkantaitimi: 'Ariitaka otzishimashiki'. Iiromaita piyaatashitziri. Inkantaiti iijatz: 'Ari isaiki inthomainta pankotsiki'. Iiromaita pikimisantziri. ²⁷ Tima aririka impiyi Itomi Atziri, joypapaiyaawo ookathawontsi. Itanatyaaawo omporikanaki ishitowapiintzi ooryaatsiri, irojatz tsika ityaapiintzi. ²⁸ Tsikarika isaiki shitziwari, ari ipiyowintari amimpori".*

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ "Aririka onkaatapaaki paata jashironkaita antawo, ari intsiwakaki ooryaatsiri, iiro joorinta kashiri iijatz. Intziroryaayiti impokiro inkitiki, maawoni ikaatzi oorintayitachari inkitiki inthontya impokayiti iijatz. ³⁰ Aripaiti inkoñaatapai Itomi Atziri inkitiki. Antawo inthaawaiyanakini atziri jaka kipatsiki. Tima jiñaitawairo jowaniinkawo iijatz ishintsinka, inkinantapaayaawo munkori. ³¹ Intyootapaaki shintsini maninkariiti, japotapairi ikaatzi jiyoshiiyitakiri nampitawori maawoni tsikarikapaini jaka kipatsiki, irojatz tsika ochimpitapaa.

³² Okimita aririka piñaapiintziro iirishiyitai pankirintsi, piyotzi irootaatsi osarintsizimatai.† ³³ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitakiro nokantayitakimiri, okaakitzi-mataana. ³⁴ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyinkapaini, irojatz jiñaantayaawori nokamantayitakimiri. ³⁵ Iro okantaityaani piñiuro inkiti iijatz kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iiroori.

³⁶ Iro kantacha tikaatsi yotatsini tsikapaiti, iri owatsipiro inkitiwiri, tii jiyotzi. Tima apaniroini ikantakaawo Ashitanari jiyotziro irirori. ³⁷ Ari ojoyaawo pairani isaikantawitari Noé, ari onkantaiyaari iijatz aririka impiyi Itomi Atziri. ³⁸ Tima pairani tikira ariita onkawo, inimowaitziri atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini, pashini aayitatsiri iina. Irojatz jotitantanakari Noé shintsipaaki. ³⁹ Tikaatsi inkinkishiritakoti, irojatz omapokantakariri onkawo, ari japirotakari maawoni. Ari onkimitaiyaari aririka impiyi Itomi Atziri. ⁴⁰ Tima isaiki apiti antawaitatsiri jowaniki, apaani jaayitanaai inkitiki. Iriima pashini jookaitanairi. ⁴¹ Osaiki apiti tsinani otoonkawaitzi, apaani jaayitanaai inkitiki. Irooma pashini tsinani, jookaitanairo. ⁴² Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Piwinkathariti. ⁴³ Pinkinkishiritakoti atziri, aririkami jiyoti impokaty koshintzi tsiniri, arimi jamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitziri impankoki. ⁴⁴ Ari onkantyaari, ontzimatyi paamaakowintaiya iijatz iiroka. Tima tikaatsi yotatsini tsikapaiti impiyi Itomi Atziri.

⁴⁵ Pojyakotyaari ompirataari kamiithashiriri, kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: 'Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki'. ⁴⁶ Kimoshiri inkantaiya jirika ompirataari, aririka impiyi ompiratariri, tima jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁷ Aritaki ishinitakiniri jaamaakowintyaanari maawoni okaatzi jashitari. ⁴⁸ Iriima kaaripiroshiriri ompirataari, ikantzi: 'Iiro ipiyota ompiratanari'. ⁴⁹ Impoña jantawaitakiri pashini ompirataari. Jataki intsiipayitayari shinkryaantzi. ⁵⁰ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. ⁵¹ Imapiroitiri jowasankitaapairi, jookapairi tsika ikajyaakaitakiri thuyinkari. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikwiwaitya inkimaatsitaiya".

25

Ikinkithatakoitziro 10 mainawo

¹ "Aririka impinkathariwintantai Inkitijatz, ojoyatyaawo 10 mainawo jatatsiri tsiniri ontonkiyotyaari aawakaachani. Aayitanaki ootamintopaini. ² Tzimatsi okaatzi 5 mainawo kiyoshiritaintsiri, tzimatsi iijatz okaatzi 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini. ³ Jirokapaini 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini aawitanakari ootaminto, iro kantacha kapichi aanaki iyaaki. ⁴ Irooma pashini kiyoshiritaintsiri, aayitanaki iroori ootaminto, aanaki oiyiki iyaaki. ⁵ Tii ipokita thaankiini aawakaachani, ayimatapaakiro owochokini, magaiyanakini. ⁶ Okanta niyankiiti tsiniri, okimatzi ikaimaitzi, ikantaitzi:

* **24:28** Ikimita añaapiintziro amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatz aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai. † **24:32** Ikantakoitziro jaka "pankirintsi" higuera inatzi.

‘jAatsikitaki aawakaachani, pintonkiyotawatyaa!’⁷ Kakiyanakini mainawo, ojaikiyitanairi iyaaki ootamintopaini.⁸ Mainawopaini kaari kiyoshiritatsini, okantawitanakawo kiyoshiritaintsiri: ‘Pimpina iyaaki pootaminto, irootaintsi intsiwaki nootaminto naaka’.⁹ Ari okantanaki: ‘Iiro nopimi, ari inkowityiimotakina naaka, piyaati pamanantapainti’.¹⁰ Iyaaminthaitapaintzi amanantzi, ariitapaaka aawakaachani. Jirokapaini amagainchari, otonkiyotawakari, jaanakiro tsika jaimoshirinkaitiri. Jashitaitanakiro ashitakowontsi.¹¹ Okanta opiyawitapaaka jatatsiri amanantzi, oiyiki okaimawitapaaka, okantapaaki: ‘jPashitaryiinawo naaka!’¹² Okimatzi jakaitanakiro, ikantaitziro: ‘Tiitya niyotzimi. Imapiro’.¹³ Ontzimatyii paamaakowintaiya iiroka. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Itomi Atziri”.

*Ikinkithatakoitziri kiriiki
(Lc. 19.11-27)*

¹⁴ “Tima aririka impinkathariwintantai Inkitijatzzi, joiyakotari atziri kowatsiri jiyaati intaina, japatotakiri jompiratani, ipanakiri jashitari jaamaakowintyaanari.¹⁵ Ipakiri apawopaini jompiratani iriikiiti. Iriima kinkishiritachari kamiitha, impanakiri ikaatzi 5 kiriiki, pashini yotatsiri kapichiini ipanakiri ikaatzi apiti, iriima pashini iwiyaantapaakawori impanakiri apaani. Jataki intaina.¹⁶ Ikanta jirika ipanakiri 5 kiriiki, jantawaitakaakiri, jojiyinaakiri jagai ikaatzi iijatzzi 5.¹⁷ Ari ikimitakari ipanakiri apiti, jojiyinaakiri irirori, jagai ikaatzi iijatzzi apiti.¹⁸ Iriima pashini ipaitakiri apaani, jaanakiri iriikiiti, ikitatakiri kipatsiki.¹⁹ Ikanta osamanitaki piyaa ashitariri kiriiki, ikaimakaantapairi jompiratani jiyoti iita jantantakari iriikiiti.²⁰ Ari ipokapaaki ipaitakiri 5 kiriiki, jonaagapairi pashini 5 kiriiki jojiyinaakiri, ikantapaaki: ‘Pinkathari, 5 kiriiki pipakina pairani, jirika pashini 5 nojiyinaagairi’.²¹ Ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaaakina, ari pinkimpoyagai pashini oiyiki. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’.²² Ipoña jariitapaaka ipaitakiri apiti kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, apiti kiriiki pipakina, jirika pashini apiti nojiyinaagairi’.²³ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiriri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaaakina, ari pinkimpoyagai oiyiki pashini. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’.²⁴ Ipoña jariitapaaka ipayitakiri apaani kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaaantzi pinatzi, piinaakatsimatantzi pantawaitakaantziri piiriikiiti, okanta pojjiinaantariri.’²⁵ Iro nothaawantakari, naakiri piiriikiiti, nokitatakiri kipatsiki. Jirika namaimiri’.²⁶ Ari jakanakiri ikantziri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi owanaa pipiranita. Piyowitaka ari nonkisakimi iirorika pojjiinaanari kiriiki,²⁷ piinaawitaka iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakaimirini, ari ijiyinitakimi, iri pimpawainarimi nopiyaa’.²⁸ Ikantaitakiri ikaatzi saikantsiri: ‘Paapithatiri kiriiki, pipairi pashini ojiyinaakiriri 10 kiriiki’.²⁹ Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimotairi oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi iiro otzimimopirotairi.³⁰ Paanakiri jirika kaaripiroshiriri, pookiri tsika otsinirikitzi. Ari jiraawaityaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.

Ikinkithatakoitziro yakawintaantsi

³¹ “Aririka impiyi Itomi Atziri pinkatha jowaitairi. Intsipataiyyaari maawoni maninkariiti, inkimitaiyyaari ikanta pairani pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto.³² Japatotairi maawoni atziri tsikarika isaikai irirori. Jinashiyitaiyyaari joosaikayitairi. Jooyakotyyaari atziri nashitariri ipira tii inkowakairi intsipataayitiri.³³ Joosaikairi ikowapirotziri jakopiroriki, iriima imanintayitzi jampatiki joosaikiri.*³⁴ Jiinaawaitanaki Pinkathari, iinaantziri jinashitakiri jakopiroriki, inkantiri: ‘Pimpoki maawoni, oiyiki inthaamintakagaimi Ashitanari, pinampitaiyyaawo tsika ipinkathariwintantzi irirori, tima ari jiwitsikitakimi pairani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi.’³⁵ Tima piinaana pairani owamaawitana notajyi, pipakina nowanawo. Piinaana ayimatana nomiri, pipakina nomiri. Piinaakina nariita pinampiki, pinishironkatakana pipankoki.³⁶ Piinaana nosagaakowaitzi, pipakina nokithaatari. Piinaana nomantsiyataki, pimitakotakina noshintsitantaari. Jomontyaaitakina, pipokashitakina piinaana’.³⁷ Inkantaiyyini kamiithashiriri: ‘Pinkathari. ¿Tsikapaiti noñiimi pitajyaaniintzi, nopantzimiri powanawo? ¿Tsika noñiimi pimiriiniintzi, nopantzimiri pimiri? ³⁸ ¿Tsikapaiti noñiimi, naantzimiri kamiitha nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisagaakowaitzi, nopantzimiri piithaari? ³⁹ ¿Tsikapaiti noñiimi pimantsiyatzi, jomontyaitzimi, niyaatashitakimi noñiimi?’⁴⁰ Ari jakanaki Pinkathari, ikantzi: ‘Tima pinishironkatakiri ikaatzi awintaayitanari nokimitakaantziri iyiki, aña naakataki pinishironkataki. Imapiro’.⁴¹ Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari jampatiki, ikantziri: ‘Kaaripirori, piyaati

* **25:33** Iri ikantakoitzi jaka ojyya, iriitaki piratsi ikowapiroitakiri joosaikaitakiri akotsipiroriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayitakiri joosaikaitakiri ampantitsiki.

iiroka pinkimaatsitaiyaari paampari kaari tsiwakanitaatsini, ikajyaakaitakari kamaari intspatayiari maaaroni imaninkariti irirori. ⁴² Aña piñaawitakina notajyaaniintzi, tii pipana noyaari. Ayimatakina nomiri, tii pipana nomirityaari. ⁴³ Piñaawitana nariita pinampiki, tii pinishironkatana pipankoki. Piñaawitana nosagaakowaitzi, tii pipana nonkithaatyari. Piñaawitana nomantsiyatzi, jomontyaakaantaitakina, tii pariitaajaitina'. ⁴⁴ Ari jakanaki kaaripiroshiriri, ikantzi: 'Nowinkathariti, ¿tsikapaiti noñaawitzimi pitajyaaniintzi, pimiriniintzi, pariitana, pisagaakowaitzi, pimantsiyawaitzi, jomontyaitzimi, tiimaita nonishironkatzimi?' ⁴⁵ Ari ikantzi Pinkathari: 'Tii pinishironkayitantzi, onkantawitaya iintsi jinayitzi, naakataki pantzimotaki. Imapiro'. ⁴⁶ Irootaki jatsipitantaityaawori kantaitachani ashironkaantsi. Iriima inkaati kamiithashiritaintsini, inkantaitaatiyironi jañaayitai".

26

Ikamantawakaita jaakaantiri Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús okaatzi ikinkithatakotakiri, ikantanakiri jiyotaani: ² "Piyotaiyini iiroka kaatapaaki apiti kitiiyyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri impaikakoitiri".

³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroiti, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijiwaripiroi Ompiratasorintsitaari. ⁴ Ari ikamantawakaiyakani, ikantaki: "Thami amatawitiri Jesús ayiri antsitokakaantiri. ⁵ Iiromaita amaamaniziri kitiiyyiri joimoshirinkaita, ikisawintzirikari atziripaini".

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. ⁷ Ari ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi iitachari "alabastro", oiyiki owinawo. Osaitantapaakari iitoki Jesús isaikaki jowaiyani. ⁸ Ikisaiyanakani jiyotaani jiñaakiro, ikantaiyanakini: "¿Iitama apaawaitantawori? ⁹ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki impaitirimi ashironkainkari". ¹⁰ Jiyotakotakiri Jesús, ikantziri: "¿Iitama pikisantawori jiroka tsinani? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ¹¹ Ari inkantaitayaani ashironkainkari pintsipatyaari, irooma naaka iiro piñiuro pintsipatapiintaina. ¹² Tima iwatatzi osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina. ¹³ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithakaitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro".

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Ikanta Judas Iscariote kaawitachari 12 jiyotaani Jesús, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¹⁵ Ikantapaakiri: "¿Iitama pimpinari aririka namakimiri?" Ari joñaagaitanakiri ikaatzi 30 ipiwiryaaka kiriiki. ¹⁶ Aripaiti ikowanaki Judas tsikapaiti jaakaantiri.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ariitapaaka itawori kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, pokaiyapaakini jiyotaani Jesús, josampitziri: "¿Tsika onkotsitakaantika oyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsi?" ¹⁸ Ari ikantanakiri: "Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri, pinkantiri: 'Ikantzi yotaanari: "Monkaatapaaka, niyaatantyaari pipankoki noimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanipaini" ' ". ¹⁹ Ari jimatakiro jiyotaani okaatzi ikantakiriri Jesús. Jonkotsitakaantaki joyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsiki.

²⁰ Aritaki tsiniriityaanaki jariitapaaka Jesús, saikapaaki jowaiyaani itsipatapaakari jiyotaani ikaatayiakini 12. ²¹ Ikanta jowaiyani, ikantaki Jesús: "Pinkimi nonkanti, pikaatayini iiroka jaka, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro". ²² Owashiri ikantaiyanakani. Apaanipaini josampitanakiri: "¿Naakama pinkathari?" ²³ Ari jakanakiri, ikantzi: "Tsikarika itzimi atyootakinari, iriitaki pithokashitinani. ²⁴ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziro pithokashityaarini! Iiro itizmaajaitzimi irirori". ²⁵ Ari jiñaawaitanaki Judas pithokashityaarini, ikantzi: "¿Naakama yotaanari?" Ikantzi Jesús: "Irootaki pikantakiri".

²⁶ Iinta jowaiyani jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: "Jiroka, poyaawo, nowatha inatzi". ²⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari,

ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantziri: “Piraiyini maawoni, ²⁸ tima niraani inatzi jiroka, irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, iro shitowatsini impiyakotantaityaarini ikaaripro-witaka. ²⁹ Pinkimi nonkanti, iiro niritawo jiroka irojatzi paata aririka impinkathariwintantai Ashitanari, ari apiitairo iijatzi”.

Ikinkithatakotakiro Jesús jookawintanti Pedro

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ³¹ Ikantziri Jesús jiyotaani: “Irootantsi pookawintaiyinani tsiniri. Tima josanki-naitaki pairani kantatsiri:

Nontsitokiri aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookayitanaki ipira.

³² Aririka nañagai, Galilea-ki noyaawintapaimi”. ³³ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Aritaima jookawintakimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”. ³⁴ Ikantzi Jesús: “Pinkimi nonkantimi, iroñaaka tsiniri tikira jiñiita tyooopi, mawajatz pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”.

³⁵ Ari ikantzi Pedro: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni jiyotaani.

Jamana Jesús Getsemani-ki

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakari jiyotaani, ariitaiyakani Getsemani-ki, ikantapaakiri: “Ari pisaikawaki jaka, niyaaniintawaki naaka, namaña”. ³⁷ Apa jaanakiri Pedro itsipataanakiri apiti itomi Zebedeo. Ari jiraashiritakotapaaka antawoitzi Jesús. ³⁸ Ikantziri: “Owamaimatatyaana nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, thami anakimpiti”.

³⁹ Awijaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka, amanapaaka. Ikantzi: “Ashitanari, pishinitanarika iiroka, pimatino onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatano okaatzi nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzi pikowakaakinari”. ⁴⁰ Ipiyashitapaakari jiyotaani, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “¿Tiima pinkisashityaawo piwochokini pintsipatina anakimpiti? ⁴¹ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatsiri pikowawitari pantirimi”.

⁴² Iijatzi ipiyanaa Jesús, amanapaa, ikantzi: “Ashitanari, iiro pimatano onkaati nonkimaatsityaari, pimatino oita pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawoitzi okantaka iwochokini. ⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mawataki ipiyaka jamana. Irojatz japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁵ Ari ipiyashitapaakari jiyotaani, ikantapaakiri: “¿Irojatzima jimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitanakiri kaaripiroshiririki atziri. ⁴⁶ Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitimatapaaki pithokashitanani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaizti Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, iijatzi jashi Antaripiroriiti. ⁴⁸ Tima Judas pithokashitananiri, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Iitarika nothopootapaaki, iriitaki, poirikiri”. ⁴⁹ Ikanta jariitapaaka Judas, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanari”. Ithopootapaakiri jiwih-atapaakari. ⁵⁰ Ari josampitantzi Jesús, ikantzi: “Ajyininaká, ¿litama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakiri Jesús, jaantaitanatyaaari jiyakawintaitiri. ⁵¹ Ikanta apaani tsipatakari okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratanari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁵² Ari ikantanaki Jesús: “Powairo piyotsiroti, ipiyaitzimikari. Tima ikaatzi wijantatsiri, iwijaiztiri irirori. ⁵³ Tima piyotzi kantatsimi namañaari Ashitanari, aritakimi jotyaantakina oiyiki maninkariiti piyakowintinani.* ⁵⁴ Ari onkantzimaitya imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”. ⁵⁵ Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaatzi pokashitakiriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitananari powthaaminto, pipajaminto? ¿Tiima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki, kaarima paantana janta? ⁵⁶ Ari onkantyaari, irootaki imonkaatantyaari okaatzi josankinatakiri pairani Kamantananiri”. Aripaiti ishiyayanaka jiyotaani, jookawintaitanakiri Jesús apaniroini.

Japatowintaitari Jesús

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ikanta jagaitanakiri Jesús ipankoki Caifás, ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ari japatotaiyakani maawoni Yotzinkariiti itsipatakari Antaripiroripaini. ⁵⁸ Noshikacha iintsikiryoini Pedro joyaatakowintziri Jesús, irojatz jariiitantapaakari ipankoki

* 26:53 Iro ikantaitzi jaka “oiyiki maninkariiti”, 12 legión ikaatzi. Ikantakoitziri jaka “legión”, iri Roma-jatzi iijikipirori owayiriiti. Aririka inkaati 3,000, tiirika 6,000 owayiriiti, iriitaki jiitaitziri “legión”.

ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Iro intyaantapaatyaarimi pankotsiki itsipatapaakari kimpyaawintaniri, ikowi Pedro inkimakowintiri tsika inkantaitiri Jesús. ⁵⁹ Ikanta ijivaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzi apatotainchari, jaminawitaiyakani iitya thiiyakotyaarini Jesús inkini intsitokakaantiri. ⁶⁰ Tii jiñiimaita, okantawitaka ipokayiwitaka oiyiki kowatsiri inthiiyakotyaarimi. Ipoña ikatziyanaka apiti thiiyakotanakariri, ⁶¹ ikantanaki: “Nokimiri naaka chapinki jiñaawaitzi ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, iro awijawitaty mawa kitiiyiri, nonthonkairo niwitsikairo’”. ⁶² Ari ikatziyanaka ijivaripirori Ompiratasorintsitaari, ikantanakiri Jesús: “¿Litama kaari pakanta? ¿Tiima pinkimiri okaatzi ikantakotzimiri?” ⁶³ Irojatzii jimairitaki, tii jaki. Ari ishintsithatanakiri, ikantziri: “Pimpairyiiri Kañaniri Pawa, onkantya niyopirotantyaari tyaaryoorika onkaati pinkantinariri. ¿Iirokama Cristo Itomi Pawa?” ⁶⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri. Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa impinkatharitari. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶⁵ Ikanta ikimawaki jiwapirori, isagaanakiro iithaari ikisanaka, ikantanaki: “Naakiro, ipairyashitakariri Pawa. Tikaatsi pashini ankwiri ankantakotiri. Pikimaiyakini iiroka okaatzi ithainkakiri Pawa. ⁶⁶ ¿Litama pikantayirini iiroka?” Ari jakaiyanakini: “¡Tzimaki ikinakaashitani! ¡ontzimatyii inkami!” ⁶⁷ Ipoña jiwapoowaitaitanakiri. Tzimatsi pashini kapoowoowaitanakiriri. Tzimatsi iijatzii pajapoowaitanakiriri. ⁶⁸ Josampitizimaitairi ikantaitziri: “Cristo, ¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha pinkantina iita pajawaitzimiri?”

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ari isaikakiri Pedro jikokiroki, iro oñaantapaakariri otzikataawo, okantapaakiri: “¿Tiima iiroka itsipata pairani Jesús jirika Galilea-jatzi?” ⁷⁰ Iro kantacha oiyiki ñaakiriri Pedro jotikanakiro, ikantaki: “Tiitya, tii niyotziri iita pikantanari”. ⁷¹ Ari ishítówaniiintanaki Pedro jikokiroki. Ari oñaapairi pashini otzikataawo, okantapaakiri itsipatakari: “Irijatzii jirika itsipata pairani Jesús Nazaret-jatzi”. ⁷² Ari japiitanakiro Pedro jotikanakiro, ikantanaki: “Apa jiyotzi Pawa, tii niyotziri naaka pikantanari”. ⁷³ Tikira osamanitzi, japiitakiri itsipatakari ikantziri: “Irokataki itsipatapiintari Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi, iriwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷⁴ Ikantanakiri: “Tiiwi, tii niyotziri jirika pikantanari. Jiyotzi Pawa nothiiyarika, jowasankitainaa”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. ⁷⁵ Ari ikinkishiritanairo Pedro ikantakiri pairani Jesús: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzii potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”. Shitowanaki Pedro, antawoti jiraawaitanaka.

27

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Okanta okitiijiyitamanai, apototamanai jiwariiti itsipatakari Antaripiroripaini, ikamantawakaiyakani intsitokiri Jesús. ² Ipoña joojotaitanakiri Jesús, jaitanakiri isaiki Poncio Pilato, jiwaripirori jinatzi jirika.

Ikamantakiri Judas

³ Ikanta Judas aakaantaniri, jiyotanaki jowamaakaantashitakariri Jesús. Antawoiti ikinkishiritanaka, jataki joipiyainiri 30 kiriiki ijwari Ompiratasorintsitaari, iijatzii Antaripiroriri, ⁴ ikantapairi: “Jirika piiriikiti. Tii okamiithatzi okaatzi nantakiri. Tikaatsi jantii Jesús naakaantashitakariri”. Ikantaiyanakini irirori: “Intaanitya, piyotziro iiroka”. ⁵ Jookanakiri kiriiki janta tasorintsipankoki, ishiyapirotanakitya ipiyanaka, irojatzii ishirikintapaakari. ⁶ Ikanta ijwari Ompiratasorintsitaari, jagairi kiriiki, ikantaiyini: “Tii okamiithatzi ankimpoyagairi kiriiki, iriitaki apinatakiriri intsitokantaityaariri”. ⁷ Ari josampitawakaiyani: “¿Tsika ankantrika aaka jirika kiriiki?” Ipoña ikantaiyini: “Thami amanantantyaawo pitzitharipathatsiri kipatsi, inkantaitiri aririka inkamayiti kaari ajyininkata”. ⁸ Irojatzii iroñaaka jiiyitziro jiroka kipatsi: “Iraantsipatha”. ⁹ Ari imonkaatakariri josankinatakiri pairani Kamantantaniri Jeremías, ikantaki:

Jagaitakiri 30 ipiwirya kiriiki,
Okaatzi ikowaiyakirini icharinipaini Israel impinatiri,

¹⁰ Iri jamanantaitantakawori pitzitharipatha,
Irootaki ikowakaakinari Pinkathari namanantiro.

Pilato josampitzi Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Aritaki ariitaka Jesús isaiki jiwaripirori, josampitawakiri, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ¹² Ikanta ijwari Ompiratasorintsitaari itsipayitakariri Antaripiroriiti, oiyiki ikantakowitapaakari

Jesús. Tii jakimaita irirori. ¹³ Ikantzi Pilato: “¿Tiiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?”
¹⁴ Iiniro jimairitaki, tii jaki. Jotzikanaminthatanakari Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Tzimatsi jamitapiintari jiwaripirori: maawoni osarintsi aririka joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi ijyininka jaakaantaitziri itzimirika inkowaiyikirini.
¹⁶ Tzimatsi apaani Judá-mirinka jaakaantaitziri jüta Barrabás, ikamakoitani jinatzi jirika jantakiro kowiinkatatsiri. ¹⁷ Ikanta japatotaiyakani atziriiti, josampitantaki Pilato, ikantzi: “¿litaka pikowiri nomishitowakaantiri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima pikowi Jesús jüitaitziri Cristo?” ¹⁸ Jiyotaki Pilato ikisaniintashitaitari Jesús, irootaki jaakaantaitantakariri. ¹⁹ Tima inkaanki, okantakaantakiri iina Pilato, okantaki: “Iiro pimaamaniwaitziri iiroka kamiithashiriri. Owanaa jomishimpiyaakaantakina tsiniripaiti jariitashiryaaakina”.
²⁰ Iro kantacha ijwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antarikonapaini, jowatsimaakiri atziriiti, inkantaiyini: “Iro kamiithatatsi jomishitowaitari Barrabás, iriima Jesús intsiokaitiri”.
²¹ Ipoña japiitanakiro jiwaripirori josampitantzi: “¿litaka pikowiri nomishitowakaantiri?” Ari ikantaiyini maawoni: “¡Iri Barrabás!”
²² Ari ikantzi Pilato: “¿Tsikama nonkantirika Jesús jüitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiri!”
²³ Ari ikantzi jiwaripirori: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini atziriiti, ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiri!”

²⁴ Ari jiyotanaki Pilato aminaashiwaita josampitantzi, owanaa ikatsimashiritaki atziri-paini. Ikaimakaantaki jiña, jiñaitakiri maawoni ikiwaakotanaka, ikantanaki: “Tii naaka kowatsini nontsitokakaantiri jirika kamiithashiriri. Pikowaiyirinika, iiroka yotaiyironi”.
²⁵ Ikantaiyanakini iriroriiti: “Nokowaiyini, naakataki jookantaitya oityaariki awijatsini, jookantaityaari iijatzi nowaiyanipaini”.
²⁶ Ari jomishitowakaantaitakiri Barrabás. Iriima Jesús ipajatakaantaitanakiri, jiyakawintakiri impaikakoitiri.

²⁷ Ikanta owayiriiti, ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato jüitaitziro “Pretorio”. Ari japatowintakiri maawoni owayiri. ²⁸ Jaatonkoryaakiri Jesús, ikithaataitakiri kithaarintsi pitzirishimawotatsiri oiyawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. ²⁹ Jamathaitantakari kitochiitapo iitoki, joirikakaitakiri jakopiroriki sawookaaki. Ipoña jotzirowashitari Jesús ithainkimawaitziri, ikantaiyini: “¡Paapatziyawatyaari iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”
³⁰ Oyjiki jiiwapoowaitakiri, jompójainawaitantakari sawookaaki. ³¹ Ikanta jishitakiro ishirontaminthawaitakari. Jaatonkoryagainiri ikithaatakiriri inkaanki, ikithaatairi iithaari, jaanakiri impaikakoitiri.

Ipaikakoitziri Jesús irojatzi ikamantakari

(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

³² Ikanta jiyaaatayanakini, itonkiyotakari Simón poñaachari Cirene, ishintsiwintaitakiri jinanakiro impaikakotaitanyariri Jesús. ³³ Irojatzi jariitantakari tonkaariki oita Gólgota (akantziro aaka: Atziriitoni.) ³⁴ Ari ipakowiitakari Jesús imiri itsipataitakiro iyipitintsi, ikanta ithowitawakawo kapichiini, tiimaita jiro.† ³⁵ Ari ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jaakiro ikithaayitari Jesús, ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaarita ita iro jiyotantyaari iitarika ayironi. Ari imonkaatakari ikinkithatakotakiri pairani Kaman-tantani, ikantaki:

Iñaariwintaitakawo noithaari,
 Ipawakaayitakawo.

³⁶ Ari isaikawintaiyirini, jaamaakowintari. ³⁷ Ipoña josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: JIRIKA JESÚS, IRIITAKI IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. Jontarikakoitakiniri ipatziitoki. ³⁸ Ari itsipataitakiri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki. ³⁹ Ithainkimatakiri ikaatzi awijayitatsiri janta, jotikayinata,‡ ⁴⁰ ikantaitziri: “Aña iiroka pookirori tasorintsipanko, iro awijaki mawa kitiiyyiri piwitsikairo iijatzi. Iirokami Itomi Pawa ¿litama kaari payiitanta ipaikakoitakimi? Powawijaakotaiya”.
⁴¹ Irojatzi ikantakiri iijatzi ijwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, Fariseo-paini, iijatzi Antaripiroriiti, ikantaiyini: ⁴² “Jowawijaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawijaakotya irirori, iriimi iwinkathariti Israel-mirinkaiti? ¿Arimi jowawijaakotatya ipaikakoitakiri, aritaki ankimisantakirimi?”
⁴³ Jawintaawitakari Pawa, incha añiri imapirorika jitatokari ari jowawijaakotairi.

* 27:29 Tima irooyitaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaitawo poriyaaatsiri, joirikapiintziro iijatzi jakopiroriki ashirokaaki. † 27:34 Irootaki joiitaitziri atziri iiro ikimaatsiwaitanta aririka jowasankitagaitiri. ‡ 27:39 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata aririka ithainkashiritanti. Iro oiyawori amitaiyarini aakapaini, aririka ootokiri atziri anthainkashiritiri, ankanti: “¡Pifaankirol! ¡Pikimakirol!”

Tima ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pawa’ ”. ⁴⁴ Jimatsitakawo koshintzipaini itsipatakari ipaikakota, ithainkawaitakiri.

⁴⁵ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzi jyiitiini ithapirotanaka ooryaatsiri.^S ⁴⁶ Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿Iitama pookawintantakinari?”) ⁴⁷ Ikanta ikaatzi saikawintakiriri, ikimawitawakari ikaimanaki, ikantayini: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ⁴⁸ Ipoña ishiyapainta apaani, jomitsitsiya-paintzi manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jat-simiyaatawakiro. ⁴⁹ Ikantayini pashini: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitairi”. ⁵⁰ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, piyakotanaka.

⁵¹ Okanta tatorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziro, apikota okantanaka, opoñaanaka jinoki irojatzi isaawiki. Antawoiti ontziñaanaka tankay-itanaki mapi. ⁵² Ithonka ipookakoyitanaki kaminkari, añaayitai oiyiki kamiithashiriri kamayitaintsiri. ⁵³ Tima jañagai pairani Jesús, ikaatzi añaayitanaatsiri ishitowanairo omooki jyaatai iriririiti nampitsiki tatorintsitatsiri, joñaagayitanta.* ⁵⁴ Ikanta ijiwari owayiriiti itsipayitakari ikaatzi katziyawintakiriri Jesús, jiñaakiro ontziñaanaka, jiñaakiro okaatzi awijayitaintsiri, antawoiti ithaawanaki, ikantanaki: “¿Imapirowitayaama Itomitari Pawa jirika?”

⁵⁵ Zimatsi iijatz janta tsinanipaini aminakotakiriri, irootaki poñainchari Galilea-ki oyaatakiriri Jesús, oiyiki amitakoyitakiri. ⁵⁶ Jiroka okaatayini: María Magdala-jato, María inaanati Jacobo iijatz José, ari osaikaki iijatz inaanati itomipaini Zebedeo.

Ikitaitakiri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ikanta otsiniriityaanaki, ari ipokaki ajyaagantachari poñaachari Arimatea, jiita José. Irijatzi jiyotaapiintakiri Jesús. ⁵⁸ Jijyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishiniitirini nonkitatairi Jesús”. Ikanta Pilato ikantakaantaki jaanairi inkitatairi. ⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús manthakintsi kititatsiri. ⁶⁰ Jowakotakiri owakiraanataki jimoon-tashiitzi kaminkaripaini shirantaaki, joipinaakaantaki antawoiti mapi, joypipitakotantakari. Piyana José. ⁶¹ Okanta María Magdala-jato, iijatz pashini María, osaikawintapaintziri tsika ikitaitakiri.

Aamaakowintawitariri tsika ikitaitakiri

⁶² Okanta awijanaki jiwitsikawintapiintaitawo kitijiyiri jimakoryaantaitari, ari jyaataki ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini janta ipankoki Pilato, ⁶³ ikantapaakiri: “Pinkathari, chapinki iiniro jañaawita amatawitantairi, nokimiri ikantzi: ‘Aririka nonkamawitaya, iro mawatapaintsini kitijiyiri, aritaki nañagai’”. ⁶⁴ Nokowi potyaanti aamaakowintyaarini irojatzi imonkaatatatyaari mawa kitijiyiri. Aamaashitya jyaataki tsiniri jiyotaanipaini, jagaatiri. Impoña inkanti: ‘¡Añagai Jesús!’ Aririka jimatakiro, ari owatsiprotatya jamatawitantiri”. ⁶⁵ Ari ikantanaki Pilato: “Jirika owayiriiti, paanakiri, pinkantiri jaamaakowintyaari tsika okaatzi pikowiri iiroka”. ⁶⁶ Ari jyaataiyanakini, jiwichaakotapaakiri omooki. Ari isaikawintayirini.

28

Jañaantaari Jesús

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta awijanaki kitijiyiri jimakoryaantaitari, aritaki kitijiyitamanai itapiintawori kitijiyiri. Ari iyaatamanai María Magdala-jato otsipatanakawo pashini María aminairo tsika ikitaitakiri Jesús. ² Ari ontziñaanakari shintsiini kipsiti, tima jayitapaakitz inki-tiwiri maninkariiti jotainkapaakiro mapi jashitantaitakawori omoo, isaikantapaakawo. ³ Shipakirya ikantapaaka ikimitapaakawo ookathawontsi. Kitamaaniki okantaka iithaari kimiwaitaka jiriniki. ⁴ Ikanta owayiriiti aamaakowintawitariri, jiñaawakiri, antawo ithaawaiyanakini, kimiwaitaka inkamanakityiimi. ⁵ Ikanta maninkariiti, ikantanakiro tsinanipaini: “Iro pithaawaiyini iiroka. Niyotaki iri pipokashitzi Jesús ipaikakowitakari. ⁶ Tii añiiri jaka, añagai. Tima ari ikantsitaka pairani. Pimpoki, paminiro tsika jowawitakari Awinkathariti. ⁷ Pimpiyanaki, pinkamantairi jiyotaanipaini, pinkantiri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayitairi’. Aritaki ikamantsitakimi kitziroini”. ⁸ Okanta opiyana iyokitzi okantayitanaka. Iro kantacha antawoiti okimoshiritanaki, oshiyashitanakari jiyotaani onkamantayitiri. Oshiyaminthaita iyaati onkamantanti, ⁹ ari

^S 27:45 Iro ikantayitziiri pairani: jiwiyanaaka ooryaatsiri 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzi jiwiyanaaka ooryaatsiri 9. * 27:53 Iro jiitaitzi Jerusalen nampitsi tatorintsitatsiri.

joñaagakawo Jesús, jiwithatawakawo. Iyaatashitanakiri okaakiini, otzirowashitapaakari, awithakitiri iitziki. ¹⁰ Ipoña ikantziro Jesús: “Iiro pithaawi, piyaati pinkamantayitairi nirintzitaari, jiyaaita Galilea-ki, ari jiñaayitainari”.

Ikantayitzi owayiri

¹¹ Okanta opiyaiyanaka tsinani onkamantanti, jatanaki iijatzi owayiriiti nampitsiki, ikamantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari okaatzi awijaintsiri. ¹² Ari japotaiyanakani Antaripiroriiti, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankantyaaka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakiri owayiri, ikantziri: “Jirika oyyiki nompinatimiri, ¹³ pinkantayitiri atziriiti: ‘Niyankiiti tsiniri, nomaanaki. Aamaa ari ipokaiyakini jiyotaani, jaanairi’. ¹⁴ Aririka inkimaki jiwari, naakataki kantakowintimini iiro jowasankitaantzimi”. ¹⁵ Ari jimatakiro owayiriiti, jaakiri ipinaitakiriri, jantakiro okaatzi ikantaitakiriri. Irootaki jantitaari maawoni Judá-mirinkaiti jiroka, irojatzzi iroñaaka.

Jotyaantziri Jesús jiyotaani

(*Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23*)

¹⁶ Ikanta 11 jiyotaani Jesús, jataiyakini Galilea-ki osaiki otzishi ikantakiri pairani Jesús ari jiñiiri. ¹⁷ Ikanta jiñaawairi, jotzirowashitawaari. Tzimayitatsi iijatzzi kisoshiriwintawairiri. ¹⁸ Ikanta itsipatapaari Jesús, ikantapai: “Impinkathapiroitaina inkitiki iijatzzi kipatsiki. ¹⁹ Irootaki nokantantzimiri: Piyaatiro maawoni nampitsi, pinkimisan-takaayitairi atziripaini, pothotyairo maawoni. Aririka inkimisantayitai, powiinkaayitairi, pimpairyagairi Ashitairi, Itomi, iijatzzi Tasorintsinkantsi. ²⁰ Piyotaayitairi atziripaini jantayitairo okaatzi nokamantayitakimiri. Ari nontsipatapiintaimi naaka, kiso nowimi irojatzzi paata onthonkantaiyaari kipatsi”. Ari onkantaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MARCOS

Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Jiroka okanta opoñaantanakari Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Itomi Pawa, iitachari Jesucristo. ² Pairani tzimatsi Kamantantaniri jiita Isaias. Josankinatakotakiri Pawa ikamantziriri Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkamantakotimi, Iriitaki witsikaantimini.

³ Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Ari okantzimaitaka, monkaataka ikinkithakoitakiri. Kinkithataki pairani Juan otzishimashiki, ikinkithatakotapaakiro owiinkaantaansi, ikantantapaaki: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo kaaripirori, aritaki impiyakotaimiro pikaaripiroshiriwaitzi”.

⁵ Ojyiki pokashitakiriri Juan, Judea-jatzi ipoña Jerusalén-jatzi. Ikamantakoyitapaakiro ikaaripiroshiriwaitzi, irootaki jowiinkaatanakiriri jiñaaki Jordán. ⁶ Iithaari Juan, jontyaitziro iwitzi camello. Jowathakitari mishinantsimashi. Jañaantari jowari kintori, jimiritari iyaaki pitsi.

⁷ Jiroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina jimpiratani onkantya noiyotashitanyariri nonothopaitsitiri i-zapato-ti. ⁸ Iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaatanatayairimi Tasorintsinkantsi. Naakamachiini nowiinkaatanantawo jiña”.

Jowiinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Ikanta ipokaki Jesús ipoñaakawo nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Jowiinkaatawakiri Juan antawaaki jiña Jordán. ¹⁰ Iro intonkaimatimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityiiaami inkiti, iñaawakiri iyyaawiinkashitapaakiri Tasorintsinkantsi ikinaapaaki jinoki joypapaakari shiro. ¹¹ Ikimaitatzi jinoki ikantaitanaki: “Iirokatakati Notomi nitakopirotoni. Ojyiki nokimoshiriwintakimi”.

Inkaaripiroshiritakaitirimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ¹³ Ari ikowawitakari Satanás inkaaripiroshiritakairimi. Tima ojyiki kitijiyiri isaikawaitzi janta itzimira kowinikari piratsi, okaatzi 40 kitijiyiri. Iro ipokantapaakari maninkariiti jimitakotapaakiri.

Jitanakari jantayitzi Jesús

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Ipoña ikinanaki Jesús Galilea-ki ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa impinkathawintantai. Aritaki jomontyaitakiri Juan irirori. ¹⁵ Ikantantapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkaatapaaka jiñiitanyawori impinkathawintantai Pawa, pinkimisan-tairo Kamiithari Ñaantsi. Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi”.

Jaantaitanakariri 4 shiryaatzinkari

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Okanta pashini kitijiyiri ikinanaki Jesús inkaarithapiyaaki Galilea, jiñaapaakitziiri iitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés ishiryaaatayini. Tima shiryaatzinkari jinaiyini. ¹⁷ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaatakagaimi”. ¹⁸ Aripaiti joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaaaminto. ¹⁹ Iro jiyaaatanakitziimi kapichiini, iñaapaakitziiri itomipaini Zebedeo iitachari Jacobo itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaaaminto. ²⁰ Jaanakiri iijatzi. Iiniro isaikanaki iwaapatu itsipatanaari jatziritipaini.

Atziri piyarishiritatsiri

(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki ariitayakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantapaaki japatotapiintaita. ²² Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janaanakiri Yotzinkariiti, iyokitzi ikantaiyanakani. ²³ Ari isaikitsitakari janta atziri piyarishiritatsiri, kaimanaki irirori, ²⁴ ikantzi: “Jesús, Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka, iirokatakati itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papiroytaina”. ²⁵ Ikantanaki

Jesús: “¡Pimairiti piyari! ¡Piyaatai!”²⁶ Ikaimanaki shintsii atziri, jompitatakaawaitanakari iwiyariti, jooakanakirira.²⁷ Ikantawakaanaka atziriiti: “Piñaataitiri jirika, ikitsirinkiri jowawisaakotziri piyarishiritatsiri”. Iyokitzi jowapiroitanakiri.²⁸ Thaankiini ikimakoitanakiri Jesús janta Galilea-ki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Ikanta ishitowanai Jesús japatotapiintaita, jaanakiri Juan ipoña Jacobo, ikinaiyanakini ipankoki Simón, isaiki iijatzí Andrés iririntzi Simón.³⁰ Iro jariitapaakityaami, ikan-taitawakiri: “Okatsinkaakiwaitatzi riyoti Simón”.³¹ Iikiro ipithokashitawo, ikathawako-takiro, joosaikakiro. Kaatanaki okatsinkaakiwaiwita. Piriintanaka aminayitawakiniri oita ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyari
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki mantsiyari, jamaitakiniri iijatzí oiyiki piyarishiritatsiri.³³ Ipiyowintapaakari pankotsiki.³⁴ Joshinchaayitairi maawoni. Tiira ishiniti apaani piyari iñaawaiti joshinchaayitziri ikaatzi piyarishiritatsiri. Tima jiyotzi piyari irirori tsika jiita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Lc. 4.42-44)

³⁵ Okanta oñaatamani, ananinkanaki Jesús jamana otzishimashiki.³⁶ Ikanta Simón itsipatakari ikaatzi joyaataiyirini, jaminaminatairi.³⁷ Ikanta jiñaapairi, ikantapairi: “Yotaanari, jaminaminaitatziimi”.³⁸ Jakanakiri irirori ikantzi: “Thami aati, tiira iro nompokantyaari nosaiki jaka, ontzimatyii niyotaantayiti iijatzí pashiniki nampitsi”.³⁹ Ari okantzimaitaka, ithonkakiro Jesús janiitakiro Galilea-ki, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, joshinchaayitairi oiyiki piyarishiriyitatsiri.

Joshinchagaitziri imatziri pathaawontsi
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Ipoña ipokaki imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pikowirika, poshinchagaina”.⁴¹ Jaminanakiri Jesús, jitakoshiritanakari. Jotirotantakari irako, ikantziri: “¡Nokowi, pishintsitai!”⁴² Shintsitanai ipathaawaiwita.⁴³ Ikantawitawaari jiyaaaira inampiki,⁴⁴ ikantziri: “Iiro pithawitakotana. Tampatzika piyaatashitanakiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatairo ikantakaantakiri pairani Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, iroora jiyoyiitantaimini ishitakotaimi”.⁴⁵ Iro kantzimaitacha pathaawaiwitachari, ikamantantanaki nampitsiki tsika okanta ishintsitantaari. Iro kaari okantantanaa isaikanai Jesús nampitsiki ijyikitapaakira atziri. Jataki otzishimashiki, ari isaikakiri. Arizimaitaka jiyaaashitziri oiyiki atziri.

2

Joshinchagairi Jesús kisopookiri
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Awisaki tsika okaatzi kitiiyiri, iijatzí ipiyaa Jesús nampitsiki Capernaum. Ikimay-itawai atziripaini, ikantaitzi: “Ariitaa Jesús”.² Ipiyowintawaari iijatzí, ti jimonkaata-paakawo pankotsi. Jiyotaayitapairi maawoni.³ Tzimatsi 4 atziri pokashitakiriri Jesús jinatakotakiri kisopookitatsiri.⁴ Tii okantzi jiñiiri, jotzikakiri atziriiti piyotainchari. Ati-itanki jinoki pankotsiki, jimoontakiro ikatziyakara Jesús, jowayitakotakiniri mantsiyari.⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotawakiri jawintaashiritatyaari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaki”.⁶ Kimaki Yotzinkariiti, ikantashiritanaki irirori:⁷ “Ithainkakiri Pawa jirika. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniro ikanta Pawa ipiyakotantziro”.⁸ Yotaki Jesús ikinkishiritari, ari josampitziri, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiriwaitantawori jiroka? ⁹ ¿Tiima okamiithatzi-motzimi nokantakiri kisopookiri: ‘Ipiyakoitaimiro piyaaripiroshirinka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ¹⁰ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri tzimatsi ishintsinka, ipiyakotziri kaaripiroshiriiti”. Ipthokashitanakari kisopookiri, ikantanakiri:¹¹ “¡Pinkatziyi! Paanairo pomaryaaminto. Piyaatai”.¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jomaryaaminto, shitowanaki. maawoni atziri jiñaawakiri. Iyokitzi ikantaiyanakani jiñaayitawairira. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Imapiro okamiithataki jiroka. Tii añaapiintziro oiyawori”.

Jaantanakariri Jesús iitachari Levi
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayitapairo atziri inkaarithapiyaaki. Ari ipiyowintapaari iijatzí.* ¹⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, awisanaki. Irojatzí jiñaantapaakariri itomi Alfeo iitachari Leví, isaiki irirori ikowakoyitziri kiriiki ijiyininkapaini. Ikantapaakiri: “¡Poyaatina!” Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁵ Ipoña Leví irirori, jaanakiri Jesús jowakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatsitakiri iijatzí jiyotaani, itsipatapaakari kowakoyitziriri ijiyininka kiriiki, ipoña kaaripiroshiririiti. Ojyiki piyotainchari jowaiyani. ¹⁶ Ikanta Fariseo-paini itsipatakiri Yotzinkariiti, josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Oitama itsipatantari yotaimiri kaaripiroshiririiti, itsipatsitakiri iijatzí kowakotziriri ijiyininka?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsiri tikaatsi inkowi irirori. Tii apa nompokashitiri kamiithashiririiti nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitziiri kaaripiroshiririiti nonkaimashiriyitairi iijatzí”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Tzimatsi pokashitakiriri Jesús, josampitapaakiri ikantziri: “Itzitapiintakawo jiyotaani Juan jowanawo, ari ikimitsitari jiyotaani Fariseo-paini. ¿Oitama kaari itzitantawo piyotaaani iiroka?” ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Aririka intsipataytaari aawakaachari, ¿Arima jowashiriniintawaitatya? Kimitaka iiro, aña kimoshiri ikantaiyani jowaiyani. ²⁰ Irooma paata, aririka jagaitakiri jiimintaitari, aripaiti intziwaitatya. ²¹ Aririka jowapatankaitanyaawo owakiraari osapiki pajatari ikithaaitari, arira osapiryaapirotanaki amithatanatyaarika owakiraari. ²² Iroora kamiithatatsiri owantyaawo iuryaari jimiritaitari owakiraanakiriki mishinantsinaki. Irooma jowantashiitaytaawo pajatonaki, ari osanaryaakotanaki, apitiroiti apaatashiwaitatya”.

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Ari joi-ikitanakiri jiyotaani okithoki pankirintsi. ²⁴ Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama joiyikitantawori piyotaani? ¿Tiima jiyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyiriki jimakoryaantaitari?” ²⁵ Jakanaki Jesús ikantziri: “¿Tiima piñaanatakotziri ikanatakota David-ni itsipatantakariri ikaataiyini ikamantawitakiri itajji? ²⁶ Ityaaki tasorintsiipankoki ipinkathariwitara Abiatar-ni, jowakawo tasorintsitanta, ipakiri iijatzí itsipayitakiri. Tiira oshinitaantsiwiata, apa jowapiintawitawo Ompiratasorintsiitaaari”. ²⁷ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iriira atziriiti kantakaantzirori jiwitsikantaitakanariri kitiiyiri jimakoryaantaitari. Kaari kitiiyiri jimakoryaantaitari kantakaantzirori jiwitsikantaitakariri atziripaini. ²⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotsi irirori, janairo jiroka kitiiyiri”.

3

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Ipoña ityaapai iijatzí Jesús japatotapiintaita. Ari isaikitsitakiri atziri kisowakori. ² Ikowaitatziira jiñiitiri joshinchaayitairi mantsiyari kitiiyiriki jimakoryaantaitari. Kim-poyaa jowaitanakiri, onkanta inthawitakotantyaariri. ³ Ipoña Jesús ikaimakiri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. ⁴ Josampitakiri piyowintakariri: “¿Otzimika shinitaantsitatsiri antiri kitiiyiriki jimakoryaantaitari? ¿Tiima okamiithatzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsiri owamaanti? ¿Tiima okamiithatzi antiro irooprotatsiri, irooma kamiithatatsiri ankaaripirowaiti?” Tikaatsi akanaintsini. ⁵ Jotsikanatanakiri Jesús piyowintakariri, owatsimaashiritanakiri jiñaakiri tii jinishironkayitanti, ikantanakiri mantsiyari: “¡Pintharyaawakotai!” Matanaka, akotsitanai kamiithaini atziri. ⁶ Ikanta Fariseo-paini, jataki inkinkithawaitakairi aapatziyariri Herodes jamini tsika inkantiri jowamaakaantantyaariri Jesús.

Ipiyotaiyani inkaarithapiyaaki

⁷ Ipoña ishitowanaki Jesús, ikinanai inkaarithapiyaaki itsipatanaari jiyotaani. Joyaatani jowanakiri Galilea-jatzi, Judea-jatzi, ⁸ Jerusalén-jatzi, Idumea-jatzi, maawoni nampiyotawori intatsikirona antawaaki jiña Jordán. Ikimakotakiri iijatzí Tiro-jatzi, Sidón-jatzi, ikantaitzi: “Ojyiki itasonkawintantaki Jesús, jantaki ojyiki kaari jiñaapiintaitzi”. Pokaiyapaakini iriroriiti jiñiiri. ⁹ Irootaki Jesús ikantantanakariri jiyotaani jamakiniri pitotsi, iiro jawitsinagaitantari. ¹⁰ Jimatakiro Jesús, joshinchaayitaki ojyiki.

* 2:13 Jiroka wairontsi Leví, irojatzí pashini iwairo Mateo.

Otatsinkapirinikitawakaanaka mantsiyari ikowi jotirotantawatyaaari jako. ¹¹ Ipokayitzi piyarishiritatsiri, jotzirowashitari Jesús, ikaimimaita shintsiiini, ikantzi: “¡Iiroka Itomi Pawa, niyotzimi naaka!” ¹² Onkantya iiro jiyotsitantaitari Jesús, ikisayitanakiri.

Jiyoshiitaki Jesús 12 jotyaantapiroriti
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki. Arira ikaimakaanapaakiri ikaatzi kamiithatzi-motakiriri. Jataiyakini ikaatzi ikaimakaanakiri. ¹⁴ Aripaiti jiyoshiitakiri 12 intsipatapi-intyaari, iriitaki jotyaantiri inkinkithatakaantayiti. ¹⁵ Ipasapiyaakari joshinchaayitairi irirori mantsiyari, ikaatzi piyarishiriyitatsiri. ¹⁶ Jirika ikaatzi jiyoshiitakiri: Simón, juitairi Pedro. ¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakiri Juan, irijatzi iririntzi Jacobo. Jiitairi “Boanerges”, (akantziri añaaniki aaka: “Otomi ookathawontsi”.) ¹⁸ Ipoñaapaaka iijatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, iijatzi Simón iitachari “Kisakowintantaniri”, ¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyaini Jesús pankotsiki. Ari ipiyowintawaari oiyiki atziripaini, tii okantzi jiyaatapainti jowaiya Jesús. ²¹ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Shinkiwintaka Jesús”. Iro ipokantawitakari ijyininkathoriiti, jaanairimi. ²² Ariitaiyapaakani iijatzi Yotzinkariiti ipoñaayitaka Jerusalén-ki, ikantapaaki irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari ‘Beelzebú’, irootaki joshinchaantariri piyarishiriyitatsiri”. ²³ Ikanta ikimaki Jesús, japatotaiyakirini, joyyakaawintatziiniri, ikantziri: “¿Tzimatsima piyari kaminaawakaachari iiro jaagantanta? ²⁴ Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathari-wintantzi nampitsiki, jookawintawakaa. ²⁵ Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri ikaatzi isaikaiyini ipankoki, jookawintawakaa. ²⁶ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiya, jookawintawakaa, iiro iñiuro ishintsitai, ari japirotaiyaari. ²⁷ Atziri ñaapirotachari kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri tzimimotziriri irirori. Irooma aririka joojoitakiri, aritaki jimatakiri.

²⁸ Pinkimi nonkantimi: kantatsi Pawa impiyakotairi kaaripiroshiriwaitatsiri, onkantawitayta jookimowaiwityaari. ²⁹ Iriima ookimowaitziriri Tasorintsinkantsi, jashi jowairo, iiro ipiyakoitairi”. ³⁰ Irootaki ikantantakariri Jesús, tima ikantaitatziiri: “Kamaari jinatzi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Ariitapaaka inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini, okaimakaanapaakiri, okatziyapaaka jikokiroki. ³² Ikantawitakari apatowintakariri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ³³ Ikantanaki Jesús: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka iro nonaanatitari, iri nirintzitari?” ³⁴ Ipthokashitanakari apatowintakariri, ikantzi: “Jirika, iriyyitaki nokimitakaantaari nirintzi, nokimitakaantaari nonaanati. ³⁵ Ikaatzi antanairori ikowayitzi Pawa, iriitaki nirintzitaari, notsirotaari, irojatzi nonaanatitairi”.

4

Joyyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

¹ Ipoña ipiyanaa iijatzi Jesús inkaarithapiyaaki, jiyotaantapai. Ipiyowintaitawaari. Otitanaka pitotsiki, saikakotaki niyanki kapichiini, katziyaiyachani atziiri othapiyaaki ikimisantziri. ² maawoni jyotaaayitziiri, joyyakaawintatziiniri, ikantzi: ³ “Tzimatsi pankiwaitatsiri, jataki ipankiwaitzi. ⁴ Okanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki. Ipokaiyapaakini tsmiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi. Thaankipiroini ojoyokawitanaka. Tiira otontapathapirotatzi kipatsi, ⁶ sampishitanaki pankirintsi jooryapaakira ooryaa. Tima tii ontyaapiroto oparitha inthomainta. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochimashitzi, anaanakiro iroori ojoyoookanaki. Tii okithokitzi. ⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana ojoyoookapaaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitai okithoki apanaipaini okaatzi jyookaintsiri. Apaani jyookapaintsiri, kapichiini okithokitanaki, pashini oiyikini okanta, pashini oiyikipirotanai okithoki”. ⁹ Iikiro ikan-tanakitzi Jesús: “Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitayta inkimisanti”.

* 4:8 Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 30 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 100 okithoki.

¹⁰ Aritaki jataiyaini maawoni atziri, apa isaikaki Jesús itsipayitanaari oyaayitapiintakiriri, ipoña 12 jiyotaani. Ari josampitaiyakirini Jesús, ikantziri: “¿Oitaka pojyakaawintakinari inkaanki?” ¹¹ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Iroñaaka nonkamantimiro kaari piyowitaiyani, aritaki piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathawintantzi. Iriima pashinipaini, iiro nokamantsitari irirori, apa nojyakaawintashityaanari, ¹² onkantya iiro ikimathatantawo ikimawitakari. Onkantawitaya inkimisanti, iiro ikimathatziro, iiro ipashinishiritai, iiro ipiyakoitairi irirori”. ¹³ Ipoña Jesús josampitanakiri, ikantziri: “¿Tiima piyotawakiro nojyakaawintakiri? Aririka napiitakimiro nojyakaawintimiro, ¿tsikaty pinkantya piyotantyaawori? ¹⁴ Tima jirika atziri ookakitakirori iwankiri, iriira oiyakaawintachari kinkithatziro iñaani Pawa. ¹⁵ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki Satanás, imaijantakaapaakiri. Iriiyitaki oiyakaawintziri ookakitapainchari aatsiki. ¹⁶ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ikimisantawita thaankiini. Jojyakowitakawo ookakitapainchari omapipookitzi, ojyokawitanaka thaankiini. ¹⁷ Tiira jiyotakopirotatyiyo ñaantsi, tii inkisashityaawo ikimaatsikowintawo ikimisantawitawo ñaantsi, jowajyaantanakiro. Jojyakotakawo pankirintsi sampishitanaintsiri, tii ontyaapirotaty oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁸ Tzimatsi pashini kimawitawori ñaantsi, oiyakaawintakiri ookakitapainchari kitchiimashiki. ¹⁹ Okantakaantziro jamatawiwaita apaniroini, ikinkishiryakotawo jayyaagantya, iro ikowapirotakiri ontzimimotairi maawoni. Anaanakiro ñaantsi ikimawitawakari, jojyakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ²⁰ Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, oiyakaawintakiri ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi. Ikimisantanai, jojyakotanaawo apaani jyoopakaintsiri, tzimaintsiri kapichiini okithokitanaki, pashini ojyiki okantanaka, pashini ojyikipirotanaki okithoki”. †

Onkoñaatakoyitai manakoyiwitachari
(Lc. 8.16-18)

²¹ Ipoña ikantaki iijatzi: “Akowirika ootyaari ootamintotsi, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Owakotzirima otapinaki? Tiira. Iro akowi onkoñiityi maawoni aminawaitantyaari. ²² Ari onkantyaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawita pairani. ²³ Kowirori inkimathatairo, inkimisanti”. ²⁴ Ikantanakiri iijatzi: “Paamaiyaawo okaatzi pikimakiri. Oztimikari pantzimotantani, jimapiroitaimikari iiroka apaata. ‡ ²⁵ Itzimirika otzimimotakiri, iikirora ontzimimopirotanakityiiri. Iriima kaari otzimimotzi, iikirora jiyaataty jiiñiro iiro ontzimimopirotai”. §

Joyakaawintziro Jesús ojyooki pankirintsi

²⁶ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tzimatsi ojyari ipinkathawintantai Pawa. Ojyatyaaari pankiwairintzi, ²⁷ jimayi tsiniripaiti, inkakitamanai. Tiimaita jiyotzi tsika okanta ojyookantanakari iwankiri. ²⁸ Apaniro ojyookawaitzi, itanatyaaawo oshitowanaki oryaani oshi, ompoña ompowainkatanaki, tzimanaki ojyiki okithoki. ²⁹ Onkantya osampatanaki, monkaapaititapaaka joiipatantaityaawori”.

Joyakaawintaitziro oryaanikitatsiri okithoki incható
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Ikantanaki iijatzi Jesús: “¿Oitama ojyari iijatzi ipinkathawintantai Pawa? ¿Oitama nojyakaawintimiro? ³¹ Ojyatyaaawo aririka ampankitiro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. Okantawita oryaani onawita,* ³² aririka ampankitakiro, ojyookanaki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo onkantayitya otiwa, ari iminkoshitantyaawo tsimiri otsimankatapishtakira”.

¿Oitama joyakaawintantawori Jesús ikinkithatakotziri?
(Mt. 13.34-35)

³³ Ari ikantapiintatya Jesús joyyakaawintziniri atziri okaatzi jiyotaayitziro. Kapichiinirika ikimathatawakiro atziripaini, kapichiinira jiyotairi. Ojyikirika inkimathatawakiro atziripaini, ojyikira jiyotaapirotairi. ³⁴ Okaatzi ikinkithatakaantzi, joyyakaawintatziro maawoni, tii jooñaawontziniri. Iriima jiyotaani, ikimathatakaakiri maawoni irirori.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

† **4:20** Paminiro kantakotachari janta versículo 4.8. ‡ **4:24** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, ojyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro. § **4:25** Jiroka okantakotziri okaatzi ikinkithatakoitziro jaka: Ikaatzi yotawakirori niyotaaakiriri, iikiro niyotakaapirotanakityiiri. Iriima kaari kimisantawakirori niyotaaawitakiriri, imapirotya iiro jiyotairo. * **4:31** Iro ikantakoitziro jaka “okitho iryaanikitatsiri pankirintsi” iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

³⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantanairi jiyotaani: “Thami amontyaakotai intatsikirona”. ³⁶ Aritaki jatanai maawoni piyowintakariri. Arira isaikitsitakari irirori pitotsiki montyaakotaiyanaini. Tzimatsi oyaatanakiriri ikinakoyitanaki pashiniki pitotsi. ³⁷ Ari omapokapaakiri antawoiti tampiya, otamaryaatanaki antawo, kitaatapaaka jiŋaa pitotsiki, irootaintsi intsitsiyakoti. ³⁸ Jowakiryaitanakiri jimayira opataki pitotsi, jotziitotaka, ikantaitziri: “¡Yotaanar! ¡Antsitsiyakotay!” ³⁹ Piriintanaka Jesús, iŋaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ikantsitanakawo inkaari iijatz: “¡Pimairyaa!” Awisanaki tampiya, mairyaatanaki inkaari. ⁴⁰ Ikantziri jiyotaani: “¿Oitama pithaawashitanakiri? ¿Tikiraama pawintaariita Pawa?” ⁴¹ Ojyiki ipinkathatanakiri, ikantawakaiyanakani ithaawankakiini: “¿Litatyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintsitakawo iijatz inkaari?”

5

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri (Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Aritapaaka Jesús intatsikirona inkaariki, inampiki Gadara-jatzi. ² Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri ipoŋaakawo kitataariki, ³ ari isaikawaitziri irirori. Tii jaawiyaitziri joojowiitantari ashirotha. ⁴ Itzimpijiro joojowiitantari iitziiki iijatz jakoki. Tikaatsira kitsirinkirini. ⁵ Ari ikantaitatyaani maawoni kitiijiyiriki iijatz tsiniripaiti, ikinayitzi otzishiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaayitawo mapijiyitapaini. ⁶ Ikanta iŋaawakiri ipokaki Jesús, ishiyashitawakari, jotzirowashitapaakari. ⁷ Ikaimapaaka shintsiiŋi, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri, tiira nonkowi powashironkaina! ¿Tsikama pinkantataitinaka?” ⁸ Tima ikisapaakitziri Jesús, ikantapaakiri: “¡Piyaa piyari!” ⁹ Ipoŋa josampitanakiri: “¿Tsikama piitaka?” Ari jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’, tima ojyiki nokaataiyini”.* ¹⁰ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi potyaantina pashiniki nampitsi”. ¹¹ Ari ipiyotaka tyonkaarikiini ojyiki chancho joshintagaiyini. ¹² Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. ¹³ Ari ikantzi Jesús: “Pantiro”. Ari ishiyaiyanakani chancho impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini inkaariki, ari japirota ipiinkaki. Ikaataiyini 2000 chancho.

¹⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri, shiyaiyanakani inkamantanti nampitsiki, ikamantakiri iijatz maawoni saikayitatsiri jowaniki. Pokaiyanakini jaminiro awisaintsiri. ¹⁵ Ipokashiitanakiri Jesús, iŋaitapaakitziri piyarishiriwitachari. Isaikaki, ikithaataa, kamiitha ikantanaa. Ithaawantapaakari iŋaapaakiri. ¹⁶ Ikaatzi ŋaakiriri inkaanki ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantzi: “Piŋaakiri jirika, iriitaki Jesús owawisaakotairi. Jowiinkakaantaki ojyiki chancho”. ¹⁷ Ikantaitanakiri Jesús: “Piyaaŋai, tii nokowi pisaikimotina”. ¹⁸ Ipoŋa jotitanaa Jesús pitotsiki. Ikantawitawaari jowawisaakotakiri: “Nokowi noyaatanakimi”. ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Iro poyaatana, piyaatai pijyininkaki. Pinkamantapai, pinkantari: ‘Jinshironkataana Pinkathari’”. ²⁰ Ikanta jirika piyarishiriwitachari, jatai inampiki iitachari Decápolis ikamantapai maawoni atziri, ikantapai: “Jowawisaakotaana Jesús”. Iyokitzi ikantaita ikimaitziri ikantayitapai.

Irishinto Jairo opoŋa tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús (Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Ikanta ipiya Jesús ipoŋagaawo intatsikirona. Ipiyowintawaari ojyiki atziri inkaarithapiyaaki. ²² Ari jariitapaaka pinkatharitatsiri japatotapiintaita jiita Jairo. Jiŋaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ²³ ikantapaakiri: “Onkamatyi nishinto. Nokowi piyaati potirotantyaawo pako, oshintsitaita”. ²⁴ Ari jiyaatanaki Jesús, iro kantzimaitacha joyaatanakiri ojyiki atziri, jawitsinaimatanakiri.

²⁵ Okanta tsinani osokaawaitachari, tzimakotaki 12 osarintsi omantsiyawaitzi, ²⁶ ojyiki jaawintawitakawo, othonkakiro tzimimowitawori opinakowinta. Aminaashiwaitaka, iikiro iyaatatzi omantsiyatzi. ²⁷ Okimaki iroori ikinkithatakoitziri Jesús, ikantaitzi: “Oshinchaantanari jinatz Jesús”. Osatikantanakari atziri okinashitanakiri itaapiiki, otirotsitawakiri iithaari. ²⁸ Tima okantashiritanakitzi iroori: “Aririka notirotsitawakiri iithaari, ari noshintsitai”. ²⁹ Apathakiro oshintsitanai osokaawita. ³⁰ Jiyotsitanaka Jesús tzimatsi oshinchaashitakari shintsinka, josampitanakiri oyaayitakiriri, ikantziri: “¿Litama otirotsitakinawori noithaari?” ³¹ Jakanakiri jiyotaani, ikantzi: “¿Tiima piŋiiri jawitsinaimatanakimi atzirii? Iikiro pikantatzi: ‘¿Litama otirotsitakinawori noithaari?’” ³² Iikiro jaminaminatanakitziiri Jesús, jiŋiiri otirotsitakiriri iithaari. ³³ Okanta tsinani

* 5:9 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatz ikantsitaitari “legión”.

opinkathatanakiri Jesús, okawaitanaka. Tima iro joshinchagai. Iyaatashitanakiri, otzi-irowashitapaakari, okamantakotapaaka. ³⁴ Ikantanakiro irirori: “Tsinani, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya, aritaki shintsitaimi”.

³⁵ Tikira inthonkiro Jesús ifaanatziro, ariitaiyapaakani poñainchari ipankoki Jairo. Ikantapaakiri: “Kamaki pishinto. Iiro poñaashirinkashiwaitari yotaantaniri” ³⁶ Ikanta ikimawakira Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri Jairo: “Iiro powashirita, pawintagaina naaka”. ³⁷ Tikaatsi ishiniti joyaatanakiri. Apa jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo. ³⁸ Ikanta jiyaatanaki, ariitaka ipankoki Jairo. Ikimapaatziiri ikamiñinkakati atziiriiti, jiraakoiyawoni. ³⁹ Tyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Oitama piraantaiyarini? Tii okami, imakoryaatzii”. ⁴⁰ Thainkashiri jowaitanakiri Jesús. Jomishitowapaakiri maawoni. Apa isaikanaki ashitawori, iijatzi jiyotaani. Ityaashitanakiro jomaryaitakiro iintsi. ⁴¹ Joirikawakotapaakiro, ifaanatzimaitawo, ikantziro: “¡Talita cumi!” (akantziiri apaantiki aaka: “Intsi, pimpiriinti”).[†] ⁴² Piriintanaka iintsi, aniitanai. Tima tzimakotaki 12 osarintsiti, irootaki aniwaitantanaari. Iyokitzi ikantanaka ikaatzi ñaakirori. ⁴³ Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owanawo”. Ikantanakiri iijatzi: “Tiira nokowi pinkamantayitiri atziiriiti”.

6

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Ikanta Jesús ipiyaa inampiki, ari joyaatairi maawoni jiyotaani. ² Okanta kitiijiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantaki Jesús japatotapiintaita. Iyokitzi ikantaitakiri. Ikantayitzi ikimaatziro: “¿Litama jiyotanitantakari jirika? ¿Litama antakairiri kaari jiñaapiintaitzi? ³ ¿Kaarima jirika añaapiintziri ikimitziro inchakota? ¿Iriitaki otomi María? ¿Añiiri Jacobo, José, Judas, Simón, iriitaki iririntzipaini? ¿Kaarima iritsiro atsipayitari anampitawo jaka?” Ari opoña tii ikimisantaitziri. ⁴ Ikantanaki Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori isaikayitzi ijininka, tii ikimisantaitziri”. ⁵ Irootaki kaari okantanta Jesús joñaagantiro ishintsinka inampiki. Tii iyyikiplotzi mantsiyari joshinchaaki jotirotantari jako. ⁶ Antawo jowashiritakotakari ikaatzi kishoshiriwaitatsiri, kaari kowatsini inkimisantai. Iro ikinantanakari jiyotaantayitzi pashiniki nampitsi tzimayitatsiri janta.

Jotyaantaitziri iyotaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani. Ipasapiyaakiri ishintsinka inkitsirinkantyaariri irirori piyari. Jotyaantakiri, intspatawakaanatyaa inkaati apiti. ⁸ Ikantawakiri: “Iiro paanaki pithaati, powanawo, iijatzi piiriikiti, apa paanaki pikotzi. ⁹ Iiro paanaki pashini piithaari. Apa pintaayanatya pi-zapato-ti”. ¹⁰ Ikantsitawakiri iijatzi: “Pariitayaarika pankotsiki, ari pimaapiintatyi, irojatzii pawisantanatyaari pashiniki nampitsi. ¹¹ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawisapithatanakiri. Potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantaityaari tii ikimisantziri Pawa. Iriira jimapiroitai jowasankitaitiri paata, anaanakiro jowasankitaitakiri Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi. Imapiroatya”. ¹² Ikanta jiyaayitakira jiyotaani Jesús ikamantakiri atziiriiti jowajyaantairo ikaaripiroshirwaitzi. ¹³ Jowawisaakoyitaki piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi iijatzi ojyiki mantsiyari itzirintari yiinkantsi.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ariitakotakari pinkathari Herodes okaatzi jantayitakiri Jesús. Tima ikantaitaki: “Añagaira Juan owiinkaatananiri. Piñiuro otzimi ishintsinka”. ¹⁵ Pashini kantayitatsiri: “Eliás jinatzi”. Ikantayitzi iijatzi: “Kimitaka iriitaki pashini Kamantantaniri”. ¹⁶ Ikanta ikimaki Herodes ikantayitakiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añaagatsiri Juan nohtanzinkakaanakiri”. ¹⁷ Opoñaantari kitziroini Herodes jomontyaakaanatziro Juan, okantakaanatziro Herodías, iinawitari Felipe iririntzi Herodes. Irootaki jinantaari Herodes irirori. ¹⁸ Tima ikaminaantawitaya Juan, ikantawitari Herodes: “Tii okamiithatzi piinantyaawo iina pirintzi”. ¹⁹ Iro opoñaantakari okisaniiintziri Herodías, okowawitaka owamaakaaniri”. ²⁰ Irootaki jomontyaantakariri kitziroini Herodes. Iro kantzimaitacha Herodes antawoitii ipinkathatakiri Juan, jiyotzi kamiithashiriri jinatzi, kitishiri ikanta. Tiira ishiniwitari intsitokakaaniri. Okaatzi ikaminaawitari, okompitzimoshiritakari Herodes. Ari jishiwinawitawo ikimisantziri. ²¹ Okanta pashini kitiijiyiri, jomoshirinkawitawo Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakini iwinkatharintsiti, ipokaki ijiwari

[†] 5:41 Irootaki ifaanaitakiri Jesús, tima Aram-paanti jiñaawitairi irirori. Santiago.

* 6:3 Jacobo, irijatzira ikantaitatsiri iijatzi

owayiriiti Roma-jatzi, ipokaki jiywayitatsiri Galilea-ki. Owayiakani. ²² Ari otyapaaki ishinto Herodias jowaiyani, amajiyitapaaki, okamiithatzimotanakiri Herodes amajiyitani, okamiithatzimotanakiri iijatzi itsipatakari jowaiyani. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi oitarika pinkamitinari. ²³ Iiro namatawizimi, jiyotzi Pawa tyaaryoo nokantzi. Iroorika pikowi okaatzi nopinkathariwintziri, arityaami onkantaki nompimi kajyitani”. ²⁴ Iyaatashitanakiro onaanati, okantapaakiro: “¿Oitama nonkamitiriri?” Okantanakiro: “Pinkamitiri iito Juan owiinkaatananiri”. ²⁵ Piyapaaka mainawo, okantapaakiri: “Nokowi pimpinawo iito Juan, powakinawo samantanakiki”. ²⁶ Antawoiti jowashiritanaka pinkathari. Tima maawoni ikimaitakiri inkaanki, ikantakirori mainawo, tikaatsi inkinakaanairo, ontzimatyii impiro okowakotakiriri. ²⁷ Jotyaaantaki owayiri jamakiniri iito Juan. ²⁸ Jatanaki owayiri jomontyaitziri Juan, ithatizinkapaakiri, jamakotakiro iito samantanakiki. Ipakoitakiro mainawo, aanakiniro onaanati. ²⁹ Ikanta ikimayiakini jiyotaani Juan-ni. Pokaiyaiini, ikitatairi.

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ariiyitaa jiyotaani jotyaaantakiri, apatotapaa maawoni isaikira Jesús, ikamantapairo okaatzi jantayitakiri. ³¹ Iikiro ipokaminthatanakitzi atziri, piyayitacha pashini. Tii onkantapainti jiyaataiyaini Jesús jowaiya. Irootaki ikantantanakariri Jesús jiyotaani: “Thami aati otzishimashiki, amakoryaawakiita kapichiini”. ³² Otitaiyanakani pitotsiki, jataiyaini. ³³ Iro kantzimaitacha, oyyiki aminakotawakiriri jiyaatanaki, jiyotawakiri. Shiyaiyanakani ikinaiyanaki aatsiki, ipoñaanakawo nampitsiki. Iri itaiyakawoni jariita, apatotaiyapaakani. ³⁴ Ikanta jariitapaaka Jesús, jiñaapaakitziiri ipiyotaiyakani. Jitakoshiryaapaakari. Ikimiwaitakiri oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini. Jiyotaayitapairo iijatzi. ³⁵ Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri jiyotaani, ikantapaakiri: “Yotaanari, asaikatziira otzishimashiki. ³⁶ Pimpakairo piyotaantzi, jiyaaita atziripaini nampitsiki jamananti joyaari”. ³⁷ Ikantanaki Jesús: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ikantzi jiyotaani: “¿Pikowatzima niyaati namanantakiti nowakaiyaariri? Oyyiki owanawontsi, iiro jimonkaata kiriki inkaati 200 ompinatyaari, nowakaantyaariri maawoni”.[†] ³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Okaatzika tanta jamakiri atziriiti? Piyaati paminakitiro”. Ikanta jaminakitziro, ikantziri: “Tzimatsi 5 tanta, ipoña apiti shima”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Poosaikiri maawoni atziri onatsiryaataki katawoshimashi, pinashiyityaari poosaikayitiri”. ⁴⁰ Jimatakiri. Tzimatsi nashiyitainchari isaikayitaki ikaatzi 100 atziri, jimatsitakiri iijatzi pashini ikaatzi 50 atziri. Joosaikakiri maawoni. ⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakiro 5 tanta itsipataakiri apiti shima, aminanaki inkitiki, ipaasonkiwintakiro. Ipitoryaakiro tanta, ipakiri jiyotaani, jowawisaakiniri irirori atziripaini. Ari ikimitaakiri iijatzi shima, jantitakari maawoni. ⁴² Jowaiyakani maawoni, kimaniityaiyakani. ⁴³ Ijaikiyitairi 12 kantziri okaatzi jowagaantakari. ⁴⁴ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ikantanairi Jesús jiyotaani: “Thamira, pitaiyaawo pimontyaakotai nampitsiki Bet-saida”. Ikantanakiri piyotawintakariri: “Kantatsi piyaayitai pipankoki”. ⁴⁶ Ikanta jiyaatanai maawoni atziri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaata. ⁴⁷ Aritaki tsiniriityaanaki, jiwiyaaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki inkaari jimontyaakotaiyini. Apaniro isaikanaki Jesús otzishiki, ⁴⁸ aminakotakiri jiyotaani, shintsini ikomataiyini oipiyapiyatakotziri tampiya. Ikanta okitiijiyitizimataki, jiyaatashitari, janiitantanaawo inkaari, ikinashitapairo itaapiiki, iro jawijiyimatirimi.[‡] ⁴⁹ Ikanta jiñaawairi, jowyakaatziiri shiritsi jinatzi, kaimaiyanakini, ⁵⁰ tima maawoni jariitashiryaanakari jiñaakiri. Ikantapaakiri Jesús: “Naakataki pokatsiri, iiro pithaawawaitzi, tontashiri pinkantaiyaani”. ⁵¹ Otitapaa pitotsiki, awisainkatanaki tampiya. Iyokitzi ikantawintanakari. ⁵² Tima tikiraata jiyothatzi-roota joiyiñaantakawori Jesús tanta, iro kantakaantzirori ikisoshiriwaitaiyini.

Joshinchaantzi Jesús Genesaret-ki
(Mt. 14.34-36)

⁵³ Irojatziri jariitantaiyapaakarini inampiki Genesaret-jatzi. ⁵⁴ Iro jaatakotapaakityaami, thaankipiroini jiyotawakiri Jesús. ⁵⁵ Ikamantawakaanaka maawoni nampitawori janta, jamakoitakiniri mantsiyari jomaryaamintoki. Tsikarika isaiki Jesús, ari jamakoitziniriri. ⁵⁶ Imataka ikinayitzi oryaaniki nampitsi, nampitsiki antawo, iijatziri owaantsiki, jowakoitziniri mantsiyari aatsiki, ikantayiyitzi: “Pishinitawakiniri jotirotaakiro piithaari”. maawoni otirotakirori iithaari shintsiyitai.

[†] 6:37 Ikantakoitziiri jaka “kiriiki” irijatziri ikantaitziri iijatziri pashiniki ñaantsi “denario”. [‡] 6:48 Paminiro Mt. 14.25.

7

Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mt. 15.1-20)

¹ Ipoña ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkari, ipoñaakawo Jerusalén-ki. Japatow-
intapaakari Jesús. ² Jiñaapaakiri jiyotaani Jesús tii jantziro jamitapiintayarinii ikiwaakota
jowaiyani. Ikiijimatapaakiri. ³ Okaatzi jantapiintziriri Fariseo-paini, iirorika ikiwaakota,
iuro jowaa. Irootaki jamitapiintakari pairani ichariniiti: Aririka inkowi joya, ontzi-
matyiyi inkiwaakotawatya, inkitiwathatantyaari. ⁴ Aririka jariitaiya jamanantzi, tikiraata
jowapaiyaata, inkiwaakopirotawatya. Tiira apaani onkantya jamiyitari, ikiwayitsitawo
jiiraaminto, iyowiti, jonkotsiminto, imaaminto, maawoni. ⁵ Irootaki josampitantakariri
Jesús, ikantziri: “¿Oitakama imajjantantaawori piyotaani jiyotaayitairi pairani achariniiti?
Noñaapaakiri jowaiyani, tii inkiwaakotya”. ⁶ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Amatawitantaniri
pinayitzi. Iirokatakari josankinatakotakari pairani Isaías-ni, ikantakari:

Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiithaini.

⁷ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana,

Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori.

⁸ Pimajjantakiro iiroka Ikantakaantani Pawa, pantashitakawo jamiyitari atziriiiti. Piki-
wayitziro piyowiti, piraaminto. Ojyiki okaatzi pantashiyitakari”.

⁹ Ikantziri iijatziri: “Iroora pantapirotakiri pamiyitari, pithainkanakiro Ikantakaantani
Pawa. ¹⁰ Jiroka rosankinari Moisés-ni, ikantziri:

Pimpinkathatiri piwaapati iijatziri pinaanati.

Ikantziri iijatziri:

Ontzimatyiyi jowamaitiri kijyimawaitziriri iwaapati iijatziri inaanati.

¹¹ Iro kantzimaitacha iiroka pikantapiintzi: ‘Ankajyaakairirika Pawa airiikiti, ontzimatyiyi
ampiri. Onkantawitayitaya añañiri jashironkaawaitya awaapati iijatziri anaanati’. ¹² Ari pikan-
takari iiroka, piyotashiwaitakari atziripaini, tii inshironkatariri iwaapati iijatziri inaanati.

¹³ Apa pantashiwaitakawo jamiyitari pairani pichariniiti, irootaki pithainkantakawori
iñaani Pawa. Ari pikantapiintatya pantayitziro kimitakawori jiroka”.

¹⁴ Ari ikaimakiri Jesús maawoni apatoinchari, ikantziri: “Pinkimisantayini,
pinkimathatantyaawori nonkantiri. ¹⁵ Okaatzi jowayitiri, tii owaaripiroshiritantzi.

Irooma omishitowayitziro poñaachari inthomainta, irootaki owaaripiroshiritantatsiri.

¹⁶ Powakimpitayyaawo jiroka”. ¹⁷ Ikanta jiyaataiyaini atziri, tyaapai Jesús pankotsiki. Ari
josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oita pojyakaawintakiri?” ¹⁸ Jakanaki Jesús, ikantziri:

“¿Iijatzima iiroka, tima pinkimathatawakiro? ¿Tiima piyotzi iiroka tii owaaripiroshiritantzi
okaatzi jowayitiri?”

¹⁹ Tikaatsi okantziro ashiri, apa okiniro ajyititoki, irojatzi
oshitowantayiaari”. Iro jiyotaantakiri Jesús, tii okaaripirotziri okaatzi jowayitiri.

²⁰ Ipoña ikantanaki iijatziri: “Aririka ankinkishiriwaitya antakairi ajyininka kaaripirori,
irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ²¹ Tima inthomainta ashiriki opoñaayita: kaaripirori
kinkishiritaantsi, kaari kinataantsi, mayimpiritaantsi, tsitokaantsi, ²² koshitaantsi,
mashithataantsi, kaaripiroshiritaantsi, amatawitaantsi, mayimpyookitaantsi,
samakoniintaantsi, kijyimataantsi, asagaawintaantsi, tzimaityaashiryaantsi.

²³ Okaatzi ikinkishiritapiintakari atziriiiti kaaripirori onatzi, irootaki iñaantawori
owaaripiroshiriwaitziri. Tima inthomainta ishiriki opoñaayitaka jirokapaini”.

Awintaari Pawa Sirofencia-jato
(Mt. 15.21-28)

²⁴ Opoñaashitaka ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro, irojatzi Sidón-ki. Ari isaika-
paaki pankotsiki, tii ikowawita inkimakoitirimi. Tiimaita jimanakota. ²⁵ Tima janta tzi-
matsi tsinani, piyarishiritatsiri ishinto. Okimakotawakiri iroori Jesús, iyaatashitanakiri,
otzirowashitapaakari. ²⁶ Kaari Judá-mirinka jiroka tsinani, opoñaatya iroori pashiniki
nampitsi oita Sirofencia. Okantapaakiri: “Jesús, poshinchagainawo nishinto, opiyarishir-
itatziri”. ²⁷ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Ikantaitakiranki: Tii jaapithaitziri
jowanawo iintsi ampiri otsitsi joyaawo, apaniro jowawaita iintsi irojatzi inkimaniintan-
tatyaari”. ²⁸ Ari akanaki tsinani, okantziri: “Imapirotatya pinkathari pikantakiri. Iro kan-
tacha ikatziyapiinta otsitsi jantyaatsikiini, jowayitawo owanawontsi jookagaantayitziro
iinchaaniki”. ²⁹ Ikantziri Jesús: “Ari okanta, imapirotatya pikantakiri. Kantatsi piyaatai, ari
piñaapairo pishinto, shintsitai iroori”. ³⁰ Okanta iyaatai tsinani opankoki, oñaapairo ishinto
omaryaaka omaamintoki, shintsitai.

* 7:27 Iriira joyyakaawintayitziro Judá-mirinkaiti, ikimitari iinchaaniki. Iriima kaari Judá-mirinkatatsini ikimiyaitakari
otsitsi.

Ikimakagairi Jesús ashikimpitawitachari

³¹ Ipoña jiyataanai Jesús isaikawitapaakara nampitsiki Tiro, ikinanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzji jariitantaari Galilea-ki. ³² Ari jamaitakiniri atziri ashikimpitat-achari, kaari ñaawaitatsiri iijatzji. Ikantaitapaakiri: “Jesús, potitrotantawatyaaari pako”. ³³ Ipoña Jesús jaanakiri jantyaatsikiini, josagaantantakari jakoimpiki ikimpitaki, itzir-itantakari jiiwari ininiki. ³⁴ Aminanaki inkitiki, ikisashiritanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri apaantiki aaka: “piwitaryagaiya”) ³⁵ Iwitaryaanaka ikimpita, ñaawaitanaí kami-itha. ³⁶ Ikantawitawaari Jesús: “Iirora pikamantakotana”. Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakiri maawoni atziri. ³⁷ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús, ikantaitzi: “¿Oitaka okami-ithatantari jantziri jirika? Ikimakagairi ashikimpitawitachari, iñaawaitakagairi iijatzji kaari ñaawaiwitachani”.

8*Jowakaari Jesús 4000 shirampariiti**(Mt. 15.32-39)*

¹ Ikanta japatotaiyani oyyiki atziri, thonkapaaka owanawontsi. Ikaimakiri Jesús jiy-otaani ikantziri: ² “Antawoiti nitakoshiritakari atziripaini. Mawataki kitijiyiri itsipatakina jaka, tikaatsitapaaki jowaiyaari. ³ Aririka notyaantairi, ari owamaakiri itajyi aatsiki, tzimayitatsi poñaachari intaina”. ⁴ Jakanaki jiyotaani, ikantziri: “¿Tsika ayika owakaiyaariri jaka otzishimashiki?” ⁵ Ari josampitziri Jesús, ikantziri: “¿Tsika okaatzika tanta tzimat-siri?” Ikantaiyanakini irirori: “Tzimatsi 7”. ⁶ Ari jooaikakaantakiri Jesús maawoni atziri kipatsiki. Jaakiro 7 tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipakiri jiyotaani jowawisaakiniri atziripaini irirori. ⁷ Tzimitacha iijatzji shimaaniki. Ipaasoonkiwintakiri iijatzji, ipayitakiri atziripaini. ⁸ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ijaikitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri 7 kantziri. ⁹ maawoni owainchari ikaatzi 4000 shirampariiti. Ari jotyaaantairi maawoni. ¹⁰ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, montyaakotanaí intatsikirona oita Dalmanuta.

*Ikowakowiitari Jesús intasonkawintanti**(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)*

¹¹ Ipoña ipokaiyapaakini Fariseo, iñaanaminthatapaakiri Jesús, ikowi jiiñiri intasonkawintanti, jiyotantyaariri imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantatyaari. ¹² Ikisashiritanaka Jesús, ikantzi: “¿Oitama ikowantari jiiñiina nontasonkawintanti jirikapaini? Iiro noñaayimaitari. Imapirotatya”. ¹³ Piyanaka Jesús, montyaakotanaí.

*Shiniyakairori itantani Fariseo**(Mt. 16.5-12)*

¹⁴ Ari imajjantanakiro jiyotaani jaantanatyaami tanta, apanimachiini tanta jaanaki ip-itoki. ¹⁵ Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyii paamawintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo iijatzji rashi Herodes”. ¹⁶ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani jiyotaani, ikantawakaa: “Kaarima amantanaka tanta”. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotakiri ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaantari: ‘Kaari amantanaka tanta?’ ¿Tiima pikimi? Kisoshiri pikantaka. ¹⁸ Tzimawitacha poki tii piñaantzi, tzimawitacha pikimpita tii pikimi. ¿Tiima pikinkishir-itziro nojyiñaantakawori tanta? ¹⁹ Tima 5 tanta tzimawitachari, jowimaitaka 5000 shirampariiti. Poyiitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “12 kantziri”. ²⁰ “Iijatzji nokantakiro, kaawitachari 7 tanta, jowaiyakani 4000 atziriiti. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “7 kantziri”. ²¹ Ari ikantziri: “¿Tikiraama pikimathatziroota?”

Jaminakaitziri kaari aminatsiri

²² Ariitaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakiniri kaari aminatsiri, ikantaitapaakiri: “Potitrotantawatyaaari pako”. ²³ Ipoña Jesús, ikathawakotanakiri. Jaanakiri othapiki nampitsi. Jiiwaakitakiri, jotitrotantanakari jako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamini?” ²⁴ Ari jaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaaari atziri janiitaiyini, tiimaita ikofaapirotzi, jojyashitakawo incható”. ²⁵ Ipoña japiitakiri jotitrotakiri irookiki, ikantairi: Paminaí iijatzji. Aminanai, koñaatanai jamini intaina, jiñaanairo maawoni. ²⁶ Jotyaaantairi, ikantawairi: “Iiro pikinanai nampitsiki, tii nokowi pinkamantakotina”.

*Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzji jirika Jesús**(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)*

²⁷ Ipoña jawisanai Jesús itsipatanaari jiyotaani ikantanaawo nampitsiki saikatsiri Cesarea-ki inampiitiki Filipino. Okanta niyanki aatsi josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ²⁸ Ari jakanaki jiyotaani ikantzi: “Ikantaitzimi

Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantaitzimi iijatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayitzimiri iijatzi pashini, Kamantantaniri piriintaachari”.²⁹ Ipoña josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Oita pikinkishiritakotanari iiroka?” Ari jakanaki Pedro: “¡Cristo pinatzi!”³⁰ Ikantzi Jesús: “Iiro pikamantakotsitana”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Ari jitanakawo Jesús ikamantziri jiyotaani onkaati awijyimotirini, tima iri iitapi-intachari Itomi Atziri. Ikantziri: “Ojyiki nonkimaatsikowintaimi. Ojyiki inkisani-intina pinkatharipaini, ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Jowamaakaanina. Iro awisawitayta mawa kitiiyyiri, añaagaana”.³² Ari ikantakiriri, tii jimaniro. Ipoña Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikowawitaka inkaminairimi.³³ Ipiithokapithatanakari, jaminanakiri jiyotaani, ikisanakiri Pedro, ikantziri: “¡Piyaaati Satanás! Tii poshiritawo iiroka ikowakaantziri Pawa, poshiritashitakawo ikowayitziri atziriiti”.³⁴ Ikaimakiri Jesús piyowintakariri, ikaimakiri iijatzi jiyotaani, ikantakiri: “Tzimatsirika kowatsiri intsipataina jowajyaantairo ikowawaitashitari jantiri. Onkantawitayta impaikakoitirimi, intsipataina naaka.”³⁵ Ikaatzi antashiwaitawori ikowashiriyitziri, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani, okantakaantziro ikimisantziro Kamiithari Nãantsi, aritaki jawisakoshiriyitai.³⁶ Aminaawaitashita iñaitziro otzimomotantzi ojyiki ayaagawontsi jaka kipatsiki, impoña iñairo impiyashitaiyaawo añaamintotsi.³⁷ ¿Kantsima impinatokowintaita iiro iñaantaawo impiyashitaiya? ³⁸ Tima ikaatzi kaaniwintanari naaka inkinkithatakotina kaaripiroshiririki atziri, ari nonkantsitaiyaari naaka iijatzi nonkaaniwintairi paata aririka nompiyi namairo jowaniinkawo Ashitanari nontsi-patayiaari maninkariiti, tima naaka Itomi Atziri”.

9

¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoowa, tzimayitatsi pikaatzi jaka, tikiraamintha pikamiita, ari piñaakiro ishintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai”.

Ishipakiryimotakiri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta awisanaki 6 kitiiyyiri. Tonkaanaki Jesús otzishiki, jaanakiri Pedro, Juan, Jacobo. Ari ishipakiryimotakiri. ³ Kitamaa okantanaka iithaari, tikaatsi oiyakairi okitamataanakira. ⁴ Iñaatziiri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithawaitakaapaakiri Jesús. ⁵ Iñaawaitashiwaitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, imapiro okamiithatzi pamaiyakina jaka. Kamiitha niwitsikaiyimini mawa pankojyitants: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁶ Tima ithaawaiyanakitziini, irootaki iñaawaitashiwaitanakariri. ⁷ Opoña opokapaaki minkori otsimankakotapaakiri. Ikimaitatzi ikantaitzi: “Nitakokitani jinatzi jirika notomi, pinkimisantiri”. ⁸ Ipoña jaminapirowitanaka, tikaatsi iñaanai, apa Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatziri paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayta. ¹⁰ Jimatakiro tii ikamantakotziri, iro kantacha ojyiki josampitawakaiyanakani oita iiro ithawitakotanari Jesús, ari jañagai inkamawitayta. ¹¹ Ipoña josampitayakirini, ikantziri: “¿Oitaka ithawitakotziri yotzinkariiti iri iwatapaintsini Elías impoki?” ¹² Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Imapirotayta, iriitakira iwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¿Tsikama okantzika josankinatakoitakina pairani? Tima okantzi: ‘Jirika Itomi Atziri, ojyiki inthainkawaitairi’”. ¹³ Pinkimi, aritaki pokaki Elías. Ojyiki imaamanitaitawakiri, jimonkaatakiro okaatzi josankinatakoitakiriri”.

Jowawisaakotziri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaa Jesús jookanakiri jiyotaani, iñaapaatziiri ipiyowintakari ojyiki atziri itsipatakari Yotzinkariiti iñaanaminthatziiri. ¹⁵ Ikanta iñaawairi ipokai Jesús, jiyoktziiwintawairi, ishiiyanaka jiwithatawaiyaari. ¹⁶ Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Iitama piñaanaminthatantariri?” ¹⁷ Akanaki apaani, ikantanaki: “Yotaanari, namatziimiri notomi piyarishiritatsiri, tii okantzi iñaawaitai. ¹⁸ Impokashitapairirika, owanaa jompojakaawaitari kipatsiki. Ishimoripaantiwaitakairi, jatsikaikiwaita, ikisotakairi. Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantaiyini iiroka. ¿Tsikapaitima piyotika? Pamakiri jaka iintsi”. ²⁰ Jamaitapaakiniri. Ikanta piyari iñaapaakiri Jesús, jompitatakaanakari shintsiiini iintsi, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, ishimoripaantiwaitanaki. ²¹ Josampitanakiri Jesús iwaapatii iintsi, ikantziri: “¿Tsikapaitima jitanaka piintsiti?” Ikantzi: “Ari ikantsita

owakiraa jiryaaantizi. ²² Itaakaawaiwitakari paampariki, ipiinkawaitzi iijatzii jiñaaki, ikowi jowamairimi. Kantatsirika pinishironkatina, pantiro”. ²³ Ikantzi Jesús: “¿Oitama pikantantawori ‘Kantatsirika...?’ Aririka pinkimisantai, aritaki antatya maawoni”. ²⁴ Ipoña ikaimanaki shintsiini iwaapati iintsi, ikantanaki: “Kimisantawitachana, tiirika nokimisantapirotzi, pinkimisantakaapirotaina iiroka”. ²⁵ Iikiro iñaatzi Jesús ipokaiyapaakini atziri, ikisanakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainaryiiaari iintsi, iiro pipiyashataari iijatzii”. ²⁶ Ikaimanaki shintsiini piyari. Ikamimatakaanakiri iintsi. Ojyiki kantanaintsiri: “Kamaki iintsi”. ²⁷ Ipoña ikathawakotanakiri Jesús, jowatziyakiri. Añaana. ²⁸ Ikanta ityaapaakira Jesús pankotsiki, ari josampitakiri jiyotaani apaniroini, ikantziri: “¿Kaari nokantantari naaka nowawisaakotiri?” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Imapirotatya ishintsitzi jirika piyari, okowapirotatya aakowintyaawo amaña, antziwintyaari iijatzii”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ipoña jawisanaki Jesús, ikinayitanai Galilea-ki. Tiira ikowi inkimakotiri atziriiiti. ³¹ Tima jiyotaayitatziri jiyotaani, ikantayitzi: “Irootaintsira jaakaantaitiri Itomi Atziri, jowamaitiri. Awisawitayta, mawa kitijyiri, aritaki jañagai iijatzii”. ³² Iro kantzimaitacha tii jiyotaiyawakironi okaatzi ikamantawitariri. Tikaatsi kowatsini josampitiri.

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Ariitaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapaini pankotsiki, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaari inkaanki aatsiki?” ³⁴ Ari imairitaiyakini irirori. Tima ikantaminthatawakaari inkaanki aatsiki itzimika ñaapirotachari. ³⁵ Saikanaki Jesús, japatotakiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aririka pinkowi piñaapirotaya, poiyakotyaaari ikanta ompirataari, tii iñaapirowaita irirori”. ³⁶ Jamaki iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori, ikantzi Jesús: ³⁷ “Ikaatzi paaryiirori nowairo ikimisantaana, impoña jaawakiri kamiitha kimitakariri jirika iintsi, naaka jaaki kamiitha. Ari okimitari iijatzii, aririka jaapatziyaina naaka, kimipirowaitaka iriira jaapatziyaka otyaantakinari jaka”.

Ari atsipatari kaari kisaniintairi
(Lc. 9.49-50)

³⁸ Ari ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri paaryiirori piwairo, jowawisaakotzimaitari piyarishiritatsiri. Tiira añiiri antsipatyaari jaka, nowajyaantakaakiri”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Iiro powajyaantakaairimi. Tima ikaatzi tasonkawintantsiri ipaaryiirori nowairo, iiro ikijyimataana osamaniityaaki. ⁴⁰ Tima ari atsipatari kaari kisaniintaini. ⁴¹ Aririka jitakoitaimi impaaryaitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nompakotiri jiñaajashitaari Cristo’. Iri impinaitairi paata. Imapiro”.

Iiro pantakaantziro kaaripirori
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² “Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, oiyakariri jirika jaka, ari jowasankitayitairi. Iro kamiithatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowinkaitiri inkaariki. ⁴³ Iroorika pako pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantayaari, pinkimitakaantiromi pinthatzinkatyiiromi pako. Irojatzii piyaaponthokitantayaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti pako ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagayia, ⁴⁴ tsika tii ikaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari. ⁴⁵ Iroorika piitzi pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantayaari, pinkimitakaan-tiromi pinthatzinkatyiiromi piitzi. Irojatzii piyaaponthokitantayaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti piitzi ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagayia, ⁴⁶ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzii. ⁴⁷ Iroorika poki pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantayaari, pinkimitakaan-tiromi pinkithoryaatyiiromi poki. Irojatzii piyaapityakitantayaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti poki ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagayia, ⁴⁸ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzii. ⁴⁹ Tima paampariki jiñaantayitaimi maawoni, inkimitakaan-tiromi iijatzii okanta tziwi okatyotzi. ⁵⁰ Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantayaawo. Pinkimitakotayaawo iiroka tziwipirori, paapatziyawakayia, tima tii opantawo pintzimawintawakayia”.

10

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta jawisanai Jesús jiyaatairo Judea, ikinanakiro intatsikironta Jordán. Japatow-intawaari oiyiki atziri. Jitapaawo jiyotaayitapairi ikimitapiintziro.

² Ari ipokakiri Fariseo, josampitapaakiri Jesús ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: “¿Shinitaantsitsima atziri jookiro iina?” ³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama ikantakaantziri Moisés-ni?” ⁴ Ikantaiyini irirori: “Ishinitaantziro Moisés-ni ookiro aina aririka impayitairo osankinatakota ookawakaantsi”. ⁵ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaantziro tii pikimisantanitzi, irootaki ishinitantakimirori jiroka. ⁶ Pairani itantanakari jiwitsikantzi Pawa, jiwitsikakiri shirampari, jiwitsikitsitakawo iijatzit tsinani.

⁷ Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁸ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, ⁹ tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaaya”.

¹⁰ Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi jiyotaani okaatzi ikantakiri, ¹¹ ikantanaki Jesús: “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro iinawitari kitziroini. ¹² Ari okimita tsinani aririka ookiri oimi, agairika pashini shirampari, omayimpiriwintakiri oimiwitari kitziroini”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Ari jamaitakiniri Jesús iintsipaini, ikowaitzi jotzimikapatziiototantawatyaaari jako. Ikanta jiyotaani Jesús ikisawakiri amaytiziriri iintsi. ¹⁴ Tii inimotanakiri Jesús jiñaakiri, ikantziri: “Pishinitiri inchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaayaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁵ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora ñaitairo ipinkatharitari”. ¹⁶ Ithomaawakiri iintsipaini, jotzimikapatziiotoyitakiri, itasonkawintayitakiri.

Mainari ajaagantachari

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro jawisantanaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari mainari, jotzirowashitapaakari, josampitapaakiri: “Kamiithari Yotaanari, ¿oitama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?” ¹⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantantanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apaniro ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ¹⁹ Aritakima piyotakotakiro Ikantakaantaitziri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashtizimiri”.

²⁰ Jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nothotyaakiro maawoni iroatzi nitanakawo pairani iinro niryaaantzi”. ²¹ Ipoña Jesús jaminanakiri, jitakotanakari, ikantziri: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari pantziri. Piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni pashitari, pimpashityaari ashironkaachari. Ari piñagairo pinintagaiya inkitik. Pimpoki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimawaki, okantzimoniintanakari. Owashiri ikanta ipiyanaa, tima ajaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús, jaminanaki maawoni onaminaki, ikantziri jiyotaani: “¡Owanaa ompomirintsizimotari ajaagantzinkari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa!” ²⁴ Jiyokiziiitanaki jiyotaani ikimakiri ikantakiri. Japiitanakiro ikantzi: “Notomiiti. ¡Owanaa ompomirintsizimotyaaari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa awintaawori jayaagawo! ²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”. ²⁶ Iikiro jiyokiziiitanakitzii jiyotaani, ikantashiriyitanaki: “¿Tsikama iityaaka awisakoshiritaatsini?” ²⁷ Jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Iirowa jantziro apaniroini atziri, iriitaki Pawa antakairini. Tikaatsi pomirintsizimotyaaarini irirori”. ²⁸ Ikantanakiri Pedro: “Jirika nokaataiyakini maawoni, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”. ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Imapirotatya, tzimatsi kimisantanaarori Kamiithari Ñaantsi, kinkithatakotanairori iijatzit, ari okanta jookawintantawori inampi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, jiiintsiti, jowani, ³⁰ iriitaki ñagaironi onkaati impairiri Pawa. Oiyiki onkaati pankotsi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, jiiintsiti, jowani. Onkantawitayitaya oiyiki inkisaniintawaitairi, tima iiro osamanitzi ifiñiro

kañaanimintotsi. ³¹ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi impoiyyitatsiri, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo ikinkithatakota Jesús jowamagaitiri
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaiyini ipampithatziro aatsi jiyaatiro Jerusalén-ki. Iriitaki iwatatsi Jesús janiitaiyini. Iyokitzi ikantaiyani jiyotaani, thaawashiri ikantaiyani jyoaatziri. Ipoña japiitakiro Jesús japatotziri 12 jiyotaani, ikamantakiri awijiyimotirini, ikantakiri: ³³ “Aatatziira Jerusalén-ki. Ari jaitiri Itomi Atziri jaakaantiri ijiwari Ompiratasoritstaari intspatatyaaari Yotzinkariiti, jiyakawintiri jowamaitiri, jaayiiitanakiri atziriki kaari ajyininkata, ³⁴ ishirontaminthaityaari, impajawaitaitiri, jiwawaitaitiri, jowamaitakiri. Iro awisawitatyaa mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatziri”.

Ikowiri Jacobo itsipatari Juan
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipaini Zebedeo, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yotaanari, nokowi pantainawo nonkamitimiri”. ³⁶ Josampitanakiri irirori: “¿Iitama pikowiri nantimiri?” ³⁷ Ikantaiyini: “Tima irootaintsi pimpinkathariwintanti, pishinitina nosaikamampitimi pakopiroriki nontsipatimi ampinkathariwintanti”. ³⁸ Ikantanakiri Jesús: “Tii piyotziro oita pikamitanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pinkimitatyaana nonkami naaka?”* ³⁹ Ikantaiyini irirori: “Aritaki nantakiro”. Ikantzi Jesús: “Imapiro, irootaintsi pantiro onkaati nonkimaatsityaari,† ⁴⁰ irooma pisaikanampitina nakopiroriki pintsipatina ampinkathariwintanti, iiro okantzi naaka noshinitaimiro, jashi ikajyaakaitakiri kitziroini”. ⁴¹ Ikanta ikimaiyakini pashini jiyotaani, ikisanakiri Jacobo iijatziri Juan. ⁴² Ipoña japatotanairi iijatziri, ikantziri: “Piyotaiyirini iiroka pinkathariyitatsiri jaka, jompiratanta. Ari ikimitari iijatziri ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori. ⁴³ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, iri pinkimitakotyaa ompirataari. ⁴⁴ Iroorika pinkowi piiwatakaanti, iri pinkimitakotyaa ikanta ompirataari. ⁴⁵ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari inkimitakotyaaari ompirataari irojatziri inkamawintantantyaari, iri pinatakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakagaitiri kamiitha Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ikanta Jesús jariitaka nampitsiki Jericó. Jawisanai itsipatanaari jiyotaani iijatziri ikaatziri apatowintakariri. Okanta aatsinampiki, jiñaapaakiri atziri iitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowakotantzi impashaityaari. ⁴⁷ Ikanta ikimaki irirori, iritaki Jesús poñaachari Nazaret, ikaimotawakiri, ikantziri: “¡Jesús, icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁸ Ikisawiitanakari imairitantyaari, iikiro ikaimanakitzi shintsini: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁹ Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari”. Ari ikaimaitakiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, ikaimatziimi, thaaminta pinkantanatya”. ⁵⁰ Jookanakiro ipiwiryaakominto, katziyanaka, ishiyashitanakiri Jesús. ⁵¹ Josampitawakiri, ikantziri: “¿Iitama pikowakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanaki irirori, ikantzi: “Yotaanari, nokowi naminawaitai kamiitha”. ⁵² Ikantanaki Jesús: “Kantatsi piyaatai, oshinchagaimi pawintaana”. Apathakiro jaminanai kamiitha, jyoaatanakiri Jesús.

11

Ariitaka Jesús Jerusalén-ki
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Irootaintsi jariitya Jesús Jerusalén-ki, jiwiyaaaka osaiki nampitsi Betfagé otsipatakawo Betania, omontitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñaaki iwonkiri burro inthatakotyaa, tikira ityaakaitariita. Pinthataryaakotiriri, pamakinari. ³ Aririka ikantaitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari. Ari joiipiyaimiri iijatziri’ ”. ⁴ Jataiyakini, iñaakiri ithatakotaka iwonkiri burro pankotsinampiki. Ithataryaakotapaakiri. ⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaimotawakiri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?” ⁶ Ikantanakiri irirori okaatziri ikantawakiriri Jesús.

* **10:38** Iro ithawitakotzi Jesús jaka: “¿Arima pantakiro iiroka piriro kipiyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyokotakina jowiinkaataitina naaka inkitaikakina?” † **10:39** Iro ithawitakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pantakiro piriro niriri naaka, aritaki pojyokotakina jowiinkaataitina naaka inkitaikakina”.

Ishinitawakiniri jaanakiri burro. ⁷ Jamaitakiniri Jesús. Jowaitakiniri manthakintsi im-itzikaaki burro, ityaakaanakari Jesús. ⁸ Tzimatsi oomaankashitanakiriri manthakintsi, pashini chikanaintsiri inchashi ishitashitantaari owaniinkatantyaari tsika ikinanaki. ⁹ Atziripaini iwataintsiri, ikaatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Aatsikitaiki Awinkatharitiwi!

Tasonkawintaari jinatzi, Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¹⁰ Aapatziyaari impoyaatyarinari acharini David-ni.

¡Aatsikitaiki Awinkatharipirotyaari!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Jerusalén-ki, tyaapaaki tasorintsipankoki, jaminayitapaakiro maawoni. Tima aritaki tsiniriityaanaki, piyanaka Betania-ki itsipatanaari 12 jiyotaani.

Jiyakatziro Jesús pankirintsi kaari kithokitatsi
(Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitiijyitamanai, piyaa Jesús ipoñagaawo Betania-ki, itajyaapaaki niyanki aatsi. ¹³ Jaminaki jantó jiñaaki okatziya pankirintsi, owaniinka okanta oshi. Jiyaatashitanakiro, jaminiro tzimatsirika okithoki. Tikaatsimaita, iyoshiita oshi, tima tikira okithokipaitaita.* ¹⁴ Jiyakatanakiro pankirintsi, ikantzi: “Ari pashi powaatyiro iiro pikithokitai”. Ikimaiyakirini maawoni jiyotaani.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki. Tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowayitziri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowayitziri shiro. ¹⁶ Tiira ishinitanai jawisakairo jajyaagawo osaikira tasorintsipanko. ¹⁷ Ari jiyotaantanaki, ikantzi: “Pairani josankinaitakiro, kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintinari poñaayitachari nampitsiki’. Iro kantzimaitacha pamatawitantatapiintaki iirokapaini pipimantayitzira, pikim-itakaanakiro koshintzipanko”. ¹⁸ Ikanta ikimaiyakini Yotzinkariiti, itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jaminaiyakironi tsika inkinakairo jowamaakaanantiri. Iro kantzimaitacha ithaawantaitakari Jesús, tima iyokitzi ikantayitaka atziri jiñiiri kamiitha okanta jiyotaantayitziri. ¹⁹ Tima aritaki tsiniriityaaki, piyanaa Jesús.

Sampishitanaki pankirintsi jiyakatakiri
(Mt. 21.19-22)

²⁰ Ikanta ikinamanai osaiki pankirintsi, jiñaapairo sampishitanaki, kamanaki maawoni oparithaki. ²¹ Ikinishiryanaari Pedro jiyakatakiro chapinki Jesús. Ikantziri: “Yotaanari, paminiro pankirintsi piyakatanakiri, sampishitanaki”. ²² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintaiyaari iiroka Pawa. ²³ Tima aririkami pinkowakotirimi Pawa joshirinkiro otzishi jookiro inkaariki, iirorika pikisoshiriwaitanaki, iri pawintaantaya, aritaki jantakimiro. Imapiro. ²⁴ Iro nokamantanzimiro jiroka, tima aririka pamañaari Pawa pinkamitiri oityaarika, pawintaantayaririka, aritaki jantakimiro pikowakotziriri. ²⁵ Aririka pamañaari Pawa, pimpiyakotairo kaari inimotzimiri jantzimotaitzimiri iiroka, onkantantyaari Ashitairi Inkitijatziri impiyakotaimi iiroka pikinakaashitakari. ²⁶ Iirorika pipiyakotairo jantzimotaitzimiri iiroka kaari inimotimini, ari inkimityaari iijatzi Ashitairi Inkitijatziri, iiro ipiyakotsitaimi iiroka pantakiro kaaripirori”.

Ishintsinka Jesús
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki, aniiwaitapai Jesús tasorintsipankoki. Ipokashitapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki iijatzi Antaripiroriiti. ²⁸ Josampitapaakiri, ikantziri: “¿Iitaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁹ Ari jakanaki Jesús, inkantanakiri: “Tzimatsi iijatzi naaka nosampitimiri, aririka pakakina ari nonkamantakimiro iita otyaantakinari. ³⁰ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿Iita otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima? Pakaiyinitya”. ³¹ Ipoña ikantawakaanaka: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantziriri, ari inkantanakai: ‘¿Oitama kaari pikimisantantari?’ ³² Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini. Tima ikantaiyini atziririiti, Kamantantanari jinatzi Juan-ni”. ³³ Ari jakaiyanakini, ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ikantsitanaka iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

* 11:13 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzira jiiyitzi “higuera”.

12

*Kaaripiroshiriri antawairintzi**(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)*

¹ Ari jitanawo Jesús joyakaawintziro jiyotaantayitziri, ikantzi: “Ipankitaki shirampari chochokimashi, jotantotakotakiro, jiwitsikashitakiro jowironta paata owaaki, jiwitsikaki pankojyitantsi inkini jaminakotiro pankirintsimashi. Ipoña jaminaki aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina. ² Okanta irakapaititaki iwankiri, jotyaaantawitaka jompiratani jagaatimi okithoki. ³ Ikanta jiñaawakiri antawaitatsiri, jaawakiri ipajawaitakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ⁴ Jotyaaantawita iijatzi pashini jompiratani. Itsitokainawaitawakiri, ikawiyawaitakiri, joipiyakiri. ⁵ Jotyaaantaki iijatzi pashini, jowamaitakiri. Ojyiki ikaatzi jotyaaantawitakari, tzymayitatsi ipajawaitaitakiri, jowamaitakiri pashinipaini. ⁶ Apaani ikantapaaka itomi irirori, jitakopiroitari, jotyaaantakiri, ikantashiritzi: ‘Jirikarika notomi naaka ari impinkathaitakiri’. ⁷ Iro kantzimaitacha jirikapaini aminirori pankirintsimashi, ikantawakaa: ‘Jirikataa ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ⁸ Jaawakiri, jowamaakiri. Jookakiri othapikitapaa pankirintsimashi. ⁹ ¿Jitama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¿Tiima ari impokanaki irirori, jowamairi aamaakowintawori iwankirimashi, jaminai pashini? ¹⁰ ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? Kantatsiri:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

¹¹ Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki,

Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

¹² Ari ikowaiyanakini jaakaanakirimi Jesús, jiyotawakiro iriitaki ikantakotziri. Tii okantzi, tima ithaawantatyaari atziri piyowintakariri. Jowajyaantanakiri, jiyaapithatairi.

*Kamiithama impinaitiri pinkathari**(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)*

¹³ Ipoña jotyaaantaitaki Fariseo itsipatakari aapatziyariri Herodes, ikowaiyini inkompitakaiyaarimi Jesús. ¹⁴ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri: “Yotaantaniri, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaashitani atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini inintakaantziri Pawa. ¿Kamiithatatsima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁵ Jiyotawakiri Jesús, ikowatzi jamatawitirimi osampitakiriri, ikantanakiri: “¿Jitama piñaantashiwaitantanari? Pamakinari kiriiki, naminawakiriita”. ¹⁶ Jamaitapaakiniri. Ikantzi Jesús: “¿Jitama ashitawori joyakaawo jaka? ¿Jitama ashitawori iwairo?” Ikantayini irirori: “Jashi César”. ¹⁷ Ikantanaki Jesús: “Tima iri César ashitariri, pantatyaanari ikowakaimiri pimpinatiri. Irooma maawoni jashitari Pawa, pantatyaanari ikowakaimiri irirori”. Iyokitzi ikimpoyaanakiri Jesús.

*Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri**(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)*

¹⁸ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitatsiri. Josampitapaakiri: ¹⁹ “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iiririka jowaiyantakairo, kamiithatatsi jiinataiyaawo iririntzi. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitanaa iririkami ashityaarini oimi kitziroini kamaintsiri.

²⁰ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinaiyatziini. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ²¹ Ipoña jaawitaaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. Ipoñaawitapaaka mawatatsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. ²² Ari ikantakari maawoni ikaataiyini 7 iririntzi. Tikaatsi owaiyantakaironi. Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani. ²³ Aririka jañaayitaimi paata ikamawitaka, ¿Izimikama oimipiroitaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

²⁴ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pikimathatantawo osankinarintsipirori? ¿Oitama kaari piyotantawo ishintsinka Pawa? ²⁵ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaachani. Jojyapayaari maninkariiti saikayitatsiri inkitiki. ²⁶ ¿Tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitchiimaishi? Ikantakiri:

Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

²⁷ Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri. ¿Naakiro? Pikinakaashitakawo iiroka”.

Iñaawintakoitziro ikowakaapirotairi Pawa
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Ari ipokapaaki Yotzinkari, ikimapaakiri jiñaanatawaka. Yotapaaki kamiitha Jesús jiyotaakiri Saduceo, josampitapaakiri irirori: “¿Oitama itawori kowapirotachari Ikan-takaantaitani?” ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Jiroka kowapirotachari, okantzi:

Pinkimi Israel-mirinkaiti, jirika Awinkathariti Pawa, Pinkathari apanirowni ikanta irirori. ³⁰ Pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi iijatzí.

Iro kowapirotachari Ikantakaantaitani. ³¹ Ari okimitawo apititanaintsiri, okantzi: Pitakotaiyaari piyyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

Tikaatsi pashini Ikantakaantaitani anaironi jirokapaini”. ³² Ikantanaki Yotzinkari: “Kamiithataki, Yotaantaniri, imapirotatya pikantakiri: Apaani jinatzi Pawa tikaatsi pashini. ³³ Owanaa okamiithataki atakopirotaiyaari, atakoshiritaiyaari, atakoshintsitaiyaari, pampithashiri owanairi. Iijatzí ankimitawakaanaiya aaka, atakotawakaiya. Iro ikowakaapirotairi Pawa, anairo maawoni itagaitziniriri Pawa jashitakaitariri iijatzí”. ³⁴ Ikanta Jesús, jiñaakiri kamiitha okaatzi ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi piñiñiro pimpinkathatairi Pawa, impinkathariwintantaimiri irirori”. Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi Jesús.

¿Iitya charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoña jiyotaantaki Jesús tasorintsipankoki, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, aririka pinkimiri Yotzinkariiti, ikantzi: ‘Jirika Cristo-tatsiri icharini jinatatzí David-ni?’

³⁶ Tima Tasorintsinkantzi ñaawaitakaakiri pairani David-ni, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

Irojatzí paata nowasankitaantyaariri kisaniiintayitakimiri, ari pimakoryaakiitairi.

³⁷ Ikantsitaka kitziroini David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharintyaari?’ Ikanta maawoni atziri piyotainchari, inimoyitakiri ikimiri ikantayitziro Jesús.

Ikinkithatakoitziro Yotzinkariiti
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoña ikantaki iijatzí Jesús: “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa ikowiro jowani-inkatya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanthanaa. Ikowi jiwithatapiiintaityaari jiñaitiririka. ³⁹ Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiiintaita, ikowapiiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiiintzi josatitya. ⁴⁰ Jathaagakawo iijatzí kamatsiri oimi jaapithatziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitairi”.

Ashironkainkawo tsinani
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Ikanta Jesús isaikapaaki jaminakotziro otiyitziro iiriikiti. Ipokaiyakini ayyaagantzinkari jotiproyitzi irirori iiriikiti. ⁴² Ari opokapaaki tsinani kamatsiri oimi, ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakitiini kiriki, tikaatsi monkaatachani amanantantyaari. ⁴³ Ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otipirowitainchari. Imapiro. ⁴⁴ Tima ikaatzi otiyiwitainchari oiyki, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka ashironkainkawo, apintziyaaakiri otitakiri amanantantyaarimi okowayitziro”.

13

Ikinkithatakoitziro Jesús ompooki tasorintsipanko
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ikanta ishitowanai Jesús tasorintsipankoki, ikantzi apaani jiyotaani: “Yotaanari, paminirotya mapi jiwitsikantaitawori, antawo inatzi, owaniinkawaitaka pankotsi”. ² Ikantzi Jesús: “maawoni pankotsi piñaakiri, irootaintsi impookaitiro, iiro jiñagaitairo piwiryaaaitachari mapi”.

Iñagaitairi aririka othonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki Olivo, jimontitapaakawo tesorintsipanko. Ari isaikapaaki. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo itsipatakari Andrés, josampitakiri jantyaatsiki-ini, ikantziri: ⁴ “Pinkamantina: ¿Tsikapaitika omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?” ⁵ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitamikari. ⁶ Ojyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’.” ⁷ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, paamaiyaawo ominthaawashitzimikari, tima ontzimatyii imonkaataiya jirokapaini, tikiraata imonkaata onthontkantaiyaari maawoni. ⁸ Jantaminthatawakaayitya maawoni nampitsiki jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. Jiñaitiro ojyiki ontziñiia, jiñaitiro ojyiki tajyinkataantsi. Irootaki itanatyaaawori inkimaatsitaiyaawo jirokapaini.

⁹ Ontzimatyii paamaakowintaiya. Tima jaakaantaitatyii jiwaripainiki impajawaitaitimi pankotsiki papatotapiinta. Impoña jaayiitanakimi isaikayitzi pinkatharipirori okantakaantziro pawintaana, ari pinkinkithatakotainari janta. ¹⁰ Iro kowapirotachari jityaawo atziripaini inkimakotairo Kamiithari Ñaantsi maawoni nampitsiki. ¹¹ Aririka jaayiitanakimi, iro pikantashiritzi: ‘¿Oitama nonkantiriri?’ Tima Tisorintsinkantsi yotakaimironi oita pinkantiri, tii iiroka ñaawaitashitachani. ¹² Ari jiñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaantiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi owamaakaantirini ashitariri ikisaniintanaki. ¹³ Owanaa piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, iro kantzimaitacha aririka pikantaitanakiyiro pawintaiyaana, aritaki nowawisaakotaimi.

¹⁴ Aririka piñaakiri jiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’ isaikapaaki tsika tii inintakaitziri, inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. Tima iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel-ni”. (maawoni ñaanataironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁵ “Pisaikirika jikokiroki pipankoki, ari pimpoñaatya pishiyanaaki, iro pityaapanaatzi paapanaati oitya. ¹⁶ Powanikirika pisaiki, iro paapanaatziro piithaari. ¹⁷ jinkantamachiitiro paata onkaati motyaatatsiri, onkaati tzimatsini iintsiti iinro ithotzi! ¹⁸ Pamañaari Pawa, onkantya aririka pishiyayitaki, iro otonkiyotantzimi tyaawontsi. ¹⁹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatziri iroñaaka tii jiñaitziro kimityaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitiro kimityaawoni. ²⁰ Iromi ishintsitaki Awinkathariti jomairintziro ashironkaantsi, tikaatsi awisakotaatsinimi. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitairi irirori, awintaayitaiyaarini, irootaki jomairintantakawori ashironkaantsi. ²¹ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantimini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²² Tima impokayitapaaki ojaarini Cristo, ojaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantayitapaaki, inkowawitya jamatawitirimi jiyoshiitairi Pawa. ²³ Paamaakowintaiya iiroka, aritaki nokamantsitakimiro kitziroini”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ “Paata, aririka onkaatapaaki jashironkaita antawo, ari intsiwakanaki ooryaa, iiro joorintanaa kashiri, ²⁵ intziroryaayiti impokiro inkitiki, maawoni oorintayitachari inkitiki impookayiti iijatziri. ²⁶ Aripaiti impokai Itomi Atziri inkinantapaiyaawo minkori, jiñaitawairo ishintsinka iijatziri jowaniinkawo. ²⁷ Impoña jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi ikaatzi jiyoshiitaitakiri nampiyitawori maawoni tsikarikapaini kipatsiki, irojatziri tsika ochimpitapaa.

²⁸ Ari okimitawo piñaapiintziro iirishitzi pankirintsi, piyotzi irootaintsi osarintsizimatai.* ²⁹ Iro piyotzi iirokapaini, aririka piñaayitairo nokamantayitakimiri, pokimantaana. ³⁰ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatziri jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³¹ Iiro okantaitatyaani piñi iro inkitiki iijatziri kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyatitari imapiroitaatyaani iroori.

³² Tima apaniirini ikantakaawo Ashitairi jiyotziro tsikapaiti imonkaataiya. Tii jiyotziro Itomi, iri owatsipiro maninkariiti saikatsiri inkitiki. ³³ Paamaakowintya, aminapiinta pinkantya, pamaña. Tii piyotzi tsikapaiti imonkaatantyaari. ³⁴ Ojyatyaaawo aririka jiyaaati atziri intaina. Jookanakiro ipanko, inkantanakiri maawoni jompiratani oitarika jantiriri. Iijatziri ikimitaakiri aamaakowintawori pankotsi, inkantanakiri: ‘Paamagaina’. ³⁵ Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi ashitawori ipanko, tsiniritiini, niyanikiitipaiti, iñimataki tyoopi, onkitiijyitzimatiki, ³⁶ aririka jomapokaimi impiyi, iiro jiñaapaimi pimayi. ³⁷ Okaatzi nokantayitizimiri iiroka, irojatziri nokantsitariri iijatziri maawoni: ‘Paamaiya’”.

* 13:28 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatziri ikantayitziro “higuera”, iro jyookatsiri pashiniki nampitsi.

14

*Ikamantawakaita kitziroini jaakaantiri Jesús**(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)*

¹ Ari kaatapaaki apiti kitijiyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi, jowantapi-intaitawori iijatzit tantaponka. Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami amatawitiri Jesús ayiri, owamaakaantiri. ²Iro kantacha iiro amaamanitziri kitijiyiri joimoshirinkaita, ipiyakowintarikari atziriiti”.

*Isaitantaitari Jesús kasankaari**(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)*

³ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. Ari isaikaki jowaiyani. Ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari. Iyoshiita owaaki inchatiya iitachari “nardo”, ojyiki owinawo, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi oita “alabastro”. Osataakotakiro opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús. ⁴ Kisanaka ikaatzi ñaakirori, ikantawakaanaka: “¿Oitama apaantawori kasankaari? ⁵ Aririkami ompimantya, jagaitimi ojyiki kiriiki inkaatimi 300, iri ampashityaarimi ashironkainkari”. Iksanakiro tsinani. ⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaawo, ¿Oitama pikisantawori? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ⁷ Ari inkantaityaani ashironkainkari piñiiri pintsipatyaari, pikowirika pitakotyaari, ari pimpashitayaari. Irooma naaka, iiro okantaityaani piñiina pintsipatayina. ⁸ Jiroka tsinani antatziro aawiyiri iroori, iiwataki osaitantanawo kasankaari ogyakaawintayaana aririka inkitaatikina. ⁹ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshirintaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

*Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús**(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)*

¹⁰ Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari impimantiri Jesús. Iriiwtaka kaawitachari 12 jiyotaani. ¹¹ Antawo ikimoshiritaiyanakini jiwari, ishinitakiri impiri kiriiki. Jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri Jesús.

*Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani**(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)*

¹² Ariitapaaka itanainchari kitijiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri jowaitari kitijiyiriki Anankoryaantsi. Ari josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “Yotaanari, ¿Tsikama onkotsitakaantika aaka?” ¹³ Ari ikantanakiri apiti jiyotaani: “Piyaiti nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri jaakotziro ijiñaati kowityaaniki. Poyaatzishitanakiri, ¹⁴ tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika jowakaiyaari jiyotaani’. ¹⁵ Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro maawoni inkini jowaiyani. Ari ponkotsitakaantiri oyaari”. ¹⁶ Jataki jiyotaani ariitaka nampitsiki. Jiñaakiro ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁷ Okanta otsiniriityaanaki ariitapaaka Jesús, itsipatapaakari iijatzit 12 jiyotaani. ¹⁸ Ikanta jowaiyani, ikantzi Jesús: “Pikaataki patyootana, tzimatsi apaani pithokashitani. Imapiro”. ¹⁹ Owashiri ikantaiyanakani. Josampiyitanakiri, ikantziri: “¿Naakama pithokashitimi?” Pashini osampitziri: “¿Naakama?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iriitaki apaani pikaataki patyootakina. ²¹ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoiitakiri pairani. ¡Ikantamachiitzi pithokashityarini! Iro itizmaajaitzimi irirori”.

²² Iinta jowaiyani, jaakiro Jesús tanta. Ipaasoonkiwintakiro, ipityorkaakiro, ipiyatakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi”. ²³ Ipoña jaatakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, jirayitaki maawoni. ²⁴ Ikantziri: “Niraani inatzi, iro shitowatsini jawisakoshiritantayaari ojyiki. Irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari. ²⁵ Iiro niritawo, irojatzit paata aririka impinkathariwintantai Pawa, ari napiitairo. Imapiro”.

*Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro**(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)*

²⁶ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ²⁷ Ikantzi Jesús: “Irootantsi pookawintaiyanini tsiniripaiti. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nowamairi aamaakowintari ojya, ari inthontya impookanak ipira.

²⁸ Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-ki noyaapaimi”. ²⁹ Ipoña ikantzi Pedro: “Ari-taikima jookawintaimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”. ³⁰ Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsiniripaiti, tikiraata japiitziro jiñi tyoopi, mawajatzit pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’.

* 14:5 Ikantakotziri jaka “ojyiki kiriiki”, irijatzit ikantaitsitari iijatzit “denario”.

Imapiro”. ³¹ Iikiro ishintsitazi Pedro, ikantzi: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ikanta jariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri jiyotaani: “Ari pisaikawaki jaka, namanamanaatawatya”. ³³ Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo iijatzi Juan. Antawo jiraashiritakotapaaka. ³⁴ Ikantziri: “Owamaimatatyina nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, pinkakimpiti”. ³⁵ Jawisaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, jamanaapaaka, iiro ikimaatsitantawo awijiyomotirini. ³⁶ Ikantziri: “Ashitanari, tikaatsi pomirintsizimotimini iiroka. Nokowawita pookakaawintinami onkaati nonkimaatsityaari. Iro kantacha iiro pantanawo nokowawitakari naaka, iro panti oita pikowakaakinari iiroka”. ³⁷ Ipoña ipiyapaaka, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “Simón, ¿Oita pimaantari? ¿Tiima pikisashitawo piwochokini?” ³⁸ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitaniti, ojiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”. ³⁹ Iijatzi ipiyanaa, amanapaa iijatzi. Irojatzji japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, iijatzji jiñaapairi jimagaiyini, tima antawo okantaka iwochokini. Ikaaniwaitzi jiyotaani, tii jiyotzi oita inkantiri. ⁴¹ Iro mawatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakiri: “¿Irojatzjima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitiri kaaripiroshiriki atziri. ⁴² Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitizimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Jiñaawaiminthaizti Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Ojiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani jinatzji pinkathariiti apatowintariri Jesús: Ijiwari Ompiratasorintsitaari, Yotzinkariiti, iijatzji Antaripiroriiti. ⁴⁴ Tima Judas, pithokashitantachani, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Tsika itzimi nonthopootapaakiri, iriitaki, poojotiri, paanakiri”. ⁴⁵ Ikanta jariitapaaka, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanari”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁴⁶ Joirikaaitapaakiri Jesús, joojoitapaakiri. ⁴⁷ Ikanta tsipatarakiri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyot-siroti, itotsitakiri ikimpita jompiratanari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitantanari powathaaminto, pipajaminto?” ⁴⁹ Tima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro imonkaatantyaari josankinatokoitakinari pairani”. ⁵⁰ Shiyaiyanakani jiyotaani, jookawintaitanakiri apaniroini.

Mainari shiyainchari

⁵¹ Tzimatsi mainari oyaatakowintanakiriri Jesús. Ikithaawitaka. Iro kantzimaitacha joirikawitakari irirori, ⁵² jaatonkoryaanakiro iithaari ithañaanaka, ishiamirikitashitanaka.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ipoña jagaitanakiri Jesús ijiwaripiriritiki Ompiratasorintsitaari. Ari japatotaiyakani maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatarakiri Antaripiroriiti, iijatzji Yotzinkariiti. ⁵⁴ Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki iintsikiriyoini, joyaatakowintakiri Jesús, irojatzji jariitantapaaka osaiki ipanko ijiwaripiriritiki Ompiratasorintsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaakari jompiratanipaini, jakitsitaiyani paampariki. ⁵⁵ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatarakiri ikaatzji apatoinchari, jaminawitaka iitya thiiyakotyaarini Jesús onkantantyaari jowamaakaanitiri. ⁵⁶ Tzimawitaka ojiyiki thiiyakowitapaakari, tiimaita imonkaatawakaa ikantawitakari pashinipaini. ⁵⁷ Opoña ikatziyanaka apaanipaini, ithiiyakotanakari Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokimiri naaka chapinki jirika, ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, jiwitsikani atziri, iro awisawitaya mawa kitijiyiri nonthonkairo niwitsikainiri pashini, kaari ipomirintsiwinta atziri jiwitsikiro’”. ⁵⁹ Tima jinashiyitakawo okaatzji ikantawitakari pashini. ⁶⁰ Ipoña ikatziyanaka ijiwaripiriritiki Ompiratasorintsitaari, josampitanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pakanta? ¿Tiima pikimi okaatzji ikantakoitzimiri?” ⁶¹ Irojatzji jimairitaki, tii jaki. Japiitzi jiosampitzi: “¿Iirokama Cristo, Itomi Tasorintsitatsiri?” ⁶² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootaintsi piñiiri Itomi Atziri itsipatayaari jakopiroriki Pawa impinkathariti. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶³ Ikanta ikimaki ijiwaripiririti, jaanakiro iithaari isagaanakiro ikisanaka, ikantzi: “¿Iitama pashini ankowiri inkinkithatokoitiri?” ⁶⁴ Pikimaiyakirini maawoni ithainakiri Pawa. ¿Tsikama pikantaiyini iiroka?” Ikantzi maawoni: “¿Tzimataiki ikinakaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!” ⁶⁵ Tzimatsi apaanipaini iwapootanakiriri.

Tzimatsi pashini otzimikapootakiriri, ipoña ikapojawaitziri, ikantzimaitari: “¿Incha piyoti Kamantantaniri?” Jimatsitakawo iijatzji jompiratani ijiwaripiroriti, ipajawoowaitakiri.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Isaikaki Pedro jikokiroki, shitowapaaki tsinani jompiratani ijiwaripiroriti Ompiratorintsitaari. ⁶⁷ Oñaapaakiri Pedro jakitsita paampariki, okantziri: “¿Tiima iiroka itsipatapintari Jesús Nazaret-jatzi?” ⁶⁸ Jotikanakiro Pedro, ikantanakari: “Tiitya, tii niyotzi iita pikantanari”. Shitowanaki kapichiini. Irojatzji jiñaantanakari tyoopi. ⁶⁹ Okanta osamaniityaaki, oñagairi iijatzji, okamantakiri akitsitachari, okantziri: “Irijatzjiita jirika”. ⁷⁰ Japiitanakiro Pedro jotikiro. Tikira osamanitzi, japiitanakiro ikaatzji saikaintsiri josampitziri, ikantziri: “Irokataki itsipatapintari Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi, iriwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷¹ Ikantzi: “Tii niyotziri pikantanari. Jiyotzi Pawa imapiro nokantzi, nothiivarika, jowasankitanaata”. ⁷² Ari japiitanakiro jiñaanaki tyoopi, kantanaka apiti japiitakiro. Ikinkishiryaanakiro Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira apititanaki jiña tyoopi, mawajatzji potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”. Iraanaka ikinkishiryaanakiro.

15

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Okanta okitiijiyitamanai, japatotaiyaani maawoni pinkathariiti: ijiwari Ompiratorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, Yotzinkariiti, oiyiki ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joojootanakiri, jagaitanakiri isaiki Pilato. ² Josampitawakiri Pilato, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ³ Ikanta ijiwari Ompiratorintsitaari, ikisaniantanakiri, ithiyyakowintanakari. ⁴ Japiitanakiri Pilato josampitziri: “¿Tikaatsima pinkantiri iiroka? ¿Tiima pikimi okaatzji ikantakoyiitzimiri?” ⁵ Tii jaki Jesús. Jotzikanaminthatanakiri Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Tzimatsi jantapiintziri Pilato: maawoni osarintsiki joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi ijiyininka jaakaantaitziri ikowiri. ⁷ Tzimatsi iitachari Barrabás, jomontyaitziri itsipayitakari ikaataiyini jowamaantaki, jowayiritari iwinkathariti. ⁸ Ikanta ipokaiyapaakini atziri, ikowakotapaakiri Pilato jantiro jamitapiintari. ⁹ Jakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikowi nomishitowakaantiri jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?’ ” ¹⁰ Jiyotzi Pilato, ikisatya ijiwari Ompiratorintsitaari jaakaantantakariri Jesús. ¹¹ Iro kantzimaitacha ijiwari Ompiratorintsitaari, jowatsimaakiri atziriiti inkantaiyini: “Iri kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás”. ¹² Japiitanakiri Pilato josampitziri: “Jirika jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinka’, ¿Tsiikama nonkantirika?” ¹³ Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¿Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁴ Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini ikantzi: “¿Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁵ Ikwonaki Pilato jantirini ikowakiri atziripaini, jomishitowakaantakiri Barrabás. Iri ipajatakaantanaki Jesús, jagaitanakiri impaikakoitiri.

¹⁶ Ikanta owayiriiti ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato, jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatotakiri maawoni owayiri. ¹⁷ Ikithaatapaakiri kithaarintsi pitzirishimawopirotsirini kimitawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. Ipoña jamathaitantakiri kitochiitapo. ¹⁸ Iro jantantawori jiroka, tima ithainkimawaitziiri. Ikaimotzimitakiri, ikantzi: “¿Jirikataa iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” ¹⁹ Ipoña jompojainatantari sawoo. Jiiwapootakiri. Jotzi-irowashitzimaitari impinkathatirimi ikantzi. ²⁰ Ari jishitakiro ishironaminthatarini. Jaatonkoryagairi, ikithaatairi iithaari irirori. Jaanakiri impaikakotiri.

Jowamaitakiri Cristo ipaikakoitziri

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹ Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iwaapati Alejandro itsipatakari Rufo, itonkiyotakari jariita nampitsiki, ishintsiwintanakiri jinatanakiro impaikakoitantaari Jesús. ²² Jagaitanakiri tonkaariki oita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriiitoni”). ²³ Ipaikoitapaakiri imiri itsipataitakiro kipijyaari, tii jiriro.* ²⁴ Ipoña ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jowawisaawakaawo ikithaayitari Jesús, ikimitakaantakiro jiñaarita jiyotantantari intzimi ayironi. ²⁵ Aritaki jinokiityaapaaki ooryaatsiri, ipaikakoitakiri Jesús.† ²⁶ Josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. ²⁷ Ari

* **15:23** Jiroka kipijyaari oita “mirra”. Iro joitaitziri atziri, ijampawathatantari, iiro ikimaatsiwaitantawo aririka jowasankitaitiri. † **15:25** Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaaaka ooryaa 3.

itsipataitakiri ipaikakoitziri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatik. ²⁸ Ari imonkaatakari osankinainchari pairani, okantzi:

Itsipataitakiri kaaripiroshiritatsiri.

²⁹ Ithainkimawaitakiri ikaatzi awisayitatsiri janta, jotikayinata, ikantziri: “Aña iiroka pookirori tesorintsipanko, iro awisawitaya mawa kitiiyyiri piwitsikairo iijatzi. [†] ³⁰ ¿Oitama kaari payiitana ipaikakoitakimi powawisaakotaiya?” ³¹ Irojatziri ikantsitakari iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, jowashiyawintari, ikantawakaiyani: “Jowawisaakotziri pashini, ¿Kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori?” ³² ¡Incha jayiiti Cristo-witachari jiiitatziri ‘Iwinkathariti Israel-mirinkaiti’, ankimisantantyaariri!” Jimatsitanakawo itsipatakari ipaikakota, ithainkimawaitakiri.

³³ Okanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatziri jyiitiini itainkanaki ooryaa. [§] ³⁴ Ari ikaimanaki Jesús shintsiiini, ikantanaki: “¡Elo! ¡Elo! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Pawa, Pawa, ¿iitama pookawintantakinari?”) ³⁵ Ikanta jirikapaini saikawintakiriri Jesús, ikimawitawakari ikaimanaki. Ikantanaki: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ³⁶ Ishiyapainta apaani, jomitsitsiyakiro manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatiro, ikantzi: “Añaawakiriiti ari impokaki Elías jowayitiri”. ³⁷ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiiini, tii jafiinkatanai. ³⁸ Okanta janta tesorintsipankoki, sagaanaki niyankiniki ton-tamawotatsiri ithatashiitziro, opoñaanaka jinoki irojatziri isaawiki, apikota okantanaka. ³⁹ Ikanta ijiwari owayiriiti katziyawintakariri Jesús, jiiñaakiri ikaimanaki shintsiiini ikamantanakari, ikantanaki irirori: “Imapirotatyaama Itomintari Pawa jirika”.

⁴⁰ Tzimatsi iijatzi tsinani aminaintsiri jantyaatsikiini. Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, Salomé, María inaanati iyaapitsi Jacobo iijatzi José. ⁴¹ Jirokapaini tsinani irootaki tsipatakari pairani Jesús Galilea-ki, oyyiki imitakoyitakiri. Otsipatakawo iijatzi pashini tsinanipaini oyaatapaakiriri Jesús ipokaki Jerusalén-ki.

Ikitaikiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Aritaki tsiniriityaanaki. Irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamanai, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ⁴³ Ikanta José poñaachari Arimatea-ki, ikaatapiintziri japatota jiwariiti, irijatzi oyaawintariri Pawa impinkathariwintantai. Tii ithaawi jiyaatashitanakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. ⁴⁴ Tima jomapokapaakiri Pilato, tii jiyowita kamaki Jesús. Ikaimakaantakiri ijiwari owayiriiti, josampitakiri imapirorika ikamaki Jesús. ⁴⁵ Ikamantaitakiri Pilato, ishinitainiri José jaanari. ⁴⁶ Jamanantashitakiri kithaarintsi jintamawotatsiri. Ikintaryaakotairi, iponatakiri. Jowakotakiri imoontashiitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinakaantaki mapi, jojyipitakotantakari. ⁴⁷ Okanta María Magdala-jato otsipatakawo María inaanati José, aminaiyakini iroori tsika jowaitakiri.

16

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Awisanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ari amanantayakini kasankaari María Magdala-jato, otsipatakawo pashini María inaanati Jacobo, iijatzi Salomé, jataki ontzir-itantaiyaari Jesús. ² Okanta okitiiyyitamanao domingo, ananikamanaki iyaati omooki jowakoitakiri Jesús. Aritaki ishitowimatapaaki ooryaatsiri ariitzimataapaaka janta. ³ Okantawakaiyani: “¿Iityaaka otainkironi mapi jomontyaaitantakariri?” ⁴ Iro aminawitapaaka, oñaatzi otainkaki mapi, tima antawo mapi inatzi. ⁵ Tyaapaaki omooki jowawitakiri. Oñaapaakiri mainari isaikaki akopiroriki, okitamaanikitaki iithaari. Othaaawaiyanakini. ⁶ Ipoña ikantanakiro irirori: “Iiro pithaawawaitzi. Iriima pipokashiwita Jesús Nazaret-jatzi, ipaikakoitakiri chapinki. Añagai, tii isaiki jaka. Paminiro jowawitakiri. ⁷ Pimpianaki, pinkamantayitairi jiyotaani, pinkantairi Pedro ari jiyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayitairi. Aritaki ikamantsitakimi”. ⁸ Oshiyapithatanakawo omoona, ompitawaitanaka. Tikaatsi pashini atziri onkamantanaki, tima othaawanakitzi.

Joñaagaawo María Magdala-jato

(Jn. 20.11-18)

[†] 15:29 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata, aririka inthainkashiryaaanti. Iro kimitawori amitaiyarini aaka-paini, aririka ookoti atziri anthainkimatiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!” [§] 15:33 Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaaanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatziri jiwiyaaanaka ooryaa 9.

⁹ Aritaki añagai Jesús amaityaaki domingo, iro jitanaa joñaagaawo María Magdalajato joshinchagairi pairani jaagawitawo kaatatsiri 7 piyari. ¹⁰ Irojatzii iyaatashitan-tanakariri itsipayitakariri pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraawaitaiyani, okamantapaakiri oñagairi. ¹¹ Ikanta ikimawitawakawo oñagairi Jesús jañagai, tii ikimisantaitziro.

Joñaagaari Jesús apiti jiyotaani

(Lc. 24.13-35)

¹² Ikanta Jesús, joñaagaari apiti jiyotaani jiyaataiyini aatsiki, pashinipootapai kapichiini. ¹³ Ari ipiyaiyanakani irirori, ikamantawitapaakari ikaataiyini. Ari ikimitsitakariri iijatzii, tii ikimisantaitziri.

Jotyantziri Jesús jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ikanta jowawaita 11 jiyotaani, ari joñaagaari Jesús, ikaminaapairi, jiñaakiri kisoshiri ikantaiyakani, tii ikimisantziri ikaatzi ñaayitairiri jañagai. ¹⁵ Ikantapairi: “Piyaaati pothotyiro maawoni kipatsi. Pinkinkithatainiri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁶ Itzimirika kimisantawakironi, owiinkaatanachani, iriitaki awisakoshiritaatsini. Iriima kaari kimisantawakironi, jowasankitaayitairi. ¹⁷ Jiroka inkantanaiya kimisantanaatsini: joshinchaayitairi piyarishiritatsiri impairyiina naaka. Jiñaawaiyitairo pashinitatsiri ñaantsi. ¹⁸ Aririka joirikawityaari maanki, aririka jirawityaawo piyantatsiri, tikaatsi onkantiri, iiro ikami. Ari joshinchaayitairi mantsiyaripaini iijatzii”.

Tzinagaa Jesús inkitiki

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ithonkakiro Awinkathariti ikamantayitakiri, irojatzii itzinaantanaari inkitiki, it-sipatapaari Pawa ipinkathariwintantapai. Isaikimotapairi jakopiroriki. ²⁰ Ikanta jiyaataiyanakani jiyotaani, ikamantantaki maawoni nampitsiki. Awinkathariti antakaay-itakiriri, jantakaayitakiri kaari jiñaapiintaitzi, ari onkantya jiyotantaityaari imapirotatya ikamantantziri. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI LUCAS

Jiwithaitari Teófilo

¹ Ojyiki kowawitainchari josankinatiromi okaatzi awijiyimotakairi. ² Ikwaitaki jotho-tyiitiro okaatzi jiyotaayitakairi ñaayitajaantakirori owakiraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsi. ³ Ari nokimitakari iijatzi naaka Teófilo. Tima naakowintakawo iintsikiryoini tsika okanta opoñaantanakari, irootaki nosankinatantzimirori iiroka okaatzi awisayitaintsiri. ⁴ Ari onkantya piyotakotantyaawori tyaaryoopiirini okaatzi jiyotaawitaitakimiri.

Ikinkithatakoitziro itzimantakari Juan

⁵ Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaiki Ompiratasorintsitaari jiita Zacarías, icharini Abías-ni jinatzi. Irooma iina oita Elisabet, isawo Aarón-ni inatzi iroori. ⁶ Kamiithashiri ikantayani apitiroiti ipinkathaziri Pawa. Imonkaatziniri okaatzi ikowakairiri, tikaatsi inkinakaashitapaintya. ⁷ Tii itzimimaita jowaiyani, tima maanirothaki inatzi Elisabet. Jantaripirothashitapaaka apitiroiti. ⁸ Okanta pashini kitijyiri, monkaataa jantapiintantawori Zacarías jompiratasorintsitantari. ⁹ Tima iro jamitapiintayirini Ompiratasorintsitaari, ikimitakaantziro iñaarita, ari iñaaitakiro iri Zacarías tyaatsini tasorintsipankoki intainiri Pawa kasankainkari. ¹⁰ Piyotaiyachani atziri jikokiroki jamanaiyani, itagaitzirowa kasankainkari. ¹¹ Ari joñaagakari Zacarías imaninkari Awinkathariti, ikatziyimotapaakari jakopiroriki itayiroowa kasankainkari. ¹² Antawoiti ithaawanaki, iyokitzi ikantanaka jiñaawakirira. ¹³ Ipoña iñaawaitanaki maninkari, ikantzi: “Zacarías, iiro pithaawi. Tima ikimaitakimiro pamanani. Ari piñaakiro piina Elisabet, owaiyanti. Iri piitiri Juan. ¹⁴ Aririka intzimaki pitomi, owanaa pinkimoshiriwintiri, ari inkimitsiyari iijatzi atziripaini. ¹⁵ Tima ñaapirori inkantakaiyaari Pawa. Iiro poitziri kachoyitatsiri ishinkiitiri. Tima inampishiritantakari kitziroini Tasorintsinkantsi intzimakirika. ¹⁶ Inkinkishiritakaiyaari Israel-mirinkaiti inkimisan-tairi Awinkathariti Pawa. ¹⁷ Iriitaki iwatapaakirini Awinkathariti. Inkantakaatyaari ishintsinkani Elías, ari jaapatziyashiritakaiyaari owaiyantzinkariiti maawoni jowaiyani-iti. Ari jowamiithashiriyitairi katsimashiriri, ari onkantya jiwitsikashiritantaiyaari inkimisantaitiri Awinkathariti”. ¹⁸ Jakanakiri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaawori jiroka? Tima antaripirotapaakina naaka, iijatzi okimitsitakari noina”. ¹⁹ Ikantzi maninkari: “Naakataki Gabriel, poñaachari Pawaki. Jotyaantakina nonkamantimiro Kamiithari Ñaantsi. ²⁰ Iro kantzimaitacha, okantakaantziro pithainkañaanitakina, kisopaanti pinkantya iroñaaka, irojatzii imonkaatantatyaari okaatzi nokantakimiri”. ²¹ Saikaiyatsini pashini jikokiroki jowaawintaiyarini Zacarías, ipoña ikantawakaiyani: “¿Litama josamanitantari Zacarías tasorintsipankoki?” ²² Ikanta ishitowawitapa Zacarías, tii okantzi iñaawaitapai, jookojoowaitashitapaaka. Ari jiyotaitanakiri tzimatsi jiñaakiri tasorintsipankoki. Jashi jowanakiro ikisopaantitanaki. ²³ Irojatzii imonkaatantawori kitijyiri jantawaitzi tasorintsipankoki, jatai ipankoki irirori. ²⁴ Okanta Elisabet iina Zacarías, motzitaki. Antawoiti okinkishiritaka, tii oshitowai opankoki ikaatzi 5 kashiri omairintaka, okantashiriwaitzi: ²⁵ “Irootaki inintakakinari Pinkathari naaka, ari onkantya iiro imanintawaitaitantana”.

Ikinkithatakoitziro intzimantyaari Jesús

²⁶ Okanta, awisanaki 6 kashiri, jotyaantairi Pawa maninkari Gabriel nampitsi iitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki, ²⁷ iñiuro mainawo kaari ñiirini shirampari, iitachari María, tima irootaki iinantaayari iitachari José, icharinini David. ²⁸ Ikanta ityaapaaki maninkari osaikira María, ikantapaakiro: “¡María! Niwithatzi. Itsipataimi iiroka Awinkathariti. Panaakoyitakiro pashini tsinaniiyitatsiri inishironkapirotaimi Pawa”. ²⁹ Okanta oñaawakiri maninkari, iyokitzi okanta okimiri ikantapaakirori jiwithatapaakawo. ³⁰ Ipoña ikantziro maninkari: “María, iiro pithaawi, tima inishironkataimi Pawa. ³¹ Ari piñaakiro pimotziti, intzimi piintsiti. Iri piitiri JESÚS. ³² Iriitaki matironi iñaapirotya, jiiyiitiri Itomi Jinokijatzii. Tima Pawa Awinkathariti, iriitaki pinkatharitakairini ikimitaakiri pairani icharinini David ipinkatharitakaakiri. ³³ Irijatzii pinkathariwintairini ikaatzi ichariniiyitari Jacobni, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai irirori”. ³⁴ Ari osampitanakiri María, okantziri: “¿Tsikama onkimi nomotziti, tii noñiiri shirampari?” ³⁵ Jakanakiro maninkari, ikantziro: “Iriira kantakaiyaawoni Tasorintsinkantsi. Tima ipamankantakimiro ishintsinka Jinokijatzii, ojyapaatyaawomi opamankantzi aamparyaantsi. Irootaki jiiyantyaari powaiyani Tasorintsi Itomi Pawa. ³⁶ Ari okimitsitakari iijatzi pirinthori Elisabet, jiiwiitiri maanirothaki, okantawitaka antawopirowitaka iroori, motzitari. Tzimakotaki

6 kashiri. ³⁷ Tima tikaatsi kompitizimotyaaarini Pawa”. ³⁸ Opoña okantanaki María: “Naakataki jompiratani Pinkathari, jantinawo okaatzi pikantakinari”. Irojatzipiyan-tanakari maninkari.

Iyaataki María ariityaawo Elisabet

³⁹ Opoña pashini kitiiyiri, shintsiiini iyaatanaki María, jataki tonkaariki Judea-ki osaiki nampitsi, ⁴⁰ irojatzipi ariitantakaripi ipankoki Zacarias, iwihatapaakawo Elisabet. ⁴¹ Okanta okimawakiro Elisabet iwihatapaakawo María, ijiwatanana omotzitakiri. Tima ikantakaanakityaawo Elisabet Tasorintsinkantsi, ⁴² oñaawaitanaki shintsiiini iroori, okantanaki: “Irokataki anairori pashini tsinaniyitsiri itasonkawintaimi. Ari inkimityaari iijatzipi powaiyani. ⁴³ ¿Oitama pipokashitantanari inaanattiyaaari Nowinkathariti? ⁴⁴ Tima nokimawakimi piwihatapaakina, ijiwatanana nomotzitakiri naaka, ikimoshiritanaki. ⁴⁵ Kimoshiri pinkantaiya iijatzipi iiroka pikimisantaki, tima aritaki imonkaatayia okaatzi ikowakaakimiri Awinkathariti”.

⁴⁶ Opoña okantanaki María:

Antawoiti nowishiryawintaiyaari Nowinkathariti,

⁴⁷ Kimoshiri nonkantawintaiyaari Pawa tsika itzimi owawisaakoshiritainani.

⁴⁸ Tima iñaakiro jompiratani ashironkaawaitaka,

Aripaiti inkantayitai: Antawoiti itasonkawintaitakiro.

⁴⁹ Tima antawoiti janzimotakinari matzirori otzimi ishintsinka.

¡Tasorintsinatzi iwairo!

⁵⁰ Ari inkantaitayiyaaani inishironkayitairi inkaati inchariniyitaiyaari paata, Tsikarika inkaati pinkathayitairini.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayitakiri.

Japirotsitairi ikinkishiriwitari jantirimi kantakaapirowaitachari.

⁵² Ikaatzi pinkathariwitachari, ikantakaanakiro Pawa iiro jijaatakaantawo impinkathariti,

Iri jiñaapirotakaiya ikaatzi tsinampashiryawitachari.

⁵³ Jajyaagantakaayitairi ikaatzi tajyaaniintawitachari,

Iriima ikaatzi ajyaagantawitachari jaapithayitairi tzimimowitariri jomishitowakiri.

⁵⁴ Inishironkatairi Israel-mirinkaiti, tima jompiratani jinayitaki.

Tii ipiyakotziri inishironkayitairi,

⁵⁵ Tima iro ikantayitakiriri pairani achariniyitakiri,

Jitakari Abraham-ni irojatzipi inkaati inchariniyitaiyaari.

⁵⁶ Ari osaikimowaitapaintziro María jiroka Elisabet ikaatzi mawa kashiri, irojatzipi opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan owiinkaatananiri

⁵⁷ Ikanta imonkaataka ontzimaanitantaari Elisabet, tzimaki otomi. ⁵⁸ Ari ipokaiyakini oiyininkapaini ikimoshiriwintaiyironi, tima jiyotaiyakini antawoiti inishironkatakiro Pawa. ⁵⁹ Aritaki maakotapaaki 8 kitiiyiri iintsi, jagaitanakiri intomishinataanitiri, ari ikowawitaka jiiitairimi Zacarias, tima iwairo inatzi iwaapati. ⁶⁰ Irojatzipi okantantanakari inaanati: “Iiro jiita Zacarias, jiitya Juan”. ⁶¹ Ari ikantaitanakiro: “¿Iitaka? Tima tikaatsi piyjininka iitachani Juan”. ⁶² Ipoña jookotaitakiri iwaapati josampiitzi, tsika inintzi jiiitiri. ⁶³ Jookotaki Zacarias inchakota jamaitiniri, ari josankinatakiri, okantzi: “Juan jiitya”. Iyokitzi ikantanaka jaminanakiri ikaatzi osampitakiriri. ⁶⁴ Jomapokashitanaa iñaawaitanai Zacarias. Antawoiti ipinkathatanakiri Pawa, ipaasoontakanakiri. ⁶⁵ Pagaanka ikantaiyanakani iyyininkapaini Zacarias. Tima ithonka ikimakoitakiro tonkaariki Judea-ki okaatzi awisaintsiri. ⁶⁶ Pampithashiri ikantaiyanakani ikaatzi kimakowintakiriri, ikantaiyini: “¿Tsikama jiityaaka paata jirika? Tima kimpoyaawinta jowanakiri Awinkathariti jirika iintsi”.

Ikamantantakiri Zacarias

⁶⁷ Ikanta Zacarias, ashitakariri iintsi, ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikamantantanaki, ikantzi:

⁶⁸ Kamiitha jinaki Awinkathariti Pawa, Iwawanitari Israel-mirinkaiti,

Ipokaki impinakowintayitai.

⁶⁹ Jotyaantakairi matzirori jowawisaakoshiritantzi,

Iriitaki icharinitakari David-ni, jompiratani.

⁷⁰ Iro iñaawaitakaakiriri pairani tasorintsitsiri Kamantantaniri.

⁷¹ Iri owawisaakoyitaini itzimawita kisaniiintawitairi.

⁷² Tima inishironkatairi ikaatzi achariniyitakiri,

Iro imaijantairo tasorintsitsiri ikajyaakaawakaakari.

⁷³ Irootaki jiroka ikajyaakaakiriri pairani acharinini Abraham, Onkaati jantzimotairi.

⁷⁴ Jookakaawintai itzimawita kisaniintayitairi, Tikaatsi anthaawantaiya ankimisantairi.

⁷⁵ Kitishiri ankantayitaiya.

Kamiithashiri ankantawintaiyaari kitiiyyiriki.

⁷⁶ Irooma iiroka notomi, jiiyiitimi iyamantaniriti Jinokijatzi.

Tima iirokatakaki iwatirini Pinkathari, piwitsikaantiri tsika inkinayitanaki.

⁷⁷ Iiroka kamantairini ajyininkapaini, iro jiyotantyaari iriitaki owawisaakotantairi.

Iri piyaakotairini ikaaripiroshiriwaiwitaka.

⁷⁸ Tima antawoiti okantaka inishironkatai Pawa,

Jotyaantakairi poñaachari inkitikiki ikimitakotapaakawo okantaranki owakiraa okitiiyyitamanai.

⁷⁹ Ikitainkatakotairi ikaatzai saikayitatsiri otsinirikitzi.

Ikitainkatakotairi otsimankakowitari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Iri oñaagantaironi tsika ikantaita isaikaitzi kamiitha.

⁸⁰ Kamiitha ikimotatzai iintsi, ñaapiroshiri ikanta. Ari inintziro isaikawaitzi otzishimashiki, irojatzai imonkaantakariki joñaagaiyaari Israel-mirinkaiti.

2

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

¹ Ikanta Pinkathari César Augusto, ikantakaantaki josankinatakotoya maawoni atziri.

² Aripaiti omapokaka josankinatakoitya ijiwatantari Cirenio janta Siria-ki. ³ Maawoni atziri jiyaataiyakini josankinatakotoya inampiki tsika ipoñaayita pairani icharinini.

⁴ Irojatzai itonkaantanakari José irirori, ipoñaana Nazaret saikatsiri janta Galilea, jiyaatiro nampitsiki tsika itzimaki pairani Pinkathari David, oita Belén saikatsiri janta Judea-ki.

Tima jirika José icharini jinatzi David-ni. ⁵ Ari josankinatakotoyaari irirori intsiapatyaawo iinathori María, tsika otzimi ikajyaakari jayiro. Aritzimaitaka motzitaki iroori. ⁶ Ikanta jariitaiyakani Belén-ki, irootaintsi ontzimaaniti María. ⁷ Ari itzimakiri itanakawori otomi. Oponatakiri, omariyakiri jowamintoki piratsi, tima tii oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti ipoña aamaakowintariri oijya

⁸ Okanta jantyaatsikiini nampitsi, tzimatsi kakiwintziriri tsiniripaiti joiyyati jaamaakowintari. ⁹ Ari joñaagakari imaninkariti Awinkathariti. Okitiiyyiinkatakotapaakiri jowani-inkawo Awinkathariti, antawoiti ithaawaiyanakini. ¹⁰ Iñaanatapaakiri, ikantziri: “Iiro pithaawashiwaita. Tima namatziimi Kamiithari Ñaantsi, iro oimoshirinkairini atziriti.

¹¹ Tzimataiki iroñaaka owawisaakotantairi inampiki pairani pinkathari David-ni, iriitaki Cristo Awinkathariti. ¹² Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri inchaaniki jomariyakitakiri jowamintoki piratsi”. ¹³ Iñaitatzi ikoñaatapaaki ojyiki inkitiwiri itsipatapaakari maninkari, ipampithaawintapaakiri Pawa, ikantaiyini:

¹⁴ ¡Iro kamiithapirotatsiri otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinokiprotziri inkiti!

¡Isaikayitai kamiitha inishironkataniiti kipatsiki!

¹⁵ Ikanta ipiyaiyanaani maninkariiti inkitikiki, ikantawakaanaka aamaakowintariri joiyyati: “Thami aati Belén-ki, aminakitiro oita awisaintsiri. Ari añiuro ikamantajaantakairi Awinkathariti”. ¹⁶ Shiyaiyanakani, irojatzai jiñaantapaakawori María otsipatakari José, omariyakiri inchaanikiti jowamintoki piratsi. ¹⁷ Ikanta jiñaapaakiri, ikamantantapaakiro okaatzai ikantakiriri inkaanki maninkari. ¹⁸ Iyokitzi ikanta jaminaitziri aamaakowintariri oijya ikimaitziri ikinkithawaitzi. ¹⁹ Irooma María, antawo okinkishiritakotawo okaatzai ikantaitapaakirori. ²⁰ Ipoña ipiyaiyanaani aamaakowintariri oijya, thaaminta ikanta ipampithaawintanairi Pawa, tima jiñaayitakiro okaatzai ikamantaitakiriri inkaanki.

Jagaitanakiri Jesús tesorintsipankoki

²¹ Ari maakotapaaki 8 kitiiyyiri inchaaniki, jagaitanakiri intomishitaaniitiri. Irojatzai jiitaitantakariri JESÚS tima ari jiitsitakari maninkari tikiraamintha omotzitiiriita María.

²² Okanta jimonkaatakiro kitiiyyiri jomairintaiyani onkantantyaari inkitiwathayitai, tima iro ikantakaantakariki Moisés-ni. Ari jagaitanakiri Jesús Jerusalén-ki jashitakaiyaari Awinkathariti. ²³ Iro jimonkaatantyaawori Osankinarintsipirori ikantakaantziri Awinkathariti, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokani tsinani, Jashitakaityaari Pinkathari, itasorintsiti jinaty.

²⁴ Imatantyaawori jimonkaatiro ikantakaantani Pinkathari, ontzimatyii intainiri Pawa: Apiti konthawo, iirorika apiti iryaani shiro.

²⁵ Tzimatsi janta Jerusalén-ki shirampari jiita Simeón. Tampatzikashiri jinatzi jirika shirampari, pinkathatasorintsitaniri jinatzi, tima iri inampishiritantakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki oyaawintawori inkimoshiritakaitari Israel-mirinkaiti. ²⁶ Jiyoshiritakaakiri Simeón Tasorintsinkantsi, iiro ikamita irirori irojatzi jiñaantyaariri Isaipatziitotani Awinkathariti. ²⁷ Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, pokaki tasorintsipankoki. Ipoña ashitariri Jesús jaanakiri tasorintsipankoki jimonkaatantyaawori ikantakaantaitani, ²⁸ ithomaawakiri Simeón jirika iinchaaniki, ipaasonkitanakiri Pawa, ikantzi:

²⁹ Monkaatapaaka Pinkathari okaatzi pishinitakinari, Pishinitaina iroñaaka nonkami, tima pompiratani powakina.

³⁰ Tima noñaakiri owawisaakotantani.

³¹ Iriitaki potyaantakiri owawisaakotairini atziripaini.

³² Iri kitainkatakoyitairini atziri kaari ajyininkata.

Iri kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri Israel-mirinkaiti.

³³ Iyokitzi ikanta ashitariri, ikimakowintziri jiñaantsikowintaitziri Jesús. ³⁴ Ikanta Simeón itasonkawintakiri, ikantanakiro inaanati Jesús: “Jirika iinchaaniki iri kantakaiyaawoni jaminaashiwaitantaiyaari oiyiki ajyininka Israel-mirinkaiti, kimiwaitaka imparyaatiyimi. Iri kantakaiyaawoni iijatzi jawisakoshiritantaiyaari oiyiki, kimiwaitaka intzinagaatiyimi iparyaawitaka. Tima oiyiki inkantaiti: ‘Kaari iroopirori ñaantsi iñaaniyitakari.’” ³⁵ Tima jirika iinchaaniki iri oñaagantironi okaatzi inkinkishiritaitaari. (Iro kantzimaitacha antawoit pishiritanaty iiroka kimiwaitakimi jowathagaitiyimi.)

³⁶ Ari osaiki iijatzi tsinani iitachari Ana, kamantantaniro inatzi iroori, irishinto Fanuel icharinitanakari Aser. Antawokipirotaki iroori. Aitsiwitaka oimi owakiraa omainawotapaaki, 7 osarinti otspawitakari oimi. ³⁷ Ikamakira oimi, tzimakatoki okaatzi 84 osarintsiti. Ari ashi owatziro osaiki tasorintsipankoki, aakowitawo kitijiyiri iijatzi tsiniripaiti amana, otziwintakawo iijatzi. ³⁸ Ari opokapaakiri jiroka tsinani, opaasonkitapaakiri Pawa. Opoña okinkithatakotanakiri iinchaaniki, irojatzi ikimantaiyakarini ikaatzi oyaawintawori impinakowintaitiri Jerusalén-jatzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹ Aritaki jimonkaatkiro okaatzi ikantakaantziri Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret. ⁴⁰ Thaaminta ikanta ikimotatzi iinchaaniki, iikiro jiyaatatzi ishintsitzi, yotaniri ikanta. Aamaakowinta jowakiri Pawa.

Isaiki Jesús tasorintsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarintsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. ⁴² Ikanta Jesús aritaki tzimakatoki 12 josarintsiti, jataiyakini Jerusalén-ki tima iro jamitapiintari joimoshirintya. ⁴³ Aritaki kaataki joimoshirinkaiyani, piyaiyaani ashitariri, irojatzi isaikanaki Jesús Jerusalén-ki, tii jiyotzi ashitariri. ⁴⁴ Iñaajaantaki iiwataki Jesús itsipatanaari ikaatayini. Aniitaki apaani kitijiyiri, ari ikowawitaari, josampiwitakiri ijyininkapaini ikaatzi jiyaatayini. ⁴⁵ Tii jiñiri, ipiyaa Jerusalén-ki jaminaminatakiri. ⁴⁶ Mawa kitijiyiri jiñaantaariri isaiki tasorintsipankoki, ikinkithawaitakaayitzi yotakotzirori Ikantakaantaitani, josatikaitakiri niyanki, josampiminthatzi. ⁴⁷ Iyokitzi ikanta jaminaitziri jiñaitakiri inapiro jiyotanitzi, jakayitakiro kamiitha okaatzi josampitakiriri. ⁴⁸ Ikanta jiñaapairi ashitariri, iyokitzi jaminapaakiri, okantapaakiri inaanati: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Oiyiki naminaminatakimi notsipatari piwaapati, antawoit pominthawaniintakina”. ⁴⁹ Ipoña jakanaki irirori, ikantanaki: “¿litama paminaminatananari? ¿Tima piyotzi iro kawapirotachari nantiniri ikowakaanari Ashitanari?” ⁵⁰ Iro kantacha tii ikimathatziro ashitariri okaatzi ikantakiriri. ⁵¹ Jaanari, jataiyaini Nazaret-ki. Jantziro maawoni okaatzi jompiratariri iwaapati. Iro kantacha pampithashiri owakotakiri inaanati.

⁵² Iikiro ithaamintatya Jesús ikimotatzi, yotani ikanta. Kimpoyaawinta jowiri Pawa. Ari ikimitsitari iijatzi atziripaini inishironkatani jowiri.

3

Ikamantantziri Juan owiinkaantantani

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Aritaki monkaataka 15 osarinti ipinkathariwintantzi Tiberio César. Ari ijiwatzi Ponce Pilato janta Judea-ki. Iriima Herodes ijiwatzi Galilea-ki. Iriima Felipe iririntzi Herodes, ijiwatzi Iturea-ki iijatzi Traconite-ki. Ipoña Lisaniyas, ijiwatzi Abilinia-ki. ² Iriima Anás itsipatakari Caifás ijiwatzi Ompiratasorintsitaari. Aripaiti iñaanashiritakiri Pawa itomi Zacarias iitachari Juan janta otzishimashiki. ³ Irojatzi ikinantanakari Juan intatsikirona

Jordán, ikinkithatakotziro owiinkaataantsi, ikantzi: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo pantayitziro kaaripirori, ari impiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaka”.⁴ Tima iro josankinatakiri pairani Isaiás Kamantantaniri, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki,

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁵ Onkamiithapathayitai otinkanaayitzi,

Owintiniyitai otzishi.

Tampatzika onkantayitaiya aatsi okaatzi tzipiwitachari,

Mamiripankaa onkantaiya.

⁶ Ari jiñiuro maawoni atziri tsika ikanta Pawa jowawisaakotantzi.

⁷ Ikantayitawakiri atziri pokayitaintsiri jowiinkaaty: “Tii pikamiithashiriyini iiroka, pikimitashitakiri maanki. ⁸ Piñajaaantzi iiro jowasankitaitzimi?” ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiriyitai, pinkimiyawo pankirintsi kithokitatsiri. Iiro pikantashiriwaitashita: ‘Aña naaka icharinini Abraham, tii okowapirotzi nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñajaaanti iiroka ikowapirotani Pawa, ãña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ⁹ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsi ponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro”.

¹⁰ Ikanta atziripaini josampitanakiri, ikantziri: “¿Iitama nantairi?” ¹¹ Ari jakanakiri, ikantziri: “Tzimatsirika apiti piithaari, pimpiri apaani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika powanawo, ari pinkimitaakiro iijatzzi”. ¹² Ipoña ipokaiyakini kowakotziriri ijyinka kiriiki ikowi jowiinkaaty, ikantapaakiri: “Pinkathari, ¿iitama nantairi naaka?” ¹³ Ikantakiri: “Iiro panaakairo ikantaitakimiri onkaati pikowakotantziri”. ¹⁴ Ikanta owayiriiti Romajatzzi, josampitakiri iijatzzi, ikantziri: “Naaka, ¿iitama nantairi?” Jakanakiri, ikantziri: “Iiro pasaryimatanta, iiro pithiyakotantzi iijatzzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika oitya. Pinkimoshiriwintiri ikaatzi ipinyaiitzimiri iiroka”.

¹⁵ Ojyiki atziri aamaakowintakariri Juan, ikantashiriyitaiyini: “¿Kaarima jirika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakiri Juan maawoni atziri: “Naaka apa nowiinkaataantawo jiñaa. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitaitakiri naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jimpiratani onkantya nonothopaitantyaariri izapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaataantatyiimiri Tasorintsinkantsi, iijatzzi paampari. ¹⁷ Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro, ompoña atayiro opintakiriiki. Iro aaki okithoki, otikitakiro, owakoyitakiro. Ari inkimitagairi Awinkathariti iijatzzi, jinashiyitaiyaari atziri. Inishironkayitairi inkaati kimsantanairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiriwaitzi, intagairi paampariki kaari tsiwakanitatsiri”.

¹⁸ Ojyiki ikaminaantaki Juan ikinkithatakotziniri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikimitaakiri iijatzzi Herodes pinktharitsiri, ikisawitakiri, jaakiro Herodias inawitari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi iijatzzi ojyiki pashini kaaripirori jantayitakiri. ²⁰ Iro owatsipirotkirori jantakiri Herodes jomontyaakaantakiri Juan.

Jowiinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta jowiinkaayitziro Juan ojyiki atziri, ari jowiinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaita Jesús, kimiwaitaka ashityaanakityaami inkiti, ²² inaitatzi ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Ikimaitatzi inkitikiki ikantaitanaki: “Iirokatakiki Notomi nitakopirotoni. Owanaa nokimoshiriwintakimi”.

Ichariniyitari Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jitantanakawori Jesús jantayitakiri, ari tzimaki 30 josarintsiti. Ikantayitziro iri tomintakariri José. Tomintanakariri José jiita Elí, ²⁴ tomintanakariri Elí jiita Matat, tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Jana, tomintanakariri Jana jiita José, ²⁵ tomintanakariri José jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Amós, tomintanakariri Amós jiita Nahum, tomintanakariri Nahum jiita Esli, tomintanakariri Esli jiita Nagai, ²⁶ tomintanakariri Nagai jiita Maat, tomintanakariri Maat jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Semei, tomintanakariri Semei jiita José, tomintanakariri José jiita Judá, ²⁷ tomintanakariri Judá jiita Joana, tomintanakariri Joana jiita Resa, tomintanakariri Resa jiita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel jiita Salatiel, tomintanakariri Salatiel jiita Neri, ²⁸ tomintanakariri Neri jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Adi, tomintanakariri Adi jiita Cosam, tomintanakariri Cosam jiita Elmodam, tomintanakariri Elmodam jiita Er, ²⁹ tomintanakariri Er jiita Josué,

tomintanakariri Josué jiita Eliezer, tomintanakariri Eliezer jiita Jorim, tomintanakariri Jorim jiita Matat,³⁰ tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Simeón, tomintanakariri Simeón jiita Judá, tomintanakariri Judá jiita José, tomintanakariri José jiita Jonán, tomintanakariri Jonán jiita Eliaquim,³¹ tomintanakariri Eliaquim jiita Melea, tomintanakariri Melea jiita Mainán, tomintanakariri Mainán jiita Matata, tomintanakariri Matata jiita Natán,³² tomintanakariri Natán jiita David, tomintanakariri David jiita Isaí, tomintanakariri Isaí jiita Obed, tomintanakariri Obed jiita Booz, tomintanakariri Booz jiita Salmón, tomintanakariri Salmón jiita Naasón,³³ tomintanakariri Naasón jiita Aminadab, tomintanakariri Aminadab jiita Aram, tomintanakariri Aram jiita Esrom, tomintanakariri Esrom jiita Fares, tomintanakariri Fares jiita Judá,³⁴ tomintanakariri Judá jiita Jacob, tomintanakariri Jacob jiita Isaac, tomintanakariri Isaac jiita Abraham, tomintanakariri Abraham jiita Taré, tomintanakariri Taré jiita Nacor,³⁵ tomintanakariri Nacor jiita Serug, tomintanakariri Serug jiita Ragau, tomintanakariri Ragau jiita Peleg, tomintanakariri Peleg jiita Heber, tomintanakariri Heber jiita Sala,³⁶ tomintanakariri Sala jiita Cainán, tomintanakariri Cainán jiita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad jiita Sem, tomintanakariri Sem jiita Noé, tomintanakariri Noé jiita Lamec,³⁷ tomintanakariri Lamec jiita Matusalén, tomintanakariri Matusalén jiita Enoc, tomintanakariri Enoc jiita Jared, tomintanakariri Jared jiita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel jiita Cainán,³⁸ tomintanakariri Cainán jiita Enós, tomintanakariri Enós jiita Set, tomintanakariri Set jiita Adán, tomintanakariri Adán iriitaki Pawa.

4

Inkaaripiroshiritairimi Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta ipiyaa Jesús ipoñagaawo Jordán, isaikashiritantakari Tasorintsinkantsi. Ikan-takaanakari Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ² Ari isaikakiri okaatzí 40 kitijiyiri, irojatzí ikowawitantakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. Tima tikaatsi jowaiya janta, owamaimatakiri itajyi. ³ Pokaki kamaari, ikantawitapaakari: “Imapirotatyaarika Itom-intzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apaniro okowityimotari atziri joyaawo tanta, iro kowapitotajaantachari ankimisan-tairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri Jesús tonkaariki otzishiki, jookotakiniri okoñaatapaintzi maawoni nampitsi ipinkathariyitzi atziriiti. ⁶ Ikantziri: “Ari nonkantakaatyaawo impinkathariyitaimi maawoni piñaayitakiri, ari nompakimiro iijatzí jowainkawo. Tima irootaki jashitakaitakinari naaka maawoni, ari onkantaki nompiri itzimirika nokowiri. ⁷ Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, maawoni okaatzí piñaakiri, iirokara ashitanaiyarini”. ⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri: Ampinkathariri Awinkathariti Pawa, iri ankimisanti apaniroini”.

⁹ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki Jerusalén, isaikakaakiri jinoki otawantoki tasorintsi-panko, ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. ¹⁰ Tima tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri:

Jotyaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini,

¹¹ Iri thomaawakimini,

Iro pontajantapaaka mapiki”.

¹² Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki ikantaitaki pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

¹³ Ikanta kamaari tii ikitsirinkashitari Jesús inkaaripiroshiritakairi, jintainaryaapaintari.

Jitanakari jantayitzi Jesús (Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaantanakari ishintsinka Tasorintsinkantsi. Othonka ikimakoitanakiri maawoni. ¹⁵ Jiyotaantayitaki maawoni tsika japatotapiintaita. Thaa-inta ikantawintaitari maawoni.

Ipiyaa Jesús Nazaret (Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritaki. Okanta kitijiyiri jimakoryaan-taitari, jataki Jesús japatotapiintaita, tima iro jamitapiintakari irirori. Ari ikatziyanakari iñaanatiro osankinarintsi. ¹⁷ Ipayitakiri josankinari Kamantantaniri Isaías-ni. Ikanta japinairyaakiro osankinarintsi, iñaatziro josankinaitakiro, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorinka Awinkathariti,

Tima iri saipatziitotakinari okantantari nokinkithatakotainiri ashironkainkari Kami-ithari Ñaantsi.

Irijatzi otyaantakinari nowawisaakoyitairi okantzimoniintashiriwaitari.

Nonkamantayitairi jaakaantaitziri tsika inkantaiya jookakaawintaitziri.

Impoña naminakaayitairi kaari aminatsiri,

Nosaikakaashiwaitaiyaari ikaatzi jompirayitairi.

¹⁹ Nokinkithatakoyitairo tsikapaiti jaapatziyantai Awinkathariti.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarinti, ipanairi kinkithatakaantapiintatsiri, saikanaki. Iyokitzi ikanta jaminanaki maawoni atziri ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita.

²¹ Ari jitanakawo ikantanakiri: “Imonkaatzimoyitakimi iroñaaka jiroka osankinarinti okaatzi pikimakiri”. ²² Iyokitzi ikanta jaminaitanaki Jesús, tima kamiitha okanta ikinkithatakoyitzi. Ojyiki kinkithatakoyitanakiriri kamiithaini. Ikantayitzi iijatzi: “¿Kaarima jirika itomi José?” ²³ Irojatzi ikantantanakiriri: “Kimitaka ari pinkantakina: ‘Incha aawintanzinkari paawintya iiroka. Tima ojyiki nokimakowintakimi pantayitakiri Capernaum, incha pantapairo iijatzi pinampiki’ ”.

²⁴ Iikiro ikantanakitzisi Jesús: “Imapirotatya nonkantimiri, ‘jashi jowatziiro kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampiki tsika isaikayitzi ijininka’”. ²⁵ Tima imapirotya jiroka, pairani iinta isaikawitani Elías, tii omparyaagairanki inkani Israel-ki anaaniintanairo mawa osarinti, antawoiti itajyaaniintaitaki. Ojyiki kamatsiri oimi tzmawitachari janta,* ²⁶ iro kantzimaitacha, tii jotyaaantaitziri Elías-ni jiyaatashitiro kamatsiri oimi, apa jotyaaantaitakiri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki tsinani kamatsiri oimi kaari ijininkata.

²⁷ Ari okimitakari iijatzi iinta isaikawita Kamantantaniri Eliseo, tzmawitacharanki Israel-ki ojyiki mantsiyari pathaawaitatsiri. Iro kantzimaitacha tii jotyaaantaitziri Eliseo joshinchagai apaani, apa jotyaaantaitakiri isaiki Naamán kaari ijininkata poñaachari nampitsiki Siria, joshinchagairi”. ²⁸ Ikanta ikimayakini ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisaiyanakani. ²⁹ Ikatziyaiyanakani, jagaitanakiri Jesús iwiyaaathapita nampitsi, ikinakagaitanakiri tsika isaiki impiita jotziriyaitirimi. ³⁰ Iro kantzimaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatikantanakari niyankiniki, jatai.

Atziri piyarishitatsiri

(Mr. 1.21-28)

³¹ Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayitapai kitijiyiriki jimakoryaantaitari. ³² Tima tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, iyokitzi ikanta atziriiti. ³³ Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakiri atziri piyashiritatsiri, kaimanaki shintsini irirori, ³⁴ ikantzi: “Piñaashitina Jesús Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka iirokatakii itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papirotaiyinani”. ³⁵ Iksanakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyari, piyaatai! Tyaanaki atziri jintainaryaanakari iwiyariti, tii jomantsiyiimaitari”. ³⁶ Iyokitzi ikantaiyanakani, ikantawakaiyani: “¿litatyaakama jirika? Joitsinampairi jomishiyiri piyari jiñaashinchiinkatakiri”. ³⁷ Ari ithonka ikimakoyiitanakiri Jesús maawoni nampitsiki okaatzi saikatsiri janta.

Jesús joshinchagairo riyoti Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Ipoña ishitowanaki Jesús japatotapiintaita, tyaapaaki ipankoki Simón. Okanta iroori riyoti Simón, imatakiro antawoiti saawakitaantsi. Ikwakoitakiri Jesús joshinchaapairo. ³⁹ Joiyotashitanakawo omaryaaka, kimiwaitaka iñaashinchiinkatatyiiromi saawakitaantsi. Kaatakotanaki osaawawita, piriintanaka aminayitawakiniri oitarika ompawakiriri.

Joshinchaayitzi Jesús mantsiyaripaini

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús ojyiki atziri kantashiwaiyitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apa jotirotantawakari kapichiini jako, shintsiyitanai. ⁴¹ Ojyiki jomishitowitakiri iijatzi iwiyariti, antawoiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡itomi Pawa pinatzi!” Iro kantzimaitacha Jesús, ikisayitakiri piyari, tii ishinitziri iñaawaiti, tima jiyotzi irirori piyari iriitaki Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki

(Mr. 1.35-39)

⁴² Okanta okitijiyitamanai, ananinkanaki Jesús apaniroini ikinanaki otzishimashiki. Ojyiki aminaminatairiri tsikarika ikinaki. Ikanta jiñiitairi tsika isaiki, tii ishiniitzi jiyatai. ⁴³ Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro iijatzi pashiniki

* 4:25 Kantakotachari jaka ‘anaaniintanairo mawa osarinti’ irojatzi ikantaitziri mawa osarinti ipoña awisaniintaki 6 kashiri.

nampitsi Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri ipinkathariwintantai Pawa. Tima irootaki nopokantakari naaka jaka". ⁴⁴ Iikiro jiyatakaanakitziro Jesús ikinkithatanaki pankotsi-itiki japatotapiintaita okaatzi saikatsiri Galilea-ki.

5

Kaari jiñaitapiintzi shiryaataantsi

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Okanta kitiiyiri, isaiki Jesús inkaarithapiyaaki Genesaret. Jawitsinaimatakiri atziri ikaatzi piyowintakariri ikimisantziro iñaani Pawa. ² Ari jiñaaki Jesús apiti pitotsi opiryaatakotaki opaayaaki. Tikaatsi otitanyaaawoni, tima ikiwaiyatziironi ishiryaaaminto. ³ Otitapaaka Jesús pitotsiki. Tima iri ashitawori Simón jiroka pitotsi, ikantakiri jotyaan-tiro kapichiini niyanki. Ari isaikantanakawo Jesús pitotsi, jitaanaawo jiyotaayanairi atziri. ⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, ikantzi: "Simón, paanakiro pipito niyanki inkaari, ari pishiryaatiri". ⁵ Ari jakanaki Simón, ikantzi: "Ari noshiryaawitaka tsiniripaiti, tikaatsi nayiri. Iiroka kantanari, aritaki nimatakiro". ⁶ Jimatakiro ishiryaaatzi, jaaki ojyiki shima, irootaki onthatyimamimi ishiryaaaminto. ⁷ Ikaimawakotairi itsipatapiin-tari ishiryaaatapiintzi jimitakotiri. Ikanta jiyaatashitanakiri, ikinakotaiyakini pashiniki pitotsi, ijaikitakiro apitiroiti, iroowitainchami intsitsiyakotaiyini. ⁸ Ikanta jiñaakiro Simón Pedro awisaintsiri, jotzirowashitanakiri Jesús, ikananakiri: "Pintainkapithatina pinkathari, kaaripiroshiriri ninatzi naaka". ⁹ Tima antawoiti ithaawanaki Simón jiñaaki jaaki ojyiki shima. Ari ikimitakari iijatzi maawoni itsipataiyarini. ¹⁰ Jimatsitanakawo Jacobo iijatzi Juan, itomipaini Zebedeo, tima iri itsipatakari Simón. Iro kantzimaitacha Jesús ikananakiri Simón: "Iiro pithaawashiwaita, onkimitaiyaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaatakagaimiri". ¹¹ Ikanta jaatakotaiyapaani, jookawintanakiro maawoni, jyo-aataiyanakirini Jesús.

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Okanta pashini kitiiyiri jariitaka Jesús nampitsiki, ari ipokakiri imatziri pathaawontsi. Ikanta jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: "Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina". ¹³ Ipoña jakotanaki Jesús, jantantakari kapichiini jako, ikantziri: "Nokowi, pishintsitai". Ishitakotanaki ipathaawita. ¹⁴ Ari ikantziri: "Tii nokowi pinkinkithatakotina. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsaitari, pimonaatiro josankinatakiri Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, onkantya jiyotantaitaari shintsitaimi". ¹⁵ Iro kantzimaitacha ikimakoyiitanakiri intaina Jesús. Ojyiki atziri piyowintakariri ikimisantziri. Ikowaiyini joshinchaayitainiri iijatzi imantsiyariti-paini. ¹⁶ Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori otzishimashiki, ari jamanari.

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Okanta pashini kitiiyiri jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakini Fariseo itsipayitakari Yotzinkariiti, poñaayitachari nampitsiki Galilea, Judea, iijatzi Jerusalén-ki. Tima otyaantakari Jesús ishintsinka Awinkathariti, kantatsi joshinchaayitiri mantsiyari. ¹⁸ Ipoña jariitaiyapaakani atziri jinatakotakiri shitashintsiki apaani kisopookiri. Ikowawitaiyakani intyaakaapaakirimi pankotsiki, jomaryaakotirimi isaikaki Jesús. ¹⁹ Tii okantatzi intyaakairi, tima ojyiki atziri piyotaincha. Jatiitakaanakiri jinoki pankotsiki, jimoontakiro pankotsi, jowaiyatkotakiri mantsiyari josatikantanakari piyowintakariri Jesús. ²⁰ Ikanta Jesús jiyotakoshiritawakiri ojyiki jawintaakari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: "Ajyininká, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka". ²¹ Ikanta ikimawaki Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, ikantashiritaiyanakini: "Ithainkatziiri Pawa jirikawi. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, aparoiroini ikantakaawo Pawa". ²² Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakotakiri, ari josampitzi: "¿Iitama pikinkishiriwaitashitantari?" ²³ ¿Tiima okamiitathi nonkanti: 'Ipiyaakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?' Irooma pikowiri nonkantiri: 'Pinkatziyi, piyaatai'. ²⁴ Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari". Ipthokashitanakari mantsiyari, ikantziri: "Pinkatziyi, paanairo pishitashi, piyaatai". ²⁵ Piriintanaka kisopookiri, jaanairo ishitashi jomaryaantawitiri. Iñaitawairi jiyatai ipankoki, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. ²⁶ maawoni atziripaini iyokitzi ikantaiyanakani, ikimoshiriwintanakiri iriroriiti Pawa. Ithaawankakiini ikantaiyini: "Tii añaapiintziro kimityaawoni jiroka".

Jaantaitanakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ikanta ishitowanai Jesús, jiñaapaakiri iitachari Leví isaiki irirori ikowakotziri kiriiki ijyininka, ikantapaakiri: “Poyaatina”. ²⁸ Katziyanaka Leví, jookanakiro maawoni, joy-aatanakiri.

²⁹ Ipoñaashitaka Leví, jaanakiri Jesús jomoshirintya ipankoki itsipataanakiri jiyotaani. Ari jiyaatsitakari iijatzi ojyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka, ojyiki jatayi-taintsiri pashini. Ari ikaataiyakini jowaiyani. ³⁰ Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkari-iti, jiñaanaminthakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Litama pitsipatantariri powaiyani kaaripiroshiriri, kowakotziriri kiriiki ijyininka?” ³¹ Ipoña jakanaki Jesús irirori, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri, ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ³² Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri naaka nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowa-yaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Ipoña josampiitakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Iriima jashi Juan, ipoña jashi Fariseo-paini, owanaa itziwintapiintaiyani irirori, jamanaiyani iijatzi. Noñiiri piyotaani iiroka, tii itziwintanita, owawaiyitacha, irawaitatsi imiri”. ³⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashirini-intaitaya? ³⁵ Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitaya”. ³⁶ Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “Apaani pajiatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapi owakiraari, ari imapirotanaty osagaanaki aririka amithatanaty owakiraari. Tii okamiithapirotakairo pajiatori ikithaataitari jowapatankaitantyaawomi owakiraari. ³⁷ Tii inkamiithati iijatzi pajiatori mishinantsinaki jowantayiyiityaawo iiryaaatsiri imiritaitari. Aririka jowantayiyiityaawo, ari isanaryaanaki, apaawaitashitanaty imiritaitari, iijatzi inkimitaty mishinantsinaki irirori. ³⁸ Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantayiyiityaawo iiryaaari imiriitari. Iro iiro japaawaitanta apitiroiti. ³⁹ Ikaatzi amitawori imiritawo poitatsiri, iiro jamitaawo imiritayyaawo iiryaaari. Inkantapiinti: ‘Iro kamiithatatsi amirityaawo poiri’”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús kitijyiri jimakoryaantaitari

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Okanta kitijyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús pankirintsimashiki. Ikanta jiyotaanipaini joyiikitanaki okithoki, jamirokakitakiro onkini joyaawo. ² Tii inimotziri Fariseo-paini, josampiitakiri ikantziri: “¿Litama poyiikitanawori? ¿Tiima piyotzi tii oshinitaantsitzi kitijyiriki jimakoryaantaitari?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tiima piñaanatakotziri iiroka ikanta pairani David-ni itsipayitakari ikaataiyini owamaimawitankariri itajyi? ⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jaakiro tasorintsitanta, jowakawo irirori, ipayitakiri iijatzi ikaatzi itsipayitakari. Tima tii oshinitaantsiwita jowaiityaawo, apa jowapiintayitawo Ompiratatorintsitaari”. ⁵ Ipoña ikantaki iijatzi: “Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotziri irirori, janairo jiroka kitijyiri”.

Atziri kisowakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Okanta pashini kitijyiri jimakoryaantaitari, ityaaki Jesús japatotapiintaita, jiyotaan-tapai iijatzi. Ari isaikakiri atziri kisowakotatsiri jakopiroriki. ⁷ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, aamaanai jowakiri Jesús jiñiiri aririka joshinchagairi mantsiyari kitijyiriki jimakoryaantaitari, onkantantyaari inkantakotiri. ⁸ Iro kantzimaitacha Jesús, jiyotaki irirori iita ikinkishiriyitakari. Ikaimakiri atziri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. Pokapaaki kisowakori, ikatziyapaaka. ⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi nosampitayimini: ¿Otzimikama shinitaantsitatsiri atziri kitijyiri jimakoryaantaitari? ¿Ti-ima okantzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsi owamaanti? ¿Iiroma okantzi antiro kamiithari, irooma kamiithatatsi ankaaripirowaiiti?” ¹⁰ Ikimpoyaanakiri piyowintakariri, ipoña jiñaanatanakiri mantsiyari, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka, akotsitanai kamiitha. ¹¹ Iro kantzimaitacha jirikapaini, antawoiti ikisiayanakani. Ikinkithawaitaiyakini tsika inkantiri Jesús.

Jiyoshiitaki Jesús 12 Jotyaantapirotani

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

* 5:35 Iriitaki Jesús ojyakaawintachari jaka. Iriitaki kimitakariri jaawakaayita atziri. Kantakotachari iijatzi jaka, aririka jaayitakiri iimintaitari, irijatzi kantakotacha aririka jowamaayitakiri, ojyiki jowashiriwaitanaty jiyotaanipaini.

¹² Ipoña itonkaanaki otzishiki jamañaari Pawa. Ari jaakowintakawo maawoni tsiniripaiti jamana. ¹³ Okanta okitiijyitamanai, japatotakiri maawoni jiyotaani. Ari jiyoyaaki ikaatzi 12, iriitaki jiyiyatikiri Otyaantapiroriiti. ¹⁴ Jirika ikaatzi jiyoyaakiri: Simón, iri jiyatikiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés iririntzi Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakiri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón jiyaitziri kisakowintantaniri, ¹⁶ ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. Ipoñaapaaka iijatzi Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini paata.

Ikinkithataakiri Jesús ojyiki atziri

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari jiyotaani. Ari isaikaiyapaakini owintinipathatzi. Ojyiki atziri piyowintapaakariri, Judea-jatzi, Jerusalén-jatzi, Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Ipokaiyakini jirikapaini inkimiro ikinkithatakotziri Jesús, ikowaiyatziimi iijatzi joshinchaayitairi imantsiyaritipaini. ¹⁸ Tima ikaatzi piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi. ¹⁹ Ikowaiyakini atziri jantantawatyaaari kapichiini jako, tima otzimimotziri Jesús ita-sorinka, joshinchaayitakiri maawoni.

Ikinkithatakoitziri kimoshiritaatsini iijatzi ashironkaachani

(Mt. 5.1-12)

²⁰ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri jiyotaani, ikantziri: “Kimoshiri pinkantaiya ashironkainkari, tima irokataki ñagaironi impinkathariwintantai Pawa.

²¹ Kimoshiri pinkantaiya piñaawitawo iroñaaka pitajyaaniintawaitzi, tima irootaintsi piñiuro pinkimaniintaiya. Kimoshiri pinkantaiya piñaayiwitawo piraaniintawaita iroñaaka, tima irootaintsi piñiuro pishirontawaitaiya.

²² Kimoshiri pinkantaiya onkantawitaty piñaawitawo iroñaaka inkisaniintayitimi, jookathaitimi, inkawiyawaititimi, imanintawaititimi, okantakaantziro poshiritaari Itomi Atziri. ²³ Thaaminta pinkantayitaiya, pinkimoshiriyitai, tima Pawa pinayitaimini inkitiki. Pinkinkishiritakotyaawo tsika ikantayitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri, irootaki awijyomotimini iijatzi iiroka iroñaaka.

²⁴ ¡Inkantamachiitiri ajyaagantzinkariiti! Tima aritaki iñaayitakiro iroñaaka inintaawaiyitaka.

²⁵ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñiirori iroñaaka ikimaniintayita! Tima ari iñiuro paata irirori intajyaaniintai. ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñaayitziirori iroñaaka ishirontawaita! Ari iñiuro paata inkimaatsiwaitaiya, ari jiraawaitaiyaari iijatzi.

²⁶ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi jasagaawintaitari iroñaaka! Tima ari ikimitaawitakari pairani kimitakowitariri Kamantantaniriiti”.

Pitakotyaari kisaniintayitizimiri

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Iro kantzimaitacha pinkimi nokantzi naaka: Pitakotaiyaari ikaatzi kisaniintayitizimiri, paapatziyaiyaari. ²⁸ Iiro pipiyatari kijimawaitzimiri. Pamanakoyitaiyaari thi-yakowintzimiri. ²⁹ Aririka impajaitimi kajyitapooki, pishinitiyaaari japitiroryaapootimi impajatimi. Aririka inkowaiti jagaitiro piithaari posaawantapiintari, pishinitiniri jaanakiro pikithaatakari iijatzi. ³⁰ Aririka inkantayitimi: ‘Pimpina’, kamiithatatsi pimpimantaniti. Aririka jayitaitimiro pashitari, kamiithatatsi iiro pikifiaanikowintziro. ³¹ Pikowirika jitakoyitimi, pitawatyaaawo iiroka pitakotantya.

³² Iriirika pitakotashitaty ikaatzi itakoyitizimiri iiroka, ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³³ Iriirika paapatziyashitatyaaari ikaatzi aapatziyimiri iiroka ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³⁴ Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, impoña pimpawakiri tima piyotzi ari jimataimi iiroka paata. ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintziri kaaripiroshiriri. ³⁵ Pitakoyitaiyaari iiroka kisayitizimiri, iiro pipiyatari. Pimpimantaniti aririka inkamitayitimi, iiro poyaawinta jimayitaimi iiroka. Antawoitimpinayitaimi, itomitaimi Jinokijatzi. Imapiro jitakoyitakiri irirori maawoni kaaripiroshiripaini. ³⁶ Ikimita Ashitairi jitakotanta, ari pinkimitanaiaari iiroka”.

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi

(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Iiro pookimotantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Iiro piyakowintantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Aririka pimpiyakotanti, ari jimayitaimi iiroka paata. ³⁸ Pimpimantanitai, tima ari jimayitaimi iiroka paata, janaakaayitaimiro iiroka okaatzi pipimantakiri. Tzimatsirika pantakiri, ari inkimiyitaimi paata iiroka”.

³⁹ Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “¿Kantatsima inkathatawakaiya kaari amintsini? ¿Tiima ari imparyaaki apitiroiti omoonakiki? ⁴⁰ Tii iñaitzi apaani iiniro jiyotaitziri

janaakotiri yotairiri. Irooma paata aririka jiyotaapiroitakiri ari inkimiyaiyaari yotairiri pairani. ⁴¹ ¿Litama pikowantari pamininiri pashini tyaakitachari jokiki? Pitawatyaaowo iiroka paawairo antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ⁴² Tima iiro okantzi pinkantiri pijjininka: ‘Pimpoki, nayimiro tyaakitakimiri pokiki’. Aña tzimataitatsi pokiki iiroka antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ¡Thiyyinkari! Pitawaiyaawo paawairo iiroka tyaakitakimiri pokiki, inkini pamininiri pijjininka tyaakitainchari kapichiini jokiki”.

Ari jiyotzirori onkithokitanakirika
(Mt. 7.15-20)

⁴³ “Inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ñaitziro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, tii kamiithaini ñaitiro onkithokiti. ⁴⁴ Tima okaatzi kamiithayitatsiri chochoki, tii okamiithawaitashita apaniroini, aña iro kantakaawori owaato okamiithatzi iroori. ¿Añiiroma higo onkithokitantyaawo owaato kitochii? ¿Kantatsima uva okithokitantawo kitochii iijatzi? ⁴⁵ Ari ikimiyitanaari kamiithashiriri ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitzi. Iriima kaaripiroshiriri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitzi. Tima okaatzi ikinkishiriyitari, irootaki ñaaniiyitari iijatzi”.

Ikinkithatakoitzi apiti owatzikirori ipanko
(Mt. 7.24-29)

⁴⁶ “¿Litama ikantantayitanari: ‘Pinkathari, pinkathari?’ Tiimaita jantaitanawo okaatzi nokantayitzi. ⁴⁷ Tzimayitatsi matanairori okaatzi nokantayitzi. Jiroka ikimiyitanaari: ⁴⁸ Ikimitakari atziri witsikatsiri ipanko, ikiyashitakiro itzinkami okisopathatzi kipatsi, jowatzikakiro. Opoña opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsii pankotsi, tii iiwokiro. Tima jowatzikaitakiziro kamiithaini okisopathatzi kipatsi. ⁴⁹ Iriima piyakotzirori nokantayitzi, kaari antanaironi. Ikimitakari atziri witsikawitachari ipanko, tiimaita ikiyashitziro inthomainta. Okanta opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsii, tyaanaki. Tii jiiñaitairo”.

7

Joshinchagairi Jesús jotzikatani ijwari owayiriiti
(Mt. 8.5-13)

¹ Aritaki ithonkanakiro Jesús ikinkithatakairi atziripaini, jatai nampitsiki Capernaum. ² Ikanta imantsiyataki jitakopirotoni jotzikatani ijwari owayiriiti Roma-jatzi, irootaintsi inkamimi. ³ Ari ikimawintakiri Jesús, jotyaaantaki jantarikipiroti Judá-mirinkaiti, inkaimiri Jesús, joshinchagairiiti jotzikatani. ⁴ Ikanta jiyaatashitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Okowapirotatya pimitakotiri ijwari owayiriiti, ⁵ tima jaapatziyapiintakina, jiwitsikakina pankotsi tsika napatotapiinta”. ⁶ Ikanta Jesús, joyaatanakiri. Iro jariitantyaarimi ipankoki, itonkiyotakari ijyininkathori ijwari owayiri, iriitaki pashini jotyaaantakiri, ikantapaakiri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jiwari, ikantzi: ‘Kaaripirori ninatzi naaka, iiro pityaa-pankotana.* ⁷ Irootaki kaari niyaatashitanzimi noñiimi naaka. Apa nokowi piñaani pinkantakaantawakiri nompiratani, aritaki ishintsitai. ⁸ Tima tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiri nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nonampiri: ‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro’”. ⁹ Ikimawakiri Jesús, iyokitzi ikantanaka, ikantanakiri itsipatakari: “Iriitaki matakirori jirika ikimisantzi, tii itzimi jaka Israel-ki ajyininka kimityaarini jirika. Imapiro”. ¹⁰ Ikanta ipiyayani pankotsiki jotyaaantakiri, ñaapaatziiri jotzikatani, shintsitai imantsiyawita.

Jañaakagairi Jesús iintsiti kamatsiri oimi

¹¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Naín, iri itsipayitaka jiyotaani. Ojyiki iijatzi atziripaini. ¹² Iro jariitzimataka nampitsiki, itonkiyotakotantaka jagaitziri kaminkari inkitaitari, apintzi jinatzi otomitari tsinani kamatsiri oimi. Ojyiki atziri oyaatakirori jiroka tsinani. ¹³ Ikanta Jesús ñaawakiro tsinani, antawoiti jitakoshirintanakawo. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaitaka”. ¹⁴ Ipokapaaki okaakiini, jotirotopaakiro jowantaitakariri. Katziyaiyapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Iwankari, iiroka noñaanatzi, pimpirintai”. ¹⁵ Piriintanaa kamawitainchari ñaawaitanai. Ikathatanairi Jesús irojatzi inaanatiki. ¹⁶ Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi ñaakiriri. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikan-taiyanakini: “Pokataiki ñaapirori Kamantantaniri”. Ipoña ikantaiyini iijatzi: “Pokataiki Pawa iri nishironkayitaini aaka”. ¹⁷ Ithonka ikimakoyiitanakiro jantakiri Jesús maawoni Judea-ki, iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi saikanampitatsiri janta.

* 7:6 Jirika ijwari owayiri kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri kaari ijyininkata.

Jotyaantakiri Juan jiyotaani
(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikimaki irirori okaatzi awisaintsiri, ikamantakiri jiyotaanipaini. Ari jiyoshiitaki apiti jiyotaani, ¹⁹ jotyaantakiri josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jiitaitziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaayaari?” ²⁰ Ikanta ipokaiyakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Jotyaantakina Juan owiinkaantantani nosampitimi: ¿Iirokama jiitaitzi ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaayaari?” ²¹ Tima iikiro joshinchaayitatziri Jesús kantawaiyitachari mantsiyari, ikaatzi piyarishiritatsiri, jokiryaakaayitai oiyiki kaari aminatsini iijatziri. ²² Irojatziri ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maawoni okaatzi piñaayitakiri iiroka nantakiri, okaatzi pikimakinari iijatziri. Tima naminakaayitairi kaari aminatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, nokimakaayitairi ashikimpitari, noshinchaayitairi imatziri pathaawontsi, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakoyitainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi. ²³ Irootaki inkimoshiritantayaari inkaati kaari kisoshiriwintainani”.

²⁴ Ikanta ipiyaiyanaani jotyaantani Juan, josampitanakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantziri: “¿Litama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki janta otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki apaani kimitawori sawoo ojyiwatonkitakaawo tampiya okantakaantziro tii ithaamintashirita? ²⁵ ¿Piñaakirima jowaniinkatya ikithaataka? Tima maawoni ikaatzi nintaawaitachari, owaniinkapirowaitachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharinti. ²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakini Kamantantaniri jinatziri. Tima jimapirotatziri irirori janaakiri Kamantantaniripaini. ²⁷ Iriitaki josankinatakoyiitaki pairani, iñaanatzi Pawa itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi,
Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziriti ikaatzi tzimawitainchari, tikaatsi apaani Kamantantaniri anairini jiyotanakariri Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Pawa inkitiki, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan”. ²⁹ Jirika atziriti jowiinkaayitakiri Juan itsipataakiri kowakoyitziiriri iijininika kiriiki, jiyotanairi tampatzikashiriri jinatziri Pawa. ³⁰ Iriima Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti tii jishinita jowiinkaayitiri Juan, ari japaatziro okaatzi jantzimotantiri Pawa.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: “¿Litama nonkimitakaantiriri jirikaiti? ³² Nonkimitakaantiri owajyaantawairintzi iintsi aririka jojyakaantawaiti ikaatzi jiryaanaitayini, inkantawakiaayaani: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitantaayaari’. Iiromaaita ikowi. Impoña inkantawakia iijatziri: ‘Incha amampaawaitya owashiritantaayaari’. Iiro ikowimaita iijatziri. ³³ Iro jimayitakiri jirikaiti. Jiñaawitakari Juan, itzitapaakawo irirori owanawontsi, tii jimiritawo kachori, iro kantzimaitacha ikantakotaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatziri’. ³⁴ Ipoña ipokaki Itomi Atziri, tii itziwaitapaakawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori. Ikantakotaiyakiri: ‘Kaaripirori jinatziri, niyawairintzi jinatziri, shinkiryaantzi, jaapatziyari kowakotziriiriri kiriiki iijininika, jaapatziyari iijatziri kaaripiroshiriri’. ³⁵ Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awisayitaatsini”.

Jariitiri Jesús Fariseo iitachari Simón

³⁶ Ikanta Fariseo jaanakiri Jesús jowakiaayaari. Ariitaiyakani ipankoki, saikapaaki Jesús jowapiintaita. ³⁷ Okanta apaani kaaripiroshiriri tsinani nampitawori janta, okimakow-intakiri Jesús ipokaki ipankoki Fariseo jowaiyaani, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantawo onaki jiwitsikaitziro mapinaki.† ³⁸ Okatziyimotapaakari iitzikontakiri Jesús, iraimotapaakari. Othaatanaka oyaaki okiki ajyitakiri iitziiki, ojyitanzimaitari oishi. Ipoña onintaakiwaitanakiri, osaitantanakari kasankaari. ³⁹ Ikanta jirika Fariseo amakiriri Jesús, ikantashiritanaki: “Imapirotatyirimi jirika ikamantantirintzi, ari jiyotakiromi tsika okantawaita jiroka tsinani otirotakiriri, tima kaaripiroshiriri inatziri”. ⁴⁰ Ipoña Jesús ikan-tanakiri Fariseo: “Simón, tzimatsi nokowiri nonkantimiri”. Ari ikantzi: “Incha pinkanti-nawo yotaanari”. ⁴¹ Ipoña ikantzi: “Apaani atziri, ipakiri iriikiiti pashini apiti atziri. Apaani ipaki 500 kiriiki, iriima pashini ipakiri 50.‡ ⁴² Okanta osamanitakiri, tii okantzi jirika apiti atziri joipiyairi kiriiki, ipiyakoitairi jiriwiitani apitiroiti. Incha pinkantina, ¿Itzimikama itakopirotantachani?” ⁴³ Ikantzi Simón: “Nokantzi naaka iri itakopirotantacha atziri ipiyakopiroitakiri jiriwiitani”. Ari ikantzi Jesús: “Ari pimatakiro pikantakiri”.

† 7:37 Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, jiitaitziri pashiniki nampitsi “alabastro”. ‡ 7:41 Ikantakoitzi jaka “kiriiki”, iriitaki ikantaitziri pairani “Denario”.

44 Jaminanakiro Jesús osaikaki tsinani, ikantziri Simón: “¿Píñaakiro antakiri jiroka tsinani? Notyaapankotakimi iiroka, tiimaita pipana jiñaa nonkiwakiitapaatyaari. Irooma jiroka tsinani, okiwakiitantakinawo oyaaki shitowanaintsiri okiki, opoña ojyitantakinawo oishi. 45 Tii pinintapootawakina piwithatawakina iiroka, irooma jiroka tsinani ojyiki onintaakiitakina. 46 Tii pisaipatziitotantinaro iiroka yiinkantsi pimpinkathatina, irooma jiroka tsinani, osaitantakinawo kasankaari noitziki. 47 Ojyiki okaariproshiriwitaka jiroka tsinani, ipiyakoitainiro tima ojyiki itakotakina. Iriima tsika itzimi ipiyakoitziri kapichiini, kapichiini jitakotanta”. 48 Ipoña ikantanakiro tsinani: “Ipiyakoitaimiro okaatzi pikaariproshiriwitaka”. 49 Ikantaiyanakini ikaatzi itsipataiyarini: “¿litatyaama jirika imatantyaawori impiyakotatiro kaaripiro?” 50 Iikiro Jesús ikantanakitziiro tsinani: “Piyatai kamiitha, tima iro pawisakoshiritantaari pikimisanantai”.

8

Tsinani imitakoyitakiriri Jesús

1 Ikanta Jesús itsipayitakari 12 jiyotaani, ithonkakiro nampitsi ikinkithataki, ikinkithatakotakiri Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai. 2 Ari itsipatakawo iijatzi tsinaniiti okaatzi joshinchaayitairi opiyarishiriwitaka, iijatzi okaatzi mantsiyawitachari. Jiroka okaatzi oyaatakiriri: María jiyiitzi iijatzi Magdala-jato ñiiriri ikaatzi 7 piyari, 3 opoñaapaaka Juana iina Chuza jompiratani Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari itsipatakawo iijatzi pashinipaini tsinani okaatzi papiintakiriri kiriki Jesús.

Joyakaawintziri Jesús pankiwairintzi (Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

4 Ipoña ipiyowintapaakari Jesús ojyiki atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Joyakaawintatziiniri okaatzi jiyotaayitziiriri, ikantziri: 5 “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiwai. Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ithonka jaatzikakiitakiro, ipoña ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. 6 Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi kipatsi. Okanta ojoyookawitanaka pankirintsi, sampiyashitanaki, tima tii irinkapathatayi kamiithaini kipatsi. 7 Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi. Okanta ojoyookawitanaka, kamanaki anaanakiro kitochiimashi. 8 Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana okanta ojoyookapaaki, kithokitanaki. Apaanipaini jyookapaintsiri kamiitha tzimayitai 100 okithokiki”. Ipoña ikantanaki Jesús: “Kowirori inkimathatiro, jowakimpitatya inkimisanti”.

9 Ikanta jiyotaani Jesús josampitakiri iita ojyakaawintari okaatzi jiyotaantakiri. 10 Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iirokaiti nonkamanti kaari piyowitaiyani, ontzimatyii piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. Iriima pashinipaini, iiro nokamantziri irirori, apa nojyakaawintiniri. Ari onkantya jaminawitya jirikaiti, iiro jiñiimaitawo. Ari inkimawityaawo, iiro ikimathatawakiro nokantawitariri. 11 Jiroka ojyakaawintachari: Jiroka okithoki ipankiitakiri, iñaanira Pawa ojyakaawintachari. 12 Okaatzi ookakitapainchari aatsiki, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki kamaari imaijantakaapaakiri, tima tii ikimisantzi, iiro jawisakoshiritai. 13 Ari okimita ookakitapainchari omapipookitzi, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi thaankipiroini ikimisantawitanaka. Tii jiyotakopirotyiiro ñaantsi, jowajyaantanakiro ikimisantzi. Tii ikisashitawo jantakaaitiri kaaripiroiri, ikimiwaitakawo pankirintsi kaari tyaapirotatsini oparitha inthomainta kipatsiki. 14 Ari okimita ookakitapainchari okitochiimashitzi, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi. Okantakaantziro okantzimoshiriwaitari, ikinkishiritakotawo jajyaagantya, inintawaitziro inthaamintawaitya. Iro anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, ikimitakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. 15 Irooma okithoki ookakitapainchari okamiithawanitzi kipatsi, ojyakaawintziri kimsantanairori ñaantsi, kamiithashiri ikantanaa, joyakotanaawo pankirintsi saankana ijyookanaki, ojyiki okithokitanaki”.

Onkoñaatakoyitai manakowitainchari (Mr. 4.21-25)

16 Ipoña ikantaki iijatzi: “Ankowiirika ootyaari ootaminto, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña tii. Owakotziri jinoki inkini inkoñiinkatakoti akaataiyini. 17 Ari onkimityaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. 18 Paamaakowintyaawo okaatzi pikimakiri.

Tsikaatika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairi ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iñiuro iuro otzimimopirotairi”.*

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okanta opokashitakiri inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini oñiuri. Tiimaita okantzi oñiuri jotzikaakiro atziri piyowintakariri. ²⁰ Ipoña ikantaitakiri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaatzi kimanairori iñaani Pawa, jantanairo okaatzi ikowakairiri, iriitaki nirintzitari, iro nonaanatitari”.

Jomairintziro Jesús tampiya

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanari jiyotaani, ikantanari: “Thami amontyi intatsikirona”. Jataiyakini. ²³ Ikanta jimontyaakotaiyini, maanaki Jesús. Ari omapoka-paakari antawoitampi, antawo otamaryaatanaki inkaari, kitaatapaaka jiña pitotsiki, iroowitaincha intsitsiyakotaiyini. ²⁴ Ari jowakiryaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¡Yotaanari! ¡Antsitsiyakotaiyil!” Piriintanaka, iñaananakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ipoña ikantziro inkaari iijatz: “¡Pimairyatzi!” Awisanaki tampiya, mairyatanai. ²⁵ Ipoña ipithokashitari jiyotaani, ikantziro: “¿Tsikama okinaki pawintaani?” Antawoitampi ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani jiyotaani ithaawankakiini: “¿Litatyakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintziro iijatz inkaari?”

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta jimontyaanakawo Jesús intatsikirona inkaari Galilea, ariitaka inampiki Gadara-jatzi. ²⁷ Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri. Pairanitaki piyarishiritaki tii ikithaataa, tii jamitaiya isaikai pankotsiki, ari isaikawaitzi kitataarimashiki. ²⁸ Ikanta jiñaawakiri jariitapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotirowashitapaakari. Kaimanaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri! ¿Tsikama pinkantaitinaka? Tii nokowi powashironkaina”. ²⁹ (Tima ikisawitawakityaari piyari jowajyaantairiita shirampari. Pairanitaki piyarishiritakaawitakari. Ojyiki joojowitanti ashirotha, ithatyiro. Ishiyashiyawaita otzishimashiki ikantakaari piyari.) ³⁰ Ipoña Jesús josampitakiri piyari, ikantziro: “¿Tsikama piitaka?” Jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’”. Tima ojyiki ikaataiyini.† ³¹ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi papirotaiyanini”. ³² Ari ipiyotaiyani ojyiki chanchi joshintagayini. Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chanchi-ki”. Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatiro”. ³³ Ikanta jyikiyantzi, jatanaki ipiyota chanchi. Irojatz ishiyantanakari tsika impiitatz otzishi, mitaiyapaakini, ari ithonka ipiinkaki inkaariki.

³⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri chanchi-paini, shiyaiyanakani ikamantantapaaki namptsiki, ikamantakiri iijatz maawoni saikayitatsiri jowaniki. ³⁵ Pokaiyapaakini atziri jaminoro okaatzi awisantsiri. Ipoña jiyaatashiitanakiri Jesús. Iñaitapaatziiri piyarishiriwitachari isaikaki itsipatakari, ikithaataka, kamiitha ikantanaa. Antawoitampi ithaawaiyanakini. ³⁶ Ikaatzi ñaakirori inkaanki awisantsiri, ikamantawakiri pokayitantsiri, ikantziro: “Piñiuri piyarishiriwitachari, iriitaki Jesús owawisaakotairiri”. ³⁷ Ikanta maawoni Gadara-jatzi, ikantakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. Iro ikantanari, tima antawoitampi ithaawantanakari. Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸ Ari ikantawitawaari jowawisaakotairi: “Nokowi noyaatanakimi”. Jakanaki Jesús, ikantanakiri: ³⁹ “Iuro poyaatana, piyaatai piyininakiki pinkamantapai, pinkantiri: ‘Jowawisaakotaana Pawa’”. Ari jimatakiro shirampari, jatai ikamantantapairo okaatzi jowawisaakotairi Jesús.

Irishinto Jairo opoña tsinani otrotsitakiriri iithaari Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ikanta ipiyaa Jesús, thaaminta ipiyowintawaari atziri, tima iri joyaakoniintakiri. ⁴¹ Tzimatsi shirampari jiita jairo, iriitaki jiwatokaantatsiri japatotapiintaita. Ari iñaapaakiri Jesús, jotirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Nokowi piyaati nopankoki”. ⁴² Tima okamimatatz japintoti irishinto. Ari tzimaki 12 osarintsiti. Ikanta joyaatziri atziripaini jirika Jesús, jawitsinaimatanakiri.

* **8:18** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapichiinirika pikimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, ojyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakiyimiuro”.

† **8:30** Jiroka waironsi “Jyikiyantzi”, irojatz ikantsitairi “legión”.

⁴³ Tzimatsi iijatzzi tsinani kimaatsiwaitachari osokaata, tzimakotaki 12 osarintsi ashironkaawaitaka, apirotakiro opimantziro tzimimowitawori opinatantariri aawintantzinkari, tikaatsimaita kantironi joshinchihiro. ⁴⁴ Okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotsitakiri kapichiini opatziki iithaari. Apathakiro ishitanaki osokaawaita iraanii. ⁴⁵ Ipoña josampitantanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka otirotakinawori noithaari?” Tikaatsi kamantatsini iita otirotakiniriri. Ipoña Pedro itsipatakariki ikaatayini, ikantzi: “Yotaanari, tima piñiiri jawitsinainatakimi ojyiki atziri, iikiro pikantatzi: ‘¿Iitaka otirotsitakinawori noithaari?’ ” ⁴⁶ Iikiro ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi otirotsitakinawori noithaari. Timanokimawakiro noshintsinka tzimatsi oshinchaashitakari”. ⁴⁷ Okanta oñaakiro jiroka tsinani tii imanakota okaatzzi antakiri, antawoiti othaawanaki, opokashitapaakiri Jesús, otzirowashitapaakari, maawoni ikimaitakiro okinkithatakota, ikimaitakiro iijatzzi tsika okanta omapokanaka oshintsitai osokaawaiwita. ⁴⁸ Ikantanakiro Jesús irirori: “Tsinani, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya”.

⁴⁹ Tikiraamintha ithonkoro Jesús jiñaanatziro tsinani, ariitapaaka poñainchari ipankoki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakiri: “Kamaki pishinto, aritapaaki poñaashirinkiri yotaantaniri”. ⁵⁰ Ikanta ikimakiri Jesús ariitapainchari, ikantanaki irirori: “Iiro pithaawashiwaita. Pawintaiyaana, aritaki oshintsitai”. ⁵¹ Ikanta jariitaiyapaakani pankotsiki, tikaatsi ishiniti intyaapaaki, apa Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori irishinto, onaanati. ⁵² Ojyiki irakotaiyawoni kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Iiro piragaiyani, tii okami iintsi, imakoryaazi”. ⁵³ Thainkashiri jowawitakari Jesús, tima imapiro ifaitakiro kamaki iintsi. ⁵⁴ Ikanta Jesús joirikawakotapaakiro, ifaanatzimaitawo shintsini ikantziro: “iTsinani, pimpiiriinti!” ⁵⁵ Piyashiritapaaka iintsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari”. ⁵⁶ Iyokitzi ikantanaka ashitawori iintsi. Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Tii nokowi pinkamantantiro okaatzzi piñaakiri”.

9

Jotyaantatziri 12 yotaari

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani ipasapiyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri piyari iijatzzi mantsiyarintsi. ² Jotyaantakiri inkamantantiro tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joshinchaayitiri mantsiyariiti. ³ Ikantawakiri: “Iiro paanaki tsika oitya, iiro paanaki pikotzi, pithaati, powanawo, piiriikiti, iiro okantzi paanaki iijatzzi apiti piithaari. ⁴ Aririka pariitayapaankotsiki, ari pimaapiintatyi irojatzzi pawisanantanyaari. ⁵ Iirorika jaapatziyaitzimi janta, pawisapithatiri, potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantyaari tii ikimisantzi”. ⁶ Ikanta jiyaataiyakini jiyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Nãantsi, ojyiki mantsiyari joshinchaayitaki.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes jiiitatziri iijatzzi Tetrarca ikimakowintakiri Jesús okaatzzi jantayitzi, okantzimoshiritanakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añagai Juan owiinkaatananiri”. ⁸ Pashini kantatsiri: “Elías jinatzzi”. Ikantayitzi iijatzzi: “Aamaa pashini Kamanantantani piriintaachari”. ⁹ Irojatzzi ikantantanakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakiri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokimakowintziri iroñaaka?” Ojyiki ikowaki iñiirimi Jesús.

Jowaiyani 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaa otyaantaari, ikamantapairi okaatzzi jantayitakiri. Ipoña japatotawari maawoni, jaanakiri nampitsiki jiiitatziro Betsaida. ¹¹ Iro kantacha yotaiyakini atziri tsika ikinaki joyaatzishitanakiri. Ikanta Jesús jaawakiri kamiitha, ikamantakiri tsika ikanta Pawa impinkathariwintantai, joshinchaayitakiri mantsiyayitatsiri. ¹² Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri 12 jiyotaani, ikantapaakiri: “Potyaantari atziripaini, jamin tsika jimayi, tsika jooay iijatzzi, tima asaikatzi jaka otzishimashiki”. ¹³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri iiroka jooayari”. Ari ikantayini: “Tikaatsi nompriiri, apa otzimi 5 tanta, apiti shima. ¿Pikowima niyaati namanantakininiri jooayari maawoni atziiriiti?” ¹⁴ Kimitaka ikaatayini 5000 shirampariiti apatotainchari. Ikantziri jiyotaani: “Papatoyitiri inkaati 50 atziri poosaikayitiri, ari pinkimitakiri maawoni”. ¹⁵ Ari ikantakiro, joosaikakiri maawoni atziri. ¹⁶ Jaakiro Jesús 5 tanta, apiti shima, jaminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro owanawontsi, ipitoryaakiro ipakiri jiyotaani impayitiri maawoni atziri apatotainchari. ¹⁷ Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani shintsini. Ijaikitai 12 kantziri okaatzzi tzimagaantapantsiri.

*Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi Jesús**(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)*

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús jamanamanaata itsipatarí jiyotaani. Ari josampitakiri ikantziri: “¿Iitama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ¹⁹ Ari jakaiyanakini: “Ikantayitzi Juan-ni oowiinkaatananari pinatzi, ikantayitzi iijatzi Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri iijatzi: ‘Iri pashini piriintaacha itawori Kamantantaniri’”. ²⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantayinika iiroka?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iirokatakaki Cristo poñaachari Pawaki”.

*Ikinkithatakotziro Jesús inkami**(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)*

²¹ Ari ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Iiro pikinkithatakotana”. ²² Iikiro ikantanakitziri: “Ojyiki inkimaatsitakaityaari jirika Itomi Atziri, imapiro inkisaniintina ijiwari Antariproriiti, ijiwari Empiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Ari jowamaakaan-takina. Iro kantacha awisawitayta mawa kitiiyyiri, ari nañagai”.

²³ Ipoña ikantanakiri maawoni: “Tzimatsirika kowatsiri intspatana, jowajyaantiro ikowashiwaiyitari jantiri, onkantawitayta impaikakotaitirimi joshiritaana, intspatapiint-taina kitiiyyiriki. ²⁴ Tima ikaatzi itakowaitachani apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani okantakaantziro ikimisantana, aritaki jawisakoshiritai. ²⁵ Aminaashiwaita otzimimotantzi ojyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña ifñaitairo impiyashitaiya, apaniroini japirowaita. ²⁶ Tima inkaati kaaniwintin-nari naaka, iijatzi noñaaniyitakari, ari jimatapairi Itomi Atziri inkaaniwintapairi paata aririka impiyi jamairo jowaniinkawo, jashi Ashitariri, jashi maninkariiti tasorintsitatsiri”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri iijatzi Jesús: “Tyaaryoo, tzimatsi pikaataki jaka, tikira ikamiita ari ifñanairo tsika inkantya Pawa impinkathariwintanti”.

*Ishipakiryimotziri Jesús jiyotaani**(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)*

²⁸ Okanta awisaki 8 kitiiyyiri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaatya, ari itsi-patanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan. ²⁹ Ikanta jamanamanaata, ari ipashinipootanaki Jesús, kitamaa okantanaka iithaari oshipakiryaanaki. ³⁰ Ifñaitatzi apiti katziyapainchari itsipatapaaakari Jesús, Moisés jinatzi itsipatakari Elías. ³¹ Ari ikatziyayapaakani otapotakiri jowaniinkawo, ikinkithatakotziro tsika inkantya Jesús impiyakaityaari Jerusalén-ki. ³² Ayimatakiri iwochokini Pedro iijatzi ikaatzi itsipatakari. Okanta awijyimotanakiri iwochokini, ifñaatziro jowaniinkawo Jesús itsipatakari apiti koñaatapaintsiri. ³³ Iro ipiyi-matanaka apiti tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “¿Yotaanari, kamiithawaitaki asaiki jaka! Ari niwitsikimiri mawa pankojyitantsi pashi iiroka, jashitya Moisés, jashitya Elías”. Ifñawaitashitanaka Pedro, tii jiyotzi oita ikantziri. ³⁴ Ifñawaiminthaizti Pedro, opamanka-paakiri minkori, ithaawanaki. ³⁵ Ikimatzi ifñawaitaitanaki minkoriki ikantaitzi: “Notomi nitakokitani jinatzi jirika, iriitaki pinkimisantiri”. ³⁶ Okaatapaaki ñaantsi ifñawaitaitakiri, ifñaitatzi apaniroini ikantanana Jesús ikatziya. Tiira ikamantantsitawo jiyotaani tsika ikanta jiñaakiri, jimanani jowakiro.

*Joshinchiiri Jesús iintsi piyarishiritatsiri**(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)*

³⁷ Okanta okitiiyyitamana, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaawo tonkaariki otzishiki, ojyiki pokaintsiri intonkiyotawaiyaari. ³⁸ Ari josatikaka shirampari, kaimanaki shintsini ikantzi: “Jesús, nokowi pamininari napintziti notomi!” ³⁹ Ipiyarishiritatzi, owanaa ikaimakaawaitziri, ishimoripaantitakairi ikamimawaitzi, jompojakaawaitari, tii jowajyaantziri kapichiini. ⁴⁰ Nokantawitakari piyotani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. ⁴¹ Jakanaki Jesús ikantanaki: “Tiitya pikimanitzi iiroka. ¿Tsikama onkaati nosaiki-motanaimi, noñiro namawitakotimiro? Pamakinari”. ⁴² Ikanta jamaitapaakiri iintsi, ishinkiwintakaanakari piyari, tyaanaki isaawiki, antawoiti jompitawaitanaka. Ipoña Jesús ikisakiri piyari, shintsitanai iintsi, jaanairi ashitariri. ⁴³ Iyokitzi ikantaiyanakani atziri jiñaakiro ishintsinka Pawa.

*Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkamimotanti**(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)*

Ipoña japiitakiro Jesús ikantziri jiyotaani: ⁴⁴ “Powakimpitatatyaawo iiroka jiroka ñaantsi, iiro pipiyakotairo. Tima jirika Itomi Atziri impithokashiitayaaari jaakaanaitiri”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha tii ikimathatayironi okaatzi ikantawitariri, tima jimanapithaitatziiri iiro ikimathatantawo. Iro ithaawantayakarini tikaatsi osampitirini oita ikinkithatakotziri.

*Tsika itzimi ñaapirotachani**(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)*

⁴⁶ Ikanta jiyotaani Jesús ikantawakaawintakawo iitakarika ñaapirotachani. ⁴⁷ Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakiri ikinkishiritari. Jaaki iintsi, itsipatapaakari irirori. ⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaatzi aapatziyariri kimitariri jirika iintsi okantakaantziro ipairyiuro nowairo, kimiwaitaka naakami jaapatziya. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyina naaka, kimiwaipirotanaka iri jaapatziyaka tsika itzimi otyaantakinari jaka. Ikaatzi kaari ñaapirotachani iroñaaka jaka, iri ñaapirotaachani paata”.

Ari akaatziri kaari kisaniiintairi
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Ipoña ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, joshinchaakiri piyarishiritatsiri. Tii añiiri ankaatiri jaka, nowajyaantakaakiri”. ⁵⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Iiro powajyaantakairimi, tima ari akaatziri kaari kisaniiintairi”.

Ikisaitakiri Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritaki monkaatzimatapaaka intzinaantaiyaari Jesús, tontashiri ikantanaka jiyaatzi Jerusalén-ki. ⁵² Jotyaantaki iitya aminaantirini janta Samaria-ki. ⁵³ Iro kantzimaitacha tii ikowaiyini Samaria-jatzi inkimotiri, tima jiyotaiyini jiyaatatyi Jerusalén-ki. ⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, tham ankaimakaanti paampari inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, japirotyaata intaiya maawoni”. ⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisanakiri, ikantziri: “Tiitya pikamiithashiritzi iiroka. ⁵⁶ Tii iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impiyashiwaitaiya atziri, ontzimatyii jowawisaakoyitairi”. Irojatzii ikinantanakari pashiniki nampitsi.

Kowawitachari jonyaatirimi Jesús
(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta jiyataanai Jesús, ikantawitawaari aatsiki: “Pinkathari, nokowi noyaatimi tsikarika pinkinayiti iiroka”. ⁵⁸ Jakanakiri Jesús ikantziri: “Apaani otsitsiniro tzimatsi imoo tsika imaapiintzi, iijatzi ikimitari tsimiri tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari”. ⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakiri pashini: “Poyaatina iiroka”. Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, nokowawitaka noyaatanakimi, iro kantzimaitacha nokowi noñaanakiro nonkitatiri nowaapatitari, ari noyaatimiri”. ⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Poyaatina, pishinitiri ikaatzi kamashiriyatsiri inkitairi irirori kamayitatsiri. Ontzimatyii pikinkithatakotairo iiroka tsika inkantya Pawa impinkathariwintantai”. ⁶¹ Ari ikantanakiri pashini: “Pinkathari, nokowi naaka noyaatimi, iro kantzimaitacha pishinitina niwithatapanaaatyaari nojyininka nonampiki”. ⁶² Jakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro paminapiintziro pikiyashitziro piwankiri, tikaatsi paminayitanai pashini. Ari ikimitari kaari owajyaantaironi jantayitapiintziri, tii opantapirotari iñiuro impinkathariwintairi Pawa”.

10

Jotyaantaitakiri ikaatzi 70

¹ Ipoña Jesús jiyoshiitaki pashini ikaatzi 70, apitipaini jotyaantakiri, jiiwatiri nampitsiki tsika inkinanaki irirori. ² Ikantayitzi: “Ikimitakawo atziripaini pankirintsi osampainkatzi, iro kantacha tii itzimapirotzi iitya oyiipataironi. Pamanamanaatyaari iiroka Pinkathari jotyaantiita jatatsini atziriki, tima kowityaacha ojyiki kimisantayitaatsini. ³ Notyaantaiyatiyimi, nonkimitakaantimi jotyaantaitziri ojyika tsika ipiyota piratsi katsimari. ⁴ Iiro paanaki pithaati, piirikiti, pi-zapato-ti. Iiro piwithatantanaka, iiro pinkinkithawaitakari inkaati piñaanakiri aatsiki posamanitzikari. ⁵ Aririka pariyyitaya pankotsiki, piwithatapaatyaari saikatsiri. Pinkantapaakiri: ‘Inkanintha pisaikawaiti kamiitha pipankoki’. ⁶ Tzimatsirika iitya aawakimimi kamiitha, aritaki iñaakiro isaikai kamiitha. Irooma iirorika jaapatziyaitzimi, aminaashita piwithatapaakari. ⁷ Aritaki pimaapiintaty pankotsiki tsika pariitaka, iiro paminaminatzi pashini pankotsi. Ari poyaari, piriro onkaati impayitimiri. Tima apaani antawaitatsiri ipinayitzi. ⁸ Aririka aawakimi kamiitha nampitsiki, poyaawo onkaati impayitimiri janta. ⁹ Poshinchaayitiri janta mantsiyari, pinkantiri: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹⁰ Irooma pariyyitaya nampitsiki, iirorika jaawakimi kamiitha, pawisapithatiri, pinkantanaki: ¹¹ ‘Notikanairo noipatsikiiti jaka, iro piyotantyaari tii pikimisantzi. Iro kantzimaitacha ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹² Tima imapiroitairi paata jowasanakitairi, anaanakiro inkantayitairi Sodoma-jatzi. Imapiro”.

Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki
(Mt. 11.20-24)

¹³ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantayini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi,

aritikimi jowashiritakotatyaaumi ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisan-taimi maawoni iriroriiti.* ¹⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitzi jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitai jowasankitaayitairi. ¹⁵ Iijatzi inkimitagayia Capernaum-jatzi, ikink-ishiritayani irirori jyaayitai inkitikiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisosshiritaki, jyaayitai ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsirika kimsantimini, naakataki ikimisantaki. Itzimirika manintashiritaki-mini, naaka imanintashiritaki. Itzimirika manintashiritakinari naaka, imanintakiri otyaantakinari jaka*.

Ipiyayitaa jotyaaantaitakiri kaatatsiri 70

¹⁷ Kimoshiri ipiyayitaa jotyaaantaitakiri 70, ikantayitapai: “Pinkathari, nopairyiro piwairo, nimantakari piyari”. ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Noñiitsitaitakari pairani Satanás jowaryaitakiri inkitikiki ikimiwaitakawo ookathawontsi. ¹⁹ Tima naaka pakimirori shintsinkantsi, ari onkantaki posatikantyaari maanki iijatzi kitioniropaini. Ari poitsinampaakiri piyari kisanintzimiri, tikaatsimaita awijyimotimini. ²⁰ Iiro pikimoshiriwin-tashitawo pimatakiri piyari. Iro pinkimoshiriwinti josankinayitairo piwairo inkitikiki”.

Ikimoshiritzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzi ikimoshiritantanakari Jesús, ikantanaki: “Ashitanari, iirokatakiki pinkathari-wintziriri inkitiwiri, iijatzi kipatsijatzzi, antawoiti nopaasoonkitakimi. Tima iirokatakiki yotakaayitairi tsinampashiriri kaari jiyoyitzi yotaniiriiti jaka. Ari okantzimaita Ashitanari, irootakiki inimotzimiri iiroka”. ²² Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasapiyaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopirotona naaka tima itomi jowana. Ari nokimitsitakiri iijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña inkaati niyotakaayitairi naaka ari jiyoyitairi Pawa”.

²³ Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, jaanakiri jantyaatsikiini, ikantakiri: “Kimoshiri inkantaiya inkaati ñaayitaironi okaatzi piñaayitairi iiroka. ²⁴ Tima tzimawitacha oyyiki Kamantantanari, iijatzi pinkathariiti kowawitainchari iñiromi okaatzi piñaakiri iiroka, iro kantacha tii okantzi iñiuro, tii ikimayitairo iijatzi”.

Aawakiri kamiitha Samaria-jatzi

²⁵ Ari isaikakiri yotaanzirori Ikantakaantaitani, ikowaki inkompitakaiyaari Jesús, ikantakiki irirori: “Yotaanari, ¿iitama nantiri naaka noñaantaiyaawori kantaitachari añaamintotsi?”

²⁶ Ikantanaki Jesús: “¿Iitama okantziri Ikantakaantaitani? ¿Tsitkama okantzi piyotakotziro iiroka?” ²⁷ Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Pitakoshiritaiyaari Awinkathariti Pawa, pitakopirotaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi. Ari okimitari iijatzi: Ontzimatyii atakotawakajia maawoni, akimita anishironkatziro awatha, ari ankimitanari ajyininka”. ²⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Imapiro pikantakiri. Pantiro jiroka, aritaki pawisakoshiritai”.

²⁹ Iro kantzimaitacha jirika, ikowajaantzi jotzikaakowintanatyaa, josampitzi Jesús: “¿Iitama nonkimitakaantiri nojyininka?” ³⁰ Ipoña ikantanaki Jesús: “Tzimatsi ajyininka poñaachari Jerusalén-ki ikowi jyaatiro nampitsiki Jericó. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari koshintzi, itsitokawaitakiri, jooakanakiri aatsinampiki ikamimataki.

³¹ Ikanta pokaki Ompirasorintsitaari, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³² Ari ikimitsitakiri iijatzi Leví-mirinka, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³³ Ipoña ipokaki Samaria-jatzi, jiñaapaakiri jomaryaa, inishironkatapaakiri irirori. ³⁴ Jaawintapaakiri itziritantakiri yinkantsi, ipoña ityaakaanakiri imoraniki, jaanakiri nampitsiki. Iriitaki aamaakowintariri. ³⁵ Okanta pashini kitiiyyiri, jaaki apiti kiriiki, ipinakowintanakiri, ikantanaki: ‘Paamaakowintyaanari jirika, aritaki nompinatapaimi iijatzi aririka nompikiyaki’ ”.† ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshütziri. ¿Tsitkatya itzimi kimitakaantakariri ijininka?” ³⁷ Jakanaki yotakotzirori Ikantakaantaitani, ikantzi: “Iri matapaakiriri nishironkatakiriri”. Ipoña ikantzi Jesús: “Piyataai, irojatzzi pimatziri iiroka”.

Jariitawo Jesús opankoki Marta opoña María

³⁸ Ikanta jawisanaki Jesús ariitaka pashiniki nampitsi. Ari osaikiri tsinani iitachari Marta, iro isaikimotapaaki opankoki. ³⁹ Jiroka tsinani tzimatsi irinto oita María. Iro tsipatawakariri okaakiini Jesús okimisantziri ikinkithawaitzi. ⁴⁰ Iro kantzimaitacha

* **10:13** Tima ikaatzi Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashini-jatzi atziri jinayitzi tii ijininkatari Judá-mirinkaiti. † **10:35** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzzi ikantaitari iijatzi “denario”.

Marta owanaa okantzimotakawo aminaminawaitzi oitya ompawakiriri Jesús. Irojatzí opokashitantakariri, okantapaakiri: “Pinkathari, ookawintakina nirinto. ¿Pinkantinawo amitakotawakina?”⁴¹ Ikantzi Jesús: “Marta, ¿jitama okantzimoshiritantzimiri okaatzi pantayitiri?”⁴² Pinkimi nonkantimi: Apaani okanta kowapirotachari, irootaki okowakiri María tima tikaatsi kantironi jaapithaitairo”.

11

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaaataansi

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ipoña Jesús jiyaaataki jamanamanaaaya. Ikanta apaani jiyotaani, ikantakiri: “Pinkathari, piyotainawo jamanamanaaaita, ikimitairo Juan-ni jiyotaantziro amanamanaaataansi”.² Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka:

Ashitanaári, inkitijatzí,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka.

Pinkimitakainari saikatsiri inkitiki, jantayitziro okaatzi pinintakairiri.

³ Pimpapiintinawo kowiyiimotanari noyaari.

⁴ Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka iijatzí, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

Iiro pishinitana iñaantaitina, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori”.

⁵ Ipoña ikantanakiri iijatzí: “Aririka intzimi pitsipaminthari, impokaki niyankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa tanta, ⁶ tima tzimatsi ariitachari nopankoki, tikaatsi tzimatsini nompawakiriri’”.⁷ Impoña pinkantawiyaari: ‘Iro poñaashirinkana nomaakaatziiri niintsi-tipaini, aritaki nashitanairo nopanko, irootaki iiro okantanta nompimi’.⁸ Kimiwaitaka iiro pikowawita pimpiri onkantawitya iriimi pitsipaminthari. Iro kantacha iikro ishintsitatzí ikamitzimi, ari pishiwintanakiro pimpiriinti, pimpawakiri okaatzi ikowiri’.⁹ Ikantzi Jesús: “Pinkamitanti, paminaminatiro, aritaki piñaakiro impayitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsiki, pishintsiwintapaakiri, pinkantiri: ‘Pashitaryiinawo. Aritaki jashitaryaitakimiro’”.¹⁰ Ari impayitairi kamitantayitatsiri. Inkaati aminaminatironi ari joñaagaitairi. Aritaki jashitaryaitainiri inkaati shintsishintsitsitini inkaimi.¹¹ Tima aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapá, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapí? Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹² Aririka inkantimi: ‘Pimpina iithoki’. ¿Arima pimpakiri kitoniro? ¹³ Tima piyotzi pitakotari pitomipaini iiroka, kaaripirori pinawita. Iri mapirotzirori Ashitairi saikatsiri inkitiki, jitakotari irirori ikaatzi amanayitapiintariri, inampishiritakaayitari Tasorintsinkantsi”.

Maamanitawakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Ipoña Jesús jowawisaakotakiri apaani kisopaantitsiri piyarishiritatsiri. Ikanta joshinchagairi, ñaawaitanai kisopaantiwitaachari. Antawoiti jiyokitziwintaitanakiri Jesús. ¹⁵ Tzimatsi kantayitanantsiri: “Ipasapiyaatyari jirika ashitariri piyari, jiiitatziri ‘Beelzebú’, irootaki jimatantawori jowawisaakotziri ikaatzi piyarishiritatsiri”.¹⁶ Tzimatsi pashini kowatsiri iñiuro intasonkawintanti Jesús, iro jiyotantaityaari imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantaityaari. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotaki okaatzi ikinkishiritari atziiriiti, ikantanaki: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri nampitsiki, iñiuro jookawintawakaa. Aririka jantaminthatawakaiya iijatzí atziri isaikapankotawakaiyani, ari iñaakiro jookawintawakaiya. ¹⁸ Ari ikantari iijatzí piyari aririka jantaminthatawakaiyaami, ari jookawintawakaa iiro iñiuro ishintsiti, ari inthontyaari. ¿Jitama pikantantari iri oshinchaanari Beelzebú? ¹⁹ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani, ¿irijatzima kamaari oshinchiiri piyotaaniyitari iiroka jowawisaakotantariri jaagayitzi? Aririka okanta, pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁰ Tima iriitaki Pawa kantakaawori noshinchaayitantariri piyarishiritatsiri, tima jomapokakimi Pawa iiroka ipinkathariwintantzi. ²¹ Atziri ñaapirori kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri okaatzi jashitari. ²² Irooma impokashitakiri pashini atziri anairiri ishintsitzi, jaapithatakiri jawintaawitari, jaapithatakiri jashitari, jantitayaaawo. ²³ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniintanari. Inkaati kaari amitakotinariri joiyipatakotina, japaatakotatyaanawo”.

Ipiyashitanta piyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Kimiwaitaka piyari inampishiritantayaarimi atziri, ipankotsitayaawomi jañaantari. Aririka jookawitayaari, awisakowita atziri isaikantari piyari. Jataki inkinawaiti otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. Impoña inkanti piyari: ‘Nompipi nopankoki tsika nopofñaaka’.
²⁵ Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka.
²⁶ Impoña piyari jijaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritz, inkantapaakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotyaari atziri, iiro ikimita jashironkaawita pairani kapichiini ikanta”.

Mapirotzirori inkimoshirtai

²⁷ Tikira ithonkiro iñaawaitzi Jesús, okaimanaki tsinani osatikainchari ipiyotaka atziri, okantzi: “Thaaminta inatyi tsinani owaiyantakimiri, antaritakaakimiri othotaimi”.
²⁸ Ipoña jakanakiro Jesús, ikantzi: “Iri thaamintapirotaachani inkaati mataironi inkimisantairo iñaani Pawa”.

*Ikowaiyakini kaaripiroshiriri intasonkawintanti Jesús
(Mt. 12.38-42)*

²⁹ Ikanta ipiyotapaaka oiyiki atziri, ikantanaki Jesús: “¿litama ikowantari iñiina kaaripiroshiriri nontasonkawintanti? Iiro noñaayimaitari, apa iñi iro kimitawori jiñaakiri pairani Jonás. ³⁰ Tima ikanta pairani Jonás jiñagayakirini Nínive-jatzi, ari inkimitayaari iijatzí Itomi Atziri jiñiiri jirikaati. ³¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzí jantayitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri iroori yotaniri itachari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka, janairi Salomón. ³² Iijatzí okimitari ari jiyakowintaimi paata Nínive-jatzi, tima ikimisantayakirini irirori pairani Jonás, jowajyaantanakiro jamiyiwitari. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka jaka, janairi Jonás”.

*Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi
(Mt. 6.22-23)*

³³ “Tima anintirika ootya ootaminto, ¿arima owakotakiri otapinaki? Aña owakotziri jinoki inkini onkoñiinkati maaawoni. ³⁴ Kamiitharika poki, piñaantawo kamiithaini, okim-itawo pinkoñiityaakotatyimi. Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyimi.* ³⁵ Paamaakopirowintya poitsiwakirikari ootamintotsi saikantakimiri. ³⁶ Imapirotarika isaikantakimi ootamintotsi, tiirika pantanairo kaaripirori, ari-taki poñaagantairo iroopirori kamiithari, pinkimitanaiyaari apaani ootamintotsi jootantzi”.

*Ikinkithatakota yotaantzirori Ikantakaantaitani
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)*

³⁷ Ikanta ithonkapaakiro ikinkithataki Jesús, ipokashitapaakiri Fariseo jijaatakairi ipankoki joya. Ikanta jariitaka Jesús pankotsiki, saikapaaki jowapiintaita. ³⁸ Owanaa okompitzimotakari Fariseo jiñaakiri Jesús tii jimonkaatziro jamitapiintari, inkiwaakotapaatya jowantyaari. ³⁹ Iro kantzimaitacha Jesús, ikantanakiri: “Pikimitakotakawo piraaminto iijatzí powaminto okitiwita kamiitha jikokiroki, irooma inthomainta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi kaaripiroshiriri pinatzi. ⁴⁰ Masontzi. Tima tzimatsi witsikakimiri piwathaki koñaayitatsiri, ¿kaarima witsikashiritakimiri iijatzí inthomainta pañaantariki? ⁴¹ Okowapirotatya pim-pashitantaiaawo tzimimoshiritzimiri inthomainta pañaantariki, ari onkantya pinkitshiripirotantaiyaari.

⁴² ¡kantamachiitzi Fariseo! Pashitakaapiintari Pawa inchashimpoki. Iro kancha tii pantanitiro ikowiri: Ontzimatyii pinkamiithashiritai, pitakoshiritaiyaari iijatzí. Tima iro kowapirowitachari pantayitiro jiroka, iiro powajyaantzimaitawo pashini.†

⁴³ ¡kantamachiitzi Fariseo! Owanaa pikowapiintziro posatitya niyankiniki japatotapiintaita, ari pikimitsitawo iijatzí pikowi pinkatha jiwithatapiintaitimi aririka jiñaitimi. ⁴⁴ ¡kantamachiitzi Yotzinkariiti ipoña Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitashitakawo kaari jiyoyitzi ari ikitaitziri kaminkari, tii jiyotzi atziri jaatzikakatziiri kaminkari”.

⁴⁵ Ari jakanaki apaani yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, pikimakaakinawo iijatzí naakaiti okaatzí pikantakiri”. ⁴⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¡kantamachiitzi iijatzí iiroka yotaantzirori Ikantakaantaitani! ¿litama piñaatinatakaantariri atziriri? Tii piñiimaitawo iiroka pinkimatinatyaawo. ⁴⁷ ¡kantamachiitzi iiroka, iitama

* **11:34** Oiyakaawintachari oki kamiithari, apaani pimantanari (kaarí jyampitsitsini), iri ñiironi inkimathatairo okaatzí jantakairiri Pawa, tima isaikanaatzí okitijiyiinkatzi. Oiyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani jyampitsi, kaari ñiironi inkimathatairo okaatzí jantakairiri Pawa, tima isaikatzi otsinirikiti. † **11:42** Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maaawoni okaatzí iwankiritari. Irootaki kimitawori pintsiti.

piwitsikapiriyitawori owaniinkatachari tsika ikitayiitakiri itayitakawori Kamantan-taniri! Iriitajaantaki jowamaayitakiri pairani piwaijaziitini. ⁴⁸ Tima iirokataki witsikashiyitakiriri tsika inkitayiitiri, ari okoñaatziri pakakotatziiri okaatzi jantayitakiri piwaijaziiti. ⁴⁹ Tima yotani jiñaawaitaki Pawa, ikantaki: 'Ari notyaantaki Kamantan-taniri intsipayitaiyaari otyaantaari. Apaanipaini imaamaniiti, jowamaitakiri pashini'. ⁵⁰ Ari onkanta ya jowasankitaantaitimiri iiroka, okantakaantziro jowamaayitakiri Kamantan-taniri itajaantanakawori pairani. ⁵¹ Iiroka atsipitaiyaawoni iroñaaka ikantakaantziro jowamaakaantaitakiri pairani, jitanakawo Abel-ni irojatzzi Zacarias-niki jowamaitakiri ipiyawitanaawo tasorintsipankoki intaapainiri Pawa. ⁵² ¡Ikantamachiitizimi yotaantziro iroka inkantakaantaitani! Tii pimataajaitziro iiroka piyotanitya, ari pikinakaakiro iiroka kaari ikimathatantawo pashinipaini".

⁵³ Ikanta Jesús ithonkakiro ikantayitakiri. Ari jitanakawo Fariseo itsipayitapaakari Yotzinkariiti, japatowintaari Jesús ikowaki inkompitakaiyaari onkanta inkimantyaariri oita inkantiri. ⁵⁴ Ishintsifiaaniwaitakiri, ikowi jiñaawaitakiri kaaripirori onkanta inkinkithatakotantyaariri.

12

Shiniyakairori itantani Fariseo

¹ Ipoña ipiyowintaitapaakari Jesús, awitsinaapirinikiwaitanaka atziiriiti. Irojatzzi ikantantanakari jiyotaani: "Ontzimatyii paamaakowintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo, jamatawiminto inatzi. ² Tima ontzimatyii onkoñaatakoyitai okaatzi imanakowitainchari, onkoñaatakoyitai kaari ikimathawiita pairani. ³ Okaatzi pimanakaawitari, ari onkoñaatakoyitai. Okaatzi piñaawaitziri apaniirori pipankoki, ari inkimakoyiitairo inkinkithakotitiro shintsini".

*¿Itzimikama ampinkathatiri?
(Mt. 10.26-31)*

⁴ Ikantzi Jesús: "Ajiyinká, iiro pipinkawaitashitari matironi intsitokimi, tima ari iwiyaapaakari jaawiyiri irirori. ⁵ Jirika pimpinkiri: Iri pimpinki Pawa matzirori jowamaantzi, impoña jotyaaantimi sarinkawiniki. Apa pimpinkathatiri apaniirori. ⁶ Tima tii ipinapirowita tsmiripaini, iro kanzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti, tikaatsi imaakiti apaani. ⁷ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. Tima piñaakiro jaamaakotari tsmiripaini, irokara jimapirotzi jaamaakotzimi, iiro pipinkantashiwaitari".

Inkaati kinkithatakotainani atziiriiti

⁸ "Itzimirika kantirini ijiyinka: 'Jashitaana Jesús'. Iijatzzi inkimitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkariti Pawa: 'Nashitaari jirika'. ⁹ Iriima kantairini ijiyinka: 'Tii jashitana Jesús'. Ari inkimuitairi irirori, inkantairi imaninkariti Pawa: 'Tii nashitaari jirika'. ¹⁰ Tsikarika intzimi ookimotakirini Itomi Atziri, kantatsi impiyakoitairi. Iriima intzimi ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro iñiuro impiyakoitairi. ¹¹ Aririka jaayitimi japatotapiintaita isaikayitzi pinkatharinti, iiro okantzimoshiriwaitzimi, pinkanti: '¿Litama nonkantiriri?' ¹² Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi iitarika piñaawaitiri janta".

Ikinkithakotziri masontzitatsiri ajyaagantzinkari

¹³ Ipoña jiñaawaitanaki apaani piyowintakariri, ikantzi: "Yotaanari, pinkantirini nrintzi impainanta kajyitani jookanairi nowaapatini". ¹⁴ Ikantzi Jesús: "Ajiyinká, tii naaka aminakoyitironi tziwawintawakaantsi nonkantantyaariri pirintzi". ¹⁵ Ikiro ikantanakitzi Jesús: "Paamaakowintya pinintayitzirokari ajyaagawontsi. Tii iro añaakaashiritimini". ¹⁶ Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: "Tzimatsi ajyaagantzinkari kithokitaintsiri iwankiwairi jowaniki. ¹⁷ Ikinkishiriwaitaka, ikantzi: '¿Tzikatya nowiroka ojiyikitaintsiri nowankiri?' ¹⁸ Ikantashiritanaki: 'Jiroka nantiri. Notantoryiuro nowantapiintari nowankiri. Niwitsikakaanti antawoitzi, ari nowiro okaatzi nowankiritari, iijatzzi najyaagawo. ¹⁹ Ari inimotinarini, tima ojiyiki nowaantakari. Ojiyiki osarinti nimakoryaawaiti, nowapirowaitya, nirawaiti nomiri, noimoshirinkawaitya'. ²⁰ Iro kanzimaitachari, ikantzi Pawa: 'Masontzi, iroñaaka tsiniri jaashiritaitimi, tii piyotzi iitya agaironi okaatzi pashitari'. ²¹ Ari ikantakotari ojiñaawaitashitawori jajaagawo, tii joiyiñimaitawo okaatzi jashitari Pawa".

*Ikinkithatakotziro Jesús kanzimoshiritaantsi
(Mt. 6.25-34)*

* **12:6** Kantakotachari jaka "tii ipinapirowita tsmiriri", irojatzzi kantakotachari jamanantamachiitaitairi apiti kiritiki inkaati 5 tsmiriri.

²² Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Pinkimi nonkanti: Tii okamiithatzi onkantzimoshiri-waitimi, pinkanti: ‘¿Oita noyaari, oita nomirityaari, oita nonkithatyaari?’” ²³ Tima tzi matsi ankinkishiritakotapiintiri añaantariki, iro kowapirotacha anairo owayitapiintari, okaatzi akithaatapiintari iijatzi. ²⁴ Pinkinkishiritakotiri tsimiri. Tii jiyotzi impankitaantya joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowaantyaari iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowayitari. Aaka jimpirotzi jitakotai Pawa. ²⁵ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi, ¿arima pinkantakaatyaawo powawiniintawairo posarintsiti kapichiini? ²⁶ Tii okantzi powawiniintiro kapichiini, ¿itama okantzimoshiriwaitantzimiri? ²⁷ Pinkinkishiritakotiro inchatiya, tii añiuro antawainiti, tii ontyaawinta onkithatyaari. Iro kantzimaitacha tii okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Oita nonkithatyaari?’ Aña owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón pinkathariwitachari pairani. ²⁸ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori, okantawitaka kapichi añaawitawo owaniinkatapaainta, iro osamani, tikaatsi opantanaiyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikayitakiro, intaayitakiro. Iiroka jimpirotzi inkimpoyaawintimi Pawa, aritaki, iiro pikosishiri-waitzi. ²⁹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitakimi iiroka, pikantzi: ‘¿Oita noyaari, oita niriri?’ ³⁰ Apatziro okantzimoshiriwaitari ikaatzi kaari kimisantatsini. Irooma iiroka, jiyotakotz-imiro Ashitairi oitarika kowityiimoyitzimiri. ³¹ Iro kowapirotacha paminaminatairi impinkathashiriwaintimi, piñaayitairo impayitaimiro okaatzi kowityiimotzimiri”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajoyaagawontsi
(Mt. 6.19-21)

³² “Iirokaiti kimitakariri nopira, iiro pithaawashitayani, tima iriitaki Pawa kowaintsiri impinkathariwintaimi. ³³ Pimpimantayitiro tzimimotzimiri, pimpashitantaawo. Iro kamiithatzi pantayitairo jiroka piñaantayaawori pisaikai kamiitha inkitiki. Kimitawait-aka powaagaantayiyaami inkitiki tsika tii opathaanitapai, tsika tii itzimapai koshintzi. ³⁴ Tima janta tsika powaagaantaka, ari poshiritapiintyaawo iijatzi”.

Ompirataari aamaakowintantachari

³⁵ “Powathakitanatyaawo piithaari. Poonthoyitiri pootaminto. ³⁶ Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri jariitaya iwinkathariti joimoshirinka, inkini jantawainiri thaanki-
ini jompiratapaiyaariri. ³⁷ Kimoshiri inkantaya apani ompirataari itzimi iñaapairi iwinkathariti aamaakowinta ikantaka. Imapiro nonkanti, aritaki joosaikairi jowapiin-taita iriitaki oyiitainirini jowanawo. ³⁸ Kimoshiri inkantayitya, intzimi iñaapairi aamaakowinta ikanta, onkantawitya tii jiyotzi tsikapaiti jariitya, niyankiiti tiirika okitiijy-itzimataki. ³⁹ Pinkimiro jiroka. Aririkami jiyoti owaiyantzinkari impikatyi koshitirini, ari jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi. ⁴⁰ Iro piyotiri iirokaiti, ontzimatyii paamaakowintayitya. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyantayaari Itomi Atziri”.

Kaaripirori ompirataari
(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Ari ikantanaki Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaatziri maawoni atziri pojyakaaw-intakina?” ⁴² Ikantzi Jesús: “Pinkimitakotyaari ompirataari kamiithashiriri kink-
ishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’.” ⁴³ Kimoshiri inkantya jirika ompirataari, aririka impiyi iwinkathariti jñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁴ Aritaki ishinitaakiniri jaamaakowintyaanari okaatzi jashitari. ⁴⁵ Irooma inkantashiritakimi ompirataari: ‘Iiro ipiyita nowinkathariti’. Jantawaitakiri ikaatzi jompiraitari, ari ikimitaakiro tsinani jom-piraitari. Jataki jowapirowaitya, ishinkiwaitya. ⁴⁶ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitayaari jariitaya ompiratariri. Imapirotiri jowasankitaapairi, jookapairi ikajyaakaitakiri kisoshiriri. ⁴⁷ Tima jirika ompirataari jiyowitakawo okaatzi inintakaaw-itariri iwinkathariti, tiimaita jaamawintaari impiyi. Irootaki impajapiroitantaariri. ⁴⁸ Iriima itzimi kaari yotakotironi okaatzi inintakairiri, iiro ipajapiroitairi. Ikaatzi ishini-taitziri jantaproyitirimi ikowaitziri, ojyiki jompiraityaari. Intzimirika jawintaitari ojyiki, inkowakoitiri ojyiki irirori”.

Ikinkithatakota Jesús
(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ “Iro nopokantari nowasankitairi kaaripiroshiriri, okimiwaitakawo iriimi paampari namakimi kipatsiki. Owanaa nokowataikimi itaitaya jowasankitaayiti, apiroitayaami kaaripirori. ⁵⁰ Iro kantacha ontzimatyii nitanatyaawo nonkimaatsitanatya, irojatzi ni-monkaatantatyaawori. ⁵¹ Piñaajaantaki iro nopokantari iñaamachiitairo atziri isaiki kami-
itha. Aña nopokaki, namatziro antaminthatawakagaantsi. ⁵² Iroñaaka iñaaitiro jan-taminthatawakaitya isaikapankotawakayani, apiti atziri jantaminthatiri pashini atziri kaatsirini mawa. ⁵³ Mainari ari impithokashitayaari iwaapati, impiyatsityaari iijatzi

iwaapati inkisaniintiri itomi. Ompithokashityaawo tsinani ishinto, ompiyatsityaawo iijatzi onaanati. Ompithokashityaawo tsinani ayiro, ompiyatsityaawo iijatzi iwatairo”.

¿Tiima piyotziro kantainchari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Ipoña Jesús ikantziri atziri piyowintakariri: “Tima aririka piñiuro minkori ityaapiintzi ooryaasiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaaty iinkani’. Mataka pikantakiri. ⁵⁵ Tima aririka pinkimiro tampiya ompoñiia katonka, pikantapiintzi: ‘Osaryaaty kamiitha jiroka kiti-ijyiri’. Mataka okaatzi pikantziri. ⁵⁶ ¡Thiyyinkar! Piyowitawo iiroka okanta piñaayitapiintziro inkiti, iijatzi kipatsi. ¿Iitama kaari piyotakotantawo okaatzi kantachari iroñaaka?”

Paapatziyaayaari kisaniiintzimiri

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ “¿Iitama kaari paminantawo iiroka kamiithatatsiri? ⁵⁸ Aririka intzimi kijiyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantiri: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri aamaakowintaniri: ‘Paanakiri jirika’. Irojatzji jaantaitanakimiri jomontyaitzimi. ⁵⁹ Tima iirorika pipinatashitari okaatzi piriwitziri, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

13

Iirorika powajyaantairo pamiyitari, ari pimpiyaashitaiya

¹ Ari ipokaiyakini kamantziriri Jesús, tima Pilato jowamaakaantaki Galilea-jatzi janta itaapiintaitziniri Pawa piratsi. ² Ikantanaki Jesús: “¿Piñaajaantzima iro jantantakawori jiroka tsika ikantaitakiri jowamaitakiri, janaakitziiri ikaaripiroshiritzi pashini Galilea-jatzi? ³ Nokantzi naaka: Tii ari onkanya. Iirorika powajyaantziro pamiyitari iiroka, ari pinkimitakotaiyaari irirori. ⁴ Ari ikimitakari kaatatsiri 18 kamaintsiri awitsinaakiri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri mapirotzirori ikaaripiroshiritzi janairi pashini Jerusalén-jatzi? ⁵ Nokantzi naaka: Tii ari onkanya. Tima iirorika powajyaantziro pamiyitari, ari pinkimitakotaiyaari”.

Jojoyakaawintaitziro pankirintsi kaari kithokitatsini

⁶ Ipoña Jesús jojoyakaawintanakiro, ikantziri: “Otzimi atziri iwankiri jowaniki. Okanta apaani kitiiyiri jiyataki jaminiro tzimakirika okithoki, tiimaita iñaapaaki. ⁷ Ikantakiri aamaakowintanariri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminiro nowankiri onkithokiti, tiimaita noñi. Pinchikiro, aminaashiwaita okatziya jaka’. ⁸ Ari jakanakiri irirori, ikantziri: ‘Iiro nowinkathariti, añaawairo jiroka osarintsi iirorika okithokiti, nonkiyashitawairo oponkitziki notyaakitiro onkithokitantyaari. ⁹ Aririka onkithokital, kamiitha inatzi. Irooma iirorika, aripaiti pintowakaantiro’”.

Jowawisaakotziro Jesús tsinani kitiiyiri jimakoryaantaitari

¹⁰ Ikanta jiyotaantzi Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita, ¹¹ ari osaiki tsinani tzimakotaintsiri 18 osarintsi opiyarishiritzi. Tsiyamitsitaki, ti okantzi onkatziyi kamiitha. ¹² Ikanta jiñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziri: “Tsinani, shintsitaimi pimantsiyawita”. ¹³ Jotirotakiro kapichiini otsiyamitzitaki. Tampatzikatanai kamiitha. Ojyiki othaamintawintanakari Pawa. ¹⁴ Iro kantzimaitacha ti inimotziri jiwatatsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisanaka, jiñaakiri joshinchaantaki Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari. Ikantanakiri atziriiti: “Tzimatsi 6 kitiiyiri jantawaitantaitari, ari pimpokiri inkini joshinchagaitimi. Tii oshinitaantsitzi kitiiyiri jimakoryaantaitari”. ¹⁵ Irojatzji jakantanakari Jesús, ikantziri: “¡Thiyyinkar! Kitiiyiriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyitziri pirakairi imiri.” ¹⁶ Tima jiroka tsinani ajyininka inatzi, iro isawotari Abraham-ni tzimakotaki 18 osarintsi ikimaatsitakaakawo piyari. ¿Tiima okamiithatzi oshinchiuro kitiiyiri jimakoryaantaitari?” ¹⁷ Ikantanaki Jesús, antawoiti ikaaniwintanaka ikaatzi kisaniiintziriri. Iro kantzimaitacha kimoshiri ikantaiyanakani atziri ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

Jojoyakaawintaitziro okithoki inchatu oryaanikitatsiri

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ipoña ikantanaki Jesús: “¿Iitama ojyari ipinkathariwintantai Pawa? ¿Iitama nojoyakaawintimrori? ¹⁹ Aña ojyatyaaawo aririka impankiitiro okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi. Tima tzimatsi atziri pankitakirori jowaniki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo otiwayitanaki, ari iminkoshiyitari tsimiri otsimankatapishitaki.”†

* **13:15** Iri ipirayitari janta: buey ipoña asno. † **13:19** Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi iitachari mostaza, iro jyookatsi inampiki pashini atziri.

*Joyyakaawintaitziro shiniyakairori tanta**(Mt. 13:33)*

²⁰ Ipoña japiitakiro ikantzi Jesús: “¿Litama noyyakaawintimirori ipinkathariwintantai Pawa? ²¹ Aña okimitatyaawo shiniyakaawori tanta. Tzimatsi apaani tsinani, aakiro kapichiini, otsipataakiro tantapatha, tikira osamanitzi, shiniyanaki maawoni”.

*Ikinkithatakoitziro oryaaninyinkakiini ityaapiintaitzi**(Mt. 7.13-14, 21-23)*

²² Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki jiyotaantayitzi. Irojatzii ikinantanakari Jerusálén-ki. ²³ Ari josampitaitakiri, ikantaitziri: “Pinkathari, ¿kapichima awisakotaatsini?” Ipoña ikantzi Jesús: ²⁴ “Ontzimatyii piñaashintsitya pinkimitakaantyaawo pinyagaatyimi oryaaninyinkakiini ityaapiintaitzi. Tima ojyiki kowawitachani intyaantaityaawo, iroomaita jimatziro. ²⁵ Aririka jashitanakiro ipanko ashitawori, irojatzirika pisaikaki jikokiroki, pinkantawitya: ‘Pinkathari, pashitaryiinawo’. Impoña jakanaki irirori, inkanti: ‘Tii niyotzimi tsika pipoña iiroka’. ²⁶ Impoña pinkantawitanatya iiroka: ‘¿Tiima piyotina akaatziranki owaiyani, akaatziranki arawaitiyini? Piyotaantapiintakina nonampiki’. ²⁷ Inkanti irirori: ‘Imapiro, tii niyotzimi tsika pipoña. Piyaatawiiti aakowintawori kaaripirori’. ²⁸ Ari piraawaityaari, patsikaikiwaitya, aririka piñaayitairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaatzi Kamantantaniriiti isaiki ipinkathariwintantai Pawa. Irooma iiroka jikokiroki pisaikai. ²⁹ Tima inkaati awisakoshiritaatsini impoñaayitaiya tsikarika iwiyaapaa kipatsi, isaikayitai jatyooyitairi Pawa tsika ipinkathariwintantai. ³⁰ Tima tzimatsi itayitawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzii impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi jitaiyaawo”.

*Jiraaniintakotawo Jesús nampitsi Jerusálén**(Mt. 23:37-39)*

³¹ Ari jariiyitapaaka Fariseo, ikantapaakiri Jesús: “Piyaatai, aatsikitaantsi Herodes ikowi intsitokimi”. ³² Ikantzi Jesús: “Piyaati, pimpiyanaki, pinkantiri sagaritatsiri, noshinchaaytziri piyarishiritatsiri, noshinchaaytziri mantsiyari. Apa okaatapaaki mawa kitijiyiri nonkaatakaantyaawori nantziri.”[†] ³³ Iro kantzimaitacha, iikiro niyaatatyi irojatzii mawatapaintsini kitijiyiri, tima iro kamiithatatsi intsitokayiitiri maawoni Kamantantaniriiti Jerusálén-ki. ³⁴ Jerusálén-jatzii! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyyitaki ikaatzi jotyaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. ³⁵ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni. Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzii paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzii, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

14*Joshinchagairi Jesús iiniyawaitatsiri*

¹ Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús ipankoki ijiwari Fariseo joya. Ojyiki kimpoyaakiriri oita jantiri. ² Ari isaikakiri janta apaani mantsiyari iiniyawaitatsiri. ³ Ipoña Jesús josampitakiri yotaantayitzirori Ikantakaantaitani itsipataakiri Fariseo, ikantziri: “Kitijiyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, ¿tiima oshinintaantsi oshinchaanti?” ⁴ Tii jakaiyini, irojatzii jimairitaiyakini. Jaakiri Jesús mantsiyari, joshinchagairi, jotyaantairi. ⁵ Ipthokashitanakari jirikapaini, ikantziri: “Aririka jotitya pipira omooki kitijiyiri jimakoryaantaitari, ¿tiima ari pinoshikairi thaankipiroini?”* ⁶ Tima tikaatsi inkanti jakanakiri.

Oimoshirinkachari aawakagaantsiki

⁷ Ari isaiki Jesús ikimpoyiiri inkaati atyootirini ijiwari Fariseo, thaawako ikantaiyani ikowi josatikayitya intsipantayaariri jiwari joya. Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri, ikantanaki: ⁸ “Aririka inkaimayitimi poimoshirintya aawakagaantsiki, iiro pikowashita posatikasatikawaitya pinkowii pintsipatyaari jiwari, tima tzimatsi pashini pokatsini anaakotzimiri iñaapirota irirori. ⁹ Aririka jariitapaatya kaimakaantzimiri, inkantapaakimi: ‘Iiro posatikasatikata iiroka, piyaati pisaiki jantyaatsikiini’. Antawoiti pinkaanwintanatyaa. ¹⁰ Aña iro kamiithatatsi aririka piyaati iiro posatikasatikawaita, pisaikapaaki jantyaatsikiini. Ompoña impokaki kaimakimiri, inkantimi: ‘Ajyininika, pimpoki posatitya iiroka janta’. Aripaiti impinkathayitimi. ¹¹ Tsikarika itzimi kowashiwaitachani

[†] **13:32** Ikantakoitziro jaka “sagaritatsiri”, iriitaki joyyakaawintaitzi Herodes. Jirika Herodes owanaa jiyotzi tsika ink-inakairo jantayitziro kaaripirori, joyyakotari sagari jiyotzi jamatawiyaantantzi tii ikaamanitzi aririka intsitokawiiyaari.

* **14:5** Iri ipirayiitari janta: buey ipoña asno.

impinkathayitirimi, aritaki ifnaakiro intsinampashiritakagaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri, iritaki fiironi ipinkathayitairi”.

¹² Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakiriri jowakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri powakaiyaari, iiro pikaimashitari pijininkapirotari iiroka, pirintzi, ipoña ikaatzi ajyaagantachari, tima ari onkantaki impiyataimi iiroka jatyoootaimi. ¹³ Aririka poimoshirintya, iri pinkaimayiti ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthokiyitatsiri. ¹⁴ Ari piñiuro pinkimoshiritai, tima jirikapaini, iiro okantzi impiyataimi paata joimoshirintya. Iro kantzimaitacha ari impinayitaimi pantakiri aririka jañaayitai kamiithashiriri”.

Joyakaawintaitziro antawoiti jatyoootawakaita

¹⁵ Ikanta ikimawaki ikaatzi isaiki jowaiyani, ikantanaki: “Kimoshiri inkantya inkaati owaachani impinkatharitanakirika Pawa”. ¹⁶ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri, jiwitsikakaantzi antawoiti oimoshirinkaantzi, ari jowaiyaani. Ithonka ikaimakiri ikaataiyini. ¹⁷ Ikanta imonkaatapaaka jowantyaari jotyaantakiri jompiratani inkamantiri ikaatzi ikaimakaantakiri, tima irootantsi jowaiyaani. ¹⁸ Tii ikowi nipoakaiyini ikaatzi ikaimakaantawitakari. Jitanakawo apaani, ikantzi: ‘Iiro okantzi niyaati, niyaatatyi naminuro owaantsi namanantakiri. Irootaki iiro okantanta niyaati’.” ¹⁹ Ikantaki pashini: ‘Niyaatatyi noñaantaariri namanantakiri nopirapaini, irootaki iiro okantanta niyaati’.

²⁰ Ari ikantaki pashini iijatzi: ‘Iiro okantzi niyaati, tima owakiraa naawakaaka’. ²¹ Ipoña ipiya ompirataari, ikamantapairi iwinkathariti. Antawoiti owatsimaanakiri, ikantanakiri jimpirantani: ‘Piyaati, paniituro tsika iwiyaa nampitsi, pamakiri ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthoriiti inkaati piñiuri janta’. ²² Ari imatakiro jompiratani. Ipoña ikantairi iwinkathariti: ‘Nimatakiro okaatzi pikantakinari. Iro kantzimaitacha iinuro okaankitzi pankotsi’. ²³ Ipoña ikantziri jimpirantani: ‘Pinthonkuro paniituro aatsi, piyaayiti tsikarika, pishintsiwintiri inkaati piñiuri janta, impokiita ijaikitiita nopankoki. ²⁴ Pinkimi nonkanti: Ojyiki nitawitakari nokaimakaantziri, iromaita ifnaajaitziro joya kapichiini niwitsikakaantakiri owanawontsi’ ”.

Pomirintsitachari ankimitakotyaari Cristo

²⁵ Ojyiki ikaatzi oyaatakiriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶ “Aña iro inimitzimiri pitakoyitari piwaapati, pinaanati, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota iijatzi apaniroini iiroka. Iro kantacha iirorika pimapirotziro pitakotina naaka, tii pityaaryootzi pinkimisantaina. ²⁷ Ontzimatyii pintyaaryoowintiro nokinkithatakoyitakimiri, onkantawitaya impaikaakoitimi. Aririka powajyaantakiro, iiro nokimitakaantzimi iiroka niyotaani. ²⁸ Apaani kowatsiri jiwitsiki pankotsipinthakii, jitawatyaawo inkinkishiritya tzimatsirika imatantyaawori jiwitsikiro. ²⁹ Ari onkantya inthonkatyaawori jitanatyaawo jiwitsikiro, tima aririka jookawintakiro ari ishirontawintatyaari inkaati fiirini. ³⁰ Inkantaiyini: ‘Piñaamachiitiri jirika, tii jaawiyiro, jookashitakawo’. ³¹ Ari ikimitari iijatzi, apaani pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti, jashiminthatyaawo jowayirityaari pashini pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti. Ontzimatyii jitawatyaawo inkinkishir-itawatya, aririka inkitsirinkakiri. ³² Ifnaakirorika iiro ikitsirinkiri, iinuro jiwiyaa intaina pashini pinkathari pokatsiri jowayirityaari, jotyaantaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka iiro owayiritawakaanta?’ ³³ Ari okimitari iijatzi ontzimatyii pitawatyaawo pinkinkishir-itawatya iirokaiti, tima iirorika powajyaantziro pitakoyitawo okaatzi pashiyitari, iiro nokimitakaantaimi niyotaani”.

Kimitawori tziwi kaari katyotatsini

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka intsipataitiro tsika oitya, iiro opantaawo inkatyokantaityaawo. ³⁵ Tikaatsi opantaiyaawoni tziwi, iiro okantaajaitzi iijatzi isaiponkitzitantaityaawo pankirintsi, ontzimatyii jookaitiro. Kowirori inkimath-atiro jiroka, jowakimpitaya inkimisanti”.

15

Ikinkithatakoitziro oijya piyawitachari

(Mt. 18.10-14)

¹ Ojyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, ikimisantzi jiyotaantzi Jesús. ² Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, ikinkithatakotanakari Jesús, ikantzi: “Paminiri jirika, itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, itsipatari jowapiintaiyani”.

³ Ipoña Jesús joyakaawintanakiniri, ikantanaki: ⁴ “Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 joi-
jyati. Okanta apaani kitijyiri, ipiyaka joiyati, jookanakiri pashini 99 oijya otzishimashiki,

† 14:19 Iri kantakotachari jaka nopirapaini, kaatsisiri 5 buey.

jataki jaminainairi piyainchari. ⁵ Tiima pimatziro iiroka jiroka? ⁵ Ikanta ifñaapairi joiyyati, kimoshiri ikanta jinatapai. ⁶ Tima jariita ipankoki, japatotapai iyyininka, ikantapai: ‘Pimpoki pintsipatina oimoshirintya, tima noñagairi noiyyati piyawitainchari’”. ⁷ Iikiro ikantatzi Jesús: “Ari onkimitagaiya inkitikiki, antawoiti inkimoshiriwintaitiri atziri owajyaantairori ikaaripiroshiriwita. Janaanakiri 99 kamiithashiritatsiri”.

Joyakaawintaitziri kiriki piyawitachari

⁸ Ipoña ikantzi: “Apaani tsinani tzimatsi 10 oiriikiti. Okanta apaani kitiiyyiri ipiyapithatakawo oiriikiti, owaampataki ootaminto, opishitakiro maawoni opanko aminaminairi oiriikiti.” ⁹ Okanta oñagairi, okaimakiri ojyininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatina noimoshirintya, tima noñagairi noiiriikiti piyawitainchari’”. ¹⁰ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari inkimitagaiya imaninkariti Pawa antawoiti inkimoshiriyitai ifñaakirika atziri jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi”.

Ikinkithakoitzi itomiitari apaawaitatsiri

¹¹ Ipoña ikantanaki iijatzzi Jesús: “Apaani atziri tzimatsiri apiti itomi. ¹² Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iwaapati: ‘Paapá, pimpinawo onkaati pookanairi nashitaiyaari pinkamakirika’. Ari ikantakiro, ipayitakiri itomi onkaati jashitakaiyaariri paata. ¹³ Tikira osamanitzi, jataki iyaapitsi itomi intaina pashiniki nampitsi. Ari japaawaitakiri iiriikiti. ¹⁴ Ikanta ithonkatakiri japaatakiri maawoni, ifñaitaki antawoiti tajyitsi janta nampitsiki. Ari ikowityaanakiri ikaatzzi japaawaitakiri. ¹⁵ Ipoña jijaatashitakiri nampitawori janta ikowi antawairintsi, jotyaaantaitakiri jaamaakowintyaari chanco. ¹⁶ Antawoiti itajyaaki, ikowaki jatyoitiri chanco, tima tikaatsi pirini joyaari. ¹⁷ Ipoña ikantashiritanaki mainari: ‘Owanaa inintaawaita jowapirowaita antawaitatsiri ipankoki nowaapati, ¹⁸ ¹⁸ iitama nashironkaawaitantari naaka jaka notajyaaniintzi? ¹⁹ Ontzimatyii niyaatai ashitanariki, nonkantapai: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzzi nokimitaakiri Inkitijatzzi. ²⁰ Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi, apa nokowi pinkimitakaantainari ikaatzzi antawaitzimiri’’. ²¹ Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitaririki. Ikanta ashitariri, aminawookitatsi irirori ifñaawairi ipokai, ishiyashitawaari, jawithakitawairi, ithopootawairi. ²² Ikantapaaki itomi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzzi nokimitaakiri Inkitijatzzi. Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi’’. ²³ Iro kantzimaitacha ashitariri, ikantakiri jimpiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarintsi, pinkithaatawairi notomi. Powiniri jakoki poriryaatatsiri, pinyaantakairi iijatzzi zapato. ²⁴ Impoña paminaki iwonkiri vaca kamiitha iwathati, powamairi. Nokowi oimoshirintya. ²⁵ Tima jirika notomi kamawitaka, iro kantzimaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipiyaka, ifñaitari iroñaaka’. Ari jitanakawo jomoshirinkaiyani.

²⁶ Ikanta jantari iririntzi saikatsi jantawaitzi owaantsiki. Pokai pankotsiki, ikimapaatzzi jomoshirinkaiyani. ²⁷ Josampitapaaki apaani jompiratani jiita ikimoshiritantaitari. ²⁸ Ari ikantanakiri: ‘Ariita pirintzi, irootaki jowamaakaantakari piwaapati iwonkiri vaca, tima kamiitha jariita pirintzi tikaatsi awijyimotirini’’. ²⁹ Ari ikisapaaka, tii ikowi intyapaai pankotsiki. Ipoña jijaatashitakiri iwaapati, owanaa jowomirinchaakiri intsipatantyaariri jomoshirinka. ³⁰ Irojatzzi ikantantanakariri iwaapati: ‘Piñaawitana naaka osamani no-saikimotzimi, tikaatsi nantzimotimiri. Tiitya pipaajaitana piratsi noimoshirintya.’ ³¹ Iro kantzimaitacha ipokai iyi thonkitakimiri piiriikiti ipiro mayimpro, iri powamainiri wathatatsiri poimoshirinkawairi’. ³² Ari jakanaki iwaapati, ikantziri: ‘Notomí, ari pashi powiro pisaikimotakina iiroka, maawoni okaatzzi nashitari, iiroka ashitawo maawoni. ³³ Irootaki ankimoshiritantyaari iroñaaka, tima jirika pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipiyawitaka ifñaitari iijatzzi’”.

16

Joyakaawintaitziri kaaripirori ompirataari

¹ Ipoña Jesús ikantakiri iijatzzi jiyotaani: “Tzimatsi atziri ajyaagantachari. Itzimi irirori jompirataniipaini. Okanta apaani kitiiyyiri tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakiri ajyaagantachari: ‘Jirika ijiwari jompiratani, japaatakimiro pajyaagawo’. ² Ikanta jirika ajyaagantani ikaimakiri jompiratani, josampitakiri: ‘³ ³ iitama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nokowi poñaayinawo okaatzzi pantawaitakinari. Tima ari okaatapaaki pijiwatziri nompirataniipaini’”. ⁴ Ari ikantashiritanaki jirika ompirataari: ‘⁵ ⁵ Tsikatsi nonkantyaaka iroñaaka? Jomishitowatyina ompiratanari. Tii okantzi nompokiwaiti, aririka nonkamtanti impashitaitina, owanaa nonkaaniwintya’”. ⁶ Ipoña ikantashiritzi: ‘Niyotaki iita

* **15:8** Ikantakoitzi jaka “kiriiki”, irijatzzi jiitaitziri “dracma”, kiriiki jinatzi jashiyitari Grecia-jatzi. Iriitaki ipinatantaitari antawaitatsiri apaani kitiiyyiriki. † **15:29** Ikantakoitzi jaka “piratsi”, iriitaki cabra.

nantiri jaapatziyantaitinari pankotsiki aririka jomishitowaitakina'.⁵ Japatotakiri ikaatzi iriwiwiziri iwinkathariti, ikantakiri itakawori: '¿Tsikama ikaatzi piriwiwiziri nowinkathariti?'⁶ Ikantzi irirori: 'Niriwiwiziri ikaatzi 100 inchatonaa jowaitzi yiinkantsi'. Ipoña ikantzi: 'Jiroka piriwiwiri, thaanki posankinati, apa inkaatai 50 inchatonaa piriwiwiziri'.⁷ Ipoña josampitakiri pashini ikantzi: '¿Jiroka tsikama ikaatzi piriwiwiziri?' Ikantzi: 'Niriwiwiziri okaatzi 100 ipiyotakoitziro trigo'. Ipoña ikantzi iijatz: 'Jiroka piriwiwiri, posankinati, apa onkaatai 80 ipiyotakoitziro'.⁸ Ikanta jirika pinkathari, joñaagantakiri jompiratani tima iñaakiri imapiro jiyotzi tsika inkinakairo kantainchari. Ari ikantayitari atziripaini iroñaaka, imataty jiyotzi tsika inkinakairo jaapatziyantaariri ijiyinka, janairi tsika ikanta kimisantzinkariiti'.⁹ Irojatz ikantantanakari Jesús: "Ontzimatyii piyoti paapatziyantaawo pajaagantayitari iroñaaka onkantawitya tii opantapirotawo, iro onkantantayiaari jaapatziyaintaimi paata iiroka janta inkitiki.

¹⁰ Itzimirika tyaaryootaintsiri kapichiini, iriitaki tyaaryoopirotatani. Itzimirika kaaripiroshiritatsiri kapichiini, iriitaki mapirotaironi inkaaripirotai.¹¹ Tiirika pityaaryoowintziro ajaagawontsi kaari opantapirotawo jaka, tikaatsi amiintimini iroopiroriki.¹² Tiirika pityaaryoowintziro ashinintsi, tikaatsi pimini pashityaari iiroka.¹³ Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantani. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratari, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsiri iijatz: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitziro ajaagawontsi inkimitaakaanakiro iroorikami ompiratyaaarini".

¹⁴ Ari ikaatzi ikimayakini Fariseo, tima irijatz ashiminthawori ajaagawontsi, ishirontaminthatakarari Jesús ikimiri ikantayitakiri.¹⁵ Ipoña ikantanakari: "Piyotzi potzikaawintayiani iiroka iiro jiyotantzimi atziri, iro kantzimaitacha jiyotzimiro Pawa okaatzi pikinkishiritari. Timakaatzi iroopirotzimotziriri atziri, ipinkimatziro Pawa".

Ikantakaantaitani ipoña ipinkathariwintantai Pawa

¹⁶ "Tima pairani ikinkithatakoitakiro Ikantakaantaitani ipoña josankinari Kamantantaniiriiti. Ipoña ikinkithataki iijatz Juan. Ikimatziiro iroñaaka atziriiti Kamiithari Naantsi tsika ikanta ipinkathariwintai Pawa. Antawoiti ikowi ifiuro okimitawo ishintsitaitzi aririka jowayiritaiya. ¹⁷ Tii opomirintsita apirotaiya paata kipatsi iijatz inkiti, iro kantzimaitacha iiro apirotzimaitaa Ikantakaantaitani".

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: "tii opantawo pookiro piina"

¹⁸ "Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro itawitawori. Ari ikimitari iijatz agaironi tsinani jookiri oimi, imayimpiritaki irirori".

Ajaagantachari ipoña Lázaro

¹⁹ "Tzimatsi atziri ajaagantachari, owaniinka ikithaatapiinta. Jaakowintawo kitiijiyiriki joimoshirinka owaniinka jowapirowaita.*²⁰ Tzimitacha iijatz apaani ashironkaawaitachari jiita Lázaro, ithonka ipathaawaitaki jirika. Ari jomaryaapiinta jakakiroki ipankoki ajaagantzinkari. ²¹ Iriitaki kowatsiri jaayitiro jowaryaayitziro jowanawo ajaagantachari. Pokatsi otsitsi ithotziniri iwathaawo. ²² Ikanta paata kamaki ashironkaankari, jaanakiri imaninkariti Pawa, jataki isaiki Abraham. Ipoña kamitaka iijatz ajaagantachari, ikitaitakiri. ²³ Ikanta janta sarinkawiniki, ojiyiki ikimaatsiwaitaka jirika ajaagantawitachari. Jaminakotakiri intaina iñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴ Ari ikaimanaki irirori, ikantzi: 'Charini, Abraham, pinishironkatina. Potyaantiri Lázaro jamaajaitakina kapichiini jiña nomiritawatyaaari, tima itaaniintatyaana shintsini paampari'. ²⁵ Ikantanaki Abraham: 'Nocharini, poshirityaawo pajaagawo pairani, iijatz ikimita Lázaro joshiritawo jashironkaawaitakari. Iro kantzimaitachari kimoshiri ikanta irirori jaka, irooma iiroka ontzimatyii pinkimaatsiwaitaiya. ²⁶ Tikaatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antawoiti impiita otzikakairi, iro okantzi iijatz niyaatashitimi iiroka'. ²⁷ Ikiro ikantawitaty irirori: 'Pinkimi nokantzimi charini, potyaanti jatatsini isaiki nowaapat. ²⁸ Tzimatsi janta ikaatzi 5 nrintzi, pinkamantiri iiro ipokanta irirori jaka, ojiyiki jashironkaita'. ²⁹ Ari ikantzi Abraham: 'Tzimatsi Ikantakaantakiri Moisés, tzimatsi iijatz ikantayitakiri Kamantantaniri, iro inkimisantiri'. ³⁰ Ipoña ikantzi iijatz: 'Irotyaami, Charini, Abraham. Tzimatsirika apaani kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari jowajyaantairo kaaripirori jamiyitari'. ³¹ Ikiro ikantanakitzi Abraham: 'Tima tii ikimisantziro ikantayiwitari Moisés iijatz ikantayitakiri Kamantantaniri, iirotya ikimisantaajaitziri inkamantawityaari kaminkari'".

* **16:19** Iro ikantakoitziro jaka "owaniinka", kithaarintsi pitzirishimawotatsiri. Ojiyiki owinawo jiroka. Apa ikithaayitawo ajaagantachari.

17

Iiro pantakaantziro kaaripirori

¹ Ipoña inkantanakiri jiyotaani: “Ari intzimapiintatyi antakaantironi kaaripirori. Inkantamachiitiri jirika. ² Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ari jowasankitaayüitairi. Iro kamiithatatsimi inthayüitini mapí ikintsiki, jowiinkaitakiri inkaariki, ari onkantya iiro ikaaripirotaantzimi. ³ Ontzimatyii paamaakowintya iiroka. Tima intzimirika antzimotimini kaaripirori, pinkaminairi. Aririka jowajyaantanairo jantayiwitakari, pimpiyakotiro jantzimowitakimiri. ⁴ Ari okimitari iijatzi. Tzimatsirika atziri oiyiki jantzimotapiintakimiri, okimiwitayaawo onkaati 7 japiipiintiro kiti-ijyiriki, ontzimatyii papiipiintiri pimpiyakotiri aririka impokashitapiintakimi inkowakotimi pimpiyakotairi”.

Pawintaapirotakaina

⁵ Ikanta Otyaantapiroriiti, ikantanakiri Jesús: “Nokowi poshiritakaapirotina”. ⁶ Ipoña ikantzi Awinkathariti: “Onkantawitatyia iiro antawoititzi poshiritaina, onkimityaawo okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, aritaki pimatakiro antawoiti inchato katziyainchari, pinkantiro: ‘Pishirinki, piyaati pinkatziyi janta inkaariki’. Nonkanti, ari imatya”.*

Jantayitairi jompiraitari

⁷ “Aririka intzimi pompiratani, piñaawairi jariitaiya joiyiwawaitzi powaniki, jaamaakowintari pipira ¿arima pinkantawairi: ‘Patyootapaina?’ ⁸ Aña iiro, apa pinkantawairi: ‘Ponkotsitapai owanawontsi. Powathakitya inkini poyiitina, irojatzí nowantatyaari, niraiki nomiri iijatzi. Impoña pimpoiti iiroka powaiya’. ⁹ ¿Arima pimpaasoonkitakiri okaatzí jantakiri pompiratani? Aña iiro. ¹⁰ Ari pinkimityaari iijatzi iiroka, aririka pimonkaatakiro okaatzí inintakaimiri Pawa, ompoña pinkanti: ‘Iiro asagaawintawaita jompirayitai, tima apa amonkaamachiitiro okaatzí ikowakaitakairi antiro”.

Joshinchaitziri 10 pathaawaitatsiri

¹¹ Ipoña jawisanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, ikinanakiro Samaria-ki ipoñaanakawo Galilea-ki. ¹² Ikanta jariitapaaka nampitsiki, ari itonkiyotawakari 10 shirampari pathaawaitatsiri, intaina ikatziyaiyapaakani. ¹³ Ikaimaiyini, ikantzi: “¿Yotaanari Jesús, pinishironkataina naaka!” ¹⁴ Ari jaminanakiri irirori, iñaatziiri ikatziyaiyani, ikantziri: “Piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari jaminawakimiro pipathaawo”. Ikanta jiyaataiyanakini, omapokashitaka opiyanaaka iwathaawo, shintsiyitanai. ¹⁵ Ikanta apaani jiñaakiro jishitakotanai ipathaawaitzi, thaaminta ipiyaa irirori, ikimoshiriwintanakiri antawoiti Pawa. ¹⁶ Jotzirowashitapaakari iitziiki Jesús, ipaasoonkitapaakiri. Jirika piyaachari Samaria-jatzi jinatzi. ¹⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tiima 10 ikaatzí shintsitaatsiri, tsikama ikinakika pashini? ¹⁸ Tikaatsi nojyininka piyaatsini inkimoshiriwintairi Pawa impaasoonkitiri, apa ipiya pashinijatzi atziri”. ¹⁹ Ari ikantanakiri Jesús pathaawaitaitachari: “Pinkatziyi, piyaatai. Iro oshinchagaimiri poshiritaana”.

Itanatyawori impinkathariwintantaiti

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ipoña Fariseo josampitakiri Jesús, ikantziri: “Tsikapaiti itanatyawo impinkathariwintantai Pawa”. Ari jakanaki irirori: “Omapokashitaiya impinkathariwintantantai Pawa. ²¹ Iiro ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta’. Tima aritaki pinkatharishiriwintantantai Pawa”. ²² Ipoña ipithokashitanakari jiyotaani, ikantziri: “Ari pinkowawitaiya paata piñiirimi kapichiini jirika Itomi Atziri, iiro okantzimaita. ²³ Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Jirika jaka’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta janta’. Iiro piyaatashitziri, iiro poyaatziri iijatzi. ²⁴ Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimitapayaawo oporiki ookathawontsi, ompoñaanaty tsika iwiyaa kipatsi irojatzí othapitapaa. ²⁵ Aña itawatya iñitawakiro inkimaatsitaiya antawoiti, inkisaniiintawaitaitiri jirikaiti atziriiti tzimayitatsiri iroñaaka. ²⁶ Tima onkimityaawo tsika okanta pairani iiniro isaikawita Noé. Ari onkimitsitaiya iijatzi aririka impokimatai Itomi Atziri. ²⁷ Inimotziri atziri jowawaiyita, jirawaitaiyini, jaawakaayita iijatzi. Irojatzí ityaantanakari Noé shintsipaaki jiwitsikakiri. Okanta onkanaka kipatsiki, apirotaka maawoni atziri ipiinkaki. ²⁸ Ari onkimityaawo iiniro isaikawita pairani Lot. Inimotziri atziri jowaiyani, jirawaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankiwaitaiyini, jiwitsikaiyini ipanko iijatzi. ²⁹ Iro kantzimaitacha imonkaatapaaka kitiijyiri ishitowantanakari Lot nampitsiki Sodoma, omapokashitaka iparyaapaaki antawoiti paampari, ari japirotakari maawoni atziri itaga. ³⁰ Aritaki onkimitagaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri.

* 17:6 Iro ikantakoitzi jaka “okithoki iryaanikitatsiri pankirintsi”, iitachari “mostaza”, iro jyookatsiri inampiki pashini atziri. Iro ikantakoitzi jaka “antawoiti inchato”, iitachari “sicómoro”, irojatzí jyookatsiri pashiniki inampi atziri.

³¹ Tzimatsirika saikatsiri jikokiroki ipanko, ari impoñaanatya ishiyi, iiro ityaapanaatzi jaapanaati tsika oitya. Itzimirika saikatsini jowaniki, ishiyi tsika ikanta, iiro ipiyapanaata. ³² Pinkinkishiritakotiro okaatzi awijyimotakirori iina pairani Lot. ³³ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawisakoshiritai”. ³⁴ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatawakaachani imayi. Jagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi. ³⁵ Tzimatsi apiti tsinani tsipatawakaachani otoonkawaitzi. Jagaitai apaani inkitiki, irooma pashini jookaitanairo. ³⁶ Isaiki apiti atziri jowaniki. Jaagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi”. ³⁷ Ipoña josampitanakiri ikantzi: “¿Tsikatyá janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika isaiki kaminkari, ari impiyowintyaari amimpori”.†

18

Ikinkithatakoitziro kamatsiri oimi ipoña kaaripirori pinkathari

¹ Ipoña joyyakaawintanakiro Jesús onkantya jamanaitantyaariri kitijiyiriki, iiro jowajyaantantaitawo. ² Ikantzi: “Tzimatsi apaani nampitsi, ari isaikiri kaaripirori pinkathari, tii ipinkathatzi irirori Pawa, iri owatsipiro tii ipinkathatzi atziri. ³ Ari osaikiri iijatzi tsinani kamatsiri oimi. Opokashitakiri kaaripirori pinkathari, okantzi: ‘Nokowi pinkaiminari kisaniintanari, piwitsikainawo awijyimotanari’. ⁴ Tii ikowawita pinkathari. Ipoña ikantashiritanaki: ‘Tii nopinkathatzi Pawa, iijatzí nokimitari atziri. ⁵ Iro kantacha jiroka kamatsiri oimi, ontzimatyii nantiniro kamiithari okowiri. Nosamawokari aririka oñaashirinkina ompiyapiyatashitina’”. ⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakiro ikantashiritakiri kaaripirori pinkathari. ⁷ Iri mapirotzirori Pawa irirori, iiro iijyinka jantainiri kamiithari jiyoshiitairi, aakowintanaawori jamanari kitijiyiriki”. ⁸ Iikiro ikantatzi Jesús: “Iiro iijyinkaita jantantaityaawori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿iikiroma jiñaapaakityi awintaapiintyaarini kipatsiki?”

Joyyakaawintaitziri Fariseo ipoña kowakotziriri kiriiki iijyininka

⁹ Tzimayitatsi kinkishiritachari kamiithashiri jinatzí. Ipoña imanintashiriwaitziri pashini atziri. Irootaki joyyakaawintantanakariri Jesús, ikantzi: ¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jiyaataki tasorintsipankoki jamaña. Fariseo jinatzí, iriima pashini iri kowakotziriri kiriiki iijyininka. ¹¹ Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamana, ikantzi: ‘Pawa, antawoiti nopaasonkitzimi, tima tii nokimitari naaka pashini atziri, koshintzi jinatzí, tzipinashiri ikanta, mayimpiri jinatzí, ari ikimitakiri jirika kowakotziriri kiriiki iijyininka. ¹² Apitijatzí notzitapiintawo nowanawo awisayitzi kitijiyiri jimakoryaantaitari, nookapiintzi kiriiki ikaatzi ipinaitanari’. ¹³ Ipoña irirori kowakotziriri kiriiki iijyininka, ikatziyapaaka jantyaatsikiini, oiyotapaaka jamana. Timá okatsitzimoshiryaanakiri, ikantzi: ‘Pawa, pinishironkatakina naaka, kaaripiroshiri ninatzí’”. ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Iriitaki jaayitakiri kamiitha jirika, kamiithashiri ikanta jiyaatai ipankoki, tii ikimitari pashini. Timá tsikarika itzimi ñaapirowaitachari iroñaaka, ari intsinampashiritakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri iroñaaka, ari ifiuro iñaapirotakagaitairi”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Ipoña jamayitapaakiniri Jesús inchaaniki, ikowaitzi jotirotantawatyaari kapichiini jako. Iro kantacha jiyotaani Jesús, ikisawakiri amayitziro iintsi. ¹⁶ Irojatzí ikantan-tanakari Jesús: “Pishinitiri inchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Timá inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁷ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoiyaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitari”.

Mainari ayyaagantachari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Ikanta apaani pinkathari josampitakiri Jesús, ikantzi: “Kamiithari Yotaanari, ¿iitama nantiri noñaantaiyaawori kantaitachani kañaanimintotsi?” ¹⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka pikantantanari: ‘kamiithari pinatzí?’ Apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ²⁰ Piyotakotakiroma Ikantakaantaitani, kantatsiri: Iiro pitsitokantzi. Iiro pimayimpirtzi.

† **17:37** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzí aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai. * **18:13** Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakiri”, iro kantakotajantachari jompojashipaniiyita jirika atziri. Timá irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita amitari aakapaini aririka ampojashipaniiyita, timá asagaawintawaitatya.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathairi ashitzimiri”.

²¹ Ari jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nothotyaakiro maawoni irojatzji nitanakawo pairani iinro niryaanitapaaki”. ²² Ikanta ikimakiri, ikantzi Jesús: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari panti. Pimpimantiro okaatzi pashitari, pimpashiyityaari ashironkaachari. Tima ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpokanaki, poyaatina”.

²³ Ikanta ikimawaki, owashiri ikantanaka, tima ajyaagantzinkari jinatzji. ²⁴ Tima ifñaakiri Jesús antawoitji jowashiritanaka, ikantanaki: “iImapiro opomirintsita jiyaatai ajyaagantzinkari impinkatharitari Pawa!

²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”.

²⁶ Ikantayitanaki ikaatzi kimakiriri ikantaki Jesús: “¿Iitayaaakama awisakoshiritaatsini?”

²⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi oitayita pomirintsizimotyaaarini atziri, iriima Pawa tii opomirintsizimotari”.

²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini naaka, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”.

²⁹ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, tzimat-sirika kowanairori impinkathariwintairi Pawa, irootaki jookawintantanakawori ipanko, ashitariri, iririntzi, iina, ipoña jowaiyaniiti, ³⁰ tima ojyiki impayitairi Pawa jirika, ari anaanakiro okaatzi jookawintanakiri. Ari inkimitagairi iijatzji paata aririka ifñiuro añaanimintotsi”.

Japitairo Jesús ikinkithatakota jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Ipoña Jesús japatotairi kaatatsiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aataty iroñaaka Jerusalén-ki. Ari imonkaatyaari onkaati awijyimotirini Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiriri pairani Kamantantanari. ³² Ari jaakaantairi, jayiri atziri kaari ajyininkata. Antawoitji ishirontaminhawaitaityaari, inkimaatsitakaityaari, jiiwapowaitairi. ³³ Aririka onkaatiki impajawaitairi, ari jowamagaitiri. Iro awisawitayya mawa kitiiyjiri, ari jañagai iijatzji”. ³⁴ Iro kantzimaitacha, tii ikimathatziro jirikapaini ikaatzi kimawitainchari, tima tii ikowaitzi inkimathatakaitiri.

Jaminakaitairi Jericó-jatzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikanta Jesús ariitzimatata nampitsiki Jericó. Ari isaiki kaari aminatsiri aatsinampiki ikamitantzi impashiyityaari. ³⁶ Ikimaki kaari aminatsini, josampitakiri awisayitatsiri atziri, ikantziri: “¿Iita pokatsiri?” ³⁷ Ikantaitanakiri: “Ipokatzi Jesús, jiiitatziri Nazaret-jatzi”. ³⁸ Irojatzji ikaimantanakari, ikantzi: “jesús, icharinitari David-ni, pinishironkatinana naaka!” ³⁹ Ojyiki ikisawiitanakari jimairitanyaaari. Iikiro ikaimanakitzi shintsini, ikantzi: “iIcharinitari David-ni, pinishironkatinana naaka!” ⁴⁰ Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakinari jaka”. Ikanta jamaitapaakiniri, josampitawakiri. ⁴¹ Ikantziri: “¿Tsikama pikowi nonkantaimi?” Jakanaki kaari aminatsiri, ikantzi: “Nokowi nokiryagai, Pinkathari”. ⁴² Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro oshinchagaimi pawintaana”. ⁴³ Omapokashitanaka jaminanai, joyaatanakiri Jesús, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. Ikanta atziriiti ifñaakiro okaatzi jantakiri Jesús, jimatanakiro iriroriiti ithaamintawintanakari Pawa.

19

Jesús ipoña Zaqueo

¹ Ikanta jariitapaaka Jesús Jericó, janiitapaakiro nampitsi. ² Ikanta apaani shirampari iji-wari kowakotziriri kiriiiki ijininka jiita Zaqueo. Ajyaagantzinkari jinatzji. ³ Ikowapirotaki irirori jifñiuro Jesús. Iro kantacha tii okantzi tima ojyiki atziri otzikakiriri, ikaapor-ityakitziini iijatzji. ⁴ Ipoña jiiwatanaki Zaqueo, atitapaaki inchatoki inkini ifñiuro Jesús, tima ari inkinapaakiri.* ⁵ Ikanta jariitapaaka jatiitaki, jaminapaaki jinoki, jifñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanaki thaankiini, tima ari noshiritawo nomayimotimi pipankoki”. ⁶ Thaankipiroini jayiiitanaki Zaqueo. Kimoshiri jaanakiri ipankoki. ⁷ Ikanta jifñaitakiri, ñaawaitanaki atziriiti ikantzi: “¿Iitama ityaapankotantariri Jesús kaaripiroshiritatsiri?” ⁸ Ari ikantaki Zaqueo: “Pinkathari, kantatsi nompri ashironkainkari kajyitani najyaagawo. Tzimatsirika iita namatawitakiri nokoshitzi, ari noipiyainiri onkaati 4 nayitakiriri”. ⁹ Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka pifñiuro pawisakoshiritai. Tima pimatanairo pikimitakotanaari Abraham-mirinkaitipirori. ¹⁰ Tima iro ipokantakari Itomi Atziri jaminaminayitairi ikaatzi piyaashiwitainchari jowawisaakoshiriyitairi”.

* 19:4 Kantakotachari jaka inchatu, irootaki jiiitatziri pashiniki nampitsi sicómoro.

Jojyakaawintaitziri 10 kiriiki

¹¹ Irojatz'i ikimisantaiyakini atziriiti ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña jójyakaawintanakiniri, tima iñaajaantaki atziriiti kofaawoini impinkathariwintantai Pawa, tima jiñaakiro irootaintsi jariitzimatayaani Jerusalén-ki. ¹² Ikantanaki: "Tzimatsi apaani jiwari jiyaataki pashiniki nampitsi, impinkatharitakaitiri, impoña impiyi. ¹³ Japatotanakiri 10 jompiratani, ipanakiri 10 kiriiki, ikantayitanakiri: 'Pantawaitakiri kiriiki nopanakimiri, irojatz'i nompianapapaayaari.'† ¹⁴ Iro kantacha tzimatsi kaari kowirini impinkathariwintantani. Jotyaaantaitaki kantatsini: 'Tii nokowaiyini impinkathariti'. ¹⁵ Ikanta ipiya, aritaki ipinkatharitakaitakiri. Japatotapairopiropiratanani ipayitanakiri kiriiki, ikowi iñiiri tsika ikanta jantawaitakaaakiri iiriikiti. ¹⁶ Jitapaakawo ipokaki apaani, ikantapaaki: 'Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 10'. ¹⁷ Ikantanaki irirori: 'Kamiithakani nompiratani, kapichi pityaaryootaki, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkaati 10 nampitsi'. ¹⁸ Ari ipokapaaki pashini jompiratani, ikantapaaki: 'Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 5'. ¹⁹ Iijatz'i ikantanakiri irirori: 'Ari pinkimityaari iiroka, ari piñaaki pijiwawinti onkaati 5 nampitsi'. ²⁰ Ipokapaaki pashini, ikantapaaki: 'Pinkathari, jirika piiriikiti kamiitha noponatakimiri. ²¹ Tima antawoiti nothaawantakimi imapirotatziimi pimashirinkatzi, tii piñaakonita pojyiñaantariri piiriikiti'. ²² Ikantanaki irirori: 'Kaariirori nompiratani pinatzi. Iiroka apishityaawoni okaatzi pikantakinari. Piyowitaka owanaa nomashirinkatzi, tii noñaakonita nojyiñaantariri noiriikiti. ²³ Piñaawita iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakairinimi noiriikiti, ari ijyikiniintakimi iroñaaka, iri pimpawainarimi nopiyaa'. ²⁴ Ari ikantziri atziri piyotainchari: 'Piyiri kiriiki, pimpiro ojyiñaakiri ikaatzi 10'. ²⁵ Ikantayianakini atziri: 'Pinkathari, ¿itama impantaitaayariri, tima tzimaki irirori 10 kiriiki pipakiriri inkaanki?' ²⁶ Ikiro ikantatzi ashitariri iiriikiti: 'Titarika otzimimotakiri, ari ontzimimotakiri ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty'i iñiuro iiro otzimimopiroiyitairi'. ²⁷ Ikantaki ijatz'i: 'Pamakiri ikaatzi kisaniiintanari kaari kowatsini nompinkathariwintiri, nokowi noñiiri powamairi'".

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ithonkanakiro ikantakiri Jesús, iwatanaki jiyaatiro Jerusalén-ki. ²⁹ Ikanta jariitzi-mataka nampitsiki Betfage otsipatakawo Betania omontinampitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani. ³⁰ Ikantakiri: "Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñiiri iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pintharyaakotiri, pamakinari jaka. ³¹ Aririka josampiitawakimi: '¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?' Pinkantanakiri iiroka: 'Ikowatziiri Pinkathari'". ³² Jataiyanakini jotyaaantaitakiri, jiñaakiro okaatzi ikantaitakiriri. ³³ Ithataryaakotapaakiri burro. Josampitakiri ashitariri, ikantziri: "¿Pinkantirika pithataryaakotantariri?" ³⁴ Ikantanaki irirori: "Ikowatziiri Pinkathari". ³⁵ Irojatz'i jamantanakariri. Jowanikitaitakiniri manthakintsi imitzikaaki, ityaakotanakiri Jesús jirika burro. ³⁶ Ikanta janiitakaanakiri Jesús burro, joomaankashiitanakiri manthakintsi aatsiki tsika inkinanaki. ³⁷ Ikanta jiyotaapiintakiri Jesús, oirinkimataka otzishiki Olivo, ikaimaiyini ithaamintawintanakiri Pawa, tima iñaayitapiintakiro itasonkawintantakiri Jesús. ³⁸ Ikantayini:

¡Aatsikitataiki awinkathariti! Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari jiiitaitziri otyaantakiriri.

¡Isaikakaayitairi kamiitha nampitawori inkitiki!

¡Iro kamiithatataitatsi otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinkitajaantzi inkiti!

³⁹ Ikanta Fariseo saikayitaintsiri ijatz'i janta, ikantakiri Jesús: "Yotaantaniri, pinkijyiri piyotaani". ⁴⁰ Jakanaki Jesús, ikantzi: "Aririka nomairyaakiri ikaatzi kaimayitaintsiri, kimitaka ari onkaimanakimi mapiroori".

⁴¹ Ipoña jariitzimatapaaka Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakawo jiñaapaakiro. ⁴² Ikantzi: "¿Owa onkamiithatimi pinkimathataajaitawakiro iroñaaka, iroora kitijyiri piñaantaiyaawori pisaiki kamiitha! Iro kantzimaitacha iiro okantzi tima tzimatsi ikantakagaitakimi kimiwaitaka pisoryaakitayimi. ⁴³ Tima irootaintsi impoki kisaniiintzimiri, jiwitsikashitapaakimi japirotantimiri. Inthonka jotzikapaakimi iwiyaara potanto, iiro piñiuro tsika pinkini pishiyi. ⁴⁴ Ari impookoikotakimi, jashiryaitimi maawoni. Iiro jiñaitairo mapipaini okaatzi piwiryaayitachari iroñaaka, okantakaantziro tii piyotawakiri pokashitakimiri".

† **19:13** Ikantakoitziri jaka kiriiki, iri jiiitaitziri pairani "mina". Iñaantaiyaari iraa'yitiri mina, ontzimatyii jantawintaitiri inkaati mawa kashiri.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Ipoña ityaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. ⁴⁶ Ikantayitzi: “Pairani josankinaitakiro kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaitinari’. Iro kantzimaitachari iiroka pamatawitantapiintaki janta pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”. ⁴⁷ Ari ikantapiintatya Jesús jiyotaantzi kitiiyyiriki tasorintsipankoki. Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti ipoña Antaripiroriiti, jaminaminatanakiro tsika inkinakairi intsitokakaanitiri. ⁴⁸ Tii okantzimaita iñiuro tsika inkinakairo, tima owakimpita ikantaiyakani atziiriiti ikimisantziri Jesús.

20

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Ikanta Jesús jiyotaayitakiri atziri tasorintsipankoki, ikinkithatakairi Kamiithari Ñaantsi. Irojatzii ipokantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki Antaripiroriiti iijatzi. ² Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkantina, ¿iitama otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ³ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi iijatzi nosampitimiri naaka, onzimatyii pakina. ⁴ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿iitama otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Iriima otyaantakiri atziri?” ⁵ Ari ikantawakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisan-tantari?’ ⁶ Irooma ankantiri: ‘Atzirimachiini otyaantakiri’, ari impichaitakai. Tima maawoni atziiriiti ikantaiyini Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ⁷ Irojatzii ikantantaiyakani: “Tii niyotzi iita otyaantakiriri”. ⁸ Ari ikantsitanakari Jesús irirori: “Iijatzi naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹ Ipoña Jesús jojyakaawintanakiniri atziiriiti, ikantzi: “Tzimatsi apaani panktizirori chochokimashi. Ipoña jaminaki iitya aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina, osamani isaikaki. ¹⁰ Ipoñaashitaka jotyaaantai jompiratani jagaatimi okithoki iwankiri. Ikanta jiñaawakiri antawairintzi, ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaana. ¹¹ Jotyaaantaki pashini. Ari ikimitakiri, ikisawaitawakiri, itsitokawaitakiri, joipiyairi iijatzi tikaatsi jaana. ¹² Ipoña jotyaaantaki mawatanaintsiri jompiratani. Ari ikimitaitakiri iijatzii, jantawaitawakiri, joipiyakiri. ¹³ Ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘¿Tsitakya nonkantyaaka? Iriirika notyaantaki nitakotani notomi naaka, ari impinkathatakiri’. ¹⁴ Ikanta antawairintzi jiñaawakiri itomi ipokaki, ikantawakaiyani: ‘Jirika ipokaki ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ¹⁵ Jaawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ¿Iitama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¹⁶ Tima ipokanaki irirori, intsitokakiri maawoni aamaakowintawori jowani, jaminai pashini atziri”. Ikanta jirikaiti ikaatzi kimakirori ikantakiri Jesús, ikantaiyanakini: “¿Onkamintha iiro imata?” ¹⁷ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri atziiriiti, ikantanakiri: “¿Iitama okantziri osankinainchari? Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi”.

¹⁸ Jiroka okantakota mapi: Intzimirika paryaatsini osaiki iroori, ari jiñaakiro intankawaiti. Iriima inkaati awitsinagairi, ari jiñaakiro ompichiiri.

Ikinkithatakota kiriki impayitiriri pinkathari

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ari ikowawitaka ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti jaakaanitimi Jesús, tima jiyotaki iriitaki ikinkithatakotzi. Tiimaita okantzi, owanaa ithaawantakiri atziri piyotainchari. ²⁰ Ipoña jotyaaantakiki amawinawairintzi, inkimipaatyaaari atziri kamiithashiriri, ikowaiyawitani inkompitakaiyaarimi Jesús, inthawitakotzimaityaari pinkathariki. ²¹ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantaniri, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaanashitari atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini jinintakaanitiri Pawa. ²² ¿Okamiithatzima ampiri kiriki ikowakotantziri Pinkathari César?” ²³ Iro kantzimaitacha Jesús jiyotawaki ikowatzii jamatawitiri osampitakiriri, ikantanakiri irirori: “¿Iitama piñaantashiwaitantanari? ²⁴ Incha poñaayinari kiriki. ¿Iitama ashitawori ipoo otyakaawintainchari? ¿Iitama ashitawori iwairo iijatzi?” Ikantaiyini: “Jashi César”. ²⁵ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari

ikowakaimiri. Irooma jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaayitzimiri irirori”.²⁶ Tii ikitsirinkiri inkompitakaiyaari, iyokitzi ikanta ikimakiri, tikaatsi inkantanaki.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitaintsiri. Josampitapaakiri Jesús,²⁸ ikantapaakiri: “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Irirorika jowaiyantakairo, okamiithatzi jagairo iririntzi iinantaiaawo irirori. Aririka owaiyantait tsinani, kimiwaitaka iriirikami ashityaarini oimi kamaintsiri’.”²⁹ Thami oiyakaawintawakiro: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinayitatzii. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina.³⁰ Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitsitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo.³¹ Ipoñaawitapaaka mawatanaintsiri itzimi, iijatzii ikimitakari irirori. Ari ikantakari maawoni ikaataiyakini 7 iririntzi. Tikaatsi apaani owaiyantakaironi tsinani.³² Okanta osamanitaki kama iijatzii iroori.³³ Aririkami jañaaayitaimi paata ikamayitaki, ¿litama oimipirotori tsinani? Tima ari ikaatzii 7 iinantawitakawo”.

³⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Apa jaayitzi iina atzirriiti añaaayitzi iroñaaka jaka, jaakaawakaayitawo iina iijatzii.³⁵ Iriima inkaati kitsirinkaironi jañaaayitai paata ikamawitaka, iiro jaayitai iina, iiro jaakaawakaayitaa iina iijatzii.³⁶ Tima iiro jiñaapairo inkaamanitapai janta, inkimitapaiyaari maninkariiti, tima itomi Pawa jinayitatzii jañaaayitai.³⁷ Irooma ikantakota jañaaayitai kamayitaintsiri, ¿tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Moisés, Naaka Pawa, ipinkathatziiri Abraham, Isaac, iijatzii Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaaayitatsi irirori, tima tii jimatziro kaminkari impinkathatiri Pawa, apa ipinkathatziiri añaaayitatsini. ¿Ñakiro? Tima ikaatzii kamayiwitachari, irojatzii jañiimotziri Pawa”.³⁹ Ari ikantanaki Yotzinkari: “Yotaantaniri, ari pimatajaantakiro”.⁴⁰ Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

¿Lita charinitariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Litama ikantantaitari, ‘jirika Cristo-tatsini icharini jinaty David-ni?”⁴² Aña iri David-ni osankinatakiro kantatsiri: Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti, ikantziri:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

⁴³ Irojatzii paata nowasankitaantaiyaariri ikaatzii kisaniintayitakimiri,

Ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

⁴⁴ Ñakiro, ikantsitaita David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzii Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?”

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ maawoni atzirriiti ikimaiyakirini Jesús ikantakiri jiyotaani: ⁴⁶ “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa jinintziro jowaniinkapirowaitya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanathanaa. Ikowi pinkatha jiwithatapiintaiaari aririka jifaitiri. Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiintzi josatitya.⁴⁷ Jathaagayitawo iijatzii kamatsiri oimi jaapithayitziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanayitapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha ojyikira jowasankitaaayitairi”.

21

Ashironkainkawo tsinani

(Mt. 12.41-44)

¹ Ari jaminaminthatziri Jesús ajaagantzinkari jotiyitziiri iiriikiti jotiyitapiintziri.² Opoña opokapaaki tsinani kamatsiri oimi ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipyakiini kiriiki.³ Ikantzi Jesús: “Imapiro anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzii otiwitainchari.⁴ Tima ikaatzii otiwitainchari ojyiki ikajyaakaawitariri Pawa, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka kamatsiri oimi, apintziyaakiri otitakiri oiriikiti amanantantyaarimi owanawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Tzimatsi kantayitaintsiri: “Kamiiha inatzi mapi jiwitsikantaitawori tesorintsipanko, owaniinka okanta”. Ipoña ikantanaki Jesús: ⁶ “Okaatzi piñiri witsikayitainchari, irootaintsi japiroitiro impookaitiro, iiro iñagaitairo piwiryaawitainchari mapi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Ipoña josampitaitanakiri, ikantaitziri: “Yotaanari, ¿tsikapaitima omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka jiyotantaityaari?” ⁸ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. Tima ojyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakiro nowairo, inkanti: ‘Irootaintsi imonkaatzimatya, Naakataki Cristo’. Iiro poyaatziri. ⁹ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, maamanitawakaantsi, paamaiya omapokimikari, tima ontzimatyii imonkaayitya jiroka, iro kantacha iikiro iyaatayi.

¹⁰ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaantayitiri pinkathariiyat-siri. ¹¹ Jiñaitiro ojyiki ontziiaayitya kipatsi, intajyaaniintayiiiti, imantsiyayiiiti. Jiñaiti iijatzi ojyiki inthaawantaityaari, jiñaiti inkitiki kaari jiñaitapiintzi. ¹² Iro itanatyaaawoni jaakaanawaitanakimi atziri, jimaamaniwaitanakimi. Ompona impajatakaantawaitimi japatotapiintaita, jomontyaakaantawaitimi. Jaayitanakimi isaikayitzi pinkathar-intspirori okantakaantziro pipairyana pikimisantaana. ¹³ Iro imayintanyaari jiroka onkantya pinkinkithatakotantyaanari janta. ¹⁴ Ontzimatyii pawintaina naaka, iiro pipomirintsiwaitashitawo oitya pinkantapaakiriri. ¹⁵ Tima naaka yotakaimironi, ari onkantya iiro piñaantawo impiyatimi onkaati pinkantiriri. ¹⁶ Ari piñaaki jaakaan-timi piwaapati, jaakaan-timi pirintzi, jaakaan-timi piyyininkathori iijatzi. Tzimayitatsi jowamaakaantaiti. ¹⁷ Ojyiki piñiuro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana. ¹⁸ Iro kantzimaitacha iiro opiyagaanta piishi. ¹⁹ Aririka pamawitiro, iro piñaantaiyaawori pawisakoshiriyitai.

²⁰ Aririka piñaaki jotzikapaakiro owayiriiti Jerusalén, ari piyoti monkaatapaaka japiroit-antyaawori. ²¹ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiiyitai otzishiki. Inkaati saikatsini nampitsiki, ari imponiia ishiiyanaki. Inkaati saikatsini jowaniki, iiro ipiyapanaata ipankoki. ²² Tima ipiyakowintaitatyaari jirikaiti, ari imonkaayityaari okaatzi josankinayitakiri pairani. ²³ Inkantamachiitiro paata onkaati motyaayitatsini, iijatzi onkaati tzimayitatsini iintsiti iinuro ithoyitzi! Tima antawo onkantya jashironkaitya aririka jowasankitayitairi. ²⁴ Japroyitairimi Jerusalén-jatzi. Jompiratani jowayitairi atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Iri oipatsitakirori nampitsi Jerusalén kaari ajyininkata, irojatzi imonkaatantaiyaari okaatzi ikowakaakiriri Pawa jirikaiti”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ “Ari jiñaitaki paata kaari jiñaitapiintzi inkitiki, impashiniyitai ooryaatsiri, kashiri, iijatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antawoiti jashironkaayitaiya atziriiti, iiro jiyotai oitya jantayitairi onkantakaantiro oyamininka otamaryaanika inkaari. ²⁶ Ari owamaimatakiri ithaawanka atziriiti inkinkishiritakotiro onkaati awisatsini jaka kipat-siki. Ari jimatsitatyawo iijatzi inkitiwiri otzimimoyitzi ishintsinka, ojyiki inkantakan-tanaty. ²⁷ Aripaiti impokai Itomi Atziri, inkinapai minkoriki, jiñaitawairo ishintsinka, iijatzi jowaniinkawo. ²⁸ Aririka piñaayitakiro itanatyaaawoni kantayitachani, tzinaapanka pinkantya pamini jinoki tima irootaintsi jowawisaakoyiitaimi”.

²⁹ Ipoña joyyakaawintanakiniri, ikantzi: “Pinkinkishiritakotiro tsika okanta piñaayitapiintziro inchatopaini.* ³⁰ Aririka piñaakiro iirishiyitzi, piyotzi irootaintsi osarintsitai. ³¹ Iro piyotiri irokaiti, aririka piñaayitakiro nokamantayitakimiri, irootaintsira impinkathariwintantai Pawa. ³² Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaaawori nokamantayitakimiri. ³³ Iiro okantaityaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniytakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁴ Aamaakowinta pinkantaiya irokaiti, iiro otyiimi piyariipironka, ayimawaitimi iijatzi pishinkitya, onkantzimowaiyitimi. Naa jomapokaitzimikari. ³⁵ Inkimitaityaawo iwirintsi. Ari jiwitaiyaari ikaatzi saikayitatsiri kipatsiki. ³⁶ Paamaiya, aakowinta pinkantya pa-maña, pinkanti: ‘Pookaakowintina iiro nokimaatsintawo kinkithatakotainchari. Piwit-sikashiritakayitaina nontonkiyotantawaiyaariri Itomi Atziri’ ”.

³⁷ Tima kitiiyiriki jiyotaantzi Jesús tesorintsipankoki. Irooma tsiniri, jiyaatzi otzishiki Olivo, ari jimayiri. ³⁸ Ananinkayitaki ojyiki atziri ikimisantziri Jesús jiyotaantzi tesorintsipankoki.

* **21:29** Iro ikantaitziri jaka piñaayitapiintziro inchatopaini, pankirintsi higuera jyookatsiri pashiniki nampitsi.

22

Ikamantawakaita jaakaantaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Irootaatsi joimoshirinkaitairo jowantapiintaitawori tantaponka jiitaitziro kitijiyiri Anankoryaantsi. ² Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami owamaakaantiri Jesús”. Iro kantzimaitacha antawoiti ithaawantayitakari atziririiti.

³ Ikanta Judas jiitaitziri iijatzi Iscariote ikaawitapiintari 12 jiyotaani Jesús, ikamaarishiritakaanakiri Satanás. ⁴ Jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ikinkithawaitakaakiri tsikapaiti jaakaantiri Jesús. ⁵ Antawoiti ikimoshiritaiyanakini jiwari, ikamantawakaiyani impiiri kiriiki. ⁶ Aripaiti jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri, iiro jiyotzimaita atziririiti.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ari imonkaatapaakari kitijiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri iijatzi oijya jowaitari kitijiyiriki Anankoryaantsi. ⁸ Ipoña Jesús jotyaantakiri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakiri: “Piyaati ponkotsitakaanti oyaari kitijiyiri Anankoryaantsiki”. ⁹ Ikantaiyini irirori: “¿Tsika janta pikowika nonkotsitakaanti?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “Aririka pariitimatatya nampitsiki, ari pintonkiyotyaari atziri aakotzirori jiñaati kowityaanikiki. Poyaatzishitanakiri irojatz pankotsiki tsika intyaapaaki. ¹¹ Tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Kowi jiyoti yotaanari tsika janta jowakaiyaari jiyotaani, joimoshirinkiro kitijiyiri Anankoryaantsi’. ¹² Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro inkini jowaitya. Ari ponkotsitakaantiri janta”. ¹³ Jataiyakini jiyotaani, jiñaakiro okaatzi ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁴ Okanta imonkaataka jowantyaari, saikapaaki Jesús itsipatakari jiyotaani. ¹⁵ Ipoña ikantakiri: “Tima irootantsi noñiuro inkimaatsitakaitina, antawoiti nokimoshiritzi owaiyani iroñaaka kitijiyiri Anankoryaantsiki. ¹⁶ Tima iiro nowitaawo jiroka, irojatz paata imonkaatantaiyaari impinkathariwintantai Pawa, aripaiti napiitapairo”. ¹⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Piro jiroka, pantitaiyaawo pikaatayini. ¹⁸ Tima iiro niritaawo naaka, irojatz paata aririka imonkaataya impinkathariwintantai Pawa”. ¹⁹ Ipoña jaanakiro tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoyaaakiro, ipayatakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi, tima iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantinani”. ²⁰ Ari ithonkakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiriitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowatsini onkantya jawisakotantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki oñaagantaironi owakiraari ankajyaakaawakaiyaari. ²¹ Imapiro nokantzi: Pikaatayikini patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani jaakaantina. ²² Tima imapiro impiyakotya Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikowaitakiri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamachiitiri aakaantirini!” ²³ Ipoña jiñaanatawakaiyanakini jiyotaani, ikantzi: “¿Iitakama matironi?”

Iita ñaapirotachani

²⁴ Ipoña jiñaanatawakaiyakini jiyotaani, ikantzi: “¿Iitama ñaapirotachani paata?” ²⁵ Ipoña ikantanaki Jesús: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jompiratanta. Tima ñaapiro ikanta ipashitantayita ikojyika jompiratantantyaari. ²⁶ Iiro pimatziro iirokaiti aririka piñaapirooyita iroñaaka, aña pinkimitakotyaari iwiyaantawori itzimi. Aririka pijiwatakaanti, pinkimitakotyaari ompirataari. ²⁷ ¿Iitama ñaapirotachani? ¿Tima iriitaki ñaapirotachani kimitariri oyaawintachari jantawaititirini? Irooma naaka nokimitakaanta pantawaitakaanimi powina.

²⁸ Irooma iirokaiti tsipatapiintakinari, noñaayitzirowa okaatzi pomirintsitziyotakinari. ²⁹ Irootaki noshinitanzimrori pimpinkathariwintanti, ikimitaakinawo Ashitanari naaka ishinitakinawo. ³⁰ Ari piñiuro ankaati owaiya, arawaitai tsika nompinkatharital. Ari pinkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkakitachari isaikaminto, pimpinkathariwintairi maawoni incharinintayityaari Israel, kaatatsiri 12 jinashiyitawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Simón, ikamitantakimi Satanás jiñaantashiritimi, inkimitakaantimi jotikakitatyiimimi.* ³² Iro kantzimaitacha oiyiki namanakowintakimi

* **22:31** Ikantakotziri jaka jotikakitatyiimimi, ari ikimitaitzirori trigo-pani jotikakiitziro. Tima aririka jotikakiitakiro, iyoshiitanatya opintakiiriki kaari ompantyaawoni. Irootaki joiyakaawintaitantariri jiyotaaniiti ikimitakotawo jotikakitziro trigo-pani. Tima ari jiñaaitziri tii jimatziro inkamiithashiriti.

iiro powajyaantantawo pikimisananai. Tima aririka pimpiyashiritapaaki, iirokatakai aawiyashiritakaapaakirini piyininika”.³³ Ari jakanaki Simón ikantanaki: “Aña ayi-matakina Pinkatharí ankaati jomontyaiti, aritaki ankaati iijatzi jowamagaitai”.³⁴ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantimi, iroñaaka tsiniri, tikiraata jiñiita tyoopi, mawajatzi papiitiro pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’”.

Taatintsi ipoña osataamintotsi

³⁵ Ipoña josampitanakiri Jesús ikaatzi jiyotaani, ikantziri: “Chapinki notyaantantzimiri tii paanaki pithaati, tii paanaki pi-zapato-ti. ¿Oitama kowityiimotakimiri?” Ikantaiyini irirori: “Tikaatsitya”.³⁶ Ipoña ikantziri iijatzi: “Kamiithatatsi iroñaaka payiro pithaati. Iriima kaari tzimatsini josataaminto, impimantiro iithaari, jamanantantyaari.”³⁷ Tima imapiro imonkaatya okaatzi josankinatakaoitakinari pairani, kantatsiri: Ari intsipataitakiri kaaripiroshiriri. Iiro okantashita jiroka, ontzimatyii imonkaatya”.³⁸ Ikaimaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apiti osataamintotsi”. Ikantzi Jesús: “Aritapaaki”.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ipoña ikinanai Jesús otzishiki Olivo ikimitapiintziro, ari itsipatakiri jiyotaaniiti.⁴⁰ Ikanta jariitaiyakani janta, ikantapaakiri jiyotaani: “Pamanaiyaani iiroka jaka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”.⁴¹ Ari jawisaniintanaka irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, amanapaaka.[†]⁴² Ikantzi jamana: “Ashitanarí, iroorika pikowakaanari, paawiyakainawo pookakaawintinarimi nonkimaatsityaari. Iiro pantanawo nokowawitari naaka, aña iro pantiri okaatzi pikowakaakinari iiroka”.⁴³ Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkitiki, ishintsishiritakaapaakiri.⁴⁴ Tima antawoiti okantzimoshiritanakari, jamanapirotanaka. Iro oshitowantanakari imajawinka okimiwaitanakawo iraaitsi opitinkapaaka kipatsiki.⁴⁵ Ikanta jamanaka, piyapaaka, jiñaapaatziiri jiyotaani jimagaiyini okantakaawo jowashiritaiyani.⁴⁶ Ikantapaakiri: “¿Iitama pimaantari? Pinkakitaiyini, pamaña iiroka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, jiñaashitakari pokaiyaintsiri. Iri iiwatapaintsiri Judas ikaawitapiintari 12 jiyotaani. Jontsitokapaakiri Jesús inthopootiri.⁴⁸ Ipoña Jesús ikantawakiri: “Judas, ¿Arima pipithokashitari Itomi Atziri pithopootapaakiri?”⁴⁹ Ikanta jiñaawakiro ikaatzi itsipatakari Jesús, ikantanakiri: “Pinkatharí, thami ampiyatantyaari osataaminto”.⁵⁰ Akotanaki, itotsitakiri ikimpita saikatsiri jakoproki jompiratani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari.⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “Aritapaaki, iiro pimaamanitziiri”. Ipampitsitaari ikimpita, ishitaotanai itowitakari.⁵² Ipoña Jesús ikantanakiri ikaatzi pokashitakiriri, ijiwari Ompiratasorintsitaari, aamaakowintawori tasorintsipanko, Antaripiroriiti, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataaminto, pipajaminto?”⁵³ ¿Tiima piñaawitapiintana tasorintsipankoki niyotantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritaki onkantya, tima aripaiti jimatakaimiro iroñaaka tsiniriwiri kaari pantzi pairani”.

Ikantzi Pedro: “Tii noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ikanta joojoitanakiri Jesús, jagaitanakiri isaiki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Impoitsati Pedro irirori joyaatakowintziri jantyaatsikiini Jesús.⁵⁵ Ipoña jowaampataitaki paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka iijatzi Pedro jakitsita.⁵⁶ Okanta tsinanai ompirataawo, oñaapaakiri Pedro isaiki jakitsita. Okimpoyaapaakiri, ari okantzi: “¿Tiima irijatzzi jirika itsipatapiintakari Jesús?”⁵⁷ Ikantanaki Pedro irirori: “Tii noñiiri”.⁵⁸ Okanta osamaniityaaki, ikinapai pashini, ikantapai Pedro: “¿Tiima iijatzzi iiroka ari pikaatziri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tii naaka”.⁵⁹ Iro osamani iijatzzi, tzimatsi pashini kantapaakiriri Pedro: “Imapirotya iirokatakai tsipatariri Jesús chapinki, tima Galilea-jatzzi pinatzi”.⁶⁰ Ipoña ikantanai Pedro: “Tii niyotziri pikantanari”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi.⁶¹ Ari ipithokapainta Jesús, jaminapaintziri Pedro. Irojatzzi ikinishiritantanakari Pedro ikantakiranki: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”.⁶² Shitowanaki jikokiroki, antawoiti jiraawaitanaka.

[†] 22:41 Kantakotachari jaka jawisaniintanaka, tima jawisanaki kapichi Jesús, tii osamani jiyaati, okimiwaitakawo iwiyaa osanthatziranki aririkami jookaitiro mapi.

Ipajawaitziri Jesús
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ikanta jirikaiti ikaatzi aamaakowintakotariri Jesús, ishirontaminthawaitakari, ipoña ipajawaitziri. ⁶⁴ Jotzimikapootakiri, jompojapoowaitzimaitari, ikantziri: “¿Tiima Kaman-tantaniri pinatzi, incha piyoti iita ompojapootakimiri?” ⁶⁵ Tzimatsi oiyiki oita ikantawait-ziriri kaaripirori ñaantsi.

Japatowintaitari Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ikanta okitiijiyitamanai, apatotaiyakani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari itsi-patakari Antaripiroriiti, ipoña Yotzinkariiti. Ari jamaaitakiri Jesús, josampiitakiri, ikan-taitziri: ⁶⁷ “Pinkantina, ¿Iirokatakima Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, iiro pikimisantana. ⁶⁸ Aririka nosampitimi, tima iiro pakana, iiro pipakaana iijatz. ⁶⁹ Iro kantzimaitacha itanatyaaowo iroñaaka, ari jiñiuro Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa joñaagantairo ishintsinka”. ⁷⁰ Ipoña ikantaiyanakini ikaatzi apatowintakariri: “¿Iirokatakima Itomi Pawa?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokataka kantatsi naakataki”. ⁷¹ Irojatz ikantantaiyanakarini: “¿Iitama ankwiri iroñaaka? Aakataki kimakiriri ikantakiri”.

23

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ipoña ikatziyaiyanaani ikaatzi apatotainghari, jaanakiri Jesús Pilato-ki. ² Ikantapaakiri Pilato: “Jirika atziri oiyiki jowaaripirotkiro nampitsi, ikaminaakiri atziriiti iiro ipantaari kiriiki pinkathari César, ikantaki iijatz. Cristo jinatzi iri pinkatharitatsiri”. ³ Ipoña Pilato, josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Iirokama iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanakiri ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ⁴ Ikantziri Pilato Ompiratasorintsitaari, iijatz maawoni atziriiti: “Tikaatsitya noñi oitya inkinakaashitayaari jirika”. ⁵ Iikiro ishintsitanakitzi jiwariipaini ikantzi: “Oiyiki ikaminaantaki jirika imaamanitanti atziriiti nampitsiki, jitanakawo Galilea-ki irojatz iroñaaka jaka Judea-ki”.

Jowawisaitakiri Jesús janta Herodes-ki

⁶ Ikanta ikimawaki Pilato ikaminaantaki Galilea-ki, josampitakowintanakiri Jesús iri-rika Galilea-jatzi. ⁷ Ikimatzi ikantaitzi iriitaki. Jowawisaakiri Herodes-ki ipoki irirori jariita Jerusalén-ki. ⁸ Ikanta Herodes jiñaawakiri Jesús, antawoiti ikimoshiritanaki, tima oiyiki ikowawitapiintaka jiñiuri, oiyiki ikimakowintakiri iijatz okaatzi jantayitakiri, ikowapirotki jiñiuri irirori intasonkawintanti. ⁹ Oiyiki josampitawakiriri. Tii jaki-maita Jesús. ¹⁰ Ari isaikitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotantaniriiti, oiyiki ikantakowitakariri. ¹¹ Ikanta Herodes itsipatakari jowayiriri irirori, imanintashir-itanakiri, ikawiyawaaitanakiri. Ikithaatantakari iroopirori kithaarintsi, joipiyairi isaiki Pilato. ¹² Aripaiti jaapatziyanakari Herodes jirika Pilato, tima pairani owanaa ikisani-intawakaawitaka.

Jiyakowintaitziri Jesús
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³ Ipoña Pilato japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipataakiri ikaatzi jiwatakaantatsiri nampitsiki, iijatz maawoni atziriiti. ¹⁴ Ikantakiri: “Aña pamawitakinari jirika atziri owaaripirotronimi nampitsi, nosampisampiwitakiri, tii noñiuro onkaaripirotki okaatzi jantakiri ikantakoyiitziriri. ¹⁵ Ari ikimitaka iijatz Herodes, tima notyaantawitakanari irirori. Tikaatsitya janti jirika atziri inkini owamaakaantiri. ¹⁶ Apa nompajatakaantakiri naaka, nompakagairi”. ¹⁷ Iro jamitapiintari Pilato jomishitowakaantzi apaani aakaantaari kitijiyiriki jomoshirinkaita.

¹⁸ Iro kantzimaitacha ikantaiyanakini atziriiti: “¡Tii nokowiri jirika! ¡Iri poimishi-towakaanti Barrabás!” ¹⁹ Jirika Barrabás iri jomontyaitziri okantakaantziro itsitokantaki imaamanitakiri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰ Ipoña japiiwitakiri Pilato tima ikowaw-itaya irirori impakaimaiyini, ikowi impaikakoitiri Jesús. ²¹ Japiitzimaitanakawo atziriiti ikaimaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri, pimpaikakotakaantiri!” ²² Iro mawajatz japiiwitakawo Pilato josampitanti: “¿Iitama kaaripirori jantakiri jirika? Tikaatsitya oitya jantiri, iiro okantzi owamaakaantashityaari. Apa nompajatakaantashityaari, jiyaaatai”. ²³ Iikiro ishintsit-tatzi atziriiti ikaimaiyini, ikowi impaikakoitiri Jesús. Iro japiipiintanakiri ikaimaiyini iijatz ijiwari Ompiratasorintsitaari, jimatakari. ²⁴ Irojatz jantantakawori Pilato okaatzi ikowakiri. ²⁵ Jomishitowakaantakiri tsitokantzinkari maamanitziriri jiwatakaantatsiri nampitsiki, tima iri ikowaiyakirini atziriiti. Ishinitakiniri inkantawaitiri Jesús ikowakiri iriroriiti.

*Ipaikakoitakiri Jesús**(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)*

²⁶ Ikanta jagaitanakiri Jesús, itonkiyotaitakari iitachari Simón poñaachari Cirene, ari jariita irirori ipoñagaawo jowaniki, ishintsiwintaitakiri inatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús. ²⁷ Ojyiki atziri oyaatakowintanakiriri Jesús. Tzimatsi tsinani iraaokotanakariri. ²⁸ Ari jaminapaintziro Jesús okaatzi tsinani iraaokotakariri, ikantziro: “Jerusalén-jato, iiro piraakowaitashitana naaka, aña piraakotaiya iiroka, iijatzi powaiyaniiti. ²⁹ Tima irootaatsi piñiuro inkantayiiati: ‘Kimoshiri inatyi tsinani kaari owaiyantatsiri, othotaawaitashitanakari. ³⁰ Impoña inkaimayiiati, inkantaiti: “Pintaankashitina otzishi, pinkitaitinaata.”’ ³¹ Tima piñaakiro tsika ikantaitakiro inchato añainkawo, aña iro jowatsipiroiti kaminkawo”.

³² Ari jagaitanaki iijatzi apiti kaaripiroshiriri itsipataitanakiri Jesús intsitokaitiri. ³³ Ikanta jariitakaitapaakari jiiitaziro atziriiitoni, ari ipaikakoitakiri. Jowatzikakoitaki apaani kaaripiroshiriri jampatiki, iriima pashini jakopiroriki. ³⁴ Ari ikantzi Jesús: “Ashitanari, tii jiyotzi oita jantziri kimaatsitakaakinari, pimpiyakotiri”. Ipoña jagaitakiro iithaari Jesús ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaarita. ³⁵ Irojatzii jami-naiyakini atziriiiti. Jimatsitakawo jiwatakaantatsiri nampitsiki, joitsinampaawaitakiri Jesús, ikantziri: “Jowawisaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo jiyoshiitani Pawa, ari jimatakiromi”. ³⁶ Ari jimatsitakawo iijatzi owayiriiti, ithainakakiri Jesús, jamakotakiniri kipijyaari. ³⁷ Ikantapaakiri: “Incha powawisaakotya, imapirorika iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti”. ³⁸ Tzimatsi osankinarinti ikintakoitakiri jiñokiini ipatziitoki, iñaaniki Judá-mirinka, iñaaniki Roma-jatzi, iñaaniki iijatzi Grecia-jatzi, okantzi: “IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”.

³⁹ Ari jimatsitakawo iijatzi jiñaanaminthatziri apaani kaaripiroshiriri tsipatakakiri ipaikakota, ikantziri: “Irokokatakirika Cristo, powawisaakotya, powawisaakotsitaina naaka iijatzi”. ⁴⁰ Irojatzii jakantanakari pashini kaaripiroshiriri, ikisanakiri ñaanatakiriri Jesús, ikantziri: “Pimatsitawoma iiroka tii pipinkathatzi Pawa, ari akaatakiri jowasankitaayitai. ⁴¹ Tima tzimatsi antakiri aaka añaantakawori jowasankitaayitai. Iriima jirika jowasankitaashiitakari, tikaatsi kaaripirori janti”. ⁴² Ipoña jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, iiro pimajjantana paata aririka pimpiyi pimpinkathariwintantai”. ⁴³ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Imapiro nonkantimi, aritaki pintsipatapaiyaana iroñaaka iiroka janta tsika ikimoshiriitapai”.

⁴⁴ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzii jyiitiini ithapirotanaka ooryaa.* ⁴⁵ Ari itsiwakanakiri ooryaatsiri. Okanta janta tasorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziro. ⁴⁶ Irojatzii ikaimantanakiri Jesús shintsini, ikantzi: “Ashitanari, paawakinawo noshiri”. Ithonka jiñaawaitanakiro jiroka, kamanaki. ⁴⁷ Ikanta ijiwari owayiri katziyawintakariri jiñaakiro okaatzi awisaintsiri, antawoiti ithaamintawintanakari Pawa, ikantanakiri: “Imapiro-tatyaama ikamiithashiritzi jirika shirampari”. ⁴⁸ Iijatzii ikaatzi ñaayitakirori awisaintsiri, okatsizimoniintanakiri jiyaayitai.† ⁴⁹ Iriima ikaatzi ñaapiintakiriri, iijatzii tsinanipaini, tsipatakakiri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyaiyakani jaminakotakiri oita awisaintsiri.

*Ikitaitakiri Jesús**(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)*

⁵⁰ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea-ki, kamiithashiri jinatzii jirika, iriitaki itsipatapiintari japatota jiwariiti Judá-mirinka, ⁵¹ tiimaita inimotziri okaatzi ikantawaitaitakiri Jesús, tima ojyiki joyaawintakariri irirori Pawa impinkathariwintantai. ⁵² Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari Jesús, nonkitatairi”. ⁵³ Ipoña ikin-takoryaakotari, iponatantakari manthakintsi, ikitatakiri ikiyaitziro impiitanakiri, kaari ik-itantaita kaminkari. ⁵⁴ Tima irootaki kitijiyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamani kitijiyiri jimakoryaantaitari. ⁵⁵ Okanta tsinanipaini tsipatakakiri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakowintanakiri, oñaakiro tsika ikanta jomaryaitapaintziri ikitaitakiri. ⁵⁶ Okanta opiyaiyapaakani iwitsikayitakiniri kasankaari. Imakoryiiyakini, tima iro kitijiyiri ikantakaantaitziri jimakoryaantaityaawo.

* **23:44** Iro ikantaitziri pairani: jiwiiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsiniritanaki irojatzii jiwiiyaanaka ooryaa 9. † **23:48** Kantakotachari jaka “okatsizimoniintanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniitanakitya jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsizimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita okaatzi amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

24

*Jañaantaari Jesús**(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)*

¹ Okanta okitiijiyitamanai domingo, ananinkamanai tsinani iyaati impiitamooki tsika jomontyaakoitakiri Jesús, aanakiro kasankaari iwitsikakiri chapinki. Ari okaatakiri iijatzi pashinipaini tsinani. ² Okanta aminawitapaaka, oñaatzi otainkanaki mapi jashitanta-itakawori omoona. ³ Tyaapaaki inthomainta, tii oñaapari tsika jowakowiitakari. ⁴ Ojyiki othaawanaki. Oñaashitakiri ikatziyimotapaakawo apiti mainari, shipakiryaa okantaka iithaari. ⁵ Tima othaawanakitzi, otzirowashitanakari. Ari ikantziro: “¿Iitama paminaminatantariri añaagatsiri kaminkarimooki? ⁶ Tii isaiki jaka, aritaki aňagai. Pinkinkishiritiro okaatzi ikantakiri isaikantawitari Galilea-ki. ⁷ Ikantziranki: ‘Irootaintsi jaakaan-taitiri Itomi Atziri, impaikakotiri kaaripiroshiriri atziri. Awisawitayta mawa kitijiyiri, aritaki jaňagai iijatzi’”. ⁸ Ari okinkishiritaiyanakironi iroori okaatzi ikantakiri Jesús. ⁹ Opiyapithatanakawo omoona, okamantapaakiri 11 jiyotaani Jesús iijatzi pashinipaini. ¹⁰ Jiroka okaatzi tsinani: María Magdala-jato, Juana, María inaanati Jacobo opoña pashinipaini tsinani, irootaki kamantapaakiriri otyaantapiroriiti. ¹¹ Iro kanzimaitacha ikaatzi okamantawitapaakari, tii ikimisantziro, jiñaajaantaki okantashiwaita jirokaiti tsinani. ¹² Ikanta Pedro, jatanaki omoonakiki irirori, ishiyapirotanakitya. Jaminawitapaaka inthomainta omoonaki, jiñaapaatziro omaryaaka manthakintsi iponataitantakariri. Iyok-itzi ikanta jiñaapaakiro, piyaa pankotsiki.

*Aatsi jatachari Emaús-ki**(Mr. 16.12-13)*

¹³ Tikira osamanitzi, janiitaiyini apiti jiyotaani Jesús jiyaatiro nampitsiki iitachari Emaús. Tii osamanipirotsi osaiki Jerusalén okaatzi 11 kilómetro.* ¹⁴ Iro ikinkithakotaiyini janiitzi okaatzi awisaintsiri. ¹⁵ Ikinkithawaiminthaizti janiitaiyini, pokapaaki Jesús irirori itsipataapaakari janiitzi. ¹⁶ Iro kanzimaitacha jirika jiyotaani, kimiwaitaka jotz-imikaitatyirimi jokiki, iiro jiyotantawaari. ¹⁷ Ikantapaakiri: “¿Iitama pikinkithakotziri paniitaiyini? ¿Iitama powashiriniintantari?” ¹⁸ Ari jakanaki apaani jiitaitziri Cleofas, ikan-tanaki: “¿Jirokama apintzi kaari yotakotironi okaatzi awisaintsiri Jerusalén-ki?” ¹⁹ Ikantzi: “¿Iitama awisaintsiri?” Ari ikantaiyini jiyotaani: “Iri Jesús jiitaitziri Nazaret-jatzi, tsika itzimi jotyaaantakiri Pawa, inkamantantaniriri, iri jiyotawaki atziririiti. Tima okaatzi jantayitakiri, okaatzi ikantayitakiri iijatzi, ari joñaagantziro ishintsinka. ²⁰ Iro kanzimaitacha jaakaanakiriri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari pinkathariiti, jowamaakaanakiriri janta ipaikakoitakiri. ²¹ Aña noñaajaantawitaka naakaiti iri ookawintairini maawoni ajyininka. Irootaki mawatatsiri iroñaaka kitijiyiri jowamaakaanaitakariri. ²² Tzimayitatsi tsinani nokaatapiintziri omapokashitakinari, ananinkamanai omoonakiki. ²³ Tii oñaapari jowakowiitakiri Jesús, opiyaa okamantantapai, okantzi: ‘Noñaaki maninkari, ikantaantapa: ‘Aňagai Jesús.’’ ²⁴ Ari jiyaataiyanakini nokaataiyini janta omoonaki, jiñaapaakiro okaatzi okantaiyakirini tsinani, tii jiñiimaitapaari Jesús”. ²⁵ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¿Tii-itya piyotanitzi iirokaiti, ojyiki pithaankashiritakiro okaatzi ikamantantayitakiri Kamantantaniiriiti! ²⁶ Aña iro kowapirothaka awijiyimotiri Cristo jirokapaani, isaikai jowaniinkawoki”. ²⁷ Ari jitanakawo joñaayiniri okaatzi osankinayitainchari tsika ikinkithakotziri Cristo, opoñaanakawo josankinariki Moisés japirotakiniri okaatzi josankinayitakiri maawoni Kamantantaniiriiti.

²⁸ Ariitaiyakani nampitsiki tsika joshiritawo. Ari ikowi Jesús jawisanakimi irirori kimiwaitaka jiyaatatyiimi intaina. ²⁹ Ikantaiyirini jirika apiti: “Iiro pawijyi, ari pi-saikanaki. Tima tsiniriityaaki”. Irojatzti isaikantanakari Jesús pankotsiki isaikapaaki. ³⁰ Ipoñaashitaka isaikaiyini jowaiyaani, jaakiro Jesús tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoyyaakiro, ipayitakiri. ³¹ Aripaiti jiyotakaayitanairi iriitaki Jesús. Iro kanzimaitacha Jesús ipiyashitanaka, tii jiñaawairi tsika ikinaki. ³² Ikantawakaiyani: “¿Tiiima thaam-intashiri pikanta ikinkithawaitakai aatsiki, ikinkithakotairo osankinarintsii iijatzi?” ³³ Tii isaikanaki, piyanaka Jerusalén-ki. Jiñaapaatziro ikaatzira 11 jiyotaani japatotaiyani, itsipayitakiri ikaatapiintaiyini. ³⁴ Ikantaiyini: “Imapiro jaňagai Awinkathariti. Tima joñaagaari Simón”. ³⁵ Ikamantantapaakiro irirori okaatzi awijiyimotakiriri aatsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasonkiwintapairo tanta.

*Jesús joñaagari jiyotaani**(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)*

³⁶ Ikinkithawaiminthaizti jiyotaani, osatikapaaka Jesús, jiwithatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kamiitha”. ³⁷ Antawoiti ithaawaiyanakini, jiñaajaantaki iri shiritsi ñaanatziiriri.

* **24:13** Iro ikantakotziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

³⁸ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¿Iitama pithaawantari? ¿Iitama pikisoshiriwintantanari? ³⁹ Pamininawo nako, iijatzi noitzi, naakataki. Potirotina, pimpampoyiina. Tima shiritsi tii otzimi iwatha, tii otzimi itonki. Irooma naaka tzimatsi”. ⁴⁰ Joñaayimaitari jako iijatzi iitzi. ⁴¹ Okantakaakari ithaamintanaka tii ikinkishirita aña iriivitaka Jesús. Iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tzimatsima oyaari?” ⁴² Ipaitakiri tzigagaantsirsi shima itsipataitakiniri iyaaki pitsi. ⁴³ Jaawakiri Jesús, jiñaakiri ikaatzi jiyotaani jowakari.

⁴⁴ Ari ikantzi: “Irootaki nokantsitakimiri iiniro notsipayitziimi. Ontzimatyii imonkaayitya okaatzi josankinatakoyitakinari Moisés-ni, Kamantantaniriiti, ipoña Salmo”. ⁴⁵ Ikimathatakaakiri Jesús okaatzi osankinatakoyitainchari. ⁴⁶ Ikantziri: “Irootaki josankinaitakiri. Ontzimatyii inkimaatsitakaityaari Cristo, iro awisawitaya mawa kitiiyiri aritaki jañagai. ⁴⁷ Ontzimatyii inkinkithatakoitairo nowairo maawoniki kipatsi, ari jitaitanayaawo Jerusalén-ki. Ari onkanya jowajyaantaitayaawori kaaripirori jantayitziiri, impiyakoitairi iijatzi. ⁴⁸ Iirokatakaki ñaayitironi jiroka. ⁴⁹ Ari piñaakiri notyaantimiri ikajyaakaakimiri Ashitanari. Ari pisaikaiyawakini jaka Jerusalén-ki, irojatzii ishintsitakaantimiri poñaachari inkitiki”.

Itzinaantanaari Jesús inkitiki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ipoña Jesús jaanakiri jiyotaaniiti janta Betania-ki. Ari itzinaawakotanaka, itasonkawintanairi. ⁵¹ Ikanta itasonkawintakiri, jomapokashita itzinaana inkitiki. ⁵² Ikanta ipinkathataiyanakirini jiyotaani, piyaiyani Jerusalén-ki, antawoiti ikimoshiritaiyanakini. ⁵³ Ari ikantaitanakityaani ithaamintawintanakari Pawa janta tasoritsipankoki. Ari onkanyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI JUAN

Jatziritaki jiiitaitziri “Ñaantsi”

¹ Owakiraa itantanakari jiwitsikantaitzi pairani, aritaki tzimaki jiiitaitziri “Ñaantsi”. Ari itsipitari Pawa. Tima Pawa jinatzi irirori. ² Iriitaki itsipatakari pairani Pawa owakiraa itantanakari. ³ Iriitaki witsikajaantakirori maawoni tzimayitatsiri. Tikaatsi apaani tzimayitatsiri kaari jiwitsikajaanti irirori. ⁴ Ikimitakowaitakari kitainkari ikitainkatakotairi atziriiti onkanta inkañaanitantaiaaari. ⁵ Ikimitakotapaakari kitijiyiinkatakotantsiri otsinirikitzi. Tiimaita ikitsirinkiri joitsiwakawakiri kimitakotakawori tsinirikiri.

⁶ Pairani jotyaaantaki Pawa shirampari, jiita Juan. ⁷ Iriitaki kinkithatakotapaakirini jiiitaitziri “Kitainkari”, ari onkanta inkimisantaitantyaawori maawoni jiyotaantiri. ⁸ Jirika Juan kaari jiiitaitziri “Kitainkari”. Aña iriitaki pokaintsini ikinkithatakotakiri.

⁹ Tima aritaki pokataiki jaka kipsitiki mapirotzirori ikimitakotari kitainkari, iriitaki kitijiyiinkatakotairini atziriiti. ¹⁰ Isaikapaaintzi kipsitiki. Tima iriitaki witsikakirori kipsiti. Iro kantzimaitacha tii jiyotawakiri atziriiti. ¹¹ Isaikimowitapaaintari ijininkamirinkaiti. Iro kantacha tii jaawakiri kamiitha. ¹² Iriima ikaatzii aawakiriri kamiitha, pairyaapiintanairi ikimisantairi, iriitaki ishinitaki Pawa intomitaaari. ¹³ Itomi jowajaantairi Pawa. Tiimaita ojyawo itomitantapiintari atziriiti, inintakaanikiini, ikowi jowaiyantawaiti. Aña iri Pawa kowashitainchari intomitantya.

¹⁴ Jirika jiiitaitziri “Ñaantsi”, jatziritaki, isaikimotapaainta. Nishironkapirowaitantaniri jinatzi. Tyaaryoori inatzi iñaanitari. (Naakaiti ñaajaantakirori itasorinka, ari okimitajaantakawo itasorinka japintziti itomi Ashitariri.) ¹⁵ Iriitaki ikaimakamawintapaakiri pairani Juan, ikantapaaki: “Jirika nokinkithatakotakiri pairani, nokantaki: ‘Aatsikitaki poyaat-apaakinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itakawo pairani tikiraamintha notzimi naaka’”. ¹⁶ Tima kamiithapirowaitakiri irirori, irootaki añaantayitaawori maawoni inishironkapirowaitapiintai. ¹⁷ Pairani, iri Moisés-ni josankinatakaawitakari Ikantakaantaitani. Iriima Jesucristo iriitajaantaki nishironkayitairi, irijatzii ñaawaitapiintairori tyaaryoori. ¹⁸ Tikaatsi matironi jiiñiri Pawa. Iriima japintziti itomi Ashitairi, saikimotajaantairiri, iriitaki kamantairi aakaiti ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Ikanta Judá-mirinkaiti nampitawori Jerusalén-ki, jotyaaantaki Ompirasorintsitaari-iti itsipataakiri Leví-mirinkaiti, jiyaati josampitiri Juan, inkantapaakiri: “¿Tsika piitaka iiroka?” ²⁰ Tii jimanakota Juan, ikamantantaki, ikantzi: “Tii naaka Cristo”. ²¹ Ipoña japiitaitziri josampiitzi, ikantaitziri: “¿Tsikama piitatyaka? ¿Iirokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tii naaka”. Iikiro ishintsitaitatzi josampiitzi: “¿Iirokama Kamantantaniri noyaakoniintani?” Ikantzi: “Tii”. ²² Ari ikantaitziri: “¿Tsikama piitaka iiroka? Pinkamantina, inkini nonkamantapairi otyaantakinari. Incha pinkinkithatakotya”. ²³ Japiitanakiro Juan, ikantzi: “Naakataki kaima-kaimatapaintsiri otzishimashiki, nokantantaki: ‘Powamithataniiri Awinkathariti tsika inkinaapaaki, pinkimitakaantiro jotampatzikaiziro aatsi’. Irootajaantaki ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniri Isafas-ni”.

²⁴ Ikanta jotyaaantaniiti Fariseo-paini, ²⁵ iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “Tii Cristo pinatyi iiroka, tii iiroka Elías, tii Kamantantaniri pinatyi iijatzii. ¿Iitama powiinkaantantari?” ²⁶ Ari ikantzi Juan: “Apa nowiinkaamachiitantawo naaka jiña. Iro kantzimaitacha tzimatsi pitsipatakari, kaari piyotajini, ²⁷ iriitaki poyaatapaakinani. Tii okantaajitzi inkimitakaantina jimpiratani nonothopaisitantyaariri i-zapato-ti.” ²⁸ maawoni jiroka, iro awijaintsiri pairani jiiitaitziro Betábara, intatsikirona jiña Jordán jowiinkaantantzi pairani Juan.

Joiyyati Pawa

²⁹ Okanta okitijiyitanonai jiñaawairi Juan ikinapai Jesús, ikantzi: “Jirika joiyyati Pawa, iri piyakotaironi iyaaripronka atziriiti. ³⁰ Iriitaki nokinkithatakotsitakari nokantaki: ‘Aatsikitaki shirampari poyaatinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itataikawori pairani tikiraamintha notzimi naaka’. ³¹ Tii niyowitari naaka. Aña iro nopokantakari nowiinkaantanti, jiyotantyaariri Israel-mirinkaiti”. ³² Jiroka ikantanaki iijatzii Juan: “Noñaataikiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Jookantapaakari. ³³ Tii niyowitari naaka. Iro kantacha otyaantakinari nowiinkaantanti, ikantakina: ‘Aririka

piñaaki ijyaawiinkashitakirini Tasorintsinkantsi jookantapaatyari iitoki, iriitaki kimi-takaantyaawoni jowiinkaantantyaarimi Tasorintsinkantsi'. ³⁴ Naakajaantaki ñaakiriri, iro nokinkithatakotantariri tima Itomi Pawa jinatzi".

Itanakawori jiyotaani Jesús

³⁵ Okanta okitijiyitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apiti jiyotaani. ³⁶ Ikanta jiñaawairi Jesús ikinapai, ikantzi Juan: "Jirinta joiyyati Pawa". ³⁷ Ikimawaki apiti jiyotaani Juan, joyaatanakiri Jesús. ³⁸ Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri joyaataiyakirini, ari ikantziri: "¿Tsika piyaatika?" Ikantaiyini irirori: "Rabi (Iro ikantaitziri 'Yotaanari'), ¿tsika pinampitawoka?" ³⁹ Ikantzi Jesús: "Pimpoki piñiiri". Ikanta joyaatanakiri, jiñaakiro tsika inampitawo. Ari jimayimotapaintziri tima aritaki tsiniriityaanaki. ⁴⁰ Jirika kimakiriri Juan, oyaatanakiriri Jesús, iriitaki Andrés iririntzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakiri iririntzi, jirika Simón, ikantapaakiri: "Noñaataikiri Mesías (iro ikantaitziri iijatzi, 'Cristo')."
⁴² Ipoña Andrés jaanakiri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaawakiri iririntzi Andrés, ikantawakiri: "Iiroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka piitaiya 'Cefas' ". (Iro ikantaitziri iijatzi, Pedro.)†

Ikaimaitakiri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitijiyitamanai, jataki Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakiri Felipe, ikantapaakiri: "Poyaatina". ⁴⁴ Jirika Felipe, Betsaida-jatzi jinatzi, irojatzi inampi Andrés iijatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jiyaatashitanakiri Natanael, ikantapaakiri: "Noñaataikiri josankinatakotakiri Moisés-ni janta Ikantakaantaitaniki, josankinatakotsitakiri iijatzi Kamantantaniririti. Iriitaki itomi José, Nazaret-jatzi". ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: "¿Tzimatsima kamiithashiriri janta Nazaret-ki?" Ikantzi Felipe: "Pimpoki, piñiiri". ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaawakiri ipokaki Natanael, ikantzi: "Aatsikitataiki jirika Israel-mirinkapirori, tii ithiiyanita". ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: "¿Tsika janta piñaanaka piyotantakinari?" Ikantzi Jesús: "Noñaakimitya tiki-raamintha ikaimimi Felipe pisaiki pankirintsitapishiki".[†] ⁴⁹ Ikantanaki Natanael: "Rabi, jirokatakiri Itomi Pawa, iirokatakiri Iwinkathariti Israel-mirinkaiti!" ⁵⁰ Ikantzi Jesús: "Iro pikimisantamachiitantanakari nokantakimi 'noñaakimi pisaiki pankirintsitapishiki'. Iro kantacha, arimaitaka piñaaki pashini anaironi jiroka". ⁵¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: "Ari piñaakiro ashitaryagaiya inkiti. Ari impiyapiyataiyini maninkariiti jayiitashitiri Itomi Atziri".§

2

Aawakaantsi Caná-ki

¹ Okanta mawatapaintsiri kitijiyiri, ari jaawakaitari nampitsiki iitachari Caná, saikat-siri Galilea-ki. Ari osaikakiri iijatzi inaanati Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakiri iijatzi Jesús itsipatakari jiyotaanipaini. ³ Ikanta joimoshirinkaiyani, thaatapaka imiritaiyarini. Opoña inaanati Jesús, okantanakiri otomi: "Thaatapaaka amiri".* ⁴ Ikantzi irirori: "Tsinani, ¿litama pikantantanari naaka? Aña tikira imonkaapaita noñaagantanya". ⁵ Okantanakiri iroori ikaatzi pakotantsiri: "Pantiro onkaati inkantimiri notomi". ⁶ Ari owaka janta 6 kowitzi mapinakitsiri, iro jowantapiintari Judá-mirinkaiti jiñaá ikiwayintari inkitiwathatantyaari. Jiroka kowitzi, tzimayitatsi antitachari 50 litro jiñaá, pashini 60 litro.[†] ⁷ Ikantanakiri Jesús ikaatzi pakotantsiri: "Pijaikitiro jiñaá maawoni kowitziki". Ijaikiproyitakiro kowitziki. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: "Pinkitanaki kapichiini, paanakiniri aminakaantzirori oimoshirinkaantsi". Ari ikantaiyakironi. ⁹ Ikanta aminakaantzirori oimoshirinkaantsi jirawaki kapichiini jimiriitari piyanainchari ojiñaawita, tii jiyotzi tsika okinapaaki iroopirori imiriitari. Apa jiyotaiyini pakotantsiri, tima iriitaki jaikitakirori jiñaá. Ipoña aminakaantzirori oimoshirinkaantsi, ikaimakiri aawakaachari, ¹⁰ ikantziri: "Iro jamitari atziriiti jitapiintawo ipakotantziro tontaari jimiriitari, aririka inkimani-intaiyatyaani oimoshirinkachari, ari ipakotantaitziro jintaari. Irooma iiroka powaantakawo iroopirori jimiriitari irojatzi iroñaaka". ¹¹ Jiroka jantakiri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro itanakawori itasonkawintantzi ari joñaagantziro ishintsinka. Ari ikimisantapirotanakiri jiyotaanipaini.

* 1:39 Kantakotachari jaka "tsiniriityaanaki", irootaki oiyawori ikantaitziri pairani "jiwiyaaka ooryaatsiri 10".

† 1:42 Ikantaitziri "Cefas" jiñaaniki Aram-jatziiti, irootaki "Mapi". † 1:48 Iitachari jaka "pankirintsitapishi", irootaki ikantaitziri "higuera". § 1:51 Ojyakaawintachari jaka "ashitaryagaiya inkiti", tima aritaki onkantaki jiñaayitairi inkitiwiri, kaari kantawitachani jiñiitapiintiri.

* 2:3 Kantakotachari jaka jimiritaitari, irootaki "vino". † 2:6 Kantakotachari jaka 50 litro pashini 60 litro jiñaá, irojatzi oiyawori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashini 3 cántaro.

¹² Okanta okaatapaaki jiroka, jatanaki Capernaum, itsipatanakawo inaanati, iririntzi-paini, iijatzji jiyotaanipaini. Tii osamani isaikapainti janta.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Irootzimatai joimoshirinkapiintantawori Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi. Jataki Jesús Jerusalén-ki. ¹⁴ Iñaapaakiri tasorintsipankoki yomparitariri ipirapaini, iijatzji ishironipaini. Ari isaikayitakiri iijatzji yomparitariri kiriiki. ¹⁵ Ikanta jiñaapaakiri, jaminthataki Jesús ipajaminto, jomishitowakiri maawoni yomparitachari tasorintsipankoki, itsipataakiri ipirapaini. Josokitakiri iiriikiti ikaatzji yomparitariri kiriiki, jotatsinkitsitakiri isaikam-intopaini. ¹⁶ Ikantakiri Jesús yomparitariri ishironi: “¡Paanairi pipira! ¡Tii okantzi pinkimিতাকাantiro ipanko Ashitanari iyomparintsipanko!” ¹⁷ Ari ikinkithashiritanakiro jiyotaani okaatzji josankinaitakiri, kantatsiri: Antawoiti nonkisakowintyaawo pipanko.

¹⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Incha poñaayina pintasonkawintanti noñaantimiri imapiro otzimi pishintsinka pimatantawori jiroka”. ¹⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpookiro jiroka tasorintsipanko, ari awijawitaya mawa kitijiyiri, ari nontzinagairo iijatzji”. ²⁰ Ikantaiyini Judá-mirinkaiti: “Aña okaatzji 46 osarintsi jantawaitaitzi jiwitsikaitantakawori jiroka tasorintsipanko, ¿ompoña pintzinagairo iiroka onkaati mawa kitijiyiri?” ²¹ Jiroka “tasorintsipanko” ikinkithatakotakiri Jesús, iro ikantakotzi iwatha irirori. ²² Ikanta itzinagaa pairani Jesús, ikinkithashiritanairo jiyotaaniiti ikinkithatakotsitakiri. Irootaki ikimisantapirotantanakawori Osankinarintsipirori, iijatzji okaatzji ikantayitakiri Jesús.

maawoni jiyoshiritziri Jesús

²³ Iinta isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi, oiyiki kimisan-tanakiriri jiñaayitakiri itasonkawintantaki. ²⁴ Iro kantacha Jesús, tii jawintaari jirikaiti, tima jiyoshiritziri maawoni. ²⁵ Tii ikowaajaitzi Jesús inkamantaitiri tsika ikantashiriyitzi atziriiiti, aña jiyoshiritziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

¹ Tzimatsi Fariseo jiita Nicodemo, iriipirori Judá-mirinka jinatzji. ² Ikanta jirika jataki tsiniri jiñiiri Jesús. Ikantapaakiri: “Rabi, niyotaiyini iri Pawa otyaantakimiri piyotaay-itina, tikaatsi kantironi jantiro poñaagantakiri iiroka, tiirika itsipashiritari Pawa”. ³ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Incha pinkimisantawakina. Itzimirika kaari apiitaironi intzi-mai, iiro jiñairo impinkathariwintantai Pawa. Imapiro”. ⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima japiitairo intzimai shirampari antaripirotaintsiri? ¿Arima onkantaki intyagai omotziki inaanati, inkini japiitairo intzimai?” ⁵ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimantaiyaawoni jiña, kaaririka intzimakaashiriyitairi Tasorintsinkantsi, iiro jiñairo ipinkathariwintantai Pawa.* ⁶ Ikaatzji jowaiyantziri atziriiiti, atziri jinatzji. Iriima ikaatzji tzimantaariri Tasorintsinkantsi, tasorintsishiri ikantanaa. ⁷ Iiro okompitzimotz-imi nokantakimi: ‘Ontzimatyii papiitairo pintzimayitai’. ⁸ Okimita tampiyainka otasonkantapiintzi tsika okowakaawo. Pikimawitawo oyamininka, tiimaita piyotzi tsikarika okinapaaki, tsikarika iyaatziro. Ari ikimiyitari iijatzji ikaatzji itzimakaashiriyitairi Tasorintsinkantsi”. ⁹ Japiitanakiro Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka jiroka?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “¿Jiroka, yotaapiintziri Israel-mirinkaiti, tiima piyotzi tsika okantakota jiroka? ¹¹ Nokinkithatakotakiri maanki otzishimashiki, ari inkimaitairi iijatzji Itomi Atziri, ontzimatyii jowatzikakoitiri irirori, ¹⁵ inkañaanitantaiyaari inkaati kimisantairini”.

‡ 2:14 Kantakotachari jaka ipirapaini iriitaki buey ipoña oijya. § 2:14 Ikaatzji pokayitatsiri Jerusalén-ki, jamayitzi iiriikiti ipoñaakaayitairi inampiitiki irirori. Iro ikowantari jiyomparityaari iiriikitiki Jerusalén-ki, onkantya jamanant-antyaari piratsipaini intainiriri Pawa. * 3:5 Okaatzji kinkithatakotachari jaka “intzimantaiyaawo jiña”, tzimatsi oiyakaawintachari: Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha owiinkaatanachari jowajyaantanairo kaaripirori. (2)

Tzimatsi kantatsiri iro kinkithatakotacha itzimaari iinchaaniki. (3) Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha Tasorintsinkantsi, tima añaakotapiintakiri Tasorintsinkantsi jowakaawintaitziri jiña. † 3:13 Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkitikiki.

Jitakotaari Pawa maawoni isaawijatzi

¹⁶ “Tima jitakopirottaari Pawa isaawijatzi, ishinitakiri japintziti Itomi inkamawintiri, iiro ikaamaniyitai inkaati kimisantairini, aña inkañaaniyitai. ¹⁷ Tima Pawa tii iro jotyaaantantyaariri Itomi jaka kipatsiki jiyakawintairi isaawijatzi, aña jowawijaakoshiritaatyiiiri. ¹⁸ Ikaatzi kimisantairini Itomi Pawa, iiro jiyakawintaitziri. Iriima kaari kimisantayitaatsini, aritaki jiyakawintairi, okantakaantziro tii ikimisantairi japintziti Itomi Pawa. ¹⁹ maawoni kaari kimisantatsini, aritaki jiyakawintairi, tima jantapiiintatziro kaaripirori. Tima ipokawitapainta pairani kipatsiki jiiitaitziri ‘Kitainkari’, iro ikowapirotajaanakiri tsinirikiri, jimanintawakiri ‘Kitainkari’. ²⁰ maawoni antayitziro kaaripirori ikisaniintatziro jiiitaitziri ‘Kitainkari’. Ikoimintawaita onkantya iiro jiyotakoyitawo jantayitziro kaaripirori. ²¹ Iriima matapiintanairori tyaaryoori, jawintaapirotari ‘Kitainkari’, iro jiiitaitantyaawori jantawaipirotaatyiiiri Pawa”.

Jaapatziyaminthari iimintaitari

²² Ikanta okaatapaaki jiroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipayitanaari jiyotaani, ari itsipatakari jowiinkaantantzi. ²³ Iijatzi Juan jowiinkaantantzi irirori Enón-ki, okaakitapai Salim, tima janta ari otzimapirotzi jiiña. Ikaatzi jatatsiri janta, jowiinkaayitawakiri. ²⁴ Tima tikira jaakaantaitziriita Juan jomontyaitiri.

²⁵ Ikanta kiyopayipaini jiyotaani Juan jiiñaanaminthakiri Judá-mirinka tsika onkantya inkitiwathatantyaari. ²⁶ Ipoña jiyaatayakini isaiki Juan, ikantapaakiri: “Rabi, jirintaranki tsipatakimiri intatsikirona jiiña Jordán, pikinkithatakotakinari, jowiinkaantantzi iroñaaka irirori, oiyiki atziriiti pokashitziriri”. ²⁷ Ari jakanaki Juan, ikantzi: “Tsika ikanta piñaakiri jirika, tii opoñaashiwaita, aña iri Pawa ñaapirotakaari. ²⁸ Iirokayitaki kimajaantakinari nokantaki pairani: “Tii naaka Cristo, apa jotyaaantaitakina niwatapaakiri nonkinkithatakotiri”. ²⁹ Thami nojyakaantimiro: aririka jaawakaitya, iri aapiintziro tsinani iimintaitari. Iriima itsipaminthari, iiro jiiñaapirowaita irirori, apa inkimoshiritanaki inkimaki jiiñaawaitanaki jiiimitaitari. Ari nokimitsakari naaka iroñaaka, tii noñaapirowaita, iro kantzimaitacha, antawo nokimoshiritaki. ³⁰ Iikiro jiyaataty inkimakoitiri jirika, irooma naaka ari nosantzikoityaakoti”.

Poñainchari jinoki

³¹ “Janairi maawoni poñainchari jinoki. Iriima nampitawori kipatsiki, isaawijatzi jinatzi, ikinkithatakotashitapiintawo isaawijato. Iriima poñainchari inkitikiri janairi maawoni, ³² ikinkithatakotziro okaatzi jiiñiri, okaatzi ikimiri. Iro kantzimaitacha iiro ikimisantatziro ikinkithatakotziro. ³³ Iro kantacha inkaati kimisantainairini, ari jimatanatya irirori ikinkithatakotainairi Pawa tyaaryoori jinatzi. ³⁴ Ikaatzi jotyaaantziri Pawa, jiiñaani Pawa ikinkithatakotzi. Tima Pawa jothotyiiro jinampishiritakaantantawo Itasorinka. ³⁵ Jirika Ashitairi jitakotari Itomi, jimatakaakiri ipinkathariwintairo maawoni tzmayitatsiri.

³⁶ Inkaati kimisantainairini Itomi, ari inkañaanitai. Iriima kaari kimisantairini Itomi, iiro ikañaanitai, apa jatsipitaiyaawo jowasankitagairi Pawa”.

4

Jesús ipoña Samaria-jato

¹ Ikanta Fariseo-paini ikimayakini, ikantaitzi: “Tzimaki oiyiki jiyotaani Jesús, jowiinkaataki oiyiki atziripaini, janaanakiri Juan”. Jiyotaki Jesús ikimayakini Fariseo. ² (Kaarimachiini Jesús owiinkaantantsini, aña jiyotaani owiinkaantantsiri.) ³ Irootaki Jesús ishitowantanakari Judea-ki, ipiyyaawo Galilea-ki. ⁴ Ari iintathakitzi inkinanairo iipatsitiki Samaria-jatzi. ⁵ Irojatzii jariiintakari nampitsiki saikatsiri Samaria-ki oita Sicar, iro tsipanampitawori iipatsiti pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikakiri jiiña iyyakotani Jacob-ni. Tima jimakokitaki Jesús janiitaki, isaikimotapaakiro jiiña, jiiwiyaaka tampsatika ooryaa.*

⁷ Ari opokaki Samaria-jato onkai jiiña. Ikantziro Jesús: “Pimpina jiiña nirawaki”. ⁸ Tima jiyaatayitziini jiyotaani nampitsiki jamananti owanawontsi. ⁹ maawoni Judá-mirinkapiroriitti tii jaapatziyari kamiithaini Samaria-jatziiti. Ari akanakiri tsinani okantanakiri: “¿Tsika pinkinakaairoka iiroka, Judá-mirinka pinatzi, ipoña pikamitana naaka Samaria-jato nompimi jiiña?” ¹⁰ Ari jakanakiro Jesús, ikantziro: “Arimo piyoti iita ipantziri Pawa, ari piyotirimi kamitakimiri jiiña, iiroka kamitinanimi naaka. Aritaki nompakimiro jiiña añaakaantatsiri”. ¹¹ Okantanaki tsinani: “Pinkathari, tikaatsi pinkintantyaari jiiña, inthomainta okantaka omoo, ¿tsikatya payiroka pimpinari jiiña añaakaantatsiri?” ¹² Iri achariniiti Jacob-ni panairori pairani jiroka jiiña, irootaki jimiriytajaantakari

* 4:6 Ikantaitziri jaka “tampsatika ooryaa”, irojatzii ikantaitziri pairani jiiwiyaaka ooryaatsiri 6.

irirori, irojatzji jimiriyyitaka itomipaini, jimiriyyitsitakawo iijatzji ipiraiti. ¿Panairima iiroka?”¹³ Jakanakiro Jesús, ikantanakiro: “maawoni miritawori jiroka jiñaa, iiro opiya imiri.”¹⁴ Iriima miritayaaawoni jiñaa nompiriri naaka, iiro jimiriyyitai. Tima jiñaaatsiri nopantziri naaka ari oshitowaashiritantaiyaari onkimiwaityaawo oshitowaatantyaarimi jiñaa añaakaantsiri”.¹⁵ Okantzi tsinani: “Pinkathari, pimpinawo naaka jiroka jiñaaatsiri, iiro napiantaawo nomiriyitai, iiro nopiyapiyawaitanta jaka nonkai jiñaa”.

¹⁶ Ari ikantziro Jesús: “Piyaati, pinkaimiri piimi, ompoña pimpiyaki jaka”.¹⁷ Okantzi tsinani: “Tikaatsi noimi”. Ikantziro Jesús: “Kamütha pikantaki, tii itzimi piimi,¹⁸ tima tzimawitaka pairani ikaatzi 5 piimi. Iriima pitsipatakaru iroñaaka, kaari piimi. Imapiro okaatzi pikantakiri”.¹⁹ Okimawaki ikantakiro, okantanaki tsinani: “Pinkathari, niyotanakimi naaka kamantantaniri pinatzi.²⁰ Pairani nochariniiti Samaria-jatziiti ipinkathatapiintziri Pawa jaka otzishiki. Iro kantzimaitacha iirokaiti Judá-mirinkapirori pikantayini janta Jerusalén-ki, ari ampinkathatapiintziri”.²¹ Ikantanakiro Jesús: “Pinkimisantawaki tsinani, irootaintsi pimpinkathatairi iirokaiti Ashitairi, iiro okowajaanta pimpoki jaka otzishiki, iiro okowajaanta piyaati iijatzji Jerusalén-ki.”²² Imapirowitayata, tii piyotayirini iirokaiti iita pipinkathatapiintziri. Irooma naakaiti niyotziri itzimi nopinkathatzi. Tima jirika owawijaakotantatsini, Judá-mirinka jinatyi.²³ Iro kantacha, irootzimatainsi. Iriitaki pinkathatajaantziriri Ashitairi pinkathashiritakari. Tima iriyyitaki ikowiri Ashitairi pinkathayitairini.²⁴ Pawa irijatzji Tasorintsinkantsi, kaari koñaatsini. Inkaati pinkathayitairini, ontzimatyii impinkathashiritaitiri, tii okowajaanta jantayitairo koñaayitatsiri”.²⁵ Okantzi tsinani: “Niyotzi naaka, ari impokaki Mesías, jiitaitziri Cristo. Aririka jariitayata irirori, ari inkamantapaakairo maawoni tsika okantakota”.²⁶ Ikantzi Jesús: “Naakataki, ñaanatajaantakimiri”.

²⁷ Ari jariitayapaani jiyotaani. Iyokitzi jowapaakiri jiñaaapaakiri ikinkithawaitakairo tsinani. Iro kantzimaitacha tikaatsi osampitapaakirini oita okowiri tsinani, tsikarika oita ikinkithawaitakairori.²⁸ Ari ookanakiro tsinani oyowitinaki, jataki nampitsiki, okantapaakiri atziriiti:²⁹ “Pimpokayiyini piñiri shirampari yotakinawori maawoni nantayitakiri pairani. ¿Kaarima Cristo?”³⁰ Ikanta ishitowaiyanakini atziriiti nampitsiki, pokaiyanakini isaikinta Jesús.

³¹ Ari ipankinatarinari jiyotaani, ikantziri: “¡Rabí, poya!”³² Ikantzi Jesús: “Tzimatsi iita nowari naaka, tii piñagayironi iiroka”.³³ Ari josampitawakaiyanakani jiyotaani: “¿Tzimatsima iita amakiniriri jowanawo?”³⁴ Iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Nokimিতাকাantawo nowanawo naaka nantziro ikowiri otyaantakinari, ontzimatyii nonthonkiro antawairinti ipakinari.”³⁵ Jiroka pikantapiintayini iiroka: “Yotapaaka 4 kashiri osampantayiraari pankirintsi”. Iro kantacha nonkantimi naaka pami pankirintsimashiki, aritaki sampainkataki ontzimatyii oyiipatyata.³⁶ Inkaati antawaitatsini joyiipatiro pankirintsi ari impinayitairi. Okaatzi pankirintsi joyiipayitairi iriyyitaki oiyakaawintacha inkaati kañaanitatsini. Iro inkimoshiritantayiraari pankitakirori intsipatayiraari oyiipatakirori.³⁷ Tima imapirotayata jiroka joiyakaawintaitakiri, ikantaitzi: “Tzimatsi apaani pankitakirori, tzimatsi pashini oyiipatakironi”.³⁸ Notyaantakimi naaka piyaati iirokaiti poyiipayitairo kaari pipimirintsiwinta pantawaiwintiro. Tima tzimayitatsi pashini pankinatarawori jantawaiwintakiro. Iirokayitaki nintagayaaawoni jantawaitani jirikaiti”.

³⁹ Tima oiyiki Samaria-jatzi saikantsiri nampitsiki kimisantawakiriri Jesús okantakantziro tsinani okantantapaaki: “Jiyotakinawo maawoni nantayitakiri pairani”.⁴⁰ Ikanta Samaria-jatziiti, jariitayapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakiri inampiki. Ari jimatakiro Jesús, apiti kitiiyyiri isaikanaki,⁴¹ oiyiki pashini kimisantanaantsiri ikimajaantakiri iriroriiti okaatzi ikantayitziro Jesús.⁴² Ari ikantaitanakiro tsinani: “Kimisantayitaana naaka iroñaaka, tii iro nonkimisantantayiraari pikamantapaakina, aña naaka kimajaantairi ikantayitziro. Niyotai iijatzji imapirotayata jowawijaakoshiritantai kipatsiki, iriitaki Cristo”.

Joshinchagairi Jesús itomi jiwari

⁴³ Okanta imonkaataka apiti kitiiyyiri isaikapaaki Jesús Samaria-ki, awijanaki jiyaatiro Galilea-ki.⁴⁴ Tima iri Jesús kantantsiri: “Apaani kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampipiroki”.⁴⁵ Ikanta jariitaa Galilea-ki, oiyiki aawairiri kamiitha janta, tima aritaki jiiñitsitakari Jerusalén-ki okaatzi jantayitakiri Jesús joimoshirinkiro Anankoryaantsi.

⁴⁶ Ari jariitaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyakiro jiñaa okimi-waitanakawo jimiriitari. Tzimatsi janta iriipirori jiwari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki.⁴⁷ Ikanta jirika jiwari ikimakotakiri Jesús ari jariitaari Galilea-ki

ipoñagaawo Judea-ki, jiyaatashitanakiri jiñiiri. Ipankinatapaakari, jiyaati ipankoki, josh-inchagairi itomi, irootaintsi inkami. ⁴⁸ Ari ikantanaki Jesús: “¿Litama kaari pikomisantantana iirokai? Pikowajaantzi noñaayimiro kaari piñaapiintzi pairani, pikowajaantzi nontasonkawintantawaki”. ⁴⁹ Iro kantacha jiwari ikantanakiri: “Pinkathari, thami-ita iroñaaka, tikira ikamanakiita notomi”. ⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiyi pipankoki. Shintsitai pitomi”. Ikimisantanaki shirampari okaatzi ikantakiriri Jesús, piyanaka. ⁵¹ Ipiyaminthaita ipankoki, itonkiyotawaari jompirataniiti, ikantawairi: “¡Shintsitai pitomi!” ⁵² Josampitanakiri tsika jiwiyaa ooryaatsiri ikantakoniintantanaari itomi, ikantaiyini jimpiratani: “Chapinki, itainkanaki ooryaatsiri, ari awijanaki isaawawaitzi”.[†] ⁵³ Ari ikinkishiritanakiro ashitariki aritaki jiwiyaaakari ooryaatsiri chapinki ikantakiri Jesús: “Shintsitai pitomi”. Iro ikimisantanakari irirori, ari ikimisantanakari iijatzi maawoni iyyininkamirinkaiti irirori ikimisantanakiri Jesús. ⁵⁴ Irootaki apititanaintsiri joñaagantziro Jesús itasonkawintantzi jariitaa Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki.

5

Kisopookiri Betesda-jatzi

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, japiitairo joimoshirinkaiyani Judá-mirinka Jerusalén-ki. Ari jiyaatsitakari iijatzi Jesús.

² Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri ikaawoshiminto jiiitaitziri iñaaniki Heber-mirinka “Betesda”. Tzimatsi okaatzi 5 opankochaantiki. Ari otsipanampitawo ashitakowontsi jiiitaitziro “Oijya”. ³ Ari ipiyotakari ovyiki mantsiyari, kaari aminatsini, kisopookiri, thoriwaitatsiri jomaryaayitaka kipatsiki joyaawintawo ojyiwaatya jiña. ⁴ Tima ikantaitzi: Jinatzi ipokapiintzi maninkariiti jyiwaataakairo jiña, intzimirika itanatyaaawoni impinkaantatyaaawo jiña ojiywaata, aritaki ishintsitanai imantsiyawaitzi. ⁵ Tzimatsi mantsiyari tzimakotaintsiri 38 osarintsi imantsiyawaitaki. ⁶ Ikanta Jesús jiñaapaakiri jomaryaaka, jiyotapaaki osamani jimantsiyawaitaki jirika, josampitapaakiri, ikantziri: “¿Pikowima pishintsitai?” ⁷ Ari jakanaki mantsiyari: “Pinkathari, tii itzimi iitya owinkaatinani aririka ojyiwaapaititya jiña. Tima nokowawitapianta nompinkaantimi naaka, janaakotana pashini ipiinkaataki irirori”. ⁸ Ari ikantzi Jesús: “Pintzinai, paanairo pomaryaaminto, piyaatai”. ⁹ Apathakiro ishintsitanai jirika, jaanairo jomaryaaminto, anitanai. Iro kantacha, tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, ¹⁰ ikantakiri Judá-mirinkaiti jirika shirampari shintsitaatsiri: “Kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, tii oshintaantsitzi paanairo pomaryaaminto”. ¹¹ Jakanaki jirika shirampari, ikantzi: “Ikantakina oshinchagaanari: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai’”. ¹² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “¿Litaka kantakimiri: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’” ¹³ Iro kantacha jirika shirampari tii jiyotziri iita oshinchagairiri, tii jiñaawairi Jesús tsika ikinanaki, ipiyotaiyakani atziriiti janta. ¹⁴ Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorintsipankoki, ari ikantziri: “Pinkimi, aritaki shintsitaimi iroñaaka, iiro papiitairo pantairo kaaripirori, ari onkantya iiro awijiyomotantaimi kowiinkapirotatsiri”. ¹⁵ Ikanta jirika shirampari jatanaki, ikamantakiri Judá-mirinkaiti iriitaki Jesús oshinchagairiri. ¹⁶ Iro opoñantari ikowi Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima joshinchaantaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Iro kantzi-maitacha, ikantanaki Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantawaitzi Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka nantawaitzi”. ¹⁸ Irootaki, ikowapirotantakawo Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima tii apa jantawaitantakawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aña joyakotakari Pawa, ikantakira Jesús iriitaki Pawa iwaapatitajaantari irirori.

Ishintsinka Itomi Pawa

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakiri, ikantziri: “Jirika Itomitari Pawa tikaatsi jantashiwaitya ikowakaanikiini. Apa jantziro okaatzi jiñaakotziriri Ashitariri. Okaatzi jantziri Ashitariri, irojatzi jantziri Itomi. Imapiro. ²⁰ Tima jitakotari Ashitariri jirika Itomitari, joñaayiri maawoni jantayitzi irirori. Iikiro joñaagatyiri oitarika antawoitatsiri, iyokitzi powiri iirokai. ²¹ Tima ikimita Ashitariri jañaakaayitzi kaminkari, ikañaanitakairi, ari ikimitari iijatzi Itomitari, jañaakaayitiri inkowiri irirori. ²² Tii jiyakawintantzi Ashitariri, aña iri Itomi ishinitaki jiyakawintantai, ²³ ari onkantya maawoni impinkathaitantyaairi Itomi ikimitaitziri Ashitariri. Kaari pinkathatairini Itomitari, tii ipinkathatsitari Ashitariri, otyaantakiriri.

²⁴ Itzimirika owakimpitayaawoni nokantayitzi, impoña inkimisantanairi otyaantakinari, aritaki inkañaanishiriyitai. Iiro jowasankitaawaitaitziri, tima kaatapaaki ikaamanawaitzi, kañaani ikantayitaa. Imapiro. ²⁵ Irootzimataintsi imonkaatya, iroñaaka, inkimapatitairo kamashiririiti iñaani Itomi Pawa. Inkaati kimawaironi, aritaki jañaashiriyitai.

[†] 4:52 Kantakotachari jaka “itainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “hora 7”.

Imapiro. ²⁶ Tima ikimita Ashitariri jañaakaantzi, iro ishinitakiniri iijatzí Itomi jañaakaanti irirori, ²⁷ ishinitakiniri iijatzí jiyakawintantai, tima iriitaki Itomi Atziri. ²⁸ Iiro piyokitzi-wintashitawo jiroka. Tima irootzimataintsi imonkaataiya inkimantaiyaawori kaminkarí-iti iñaani, ²⁹ ari impiiriintayitanaki tsika ikitayitaka. Ikaatzí antayitakirori kamiithari, ari inkañaaniyitai. Iriima ikaatzí antapiintakirori kaaripirori, jañaawitaiya jowasankitaitiri”.

Ñajaantakiriri Cristo

³⁰ “Tii nantashiwaitawo nokowashitari, iri Ashitanari shinitanawori niyakawintantai. Okaatzí nokantakowintantziri tampatzika okantaka, tima tii nantashiwaitawo nokowiri naaka, aña iro ikowiri Ashitanari otyaantakinari. ³¹ Naakami kinkithatakowait-ashitachani apaniroini, tii opantawo nokinkithatakowaiwitaka. ³² Iro kantzimaitacha tzimatsi kinkithatakotakinari, niyotzi irootaki tyaaryoopirotatsiri ikinkithatakotakinari irirori. ³³ Imapirotatya ikinkithatakotakina Juan potyaantajaitzimi pairani josampitaitiri. Tima okaatzí ikinkithatakotawakinari imapirotatya. ³⁴ Iro kantacha tii iro nonkinkithatakotomachiiti okaatzí ikinkithatakotakinari atziri kimitakariri Juan. Aña iro nokinkithatakotzi matziri owawijaakoshiritaimi. ³⁵ Tima Juan iri kimitakariri ootamintotsi kitijiyinkatapaintsiri. Iro pikowapaintziri iirokaiti pinintaawatyaawo ikimitari kitainkari. ³⁶ Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anairiri Juan. Okaatzí nantziri naaka, irootaki ikantanari Ashitanari nantiro, iro oñaagantzirori iri Ashitanari otyaantakinari. ³⁷ Ari ikimitakari Ashitanari, otyaantakinari, ikinkithatakotakina irirori, tiimaita pikimisantziro iñaani. Tii piñaapootamitziri. ³⁸ Tii otyaantaajaitzimi iñaani, tima tii pikimisantziri jotyaaantani. ³⁹ Amatsinka pikantawita piñaanatziro Osankinarintsipirori, poyaakoniintawo piñaayitairo pinkañaantai. Aña naakawitaka okinkithatakotzi Osankinarintsipirori, ⁴⁰ tiimaita pikowaiyini iiroka pawintaayitaina pinkañaanitantaiyaari. ⁴¹ Tii naminatashitawo naaka inthaamintawaitina atziriiti. ⁴² Aña niyotsitaitakimi tsika pikantayani iiroka, niyotsitzimi iijatzí tii pitakotari Pawa. ⁴³ Naakataki jowaki Ashitanari nopairyagairo iwairo. Tiimaita pagaiyawakinani kamiitha iirokaiti. Irooma aririka impoki pashini paaryashiwaitapaatyaawoni iwairo irirori, iri paayitawakiri kamiitha. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkini pinkimisantayini, iiroka thaamintashiwaitawakaacha, tii paminaminatziro pinthaamintawintaiyaari Pawapirotatsiri? ⁴⁵ Iiro pikinkishiriwaitashita naaka thawitakotimini Ashitanariki. Iri thawitakotajaantaimini Moisés-ni, pawintaapiintari iirokaiti. ⁴⁶ Arimi pinkimisantaajaitakirimi Moisés-ni, ari pinkimisantawakinami naaka, tima naakataki josankinatokotaki Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma tii pikimisantziro okaatzí josankinatokotaki, ¿tsikama pinkini pinkimisantiro nonkantayitimiri naaka?”

6

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, montyaanaki Jesús intatsikirona inkaari saikatsiri Galilea-ki, irojatzí jiiatziiri Tiberias. ² Ojyiki atziri oyaatagiriri, tima jiñaakitziri ita-sonkawintantaki joshinchaaayitairi mantsiyariiti. ³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki, ari isaikapaaki itsipayitakari jiyotaani. ⁴ Irootaki ariitzimataiya kitijiyiri Anankoryaantsi, ari joimoshirinkapiintari Judá-mirinkaiti. ⁵ Ikanta jaminapaaki Jesús, jiñaatzi ojyiki atziri oyaatagiriri, ikantanakiri Felipe: “¿Tsikama amanantika owanawontsi owakaiyaariri maawoni jirika atziri?” ⁶ Aña josampitashitari Felipe jiñaantayiriri tsika inkanti, tima jiyotajaantaki Jesús oita jantiri. ⁷ Ari jakanaki Felipe, ikantanaki: “Iiro jantita 200 kiriiki amanantimi owanawontsi, aña iipichokiini jowamatsitya jirikaiti”. ⁸ Ipoña ikantanaki Andrés, iriitaki pashini jiyotaani, iririntzi Simón Pedro, ikantzí: ⁹ “Jirika jaka iintsi amaintsiri 5 tanta, apiti shima. Iro kantacha, ¿arima jantitayaaari ojyiki atziri?”† ¹⁰ Ari ikantzí Jesús: “Pinkantiri isaikayini maawoni”. Okatawoshimashitazi janta, ari isaikayakini. Ikaatayini 5000 shirampariiti. ¹¹ Ari jaakotanakiro Jesús tanta, ithonkakiro ipaasoonkitakiri Pawa, jinashiyitakari ikaatzí saiyitaintsiri. Ari ikimitaakiri shima, ipayitakiri maawoni kowatsiri. ¹² Ikanta ikimaniintaiyapaakani maawoni, ikantairi Jesús jiyotaani: “Paayitairo opitoki okaatzí tzmagaantapaintsiri, iiro apaawitanta”. ¹³ Joiyitairo jiyotaaniiti, ijaikiyitai 12 kantziri opitoki tzmagaantapaintsiri kaawitachari 5 tanta. ¹⁴ Jirikaiti atziri, jiñaakiro itasonkawintakiro Jesús owanawontsi, ikantayanakini: “Imapirotatya, iriitaki jirika Kamantantanari ikajyaakagaitakiri impoki jaka kipatsiki”.

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotaki ishintsiwintatayiri jaayitanakiri impinkathariwintiri atziriiti, iijatzí itonkaanai otzishiki, inkini isaikawaiti apaniroini.

* 6:7 Ikantakoitziri jaka “200 kiriiki” irijatzí ikantaitziri pairani “200 denario”. † 6:9 Ikantaitziri jaka jiroka tanta, irootaki jiwitsikaitaki cebada.

Janiitawo Jesús inkaari
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta otsiniriityaanaaki, oirinkaiyaani inkaariki jiyotaani Jesús, ¹⁷ otitaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaini jiyaatairo Capernaum-ki. Aritaki tsiniripirotanaki, tikira ipiyaata irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampiyatapaaki, antawoiti otamaryaakotanaki inkaari. ¹⁹ Aritaki santhataki jimontyaakotaiyini, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaawo inkaari. Antawo ithaawaiyanakini jiyotaani.† ²⁰ Ikantapai Jesús: “iNaakataki, iiro pithaawaiyini!” ²¹ Kimoshiri ikantaiyani jotitawairi pitotsiki, tikira osamanitzi, aatakotaiyapaakani tsika ikowiro jariitya.

Oyiiki atziriiti aminaminatakiriri Jesús

²² Okanta okitiijiyitamanai, irojatzí isaikaiyakini atziriiti intatsikirona, jiyotaiyakini apinto inatzi pitotsi jimontyaantanakari yotaariiti, tii itsipatanari Jesús. ²³ Aritakotantapaaka pashini pitotsi poñainchari Tiberias-ki, aataiyapaakani okaakitzi jowaiyakani tanta chapinki ipaasoonkiwintakiri Awinkathariti. ²⁴ Ikanta jiñaakiri tii isaiki Jesús, iijatzí jiyotaaniiti, otitaiyanakani atziriiti pitotsiki, jataki Capernaum-ki jamina-minatairi.

Jiitaitziri Jesús “owanawontsi añaakaantanari”

²⁵ Ikanta jariitaiyapaakani intatsikirona, jiñaapari Jesús, josampitapaakiri: “Rabí, ¿tsikapaitima pipokaki iiroka jaka?” ²⁶ Ikantanakiri Jesús: “Irootaki pamina-minatantanari iirokaiti tima pikimaniintaiyakani chapinki powaiyakani, aña tii iro pamina-minatantanari pikimathatanakiro notasonkawintantaki. Imapiro. ²⁷ Tii opantawo piñaashintsiwintashiwaityaawo owanawontsi thonkanitachari, aña iro piñaashintsiwintya initsatsiri, kañaanitakaimini. Iro owanawontsi ipantziri Itomi Atziri, tima Pawa, Ashitariri, iriitaki jookotakiri”. ²⁸ Ipoña josampiitanakiri, ikantaitziri: “¿Tsiikama nonkantyaaka noñaashintsiwintantyaawori ikowiri Pawa?” ²⁹ Jakanaki Jesús: “Ikowiri Pawa pinkimisantairi jirika jotyaantakiri”. ³⁰ Ipoña josampiitanakiri iijatzí: “¿Incha pintasonkawintanti nonkimisantimiri? ¿Iitama pantayitakiri? ³¹ Pairani achariniiti jowayitakawo otzishimashiki jiitaitziri ‘maná’, irootaki okantziri Osankinaritsi:

Pawa pakiri owanawontsi paryaintsiri inkitiki”.§

³² Jakanaki Jesús, ikantzí: “Okaatzí owanawontsi pirotatsiri poñaachari inkitiki, kaari Moisés-ni pantironi. Aña iri Ashitanari payitimironi. Imapiro. ³³ Tima jirika owanawontsi ipantziri Pawa, iriitaki poñaachari inkitiki, iri kañaanitakaayitairini isaawijatzíiti”. ³⁴ Ari ikantaitanakiri: “Pinkathari, pimpapiintinawo jiroka owanawontsi”.

³⁵ Ikantzí Jesús: “Naakataki owanawontsi kañaanitakaantanari. Inkaati tsipatainani naaka, iiro itajyaawaitai. Inkaati kimisantanainani, iiro jimiriwaitai. ³⁶ Aritaki nokantaiyakimini, tiiimaita pikimisantaiyanani okantawitaka piñaawitakina. ³⁷ Ikaatzí itsipashiritakaakinari Ashitanari, iriitakiki tsipashiripirotainani, iiro nomanintawakiri naaka. ³⁸ Tima tii iro nompokantatyaari nopoñaaka inkitiki nantayitiro nokowashiwaitari naaka, aña iro nantapiinti ikowiri Ashitanari, otyaantakinari. ³⁹ Jiroka ikowiri Ashitanari otyaantakinari, iiro nopiyakaantawaitzi apaani ikaatzí itsipashiritakaakinari, aña ontzimatyii nowiriintayitairi iwiyaantapaatyaawoni kitiijyiri. ⁴⁰ Tima ikowi Ashitanari iijatzí, maawoni kowakowatairini Itomi Pawa, inkaati kimisantairini, aritaki inkañaanitakaayitairi. Naakajaantaki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiijyiri”.

⁴¹ Iro ipoñaantanakari Judá-mirinkaiti ikijiyawaitanakiri Jesús, tima ikimaki ikantaki: “Naakataki owanawontsi poñaachari inkitiki”. ⁴² Ari ikantawakaiyanakani: “¿Kaarima jirika Jesús, itomi José? Niyotziri naaka ashitariri. ¿Iitama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkitiki?’” ⁴³ Ikantanakiri Jesús: “Aritapaaki pikijiyawaitana. ⁴⁴ Tikaatsi tsipashiriwaitinani, iiorrika jamashiritairi Ashitanari otyaantakinari. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiijyiri. ⁴⁵ Josankinariki Kamantantaniriiti, ikantaki: Iri Pawa yotagairini maawoni.

maawoni kimairiri Ashitanari, yotairiri irirori, itsipashiritaana naaka. ⁴⁶ Tii nokantzí tzi-matsi ñaapootakirini Ashitanari, aña apaniroini jiñaapootziri poñaachari Pawaki. ⁴⁷ Itzimirika kimisantanainani naaka, aritaki inkañaanitai. Imapiro. ⁴⁸ Naakataki owanawontsi añaakaantanari. ⁴⁹ Jowawitakawo pichariniiti ‘maná’ otzishimashiki, kamayitziwaitakana.

† 6:19 Kantakotachari jaka “santhataki jimontyaakotaiyani”, irojatzí ikantaitziri “5 tiirika 6 kilómetro”, ikantaitziri iijatzí pairani “25 tiirika 30 estadio”. § 6:31 Jaka kantakotacha “owanawontsi”, irootaki ikantaitziri pairani “tanta”. Ari okimitari iijatzí, ikinkithatakoitziro pairani tanta, iro ikinkithatakoitzi maawoni owanawontsi. Iroowaitaki akantapiintaiyini aakaiti: “Poya kaniri”, tii apa ankinkithatakoitziro kaniri, aña tziimatsi iijatzí wathatsi oyaari.

⁵⁰ Iriima oiyakawori owanawontsi nokinkithatakotziri naaka ipoñaatya inkitiki. Itzimirika owaiyaarini jirika, iiro ikaamanitai. ⁵¹ Naakataki kañaaniri owanawontsi poñaachari inkitiki. Intzimirika owatyaawoni jiroka owanawontsi, ari inkañaanitai. Jiroka owanawontsi nopantziri naaka, nowathapiro inatzi. Iri noshinitakowinta isaawijatziti inkañaanitaiyaari”.

⁵² Ari ikantawakaiyani Judá-mirinka: “¿Tsika inkinakairoka jirika jowakaantairori iwatha?” ⁵³ Ikantanaki Jesús: “Iirorika powawo iwatha Itomi Atziri, iirorika piriro iriraani, iiro pikañaanitai. Imapiro. ⁵⁴ Itzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, ari inkañaanitai. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitijiyiri. ⁵⁵ Tima jiroka nowatha owanawontsipirori inatzi, jiroka niraani iro imiripiroitari. ⁵⁶ Intzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, itsipashiritaatyaana naaka, iijatzi naaka notsipashiritatyaari irirori. ⁵⁷ Tima jirika Ashitanari otyaantakinari, kañaaniri jinatzi, iritaki añaakaanari naaka. Ari okimitsitari iijatzi, intzimirika owaiyaanari naaka, iritaki nañaakaayitairi. ⁵⁸ Nokinkithatakotatziro owanawontsi poñaachari inkitiki. Jiroka owanawontsi tii oiyawo ‘maná’ jowayitakari pairani pichariniiti iiroka, okantawitaka jowawitakawo, ikamayitaki. Iriima inkaati owatyaarini jirika oiyawori owanawontsi, ari inkañaanitai”. ⁵⁹ Irooyitaki jiyotaantakiri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Ikinkithatakoitziro kañaanitaantsi

⁶⁰ Ikanta ikimaitakiro jiroka yotaantsi, jirikaiti ikaatzi oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakini: “Jiroka ikantayitakiri Jesús pomirintsi akantyaawori. ¿Litama kimisantamachiitirini?”

⁶¹ Ikanta Jesús, jiyotaki okaatzi ikijyimawaitziriri, josampitanakiri: “¿Tiima inimotzimi jiroka? ⁶² ¿Litama awijatsini, aririka piñiri Itomi Atziri intzinagaiya ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro kantakotacha añaashiritakaantatsiri, kaari awathapirori nokinkithatakotzi, tikaatsi oitapirotya awatha. Aña iro nokinkithatakotzi awintaashirinkantsi kaari koñaanitatsi, kañaanitakaantatsiri. ⁶⁴ Iro kantacha iinitatsi iirokaiti kaari kimisantatsini”. Tima jiyoshiritakiri Jesús kaari kimisantatsini, inkaati pithokashitirini. ⁶⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iro nokantsitakimiri: ‘tikaatsi tsipashiriwaitinani naaka: iirorika ishinishiritaanari Ashitanari’”.

⁶⁶ Aripaiti, ipiyapithatanakari Jesús oiyiki oyaawitapiintariri. ⁶⁷ Ipoña josampitanakiri Jesús 12 jiyotaani: “¿Pikowima iirokaiti piyaayitai?” ⁶⁸ Ari jakanaki Simón Pedro: “Pinkathari, ¿litama niyaatashitiri? Aña iirokataka kinkithatakotakirori añaamintotsi. ⁶⁹ Aritaki nokimisantaaiyakimini. Niyotaiyini iirokataka Cristo, Itomi Pawa Kañaaniri”. ⁷⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoshiitakimiri pikaatiki 12? Iro kantzimaitacha, tzimatsi apaani pikaatiki kamaarishiryaaki”. ⁷¹ Jiñaawaitakiro jiroka Jesús, ikinkithatakotatziro Judas, Itomi Simón Iscariote. Tima iriitaki Judas pithokashityaarini, iriwiitaka itsipatapiintari 12 jiyotaani.

7

Irintzipaini Jesús tii ikimisantaaiyirini

¹ Ikanta othonkapaaka jirokapaini, jariitantawaita Jesús janta Galilea-ki. Tii ikowi isakanai Judea-ki, tima jaminaminatziro Judá-mirinkaiti intsitokiri. ² Iro kantacha monkaatzimataa kitijiyiri ikimoshiriwintapiintziro Judá-mirinkaiti jütaiziri “pankojyitantsi”. ³ Ithainkitanakari, irintziri okaakiini, ikantanakiri: “Iiro pimanawaita jaka, piyaati Judea-ki jiñaantimiri piyotaaniiti onkaati pantayitiri. ⁴ Tima ikaatzi kowatsiri jasagawintatyaari, tii imanakaawo jantayitzi. Pantayitziro iiroka oiyitarika, poñaagantiro tsika ipiyotaiyani atziiriiti”. ⁵ Tiitya ikimisantaajitziro iijatzi irintzipaini. ⁶ Ari ikantanaki Jesús: “Aña tikira imonkaapaittaata noñaagantantya naaka, irooma iirokaiti inimowaitzimi maawoni kitijiyiriki. ⁷ Tii ikisaniintzimi iirokaiti isaawijatziti. Irooma naaka owanaa ikisaniintana, tima koñaawo nokantziro naaka, okaatzi jantayitziro kaaripirori inatzi. ⁸ Piyaatayini iiroka joimoshirinkaita, iiro niyaatsita naaka, tima tikira imonkaapaitta noñaagantya”. ⁹ Ikantakiro jiroka, irojatzi isakanaki Galilea-ki.

Joimoshirinkiro Jesús jütaiziri “pankojyitantsi”

¹⁰ Ari jataiyakini irintzipaini, jatanaki iijatzi Jesús joimoshirinkaita tii joñaagantaajaanta, imananiikiini ikantaka. ¹¹ Jaminaminatakiri Judá-mirinkaiti janta joimoshirinkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajaitzika shirampari?” ¹² Oiyiki atziiriiti kinkithatakotakiriri Jesús. Tzimatsi kantayitatsiri: “Kamiiithari jinatzi shirampari”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Tii ikamiithatzi, aña jamatawitakiri atziiriiti”. ¹³ Iro kantzimaitacha, manaantsikiini ikinkithatakotziro Jesús, tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti.

¹⁴ Okanta oniyankitaki joimoshirinkaita, tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai. ¹⁵ Iyokitzi ikantawakaiyanakani Judá-mirinka, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanitantari

jirika, tii ityaapirowita tsika jiyotaantaitzi?”¹⁶ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi niyotaanziri tii naaka yotashityaawoni, aña iri yotakaanawori otyaantakinari.”¹⁷ Inkaati kowapirotaironi ikowiri Pawa, ari jiyotairo iri Pawa yotakaanawori okaatzi niyotaanziri, tima tii naaka yotashiwayaawoni.¹⁸ Tima ikaatzi yotaanzirori jiyotashiwaitari, jam-inaminatzi impinkathaitiri. Iriima kowakowatzirori ipinkathaitairi otyaantakiriri, iri ñaawaitzirori iroopirori. Tii itzipishirwaitzi irirori.¹⁹ ¿Tiima josankinawitakimi pairani Moisés-ni Ikantakaantaitani? Iro kantacha, tii pimonkaataiyironi. ¿Iitama pasaryiimatantani pintsitokina?”²⁰ Ari ikantaiyanakini atzirriiti: “¡Kamaari! ¿Iitama asaryiimatzimiri intsitokimi?”²¹ Ikantzi Jesús: “maawoni iirokaiti owanaa iyokitzii pikantayitaka piñaakina nantakiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.”²² Iro kantzimaitacha, ikantakaantaki Moisés-ni pintomishitaanitapiintanti. (Okantawitaka kaari Moisés-ni poñaakaantayaawoni jiroka, aña iri poñaakaantanakawori achariniiti tikiraamintha itzimi Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomishitanitapiintaki iirokaiti, kitiiyyiri jimakoryaantaitari.²³ Piñaakiro, pimonkaantayaawori iirokaiti Ikantakaantani Moisés-ni pitomishitanitapiintaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¿Iitama pikisaniintantanari naaka noshinchagairi atziri maawoni iwathaki kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?²⁴ Paamaakowintya owapiyomotzimikari aririka piyakawintanti. Aña tampatzikashiripiro pinkantya piyakawintanti”.

¿Iriitakima jirika Cristo?

²⁵ Tzimayitatsi Jerusalén-jatzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima jirika jaminam-inaitziri intsitokaitiri?”²⁶ Jirinta isaikaki, maawoni jiñaitziri ikinkithawaitzi. Tikaatsitya akotashitirini. ¿Jiyotatziiima jiwariiti imapirotatya Cristo jinatzi jirika shirampari? ²⁷ Iro kantacha ayotaiyirini jirika tsika ipoñaawo. Irooma paata aririka impokaki mapirotzirori jiita Cristo, tikaatsi yotatsini tsika ipoñaawo”.²⁸ Ikanta ikimaki Jesús, isaiki jiyotaantzi tasorintsipankoki, shinchuinka ikantanaki: “¡Arima, piyotaiyinima tsika nopoñaawo! Tii naaka nintakaashityaawoni nompoki, aña jotyaantani ninatzi jawintaapiroitari. Kaari piyotaiyini iirokaiti.”²⁹ Niyotziri naaka tima iri notsipatari, iriitaki otyaantakinari”.³⁰ Ari ikowawitanaka jaakaanitirimi, iro kantacha tikaatsi akotashitirini, tima tikira imonkaapaitaata.³¹ Ojyiki kimsantanakiriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririka jirika Cristo pokatsini, iirotya itasonkawintanzimi, ñaakiro”.

Jotyaantaki Fariseo oirikirini Jesús

³² Ikanta Fariseo-paini ikimakiri atzirriiti ikinkithatakotziri Jesús, jaapatziyanakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantaki aamaakowintawori tasorintsipanko jotiyiri.³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichiini nosaikimotanaimi iirokaiti, irootantsi niyaatai isaiki otyaantakinari.”³⁴ Ojyiki paminawitaina, iiro piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka”.³⁵ Ari josampitawakaanaka Judá-mirinkaiti: “¿Tsiika jiyaamachiitika jirika iiro añaantari? ¿Jiyaatatiyima pashiniki nampitsi ikinayitaki ajyininkapaini, inkini jiyotaayitairi kaari ajyininkaka?”³⁶ ¿Iitama ikantakotziri: ‘Paminawitaina, iromaita piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaaka kañaanitakaantatsiri

³⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori kitiiyyiri ari joimoshirinkapiroitari. Ari ikatziyanaka Jesús, shintsiiini jiñaawaitanaki, ikantzi: “Itzimirika miriniintawaitatsini, intsipashiritaina naaka, jimiriwaitaiya.”³⁸ Tima okantzi Osankinarintsipirori: Inkaati kimsantanaini naaka, onkimitaiyaawo oshiyaashiritantayarimi jiñaaka kañaanitakaantatsiri”.³⁹ Iri joyyakaawintzi Jesús inkaati kimsantairini inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi. Okantawitaka tikiraata jotyaantiriita Tasorintsinkantsi, tima tikiraata itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo.

Ipookaiyanakini atzirriiti

⁴⁰ Tzimatsi kimakiriri Jesús ikantaki, ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri jirika shirampari Kamantantanari jinatzi”.⁴¹ Tzimatsi pashini kantanaintsiri: “Cristo jinatzi jirika”. Ikantzi pashini: “Kaari, tima Cristo iiro ipoñaawo Galilea-ki.”⁴² Tima okantzi Osankinarintsipirori: Impoñiiaawo Cristo-tatsiri janta Belén-ki, inampiki pairani pinkathari David-ni. Iriitaki icharini David-ni”.

⁴³ Ari itzimawintawakaawintanakari atzirriiti jirika Jesús.⁴⁴ Tzimatsi kowawitanainchari jaakaanitirimi, tikaatsimaita akotashitirini.

Tii jiñaitzi kimityaarini jiñaawaitzi

⁴⁵ Ikanta aamaakowintawori tasorintsipanko jatayaini isaiki Fariseo-paini itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawairi, ikantziri: “¿Iitama kaari paman-takari?”⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¡Tii jiñaitzi kimityaarini jirika jiñaawaitzi!”⁴⁷ Ikantanaki

Fariseo: “¿Pimatsitakawoma jamatawiitakimi iirokai? ⁴⁸ ¿Tzimatsima ajiwariti kimisantakiriri jirika shirampari? ¿Tzimatsima nokaatziri Fariseo kimisantakiriri? ⁴⁹ Apa ikimisantamachiitzi atziriri kaari yotakotironi Ikantakaantaitani, owasankitagaari jinyayiti”. ⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri pokaintsiri pairani jifiiiri Jesús, ikantanaki: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitani, tii oshinitaantsitzi ayakawintanti tiirika akimaantaantzi oita jantakiri”. ⁵² Ari ikantaiyanakini irirori: “¿Iirokatakima iijatzi Galilea-jani? Pifiaanapirotoiro Osankinarintsipirori, ari pifaaikiro tikaatsi Kamantantaniri poñaachani Galilea-ki”.

Tsinani mayimpiro

⁵³ Ipoña jiyaaatayaini ipankopainiki.

8

¹ Ipoña irirori Jesús tonkaanaki otzishiki Olivo. ² Ikanta okitiiyyitamanai, ipiyaa tasorintsipankoki. Ojyiki atziri piyowintawaariri, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriri. ³ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo-paini jamakiniri tsinani jifiiitzi omayimpirotzi. Jowatziyapaakiro niyanikiniki ipiyotaiyani. ⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Yotaantaniri, jiroka tsinani jifiiitakiro omayimpirotzi”. ⁵ Ikantakaantaki pairani Moisés-ni intsitokaitiro, mayimpirotatsiri tsinani. ¿Tsikama pikantzika iiroka?” ⁶ Iro josampitantariri ikowi inkompitakaiyaari, ontzimantayari oita inkantakotiriri. Oiyotanaka Jesús kipatsiki josankinawaitantawo jako. ⁷ Iikiro josampitatziri, ari ikatziyanaka joiyotaka, ikantanakiri: “Tiirika pikaaripiroshiritaiyini iirokai, pitakaantayawo pintsitokantayawo mapi jiroka tsinani”. ⁸ Iijatzi joiyotanaa kipatsiki, japiitanairo josankinawaitzi. ⁹ Ikanta ikimawakiro ikantakiri Jesús, piyaiyanakani, ikinkishiritakotanaka tsika ikantayita iriroriti. Iri itanakawo ipiyanaaka Antaripiroriiti. Ikanta isaikanaki Jesús itsipatakawo tsinani jamaitakiri, ¹⁰ ikatziyanaka joiyotaka, josampitziro ikantziro: “Tsinani, ¿Tsika ikinaiyanaakinika? ¿Tikaatsima yakawintimini?” ¹¹ Akanakiri iroori okantziri: “Tikaatsitya, Nowinkathariti”. Ikantzi Jesús: “Iijatzi naaka iiro niyakawintzimi. Piyatai, iiro papiitairo pinkaaripiroshiriwaitai”.

Jesús ikitiiyyiinkatakotziri isaawijatziri

¹² Ipoña japiitanakiro Jesús jiyotairi atziriri, ikantziri: “Naakataki kitiiyyiinkatakotziri isaawijatziiiti. Itzimirika tsipashiritaiyaanani naaka, aaritaki nonkitiiyyiinkatakotairi, onkimiwaitayawo tii ikinawaitzi otsinirikitaki”. ¹³ Ari ikantaiyanakini Fariseo-paini: “Powakowintawaitashita pikinkithatakota apaniroini, tii opantawo pikinkithatakowitaka”. ¹⁴ Ari jakanaki Jesús: “Kamiithataki okaatzi nokinkithatziri naaka, okantawitaka nokinkithatakowitaka apaniroini. Tima niyotzi tsika nopoñaakawo, tsika janta niyaatai. Tii piyotaiyini iirokai”. ¹⁵ Iro pamitapiintaka pojakotari atziriri jiyakawintantzi. Irooma naaka tikaatsi niyakawinti. ¹⁶ Irooma aririka niyakawintantzi naaka, iroopirori inatzi noñaani, tima tii apaniroini niyakawintantzi, ari nopsipatari Ashitanari otyaantakinari. ¹⁷ Jiroka okantzi Ikantakaantaitani ipaitakimiri iirokai: Intzimirika apiti kinkithatakotantatsini ari oiyawakaa inkantayitakiri, imapirotatya ikinkithatziri.

¹⁸ Naakajaantaki kinkithatakotaincha. Iijatzi Ashitanari otyaantakinari irijatzi pashini kinkithatakotanari. Apiti nokaatzi nokinkithatakotaka”. ¹⁹ Ari josampitanakiri: “¿Tsikama isaikiri Ashitzimiri?” Ikantzi Jesús: “Tii piyotaiyanani iirokai, iijatzi pikimataakiri Ashitanari. Ari piyotinami naaka, ari piyotakirimi iijatzi Ashitanari”. ²⁰ Ari ikinkithatakiro Jesús jirokapaini tasorintsipankoki, tsika jowaitapiintziri kiriiki jashitakaitariri Pawa. Tikaatsimaita aakaantirini, tima tikira imonkaapaaita.

Tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokai

²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, owanaa paminawitaina iirokai, iro kantzimaaitacha ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokai”. ²² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkai: “Ishiniwaitatya jirika. Iro ikantantari iiro ariita aakaiti tsika jiyaaati irirori”. ²³ Ikantanaki Jesús: “Isaawijatzii pinayitzi iiroka, irooma naaka jinokijatzii ninatzi. Ari pinampitawo iirokai kipatsiki, irooma naaka tii nonampiyawo. ²⁴ Irootaki nokantanzimiri: ‘Ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima iirorika pikimisantairo nokinkithatakowitaka, ari pinkamakotairo piyaaripironka’”. ²⁵ Ipoña josampitanakiri: “¿Iitaka iiroka?” Ari jakanaki Jesús: “Aritaki nokamantsitakimi owakiraini. ²⁶ Tzimatsi ojyiki nonkantimiri, ari niyakawintaimi iijatzi. Tima okaatzi ifiinaawaitziri otyaantakinari iroopirori inatzi. Irootaki nokamantanzimiri iirokai isaawijatziiiti, okaatzi ikamantanari irirori”. ²⁷ Iro kantacha jirikaiti kimakiriri Jesús, tii ikimathatakowitakiri ikinkithatakotatziri Ashitairi. ²⁸ Irootaki ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantiri Itomi Atziri, aripaiti piyoti naakataki. Tii naaka antashiwaitayawoni nokowakaari. Apa niyotaantziro okaatzi jiyotaanari Ashitanari.

²⁹ Itzimi otyaantakinari ari itsipashiritana naaka. Tii jookawintana Ashitanari, tima nantapiintziniri okaatzi kamiithatzimotziriri". ³⁰ Ikanta ikinkithatakoyitakiro Jesús jiroka, ojyiki kimisantanakiriri.

Iroopirori inatzi isaikakaashiwaitaimi

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri Judá-mirinkaiti ikaatzi kimisantakiriri: "Aririka poisokirotanatyaawo noñaani, iirokatakai tyaaryoori niyotaani. ³² Aritaki piyotairo tyaaryoori, iro saikakaashiwaitaimini". ³³ Jakaiyanakini jirikaiti: "Ichariniiti Abraham-ni ninayitzi naakaiti. Tikaatsi ompirawaityaanani. ¿Litama pikantantanari iiroka: 'Ari pisaikashiwaitaiya?' "

³⁴ Ikantzi Jesús: "Ikaatzi antapiintzirori kaaripirori, kimiwaitaka ompiratatyaarimi. Imapiro. ³⁵ Apaani ompirataari kantatsi jomishitowaitiri, iriima itomiitari ikantaitatyaani ijyininkamirinkaitari. ³⁶ Aririka isaikakaashiwaitaimi Itomiitari, iikiro pisaikashipirowaitanaayi. ³⁷ Niyotaiyimini ichariniiti Abraham-ni pinatzi. Iro kantzi-maitacha pikowaiyakini pintsitokina, tima tii okamiithatzimotzimi noñaaniyitari. ³⁸ Iro nokinkithatakotzi naaka okaatzi joñaaganari Ashitanari. Irooma iirokaiti pantashitawo pikimakotairi ashitzimiri iiroka".

Iri ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakini iriroriiti: "¡Aña iri Abraham-ni jiiitatziri Ashitanari, iriitaki nochariniiti!" Ipoña ikantzi Jesús: "Iirokami charinityaariniimi Abraham-ni, ari pantakiroi okaatzi jantayitakiri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantawitaka nokinkithatakaawitakimiro jiyotakaakinari Pawa, pikowaiyakini pintsitokina. ¡Tii jimataajaitziro Abraham-ni kantachari! ⁴¹ Irojatzii pantapiintakiri okaatzi jantakiri pairani pichariniiti". Ari ikantaiyanakini iriroriiti: "¡Tii naaka jowaiyantani thainkatasorintsiiwaitaniri. Apaani ikanta Ashitanari, iriitaki Pawa!"* ⁴² Ari jakanakiri Jesús: "Imapiromi iri Pawa ashitimiini, ari pitakotatyaanami, tima Pawaki nopoñaakawo naaka. Tii naaka pokawait-ashitachani nonintakaanikiini, aña iri Pawa otyaantakinari. ⁴³ ¿Oitama kaari pikimathatantana iirokaiti? Iro kantakaantzirori tii pikowaiyini pinkimisantiro noñaani. ⁴⁴ Iriitaki ashitakimiri kamaari, pantapiintakiniri okaatzi ikowiri. Ari jashi jowakiro kamaari owakiraa itantanakawori, jowamaashiritantzi. Thiyyinkari jinatzi, tii jiñaawaitziro tyaaryoori. Aririka inkowi jamatawitanti, jiñaawaitziro thiyaantsi. Iwaapati thiyyinkari jinatzi. ⁴⁵ Irooma naaka noñaawaitziro tyaaryoori ñaantsi, tiimaita pikimisantaiyanani iirokaiti. ⁴⁶ ¿Tzimatsima apaani pikaatayakini yopirotzirori ikantzi: 'Kaaripiroshiriri jinatzi Jesús?' Tima iroopirori inatzi okaatzi noñaawaitziri ¿oitama kaari pikimisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pawa, ikimisantziro iñaani Pawa. Irooma iirokaiti tii jashitzimi Pawa, tii pikowi pinkimisantaiyini".

Itzimaitaka Cristo

⁴⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: "Imapirotatya nokantaiyakimini Samaria-jatzi pinatzi, tima kamaari pinatzi". ⁴⁹ Ari jakanaki Jesús: "Tii nokamaaritzii, nopinkathatziri naaka Ashitanari. Irooma iirokaiti, tii pipinkathatana. ⁵⁰ Tii naaka kowashitachani pimpinkathatina, aña tzimatsi pashini kowatsiri impinkathaitina, iriitaki yakawintantatsini. ⁵¹ Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamaniyitai. Imapiro". ⁵² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: "Ari niyotaiyini imapiro pikamaaritzii. Tima kamaki Abraham-ni, ari ikimitakari Kamantantaniriiti, kamayitaki maawoni. Opoña pikantzi iiroka: 'Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamanitai'. ⁵³ ¿Panairima iiroka nochariniiti Abraham-ni? Kamaki irirori, ari ikimiyitakari Kamantantaniriiti ijatzi. ¿Tsikama piitamachiiyaaka iiroka?" ⁵⁴ Jakanaki Jesús: "Naakami kowashitachani impinkathaitinami, tikaatsi opantyaawoni. Iri pinkathatakaanari Ashitanari. Iriitaki pikantapiintawitari iirokaiti 'Nowawani'. ⁵⁵ Tiimaita piyotairi iirokaiti. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkanti 'tii noñiiri', thiyyinkari ninaki nokimitakotakimiro iirokaiti. Aña imapiro noñiiri. Nokimisantziro iñaani. ⁵⁶ Pairani Abraham-ni, picharitanakari iirokaiti, ikimoshiritaki jiñiuro nompokapaititi. Aritaki jiñiimaitakina, antawoiti ikimoshiritaki". ⁵⁷ Ipoña Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: "Tikiraamintha otzimi iiroka 50 posarintsiti. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?" ⁵⁸ Ari jakanaki Jesús: "Tikiraamintha itzimiita Abraham-ni. 'Naakatsitaka'. Imapiro".† ⁵⁹ Ikanta jirikaiti jaiyawitanakani

* **8:41** Ikantakoiziri jaka "thainkatasorintsiiwaitaniri", irijatzii ikantaitziri mayimpiriiti. Tima joiykawaawintapiintakiri pairani Judá-mirinkaiti, tii ikinatanitari Pawa, jantayitziro kaaripirori. † **8:58** Ipaaryaapiintaka Jesús ikantzi: "Naakatsitaka", ari ojyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani, jiñaanatanakari Moisés-ni. Tima pairani Moisés-ni josampitakiri pairani Pawa, ikantziri: "Tsikama piitaka". Ari jakanaki: "Naakatsitaka". Iro jiyotantaiyarini Judá-mirinkaiti jiñaawaitaki Jesús, ikowatzi jimonkaatayiaari Pawa.

mapi ikowi intsitokirimi. Iro kantzimaitacha Jesús, ipiyapithatanakari. Shitowanaki tasorintsipankoki.

9

Joshinchairi Jesús kaari okichaatsini

¹ Ikanta ikinayitzi Jesús, jiñaaki kaari okichaatsini, jashi jowatziiro owakiraa itzima-paaki. ² Ikanta jiyotanaani josampitakiri, ikantziri: “Rabi, ¿Oitama kaari jokichaataanta owakiraa itzimaki jirika shirampari? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka ashitariri? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka irirori?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tii iro kantakaantironi iyaaripironka, tii okantakaantziro ijatzi iyaaripironka iwaapati. Iro imatantari jiroka, onkanya jiñaitantyaawori ishintsinka Pawa. ⁴ Iinta okitijiitzi, ontzimatyii antiro jantawairi otyaantakinari. Tima aririka ontsiniritanaki, tikaatsi kantironi jantawaiti. ⁵ Iinta nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakataki kitijiyiinkatakotziriri isaawijatzi”. ⁶ Ithonkakiro jiñawaitaki Jesús, jiiwatanaki kipatsiki, jamirokaki kapichiini kipatsipitha jakoki, itziriyookitakiri kaari okichaatsini. ⁷ Ipoña jiñaanatziro ikantziri: “Piyaati pinkiwaakitya owaankanaata jiiitaitziri Siloé”. Ari ikinanaki kaari okichaatsini, ikiwaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka, kantanai jamini kamiitha.* ⁸ Ikanta ijyininkapaini, ikaatzi ñaayitapiintziriri ikamitantzi impashiityaari, josampitawakaayita, ikantzi: “¿Kaarima jirika saikapaintsiri ikowakotantzi impashiityaari?” ⁹ Tzimatsi kantatsiri: “Iriitaki”. Pashini kantatsi: “Aña kaari, iriirwaiwitaka”. Iro kantzimaitacha, ikantzi irirori: “Naakataki”. ¹⁰ Ipoña josampitanakiri: “¿Tzikama pikantairoka paminantaari kamiitha?” ¹¹ Ari ikantanaki irirori: “Jirinta shirampari iitachari Jesús, iriitaki matakinawori, tzimatsi itziritakinari nokiki, ipoña ikantakina: “Piyaati owaankanaataka Siloé. Ari pinkiwaakityaari”. Okanta niyaatanaki, ari nokiwaakitapaaka, aminaana kamiitha”. ¹² Ipoña josampitanakiri: “¿Tzikama iroñaaka jirika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Tii niyotzi”.

Fariseo-paini josampitziri kaari okichaawitacha

¹³ Ipoña jaayitanaakiri kaari okichaawitachari isaikayitzi Fariseo-paini. ¹⁴ Tima kitijiyiri jimakoryaantaitari inatzi, itziriyookitantakariri Jesús kaari okichaawitachani, iro jaminantaari kamiitha. ¹⁵ Ari josampitakiri Fariseo-paini tsika okanta jaminantaari kamiitha. Ikantanaki irirori: “Itziriyookitantakinawo nokiki kapichiini kipatsi, opoña nokiwaakitaka. Aminaana iroñaaka kamiitha”. ¹⁶ Ari ikantayitzi Fariseo: “Itzimika antakirori jiroka kaari jashitari Pawa, tima tii ipinkathatziro kitijiyiri jimakoryaantaitari”. Iro kantacha ikantaiyini pashini: “Kaaripiroshiriri jinatyimi, iro jantaajaitziriomi jiroka”. Tii jaapatziyawakaawintawo ikantaiyakinini Fariseo. ¹⁷ Ari japiitakiri josampitziri kaari okichaawitachani: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, iitaka aminakagaimiri kamiitha?” Ikantzi irirori: “Kamantantari jinatzi”.

¹⁸ Kantai iroñaaka jaminawaitai kamiitha, tii ikimisantzi Judá-mirinkaiti kaari okichaawitachani jirika. Irojatzi ikaimantakariri iwaapati, ¹⁹ josampitawakiri, ikantziri: “¿Iriima pitomi jirika? ¿Pinkaninatya ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki? ¿Tzikama okantaka jaminantaari iroñaaka kamiitha?” ²⁰ Ikantanaki ashitariri: “Niyotaiyini iriitaki nowaiyani, ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki. ²¹ Iro kantacha tii niyotzi tsika okanta jaminantaari kamiitha iroñaaka, tii niyotzi ijatzi iita aminakagairiri kamiitha. Posampitiri irirori, antari jinaki, iriitaki kamantimini”. ²² Iro ikantantari iwaapati tima ithaawatzii, ikantaiyakinini Judá-mirinkaiti: “Intzimirika kantaintsini Cristo jinatzi jirika Jesús, iiro noshinitari intyagai apatotapiintaiyani”. ²³ Irootaki ikantantakiri iwaapati: “Posampitiri irirori, antari jinaki notomi”.

²⁴ Japiitakiro Judá-mirinkaiti ikaimairi kaari okichaawitachani, ikantziri: “Pimpinkathatiri Pawa, pinkamantina tyaaryoopiroini, iiro pipinkathawaitashitari jirika shirampari kaaripiroshiriri jinatzi”. ²⁵ Ari ikantanaki irirori: “Tii niyotzi naaka kaaripiroshiriri jinatzi. Apa niyotzi naaka tii nokichaawita. Iro kantacha aminaana kamiitha”. ²⁶ Japiitakiri josampitziri: “¿Tzikatya ikantakimika? ¿Iita jantakiri jaminakaantaimiri?” ²⁷ Ari jakanairi: “Aritaki nokantakimi, iro kantacha tii pikimisantzi. ¿Oitama pikowantari napiitimi? ¿Pikowatziima pinkimisantaiyirini iirokaiti?” ²⁸ Ari jitanakari ikawiyawaitanakiri, ikantaiyini: “Pinkimisantiri iiroka jirika shirampari, irooma naakaiti nonkimisantiro Ikantakaantani Moisés-ni. ²⁹ Niyotaiyini naakaiti jiñaanatakiri Pawa pairani Moisés-ni. Iriima jirika, tikaatsi yotirini tsika ipoñaaka”. ³⁰ Ari jakanaki okichaataatsiri, ikantzi: “¿Tzikama okantatyaaka jiroka! Aña jaminakagaana naaka kamiithaini, tii piyotziri iirokaiti tsika ipoñaaka. ³¹ Ayotaiyini maawoni tii ikimiri Pawa kaaripiroshiriri. Apa ikimiro jamanamanaatani pinkathatziro, iro

* 9:7 Jiroka iitachari “Siloé”, irojatzi jiiitaitziri: “Otyaantaari”.

antanairori ikowakairiri. ³² Tikaatsi ankimakowintapiinti tzimatsi aminakagairini kaari okichaatsini itzimapaaki. ³³ Iromi ipofaakawo jirika shirampari janta Pawakinta, iirotya jimataajaitziromi jiroka”. ³⁴ Ari ikantanakiri: “Piyaaripironka pitzimakaaki iiroka. ¿Pikowima piyotaaaitaina naaka?” Jomishitowakaantaitakiri.

Kaari okichaashiritatsini

³⁵ Yotaki Jesús jomishitowakaantaitakiri okichaataatsiri. Ikanta jiñagairi paata, josampitairi: “¿Pikimisanzirima iiroka Itomi Atziri?” ³⁶ Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, pinkantina tsika itzimi, inkini nonkimisantiri”. ³⁷ Ikantzi Jesús: “Aritaki piñaakiri, naakataki pikinkithawaitakaaki”. ³⁸ Ikanta jirika okichaataatsiri jotzirowashitanakari Jesús ipinkathatanakiri, ikantziri: “Nokimisanzimi Pinkathari”. ³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokaki naaka jaka kipatsiki niyakawintantai, ari onkanta jaminantaiyaari kaari okichaatsini. Iriima ikaatzi aminawitachari, iiro jokichaatai irirori”. ⁴⁰ Tzimayitatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikimakiri ikantakiri, josampitanakiri: “¿Pikimitakaantatyaanarima naakaiti kaari okichaataatsini?” ⁴¹ Ikantanaki Jesús: “Imapiromi pinkimityaari kaari okichaashiritatsini iirokaiti, tikaatsi iyakawintimironi piyaaripiroshirinka. Irooma pikantaiyini tii pikimitari kaari okichaashiritatsini, irootaki piñaantaiyaawori jiyakawintaimiro pipiyathakina”.

10

Joyyakaawintaitziro oijyatanto

¹ Ipoña ikantanaki Jesús: “Itzimirika kaari tyaatsini omoopiroki oijyatanto, intyaashitayaarika onaminantantoki, koshintzi jinatzzi, kaaripirori. Imapiro. ² Iriima tyaatsiri omoopiroki, iriitaki aamaakowintapiintariri oijya. ³ Iriirika ashitaryaajaanitroni aamaakowintawori ashitakowontsi, impoña intyaapaaki, impaiyaayitapaakiri oijya inkaimayitapai, ari jiyopaantitawari. Iri omishitowajaanitroni aamaakowintapiintariri oijya. ⁴ Aririka jomishitowakiri jikokiroki maawoni, iri iwatirini aamaakowintariri, joyaatzimaityaari oijya tima jiyopaantiziri iri aamaakowintariri. ⁵ Iro kantacha tii joyaatziri kaari jiñaapiintziri, owanaa ishiyapithatari, tima tii jiyopaantiziri”. ⁶ Ari ikantaki Jesús joyyakaawintaziniri, tiimaita ikimathataiyirini jirikaiti iita ikantziri.

Ikimitari Jesús kamiithari aamaakowintantaniri

⁷ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Naakatajaantaki ojayawori omoopiro oijyatanto. Imapiro. ⁸ Ikaatzi kaaripiroriiti itakawori ipokaki tikiraamintha nopoki naaka, jiyashitakari koshintzi. Irootaki kaari ikimisantantaiyarini oijya. ⁹ Naakatajaantaki ojayawori omoopiro. Intzimirika tyagaatsini noyjakawo omoopirori, aritaki jawijakoshiritai. Ari joyyakotaiyaari oijya ipiyapiyata ityaapiintzi, ishitowapiintzi iijatzzi. Tii okowityiimotari jowanawo. ¹⁰ Iriima koshintzi apa ipoki inkoshiti, intsitokanti, japirotanti. Irooma naaka nopokaki nañaakaapiiroshiritantai. ¹¹ Naakataki ojyari kamiithari aamaakowintariri oijya. Tima apaani kamiithari aamaakowintariri oijya, ishiniwintariri joiyyati. ¹² Tima ikaatzi ipinaitziri jaamaakowintari oijyanintsii, aririka jiñaawakiri owaminthatariri, jookawintziri, jowaitapaatyaari oijya ishiyanakara aamaakowintariri, tzipooka inkantayitanatya pashini. ¹³ Iro ishiyantari aamaakowintawitariri, tima apa ikowi impinaitiri. Tii iri oijya inkowapiroti jaamaakowintyaari. ¹⁴ Naakataki kamiithari aamaakowintariri oijya. Niyoyitzi noijyati. Jiyoyitana iijatzzi irirori. ¹⁵ Ikimita jiyopirotana Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzzi naaka niyopirotziri irirori. Noshiniwintakotari noijyati. ¹⁶ Iinitatsi iijatzzi pashini noijyati kaari saikatsini jaka. Oztzimatyii namayitairi jaka. Aritaki inkimisantayitaina irirori. Apaani inkantya impiyotaiya. Apaani inkantya aamaakowintaiyaarini. ¹⁷ Jitakotana Ashitanari tima noshinitakiro nañaantari inkini nañagai iijatzzi. ¹⁸ Tikaatsi shintsiwintinani, aña naakataki shinitashitaincha. Oztzimotana noshintsinka noshinitantari, iro nañaantaari iijatzzi. Irootaki ikowakiri Ashitanari nantiro”.

¹⁹ Ikanta ikimawakiro Judá-mirinkaiti jiroka ñaantsi, japiitanakiro tii jaapatziyawakaanaa. ²⁰ Tzimatsi ojyiki kantayitanaintsiri: “¿Iitama pikimisantantariiri? Ikamaaritatzzi, iro ishinkiwintantakari”. ²¹ Iro kantacha pashini kantatsi: “Tikaatsi kamaari matironi jiñaawaitiro jiroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari jaminakagairi kaari okichaawitachani?”

Ikisaniintanakiri Judá-mirinkaiti jirika Jesús

²² Aritaki tyaawontsipaitaiti. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirinkaitziro tasorintsipanko. ²³ Ari isaikitakari Jesús tasorintsipankoki, janiiwaitzi awijatapishitzi jiiitaitziro “Salomón-tapishi”. ²⁴ Ipoña Judá-mirinkaiti ipiyowintapaakari, josampitzi: “¿Tsikapaitima onkaati pinkisoshiritakaayitina? Iirokarika Cristo, incha pooñaawontinawo”.

25 Jakanaki Jesús ikantzi: “Aritaki nokamantayitakimi, tiimaita pikimisantana. Okaatzi jimatakaayitakinari ishintsinka Ashitanari, ofaagantapirowaitakiro kamiithaini. ²⁶ Iro kantacha iirokai tii pikimisantayini, tima tii pikimitakaanta iirokami noijyati. ²⁷ Ikaatzi kimitakaantaachari noijyati jiyopaantitana, niyotsitari iijatzi naaka. Joyaayitana iriroriiti. ²⁸ Naakataki kañaanitakaayitairini. Iiro ipiyawaita, tikaatsi aapithatarinari. ²⁹ Ikaatzi jashitakaakinari Ashitanari, tikaatsi aapithatarinari, tima iri matzirori jantzariti anaakopirotantatsiri maawoni. ³⁰ Tima itsipashiritana Ashitanari, kimiwaitaka apanimi nonkantya”.

³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti jaawitanaa mapi ikowi intsitokirimi, ³² iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayitakinawori kamiithayitatsiri okaatzi piñaakotakinari iirokaiiti. ¿Oitama pintsitokawintinari?” ³³ Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “Tii iro nontsitokawintimi kamiithari okaatzi pantayitakiri, aña iro nontsitokawintimi pithainkatasorintsitakiri Pawa. Tikaatsi piimachiitya iiroka, atziri pinatzi, iro kantacha pikimitakaantashiwaitaka Pawami pinatyi”. ³⁴ Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikan-takaantaitani, Naaka kantatsi: ‘Pawaiti pinaiyini iirokaiiti’.

³⁵ Ari ayotaiyironi Osankinarintsipirori, iiro okantzi anthainkañaanitiro. Iriitajaantaki Pawa iitakiriri atzirriiti ‘Pawaiti’ itzimi jiyotakaayitakiri iñaani. ³⁶ ¿Litama pikijiyimatantana iirokaiiti pikantayini nothainkatasorintsitaki nokantaki: naaka Itomi Pawa? Aña naakatataiki jookotaki, jotyaaantakina nompoki kipatsiki. ³⁷ Iiro nantziromi okaatzi jantziri Ashitanari, iirotya pikimisantayini. ³⁸ Aña aritaki nantakiro. Onkantawitya iiro pikimisantana naaka, iro pinkimisantani okaatzi notasonkawintantayitaki, iro piyopirotantyaari ari notsipashiritari Ashitanari, itsipashiritana iijatzi irirori”. ³⁹ Ari ikowawitayani jaakaanirimi iijatzi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakari.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkakiki jiña Jordán. Ari isaikapai tsika jowiinkaantatzi pairani Juan-ni. ⁴¹ Ojyiki atziri jatashitakiriri jiiñiri Jesús. Ikantayini: “Tii itasonkawintantawita Juan-ni irirori, iro kantacha okaatzi ikinkithatakotakiriri jirika shirampari tyaryoori inatzi”. ⁴² Ojyiki kimisantanakiriri Jesús.

11

Ikamantakari Lázaro

¹ Tzimatsi mantsiyari shirampari jiita Lázaro, Betania-jatzi jinatzi, ari onampitawori iijatzi María otsipatawo irinto Marta. ² (Jiroka María, iritsiro Lázaro, iro saitantakariri kasankaari iitziki Awinkathariti ojyitantzimaitari oishi.) ³ Okanta jiroka apiti iritsiro Lázaro, okaimakaantakiri Jesús, okantaki: “Pinkathari, imantsiyatzi paapatziyani”. ⁴ Ikanta ikimawaki Jesús, ikantzi: “Jiroka mantsiyarintsii tii owamaantzi, aña ari jiñaaitiro ishintsinka Pawa, iijatzi ishintsinka Itomi”.

⁵ Owanaa jitakowitakawo Jesús jiroka Marta, iijatzi irinto, ipoña Lázaro, ⁶ ikimawitaka ikamantaitakiri jimantsiyatzi Lázaro, iikiro isaikawaitanakitzi apiti kitiiyiri janta. ⁷ Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Thami ampiyi Judea-ki”. ⁸ Ari ikantayini jiyotaani: “Rabi, owakiraa ikowaiyini Judá-mirinkaiti intsitokimi janta. ¿Iijatzima pikowi pimpiyani?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Imapiroma osamanitzi apaani kitiiyiri? Itzimirika aniitatsiri kitiiyipa-itiki, tii jantziwawaita, tima jiñaakiri kitiiyiinkari jaka kipatsiki.* ¹⁰ Iriima aniitatsiri tsiniripaiti, jantziwawaita, tima ikowityaayta janta kitainkari”. ¹¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Makoryaaki aapatziyani Lázaro, ontzimatyii niyaati nowiriintairi”. ¹² Ari ikantaiyanakini jiyotaani: “Pinkathari, kimitaka ari amataakoniinta, tima iro jimakoryaan-tari”. ¹³ Jiñaajaantayini jiyotaani Jesús iro ikinkithatakotzi makoryaantsi, ikantakira: “Jimakoryaatzi Lázaro”. ¹⁴ Ipoña jooñaawontanakiniri, ikantzi: “Kamaki Lázaro. ¹⁵ Owanaa nokimoshiritaki tii nosaiki janta, iro pinkimisantapirotantyaari, thami aati aminiri”. ¹⁶ Ikanta Tomás jiiatiziri “Tsipari”, ikantanakiri ikaatziyini jiyotaanitari: “Thami oyaawitanantyaari, añaamachiiti iirorika jowamaayiitai aaka”.†

Iri Jesús, owiriintantairi, añaakaanairi

* **11:9** Ojyakaawintachari jaka “apaani kitiiyiri”, jañaantari inatzi Jesús, iro kimitakawori kitiiyiri. Tima jiñaawaitakiro Jesús jiroka, jiyotzi tikira imonkaapaita jowamaantayiaariri. Jiroka ikantakiri: “Pinkinkishiritakotiro oita awijatsiri aririka aniiti kitiiyipaiti. Tima aririka aniiti kitiiyipaiti, kamiitha okoñaatzi, iiro antziwawaita, aña iiro tsika ankini iiro aminaashiwaita tsikarika aati. Irooma aniitirika tsiniripaiti, ojyiki antziwawaita, aminaashitya tsikarika aati. Irootaki aniitantaayari tsika inintakairo Pawa, iiro aminaashiwaita aati. Iirorika aatzi tsikarika ikowakairo Pawa, aritaki aminaashiwaitaya tsika aati. Tima iritaki Pawa ojyawori kitiiyiinkari, tsikarika aati, iiro aminashiwaita”. † **11:16** Ikantakoitzi jaka “Tsipari”, irijatzi jiiatiziri “Dídimo”.

¹⁷ Ikanta jariitzimatapaaka Jesús, ikimapaaki tzimakotaki Lázaro 4 kitijiyiri ikitaitantakariri. ¹⁸ Tii intainapirotzi Betania osaiki Jerusalén,[†] ¹⁹ iro jijaatashitantakawori Judá-mirinkaiti jiroka Marta otsipatakawo María, inkimoshiritakaantaiyaawori ikamaki iyaariri. ²⁰ Okanta iyotaki Marta iro jariitzimatya Jesús, jatanaki otonkiyotawatyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. ²¹ Okantawakiri Jesús: “Pinkathari, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri. ²² Iro kantacha nijatzi naaka aririka pinkamitiri Pawa oitya rantimiri, aritaki jimatakimiro”. ²³ Ari jakanakiro Jesús: “Aritaki jañagai piyaariri”. ²⁴ Okantzi Marta: “Niyotzi aritaki impiriintai paata iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri impiriintantaiyaari kamayitatsiri”. ²⁵ Ipoña ikantanakiro Jesús: “Naakataki owiriintantsiri, naakataki añaakaanani. Iitarika kimisantainani naaka, onkantawitaya inkami, ari jañagai. ²⁶ Ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, kimisantainani, iiro ikaamaniyitai. ¿Pikimisantziroma jiroka?” ²⁷ Okantzi iroori: “Nokimisantzimi Pinkathari, iirokatakaki Cristo Itomi Pawa ikajyaakaakiriri impoki jaka kipatsiki”.

Jiraapaaka Jesús ikitaitakiri Lázaro

²⁸ Ithonkakiro Jesús ikantayitakiro Marta, jatanaki okaimiro irinto María, okamantathatapaakiro, okantziro: “Ariitapaaka yotaantani, ikaimimi”. ²⁹ Okanta okimawaki María, katziyanaka, jatanaki oñiiri Jesús. ³⁰ Tikiraata jariita Jesús nampitsiki, irojatzzi isaikaki otonkiyotawakari Marta. ³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti tsipatakawori opankoki joimoshirinkiro jiñaakiro oshiyana María, joyaatanakiro jiñaajaantaki iraaawaitiyi kitataariki. ³² Okanta ariitapaaka María isaikaki Jesús, otzirowashitapaakari okantziro: “Pinkathari, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri”. ³³ Ikanta Jesús, jiñaakiro María iraimotapaakari, ari ikimitapaakari iijatzzi Judá-mirinkaiti oyaatapaakirori, antawoiti jowashiritanaka, okatsitzimoshiritanakiri, ³⁴ josampitanakiro: “¿Tsikama janta pikitatakirika?” Ari ikantaitanakiri: “Pimpoki Pinkathari, piñiiri”. ³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús. ³⁶ Ikantaiyini Judá-mirinka: “¡Paminiri antawoiti jentakotakari!” ³⁷ Tzimimaitacha pashini kantanaintsiri: “Iriiwitaka jirika aminakiriri kaari okichaatsini, ¿kaari jaminanta tsika inkinakairo iiro ikamanta Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakiri Jesús okatsitzimoshiritanakiri, jijaatashitanakiri okaakiini kitataari. Omoona inatzi, iro mapi joyjipiyiitantakari. ³⁹ Ikantanaki Jesús: “Potainkiro mapi”. Ari okantanaki Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkathari, kimitaka ari sankainkatakaki, tima tzimaki 4 kitijiyiri ikamantakari”. ⁴⁰ Ari jakanaki Jesús: “¿Nokantakimi, pinkimisaninarika, ari piñaakiro ishintsinka Pawa?” ⁴¹ Jotainkakiro mapi. Ipoña jaminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanari, nopaasoonkitzimi iiroka, tima pikimana. ⁴² Niyotzi ari pinkantapiintatya pikimana. Iro nokantanzimiri inkimantyaari atziriiti saikaintsiri jaka, iro inkimisantantyaari iirokatakaki otyaantakinari”. ⁴³ Ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, ikaimanaki: “¡Lázaro, pishitowi!” ⁴⁴ Shitowapai kaminkari, jankowitakawo manthakintsi jakoki iijatzzi iitziki, irojatzzi iponapootakawo jankowintantaitawakari. Ari ikantzi Jesús: “Pankowiryaaotiri, jijaataita”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootaki ikimisantantanakari ojyiki Judá-mirinkaiti ikaatzi jataintsiri itsipatawo María, ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús. ⁴⁶ Iro kantacha tzimatsi jatashitanakiri Fariseo-paini. Ikamantapaakiri okaatzi jantakiri Jesús. ⁴⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, japatotakiri jiwariiti, ikantaiyini: “¿Oitama antiri? Jirika shirampari ojyiki itasonkawintantaki. ⁴⁸ Aririka añaashiminthatyaari, maawoni inkimisantaitiri. Ari impokaki ijiwaripaini Roma-jatzi, impookaantakiro tatorintsipanko, japirotakaanakiro anampitsiti”. ⁴⁹ Iro kantacha, iinitatsi itsipatakari, iitachari Caifás, iriitaki Ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, ikantanaki irirori: “Tii piyotaiyini iiroka. ⁵⁰ Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai, iiro japiroitantai anampiki”. ⁵¹ Jirika Caifás, Ompiratasorintsipirori jini, jiñaawaitakaakiri Pawa. Okantawitaka tii jiyotzi, iri Jesús ikinkithatakotaki inkamawintiri ijyininkapaini. ⁵² Tii apa inkamawintiri ijyininkapaini, aña inkamawintairi maawoni itomiiti Pawa tzipookaintsiri, jiwithaawakaantyaari jashitaari. ⁵³ Aripaiti ikowaki ijiwari Judá-mirinkaiti jowamajiri Jesús.

⁵⁴ Irootaki kaari ikowananaa Jesús intsipatanaiyaari Judá-mirinkaiti. Aña shitowanaki isaiki Judea-ki, jataki otzishimashiki osaiki nampitsi iitachari Efraim. Ari isaikakaapairi jiyotaani.

[†] **11:18** Kantakotachari jaka “tii intainapirotzi”, iro ojyawori ikantaitzi 3 kilómetro, irojatzzi ikantaitziri pairani 15 estadio.

⁵⁵ Irootaintsi joimoshirinkapaitaitairo Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi, oiyiki atziri jatatsiri Jerusalén-ki jiwitsikashiriitya. ⁵⁶ Ari jaminaminaitakiri Jesús, josampitawakaiyani tasorintsipankoki: “¿Tsikama pikantaiyini iiroka? ¿Ari impokaki joimoshirinkaita?” ⁵⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipayitakari Ompiratasorintsipiroriiti, ikantantayitaki: “Iitarika yotaintsini tsika isaiki Jesús, inkamanti, naakaantiriita”.

12

Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Aritaki yotapaaka 6 kitiiyiri joimoshirinkantyaawori Anankoryaantsi, jataki Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro jowiriintairi pairani. ² Ari joimoshirinkaitakiri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari iijatzi Lázaro itsipatakari Jesús jowaiyani. ³ Amakotapaaki María kasankaari. Oiyiki owinawoni jiroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ojyitantzimaitari oishi. Kasankainka okantanaka maawoni pankotsiki. ⁴ Ikanta Judas Iscariote, jiyotaani Jesús pithokashityaarini paata, ikantanaki: ⁵ “¿Litama kaari ipimantantaitawo jiroka kasankaari? Ari aantatyaami oiyiki kiriiki, iri anishironkatantyaaririmi ashironkainkari”.[†] ⁶ Tii iro ikantantakari Judas jitakotatyaari ashironkaariiti, aña koshintzi jinatzi. Iriitaki jowaitakiri inkimpoyiiri kiriiki, iro kantacha ikoshitapiintzi kapichiini. ⁷ Ari ikantanaki Jesús: “Piñaashiminthatyaawo, aña iroowitaka okajyaakaakinari, inkitaitakinarika.”[‡] ⁸ Iriima ashironkainkariiti ari inkantaitatyaani isaikimotimi, irooma naaka iiro nokantaitatyaani nosaikimotimi”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Lázaro

⁹ Jiyotaiyakini Judá-mirinkaiti ari isaiki Jesús Betania-ki. Jiyaataiyakini janta, tii apa jaminiri Jesús aña iijatzi Lázaro, jowiriintairi pairani Jesús. ¹⁰ Ikamantawakaayitaka Ompiratasorintsipiroriiti intsitokiri iijatzi Lázaro. ¹¹ Tima iriitaki Lázaro kantakaantakirori kaari jaapatziyaitanaari Judá-mirinkaiti ikimisantaitanakiri Jesús.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Oiyiki atziri jataintsiri Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. Okanta okitiiyitamanai, ikimaiyakini ari impokiri Jesús nampitsiki. ¹³ Ipoña ichikaiyanakini oiyawori kompiroshi. Jataiyanakini intonkiyotawatyaari, ikaimaiyini ikantzi:

jAatsikitataiki awinkathariti!

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

jIriitaki Awinkatharipiroitaiyaari aakaaiti Israel-mirinkaiti!

¹⁴ Ari jiñaapaaki Jesús iwonkiri burro, ityaakaanakari, tima okinkithatakotsitakari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

¹⁵ Sion-jatoití, iiro pithaawaiyini,

Pokataiki Piwinkathariti,

Ityaakaakari iwonkiri burro.

¹⁶ Owakiraini, tii ikimathataiyironi jiyotaani jiroka. Iro kantacha itzinaashitaawo Jesús jowaninkawo, aripaiti ikinkishiritanaka iriitaki Jesús josankinatakoitzi. ¹⁷ Tima ikaatzi tsipatakari Jesús jowiriintairi Lázaro, ikinkithatakoyitairo okaatzi jiñaakiri. ¹⁸ Iro jiyaatantanakari atziriiti itonkiyotawakari Jesús, tima ikimakotakiri jowiriintantaki. ¹⁹ Iriima Fariseo-paini ikantawakaiyani iriroriiti: “Piñaakiro, kimitaka iiro akitsirinkiri. Paminiri, iro jiyaatashitiri maawoni”.

Jaminaminatziri Jesús Grecia-paantiri

²⁰ Tzimayitatsi Grecia-paantiri tsipatakari atziriiti jataintsiri joimoshirinkaiyani. ²¹ Ikanta Felipe Betsaida-jatzi, ipokashitapaakiri Grecia-paantiri. (Jiroka Betsaida nampitsi inatzi saikatsiri Galilea-ki.) Ikantapaakiri: “Pinkathari, nokowi noñiiri Jesús”. ²² Ari jiyaatanaki Felipe, ikamantapaakiri Andrés. Apitiroiti jiyaataiyanakini, ikamantakiri Jesús. ²³ Ari ikantanaki Jesús: “Monkaapaitapaaka itzinaashitantaiyaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. ²⁴ Apaani okithoki kaari ipankiitzi, ari aashi owamachiiro onkantya apakithowoini. Irooma aririka ompathaakitanaki oyoookanaki ipankiitakiro,

* **12:3** Jiroka kasankaari kinkithatakotchari jaka, iro jiwitsikaitzi inchatiyaki iitachari “nardo”. Okaatzi otinatzi apaani libra, irojatzi ikantaitziri iijatzi 300 gramo. † **12:5** Kantakotchari jaka “ojyiki kiriiki”, irijatzi ikantaitziri pairani “300 denario”. Iri ipinaitziriri antawaiyaantsi, aririka jimonkaatikiro apaani osarintsijantawaitaki. ‡ **12:7** Tzimatsi jamitaitari pairani. Aririka inkamakaantaiti, isaitantari kasankaari, inkini inkitaitiri.

ari jiñaitakiro onkithokitai. Imapiro.[§] ²⁵ Iitarika itakowaitashitachani jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima manintanakironi jantashiwaiyitari jaka kipatsiki, ikamawintanaatziiro inkañaaniyitai. ²⁶ Tzimatsirika kowatsiri nonkimitakaantiri nompiratani, inkimitakotinawo naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya iijatzi nompiratani. Iitarika nokimitakaari nompiratani, iri Ashitanari kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri paata”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri

²⁷ “¡Antawoiti okatsitzimoshiritakina iroñaaka! ¿Tsikama nonkantika? ¿Nonkantima: ‘Ashitanari, powatsinaryaakoshiritaina?’ ¡Aña irootaki nopokantakari, nimonkaatairo! ²⁸ Ashitanari, poñaagantiro powaniinkawo”. Ikimaitatzi ñaawaitanaintsiri inkitiki, ikantaitzi: “Aritaki noñaagantakiro, iroñaaka napiitiro”. ²⁹ Atzirii piyotainchari ikaatzi kimawakirori, ikantaiyanakini: “Ookathawontsi inatzi”. Iro kantacha ikantayitzi pashini: “Maninkari ñaanatakiriri”. ³⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Tii apa naaka jiñaanayitzi, aña iirokaiti jiñaawaiwintaki. ³¹ Irootaintsi jiñaitiri jowasankitaitiri okantakaantziro iyaaripironka isaawijatzii, joitsinampagaitairi iijatzi pinkathariwaitashitachari. ³² Iro kantacha aririka jowatzikakoitakina jaka kipatsiki, aritaki nonkaimashiritanairi maawoni”. ³³ Ari jooñaawontziro Jesús tsika onkantya aririka jowamaitakiri. ³⁴ Ari jakaiyanakini atzirii: “Ayotaiyini okantzi Ikantakaantaitani: ‘Kañaaniri jinatzi Cristo’. ¿Iitama pikantantari iiroka ontzimatyii jowatzikakotaitiri Itomi Atziri? ¿Iitakama Itomi Atziri?” ³⁵ Ikantzi Jesús: “Iinta isaikimotanaimi jiitaitziri ‘Kitainkari’, apa isaikanai kapichiini. Pinkimitakaantiro paniitatyii okitiiyyinkatzi, ari onkantya iiro omapokantzimi kimitawori tsinirikiri. Tima ikaatzi anitatsiri otsinirikitzi, tii jiñiuro tsika ikini. ³⁶ Pinkimisantairi jiitaitziri ‘Kitainkari’ iinta isaikimoyitzi, pinkimitakotyaari irirori”.

Tii ikimisantayini Judá-mirinkaiti

Ithonkanakiro jiñaawaitanakiro jiroka, shitowanaki Jesús. Tii joñaagantanaa. ³⁷ Okantawitaka Jesús oyyiki itasonkawintantawitaka inampiitiki jirikaiti, tii ikimisantayini. ³⁸ Ontzimatyii imonkaatya josankinatakiri Kamantanani Isaiás-ni, kantatsiri: Pinkathari, ¿Iitaka kimisantironi añaani? ¿Iitaka joñaagaitakiri ishintsinka Pinkathari? ³⁹ Jiroka pashini josankinatakiri Isaiás-ni, irootaki kaari ikimisantantaita, ikantaki pairani: ⁴⁰ Iri Pawa kaari okichaatakairini, Imasontzitakaayitakiri, Ari onkantya iiro jokichaatana Iiro ikimathawainitana. Ari onkantya iiro ipiyashitantaana naaka, Nowawijaakotantayiariri. ⁴¹ Iro jiñaawaitantakawori jiroka Isaiás-ni tima iñaampiyakityaawo jowaniinkawo Jesús, irootaki ikinkithakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, oyyiki Judá-mirinkaiti kimisantanairiri Jesús, ari jimatsitanakawo ñaapiiriri. Iro kantacha tii joñaagantziro, tima ithaawantatyaari Fariseo-paini, iiro ishinitairi intyaayitai japatotapiintayani. ⁴³ Ari okantzimaitaka. Iri ikowapirotanaki Fariseo-paini jaapatziyaminthatyaari, iriima Pawa, tii.

Jesús yakawintairini atzirii

⁴⁴ Ari jiñaawaitanaki shintsiiini Jesús, ikantanaki: “Iitarika kimisantainani naaka, tii apaniroini ikimisantana, aña ikimisantsitakari otyaantakinari. ⁴⁵ Ikaatzi okitaanari naaka, okimiwaitakawo iriimi jokityaami otyaantakinari. ⁴⁶ Irootaki nopokantakari naaka, nonkimitaiyaari ‘Kitainkari’, ari onkantya nonkitiiyyinkatakotantayiariri isaawijatzii. Iiro isaikayitai otsinirikitzi inkaati kimisantainani. ⁴⁷ Tima tii iro nompokantyaari naaka kipatsiki nowasankitaanti, iro nopokantakari nowawijaakotanti. Ikaatzi kimayiwitawori noñaani, tiimaita ikimisantzi, kaari naaka owasankitairini. ⁴⁸ Iitarika manintakinari, kaari kimisantaironi noñaani, tzimaki iitya owasankitairini. Kimiwaitakawo jiroka ñaantsipaini okaatzi noñaawaitakiri atziri inatyii, iro owasankitaantaatsini paata, ipiyathapaantwaitakina. ⁴⁹ Tima naaka tii noñaawaitashiwaita nonintakaanikiini. Ashitanari, itzimi otyaantakinari, iriitaki kantakinawori okaatzi nokantayitakiri, niyotantayitakiri iijatzi. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaatzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanitakaantatsiri. Ari okantari, okaatzi nokantayitakiri naaka, nothotyaatziro okaatzi ikantajaantakinari Ashitanari”.

13

Jesús ikiwakitzi jiyotaaniiti

§ 12:24 Kantakotachari jaka “okithoki”, trigo inatzi.

¹ Ari kaatapaaki kitiiyiri jomoshirinkaitawo Anankoryaantsi. Jiyotaki Jesús monkaatapaaka jookawintantyaawori kipatsi, iro jiyaatai intsipatapayiaari Ashitariri. Antawoiti jitakoyitakari ikaatzi kimisantakiriri, ari ikantapiintatya jitakotari irojatzii iwiyaantapaakawori. ² Ikanta isaikaiyiini jowaiyani, aritaki kamaarishiritanaki Judas Iscariote, itomi Simón, iri pithokashityaariini Jesús. ³ Jiyotaki Jesús tima ipoñaatyaawo irirori Pawaki, aritaki impiyi janta. Iriitaki shintsitakaapirotakiriri Ashitariri. ⁴ Ari ikatziyanaka isaikaki jowaiyani, jaatonkoryaanakiro iwiwiryaaakowo, jowathakitanakawo manthakintsi. ⁵ Jaakiro jiñaas isakiro kiwaakomintotsiki. Ikiwakiitakiriri jiyotaani, joiyikiitantari manthakintsi jowathakitakari.* ⁶ Iro inkiwakiitantaaririmi Simón Pedro, ikantanaki irirori: “Pinkathari, ¿jirokama kiwakiitinani naaka?” ⁷ Ari ikantzi Jesús: “Tii pikimathatziro okaatzi nantiri, irooma paata, ari pinkimathatairo”. ⁸ Ikantanaki Pedro: “¿Iiro noshinitzimi pojyaari ompirataari pinkiwakiitina!” Jakanaki Jesús: “Iirorika nokiwakiitizimi, tii paapatziyana”. ⁹ Ikantzi Simón Pedro: “¿Pinkathari, iirotya pilkiwakiitashitana, aña pinkiwina maawoni nakoki iijatzii noitoki!” ¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Owakiraa kaawoshitainchari, apa okowajaanta inkiwakiitya tima kititaki maawoni. Ari kititaiyakimini iirokaiti, okantawitaka tii maawoni pinkitishiritaiyiini”. ¹¹ Tima jiyotakiriri Jesús itzimi pithokashityaariini, irootaki ikantantakari: “Tii maawoni pinkitishiritaiyiini”.

¹² Aritaki ithonkakiro ikiwakiitakiriri, ikithaatanaawo Jesús iwiwiryaaakowo, saikanai iijatzii tsika jowaiyani, ari ikantzi: “¿Pikimathatakirima okaatzi nantakiriri? ¹³ Pikantapiintaiyakini iirokaiti ‘Yotaanari, Pinkathari’. Imapirowitatyaa pikantanari, tima naakataki. ¹⁴ Naaka ‘Yotaaniri’, naaka ‘Jiwari’. Iro kantacha, nojyakotakari ompirataari nokiwakiitayakimi, ari pinkimityaari iirokaiti pinkiwakiitawakaayitya. ¹⁵ Naakataki oñaagakimirori, pinkimitakotantirini iirokaiti tsika nokantakimi. ¹⁶ Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotziri ompiratariri. Tikaatsi iijatzii apaani otyaantaari anaakotirini otyaantakiriri. Imapiro. ¹⁷ Aririka pinkimathatanairo jiroka, pantanairo iijatzii, aritaki pinkimoshiritai. ¹⁸ Jiioka nonkantimirii, tii maawoni nonkinkithatakotaiyimini. Niyotziri naaka ikaatzi niyoshiitakiriri. Ari imonkaatyaari Osankinarintsipirori, kantatsiri: Tzimatsi atyootakinari, iriitaki pithokashityaanani.

¹⁹ Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkimisantapirotantyaanari ‘Naakatsitaka’. Irootaki nitantawori nokamantziro.† ²⁰ Iitarika aapatziyaariini notyaantani, naakatajaantaki jaapatziyaka iijatzii. Iitarika aapatziyanani naaka, iri jaapatziyaka otyaantakinari”.

Ikamantzi Jesús iri pithokashitirini Judas
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ari ithonkanakiro jiñaawaitakiro jiroka, antawoiti okatsizimoshiritanaki Jesús. Iikiro joñaagantanakitziro ikinkithatakotakiriri, ikantzi: “Pikaataki iirokaiti jaka tzimatsi apaani pithokashitini. Imapiro”. ²² Ari jaminawakaanaka jiyotaani, tii jiyotzi iita ikinkithatakotziri. ²³ Ikanta apaani jiyotaani, jitakopirotani Jesús, saikimotakiriri okaakiini jowaiyani, ²⁴ jiñaakiriri Simón Pedro jiñaanachiratziri, ikantziri: “Posampitiri iita ikinkithatakotziri”. ²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okaakiini, josampitakiriri: “Pinkathari, ¿jitaka?” ²⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñiina najyiti kapichiini tanta, iitarika nompaki, iriitaki”. Jajyitaki kapichiini tanta, ipakiriri Judas Iscariote, itomi Simón. ²⁷ Ikanta jowawakawo Judas tanta. Aripaiti ikamaaritanaki. Ari ikantziri Jesús: “Pantiroota thaankiini pikinkishiritapiintakari”.‡ ²⁸ Ikanta ikaatzi jowaiyani tikaatsi kimathatawakirini oita ikantantari. ²⁹ Tima Judas iriitaki kimpoyiiriri kiriiki, jiñaajaantzi ikantatziri Jesús jiyaatiita jamananti tsika oitya jomoshirintyaari, jiñaajaantaki iijatzii jamanantatyii impayitiriri ashironkainkariiti. ³⁰ Aritaki jowawakawo Judas tanta, jatanaki. Aritaki tsiniritanaki.

Owakiraari Ikantakaantaitani

³¹ Ari jatanaki Judas, ikantzi Jesús: “Monkaatapaaka itzinaashitantyaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. Iro jiñaitantyaawori jowaniinkawo Pawa. ³² Tima ari okantari, iriitaki Pawa oñaagantirini jowaniinkawo. Iroñaaka jantiro. ³³ Notomiiti, kapichitapaaki nosaikimotanaimi. Ojyiki paminaminawitaina iirokaiti, iro kantacha iiro piñaagaana.

* **13:5** Iro jamiyitari Judá-mirinkaiti ikiwakiitapiinta intyaapiintantyaari ipankoki. Jiroka antawairintsi, apa jantapiintziro ompirataari. Tima apaani ñaapirori atziri, iiro okantzi inkiwakiitanti. Irootaki kaari okamiithatziimotantari ikiwakiitakiriri pairani Jesús jiyotaani. Iro jantantakawori jiroka Jesús, onkantya jiyotaantyaariri jiyotaani, onkantawitya jiwariimi jinataty atziri, ontzimatyii jaapatziyaari pashini, inkimitakotyaari ikanta ompiratariri, tsinampashiri inkantya. † **13:19** Jiitapiintaka Jesús ikantzi “Naakatsitaka”, ari ojyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani. Paminiro iijatzii Jn. 8.58. ‡ **13:27** Kantakotachari jaka “aripaiti ikamaaritanaki”, tii iro kantakaantirini jowawakawo Judas tanta, okanta ikamaaritantanaki, aña iri kantakaashitakawori ikamaaritantanaki.

Irojatzí nokantsitakariri ajyíninkapaini Judá-mirínka, irojatzí napiítsitzimiri nokantzimiro iirokai, tima iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka. ³⁴Jiroke owakiraari nokantaakaan-tani: Ontzimatyíi pitakotawakaiya. Nokimita naaka nitakoyitzimi, ari pinkimitanaiyaari iirokai, pitakotawakaanaiya. ³⁵Aririka pitakotawakaanaiya iirokai, ari jiyoyitaimi maawoni iirokatakai niyotaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶Ikanta Simón Pedro josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, ¿tsikama piyaatika?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaati naaka, iiro okantzi poyaatina iirokai, irooma paata ari onkantaki poyaatina”. ³⁷Ikantanaki Pedro: “Pinkathari, ¿iitama iiro okanta-tanta noyaatimi? ¿Aritaki noshiniwintakimi!” ³⁸Jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Imapiroma pishiniwintina? Aña tikiraamintha iñiita tyoopi, mawajatzí pinkanti: ‘Tii niyotziri Jesús’. Imapiro”.

14

Iri Jesús ojyawori aatsi jariitantaitari Ashitairiki

¹“Iiro powashiriwaitaa. Pawintaiyaari Pawa, pawintaiyaana iijatzí naaka. ²Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi ojyiki anampitapaiyaawo. Iiromi otzimi, iiro nokantzimi niyaatai niwitsikapaimi tsika pinampitapaiyaawo. ³Aririka niyaatai, niwitsikayitai tsika pisaikai, ompoña nompiyashitaimi naayitaimi, ari pintsipatapaina iirokai tsika nosaikai naaka. ⁴Piyotaiyironi iirokai aatsi jiyaatantaitari tsika nosaikai”. ⁵Ari ikantanaki Tomás: “Pinkathari, tii niyotzi tsika piyaati. ¿Tsikama nonkantyaaka niyotantyaawori aatsi?” ⁶Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naaka ‘Aatsi’, ‘Tyaaryoori’, ‘Añaamintotsi’. Apa impampithawok-itaitina naaka, ari jaritaiya Ashitanariki. ⁷Arimi piyopirotainami, ari piyotairimi iijatzí Ashitanari. Ari piyotakiri iroñaaka, iriitaki piñaapiintakiri”.

⁸Ikantanaki Felipe: “Pinkathari, incha poñaayinari Ashitzimiri, tikaatsi pashini nonkowiri”. ⁹Ari ikantanaki Jesús: “Felipe, osamanitaki notsipatakimi iirokai, ¿tikiraama piyotana? Ikaatzi ñaakinari naaka, jiñaakiri Ashitanari. ¿Iitama pikantantari? ¹⁰¿Tiima pikimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori? Okaatzí nokantayitziri, tii naaka nintakaashiwaitaawoni nonkinkithatakotimiro. Iri Ashitanari tsipashiritanari, iriitaki antakaanawori jantawaitani. ¹¹Pinkimisantina ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori. Okompitzimotzimirika jiroka, iiro pikimisantaajaitziro nontasonkawintanti.

¹²Inkaati kimisantainani naaka, ari intasonkawintantai irirori. Ari jimapirotanakiro intasonkawintanti, aananakiro okaatzí jiñaakoitakinari, tima iro niyaatzimatai naaka nontsipatapaiyaari Ashitanari. Imapiro. ¹³maawoni paaryagainani naaka inkowakotina jamanamanaatina, aritaki nimatakiniri. Ari onkantya inthaamintantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jantzimotantakiri Itomi. ¹⁴Iitarika pinkowakotainari pimpaaryagaina naaka, aritaki nimatakimiro”.

Ikajyaakagaitakiriri Tasorintsinkantsi

¹⁵“Aririka pitakotaina, aritaki pinkimisantairo nokantakaanani. ¹⁶Ari nonkamitairi Ashitanari jotyantimi pashini Ookaakowintimini, ¹⁷Tasorintsipirori jinatyi, iriitaki tsi-pashiritapiintaimini. Iriima isaawijatzíi iiro isaikimotziri, tima tii okantzi jiiñiri tii jiyotziri iijatzí. Irooma iirokai piyotaiyirini, tima isaikimotakimi, iri nampishiritantaimini.

¹⁸Iiro pikimitari miritzi jookawintaitziri, ari nompiyashitaimi. ¹⁹Irootaintsi, iiro jiñaayitaana isaawijatzíi. Irooma iirokai ari piñaayitaina, kañaaniri pinkantaiya tima kañaaniri ninatzi naaka. ²⁰Aripaiti piyoyitai notsipashiritari Ashitanari, iijatzí iirokai pitsipashiritana, ari nokimitari naaka notsipashiritaimi iirokai. ²¹Inkaati kimsan-tapaantainani, joñaagantziro tyaaryoopiroini jitakotana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari, iijatzí naaka ari nitakotaiyaari, ari noñaagaiyaari”. ²²Ikanta Judas (kaari Iscariote) josampitanakiri: “Pinkathari, ¿iitama poñaagantaiyaanari naakaiti, iiro poñaagaari pashiniiti?” ²³Jakanaki Jesús: “Ikaatzí itakotanari naaka, ikimisantapaantitana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari. Ari nokaatari Ashitanari nontsipashiritaiyaari jirikaati. ²⁴Iriima kaari itakotainani, ipiyathapaantitakina. Tii naaka yotashiwaitaawoni okaatzí nokantakimiri, aña Ashitanari otyaantakinari iri yotakaanawori.

²⁵Nokamantatziimiro maawoni jirokapaini iinta nosaikimotzimi. ²⁶Iriima Tasorintsinkantsi, Ookaakowintimini, jotyantimiri Ashitanari poyaatinani, iri yotaapaakimironi maawoni, inkinkishiritakaimiro okaatzí nokantayitakimiri. ²⁷Kamiitha pisaikayitai. Tii iro nonkinkithatakotashitya tsika okanta isaikakaantzi isaawijatzíi. Aña naaka matzirori pisaikantaiyaari kamiithapiroini. Iiro powashiriwaitashita, iiro pithaawawaitashita iijatzí. ²⁸Aritaki pikimakina nokantaki:

'Iro niyaatai, ompoña nompivi ari ankaatai asaikayitai'. Ari pitakopirotainami, iiro powashiriwaitami nookayitanami, aña pinkimoshiriwintinami piyotaki niyaataty Ashitanariki, anaataikinari natziritapaintzi. ²⁹ Nokamantatziimiro jiroka, pinkinkishiritantyaari paata, imonkaatapaatyaarika. ³⁰ Iro nokinkithawaitsitakaimi, tima aatsikitaki pinkathariwintantawitachari kipatsiki. Okantawitaka tii ipinkathariwintana naaka. ³¹ Aritaki onkantya, iro jiyotantyaari isaawijatziiti nitakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaatzi ikantanari irirori. Pinkatziyaiyini. Thami aati".

15

Ikimitawo Jesús oponkitzitha pankirintsi

¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: "Naaka kimitawori oponkitzithapiro pankirintsi. Iriima Ashitanari iri kimitakariri pankitzirori. ² Iirorika okithokitzi nochiwatha, ichikachiwathatziro ashitawori. Irooma otzimi kithokitatsiri, jowamiithachiwatziro, jowaankiityaakotziro onkini onkithokipiroti. ³ Kimitaka aritaki kaankiityaakotakimi iirokaiti, okantakaimi ñaantsipaini nokamantayitakimiri. ⁴ Apaani ochiwatha pankirintsi chootaryaathataintsiri iiro okithokitai, aña ontzimatyii ojyookantyaawo oponkitzitha. Ari okimitari iijatzi iirorika poisokirotona, iiro okantzi pantairo kamiithari. ⁵ Naakataki kimitakawori oponkitzitha pankirintsi, irooma iirokaiti pikimitakawo nochiwatha pinayitzi. Ikaatzi oisokirotonari naaka ari nokimitsitakari irirori, kimiwaitaka ojyikimi inkithokipirotai. Iirorika pitsipashiriyitana, tikaatsi pantayitai. ⁶ Ikaatzi kaari oisokirotonari naaka, ari nookawintairi. Ari inkimitaiyaawo okamachiwathatzi pankirintsi, jagaitziro intagaitiro. ⁷ Oisokirorika powayitaina, pinyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri, pinkowakotari Ashitanari oitarika pikowiri, aritaki jimatakimiro. ⁸ Aririka pimatanairo jojyakaawintaitakiri kithokipirotsari pankirintsi, aritaki jiyotaimi imapiro niyotaanitaimi. Iro impinkathaitantyaariri Ashitanari. ⁹ Antawoiti nitakotaimi, nojyakari Ashitanari jitakotana naaka. Pinintaawaaityaawo nitakotaimi. ¹⁰ Iikirorika pinkimisananakityi iiro nokantakaantani, ari pinintaawaaityaawo nitakotanka, nokimitairo naaka nokimisantapaantiziri Ashitanari nonintaawaaitawo jitakotanka. ¹¹ Iro nokamantantzimirori jiroka inkini ankimoshiriti, irootaki pinkimoshiripirotantyaari iiroka.

¹² Jiroka nokantakaantani: Pitakotawakaiya nokimitairo naaka nitakotaimi iirokaiti. ¹³ Iitarika shiniwintariri inkamawintiri jaapatziyani, joñaagantatziro jitakopirotona. ¹⁴ Naapatziyani pinatzi iirokaiti aririka pantanairo nokantzimiri. ¹⁵ Aritapaaki nokim- itakaantzimi ompirataari, tima apaani ompirataari tii jiyotzi okaatzi jantayitzi om- piratariri. Aña nokimitakaantzimi naapatziyani, tima nokamantaimiro maawoni ikantanari Ashitanari. ¹⁶ Tii iiroka iyoshiitakinani, aña naaka yoshiitaimi iirokaiti. Naakataki otyaantimini piyaati tsikarika, pinkimitakotaiyaawo pankirintsi kithokipiro- tatsiri, ari pinkantapiintanakitya. Ari onkantya jimatantaimironi Ashitanari oityaarika pinkowakotiriri pimpaiyaayitaina. ¹⁷ Jirokataka nokantakaantzimiri: Pitakotawakaiya".

Inkisaniiintimi isaawijatziiti

¹⁸ "Aririka piñaakiro inkisaniintanakimi isaawijatziiti, pinkinkishiritiro ari ikantaitak- ina naaka ikisaniintaitakina. ¹⁹ Irojatzii pojyakotyaarimi isaawijatziiti, ari jitakotakim- imi, ikimitawakaa irirori jitakotawakaiyani. Irooma niyoshiitaimi naaka, pitsipawitari isaawijatziiti, irootaki ikisaniintantzimiri. Kimiwaitaka kaarimi iiroka isaawijatziiti. ²⁰ Pinkinkishiritiro nokantsitakimiri: Tii ipinkathaitziri ompiratariri janaaotari ompir- aratariri. Ari inkimitaitimiri iirokaiti inkowaiti intsitokaitimi, inkimitaitina naaka. Iitarika kimisantapaantitakinani naaka, aritaki inkimisantaitakimi iirokaiti. ²¹ Iro inkowait- antyaari intsitokaitimi, naakataki intsitokawintaiti, okantakaantziro tii jiyotaina iri Pawa otyaantakinari. ²² Iro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi nopoki niyotaayitairi. Iro kantacha iiro okantai jimanakotairo iyaaripironka. ²³ Ikaatzi kisaniintakinari naaka, ikisaniintakiri iijatzii Ashitanari. ²⁴ Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi nota- sonkawintaki jiñaantakawori kaari jiñaapiintaitzi. Okantawitaka jiñaayitakiro jirokapaini, iikiro ikisaniintatyaana, ikisaniintsitakari iijatzii Ashitanari. ²⁵ Ari okantzimaita, tima ontzimatyii imonkaatya osankinarintsi, kantatsiri:

Ikisaniintashiwaitakina.

²⁶ Aririka impokaki 'Ookaakowintaniri', Tasorintsipirotatsiri, notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitaki yotashiritakaimini piyotantinari naaka. ²⁷ Impoña pinkinkithatakotaina iirokaiti, aritaki pitsipatsitakina owakiraini atantanakawori".

16

¹ “Iro nokantanzimiro jirokapaini, iiro powajyaantantawo pawintaashiritaina. ² Ari piñaakiro iiro ishinitaimi pinyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaakiro iijatzi intsi-tokaitimi, jiñaajaantaiti jantatziiniri Pawa kamiithari. ³ Iro jimantyaawori jiroka, tima tii jiyotziri Ashitanari, tii jiyotana iijatzi naaka. ⁴ Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkinkishiritantyaawori nokantakimiri. Irootaki nitantanzimiro nokamantzimiro”.

Jantakaanziri Tasorintsinkantsi

“Tii nokamantsizimiro owakiraini jiroka, tima irojatzii notsipayitzimi. ⁵ Irootaintsi niyaatai nontsipatapaiyaari otyaantakinari. Tikaatsimaita osampitakowintironi tsika niyaatai, ⁶ apa powashiritayani pikimakina nokantakimiro jirokapaini. ⁷ Pinkimi nonkantimiro tyaaryoori. Iro kamiithatzimotimini iirokaiti niyaatai. Tima iirorika niyaatai, iiro ipoki iitachari ‘Ookaakowintaniri’ intsipashiritaimi. Irooma aririka niyaatai, naaka otyaantapairini. ⁸ Aririka impokapaaki Tasorintsinkantsi, iri oofaawontapaakinirini ikinkishiriwaitari isaawijatzii, tima ikinakaashiwaitakawo ikinkishiritakotziro kaaripirokantsi, kamiithashirinkantsi, yakawintaantsi. ⁹ Ari jiyotakaayitairi iro kaaripirokantsi iirorika ikimisantaitana naaka. ¹⁰ Ari jiyotakaayitairi iro kamiithashirinkantsi, nimatziro naaka nowamiithashiritantzi, tima niyaatairika Ashitanariki iiro jokitaitana. ¹¹ Ari jiyotakaayitairi iita jiyakawintaitakiri, iriitaki pinkathariwintakiriri isaawijatzii.

¹² Iinrotatsi ojyiki nonkantimiri, kimitaka aritaki anaanakimi nokantakimiri. ¹³ Aririka impokaki Tasorintsipirori, iriitaki yotaapaakimironi maawoni tyaaryoori. Tima iiro jiñaawaitashitawo ikowashitari irirori, aña inkamantantiro ikimakiri. Ari jiyotakaimiro onkaati awijatsini paata. ¹⁴ Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti, ari onkanta jiyotantyaawori nowaniinkawo. ¹⁵ Tima okaatzi jiyotanitari Ashitanari, irojatzii niyotanitari naaka. Irootaki nokantantakari: ‘Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti’”.

Onkantawitya powashiritya, aritaki pinkimoshiritai

¹⁶ “Kapichitapaaki iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi. Tima niyaataayi Ashitanariki”. ¹⁷ Ikanta jiyotaani josampitawakaanaka: “¿Iitama ikantakotziri? Ikantakai kapichitapaaki iiro añaayitairi, iro osamaniwitatya ari añaagairi iijatzi, tima jiyaatatyi Ashitaririki. ¹⁸ ¿Iitama ikantakotziri ‘kapichitapaaki?’ Tii akimathatziro iita ikinkithatakotziri”. ¹⁹ Ari jiyotaki Jesús ikowaiyatziini josampitiri, ikantanakiri: “Nokantayakimini: ‘Kapichitapaaki, iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi’. ¿Irooma posampitawakaari? ²⁰ Ari piñaairo piraawaitaiya, owashiri pinkantaiya, piñaaminthatiri isaawijatzii ikimoshiritayini. Onkantawitya powashiriwaitya, aritaki piñiuro pinkimoshiriti. Imapiro. ²¹ Aririka ontzimaaniti tsinani, okimaatsiwaita. Aririka intzimaki owaiyani, ompiyakotanakiro okimaatsiwaitaka okimoshiriwintanakitziiri iinchaanikiti. ²² Ari onkimityaari iijatzi, ontzimatyii powashiriwaitya iirokaiti. Aririka piñaawaina, ojyiki pinkimoshiritanai, tikaatsi owashiritakaimini. ²³ Paata tikaatsi posampitainari. Iri Ashitanari mataimironi oitarika pinkowakotinari pimpairyaayitaina. ²⁴ Pamanapiintari Ashitanari pikowakotziri oitarika, pikamiminthawaitashitari. Irooma aririka pinkowakotairi, ontzimatyii pimpairyaapiintaina naaka. Aririka pinkantya pinkowakotapiintairi, aritaki jimatakimiro, irootaki pinkimoshiritantyaayari”.

Noitsinampaakiro naaka isaawijato

²⁵ “Nojyakaawintatziimiro maawoni nokinkithatakotakimiri. Iro kantacha irootaintsi imonkaatya iiro nojyakaawintaimiro, aña koñaawoini nonkinkithatakotaimiri Ashitairi. ²⁶ Paata, ari piñaayitairo iirokaiti pimpairyagaina pinkowakotairi Ashitanari. Tii naaka kamitakowintaimini. ²⁷ Iriitaki Ashitairi itakoyitaimiri iirokaiti. Iro jitakotanzimiro, tima pitakoyitana naaka, pikimisantakina nopoñaakawo naaka Pawaki. ²⁸ Nopoñaanaka Ashitairiki nopokantakari jaka kipatsiki. Iro nookawintanairo kipatsi iro nompiyi Ashitairiki”.

²⁹ Ipoña ikantanaki jiyotaani: “Koñaatanaki piñaawaitziri, tii pojyakaawintawaitziro. ³⁰ Noñaakimi piyotziro maawoni tsikarika oiyita, tii okowajaanta intzimi osampitimini, aña piyotziro iitarika ikinkishiritari. Irootaki nokimisantantari imapiro pipoñaaka Pawaki”. ³¹ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Arima, kimsantaimi iroñaaka? ³² Monkaatapaaka. Irootaintsi, piñaayitiro pintzimipooki pinkinayiti tsikarika, ari pookawintanakina apaniroini. Iro kantacha tiimaita nosaiki apaniroini, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayitziimiro maawoni jiroka onkantya piñaantyaawori kamiitha pisaiki pintsipatina naaka. Jaka isaawiki, ojyiki piñaashiwaityaawo. Iro kantacha, pishintsishiriyiti. Tima noitsinampaakiro naaka isaawijato”.

17

Jesús jamanakotari jiyotaani

¹ Ikanta ithonkakiro ikantakiro jirokapaini, aminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanari, monkaapatitapaaka. Poñaagantairo jowaniinkawo pitomi, iroñaagantsityaawo iijatzi pitomi powaniinkawo iiroka. ² Irokataki owakiriri ipinkathariwintantariri maawoni atziri, inkañaanitakaantyaariri ikaatzi pashitakaakariri. ³ Aririka jiyoitaimi apaniroini Pipawapirotzi iiroka, jiyoitairi Jesucristo potyaantakiri, ari inkañaanitakairi. ⁴ Noñaagantakimiro powaniinkawo jaka kipatsiki, nohotyaakimiro pikantakinari nantiro. ⁵ Pishinitina nontsipataimi, Ashitanari, ari ankaati añaayitairo owaniinkawo akimita kitziroini tikiraamintha awitsikiro kipatsi.

⁶ Jirikaiti piyoshiitairi pashitakaanari, niyotayitairi iitarika iiroka. Irokataki ashitsitariri, ipoña pashitakaayitanaari naaka. Nokimisantakaayitaimiri piñaani. ⁷ Ikinkishirita, okaatzi niyotanitari naaka, irokataki yotakaanawori. ⁸ Niyotayitairi okaatzi piyotakaanari, ikimisananakiro jirikaiti. Ikinkishiritanaa tyaaryoo nokaatzimi iiroka, ikimisananai irokataki otyaantakinari. ⁹ Naakataki kamitakowintziriri jirikaiti. Tii iri nonkamtakowinti nampitashiwaitawori kipatsiki, aña nokamitakowintatziiri pashitakaanari. ¹⁰ maawoni nashitari naaka irijatzi pashitari iiroka. Ikaatzi pashitari iiroka irijatzi nashitari naaka. Tima iriitaki oñaagantaironi nowaniinkawo. ¹¹ Iiro nosaikanai jaka isaawiki, niyaatai nontsipatapaii iiroka, irooma jirikaiti iikiro isaakanakityi. Ashitanari Tasorinti, pinkimpoyawintiri impairyaaapiintantimini, iro jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ¹² Iinta nontsipayitari jaka isaawiki, naamaakowintari, nokimpoyawintziri ipairyaaapiintantzimiri. Iiro itzimayitai piyashiwaitaachani, apatziro inkantakiaayaawo jiiitaitziri ‘Otomi piyashiwaitaantsi’, ari monkaatyaari okinkithatakotakiri Osankinarantsipirori. ¹³ Iro niyaatai pisaikinta iiroka. Irootaki nokantantawori jirokapaini iinta nosaiki isaawiki, inkimitantyaanari naaka inkimoshiritaiyini kamiithaini jirikaiti. ¹⁴ Niyotakiri piñaani, owanaa ikisaniintaitanakiri, tima tii ikimitanaari isaawijatziiiti, nokimita naaka tii isaawijatzii ninyati. ¹⁵ Tii nokowakotzimi paayitairi isaiki jaka isaawiki, apa pinkimpoyawintairi ikaaripirotakaitzirikari. ¹⁶ Nokimita naaka tii isaawijatzii ninyati, iijatzii jirikaiti tii jojanyaari isaawijatziiiti. ¹⁷ Pintasorintsishiritakairi jaakowintanaiyaawo tyaaryoori. Tima tyaaryoori inatzi piñaanitari iiroka. ¹⁸ Pikimitaakina naaka potyaantakina nosaikimotiri isaawijatziiiti, ari nonkimotairi iijatzii iriroriiti notyaantairi isaikimotairi. ¹⁹ Okowapirotzya nontasorintsishiritai noshiniwintaiyaari jirikaiti, onkantya intasorintsishiritantaiyaari iijatzii irirori.

²⁰ Tii apa nonkamitakowintiri jirikaiti, aña nokamitakowintsitari inkaati kimisanaini aririka inkinkithatakaayitairi jirikaiti. ²¹ Namanakowintari maawoni jirikaiti onkantya jiwithaawakaantaiyaari, apaani inkantaiya jiwithaanaimi iiroka. Ashitanari, akimita aaka awithaawakaa, ari inkimitaiyaari iijatzii iriroriiti jiwithaawakaapirotaiya, onkantya inkimisanantaiyaari isaawijatziiiti irokataki otyaantakinari. ²² Jiroka nowaniinkawo, okaatzi poñaagakinari, irojazti nimatairi naaka noñaagairi iriroriiti. Ari onkantya jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ²³ Tima pitsipashiritana iiroka, ari nokimitsitari iijatzii naaka nontsipashiritari iriroriiti, ari onkantya jiwithaawakaantyaari. Iro inkinkishiritantyaari isaawijatziiiti irokataki otyaantakinari, antawoiti pitakotakari pikimitaakina naaka antawoiti pitakotakina. ²⁴ Ashitanari, irokataki ashitakaakinari jirikaiti, nokowi intsipatana tsika nosaikai naaka, jiñaantaiyaawori nowaniinkawo. Irokataki owaniinkatakaakinari, tima pitakotsitakina kitziroini tikiraamintha iwitsikaata kipatsi. ²⁵ Ashitanari tampatzikashiriri, tii jiyotaimi isaawijatziiiti. Iro kantacha naaka niyotzimi, iijatzii jirikaiti jiyotzi irokataki otyaantakinari. ²⁶ Niyotayitairi iitarika iiroka, iikiro niyaatakaatyiro niyotairi, tima nontsipashiritaari, nitakoyitaari pikimitaakina naaka pitakotakina”.

18

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Aritaki ithonkanakiro ikantayitakiro jiroka, shitowanaki Jesús itsipatanari jiyotaani jiyaatiro intatsikirona owaryiinkariti jiiitaitziro “Cedrón”. Ari otzimiri pankirintsimashi, tsika janta isaikapaaki Jesús itsipayitakiri jiyotaani. ² Jiñitawo iijatzii Judas jirika pithokashitantachani, tima ari isaikakaapiintziri Jesús jiyotaani janta. ³ Ari jariitapaaka Judas itsipatapaakari owayiriiti, itsipatakari aamaakowintawori tatorintsipanko jotyaaantakiri ijiwari Ompirasorintsitaari, jotyaaantani iijatzii Fariseo-paini. Joirikayitapaakiro itsitokaminto, jamaki iijatzii jootaminto. ⁴ Iro kantacha Jesús jiyotsitakawo maawoni awijimotirini, ishitowashitanakiri, josampitawakiri: “¿litama paminaminatziri?” ⁵ Ikantaiyini

jirikaiti: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. Ari ikantzi Jesús: “Naakataki”. Jirika Judas pithokashitanari ari itsipatakari jirikaiti. ⁶ Jiñaawaitanaki Jesús, ipiyaponthotaiyanakani itaapiiki, tyagaiyanakini. ⁷ Japiitanakiri Jesús, josampitziri: “¿Iitama paminaminatziiri?” Japiitanakiro irirori, ikantzi: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. ⁸ Ari japiitanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki nokantakimi naakataki. Naakarika paminaminatzi, potyaantairi notsipayitakari, jiyaataita”. ⁹ Ari imonkaatari ikantsitakari Jesús: “Ashitanari, ikaatzi pashitakaakinari, iiro ipiyakaantawaita apaani”. ¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otzimimotziiri irirori josataaminto, jinoshikanakiro, itotsitakiri ikimpitapironampi iitachari Malco, jotsikantani Ompiratasorintsipirori. ¹¹ Ipoña Jesús, ikantanakiri Pedro: “Powairo posataamiro. Iri Ashitanari shinitakinari nonkimaatsiwaitaawo jiroka, ¿iroma okantzi nimonkaatiniri?”*

Jaitanakiri Jesús Ompiratasorintsipiroriki
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ikanta owayiriiti itsipatakari ijiwari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaaantani Judá-mirinkaiti, joirikanakiri Jesús, joojotanakiri. ¹³ Ari jitapaintawo inakaanakiri ipankoki Anás. Iriitaki rikonkiri Caifás Ompiratasorintsipirotsiri. ¹⁴ Jirika Caifás iriitaki kantakiriri kitziroini Judá-mirinkaiti: “Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai!”

Ityaaki Pedro iniyankiitiritiki Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, joyaatakowintanakiri Jesús. Jirika pashini yotaari, iñaapiintani jinatzi Ompiratasorintsipirori, irootaki ityaantapaakari joyaatakowintakiri Jesús. ¹⁶ Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakironta otantotsiki. Jirika yotaari iñaapiintani Ompiratasorintsipirori, ikinkithawaitakaakiro aamaakowintawori ashitakowontsi, iro omontyaantakariri iijatzi Pedro. ¹⁷ Okanta aamaakowintawori ashitakowontsi, osampitakiri Pedro: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Tii naaka”. ¹⁸ Tima okatsinkaityaatziri, jirikaiti ompirataari itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jowaampataiyakini paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipatakari iijatzi Pedro jakitsitaiyani paampariki.

Anás josampitziri Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ikanta Ompiratasorintsipirori jitanakari Jesús josampikowintziri jiyotaanipaini, iijatzi okaatzi jiyotaantakiri. ²⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Nokinkithatakaapiintakiri maawoni atziiriiti. Niyotaantapiintaki japatotapiintaita iijatzi tasorintsipankoki, japatotaiyani maawoni Judá-mirinkaiti. Tii nimanakaawo okaatzi nokinkithayitziiri. ²¹ ¿Iitama posampitananari naaka? Posampitiri ikaatzi kimayitakinari. Iriiyitaki yotzirori okaatzi nokantayitakiriri”. ²² Jakakiri Jesús, apaani aamaakowintawori tasorintsipanko ipajapootanakiri, ikantziri: “¿Arima pinkantiri pakiri Ompiratasorintsipirori?” ²³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsirika kaaripirori noñaawaitakiri, pinkantinawo tsika otzimi. Aña okaatzi noñaawaitakiri kamiitha inatzi. ¿Iitama pipajapootantanari?” ²⁴ Ikanta Anás jotyaaantakiri isaiki Caifás Ompiratasorintsipirotsiri, joojotaka.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Irojatziri ikatziyaka Pedro jakitsiwaita paampariki. Ari josampiitakiri: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tii naaka”. ²⁶ Ikanta osamaniityaaki josampitairi iijatzi jompiratanani Ompiratasorintsipirori, iriitaki ijiyininkathori itotsitakiri inkaanki ikimpita, ikantziri: “¿Kaarima iiroka noñaaki itsipatzimi pankrintsimashiki?” ²⁷ Ari japiitanakiro Pedro jotikañaanitantzi, aripaiti jiñaanaki tyoopi.

Jaitanakiri Jesús Pilato-ki
(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Aritaki kitiiyjitzimatnanaki, jomishitowaitanari Jesús ipankoki Caifás, jaitanakiri isaikinta Pilato ijiwariti Roma-jatzi. Tii ityaiyapaakini Judá-mirinka ipankoki Pilato, tima aririka intyaapankotakiri ipiyathatakawo Ikantakaantaitani ikitiwathatantaitari, iiro okantzi joimoshirinkiro kitiiyjiri Anankoryaantsi. ²⁹ Irootaki ishitowantapaakari Pilato, ikinkithawaitakairi, ikantziri: “¿Iitama jantakiri jirika atziri?” ³⁰ Ikantaiyini irirori: “Iiromi ikaaripirotzimi jirika, iirotya namirimi jaka”. ³¹ Ikantzi Pilato: “Paanari iirokaiiti,

* **18:11** Jiroka ikantakotakiri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinitakinawori nonkimaatsiwaitaawo jiroka”. Irojatziri oiyawori inkantimi: “Iri Ashitanari shinitakinawori nomirityaawo kipijyaari”. Iro oiyakaawintacha aririka inkimaatsiwaitaaya, okimiwaitawo jimiriyyitawo kipijyaari.

powasankitairi tsika okantzi ikantakaantaitzimiri". Ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: "Aña tii pishintapiintina nashiryaaantya naaka".³² Ari imonkaatakari ikantsitakari Jesús tsika onkantya jowamaitiri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ityaapaintzi inthomainta ipankoki, ikaimapaakiri Jesús, josampitakiri: "¿Iirokatakima Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?"³⁴ Ari ikantzi Jesús: "¿Piyotashitawoma posampitanari? Kimitaka tzimatsi iita kantakimiri iitarika naaka".³⁵ Jakanaki Pilato: "¿Naakama Judá-mirinka? Aña iri pijyininkaiti amakimiri jaka itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¿Iitama pantakiri?"³⁶ Ari ikantzi Jesús: "Tii nopinkathariwintantzi naaka jaka isaawiki. Ari onkantyaami, aritakimi piñaakimi ojyiki nowayiriti piyakowintinani, iiro jaakaantantana Judá-mirinkaiti. Tii ari nompinkathariwintantzi jaka".³⁷ Japiitanakiri Pilato josampitanakiri: "¿Arima, iirokatakimi Pinkathariti?" Ari ikantzi Jesús: "Iirokatakimi kantaintsiri. Irootaki notzimantakari, irootaki nopokantakari jaka kipatsiki nokinkithatakotairo tyaaryoori. Tima ikantzi kamaitanaawori tyaaryoori, ikimisantapaantitana".³⁸ Ari ikantzi Pilato: "Irojatzitawiitacha, tyaaryoori". Ikantanakiri, shitowanaki ipiyotaiyakani Judá-mirinkaiti, ikantapairi: "Tiitya noñiuro iitya inkinakaashityaari jirika atziri.

³⁹ Poimoshirinkapiintziro Anankoryaantsi, pamitaiyawoni nomishitowi apaani jaakaantaitziri. ¿Nomishitowakaairima jiiitaitziri 'Piwinkathariti?' " "⁴⁰ Ari ikaimaiyanakini maawoni, ikantaiyini: "¡Iiro pomishitowiri jirika! ¡Iri pomishitowiri Barrabás!" Jirika Barrabás, koshintzi jinatzzi.

19

¹ Ikanta Pilato ipajatakaantakiri Jesús. ² Ikanta owayiriiti jimpitatapotaki kitochii ikimitakaantakiro amathairitsi, jamathaitakiri Jesús. Ipoña ikithaatantakari pitzirishimawotatsiri kithaarinti.*³ Ari ipiyowintapaakari, ishironتامinthawaitari ikantaiyirini: "¡Jirikatá Iwinkathariti Judá-mirinkaiti!" Ipajapootzimaitari. ⁴ Iijatzi ishitowapaaki Pilato, ikantapairi Judá-mirinkaiti: "Paminiri, jirika nomishitowakiri piyotantyaari tii noñi oita ikinaashitakari jirika".⁵ Ishitowapaaki Jesús jamathaitakawo kitochiitapo, ikithaatakawo iijatzi pitzirishimawotatsiri kithaarinti. Ikantzi Pilato: "¡Jirika atziri!"⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi aamaakowintawori tasorintsipanko, ikaimaiyanakini, ikantaiyini: "¡Pimpaikakotakaantiri! ¡Pimpaikakotakaantiri!" Ikantzi Pilato: "¡Jirika paanakiri iirokaiti pimpaikakotiri, tii noñi naaka oita inkinakaashityaari jirika".⁷ Jakaiyanakini Judá-mirinkaiti: "Tzimatsi Ikantakaantaitanari, ontzimatyii jowamagaitiri jirika, ikimitakaantashiwaitaka Itomi Pawa".⁸ Ikimawaki Pilato ikantaiyakini ikimitakaanta Itomi Pawa jinatzzi, owanaa ithaawanaki. ⁹ Iijatzi ipiyanaa inthomainta ipankoki, josampitapaakiri Jesús: "¿Tsikama pipoñaaka iiroka?" Tiimaita jaki Jesús. ¹⁰ Ikantzi Pilato: "¿Iiroma pakana? ¿Tiima piyotzi pinkatharipirori ninatzzi naaka, ari onkantaki nompaiakotakaantimi, ari onkantaki iijatzi nomishitowakaantimi?"¹¹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: "Iiromi ikantakaawo Jinokijatzi, iirotya pipinkatharipirotzimi. Iroowa nonkantimiri naaka, iri mapirotakirori ikaaripirotzzi amakinari jaka, anaanakiro piyaaripironka iiroka".

¹² Ari ikowitanaka Pilato jomishitowakaantairimi Jesús, iro kantacha iikiro ikaimotaiyatzziirini Judá-mirinkaiti ikantaiyini: "¡Aririka pomishitowakaantairi jirika, tii paapatziyari piwinkatharipiroriti César! ¡Iitarika ojyakotyaarini jirika atziri, ikimitakaantawaita pinkatharimi jinatyi, ikisaniintatziiri César!"¹³ Ikanta ikimawaki Pilato, jamakaantakiri Jesús, jagaitanari ipiyowintaitakari, joosaikapaakiri tsika jaminakoitapiintziri iyakawintairi, jiiitatzziro "Mapipankaa", iro jiiitatzziro iijatzi iñaaniki Heber-paantiri "Gabata".¹⁴ Ikanta jiwitsikawintaitawo Anankoryaantsi joimoshirinkaitiro, ari tampatzikatapaaki ooryaatsiri. Ikantzi Pilato jirikaiti Judá-mirinka: "¡Jirika Piwinkathariti!"¹⁵ Iikiro ikaimaiyatzziirini jirikaiti, ikantzi: "¡Inkami! ¡Inkami! ¡Pimpaikakotakaantiri!" Ari ikantzi Pilato: "¿Kantatsima nompaiakotakaantiri piwinkathariti?" Ari jakaiyanakini ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikantaiyini: "¡Iri César nowinkathariti, tikaatsi pashini!"¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyairi Jesús jaanairi Judá-mirinkaiti impaikakotiri. Ari jaanakiri.

Ipaiakoitakiri Jesús irojatzzi ikamantakari

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷ Iriitaki natanakirori Jesús inchakota impaikakoitantyaariri, jataki jiiitatzziro "Atziri-itioni", irojatzzi jiiitatzziro iñaaniki Heber-paantiri "Gólgota".¹⁸ Ari ipaikakoitakiri, itsipatsitakiri apiti atziri, apaani jowatzikakoitaki jakopiroriki, jowatzikakoitakiri pashini jampatikiri.¹⁹ Ikanta Pilato jontarikakaantaki ipaikakoitakiri Jesús osankinarinti, kantatsiri: "JESÚS NAZARET-JATZI, IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI".²⁰ Ojyiki Judá-mirinkaiti

* **19:2** Tima irootaki jamitapiintari pinkathariti jamathaiytawo poriryaaatsiri, ikithaayitawo iijatzi kithaarinti pitzirishimawotatsiri.

ñaanatakiri osankinarintsi, tima tii intainapirotzi osaiki nampitsi, tsika ipaikakoitakiri Jesús. Tima josankinaitakiro jiroka osankinarintsi ifaaniki Heber-paantiri, ifaaniki Grecia-paantiri, ifaaniki Roma-jatzi. ²¹ Irootaki jiyaatantakari ijiwari Ompirasorintsitaari jifiiri Pilato, ikantakiri: “Iiro posankinatziro: ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti’. Aña onkantatyimi posankinatakaanti: ‘Kimitakaantashiwaitachari iwinkathariti Judá-mirinkaiti’ ”. ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakiri: “Okaatzi nosankinatakiri, ari ashi owayiuro osankinataka”.

²³ Ikanta jimatakiro owayiriiti ipaikakotakiri Jesús, jaitsitakiri imanthaki, tii apintakotata itotakiro, ipawakaayitakawo ikaataiyini. Ipoña jaitsitakiri iijatzi iithaari, tii owawikotatya, apaani okanta jontyagaitziro irojatzji isaawiki. ²⁴ Ari ikantawakaiyani owayiriiti: “Iiro asagaawaitziro jiroka, apa añaariwintyaawo, ari añauro iita ayironi”. Ari imonkaatari Osankinarintsipirori, kantatsiri: Ipawakaayitakawo nomanthaki.

Iñaariwintaitakawo noithaari.

Irootaki jantakiri owayiriiti. ²⁵ Okanta janta ipaikakoitakiri Jesús ari osaikitakiri inaanati otsipatakawo irinto, María iina Cleofas, iijatzi María Magdala-jato. ²⁶ Ikanta Jesús jiñaakiro inaanati, otsipatakari jiyotaani jitaakopiroitari, ikantanakiro inaanati: “Tsinani, iriitaki pintomitaiaari jirika”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri jiyotaani: “Irootaki pinaanatitaiyaari jiroka”. Aripaiti oasikapankotanakiri jirika iyotaari.

²⁸ Okanta awijayitaki maawoni jiroka, yotaki Jesús aritaki jimonkaatakiro, ikaimanaki: “iNomiriwi!” Ari imonkaatari okinkithatakotakiri Osankinarintsipirori. ²⁹ Ari osaikakotakiri kipijyaari janta kowitziki. Jaanaki inchashithaki, jankowitaki manthakintsi, jomitsitsiyakiro kipijyaariki, jowaankakotakiniri ipaantiki Jesús.† ³⁰ Jatsimiyawakiro Jesús jiroka kipijyaari, ipoña ikantanakiri: “Othotyapaaka maawoni”. Ari ithaminkotanaka, jatashirinkatanaki.

Josataamirikitaitakiri Jesús

³¹ Ari monkaatapaaka jiwitsikawintapiintawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Tii ikowi Judá-mirinkaiti inkatziyakoti ipaikakoitzi kitiiyyiriki jimakoryaantaitari, tima jiroka kitiiyyiri iro ipinkathapiroitzi. Irootaki ikowakotantariri Pilato intzinkaaporitaitari paikakotaari inkamantanatyaari thaankiini, jowatzikaryaakotiriita iijatzi. ³² Ikanta jiyaatanaki owayiriiti, itzinkaaporitapaakiri apaani itsipatakari Jesús ipaikakoitzi, jimataki iijatzi pashini. ³³ Ari ipithokashiwanakari Jesús, jiñaatziiri kamaki. Irootaki kaari itzinkaaporitantariri irirori. ³⁴ Josataamirikitashitanakari, yowanaki iriraani otsipatakawo jiña. ³⁵ Jirika kinkithatziro jiroka, iriitaki ñaakirori rokiki. Imapirotatya ikamantzimiri ari onkantya pinkimisantantyaari iijatzi iirokaiti. ³⁶ Iro awijantakari jirokapaini imonkaatantyaari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

Iro itzinkaawaitaitziro itonki irirori.

³⁷ Ikantsitaitaka iijatzi:

Ari jaminakoitakiri josataamirikitaitari.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaatapaaki jiroka, José Arimatea-jatzi, ikamitairi Pilato, ikantziri: “Pishinitinari naanairi Jesús”. Jirika José irijatzi kimisantziiri Jesús, tiimaita jiyoitzi tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti. Ikanta Pilato ishinitakiniri. Jataki José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitsitapaaka iijatzi Nicodemo, jatashitakiri pairani Jesús tsiniripaiti, jamakotapaaki kasankaari, ojyiki otinanka jiroka.‡ ⁴⁰ Ikanta José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponantakari manthakintsi itziritantakari kasankaari. Iro jamitayirini Judá-mirinkaiti ikitatapiintzi kaminkari. ⁴¹ Janta ipaikakoitakiri Jesús, ari otzimiri pankirintsimashi, ari otzimi owakiraari omoo tikira ikitaitantawoota. ⁴² Ari jowaitakiri Jesús, tima irootzimatapaaki kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ananinkanaki María Magdala-jato amaityaaki iyaati omoonakiki jowaitakiri Jesús. Oñaapaatziro otainkaki mapi jashitaitakawori omoona. ² Opoña opiyana iroori oshiyapirotanakitya iyaatashitiri Simón Pedro itsipatakari pashini yotaari, jitaakopiroitari Jesús, okantapaakiri: “iJagaitakiri

† 19:29 Kantakotachari jaka “inchashithaki”, irojatzji ikantayitziiri pairani “isopo”. ‡ 19:39 Jiroka kasankaari, itsipataayitakiro mirra, owaaki inchashi jiiitaitziiri áloe. Ojyiki otinanka okaatzi 100 libra, irojatzji ikantaitaitziiri 30 kilo.

Awinkathariti, tii ayotzi tsikarika jowaitairi!”³ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jatanaki kitataariki.⁴ Ishiyanakitya jyaatanaki apitiroiti. Iro kantacha pashini ishiyapirotanakitya jookanakiri Pedro, iri itapaakawori jariitaka kitataariki.⁵ Initapitapaaki omooki, jiñaapaakitziro omaryaamawotaka iponaitantakariri, tiimaita ityaapaaki inthomainta.⁶ Ari jariitapaaka Simón Pedro, ityaapaaki inthomainta, jiñaapaakiro iijatzi omaryaamawotaka iponaitantakariri.⁷ Jiñiitapaakawo manthakinsi joojoyinaitantakariri iitoki, inashita jowaitanakiro tii otsipatawo iponaitantakariri, kamiitha jotzipiyaitanairo.⁸ Ipoña ityaapaaki iijatzi pashini yotaari itapaakawori jariitaka kitataariki. Jiñaapaakiro kantainchari, ari ikimisantapirotanaki.⁹ Tikira ikimathatziro Osankinarintsipirori, aritaki jañagai Jesús.¹⁰ Ipoña ipiyaiyaani ipankoki apiti yotaari.

Joñaagaawo Jesús María Magdala-jato
(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ari osaiki María opatzimooki irawaita. Okanta irawaitaka, ari onitapitzi inthomainta omooki,¹² oñaatziiri apiti maninkari okitamaanikitaki iithaari, isaikaki tsika jomaryaawiiitakari Jesús. Apaani isaikaki iitowiiitakari, isaikaki pashini iitziwiitakari.¹³ Ikanta maninkariiti, josampitakiro ikantziro: “Tsinani, ¿iitama piraantari?” Akanakiri iroori, okantzi: “Tima jaitsiitakinari Nowinkathariti, tii niyotzi tsika jowaitairi”.¹⁴ Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, tiimaita iyotawairi iriitaki.¹⁵ Ari josampitanakiro Jesús, ikantziro: “¿Iitama piraantari tsinani? ¿Iitama paminiri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroori aamaakowintawori pankirintsimashi, okantanakiri: “Pinkathari, iirokarika aakiriri, pinkamantina tsika powakiri, niyaatiina naminairi”.¹⁶ Ari jiñaanatanakiro Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari aminanakiri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Yotaanari”).¹⁷ Ikantziro Jesús: “Aritaki potiyana, tima tikira niyaataita nontsipatapaiyaari Ashitanari. Iro kantacha piyaati pinkamantinari iyikiiti, iro niyaatai nontsipatapaiyaari Ashitanari tsika itzimi Ashitsitzimiri iijatzi iirokaiiti. Iri Nowawanitari naaka, irijatzi Piwawanitsitari iirokaiiti”.¹⁸ Okanta iyaatanaki María Magdala-jato, okamantapaakiri maawoni yotaari oñagairi Awinkathariti, okamantapaiiri iijatzi okaatzi ikantakirori.

Joñaagaari Jesús jiyotaaniiti
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Okanta otsiniritanaki awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, apatotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiiini iithaawantari Judá-mirinkaiti. Ari ityaapaakiri Jesús, ikatziy-
imotapaakari, jiwithatapaari ikantapaiiri: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiiti!”²⁰ Ikanta jiwithatapaari, joñaagapaiiri jako, iijatzi imiriki. Ikimoshiriyitaiyanakini jirikaiti jiñaawairi Awinkathariti.²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús, ikantziro: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiiti! Ikim-
itaakina jotyaaantakina naaka Ashitanari, ari nonkimitsitaimiri iijatzi iirokaiiti notyaan-
tayitaimi”.²² Ari itasonkiri yotaariiti, ikantziro: “Isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi.
²³ Iitarika pimpiyakotairi iiroka jaka, aritaki ipiyakoitairi janta. Iriima kaari pimpiyakotai
iroka jaka, tii ipiyakoitairi iijatzi janta”.

Iisoshirinka Tomás

²⁴ Ikanta Tomás itsipatapiintari 12 iyotaari, jiiitaitziri “Tsipari”, tii isaiki irirori jariitan-
tapaari Jesús.*²⁵ Ikanta pashinipaini iyotaari ikamantairi, ikantziro: “Noñiiri Awinkathar-
iti”. Ari jakanaki Tomás, ikantziro: “Iirorika noñiiri tsika ipaikawakoitakiri, iirorika
notyaantari jakoki, iirorika notyaantamirikitari iijatzi, iiro nokimisantzi”.

²⁶ Okanta awijanaki 8 kitiiyyiri, japiitairo yotaari japatotaiyani. Ari isaikitakari iijatzi
Tomás irirori. Jashitakiro shintsiiini ashitakowontsi, iro kantacha Jesús tyaapaaki, ikatziy-
imotapaari, jiwithatapaari ikantapaiiri: “¡Kamiitha pisaikayitai iirokaiiti!”²⁷ Ikantapaiiri
Tomás: “Jiroka nako, pinyaantawakotina, pinyaantamirikitina iijatzi. Iiro pikisoshiri-
waitzi, ¡Pinkimisanti!”²⁸ Ari ikaimanaki Tomás, ikantanaki: “¡Nowinkathariti, Nowawaní!”
²⁹ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantantamachiitanakari piñaakina. ¡Kimoshiri inkantaiya
kimisantaatsini kaari ñajaitinani!”

Iita josankinaitantawori jiroka

³⁰ Ojyiki japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani itasonkawintantaki, tiimaita osanki-
natakoyita maawoni jaka.³¹ Iro osankinatantakari jirokapaini onkantya pinkimisantan-
taiyaari, jirika Jesús iriitaki Cristo, Itomi Pawa. Aririka pimpairyaapiintairi pikimisantairi,
aritaki inkañaanitakaimi.

* 20:24 Ikantakoitziro jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri pairani “Dídimo”.

21

Joñaagari Jesús 7 Jiyotaani

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani, inkaarithapiyaaki jitaiziri Tiberias. Jiroka okantaka. ² Ari itsipatawakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás jitaiziri iijatzi “Tsipari”, Natanael poñaachari Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, itomipaini Zebedeo, ipoña apiti pashini iyotaari.* ³ Ipoña ikantzi Simón Pedro: “Niyaataty noshiryaaŋi”. Ikantziyini pashini: “Ari ankaataiyanakini”. Jataiyanakini, otitaiyapaakani pitotsiki. Tiimaita jayi ishiryaaŋiyakini tsiniri.

⁴ Okanta okitiijiytzimataki, katziyapaaka Jesús opaayaaki inkaari. Tii jiyotawairi jiyotaani iriitaki. ⁵ Ikaimotapaakiri, ikantziri: “Mainariiti, ¿Tikaatsima pagaiyini?” Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Tiitaawí!” ⁶ Ikantzi Jesús: “Powiinkiro pakopiroriki pishiryaaŋinto, ari paaki”. Ari jimataiyakironi ikantaitakiriri. Jaaki ojyiki shima, tii jaawiyagairo jinoshikairo ishiryaaŋinto. ⁷ Ikanta yotaari jitakopirotoni Jesús, ikantanakiri Pedro: “¡Iri-itaki Awinkathariti jirinta!” Ikimawaki Simón Pedro, ikithaatanaka, mitaanaki inkaariki. ⁸ Iriima pashinipaini yotaari pitotsiki ikinakoyitanai jinoshikaatakotari ishimani, irojatzii jaatakotantapaari opaayaaki. Tima isaikakotakítzi niyantyaaniki.†

⁹ Ikanta jayitaiyapaakini, jiñaapaakítzi oijaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakiri tanta. ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamaki shima owakiraa paakiri”. ¹¹ Ikanta Simón Pedro, joojoryaakotakiri ishimani, jinoshikakotakiri irojatzii opaayaaki. Antari-paini shima, ikaatzii 153. Tiimaita otzimpijyi ishiryaaŋinto. ¹² Ari ikantzi Jesús: “Thami oya”. Tikaatsi aapaani yotaari osampitirini iitakarika, tima jiyopirotaiyakirini iriitaki Awinkathariti. ¹³ Jaapaakiro Jesús tanta, ipayitakiri apanipaini, ari ikimitaakiri iijatzii shima. ¹⁴ Irootaki mawatanaintsiri joñaagari Jesús jiyotaani jañagari.

Paamaakowintinari noiyyati

¹⁵ Ithonkanakiro jowaiyani, josampitanakiri Jesús jirika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Pitakopirotonama iiroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka Pinkathari, naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantziri noiyyati”. ¹⁶ Japiitakiri josampitzi: “Simón, itomi Jonás, ¿pitakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintainari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁷ Iro mawatanaintsiri josampitzi, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jowashiritanaka Pedro, tima mawajatzii josampiminthatakiri, ari jakanakiri: “Pinkathari, iirokatakii yotzirori maawoni, piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁸ Tima iinta pimainaritzii, pikithaatapiintayita onkini piyaayiti tsika pinintakaawo. Irooma aririka pantaripirotopaaki, poyaawintari pashini kithaataimini, jaayitaimi tsika tii pikowawitawo piyaati. Imapiro”. ¹⁹ Ikantantakawori Jesús jiroka, ikowatzii inkimathaitiro tsika inkantya inkamai paata Pedro impinkathataitantaayariri Pawa. Ipoña ikantanakiri iijatzii: “¡Poyaatina!”

Yotaari jitakopirotoni

²⁰ Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joojoryaakiri yotaari jitakopirotoni Jesús, irijatzii apititakariri Jesús jowaiyani pairani, osampitakiriri, ikantziri: “¿Pinkathari, itzimikama pithokashitimi?” ²¹ Ikanta jiñaawakiri Pedro jirika pokapaintsiri, josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, jirika, ¿iitama awijiyimotirini?” ²² Ikantzi Jesús: “Arim nonkowimi aritaki onkantaki jañi jirika, irojatzii nompiyantaiyaari paata, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka? Poshiritina iiroka”. ²³ Okanta paata ithonka ikimakoitakiro jiroka ikantakiriri Jesús, ikimayitakiro maawoni iyikiiti, jiñaajaantzi iiro ikamita jirika yotaari. Tii ikantaty: “Ari nokowi...” aña ikantatzii: “Arim nonkowimi, aritakimi onkantaki jañi jirika, irojatzii nompiyantapaatyaari, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka?”

²⁴ Naakatakii kinkithatakotacha nokantaki “jirika yotaari”, tima naaka osankinatakirori jiroka osankinarintsi. Irootaki ayopirotonantaaari imapirotatya jiroka.

²⁵ Tii nokinkithatakotziro maawoni jantayitakiri Jesús, tima ojyiki inatzi. Arimi osankinatakotyaami maawoni, kimiwaitaka arimi anaanakiro maawoni kipatsi ompiyotya osankinarintsipaini. Ari onkantaari.

* 21:2 Ikantakoziri jaka “Tsipari”, irijatzii jitaiziri kitziroini “Dídimo”.
 okaaŋi osanthatzi “200 akonaki”, irojatzii ikantaitziri “100 metro”.

† 21:8 Kantakotachari “niyantyaaniki”,

JANTAYITAKIRI OTYAANTAPIRORIITI

Ikajyaakagaitziriri Tasorintsinkantsi

¹ Teófilo, pairani owakiraa nitantanakawori notyaantzimiro nosankinari, ari nokinkithatakotakimiro maawoni jantayitakiri Jesús, nokinkithatakotsitakimiro iijatzi okaatzi jitanakari jiyotaantziri, ² irojatzji imonkaantapaakari itzinagaa inkitiki. Tikira itzinagaata, jiyoshiitakiri Jotyaantapiroriti, ikantakaakari Tasorintsinkantsi, jiyotakaakari oitya jantayitiri. ³ Ikanta ikamawitaka, jiñaitawairi koñaawoini, ari jiyotaiyini jiyotaani añagai. Okaatzi 40 kitijyiri joñaagapanaatari jiyotaani, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariwintantzi Pawa. ⁴ Iiniro itsipayitari Jotyaantapiroriiti, ikantsitakari irojatzjiita isaikayitawaki Jerusalén-ki, ikantakari: “Ari poyaawintawatyaaawo imonkaatya ikajyaakaakimiri Ashitanari, nokinkithatakotsitakimiri. ⁵ Tima imapiro Juan jowiinkaantakawo jiñaa, iro kantacha iiro osamanitzimaita piñaayitanyaariri Tasorintsinkantsi inampishiriyantimi kimiwaitakimi jowiinkaantatanyimiri”.

Itzinaantaari Jesús

⁶ Ikanta jirikaiti tsipatakariri Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaantsima pookakaawintairi nojyininikapaini Israel-mirinkaiti?” ⁷ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tii okowajaantzi pyotiro iirokaiti tsikapaiti, apanirowni jiyotzi Ashitanari tsikapaitirika, iriitajantaki otzimimotzi ishintsinka jantantyaawori. ⁸ Iro kantacha aririka impokaki Tasorintsinkantsi inampishiritantimi iirokaiti, iriitaki aawiyashiritakaimini, ompoña piyaayitanaki pikinkithatakotaina naaka, Jerusalén-ki, maawoni janta Judea-ki, Samaria-ki, irojatzji intaina tsika iwiyaapaa kipatsi”. ⁹ Ithonka jiñaaawaitakiro jiroka, jaminaminthaitziri jiyotaani, itzinaayitairi Jesús, irojatzji ipiyantapaakari minkoriki, tii jiñaitanairi. ¹⁰ Jaminaminthaitziri Jesús itzinagaitairi inkitikinta, apiti shirampari katziy- imotapaakariri okitamaanikitaki iithaari, ¹¹ ikantapaakiri: “Galilea-jatzji, ¿Iitama pikim- poyiri inkitiki? Piñaakiri Jesús itzinagaa jiyaatai, ari inkantajaantaiya iijatzi paata aririka impiyi”.

Jiyoyiitaki pashini poyaataiyarini Judas

¹² Ikanta ipiyaiyaani yotaari janta Jerusalén-ki ipoñaagaawo otzishiki jiiitaitziri Olivo, tii intainatajaantzi, oshinitaantsitzi janiiyiiti kitijyiriki jimakoryaantaitari. ¹³ Ikanta jariitaiyaani nampitsiki, atiiitaiyapaakini jinokinta pankotsi jimaapiintaiyini. Jirika ikaataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón jiiitaitziri “Kisakowintantaniri”, ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. ¹⁴ Maawoni jirikaiti ari ikantapiintatya japatotapiintaiyani jamanamanaataiyani itsipayi- takari iririntzi Jesús, itsipatawo Maria inaanati, iijatzi pashinipaini tsinaniiti.

¹⁵ Ikanta japatotaiyani kimisantzinkariiti, ikaataiyini 120 atziririiti. Ari jiñaaawaitanakiri Pe- dro, ikantanaki: ¹⁶ “Iyikiiti, monkaataka okaatzi josankinatakaakiriri Tasorintsinkantsi pairani David-ni, ikinkithatakotakiri Judas jiwatapaantsiri jaakaanitiri Jesús. ¹⁷ Jirika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaawitari antawairiki. ¹⁸ Iro kantacha jaakiri kiriiki ipinawitakariri iyaaripironka, jamanantantaka kipatsi. Ari iparyaakiri janta Judas, jowatzjiitotanaka, ithonka itankawaitapaaki, ookaporinthakiwaitapaaka ijiyiiti. ¹⁹ Ikanta ikimayakini Jerusalén-jatzji, jiiitakiro kipatsi ‘Traantsipatha’, ikantziro iñaaniki jirikaiti ‘Acéldama’. ²⁰ Tima osankinarintsiki Salmo-ki, ikantaitaki:

Onkaankithaantiwitya ipanko,

Tikaatsi nampitaiyaawoni.

Ikantaitaki iijatzi:

Intzimi pashini poyaataiyarini jantawairiki.

²¹ Tzimatsi jaka shirampariiti tsipatapiintakari iiniro itsipawitai Awinkathariti Jesús, ²² itzimi akaatsitakari owakiraa jowiinkaataka Jesús irojatzji itzinaantaari inkitiki. Akowatzji aminai ankaatairi niitakariri Jesús jañagai”. ²³ Ipoña jookoitaki apiti: José, jiiitaitziri Barsabás, irijatzi jiiitsitaitari Justo, ipoñaapaaka Matías. ²⁴ Ari jamanakowin- tanakari, ikantzi: “Pinkathari, iiroka yotashiritziriri maawoni, jirika apiti nookotakiri, poñaayinari tsika itzimi piyoshiitakiri iiroka, ²⁵ iriitaki nonkaatari notyaantapiroritzji nantawaitaimi, poyaataiyarini Judas-ni opiyaakaashiwaitakari iyaaripironka irirori. Tima Judas, jataki irirori tsika jiyaati”. ²⁶ Ikimitakaantakawo jirikaiti jiñaaritaita, jiñaatzi iriitaki Matías. Irira tsipatapaariri jirikaiti 11 Otyaantapiroriiti.

* 1:15 Ikantayitiziri jaka kimisantzinkariiti, irijatzi jiiitaitziri “iyikiiti”.

2

Ipokantakari Tasorintsinkantsi

¹ Okanta imonkaatapaaka jomoshirinkaitziro kitijiyiri “Oyiipataantsi”. Japatotaiyaani maawoni jiyotaani Jesús.* ² Ari omapokashitakari antawoiti poimatapaintsiri ojoyawitapaakawo antawo tampiya, okinapaaki jinoki inkitiki, ookantapaakawo pankotsi japatotaiyakani. ³ Jiñaashitaitaika paampashithakiirikitapaintsiri, jookantapaakari apaanipaini ikaatzii apatotainchari. ⁴ maawoni jinampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi. Ari jitanakawo jiñaawaiyitanakiro pashiniyitatsiri ñaantsi, iriitaki Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayitziri Judá-mirinkaiti poñaayitachari intaina pashiniki nampitsi. Iriiyitaki pinkathatasorintsii. ⁶ Ikanta ikimaitakiro poimatapaintsiri, ipokaiyapaakini ojyiki atziri, tii jiyotawakiro oita kantachari, tima ikimathatakiro apaanipaini ñaantsi okaatzii jiñaawaiyiitzi, irootaki iñaani. ⁷ Iyokitzi ikantawakaanaka, josampitawakaiyani: “¿Tiima Galilea-jatzi jinatzii ñaawaiyitakirori pashiniyitatsiri ñaantsi?” ⁸ ¿Litama akimantariri jiñaawaiyitziro añaanipaini aaka? ⁹ Tima akaayitakiri jaka Parto-jatzi, Medo-jatzi, Elam-jatzi, Mesopotamia-jatzi, Judea-jatzi, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi, ¹⁰ Frigia-jatzi, Panfilia-jatzi, Egipto-jatzi, Africa-jatzi okaakitapai Cirene. Tima akaatakiri iijatzii poñaayitachari Roma, Judá-mirinkatsiri, kaari Judá-mirinkawitachari pairani. ¹¹ Iijatzii Creta-jatzi, Arabia-jatzi. Ari akaatakiri maawoni akimayitakiri jiñaawaiyitawo añaanipaini, ikinkithakotziri Pawa itasonkawintantzi”. ¹² Iyokitzi ikantawakaanaka atziripaini, tii jiyotzi iita jiñiiri. Ikantawakaiyani: “¿Oitama jiroka?” ¹³ Iro kantacha tzimatsi iijatzii atziri thainkantaniri, ikantayitzi irirori: “Ishinkitaiyatyaani jirikaiti!”

Itanakawori ikinkithatanakiri Pedro

¹⁴ Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakari 11 Otyaantapiroriiti, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantzi: “¡Ajyininaká! ¡Jerusalén-jatziiti! Pinkimisantawakina onkantya piyotantyaari. ¹⁵ Piñaajaantakima iirokaiti ishinkitaya jirikapaini. Tii, tima owakiraa ijinokitapaaki ooryaatsiri.† ¹⁶ Imonkaataya josankinatakiri pairani kamantantaniri, Joel-ni, ikantaki:

¹⁷ Ikantzi Pawa:

Tzimatsi awisatsini iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri.

Ari notyaantakiniri atziriiiti Notasorinka okimiwaitakawo isakopiroitatyinirimi.

Ari inkinkithatakoyitanaina itomiiti iijatzii irishintoiti.

Ari jiñaawiyayitaya mainariiti,

Ari imishiyitaki antariyitapaintsiri.

¹⁸ Ari nonkimitaakiri mainaripaini jompirayitari, iijatzii mainawopaini.

Notyaantainiri Notasorinka paata, ari inkinkithayitai.

¹⁹ Ari jiñiitaki inkitiki kaari jiñiitapiintzi.

Jiñaitiro kipatsiki iraantsi, paampari, antawo kachaaryiinka.

²⁰ Impoña jiñaitiri ooryaatsiri intsiwakimati,

Jiñaitiri iijatzii kashiri inkimityaawo iraantsi,

Irootaintsi imonkaataya kitijiyiri impiyantaiyaari Pinkathari.

Tima antawo jowaniinkawo onkantaiya.

²¹ Inkaati pairyaanairini Pinkathari, jawintaayitaari, iriyyitaki awisakoshiritaatsini.

²² ¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! Pinkimaiyini nonkanti. Piñagayakirini iiroka, jirikaranki Jesús Nazaret-jatzi, iriitaki jotyaantakimiri Pawa. Itasonkawintayitakimi, joñaagayitakimiro okaatzii kaari piñaawitaiyani pairani. ²³ Iro kantzimaitacha, jamayitapaakimiri pairani jirika, powamaakaantakiri iirokaiti ipaikkotantakariri kaaripiroshiririiti, ari imonkaatakari onkaati awijyimotirini, tima irootaki ikinkishiritsitakiri Pawa. ²⁴ Ikanta jowiriintairi pairani Pawa ikamawitaka, tii ishinitanairi inkimaatsiwaitaiya. Tima tii aawiyajaitziri kaamanitaantsi. ²⁵ Tima iri josankinatakotakiri iijatzii pairani David-ni, ikantaki:

Noñaapiintziri Nowinkathariti itsipatana.

Tima isaiki irirori nakopiroriki, tikaatsi iitya kitsirinkinani.

²⁶ Irootaki nokimoshiritantari,

Kaminiwaanti nokanta nothaaminta.

Iriitaki noyaakopiroitairi, nawintagaiyaari.

* 2:1 Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantayitatsiri “Pentecostés”. † 2:15 Kantakotachari jaka “iijnokitapaaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 3”. Okaatzii jamitari Judá-mirinkaiti irirori, tii ishinkitanita owakiraa onkitijiyitamanai.

²⁷ Tima iiro pookawintanawo noshiri sarinkawiniki aririka nonkamawitaya.

Iiro pishinitziro iijatzi nowatha ompathai, pitasorintsiti ninatzi.

²⁸ Piyotaakinawo tsika nonkantaya nañaashiritai.

Ojyiki poimoshirinkaina aririka nontsipataimi.

²⁹ Iyikiiti, ayotaiyini aaka tii iri achariniiti David-ni kinkithatakotachani jaka, aña kamataiki pairani irirori, ikitaitakiri, irojatzi isaiki iroñaaka. ³⁰ Tima Kamantantaniri jinatzi irirori, jiyotsitaka pairani tzimatsi ikajyaakaakiniriri Pawa, ari impinkatharitakairi incharinityaari.† ³¹ Tima okimiwaitakawo jiñaakityiromi David-ni, ikinkithatakotakiro jañagai Cristo, ikinkithatakotakiri iiro isaiki Sarinkawiniki, iiro opathai iijatzi iwatha. ³² Iriitaki jañaakagairi Pawa jirika Jesús. Imapiroataya, maawoni noñagayairini naaka. ³³ Aritaki tzinagaa, isaikimotapairi jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantapai. Ari imonkaatari okaatzi ikajyaakaitsitariri pairani Ashitariri, aritaki jotyaantakiniri Tasorintsinkantsi okimiwaitakawo isakopirotaityiinirimi. Irootajaantaki piñaayitakiri iroñaaka. ³⁴ Tima kaari David-ni tzinagaachani inkitiki, aña iriitaki ñaawaitakirori pairani jiroka, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti: Pisaikapai nakopiroriki ampinkathariwintanti.

³⁵ Irojatzi paata nowasankitaantayaariri kisaniiintzimiri, ari paatzikairi pinkimitakaan-tairi pimakoryaakiiminto.

³⁶ ¡Ajyininiká! iro kamiithatatsiri ayotaiyironi jiroka maawoni aakaiti ichariniyitai Israel-ni. Jirika Jesús pipaikakotakaantakiri iirokaiti, iri Ipinkatharitakaakiri Pawa, irijatziita Cristo”.

³⁷ Okanta ikimayawakini ikaatzi apatotainchari, antawoiti jowashiritakoniintaiyanakani, josampitanakiri Pedro, iijatzi pashinipaini Otyaantapirori, ikantaitanakiri: “Iyikiiti, ¿tsikatya nonkantaityaaka naaka?” ³⁸ Ari jakanakiri Pedro: “Pimpiyashiriyitai, powiinkaawintayaari Jesucristo, pimpairyayitanairi. Iro jiyotantaityaari ipiyakotaimiro Pawa pikaariprowitaka, ari inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi. ³⁹ Irootaki ikajyaakaitsitakimiri iijatzi iiroka, irojatzi ikajyaakaitsitakariri pitomipaini, ikaatzi nampiyitawori intaina. Tima maawoni ikaimashiriyitairi, irijatzi ikajyaakaitsitakariri iijatzi irirori”. ⁴⁰ Ojyiki okaatzi ikinkithatanakiri Pedro, ishintsithatanakiri iijatzi, ikantanakiri: “¡Powawisaakoshiritaiya! ¡Pintainaryiyyaari atziriiiti kinashiwayiitainchari!” ⁴¹ Irojatzi ikimisantantanakari ojyiki atziri, owiinkaayitanaka, ikaatzi 3,000 kimisantanaatsiri. ⁴² Oisokiro jowanakiro okaatzi jiyotaayitakiriri Otyaantapirori, kamiitha jaapatziyawakaanaa. Ari ipitoryaapiintaiyironi tanta, jaakowintanakawo iijatzi jamanamanaiyani.‡

Jañaantari itayitanakawori ikimisantzinkaritz

⁴³ Iyokitzi ikantawintaiyakawoni jiñaakiro itasonkawintantayitaki Otyaantapiroriiti, jantayitakiro kaari jiñiitapiintzi. ⁴⁴ Ojyiki jaapatziyawakaanaa ikaatzi kimisantanaatsiri, jantitaawakaanaawo okaatzi tzimimoyitziriri. ⁴⁵ Ipimantayitziro tzimimoyitziriri. Jayi kiriiki ipayitzi kimisantanaatsiri ikaatzi ashironkaayitachari. ⁴⁶ Ari ikantaitanakitya kitijiyiriki jaapatziyawakaanaa japatotaiyani tasorintsipankoki. Tii jowajyaantanakari ikaimawakayani ipankoki jatyoowawakayani, ari ipitoryihiro tanta. Kimoshiri ikanta itsipatawakayani, itsinampashiriyitanai. ⁴⁷ Ithaamintapiintanankari Pawa. Iro inimoyitakiriri atziriiiti jiñaayitakiro tsika ikantayitanaa. Ari okantaitanaatya kitijiyiriki jowyiñaanairi Awinkathariti kimisantzinkariiti inkaati awisakoshiriyitaatsini.

3

Joshinchagaitziri kisopookiri

¹ Okanta pashini kitijiyiri, aritaki tsiniriityaanaki jamanapiintaitantari. Ari itonkaanakiri Pedro itsipatanakari Juan, jiyaatiro tasorintsipankoki.* ² Ari itonkiyotakotantaka jamaiziri shirampari kisopookitatsiri. Ari ikantsiatya owakiraa itzimapaaki. maawoni kitijiyiri jamaitapiintziri omooki tasorintsipanko jiiitaitziro “Owaniinkaanto”. Ari isaikapintziri impashitantaityaariri kiriiki ikamiyitzi tyaayitatsiri. ³ Ikanta jirika jiñaawakiri Pedro itsipatakari Juan, iro intyaantapaatyaawomi

† **2:30** Tzimatsi osankinarintsii pairiyiriri Cristo isaikimotairi Pawa tsika ipinkathariwintantzi irirori. § **2:42** Kantakotachari jaka “ipitoryihiro tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyoowawakayani, ipitoryihiro tanta, jowaiyani, jiraiyini iijatzi imiri. Tima jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo jiwajyaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintaitakiri, ikantaitzi “Pimpitoryihiro tanta”. * **3:1** Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

tasorintsipankoki, ikamitawakiri impashitanatyaari kiriiki. ⁴ Ari ikimpoyaanakiri. Ikantziri: “iPamininal!” ⁵ Ikimisantatzi shirampari, jiñaajaantaki impatyiri tsika oitya. ⁶ Iro kantacha Pedro, ikantanakiri: “Tii itzimi noiriikiti, tii itzimi iijatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotimiri. iPinkatziyi! iPaniitai! Nompairyimiri Jesucristo Nazaret-jatzi, iriitaki matimironi”. ⁷ Jakotashitanakiri, ikathatakiri, jowatziyakiri. Omapokashitanaka ishintsitanai itziki iijatzi ijyoonkitziki. ⁸ Ari jomiyana ikatziyanaka, aniiitanaki. Ari itsipatanakari jirikaiti ityaapaaki tasorintsipankoki, anii-aniiwaitanai, mitaamitaawaitanai, ithaamintanaari Pawa. ⁹ Ithonka jiñaitakiri janiitanai, ikimakiri iijatzi ithaamintanaa. ¹⁰ Iyokitzi ikantaitanakiri jiñaitakiri, tii ikompiitawakari jirika shirampari, iriitaki kamitantapiintatsiri impashitaityaari omooki tasorintsipanko, jiitaitziri “Owaniinkaanto”.

Ikinkithatakaantzi Pedro ityaapiintaitzi tasorintsipankoki

¹¹ Ikanta kisopookiwitachari, tii jookani jowanakiri Pedro itsipatakari Juan. Iyokitzi jowanakiri atziriiti, thaankipiroini ipiyowintapaakari awisatapishitzi tasorintsipankoki jiitaitziro “Jashi Salomón”. ¹² Ikanta jiñaawakiri Pedro, ikantawakiri: “iShirampariiti! iIsrael-mirinkaiti! iJitama piyokitziwintantanari naaka? Iiro pikinkishiriwaitashita naaka ashitawo noshintsinka, naaka tasorinti nimatantariri naniitakagairi jirika. ¹³ Aña Iwawani Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, iwawanitanakari iijatzi achariniiti, iriitaki matakirori jiroka, impinkathaitantyaari Itomi Jesús, paakaantakiri iirokaiti janta jiwari-itiki. Ikwawitaka Pilato jomishitowakaantairimi, tii pikowimata iirokaiti. ¹⁴ Iriitakimi pomishitowakaantaimi Tasorintsitsitsiri, matzirori itampatzikashiritzi, aña pomishitowantashitaari tsitokantzinkari. ¹⁵ Ari okanta pipiyakaantakariri añaakaashiritantatsiri. Iro kantacha Pawa jañaakagairi. Noñagayakirini naakaiti jañagai. ¹⁶ Okaatzi oshinchagairi jirika shirampari piñaapiintziri iirokaiti, iro matakaakiriri jawintaashiritanaawo nopairyaakirira Jesús. Irootaki piñaantariri iroñaaka ishintsitai tyaaryoopiroini. ¹⁷ Iyikiiti, niyotzi naaka, tii piyopirotziro okaatzi pantayitakiri, ari ikimitakari iijatzi pijiwari-paini. ¹⁸ Iro kantacha Pawa, ari ikinakairo jimonkaatziro okaatzi ikinkithatakaayitakiriri maawoni Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Aritaki inkimaatsitakaitatyaari Cristo paata’. ¹⁹ Irootaki, pimpiyashitantaiyaariri iirokaiti Pawa, powajyaantayitairo piyaaripironka, onkimiwaityaawomi jojyitakotaatyiiromi pikaariprowitaka. Ari piñagairo intsipashiritaimi Awinkathariti, ijamparyaakoyitaimi. ²⁰ Aritaki jotyaaantari Pawa iijatzi Jesucristo, tima ikajyaakaaitisakitimiro pairani aritaki impiyi. ²¹ Onkantawitatyia iroñaaka, ontzimatyii isaiki Jesucristo inkitiki irojatzi inintapaaitantyaari Pawa jowakiraatakagairo maawoni okimiyiwiwa pairani. Tima iro ikinkithatakaayitakiriri Tasorintsishiriri Kamantantaniriiti. ²² Irootaki ikinkithatakotakiri pairani Moisés-ni, ikantaki:

Ari jotyaaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojyakotapaatyaanawo naaka jotyaaantakina. Ajyininka jinatyi. maawoni inkamantapaakairi, ontzimatyii ankimisantiro.

²³ Tima maawoni kaari kimisantirini Kamantantaniri, ari japiroyiitairi, iiro jiñairi ijyininkapaini.

²⁴ Ari ikimitsitakari iijatzi Samuel-ni, ikinkithatakotakiro okaatzi añaayitakiri iroñaaka, irojatzi ikinkithatakoyitakiri iijatzi maawoni pashinipaini Kamantantaniriiti. ²⁵ Iirokayitaki ñiironi okaatzi ikajyaakaantakiri Pawa ikinkithatakoyitakiri Kamantantaniriiti. Iirokayitaki ñiironi iijatzi okaatzi ikajyaakaawakaakari pairani Pawa itsipatakari achariniiti. Tima Pawa ikantakiri Abraham-ni:

Iri picharini tasonkawintairini maawoni jyininkatawakaachari tsikarikapaini janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jañaakagairi Pawa itomi, ari jitakari jotyaaantakimiri iirokaitiki, intasonkawintantimini, maawoni iirokaiti powajyaantayitairo piyaaripironka”.

4

Pedro itsipatakari Juan jaayitakiri jiwariitiki

¹ Inirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayitzi atziriiti, ariitayapaakani Ompiratorintsitaari, itsipatapaakari ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, Saduceopaini. ² Iksaiyatyaani, tima Pedro itsipatakari Juan jiyotaatziiri atziripaini, ikantayitzi: “Imapiro jañaayitai kamawitachari, iriitaki Jesús oñaagantapaaintzirori”. ³ Joirikaitapaakiri, jomontyaakaantakiri irojatzi oñaatamanai, tima aritaki tsiniriityaaki. ⁴ Iro kantacha ojyiki ikaatzi kimayitawakirori kinkitharintsi, ikimisantayitanaki. Jiroka ikaatzi tzimanaintsiri kimisantzinkariiti, ikaatziyini 5000 shirampariiti.

⁵ Okanta oñaatamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maawoni ijiwariti Judá-mirinkaiti, Antaripiroriiti, Yotzinkariiti. ⁶ Ari isaikakiri iijatzi Anás Ompiratorintsipirori, Caifás, Juan,

Alejandro, iijatzi iyyininkamirinkaiti Ompiratasorintsipiroriiti. ⁷ Ikaimakaantakiri jamaitiri Pedro itsipatakari Juan. Josatikaitawakiri niyanki japatotaiyakani, josampitakiri: “¿Iitakama shintsitakaimiri pimatantawori jiroka? ¿Iitaka pipairyakiri?” ⁸ Jakanaki Pedro, ñaapiro ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikantanaki: “Pinkathariiti, Antaripiroriiti. ⁹ ¿Iriima piñaantsikowintanari mantsiyari noshinchagairi? ¿Pikowatziima piyotaiyini tsika ikanta ishintsitanaari?” ¹⁰ Ari nonkamantaiyakimironi, jiyotaiyaari maawoni Israel-mirinkaiti. Jirika shirampari atsipataiyakarini jaka, iri Jesucristo oshinchaakiriri, jiiitaziri Nazaret-jatzi. Iriitaki nopairyakiri, irijatzi pipaikatokataantakiri iirokaiiti. Iro kantzimaitacha jañaakagairi Pawa. ¹¹ Jirika Jesús iri oiyakawori mapi pimanintakiri iirokaiiti, pikimitakowaitakari witsikirori pankotsi. Iro kantacha jowatzikaitari pankotsi-nampiki ikimitaawo iroorikami tzinkamitsi.* ¹² Tii itzimi pashini kimityaarini Jesús jowawisaakotantzi. Tikaatsi ampaaryagai jaka isaawiki kipatsi, apaniironi ikantakaawo Jesús”.

¹³ Iyokitzi jowaitanakiri Pedro, iijatzi Juan, ikantaiyanakini piyowintakariri: “Piñiiri jirika, tii jiyotaapirowiitari, iro kantzimaitacha pinkathañani jowayiiitzi. ¿Iriima yotaakiriri Jesús itsipatakari pairani?” ¹⁴ Irojatzi itsipatakari Pedro, Juan jirika atziri joshinchagairi. Tii otzimi oiya inkantakotanakiriri. ¹⁵ Ipoña jomishitowakaantari japatotaiyari, ari isaikaiyanakiri irirori jiñaanatawakaiyani. ¹⁶ Ikantzi: “¿Tsikama ankantirika jirika shirampari? maawoni Jerusalén-jatzi jiyotaiyakini itasonkawintantaki. Iiro amatairo amanakotiri. ¹⁷ Thami asaryiimatashityaari, ari onkantya iiro jiyatakaantawo inkinkithatakotiri Jesucristo, impairyapiintari”. ¹⁸ Ipoña ikaimairi iijatzi. Ikan-taiyakirini: “Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús, iiro papiitairo pinkinkithatakotari, pimpairyayitari”. ¹⁹ Iro kantacha jakanakiri Pedro ipoña Juan, ikantanakiri: “¿Kamithatsima nompiyathatyaari Pawa, nonkimisantantimiri iirokaiiti? Incha pinkantina. ²⁰ Iiro okantzi nowajyaantairo nonkinkithatakoyitiro noñaajaantakiri, nokimajaantakiri iijatzi”. ²¹ Ikanta jasaryimawaitakari jiwariiti, ipakagairi. Tima maawoni atziiriiti ithaamintanakari Pawa jiñaayitakiro awisayitantsiri, tii ontzimatyii oiya jowasankitawintiriri. ²² Jirika shirampari joshinchaakiri, anaaniintanakiro 40 tzimatsiri josarintsiti.

Jamanaiyani kimisantzinkariiti jawintaashiripirotyaari iiro ithaawantaiyani

²³ Ikanta Pedro ipoña Juan, aritaki ipakagaitari, jataki japatotaiyani ikaataiyini, ikamantakiri okaatzi ikantakiriri jiwari Ompiratasorintsitaari ipoña Antaripiroriiti. ²⁴ Aritaki ikimaiyakironi, maawoni jamanamanaataiyanakarini Pawa, ikantziri: “Pinkatharipirori, iirokataka witsikakiro inkiti, kipatsi, inkaari, opoña okaatzi tzimantayitawori. ²⁵ Iirokataka kinkithakakaakiri pairani pinampiri David-ni, ikantaki:

¿Iitama ikiñaaniwintaiyirini atziiriiti?

¿Iitama ikinkishiriwaitashitantakiri?

²⁶ Apatotaiyakani pinkathariwintantatsiri jaka kipatsiki,

Ipiyoyitaka jiwariiti,

Imaamanitantaari Pinkathari, iijatzi Cristo jiyoshiitakiri.

²⁷ Aritzimaitacha jimatakiro Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsiki, iijatzi Israel-mirinkaiti ipiyotaiyakani itsipatakari pashinijatzi atziiriiti, imaamanitakiri Jesús, pitasorintsiti Pitomi, piyoshiitani. ²⁸ Ari okantaka, jimatakiro jirika ita atziri pikinkishiritakari tsika onkantya. ²⁹ Iroñaaka, Pinkathari, paminiro iiroka jasaryiimatana, pishinainawo pompirayitana iiro nothaawantawaita nonkamantantari piñaani. ³⁰ Iro pishintsinka poshinchaantayari mantsiyayitatsiri. Iro pintasonkawintantayanari nompairyiri Tasorintsiti Pitomi Jesús”. ³¹ Ikanta ithonkakiro jamanamanaataiyakani, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Shinti ikantakaanakari Tasorintsinkantsi ikinkithatakotanakiro iñaani Pawa, tikaatsi inthaawantantya.

maawoni tzmimoyitziiri ari ikaatzi jashitaiyawoni

³² Jyikitanaki kimisantaantsiri. Apaani okantanaa ikinkishiritanaari. Tii ithañapithatawakaawo oitarika, ipayitawakaawo kowityiimoyitariri. ³³ Jirika ita Otyaantapiroriiti iikiro jiyaatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañaantaari Pinkathari Jesús. Antawoiti inishironkayitari Pawa maawoni. ³⁴ Tii itzimawaitzi apaani kowityaaniintawaitatsiri, itzimirika tzmimoyitziiri ipatsiti, ipanko, ipimantayitziro. Jayiri kiriiki, ³⁵ ipakiri Otyaantapirori, iriitaki antaari maawoni jaantayitari apaanipaini oita ikowiri. ³⁶ Iro jimatakiro Levi-mirinka jiiitaziri José, Chipe-jatzi jinatzi, iri jiiitakiri Otyaantapiroriiti irirori, Bernabé. Ojyakaawintachari jiroka wairontsi Bernabé: “Itomi oimoshirinkantani”. ³⁷ Jirika shirampari tzmimoyitziiri ipatsiti, ipoña ipimantakiro. Jaanakiri owinawo ipatsiti, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

* 4:11 Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

5

Ananías itsipatawawo Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashini atziri jiita Ananías, itsipatakawo iina oita Safira, ipimantakiro irirori iipatsiti. ² Jirika shirampari jaapatziyakawo iina, jimanagaantaki owinawo iipatsiti. Jamakiri tzimagaantapaintsiri, ipapaakiri Otyaantapiroriiti. ³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿jitama pishinitantakariri Satanás inthiyyakaimi, iro pikowantari pamatawitiri Tasorintsinkantsi, pimanagaantaki owinawo piipatsiti?” ⁴ “¿Kaarima iiroka ashiwityaawoni kipatsi? ¿Kaarima iiroka ashityaarini owinawo? ¿litama pikinkishiritantakawori pantiro jiroka? Tii iri atzirii pamatawiti, aña iri Pawa pikowawitakari pamatawitirimi”. ⁵ Ikanta ikimawaki Ananías, tyaanaki, kamanaki. Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi kimayitaintsiri. ⁶ Ipoñaanaka mainariiti, iponatapaakiri, jaanakiri, ikitatakiri.

⁷ Tikira osamanitzi, ari otyaapaaki iina Ananías, tii iyotzi iroori oita awisaintsiri.* ⁸ Josampitawakiro Pedro, ikantziro: “Pinkantina, ¿Arima ikaatzi owinawo?” Akanaki iroori: “Jii, ari ikaatzi”. ⁹ Ikantziro Pedro: “¿litama paapatziyawakaantakari pikowi piñaanyaari Itasorinka Pinkathari? Jirika ipiyaiyaani aanakiriri piimi ikitatzi, iroñaaka jaitsanakimi iijatzi iiroka”. ¹⁰ Apathakiro okantanaka Safira tyaanaki ikaatziyaka Pedro, kamanaki. Ikanta ityagaiyapaakini mainariiti, jiñaapaatziro kamaki. Jaanakiro, itsipatagiro oimi ikitataka irirori. ¹¹ Ikanta jiñaitakiro awisaintsiri, antawoiti ithaawaiyanakini kimisanzinkariiti, iijatzi ikimitsitakari ikaatzi kimakoyitakirori awisaintsiri.

Oyiki itasonkawintantayitaki

¹² Iikiro jiyaatakaanakitziro Otyaantapiroriiti japatotaiyayanakani janta awisapishitaki tasorintsipanko jiitaitziro “Jashi Salomón”. Iikiro itasonkawintantanakitzi atziriiitiki. ¹³ Ipinkani jowayitanakiri pashiniiti, tii ikowayitanai intsipatanaiyaari. Iro kantzimaitachari tzimataitatsi oiyiki thaamintapirowintanakariri. ¹⁴ Iikiro ipokanakitzi shirampariiti iijatzi tsinaniiti, oiyikitanaki ikaatzi kimsantanairiri Pinkathari. ¹⁵ Jamakotapaakiri atziri imantsiyariti jomaryaakoyitapaakiri ishitashiki tsika inkinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Inkinapaakirika Pedro jaka, aririka intsimankantanatyaari kapichiini jaampari, aritaki ishintsitai”. ¹⁶ Ari ikimiyitapaakari atziriiiti poñaayitainchari nampitsiki saikanampitziroori Jerusalén, jamayitaki oiyiki mantsiyariti iijatzi oiyiki piyarishiritatsiri, joshinchaayitawakiri maawoni.

Ikisaniintaitanakiri Pedro itsipatakari Juan

¹⁷ Ikanta Ompiratasorintsipirori, itsipatakari ikaatzi aapatziyakariri, jirikaiti Saduceopaini, ikisaniintaiyakani. ¹⁸ Jaakaantakiri Otyaantapiroriiti, jomontyaakaantakiri. ¹⁹ Iro kantacha otsiniriwitanaka, pokaki imaninkariti Pinkathari, ishiryaakotairi, jomishitowayitairi, ikantawairi: ²⁰ “Piyaati tasorintsipankoki, pinkinkithatakotainiri atziriiiti tsika okantakota owakiraari añaamintotsi”. ²¹ Okanta kapichikitiijiri, ariitaiyapaakani tasorintsipankoki, jitapaawo ikinkithatakaantapaaki. Tiitya jiyotaiyini Ompiratasorintsipirori, apatotaiyachani itsipayitakari jaapatziyani, iijatzi maawoni jantaripiroriiti Israel-mirinkaiti. Ipoña jotyaaantaki jamayitakiri Otyaantapiroriiti jomontyaawitakari.

²² Ikanta jiyaatashiwitanakari jomontyaani, tii jiñaapairi. Piyapaaka, ²³ ikantapaakiri: “Tii añagairi. Irojatzii okanta noñaawitapaakawo ashita kamiithaini, irojatzii ikatziyawita aamaakowintariri. Iro kantacha nashitaryaakowitapaakiri, tii noñaapairi”. ²⁴ Ikanta ikimawaki Ompiratasorintsipirori, ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawakagaiyanakani oityaarika awisatsini. ²⁵ Ari jariiitapaakari kamantapaakiriri: “Jirikaiti pomontyaakaantawitakari iirokaiiti, isaikaiyini tasorintsipankoki ikinkithatakayitzi atziriiiti”. ²⁶ Irojatzii jiyaatantanakari ijiwari aamaakowintaniriiti, jaanaki oiyiki jatziro, jamairi iijatzi. Iro kantacha tii jakotashiwaitziri. Tima ithaawantatyaari atziriiiti intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jariiitapaakari, jowawisaapaakiri tsika japatotaiyakani jiwariiti. Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitawakiri, ²⁸ ikantziro: “¿Tiima pikimi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús?’ Iikiro piyotaaatziro maawoni Jerusalén-jatzi. Pikantakotakina iijatzi naaka, pikantzi: ‘Iri owamaakaantakiriri Jesús’”. ²⁹ Ari jakanaki Pedro itsipatakari pashini Otyaantapirori, ikantanaki: “Iri Pawa nonkimisantapiroti, iiro nokimisantashiwaitari atziri. ³⁰ Tima imapiro powamaakaantakiri iiroka Jesús, pi-paikakotakaantakiri. Iro kantacha jañaakagairi Pawa itzimajaantzi ikimisantakiri pairani acharinini. ³¹ Itzinagairi Pawa, joosaikairi jakopiroriki, itsipataari ipinkathariwintantzi. Iri owawisaakotaini iijatzi. Ikwaki ampiyashiriyitai maawoni aakaiti Israel-mirinkaiti, impiyakotantairori akaaripiroshiriwitaka. ³² Naaka ñaakiro okaatzi jantayitakiri Jesús,

* 5:7 Kantakotachari jaka “tikira osamanitzi”, iro ikantayitziro iijatzi “3 horas”.

ontzimatyii nonkinkithatakotiro. Irijatzi Tasorintsinkantsi matakainawoni, tima iriitaki jotyaaantakinari Pawa inampishiritantaiyaana naakaiti nokimisantairi”.

³³ Ikanta ikimayakini, antawo ikisanaka, ikowanaki intsitokirimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka apaani janta, iitachari Gamaliel. Fariseo jinatzi irirori, irijatzi yotaantzirori Ikantakaantaitani. Pinkatha jowiri maawoni atziri. Ikantankani: “Ajyinká, incha omishitowawakiri kapichiini jirikaiti”. ³⁵ Ipoña ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ontzimatyii pinkinkishiritawatya kamiitha tsikarika pinkantiri jirika shirampariiti. ³⁶ Pinkinkishiritakotiri iitachari Teudas, ikantakaapirowaitaka irirori. Japatotaki pairani 400 atziri. Iro kantzimaitachari itsitokamachiitaitakiri Teudas, ithonka itzim-pookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁷ Iijatzi okimitaka pairani josankinatokotantari maawoni atziri, itzimawita pashini iitachari Judas, Galilea-jatzi jinatzi. Japatotaki atziri. Iro kantacha itsitokamachiitaitakiri iijatzi irirori. Ipoña itzim-pookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁸ Pinkimi nonkantimi naaka: Iiro pimaamanitziri jirika, piñaashiminthawatyaari. Iriirika antashiwaitawori inintakaanikiini, ari impiyashitaiya apaniroini, inkimityaari apitiroiti nokinkithatakotakiri. ³⁹ Iro kantzimaitacha, iriirika Pawa matakaayitziro okaatzi jantayitziro, iiro pimatziri iirokaiti potsinampari. Paamaakowintya pimaamanitzirikari Pawa”.

⁴⁰ Inimotanakiri maawoni kimantsiri. Ikaimairi iijatzi Otyaantapirori, ipajatakaantakiri, ikantakiri: “Aritapaaki pikinkithatakotziri Jesús”. Irojatzii ipakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishitowaiyanaini Otyaantapirori japatowintaitakiri. Thaaaminta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitiro ikimitakaantakai aakami iriipirori jowasankitaawintakairi Jesús, apairyiri”. ⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maawoni kitiijyiri, ikinkithatakantzi tasorintsipankoki, ikantzi: “Cristo jinatzi jirikaranki Jesús”. Ari ikimitaakirori iijatzi pankotsipainiki.

6

Jiyoyiitaki 7 mitakotantani

¹ Ikanta ijyiki-pirotanaki jiyotaani, ñaawaiyanaki Grecia-paantiri, ikantzi: “Paminiri jantapiintayitakiri Heber-paantiri, ipapiintayitziro owanawontsi kamatsiri oimi, imanintanakiro kaari ijyinkatayita iriroriiti”. ² Ipoñaashitaka 12 Otyaantapiroriiti, japatotakiri maawoni jiyotaani, ikantakiri: “Tii okantzi nookiro nokinkithatakotanari Pawa naaka, nompapiintantimiri poyaari. ³ Iyikiiti ontzimatyii paminii jaka akaatayini, inkaati 7 atziri, iriitaki aminakaantapiintironi jiroka. Paminii kamiithashiritzimotakimiri, yotanitatsiri, inampishiriprotantari Tasorintsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakowintantyaawori naakaiti namanamanaayita, nonkinkithatakanta, niyotaantayiti iijatzi”. ⁵ Ikanta maawoni apatotaichari, inimotanakiri okaatzi ikantakiriri. Ari jiyoshiitakiri Esteban, awintaariri kamiitha Pawa, inampishiriprotantakari Tasorintsinkantsi. Jiyoshiitakiri iijatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquía-jatzi kimitakotaariri Judá-mirinkaiti, tima jirika kaari ijyinkaka Judá-mirinka pairani. ⁶ Ipoña jaayitanakiri jirika 7 isaikaki Otyaantapirori, ari jamanamanaatakotawakari, itasonkawintakiri jotzimikapatziitotantakari jako.

⁷ Iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Pawa. Iikiro ijyiki-pirotanakitzi iijatzi jiyotaani janta Jerusalén-ki. Ari jimatsitanakawo ikimisantayitanaki ojyiki Ompiratasorintsitaariiti.

Jaakaantaitakiri Esteban

⁸ Ikanta Esteban ojyiki itasonkawintantayitaki atziriitiki, tima Pawa nishironkatakiriri, ipakiri ishintsinka. ⁹ Iro kantzimaitacha, tziyayitzi Judá-mirinka ikaatzi apatotapiintachari jiiitatziri “Jompirawiiitari”. Iriiyitaki poñaayitaichari Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki, Asia-ki. Jiñaanaminthatakiri Esteban. ¹⁰ Tii ikitsirinkaitziri Esteban, tima imapiro jiyotanitakaakiri Tasorintsinkantsi. ¹¹ Irootaki ikantantakariri ijyinkaka iwitsikakotiri kaaripirori ñantsi, inkanti: “Nokimakiri Esteban ithainkimawaitziri Moisés-ni, ari ikimitakiriri Pawa iijatzi”. ¹² Iro owatsimaapirotanakiriri atziriiti ikisaniintanakiri Esteban, ari ikimitsitanakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. Jaakaantaitakiri, jaayitanakiri japatotaiyani jiwariiti. ¹³ Ari jamaitapaakiri thiiyakotakariri Esteban, ikantapaaki: “Jirika shirampari ojyiki ithainkakiro tasorintsipanko, ithainkimawaitziri Moisés-ni”. ¹⁴ Nokimakiri ikantaki: “Jirika Jesús jiiitatziri Nazaret-jatzi impookakiro tasorintsipanko, impoña jowashiñaayitairo amiyitari aakaiti jiyotaayitairi Moisés-ni”. ¹⁵ Ikanta jiwariiti apatotaichari, ikimpoyaanakiri Esteban, jiñaatziiri ipooki ikimitanakari maninkari.

7

Joiipyanakiniri ñantsi Esteban irojatzii itsitokantaitakariri

¹ Ikanta Ompiratasorintsiipirori josampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Imapiroma ikanta koitzimiri?” ² Ari jakanaki irirori, ikantzi: “jyikiiti! jwaapatiitar! Pinkimi nonkantimi. Pairani isaikawitantakari acharini Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaagakari owani-inkatachari Pawa, tikiraamintha jyaatanakiita inampityaawo Harán-ki. ³ Ikantakiri: ‘Pookanairo pinampitsiti, pookanairi piyyininkamirinkaiti, piyaati pashiniki kipatsi noñaayimiri naaka’. ⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo inampitsiti iitachari Caldea. Irojatzji ipokantaari inampitaawo Harán-ki. Ikanta ikamai iwaapati, irojatzji jotyaaantantakariri Pawa jaka, tsika anampitawo iroñaaka aakapaini. ⁵ Iro kantzimaitacha, tii jashitakaapirotari, tikaachaajaini jashitakaiyaari kapichiini. Ikajyaakaimaitakari impiri paata, aririka inkamaki. Iri ashitaiyaawoni inkaati charinaitaayarini. Irootaki ikantakiriri okantawitaka Abraham-ni tikiraamintha itzimi jowaiyani. ⁶ Iro kantacha ikantakiri iijatzji: ‘jiiñiro pinchariniyityaari inampityaawo iipatsitiki pashini atziri. Onkaati 400 osarintsi inkimaatsiwaitya jompirawaitaityaari janta. ⁷ Impoña nowasankitaakiri naaka inkaati ompirawaitaityaari. Iriima pinchariniyityaari namairi maawoni jaka nampitsiki, ari jantawaitainari naaka’. ⁸ Ipoña ikantakiri Pawa iijatzji pairani Abraham-ni: ‘Ontzimatyii pintomishitaanitya, tima tzimatsi ankajyaakaawakaiyaari’. Jimatakiro pairani Abraham-ni. Iijatzji ikimitaakiriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziini 8 kitiiyyiri, itomishitaan-itakiri. Ari ikimitaakiro Isaac itzimaki pairani Jacob-ni. Ari ikimitaakiri iijatzji Jacob-ni 12 itomipaini, achariniyitanakari aakaiti. ⁹ Ikanta jirikaiti, achariniyityaari aakaiti, ikisaniintakiri iririntzi José, pimantakiri. Ari okanta jariitantakari inampiki Egipto-jatzji. Iro kantacha, ari itsipatapiintakari Pawa, ¹⁰ jowawisaakotairi okaatzi ikimaatsiwaitakata. Ipakiri yotanitaantsi, irootaki jaapatziyantakariri iwinkathariti Egipto-jatzji iitachari Faraón. Irojatzji ipinkatharitantakari irirori Egipto-ki, ipinkathawintakiri iyyininkamirinkaiti Faraón. ¹¹ Ipoña ariitaka antawo tajyitsi janta. Owanaa ikowityaani-intaiyakini Egipto-jatzji. Ari okimitakari iijatzji inampiki Canaán-jatzji. Tii jiiñiro pairani acharinini oitya jowaiyitaiyaari. ¹² Ari ikimakiri Jacob iinitsiti owanawontsi Egipto-ki. Jotyaaantakiri itomiiti ramanantakiti.* ¹³ Ikanta japiitakiro jyaataiyini, ari jiyotairi José iririntzipaini. Ari okanta jiyotantakari Faraón iyyininkamirinkaititari José. ¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iwaapati Jacob, iijatzji maawoni iyyininka, ikaatzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki. ¹⁵ Ari okanta jariitantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikimitakari iijatzji ikaatzi achariniyitanakari. ¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyyitanairi Siquem-ki, ikitatairi janta, jamanantakiniriri pairani Abraham-ni itomipaini Hamor.

¹⁷ Okanta imonkaatzimataka okaatzi ikantakiriri pairani Pawa acharini Abraham-ni. Tzimanaki ojyiki iriintsiti ajyininkapaini janta Egipto-ki, ¹⁸ irojatzji itzimantakari pashini pinkathari janta Egipto-ki, kaari yotakotirini José. ¹⁹ Ikanta jirika pinkathari, ojyiki jamatawitakiri ajyininka, jowashironkaawaitakiri. Ishintsiwintakiri jookayitiri iinchaaniki, inkamantyaari, iiro iyyikitanta. ²⁰ Aripaiti itzimakiri Moisés irirori. Iriitaki jirika iintsi kamiithatzimotakiriri Pawa. Ikaatzi mawa kashiri jimanawitakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta imonkaapaititapaaka jookawintantyaari inkamimi, oñaakiri irish-into Faraón, aakiri, otzikatakari okimitakaantakiri iriitakimi owaiyani iroori. ²² Ari ikantakari Moisés-ni jiyotantakawori okaatzi jiyotanitari Egipto-jatzji. Naapirori shirampari jinaki, iroopiro okantaka jantayitakiri.

²³ Ikanta otzimaki 40 josarintsiti Moisés-ni, ikowaki jariityaari iyyininkapaini, Israel-mirinkaiti. ²⁴ Iro kantacha jiñaapaaki Egipto-jatzji jowasankitairi iyyininka. Ipiyakow-intapaakari Moisés iyyininka, itsitokakiri Egipto-jatzji. ²⁵ Jiñaajaantaki Moisés-ni ari inkinkishiritaiyityaani iyyininkapaini, iriitaki jotyaaantakiri Pawa jookakaawintairi. Iro kantzimaitacha jirikaiti tii jiyotakotaiyirini. ²⁶ Okanta okitiiyyitamanai, jiñaaki jantawakaiyani iyyininka. Ari ikowawitaka Moisés jookakairimi, ikantawitapaakari: ‘Iiro powashironkaawakaiyani pantawakaa, piyyininka powawakaiyani’. ²⁷ Ikanta iyyininka Moisés, jotsinkawakiri. Ikantziri: ‘¿Iitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti? ¿Pikowatzima iiroka piyakawintina?’ ²⁸ ¿Pikowatzima pitsitokina pikimitaakiri chapinki Egipto-jatzji? ²⁹ Ikimawaki Moisés ikantakiriri iyyininka, shiyana. Jataki iipatsitiki Madián-jatzji. Ari isaikakiri nampitsinintsiki, irojatzji itzimantakari apiti itomi.

³⁰ Okanta awisaki okaatzi 40 osarintsi. Janta otzishimashiki, okaakitapai otzishi iitachari Sinai, ari joñaagakari imaninkariti Pawa, ipaampatakaairo kitochimaishi. ³¹ Iyokitzi jowanakiro Moisés jiñaakiri. Ikowajaantzi jaminiro okaakiini, ari ikimakiri Pinkathari jiñaanatziri, ikantziri: ³² ‘Pawa ninatzi naaka, naakataki ipinkathataki picharini, Abraham, Isaac, iijatzji Jacob’. Ari ithaawanakiri Moisés, okawaitana, tii ikowi jaminanairo. ³³ Ipoña ikantanakiri iijatzji: ‘Pinothopairi pi-zapato-ü, tima pikatziyantatyaawo kipatsi notasorintsiopathatakaakiri. ³⁴ Noñaakiri janta

* 7:12 Kantakotachari jaka “owanawontsi”, irootaki ikantayitziiri iijatzji “trigo”.

Egipto-ki niyoshiitakiri pijininkapaini, oiyiki jashironkaawaitaka. Nokimakiri jatikashiriwaitaiyakani. Irootaki nopokantakari nookakaawintairi. Iirokatakani notyaanti janta Egipto-ki pantiro’.

³⁵ Tima pairani jimanintawiitakari Moisés-ni, ikantaitakiri: ‘Jitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti?’ Aña iriitajaantaki jotyaaantakiri Pawa impinkathariwintairi iyyininkapaini, iri ookakaawintairini iijatzi. Iriira matakairini imaninkariti Pawa jiñaakiri ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³⁶ Irijatzi Moisés-ni omishitowairiri pairani ajyininkapaini Egipto-ki, oiyiki itasonkawintantzi janta. Ari ikimitaakiro iijatzi inkaariki jiiitaitziri ‘Kityonkaari’, iijatzi okimitaka isaikawaiwitantakari okaatzi 40 osarintsi otzishimashiki. ³⁷ Irijatzi Moisés-ni kantakiriri pairani ajyininkapaini: ‘Ari jotyaaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojyapotapaatyaanawo naaka jotyaaantakina. Ajyininka jinaty!’ ³⁸ Irijatzi Moisés-ni apatotakiriri pairani ajyininkapaini janta otzishimashiki, ikinkithawaitakaakiri maninkari otzishiki Sinaí, itsipayitakiri ajyininkapaini. Iriitaki aajaantakiro añaakaanirini ñaantsi, irojatzi jowawisaantakairori aakaiti. ³⁹ Iro kantacha tii ikowi achariniiti inkimisantiri Moisés-ni, oiyiki ipiyathatakari. Iro ikowaiyakini impiyaimi inampiki Egipto-jatzi. ⁴⁰ Iro ikantantakariri Aarón-ni: ‘Iriiuitaka Moisés owawisaakowintanari Egipto-ki. Iro kantacha tii ayotzi iita awijyimotakiriri kaari ipokanta jiyaaatzi chapinki otzishiki Sinaí. Piwitsikina nowawanitaiyaari’. ⁴¹ Ari jiwitsikaitakiniri kimiwiyaarini iwankiri vaca. Ikowaiyakini inkimitakaantiri Pawa. Jowamaakiniri ipirapaini joimoshirinkantyaariri iwawani. Aña iriuiwitaka witsikakiriri. ⁴² Irootaki, jintainaryaantanakariri Pawa jirikaiti, ishinitanakiri impinkathatairi oorintayitachari inkitiiki, tima iriitaki josankinatakotsitakiri Kamantantaniriri, ikantaki: ¡Israel-mirinkaiti! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaini pitaapiintziri?

Tima iro pantapiintakiri okaatzi 40 osarintsi janta otzishimashiki.

⁴³ Aña iri Moloc pipinkathatashitapiintakiri, pikinakinatakaapiintakiri ipanokoyitaitziri. Ari pikimapiintakiri jiwawanitashiitakiri kimitariri impokiro jiiitaitziri Renfán, Pipinkathatashiwaitakiri piwitsikayitani iirokaiti.

Irootaki noshinitantimiri jaayitimi intaina panaanakiro Babilonia.

⁴⁴ Isaikawaitantakiri pairani achariniiti otzishimashiki, otzimimotziri tasorintsithaanti. Ari jowakoitziro josankinari Moisés-ni. Jiroka tasorintsithaanti, irootajaantaki jiwitsikakaantakiri Moisés-ni tsika okantajaanta joñaagakiri Pawa.

⁴⁵ Irootaki jiroka jaajaapiintakiri pairani achariniiti, irojatzi jariitantakiri kipatsiki ontzimi jashitaiyaari. Iro jamayitairi ijiwatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashiiwatowori iipatsiti, ikantakaari Pawa. Ari ikantaitatziro joisokirotakawo tasorintsithaanti, irojatzi itzimantakiri pairani David-ni. ⁴⁶ Ikanta pinkathari David, oiyiki jaapatziyakiri Pawa, ikantaki irirori: ‘Tima iiroka Pawa ipinkathataki pairani Jacob-ni, pishinitina naaka niwitsikimi pankotsi pisaikantyaari’. ⁴⁷ Iriitzimaitaka Salomón witsikakiniriri tasorintsiipanko. ⁴⁸ Iro kantzimaaitacha Pawa, Jinokijatzi tii inampitantawo pankotsi jiwitsikani atziri. Iro ikinkithatakotakiri Kamantantaniri, ikantaki:

⁴⁹ Jiroka ikantakiri Pawa:

Irootaki inkiti nosaikantakari nopinkathariwintantzi.

Irooma kipatsi nimakoryaakiiminto inatzi.

¿Tsikama onkaatika pankotsi jiwitsikayitinariri?

Iro nimonkaatawo nimakoryaantyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka witsikayitakiro maawoni tziimayitatsiri?

⁵¹ Iikiro ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha iirokaiti, ari pinkantapiintatya pikisoshiritzi, tii pikimisantantzi, pikimitakiri pashinijatzi atziri kaari ajyininkayita. Pashi powapiintakiro pipiyathatakari Tasorintsinkantsi pikimitakoyitaari pichariniiti’.

⁵² ¿Tzimaajaitatima apaani Kamantantaniri kaari inkimaatsitakaawaitaitya pairani pichariniiti? Jowamaayitakiri ikaatzi kinkithataintsiri, ikantaki: ‘Aatsikitaki matzirori itampatzikatzi’. Aritaki pokaki iroñaaka matzirori, iriitaki pipithokashitakiri iirokaiti, pitsitokakiri. ⁵³ Tima iirokaiti yoyiuitawori Ikantakaantaitani okaatzi jiyotaawitakairi maninkari, iro kantacha owanaa pipiyathataka’.

⁵⁴ Ikanta ikimaiyawakini apatotainchari, antawo ikisanakiri Esteban, jatsikaiki-tashitanakari. ⁵⁵ Iriima Esteban inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi, jaminanaki inkitiiki, jiñaakiro jowaniinkawo Pawa, jiñaakiri iijatzi Jesús ikatziyaka jakopiroki Pawa.

⁵⁶ Ipoña ikantanaki: ‘¡Pamin! Noñaakiro inkiti ashitaryaanaaka, noñaakiri Itomi Atziri ikatziyaka jakopiroki Pawa’.

⁵⁷ Ari jojyipikanakiro ikimpita jirikaiti. Ikaimaiyanakini shintsini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakiri. ⁵⁸ Jaayitanaakiri othapitapaa nampitsi. Ari jitapaakari itsitokantari mapi, jaatonkoryaiyanakironi iithaari, jookanakiniri mainari iithaari Saulo, ikantanakiri: ‘Paminawakinawo noithaari, nontsitokawakiriita’.

⁵⁹ Ikanta itsitokaitziri Esteban, jamanamanaatanakiri irirori

Pawa, ikantziri: “Nowinkathariti Jesús, jatashirinkatakina noñaapaimi”.⁶⁰ Ari jotzi-
irowanakari, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantanaki: “Nowinkathariti, iiro poiipiyiniri jiroka
kaaripironkantsi”. Ithonkakiro jiñaawaitaki jiroka, makoryaanaki.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kimisantzinkariiti

¹ Ikanta Saulo jaminakotakiri Esteban itsitokaitziri, ikantanaki irirori: “Ariwí, kamaki
Esteban”. Aripaiti jitaitanakawo ipatzimaminthataitziri kimisantzinkariiti Jerusalén-
ki. Irootaki ishiyantanakari maawoni Judea-ki, ikinanaki iijatzi nampitsiki Samaria.
Iiniromaita isaikanaki Otyaantapiroriiti. ² Ikanta pinkathatorintsirini ikitatakiri
Esteban, antawoiti jiraakowaitakari. ³ Iriima Saulo ikowanaki irirori japirotirimi kimisan-
tanaatsiri. Jiyaatashitapiintakiri ipankoki, jinoshikayitziri shirampari, tsinani, maawoni.
Jomontyaakaantayitakiri.

Ikinkithaitziro Kamiithari Nãantsi nampitsiki Samaria

⁴ Ikanta maawoni shiyaitanainchari, jatayitanaki pashiniki nampitsi. Ikinkithatakoy-
itakiro Kamiithari Nãantsi janta. ⁵ Ikanta Felipe, iriitaki shiyainchari iijatzi, ari-
itaka nampitsiki Samaria. Ikinkithatakotapaakiri Cristo. ⁶ Ari japatotapaaka maawoni
atziripaini, jowakimpitatakawo ikinkithatzi Felipe, tima jiñaayitakiro itasonkawintanta-
paaki iijatzi. ⁷ Joshinchaayitai oiyiki atziri piyarishiritatsiri. Antawo ikaimayitzi piyari
ishiyayita. Oiyiki atziri kisopookiwitachari, kaari kamiithawitachani iitzi, joshinchaayi-
tairi maawoni. ⁸ Irootaki ikimoshiritantakari maawoni nampitawori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzmatsi janta iitachari Simón. Jyiripiyaari jinawitaka pairani. Ja-
matawitaki oiyiki atziri nampitawori Samaria-ki. Owanaa ikantakaapirowaitaka.
¹⁰ Jawintaapiintawitakari atziriiti, jiwariiti, maawoni, ikantayitzi: “Thami ankimisantiri,
tima jirika Simón jimatakiro jiñaawiyatari Pawa”. ¹¹ Ikimisantaitziri Simón maawoni
ikantayitzi. Oiyiki osarintsi jiyokitziwintaitakiri jantawiyarinkakiini. ¹² Iro kantacha
jariitapaaka Felipe, jiyotaantapaakiro Kamiithari Nãantsi kinkithatakotziri Jesucristo,
kinkithatakotziri iijatzi Pawa impinkathariwintantai. Jowiinkaayitanaka shirampari-
iti, iijatzi tsinanipaini. ¹³ Ari jamsitanakawo iijatzi Simón irirori, ikimisantawitanaa,
owiinkaawitaka iijatzi. Jyoaatyatani jowanakiri Felipe, jiñaakiri itasonkawintantayitzi.
Iyokitzi jowakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantapiroriiti saikatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri Samaria-jatzi ikimisant-
ayitairo iñaani Pawa. Irootaki jotyaantantakariri Pedro itsipatanakari Juan. ¹⁵ Ikanta
jariitayakani Samaria-ki, jamanamanaatakotapaakari kimisantzinkariiti, inampishir-
itanyaariri Tasorintsinkantsi. ¹⁶ Apa ipairyaakiri Awinkathariti Jesús jowiinkaayi-
itakiri. Tikiraamintha inampishiritanyaari Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Ikanta Pedro it-
sipatakari Juan, jotzimikapatziitotantakari jako apanipaini. Ari inampishiritanta-
nakari Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Jiñaakiri Simón jantakiri Otyaantapirori, jotzimikapatzi-
itotantakari jako atziri, jinampishiritantaari Tasorintsinkantsi, ipinawitanakari irirori
Otyaantapirori, ¹⁹ ikantanakiri: “Jirika kiriiki, pimpina naaka pishintsinka, nonkimitan-
timiri iiroka, nonampishiritakaantanyaari Tasorintsinkantsi nojyininiki, notzimikapatzi-
itotantayari nako”. ²⁰ Ari jakanakiri Pedro, ikantziri: “¡Ari pintsipatawiitaiyaari piiriiki
pimpiyashitaiya! ¿Piñaajaantakima ari pamanantantayawo piiriiki ipashitantari Pawa?
²¹ Iiro pimamachitziro pinkimitakotyaanawo naaka, jiñaakimi Pawa tii pitampatzikashir-
itzi. ²² Powajyaantairo piyaaripironka, pinkowakotairi Pawa, añaawakiro aririka impiyako-
taimiro pikinkishiriwitakari. ²³ Niyotakimi naaka, oiyiki pikisashiriwaitaka. Ari pikan-
tapiintatya pikaaripiroshiriwaitzi”. ²⁴ Ipoña jakanaki Simón, ikantanaki: “Pamanakotaina
Pinkathariki, iiro awijyimotantana pikantakinari”.

²⁵ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, ithonkakiro ikinkithatakotakiri Pawa. Ipoña iki-
nayitanaki pashiniki nampitsi okaatzi saikatsiri Samaria-ki, ikinkithatakiri Kamiithari
Nãantsi. Ari ipiyaiyaani Jerusalén-ki.

Felipe iijatzi Etiópia-jatzi

²⁶ Ikanta imaninkariti Pawa, jiñaanakiri Felipe, ikantziri: “Piyaati nampitsiki iitachari
Gaza, pimpampithatanakiro aatsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzi janta”. Tima jiroka aatsi
irootaki kinachari otzishimashiki. ²⁷ Jataki Felipe. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari
Etiópia-jatzi. Jiwari jinatzi. Iriitaki kimpoyiiri kiriiki janta Etiópia-ki opinkathariwintantzi
tsinani iitachari Candace. Ipoñaatyaawo irirori Jerusalén-ki ipinkathatzi Pawa.* ²⁸ Iro

* **8:27** Kantakotachari jaka “Jiwari jinatzi”, totaanikiri inatzi. Tima iro jamitaiyarini pairani ikaatzi saikapankoyitziro
pinkathari, itotaanikiyitziro, onkantya iiro jowaiyantakaantantayita ipankoki pinkathari.

jiyaatairo irirori inampiki, isaikantakawo ishiyakominto, jiñaanzitiro josankinari Kaman-tantaniri Isaias-ni. ²⁹ Jiñaanashiritanakiri Tasorintsinkantsi jirika Felipe, ikantziri: “Piyaati, pontsitotyaaari shiyakotainchari”. ³⁰ Ikanta ipokashitapaakiri Felipe, ikimatziiri Etiópía-jatzi jiñaanzitiro josankinari Isaias-ni. Ari ikantziri: “¿Pikimathatziro piñaanzitiri?” ³¹ Ari ikantziri Etiópía-jatzi: “¿Tsika onkini nonkimathatiro, tii itzimi iitya yotainawoni? Pimpoki iiroka, pintsipatina”. ³² Jiroka Osankinaritsi jiñaanzitiro:

Ikimitakaitakiri jaayitziiri oijya jowamaitiri.

Ikimitakari oijya tii ikaimawaitzi jamiiyitiri,

Ari ikimitakari iijatziri irirori, mairi ikantaka.

³³ Tsinampashiri ikantakaitakari, tii otampatzikatzi okaatzi ikantakoitakiriri.

Ari jowamaitakiri, tiimaita itzimi jowaiyanipaini irirori.

³⁴ Ikanta jirika jiwari Etiópía-jatzi, josampitanakiri Felipe: “Pinkantina. ¿Iitaka ikinkithatakotziri Kamantantaniri? ¿Irijatzima kinkithatakotacha? ¿Pashinima ikinkithatakotzi?” ³⁵ Ari jitanakawo Felipe ikinkithatakaanakiri josankinari Isaias-ni, ikinkithatakotanakiniri Kamiithari Naaantsi kinkithatakotziri Jesu.

³⁶ Okanta osamaniityaaki, ikinimotapaakiro jiñaana, ikantziri Etiópía-jatzi: “Jiroka jiñaana. ¿Iiroka okantziri nowiinkaatyaa naaka?” ³⁷ Jakanakiri Felipe, ikantziri: “Pinkimisantapirotanakirika, ari onkantakiri”. Ikantziri Etiópía-jatzi: “Nokimisantzi, iriitaki Jesucristo Itomi Pawa”.

³⁸ Ari jowatziyakaantapaakiro ishiyakominto Etiópía-jatzi. Ayiitanaki apitiroiti, jatanaki jiñaaki. Ari jowiinkaatakari. ³⁹ Ikanta itonkaanaa jiñaaki, jaanairi Felipe Tasorintsinkantsi. Jirika jiwari Etiópía-jatzi, tii jiñaanairi tsika ikinanaki. Iro kantacha jirika atziri kimoshiri ikanta jiyaatai irirori.

⁴⁰ Iriima Felipe jiñaashitaawo isaikapai Azoto-ki. Ipoña jawisaki pashiniki nampitsi ikamantanzitiro Kamiithari Naaantsi, irojatziri jariitantaari Cesarea-ki.

9

Pashinishiritai Saulo

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tii jowajyaanzitiro jasaryiimayitiri jowamairi jiyotaani Pinkathari. Irootaki jiyaatashitantakari ijiwari Ompiratasorintsitaniri Judá-mirinka, ² ikantapaakiri: “Posankinatiniri Ompiratasorintsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkantiri: ‘Pishinitiri Saulo jaayitiri tsipatanairiri jiiitaitziri ‘Aatsi’. Intyaayiti japatoyiitapiinta, joojoyitiri shirampari iijatziri tsinani, jamakiri jaka Jerusalén-ki’”. ³ Iro jariitimatana nampitsiki Damasco, ari jomapokakiri morikanaintsiri inkitiki, joorintapaaka ikatziyaka Saulo.

⁴ Tyaanaki Saulo. Ikimatzi nnaantsi inkitiki, ikantaitzi: “¿Saulo! ¿Saulo! ¿Iitama pipatzimaminthatantanari?” ⁵ Jakanaki Saulo, ikantziri: “¿Iitama iiroka Pinkathari?” Ari ikantaitanaki: “Naakataki Jesu pipatzimaminthatakiri.

Irookataki owasankitaawaitacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpaikatiyiaawomi thoyimpithowari”. ⁶ Ikanta Saulo, ompitawaitanaka ithaawanaki, ikantanaki: “Pinkathari, iita pikowiri nantairi naaka”. Ari ikantanakiri Awinkathariti: “Pinkatziyi, piyaati nampitsiki. Ari inkamantaitimiro oitya pantiri”. ⁷ Owanaa ithaawanaki ikaatzi oyaatakiriri Saulo, tima ikimawakiro iijatziri irirori nnaantsi, tii jiñiimaitiri nnaawaitisiri.

⁸ Ipoña ikatziyawitanaa Saulo. Ikowawita jokiryiima, tii okantziri jaminanai. Irootaki ikathatantanaariri itsipayitakari, jaanakiri nampitsiki Damasco. ⁹ Ari isaikakiri janta okaatzi mawa kitiijyiri, tii okantziri jaminawaitai, tii jowaiya, tii jirai iijatziri imiri.

¹⁰ Okanta janta Damasco-ki, ari isaiki apaani yotaari jiiita Ananías. Iriitaki jiñaanatakiri Awinkathariti imishiniki, ikantziri: “¿Ananías!” Ari jakanakiri irirori: “¿Iitaka, Pinkathari? Jaka nosaiki?”. ¹¹ Ikantziri: “Piyaati janta aatsiki jiiitaitziri ‘Tampatzikari’. Ari osaiki ipanko iitachari Judas, posampikowintiri shirampari jiiita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori jamanamaanaa. ¹² Nomishitakaakiri irirori. Jiñaakimi pityaashita-paakiri, potzimikapatziitotantakari pako, irojatziri jaminawaitantanaari”.

¹³ Ikanta ikimawaki Ananías, ikantanaki: “Pinkathari, oiyiki nokimi ikinkithatakotziri jirika shirampari, kowiinka okanta jantayitakiri Jerusalén-ki jowasankitaayitziiri pikitishiritakaani”. ¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaaka jaka, tima jotyaaantanziri ijiwari Ompiratasorintsitaniri jaayitiri paariyimi jawintaashiritaimi”. ¹⁵ Ikantziri Pinkathari: “Piyaati. Tim

jirika shirampari iriitaki niyoshiitakiri naaka inkinkithatakotaina maawoni nampitsiki. Inkinkithatakairi Israel-mirinkaiti ijiyininkatari irirori, iijatziri pashinijatziri atziri kaari ijiyininkata, iijatziri iwinkathariti. ¹⁶ Ari noñaagakiri iijatziri tsika onkaati inkimaatsiwintina naaka”. ¹⁷ Ipoña jiyaataki Ananías pankotsiki isaikaki Saulo. Tyaapaaki, jotzimikapatzi-itotantapaakari jako. Ikantziri: “Iyiki, jotyaaantakina Awinkathariti Jesús, oñaagakimiri aat-siki pikinapaaki pairani. Iro jotyaaantantanari pokiryaaantaiyaari, inampishiritantaimiri iijatziri Tasorintsinkantsi”. ¹⁸ Ari oparyaanaki jokiki kimiwaitiri shimapintaki, aminanai

kamiitha. Ipoña ikatziyanaka, jatanaki jowiinkaataitiri. ¹⁹ Ari jowawaitanaa, irojatz'i ish-intsiantaari kamiitha. Kapichi isaikimowaitapaintziri kimisantzinkariiti nampitawori Damasco-ki.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Ari jitanakawo Saulo ikinkithatakaantanaki japatotapiintayita Judá-mirinkaiti, ikantzi: "Iriitaki Itomi Pawa iitachari Jesús". ²¹ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi kimiriri, ikantawakaa: "¿Tiima iriitaki jirika kisaniiintziriri Jerusalén-ki ikaatzi paيريiri Jesús? ¿Tiima irijatz'i pokaintsiri jayiri kimisantzinkari ijiwariki Ompiratasorintsitari?" ²² Iro kantacha Saulo iikiro ishintsitatz'i ikinkithatakaantzi tikaatsi inthaawantanatya. Tii jiyotzi iita inkantayitiri Judá-mirinkaiti nampitawori Damasco-ki, ikimiri Saulo ikantzi: "Jirikaranki Jesús Cristo jinatz'i".

Saulo ishiyapithatari Judá-mirinkaiti

²³ Okanta awisanaki oiyiki kitiijiyiri, ikantawakaanaka Judá-mirinkaiti: "Thami antsitokiri Saulo". ²⁴ Tima kitiijiyiriki iijatz'i tsiniripaiti joyaawintakari ishitowapiintaitzi inampiki, inkini intsitokiri. Iro kantacha Saulo jiyotaki ikowaitatz'i jowamaitiri. ²⁵ Ikanta kimisantzinkariiti, jotitakiri antawoki kantziri, jowayitakotairi tsiniripaiti jikokiroki jotantotaitziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Ariitaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jariitaa Saulo Jerusalén-ki, ikowawitaka intsipatapayaarimi jiyotaani Pinkathari. Iro kantacha owanaa ithaawantakari, jiñaajaantzi tii ikimisantapirotai irirori. ²⁷ Iro kantacha tzimatsi kimisantzinkari iitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jataki joñaagantairi ipiyota Otyaantapiroti. Ikantapaakiri: "Jirika Saulo jiñagairi Awinkathariti janta aatsiki jatachari Damasco-ki, ikinkithawaitakaakiri. Ari jitanawori Saulo janta nampitsiki Damasco ikinkithatakotanairi Jesús. Tikaatsi inthaawantanatya". ²⁸ Ari okantari isaikantapaari Saulo Jerusalén-ki, itsipayitapaari Otyaantapiroti. ²⁹ Ikinkithatakotakiro iwairo Pinkathari Jesús, tikaatsi inthaawantya. Ikinkithatakaayitziro Judá-mirinkaiti Grecia-paantiri. Iro kantacha ikowaki intsitokiri jirikapaini. ³⁰ Ikanta jiyotaiyakini kimisantzinkariiti, jaanakiri Saulo janta Cesarea-ki. Jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kimisantzinkariiti, nampiyitawori Judea-ki, Galilea-ki, Samaria-ki, kamiitha ikanta isaikawaitaiyini, iikiro jantakishiripirotanakitzi, pinkatha jowapiintanakiri Pinkathari, jaamaakowintari Tasorintsinkantsi. Iikiro jijaatatz'i iijikipirotanaki.

Joshinchagaitari Eneas

³² Ikanta jariitantayitaka Pedro nampitsitiki, irojatz'i jariitantaka Lida-ki inampiyitawo oitishiritaari. ³³ Ari jiñaapaakiri iitachari Eneas, kisopookiri jinatz'i, tzimakotaki 8 osarintsi jomaryaawaitaka. ³⁴ Jiñaanatapaakiri, ikantziri: "¡Eneas, joshinchagaimi Jesucristo. Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto!" Ari ikatziyanakari Eneas. ³⁵ Ikaatzi nampitawori Lida-ki iijatz'i Sarón-ki, jiñaayitairi ikatziyawaita Eneas, iro ikimisantantanakariri Awinkathariti.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi apaani yotaawo oita Tabita, jiñaaniki Grecia-paantiri jiiatziro "Dorcas". Jiroka tsinani itakotantapiintaka, onishironkatantapiintaki iijatz'i. ³⁷ Okanta apaani kitiijiyiri, omantsiyataki Dorcas, kamaki. Jaayitakiro, ikaawoshiitakiro, jomaryaitapaintziro jinoki opankoki. ³⁸ Okanta janta Jope-ki tii intainapirotz'i oosaiki nampitsi Lida, tsika jariitaka Pedro. Ikanta ikimayakini yotaariiti ari isaikiri Pedro janta, jotyaantaki apiti shirampari inkamantiri, inkantiri: "Pimpokanaki thaankipiroini Jope-ki". ³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta jariitapaaka janta, jaayitanakiri jinoki tsika jomaryaitakiro. Opiyowintapaakari maawoni kamatsiri oimi, iragayapaakani, oñaagapaakiri kithaarintsi oshirikapiintani Dorcas. ⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitowakiro maawoni, ari jotzirowanaka, amanamanaatanaka. Ipoña ipithokashitanaawo kaminkawo, ikantzi: "¡Tabita, pintzina!" Ari okiryaanaa iroori, oñaatziiri Pedro, isaikaki. ⁴¹ Iri thawakotanaintsiri Pedro, jowatziyakiro. Ipoña ikaimayitakiro kamayitatsiri oimi iijatz'i ikaatzi oitishiritaari, jiñaayitakiro añagai. ⁴² Ikanta ikimakoitakiro nampitsiki Jope, oiyiki kimisantanakiriri Pinkathari. ⁴³ Oiyiki kitiijiyiri isaikawaitanaki Pedro nampitsiki, iri isaikimotaki shirampari iitachari Simón "Mishinantsipakori".

¹ Tzimatsi Cesarea-ki shirampari iitachari Cornelio, iriitaki ijiwariti owayiriiti Roma-jatzi jiiitaitziri “Italia-jatziiti”. ² Jirika shirampari pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzi, ari ikaatziri iyyininkamirinkaiti ipinkathatziri Pawa. Ipapiintziri ashironkainkari oiyiki iiriikiiti okantawitaka tii iyyininkatari. Jamanamanaatapiintakari Pawa irirori. ³ Okanta apaani kitiiyyiri, itainkanaki ooryaatsiri, ari jomapokakiri imaninkariti Pawa ityaashita-paakiri isaikaki, jiñaawakiri koñaawoini, ikantapaakiri: “¡Cornelio!” ⁴ Iyokitzi ikantanaka Cornelio, ithaawankakini jospampitanakiri, ikantziri: “¿Pinkathari, iitama pikowakotana-ri?” Ikantanakiri maninkari: “Ikimakimiro Pawa pamanamanaatani, jiñaakimi pin-ishironkatantapiintaki. ⁵ Potyaanti pompiratani nampitsiki Jope jamantyaariri Simón, jiiitaitziri iijatzii Pedro. ⁶ Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaitziri Simón, ‘Mishinantsipakori’ saikathapiyaatzirori inkaari. Iri kamantimini oita pantairi”. ⁷ Ikanta ishitowanai maninkari, ikaimaki Cornelio apiti jotzikatani. Ikaimaki iijatzii jowayiriti, jawintaari irirori, pinkathatasorintsiwaitaniri jinayitatzi jirikaiti. ⁸ Ikamantakiri okaatzii ikan-taitakiriri. Jotyaantakiri Jope-ki.

⁹ Okanta okitiijiyitamanai, jiwiyaaaka tampatzika ooryaatsiri, irootaintsi jariitzimatayaani Jope-ki jotyaantakiri. Ari jatiitanaki irirori Pedro jamanamanaatya jinoki pankotsipankaki. ¹⁰ Ikimaminthatakiro itajyi, ikowaki joya, iro kantacha owakiraa jonkotsiyiitzi joyaari, ari jiñaawiyatakarani. ¹¹ Jiñaakiro ashitaryaanaaka inkiti, jowayiiitakiro kimiwitawori antawo manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki. ¹² Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi oiyiki kantashiwaitachari piratsi, ikaatzii konthayitatsiri kipatsiki, iijatzii tsimiripaini. ¹³ Ikimatzi ñaanatakiriri, ikantaitziri: “Pedro, pintzina, powamairi jirikapaini, poyaaari”. ¹⁴ Ari jakanaki Pedro: “Iiro Pinkathari. Tii nowapiintari naaka jirikapaini ipinkaitziri”. ¹⁵ Japiitaitanaki Pedro jiñaanaatziri, ikantaitziri: “Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari iiroka ‘Ipinkaitziri’ ”. ¹⁶ Mawajatzii apiitaka jiroka. Ipoñaashitika jaayiiitanairo manthakintsimaanka inkitiiki.

¹⁷ Antawo okantzimoshiriwaitanakari Pedro, ikinkishiriwaita oita oiyakaawintachari okaatzii jiñaakiri. Ari jariitayapaakani jotyaantani Cornelio, josampikowintapaakiro ipanko Simón. ¹⁸ Jariitapaakawo pankotsi, ikaimaiyapaakini shintsini josampitantapaaki, ikantzii: “¿Ari jimayiri jaka Simón, jiiitaitziri iijatzii Pedro?” ¹⁹ Ikinkishiritakominthaitziro Pedro jiñaakiri, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Pamini, ariitapaaka mawa shirampari aminaminatimiri. ²⁰ Pinkatziyi, payiiti. Iiro pikisoshiriwaitzi, pintsipatyaari, tima naakataki otyaantakiriri”. ²¹ Ari jayiiitapaaki Pedro, ikantapaakiri shirampariiti: “Naakataki paminaminatzi. ¿Iita pipokantari?” ²² Ikantaiyanakini irirori: “Nopoki jotyaantana Cornelio, ijiwari owayiriiti. Tampatzikashiriri jinatzi, pinkathatasorintsi-waitaniri jinatzi, iri jaapatziyapiintari pijyininkapaini Judá-mirinka. Tima chapinki ipokashitakiri imaninkariti Pawa, ikantakiri: ‘Pikaimakaantiri Pedro, impokantyaari pipankoki, ari pinkimiro inkamantimiri’ ”. ²³ Ikanta Pedro ityaakaanakiri pankotsiki, ari jimagaiyapaakini. Okanta okitiijiyitamanai, jataki Pedro joyaatanakiri pokashitakiriri, ari itsipatanakiri iijatzii Jope-jatzi, “iyikiiti” jinatzi.

²⁴ Okanta pashini kitiiyyiri ariitayakani Cesarea-ki. Ari joyaawintakari Cornelio itsipayitakiri iyyininkamirinkaiti, iijatzii jaapatziyaminthatani ikaimayitakiri irirori. ²⁵ Jariitapaaka Pedro pankotsiki, ishitowashitanakiri Cornelio, jotzirowashitawakari, impinkathatawakirimi. ²⁶ Iro kantacha Pedro jowatziyakiri, ikantziri: “Pinkatziyi, atziri nina-tzi iijatzii naaka, ari nokimitzimi iiroka”. ²⁷ Ikanta jiñaanaatziri Cornelio, ityaakaapaakiri, jiñaapaakitzi oiyiki atziri apatotainchari. ²⁸ Ikantanaki Pedro: “Piyotaiyini iiroka, naakaiti Judá-mirinkaiti tii ishinitaitana nontsipatimi iirokaiiti kaari nojyininkata, tii okantaajaitzi nontyaapankotimi. Iro kantacha owakiraini jiyotaakina Pawa, tii okantzi nonkantayitimi: ‘Nowinkani pinatzi’. ²⁹ Irootaki kaari nojyinikaantanaka nopokanaki pikaimakaantakanina. Iroñaaka nokowi niyoti iita pikaimakaantantanari”.

³⁰ Ikantanaki Cornelio: “Chapinki, aritaki tzimaki 4 kitiiyyiri, ari ikaatajaantaki iroñaaka ooryaatsiri, ithatanaka. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziwintawaita, namanamanaata otsiniriitayakiri, ari ikoñaatzimotakina shirampari, shipakiryaawo okantapaaka iithaari.† ³¹ Ikantapaakina: ‘Cornelio, ikimakimi Pawa pamanamanaatari, ikinkishiri-takiro pinishironkatantapiintaki. ³² Potyaanti nampitsiki Jope amirini Simón, jiiitaitziri iijatzii Pedro. Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaitziri Simón, mishinantsipakori nampita-wori inkaarithapiyaaki’. ³³ Ari notyaantakiri thaankipiroitiini ñaakitimino, pimatakiro pipokanaki thaankipiroitiini. Jirika ipiyotakina Pawa. Incha pinkantanawo ikantakimiri Awinkathariti”.

* 10:3 Kantakotachari jaka “tainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.
 † 10:30 Kantakotachari jaka “ithatanaka”, irootaki ikantayitzi pairani “ooryaatsiri 9”.

³⁴ Ikantanaki Pedro: “Ari niyotziri iroñaaka imapirotatya Pawa tii jimanintanziri atziriiti, ³⁵ jaapatziyayitari pinkathatanairiri, tampsatikashiritatsiri, okantawitaka tsikarika inampiyitawo, kaari nojyinininkawita. ³⁶ Tima jiroka Ñaantsi kinkithatakotziriiri Jesucristo, jatakotaintsiri nojyinininkaki Israel-mirinkaiti, iriitaki Pawa kantakaawori nokinkithatakotantaariri. Iriitaki pinkathariwintaini maawoni, iriitaki saikakaayitaini iijatzii kamiitha. ³⁷ Piyotaiyini iirokaiti okaatzii awisaintsiri noipatsitiki. Tima pikimawointakiro ikinkithatakotakiri pairani Juan-ni okantakota owiininkaantaansi. Irojatzii ipoñaantakariri Galilea-ki, ³⁸ jiñaitakiri Jesús Nazaret-jatzi. Iri Pawa ipakiri ishintsinka iijatzii Itasorinka. Ikinayitanaki irirori inishironkatantayitzi, jowawisaakoyitaki ojyiki piyarishiritatsiri. Iro jimatantakawori jiroka tima Pawa tsipatakariiri. ³⁹ Naakoyitaki ñaayitajaantakiri maawoni jantayitakiri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jowamaitakiri, ipaikakoitakiri. ⁴⁰ Iro kantacha imonkaataka mawa kitijiyiri jañaakagairi Pawa, ikantakaakawo irirori noñaayitairi naakaiti. ⁴¹ Tii joñaagapanaatari maawoni atziri, apa naakaiti, jiyoshiitakiri pairani Pawa jiñaayitairi. Aritaki jafagai, notsipatawaari nowaiyani iijatzii nirawaitaiyini. ⁴² Iriitaki otyaantaiyakinarini nonkamantayitairi atziriiti, nonkantairi: ‘Iri Jesús jowakiri Pawa jiyakawintairi maawoni añaayitatsiri, ikaatzii kamayitaintsiri iijatzii’. ⁴³ Irijatzii Jesús ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Inkaati kimisantairini jirika impairyayitairi, aritaki impiyakotainiri iyaaripironka’”.

⁴⁴ Jiñaawaiminthaitzi Pedro, ari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi maawoni kimisantakiriri ikinkithatzi. ⁴⁵ Iyokitzi jowanakiri ikaatzii oyaatakiriri Pedro, jiñaakiro inampishiriyitantapaakari Tasorintsinkantsi kaari iijyinninkata, okimiwaitakawo isakopiroitayiiirimi,† ⁴⁶ ikimaiyakirini jiñaawaitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi, ithaamintanakari Pawa. ⁴⁷ Ikantanaki Pedro: “¿Kantatsima ompitapithatyaari jowiinkayitya jirikaiti atziri, kimiyitanakairi aakaiti inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi?” ⁴⁸ Ari jotyaaantaki jowiinkaayitiri jirikaiti impairyaitiri Jesucristo. Ipoñaashitaka jirikaiti ikantanakiri Pedro: “Pisaikimowaitanakina”.

11

Ikamantapairiri Pedro kimisantzinkariti Jerusalén-ki

¹ Ipoña ikimaiyakini pashini Otyaantapiroriiti iijatzii iyikiiti nampitawori Judea-ki, ikantaitzi: “Kimiayitairo Iñaani Pawa kaari ajyinninkata, ikimisantayitai irirori”. ² Iro jariiwitaa Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatawairi Judá-mirinka kimisantayitaatsiri.* ³ Ikantawairi: “¿Litama pariitantariri kaari ajyinninkata, patyooyitakiri iijatzii?”† ⁴ Ari ikamantanakiri Pedro tsika okanta opoñaantakariri. Ikantanakiri: ⁵ “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, namana-manaminthata, ari noñaawiyatakari. Noñaaki kimitawitakawori antawoiti manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki, jowayitakoitakiro okinapaakiro inkitiki irojatzii tsika nosaikaki naaka. ⁶ Ari naminapirotanakiro, noñaaki ojyiki katsimari piratsi, noñaaki ikaatzii kamathayitatsiri kipatsiki, ipoña tsimiripaini. ⁷ Ipoña nokimaki ñaanatakinari, ikantana: ‘Pedro, pinkatziyi, powamairi jirikapaini, poyaari’. ⁸ Ari nakanaki: ‘Iiro Pinkathari, tima tii namonkomachiitziiri naaka jirikapaini ipinkaitziri’. ⁹ Japiitaitanakina jiñaanaitana, ikantaitzi: ‘Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari ‘Ipinkaitziri’’. ¹⁰ Mawajatzii apiitaka jiroka. Ipoña jaayiiitanairo inkitiki okaatzii noñaakiri. ¹¹ Ari jari-itayipaakaan mawa shirampari aminaminatanari, jotyaaantaitakiri ipoñaakawo Cesarea-ki. ¹² Jiñaanashiritanakina Tasorintsinkantsi, ikantakina: ‘Poyaatanakiri jirikaiti, iiro pikisoshiriwaitanaki’. Irootaki nimatakiri. Jirika 6 iyikiiti notsipatanakari. Iri notsipatakari notyaapankotakiri shirampari kaari ajyinninkata. ¹³ Ikamantawakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakina: ‘Potyaanti jatatsini nampitsiki Jope nokantya jamantyaariri Simón, jiitatziri iijatzii Pedro. ¹⁴ Iriitaki kamantimironi tsika pinkantya pawisakoshiritantayaari, pintsipataiyaari maawoni piijyinninkamirinkaiti’’. ¹⁵ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri, ari omapokashitakinari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi iriroriiti, iroowaitaki inampishiritantakairi aakaiti owakiraini. ¹⁶ Ari nokinkishiritanakiro ikantakiri pairani Awinkathariti: ‘Imapiro Juan jowiinkaantantawo jiña, iro kantacha ari piñaayitakiro iirokaiti inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi kimiwaitakimi jowiinkaantantayiiirimi’. ¹⁷ Iriitajaantaki Pawa nishironkatankiriri iijatzii iriroriiti ikimitaayitai aakaiti akimisantairi Pinkathari Jesucristo. ¿Litama nonkowantyaari naaka nomaamanitiri Pawa?” ¹⁸ Ikanta ikimaiyawakini iyikiiti

† **10:45** Jirikaiti “oyaatakiriri Pedro”, irijatzii jiitaitatsiri “Totamishitaaniri”.

* **11:2** Kantakotachari jaka

“Judá-mirinka”, irijatzii jiitaitatsiri “Totamishitaaniri”.

† **11:3** Kantakotachari jaka “kaari ajyinninkata”, irijatzii

jiitaitziri “kaari totamishitaaniri”.

nampitawori Jerusalén-ki, tikaatsi inkantaiyanakini. Ithaamintaiyanakarini Pawa, ikan-taiyanakini: “¡Ari okantari! ¡Inishironkatairi Pawa kaari ajyininkata! ¡Kantatsi jowajyaan-tairo iyaaripironka, onkantya jañaashiritantaiyaari!”

Kimisantaatsiri Antioquía-ki

¹⁹ Aritaki jowamaitakiri Esteban, jitaitantanakawori ipatzimaminthaitziri kimisantzinkariiti. Iro ipoñaantanakari ishiyayitanaka kimisantzinkariiti Fenicia-ki, Chipre-ki, Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayitakiri Judá-mirinkaiti tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi, tiimaita ikinkithatakaari kaari ijyininkata. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ari jariitaiyakani Antioquía-ki, kimisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaapaakiri iijatzu kaari ijyininkata, ikinkithatakotakiniri Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Awinkathariti. ²¹ Okantakaapirowaitakari ishintsinka Awinkathariti jirikaiti, jowajyaantakaakiri pashinijatzu atziri jamitashiwaiwitakari. Oyjiki kimisantanaairi Awinkathariti. ²² Ikanta kimisantanaatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri, jotyaantakiri Bernabé Antioquía-ki. ²³ Ikanta jariitaka Bernabé, jiñaapaakiri tsika ikanta Pawa jinishironkatairi jirikaiti, antawoiti ikimoshiritapaaki. Ikaminaapaakiri maawoni joisokiroshiritantayairi Awinkathariti. ²⁴ Tima jirika Bernabé nishironkataniri jinatzu, jawintaashiriprotari Awinkathariti, inampishiriprowaitantari Tasorintsinkantsi. Irootaki ijyikipirotantanakari kimisantanaairi Awinkathariti. ²⁵ Ipoña Bernabé, jataki Tarso-ki jiñiiri Saulo. ²⁶ Ikanta jiñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimowaitakiri jiyotaaniiti apaani osarintsi, jiyotaayitaki oyjiki atziri. Ari jitanakawo Antioquía-ki jiitaitziri “Cristo-wiriiti”.

²⁷ Okanta apaani kitijiyiri, jariitaiyakani Antioquía-ki kamantantaniriiti ipoñaanakawo Jerusalén-ki. ²⁸ Ipoñaashitaka, apaani kamantantaniri iitachari Agabo, ikatziyana japatotaiyani, ikantanaki: “Ari jiñaitaki antawoiti tajyitsi maawoni nampitsiki”. Iri Tasorintsinkantsi ñanashiritakiriri jiyotantakawori. Irootaki monkaatanchari ipinkathariwintantari Claudio. ²⁹ Irootaki ikinkishiritantaiyakarini Antioquía-jatzu inishironkatayairi Judea-jatzu jotyaantiniri iyikiiti ikaatzu jinintakairiri. ³⁰ Iro jimataiyakirini, jowaitakiri Bernabé itsipatakaru Saulo iri aminakaantironi. Jotyaantakiniri antaripiroriiti janta Judea-ki.

12

Jowamaitantakariri Jacobo, ipoña jomontyaitakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthataki kimisantzinkari. ² Ikantakaantaki inthatzinkaitiri Jacobo, iririntzi Juan. ³ Ikanta jiñaakiro Herodes iwitsikimotakari kamiitha Judá-mirinkaiti, joirikakaantakiri iijatzu Pedro. Ari awisayitakiri jiroka joimoshirinkayiita jowantapiintawori tantaponka. ⁴ Ari joirikakaantakiri Pedro, jomontyaakaantakiri. Jowayitaki ikaatzu 16 owayiriiti aamaakowintyaarini. Ikinkishiriritawo Herodes joñaagantirimi atziriitiki jaminakotirimi ikinakaashitakari, onkaatakirika joimoshirinkaitawo kitijiyiri Anankoryaantsi. ⁵ Jomontyaaminthaitziri Pedro, amanamanaataiyachani kimisantzinkariiti japatowintakari Pawa.

Jomishitowaitairi Pedro

⁶ Okanta imonkaatzimatapaka jaantyaariri Herodes jirika Pedro joñaagantiri atziri-itiki. Jimayi Pedro tsiniripaiti josatikakiri apiti owayiri, joojoitantakari apiti ashirotha. Saikayitatsi pashini owayiriiti ityaapiintaitzi jaamaakowintari. ⁷ Ari jomapokashitakari ipokaki imaninkariti Awinkathariti, ikitainkatakotapaakiri. Jotsinkamirikitapaakiri Pedro, jowakiryaaakiri, ikantziri: “¡Pinkatziyi!” Oparyaashiwaitanaka ashirotha joojoitantakariri jakoki. ⁸ Japiitakiri maninkari, ikantziri: “Pinkithaata, pi-zapato-tya”. Ari ikantakiro Pedro. Iikiro ikantatzi maninkari: “Pintyaantyaawo pipiwiryaaakominto, poyaatina”. ⁹ Shitowanaki Pedro joyaatanakiri maninkari. Tii jiyotzi imapirorika okaatzu jantziri maninkari. Okimitzimowaitakari jiñaawiyatyaarimi. ¹⁰ Ikanta jawisanaki apaani aamaakowintariri, jawisanakiri pashini. Iro ishitowimati, jariitapaakawo ashirotsisiri ashitakowontsi, ishiryashiwaitanaka apaniroini. Shitowaiyanakini. Ikanta janiitaki, iro itaponiintanakiyaami, ari jookanairi maninkari apaniroini. ¹¹ Ari ikinkishiritanaka Pedro, ikantanaki: “Ari niyotzi imapirotatya jotyaantakiri Pinkathari imaninkariti, jowawisaakowintaana Herodes-ki, jowawisaakowintaana tsika inkantawaitinami Judá-mirinkaiti”.

¹² Ikanta jiyotanakiro Pedro jiroka, jatanaki opankoki María, inaanati Juan, jiitaitziri iijatzu Marcos, tsika japatotaita jamanamanaataita. ¹³ Kaimapaaki ityaapiintaitzi. Okanta mainawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitakarika. ¹⁴ Ari iyopaantitawairi Pedro

jinatzi, antawoiti okimoshiritanaki, tii ashitaryanaakiniri intyaantapaatyaari, opiyitsinaka inthomaina okamantantzi, okantapaaki: “Pedro jinatzi kaimatsiri”.¹⁵ Ari ikantaitawakiro: “¡Tii pishinkiwintatya!” Iikiro oshintsitatz iroori, okantzi: “Imapirotatya”. Ikantaiyini irirori: “Aamashitya imaninkariti Pedro”.¹⁶ Iikiro ikaimatzi Pedro. Ikanta jashitaryaitakiniri, jiñaatziiri Pedro, jiyokitziitaiyanakini.¹⁷ Ari jowaankanakiro jako Pedro jymairantaityaari. Ipoña ikinkithatakotanakiro tsika ikantakiro Awinkathariti jomishitowantaariri. Iikiro ikantanakitzi Pedro: “Pinkamantiri Jacobo iijatzi pashini iyikiiti”. Ari ishitowanai, jatanaki pashiniki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, ojyiki okantzimoshiriwaitakari aamaakowintariri, tima tii jiyotaiyini tsika ikinaki Pedro.¹⁹ Ikantakaantaki Herodes jaminaminayiitairi, tiimaita jiñiitairi. Irootaki jookoitantanakariri aamaakowintawitakariri, jowamaakaantaitakiri. Ikanta awisaki jiroka, ari ishitowairi Herodes Judea-ki, jataki inampitapaintyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Ari ikantapiintatya Herodes imaamaniiwaitakiri nampitawori Tiro-ki iijatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiritaiyakani imaamanitani jaapatziyaiyaari, tima ari jiyomparitapiintaiyani. Jotyaantaitaki jatashitirini Herodes jaapatziyaiyaari. Ikanta saikapankotziriri Herodes, jawintaapirotoni, iitachari Blasto, jaawakiri kamiitha pokashitakiriri. Ikantakowintakiri Herodes-ki tsikapaiti inkinkithatakaantyaariri.²¹ Monkaatapaaka kiti-ijyiri ikaimakaantakiri Herodes inkinkithatakairi. Ari ityaantanakawo owaniinkat-achari iithaari ikinkithatakantapiintantari, saikapaaki isaikamintoki japatotaiyakani, kinkithatanaki.²² Ari ikaimotaiyirini atziriri, ikantzi: “¡Jirinta ñaawaitaintsiri, Pawa jinatzi, kaari atziri!”²³ Tii okantzimotari Herodes ikimitakanaitakari Pawa ithaamintaitakari. Irootaki omapokantanakari jomantsiyaakiri imaninkariti Awinkathariti, ikiniwaitanaki, kamaki.

²⁴ Iro kantacha, iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Awinkathariti, iikiro ijyikipirotanakitzi kimisantzinkariiti.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaatakiro jantakiro jotyaantantaitakariri Jerusalén-ki, piyaiyaani Antioquia-ki, ari itsipataari Juan jiiitaziri iijatzi Marcos.

13

Jitanakawo ikinkithatakaantzi Bernabé itsipatari Saulo

¹ Tzimatsi kamantantaniriiti janta Antioquia-ki japatotapiintaiyani kimisantzinkariiti, tzimatsi iijatzi yotaantaniriiti. Jirika ikaataiyini: Bernabé, Simón jiiitaziri iijatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén itsipatakari pairani Herodes jantaritaiyakini, iijatzi Saulo.*² Okanta japatowintaiyarini Awinkathariti, itziwintaiyarini, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Powinari Bernabé pintsipataakinari Saulo nantawaitakairi”.³ Ikanta ithonkatakiro jamanamanaataiyakani, itziwintaiyani, jotzimikapatzitotantakari jako, jotyaantaiyakirini.

Ikinkithataiyini Otyaantapirori Chipre-ki

⁴ Ikanta jotyaantani Tasorintsinkantsi, jataiyanakini Seleucia-ki, ari jotitaiyanakani jiyaatiro Chipre-ki.⁵ Aatakoiyapaakani Salamina-ki. Jitapaakawo ikamantantapaakiro iñaani Pawa japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. Ari jiyaatsitanakari iijatzi Juan jimitakowaitiri.⁶ Jaathakiryaaankiro othampijyaaki, irojatz jariiitantakari Pafos-ki. Ari jiñaakiri jyiiripiyaari Judá-mirinka, thiiyinkari jinatzi, jiita Barjesús.⁷ Jirika jyiiripiyaari jaapatziyani jinatzi pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri jinatzi jirika pinkathari, ikaimakaantakiri Bernabé itsipatakari Saulo, ikowatzi inkimiro iñaani Pawa.⁸ Iro kantacha jirika jyiiripiyaari iitachari iñaaniki Grecia-jatzi Elimas, jotzikatzikatiri pinkathari iiro ikimisantanta.⁹ Ikanta Saulo, jiiitaziri iijatzi Pablo, ikimpoyaanakiri jirika, ishintsitakaapirotanakiri Tasorintsinkantsi,¹⁰ ikantanakiri: “¡Thiiyinkari! Kaaripirori pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakiro kamiithari. ¿Iroma powajyaantziro potzikatzikatziro tampatzikatzirotirini Nowinkathariti? ¹¹ Iroñaaka jowasankitaitimi, osamani pinkantya pinkamampotaakiti”. Apathakiro ikantanaka, tii jokichaatanai. Ikowakowawaitzi kathawakotairini.¹² Ikanta jiñaakiro pinkathari awisaintsiri, ikimisantanaki. Iyokitzi jowakiro ikinkithatakoitzi Awinkathariti.

Aritaka Pablo itsipatakari Bernabé Antioquia-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitowanai Pablo janta Pafos-ki itsipayitakari ikaataiyini otitanaka jiyaatiro Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, tii joyaatanairi, piyanaka irirori

* 13:1 Jirika “Herodes”, iriitaki pinkathariwintantatsiri pairani Galilea-ki.

Jerusalén-ki. ¹⁴ Ikanta jariitaka Perge-ki awisanaki pashiniki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta janta, ityagayini japatotapiinta Judá-mirinkaiti kitiiyyiriki jimakoryaantaitari, saikaiyapaakini. ¹⁵ Aritaki ithonkaitakiro jiñaanayiiitziro josankinari Kamantantaniriiti, Ikantakaantaitani iijatz, ikantaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita: “Tyikiiti, kimitaka tzimatsi pinkantari iiroka onkantya inthaamintantayityaari atziriiti”. ¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakowakotanaki imairitantayityaari, ikantanaki: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa!

¹⁷ Iriitaki Pawa iyoshiitakiriri pairani achariniiti, Israel-mirinkaiti. Iriitaki ojyiñaakiriri. Ipoña joñaagantakiro ishintsinka jowawisaakoyitairi Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathawaitakari Pawa otzishimashiki okaatzi 40 osarintsi. Iro kantacha Pawa jamawitakiro ipiyathayitakari. ¹⁹ Ipoña japirotakiri Pawa ikaatzi 7 jyininkamirinkatawakaachari janta Canaán-ki, irootaki jashitakagaariri achariniiti jiroka kipatsi. ²⁰ maawoni jiroka nokinkithatakoyitakimiri awisaki 450 osarintsi okaatzi osamanitaki. Ipoña jowakiniri jiwariiti aminakoyitirini, irojatzi jiwiyaaantapaakawori Samuel-ni, Kamantantaniri. ²¹ Iro kantzimaitacha ikowawitaka apaani iwinkatharipirotyaari. Irootaki Pawa jowantakanariri Saúl-ni, itomi Cis, ijyininkamirinkaiti Benjamín. Iri pinkathariwintakiriri okaatzi 40 osarintsi. ²² Iro kantacha Pawa jaapithairi ipinkathariminto Saúl-ni, ipoyaatanaari David-ni. Tima iri David-ni ikinkithatakotaki pairani Pawa, ikantzi: Jinimotakina noñaakiri David, itomi Isaí, Iriitaki matironi jantiro nokowiri naaka.

²³ Ikanta itzimaki Jesús, icharinimirinkatakari David-ni. Iriitaki ikajyaakaakiri Pawa jotyaaantiri jowawisaakoyitai aakaati Israel-mirinkaiti. ²⁴ Tikiraata impokiita Jesús, ikinkithatakotsitakari Juan-ni, ikantaki: ‘Ontzimatyii pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Pawa’. ²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaatzimatakiro jantawaitani, ikantanaki: ‘¿Piñaajaantakima naakataki jirika? Tii naaka. Aña aatsikitaki nopinkathapirotsitakari naaka, tii okantaajaitzi inkimitakaantina jmpiratani onkantya nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti’.

²⁶ ¡Iyikiiti! ¡Abraham-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa! Aakatajaantaki jotyaaantayitakai jiroka Ñaantsi awisakoyitantaiyaari. ²⁷ Tima ikaatzi nampitawori Jerusalén-ki iijatz ijiwaripaini, tii jiyotaiyawakirini Jesús, jiyakawintaiyakirini. Kaari jiyotantaajaitawakawo, jimonkaatziiro josankinatakoyitakiriri Kamantantaniriiti, okantawita japiipiintawitakawo jiñaanatapiintakiro japatotapiintayini kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²⁸ Ipoña ikowakotakiri Pilato intsitokakaantiri Jesús, okantawitaka tikaantsi inkinaakaashitapaintya irirori. ²⁹ Okanta jimonkaatakiro jantayitakiro okaatzi josankinatakoitakiriri pairani, jowatzikaryaakotakiri ipaikakoitakiri, ikitaitakiri. ³⁰ Iro kantacha Pawa jowiriintairi. ³¹ Ari jitanakawo Jesús joñaagapanaatari ikaatzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzi Jerusalén-ki. Ojyiki okaatzi kitiiyyiri joñaagapanaatari. Iriitajaantaki kinkithatakoyitairiri iroñaaka tsikarikapaini isaikayitzi atziri. ³² Irijatziita nokinkithatakotzimiri iroñaaka iirokaiti, nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi okantakota ikajyaakaakiniriri Pawa achariniiti. ³³ Ari jimonkaatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri, tima jowiriintairi Jesús joñaagayitairi aakaiti, tima ichariniiti anaiyatziini. Irootaki osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi:

Notomi nowimi iiroka.
Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.†

³⁴ Aritaki ikinkithatakotsitakari Pawa jowiriintairi Jesús, iiro oshitziwaitanta iwatha. Ikantaki jiñaawaitaki:

Ari nimonkaatainiri David-ni okaatajaantzi nokajyaakaakiniriri.

³⁵ Tzimatsi pashini Salmo okoñaatakopirotsi jiroka, okantzi:

Iro pishinitziri oshitziwaiti iwatha pitasorintsiti.

³⁶ Imapiro, kaari David-ni onkinkithatakoti jaka, tima jañaakaapaintziri Pawa jirika David-ni, ipoña jimakoryaaki, itsipataari ichariniiti ikitayitaa, ari oshitzitairi iwatha.

³⁷ Irooma iwatha jirika jowiriintairi Pawa, tii jiñiuro oshitziwaiti iwatha irirori. ³⁸ Iyikiiti, ontzimatyii piyoyitai iirokaiti, iri nokinkithatakotzi Jesús, tima iri matairori ipiyakotaimiro piyaaripironka. ³⁹ Iikirorika paakowintatyiiyaawo Ikantakaantani Moisés-ni, iiro ipiyakoitziro piyaaripironka. Irooma aririka pinkimisantanairi Jesús, ari impiyakotaimiro irirori. ⁴⁰ Paamaakowintaiya iirokaiti, pipishitaawokari josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, ikantaki:

⁴¹ Pinkimayini manintzirori tyaaryoori,

Ari piyokitziitapainti, irojatzi pimpiyantayiaari.

† 13:33 Kantakotachari jaka “Salmo”, irojatzi ikantayitsitari iijatz “Salmo 2”. Tima pampithagaantsi inayatzi ikantaitziri Salmo. Ojyiki okaatzi, iro josankinatakiri pairani.

Tima ontzimawitayata paata oitya nantzimotaimiri, Irotzimaita pikimisatiro, intzimawitayata oofaawontimironi”.

⁴² Ikanta ishitowimatanaï Pablo japatotapiintaita, ikowakotaiyakirini kaari ijyininkata, ikantziri: “Pimpiyai pashiniki kitijiyiri jimakoryaantaitari, papiitiro pinkinkithatakainawo jiroka ñaantsi”. ⁴³ Ikanta jiyaataiyaini Judá-mirinkaiti iijatzï kaari ijyininkata japatotaiyani, tziatsi oiyiki oyaatanakiriri Pablo itsipatakari Bernabé. Ari ikaminaathayitakiri onkantya joisokirotantyaawori inishironkayitairi Pawa.

⁴⁴ Okanta ariitaa pashini kitijiyiri jimakoryaantapiintaitari, ipiyotaiyakani oiyiki atziri ikimisantziro iñaani Pawa. ⁴⁵ Iro kantacha jiñaakiri Judá-mirinkaiti ipiyotaiyapaakani atziriiti, ikisashiritaiyanakani, jitanakawo jimaamaniwaitanakiri Pablo, ithainkimawaitanakiri. ⁴⁶ Tii ithaawanaki Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakiri irirori: “Iro kamiithawitachari nitawakimi nonkamantayitimiromi iirokaiti iñaani Pawa, tima Judá-mirinka pinayitzi. Irooma pimanintaiyakironi, iiro piñiïro jañaashiritakaitaimi. Irootaki nonkinkithatakaantyaariri kaari ajyininkata. ⁴⁷ Tima ari okanta jotyaaantakina Nowinkathariti, ikantakina:

Iiroka nowaki pinkitijiyiinkatakotiri kaari pijyininkata, Ari onkantya pinkinkithatakotantaiyaanariri awisakotaantsi. Pothotyïro maawoni kipatsi!”.

⁴⁸ Ikanta ikimaiyawakini kaari ijyininkawita, ikimoshiritaiyanakini, ikantaiyanakini: “Owa kamiithatataitzi iñaani Pinkathari”. Tima ithonka ikimisantaiyanakini ikaatzï jiyoshiitaitakiri jañaashiriyitai. ⁴⁹ Ithonka ikinkithatakoitanakiro iñaani Awinkathariti nampitsipainiki. ⁵⁰ Iro kantacha Judá-mirinkaiti, ikinkithawaitakaaki ñaapiroriiti jiwatakaantatsiri nampitsiki, tsinaniiti pinkathataawo, tsipatapiintawitakariri Judá-mirinkaiti japatotaiyani, jashiminthatakaanakari impatzimaminthariri Pablo itsipatakari Bernabé, jomishitowairi inampitsitiki. ⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotikanairo ipatsikiiti jomishitowairi tii ikimisantaiziri Pawa janta. Ari jawisaiyanakini pashiniki nampitsi Iconio-ki. ⁵² Iro kantacha kimoshiri ikantaiyakani jiyotaaniiti, inampishiripirowaitantanakari Tasorintsinkantsi.

14

Jiyaataki Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ityagaiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakiri, ari ikimisantaiyanakini oiyiki Judá-mirinkaiti ipoña kaari ijyininkata. ² Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi kisoshiriri Judá-mirinka, ikaminaakiri kaari ijyininkata imaamanitiri kimsantakaantapaantsiri. ³ Irootaki, isaikantapaakari osamani janta. Iikiro ikinkithatakotanakitziiri Awinkathariti tii ithaawaiyini. Itasonkawintayitakiri, ari okanta jiyoyiitanti imapirotatya ikinkithatakotziro inishironka Awinkathariti. ⁴ Iro kantacha jimaamanitawakaanaka ikaatzï nampitawori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri Judá-mirinkaiti, tziatsi pashinipaini aapatziyanakariri Otyaantapiroriiti. ⁵ Ipoñaashitaka Judá-mirinkaiti itsipayitakari kaari ijyininkata, ikinkithawaitakaakiri jiwariiti jowasankitaawaititiri impoña intsitokakaantantyaariri mapi. ⁶ Iro kantacha iriroriiti, jiyotaki okaatzï jantaitiri, shiyaka ikinaiyanakini Listra-ki jawisaki irojatzi Derbe-ki, irootaki nampitsiiti saikatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayitanaki iijatzï pashiniki nampitsi okaatzï tzimayitatsiri janta. ⁷ Ari ikinkithayitakiro iijatzï Kamiithari Ñaantsi janta.

Itsitokawiitakari Pablo Listra-ki

⁸ Okanta janta Listra-ki tziatsi shirampari kisopookiri, tii janiwainitzi, tima ari ikantatya owakiraa itzimapaaki. Ari isaikaki jirika shirampari, ⁹ ikimisantziro Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ikimpoyaanakiri shirampari, jiyotakiri owanaa jawintaashiripirowaitaka, kantatsi joshinchagairi. ¹⁰ Jiñaanatanakiri shintsini, ikantanakiri: “iPinkatziyi, pintampatzikatiro piitzi!” Apathakiro jimitaanaki shirampari katziyanaka, aniitanai. ¹¹ Ikanta jiñaaitakiro jantakiri Pablo, ikaimaiyanakini atziriiti iñaaniki Licaonia-jatzi, ikantaiyini: “jJayiitzimotakai pawa joyakari atziriwii!” ¹² Ikimitakaanakiri Bernabé iriimi iwawani iitachari “Júpiter”, iriima Pablo ikimitakaanakiri iriimi iwawani iitachari “Mercurio”, tima iriitaki ñaawaitatsiri. ¹³ Ikanta ijyiripiyariti Júpiter, saikatsiri iyaapapankotiki ipiyotapiintaiyani, jamaki ipirapaini, inchatiyapaini. Itsipayitakari atziriiti ikowawitaiyani impinkathariri Otyaantapiroriiti, jowamainiri ipiraiti, intainiri.* ¹⁴ Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotaki irirori ikowiri jantaiyirini, isagaanakiro iithaari, josatikantanakari atziriiti, ikaimanaki, ¹⁵ ikantzi: “¿litama pantantyaawori jiroka? Atziri ninayitatzï naaka, ari

* 14:13 Kantakotachari jaka “ipirapaini”, iri toro-paini.

nokimitzimi iirokaiiti. Irootaki nopokantakari nonkamantayitaimi powajyaantayitairo pamitashitapiintakari. Ontzimatyii pinkimisantairi Pawa Kañaanitaisiri, witsikakiriri inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzii maawoni tzimayitantawori. ¹⁶ Irijatzii shiniyitakiriri pairani pichariniiti jantapiintayitantakawori inintashiyitari iriroriiti. ¹⁷ Iro kantzimaitacha tii jimanapithapitrotziri iiro jiyotantaajaita añaatsi irirori. Tima iri Pawa nishironkatapiintakari aakaiti, jowaryiuro inkani, okithokitantayitari awankiripaini, iri payitairori maawoni owayitari, ari okanta akimoshiriyitantari”. ¹⁸ Okantawitaka ikantayiwitakari atziriiti jiroka, ojiyiki opomirintsitaka jowajyaantakaantayairiri jowamainiri ipirapaini intainiri.

¹⁹ Ari jariitayapaakani Judá-mirinka poñainchari Antioquia-ki iijatzii Iconio-ki. Ikaminaayitapaakiri atziriiti. Irootaki itsitokantawitakariri Pablo. Jimoshikanakiri jookakiri nampitsithapiki, jiñaajaantaki aritaki jowamaakiri. ²⁰ Ipoña jiyotaaniiti Pablo japatowintapaakari, ari ipiriintanaari iijatzii ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitiijiyitamanaki jataki Derbe-ki itsipatanaari Bernabé. ²¹ Ikanta ikamantantapaakiro Kamiithari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikimisantakaaki ojiyiki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaawo Lистра-ki, Iconio-ki irojatzii Antioquia-ki. ²² Ari ikinkithatakaayitanairi jiyotaaniiti, ikaminaayitanairi onkantya joisokiroiyitantayairiri jawintaashiritanakari, ikantayitzi: “Ontzimatyii añaairo ankimaatsiwayitayairi antyaantayairi ipinkathariwintantai Pawa”. ²³ Jowanaki antaripiroriiti jiwatirini kimisanzinkariiti japatotapiintayani. Ipoña jamanamanaatakowintakari, itziwintayitakari, ikantapiintaki: “Nowinkathariti, paamaakowintayiaari jirikaiti awintaayitanaimiri”.

Piyaa janta Antioquia-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikinapairo Pablo janta Pisia-ki, irojatzii Panfilia-ki. ²⁵ Ikinkithatakaantanaki janta Perge-ki, ipoña jawisanaki irojatzii janta Atalia-ki. ²⁶ Ari jotitanaa irojatzii Antioquia-ki, tsika jowaitakiri pairani jiyaatantayairi inkamantantiro inishironkatantai Pawa. Irootaki jimonkaatakiri jantayitakiro. ²⁷ Ikanta jariitaa Antioquia-ki, japatoyitapairi kimisanzinkariiti, ikamantapai okaatzi jantakaayitakiriri Pawa, tsika ikanta Awinkathariti jawintaashiritakayitairi kaari ijiyinkata. ²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayitapaari jiyotaaniiti.

15

Japatoyiita Jerusalén-ki

¹ Ipoña jariitaka Antioquia-ki, shirampariiti ipoñaayitakawo Judea-ki, jiyotaantayitapaaki, ikantantapaaki: “Iyikiiti, iirorika pimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni, pintomishitaanitaiya, iiro pawisakoshiriyitai”. ² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé owanaa jiñaanaminthatakiri jirikaiti ariitapainchari. Irootaki ikowayitantakari jotyaaantairi Pablo, Bernabé ipoña pashinipaini, jiyaati Jerusalén-ki jiñiiri Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti, inkinkithawaitakotiro kantainchari. ³ Ipoña jotyaaantakiri ikinanaki Fenicia-ki irojatzii Samaria-ki, ikamantantayitanaki tsika ikantayitaa ikimisantayitai kaari ijiyinkata. Ikimoshiritayanakini iyikiiti ikimawaki. ⁴ Ipoña jariitayakani Jerusalén-ki. Kamiitha jaawakiri kimisanzinkariiti, Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti. Ikamantapaakiri jantakaayitakiriri Pawa. ⁵ Iro kantacha kiyopayipaini Fariseo kimisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriiti, ikantanaki: “Tkaatzi kimisantayitaatsiri kaari ajyinkata, okowapirotatya jimonkaayitairo Ikantakaantani Moisés-ni, intomishitaanitaiya”.

⁶ Ari japatotayakani Otyaantapiroriiti itsipayitakari antaripiroriiti jiñaanatakotziro tsika okantakota jiroka. ⁷ Ikanta osamanitaki jiñaanatawakaawintakawo, ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Iyikiiti, pinkinkishiritayirroni iirokaiti tzimatsi jantzimoyitakairi Pawa pairani. Jotyaaantakina naaka nokinkithatakaayitairi Kamiithari Ñaantsi kaari ajyinkata, ari okanta ikimisantantayairi iriroriiti. ⁸ Tima Pawa jiyotziri ishiriki, ari joñaagayitairo ikowi irirori inampishiritantayairi Tasorintsinkantsi kaari ajyinkata ikimitayitakai pairani aakaiti. ⁹ Tima jaapatziyayitairi Pawa jirikaiti ikimitakai iijatzii aakaiti, joiintashiriyitairi jawintaashiritairi. ¹⁰ ¿Kamiithatsima piñaantawaitayairi Pawa? ¿Litama piñaanatakaantayairi jiyotaani? Tima pishintsiwintawaitakiri jimonkaatiro kaari aawiyajaitzi aakaiti, kaari jaawiyajaitzi achariniiti. ¹¹ Irootaki inishironka Awinkathariti Jesús owawisaakoshiriyitairi aakaiti. Ari inkimitsitayairi iijatzii iriroriiti”.

¹² Ari jimairitayanakini maawoni, ikimisantanakiri Bernabé itsipatakari Pablo ikinkithatakotziro jantakaayitakiriri Pawa pashinijatziki atziriiti, itasonkawintakaayitakiri. ¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantantaki, ikantanaki Jacobo: “Iyikiiti, pinkimisantawakina: ¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pawa jitantanakawori jiyoshiiyitaki pashinijatzii atziriiti, inkimisantantayairiri, impairyayitairi. ¹⁵ Ari imonkaatari josankinatakotakiri pairani Kamantantaniriiti, ikantaki:

¹⁶ Aririka onkaatapaaki jiroka, ari nompipi.

Nowatziyairo ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinityaari inkimitaiyaari ikanta irirori nopinkatharitaakiri.

¹⁷ Jaminaminataina pashinijatzi atziri, inkantayitaina: ‘Nowinkathariti’.

Ari onkantaya nashitantaiyaariri kaari pijyininkata, impairyaayitaina.

¹⁸ Ari ikantaki jiñaawaitaki Awinkathariti, oñaagantzirori ikinkishiritsitakari owakiraini jitantanakawori.

¹⁹ Irootaki nonkantantyaari naaka, iiro okantzi añaakaawaitiri kaari ajyininkata ikaatzi kimisantayitairiri Pawa. ²⁰ Apa otyaantiniri osankinarintsi ashintsiwintiri iiro jowayitanti wathatsi jashitakaayitariri iwawaniwaitashitari, iiro jimayimpiriwaiyitanta, iiro jowakoyitantawo iriraani piratsipaini. ²¹ Tima irooyitaki josankinari Moisés-ni ikinkithatakotapiintaitziri tsikarikapaini japatotapiinta Judá-mirinka kitiiyiriki jimakoryaantairi. Irootaki jitanakari pairani. Irootaki jowajyaantantyaawori jirokapaini iiro ikantzimoshiritakaantari ajyininkapaini”.

²² Ikanta Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti, kimisanzinkariiti, jowaki jotyaantiri Antioquia-ki intsipatyaari Pablo iijatzi Bernabé. Jirika ikaatzi jowakiri: Judas jiiitaitziri iijatzi Barsabás, ipoñaapaaka Silas. Iriiyitaki jiwatakaayitirini iyikiiti janta. ²³ Iriiyitaki aanakironi osankinarintsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyikiiti, naakaiti Otyaantapiroriiti, antaripiroriiti. Niwithataiyimini irokaiti kaari nojyininkamirinkata nampiyitawori Antioquia, Siria, ipoña Cilicia-ki. ²⁴ Niyotaiyakini tzimatsi poñaayitanainchari jaka, iri oñaashirinkakimiri janta, ikowi pimonkaayitairo Ikantakaantairi, pintomishitaanaitaia. Kaari notyaantani naakaiti. ²⁵ Irootaki nokinkithawaitantari jaka, nowaki akaatayirini, jiyaatantyaari jiiñimi intsipatanatyaari itakokitani Pablo intsipatanatyaari Bernabé. ²⁶ Iriiyitaki atsiipiwintakariri Awinkathariti Jesucristo. ²⁷ Jirika notyaantakimiri iroñaaka: Judas intsipatakari Silas. Iriitaki kinkithawaitakaapaakimini janta inkamantapaakimiro maawoni jiroka. ²⁸ Tii okantzi noñaakaawaitimi irokaiti, tima iro kamiithatzi motakiriri Tasorintsinkantsi, iijatzi naakaiti. Apa pimayitanairo kowajaantachari. Jiroka: ²⁹ Iiro powayitari wathatsi jashitakaitariri iwawantashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi. Aririka pimonkaayitanakiro jiroka, kamiithataki. Ari okaatzi”.

³⁰ Ikanta jotyaantaitakiri, jataki Antioquia-ki. Ari japatotapaakiri kimisanzinkariiti, ipapaakiri osankinarintsi. ³¹ Ikanta jiñaanatawakiro, ikimoshiripirotaiyanakini. ³² Tima kamantantari jinayitzi Judas ipoña Silas, ithaamintakaapaakari iyikiiti joisokirotyaari Pawa, ikinkithawaitakaapaakiri. ³³ Okanta osamanitaki isaikimowaitakiri kamiitha, jotyaantairi ipoñaakawo pairani. ³⁴ Iro kantacha Silas okamiithatzi motakiri irirori isaikanaki. ³⁵ Iijatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzi isaikanaki iriroriiti Antioquia-ki, itsipayitakari ojyiki pashinipaini, iikiro jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaani Awinkathariti.

Jookawintairi Pablo jirika Bernabé, japiitakiro jiyaatzi ikinkithatzi

³⁶ Ikanta osamanitaki, ikantairi Pablo jirika Bernabé: “Thami apiitiro ariityaari inampiitiki iyikiiti tsika akamantantakiro iñaani Awinkathariti. Aminairi tsika ikantayitaka”. ³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé jaanakirimi Juan, jiiitaitziri iijatzi Marcos. ³⁸ Iro kantacha tii inimotziri Pablo jaanairi, tima Marcos jookawintakiri pairani Panfilia-ki, tii jothotyiro intsipatyaari ikinayitaki ikinkithatakaantzi. ³⁹ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani. Aripaiti jookawintawakaanaka. Jaanakiri Bernabé jirika Marcos, otitanaka ikinanaki Chipre-ki. ⁴⁰ Iriima Pablo, jaanakiri Silas. Ipoña jamananaatakotawakari iyikiiti, ikantayini: “Nowinkathariti, nawintaimi iiroka, aritaki pinishironkatakiri jirika”. Ari jiyaataiyanakini. ⁴¹ Ikanta ikinanaki Siria-ki, Cilicia-ki, jominthashiritakaayitairi ikaatzi kimisantayitaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo iijatzi Silas

¹ Ikanta jariitaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jariitantakari Listra-ki. Ari jiñaaki jiyotaani Awinkathariti jiita Timoteo, otomi Judá-mirinka kimisantatsiri, Grecia-paantiri jinatzi iwaapatiriri. ² Ikanta jirika Timoteo kamiitha ikinkithatakotayirini kimisanzinkariiti nampitawori Listra-ki iijatzi Iconio-ki. ³ Ari ikowakiri Pablo intsipatyaari Timoteo. Iro kantacha jitawakari itomishitaanitakiri iiro ikisawaitanta Judá-mirinkaiti nampitawori janta, tima jiyotaiyini maawoni Grecia-paantiri jinatzi iwaapatiriri Timoteo. ⁴ Ikanta ikinayitanaki nampitsiitiki, ikamantayitanakiri kimisanzinkariiti jimonkaayitairo josankinatakiri pairani Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti janta

Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ityaaryooyitantanakari kimisantzinkariiti jawintaayitanaka, iikiro jiyaaatanakitzi kitiiyiriki ijyikipirotanaki.

Jomishimpiyaakiri Pablo Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo joshinampantanakiro Frigia iijatzi Galacia, tima tii ishinitairi Tasorintsinkantsi inkinkithatakaanti janta Asia-ki. ⁷ Irojatzji jaritantanakari Misia-ki. Ari ikinkishiriwitakari jiyaaatiro Bitinia-ki, iro kantacha tii ishinitairi Itasorinka Jesús. ⁸ Awisanaki janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas. ⁹ Ari janta imishiwaitakiri Pablo tsiniripaitiki, imishitaki Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pariitina nonampiki, pinishironkayitaina naakaiti”. ¹⁰ Ikanta imishiwaitaki Pablo, ari niwitsikaiyanakani niyaataiyini Macedonia-ki, tima niyotanaki iri Pawa kaimashiritakinari janta nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi.

Jomontyaitakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notitaiyanakani Troas-ki, apatziro nowanakiro niyaatiro Samotracia-ki. Okanta okitiiyitamanakani irojatzji naatakotanapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Opoña nawisanaki irojatzji Filipos-ki, jinampiyitawo poñaayitainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi natzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikawaitapaakiri janta. ¹³ Okanta kitiiyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti, niyaataki jiñaathapiyaaki, tima nokinkishiritaiyakani ari jamanamanaatapiintaiyani. Ari noñaapaaki tsinani apatotaiyakani, nosaikaiyapaakini nokinkithatakotziniro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Okanta tsinani apatotaichari oita Lidia, opoñaawo iroori nampitsiki Tiatura. Opoki iyompariwaita manthakintsi pitzirishimawoyitatsiri. Tima opinkathatapiintakiri Pawa jiroka tsinani, okimaminthatakiri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiritakaanakawo Awinkathariti. ¹⁵ Owiinkaataka, otsipatakari ikaatzji saikapankotzirori. Ipoñaashita okantaiyanakinani: “Piyotzirika iirokaiti notyaaryoowintari Awinkathariti, pimpokaiyini pimayi nopankoki”. Ari nimataiyakironi, tima irootaki shintsiwintakinari.

¹⁶ Opoñaashitaka apaani kitiiyiri, niyaataiyini namanamanaatya, notonkiyotaka mainawo ompirataawo. Piyarishiritatsiri, jiyotakaayitziro iitarika awijyimotirini atziri. Irootaki ipinaitantariri oiyiki ompiratawori. ¹⁷ Jiroka mainawo itanakawo oyaatanakiri Pablo, oyaataiyananakani iijatzi naakaiti, okantzi okaimi: “¡Jirika shirampariiti jompiratani jinatzji Pawa Jinokijatzji, iriitaki kamantimironi pawisakoshiritantaiyaari!” ¹⁸ Ari okantapiintatya jiroka kitiiyiriki, irojatzji owatsimashiritantakariri Pablo, ipithokashitanakawo, jiñaanatanakiri piyari aagashiritakirori, ikantziri: “Piyaapithatairo mainawo, iri Jesucristo matakaimironi nopaiyaakiri”. Apathakiro ikantanaka piyari jiyapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaakiro ompiratawori, jiyotanaki iiro jaantaawo oiyiki kiriiki. Joirikakiri Pablo itsipataakiri Silas, jaanakiri jiwariitiki, irojatzji janta ipiyowintantapiintaita. ²⁰ Ikantapaakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Jirikaiti Judá-mirinka jinatzji. Ichapishiryaayitakiri atziriiti jaka anampiki, ²¹ jiyotaayitakiri kaari ashiniyitzi jantaitiro, tima aakaiti ijininkamirinkaiti Roma-jatzji”. ²² Ari ipithokashitaitanakari Pablo itsipatakari Silas, ikantaki pinkathariiti aminakotantaniri: “Paatonkoryaayitiri, pimpajawaitiri”. ²³ Aritaki ipajawaitakiri oiyiki, jomontyaaakaantakari. Ikantanaki: “Paamaakowintapirotyaari”. ²⁴ Ikimaki aamaakowintantaniri ikantaitakiri, jomontyaaapirotakiri inthomainta, jawitsinaakiitantakariri inchakota.

²⁵ Okanta niyankiiti tsiniripaiti, jamanamanaata ipoña ipampithagayini Pablo itsipatakari Silas, kimaiyatsini pashini omontyaari. ²⁶ Omapokashitanaka ontziñaanaka, iiwokapaakiro jomontyaitakiri. Apathakiro ashitaryaayitanaka ashitakowontsi, ishiryakowaitashitanaka omontyaari ithatakowiitantakariri ashirotha. ²⁷ Ipoña ikakitanakari aamaakowintantaniri, jiñaatziro ashitaryaaka jomontyaaawitakari, ari jinoshikanakiro jowathaminto ikowi josataiya, jiñaajaantaki shiyayitaka omontyaariiti. ²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimotanakiri, ikantziri: “¡Iiro powashironkaawaitashita, iinitatsi nosaikaiyini maawoni jaka!” ²⁹ Ipoñaashitaka jirika aamaakowintantaniri ikaimakaantaki ootamintotsi, ishiyapirotanakitya ityaapaaki, okawaitanaka ithaawanaki, jotzirowashitapaakari Pablo itsipatakari Silas. ³⁰ Ipoña jomishitowanakiri, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿litama nantiri naaka nawisakoshiritantaiyaari?” ³¹ Ikantanakiri irirori: “Pinkimisantairi Pinkathari Jesús, aritaki pawisakoshiritai iiroka iijatzi ikaatzji saikapankotzimiri”. ³² Ikinkithatakotanakiniri tsika ikantakota Awinkathariti iijatzi ikaatzji saikapankotakiriri. ³³ Ipoñaashitaka iinta oniyankiitzi tsiniriri jirika aamaakotantaniri ikiwanakiniri jaawiyaitakiri ipajaitakiri. Ipoña jowiinkaayitaka jirika itsipatakari ijininkamirinkatari. ³⁴ Ari jaanakiri ipankoki, ipapaakiri jowanawo. Kimoshiri ikantanaka jirika ikimisantairi Pawa itsipayitaari ikaatzji saikapankotakiriri.

³⁵ Okanta okitiijiyitamanai, jirikaiti pinkathari aminakotantaniri ikaimakaantakiri kim-poyaakotaniri, ikantakiri: “Pomishitowakaantairi jirikaiti”. ³⁶ Ikanta aamaakotantaniri, ikantakiri Pablo: “Ikantakaantakina pinkathari nomishitowayitaimi. Kantatsi iroñaaka piyaayitai kamiitha”. ³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanaki irirori: “Josankinatokotakaantani Roma-jatzi ninatzi naaka, iro kantacha ipajawaitakina japatotapiintaita, tii jaminawakiro tzimatsirika nokinakaashitani. Jomontyaakaantakina. ¿Iroñaakama ikowi jimanakaina jomishitowayitaina? ¡Tii nokowiro! Pinkantiri impokanaki irirori jomishitowayitaina”. ³⁸ Ikanta jirika aamaakotantaniri, ikamantakiri pinkathari. Ikimawaki josankinatokotani jinatzi Roma-jatzi, antawoitii ithaawaiyanakini. ³⁹ Jatanaki pinkathariiti, ikantapaakiri Pablo itsipatakari Silas: “Pimpiyakotina nowasankitakaantawaitakimi”. Ari jomishitowakaantairi, ikantawairi: “Piyaataiyaami”. ⁴⁰ Ari jiyaataiyaini opankoki Lidia. Ikinkithatakaayitanairi kimisantzinkariiti, ithaamintashiritakaayitanairi, jataiyaini.

17

Imaamaniitanki Tesalónica-ki

¹ Ikanta jariitantayita Pablo itsipatakari Silas ikinayitanaki Anfiipolis-ki, Apolonia-ki irojatzii jariitantakari Tesalónica-ki, otzimi janta japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ² Tima iro jamitapiintakari Pablo aririka jariitya pashiniki nampitsi, ityaapiintzi tsikarika japatotapiinta Judá-mirinkaiti, ikinkithatzi. Irootaki jimatapaakiri iroñaaka. Ipoña japi-itairo pashiniki kitiijyiri jimakoryaantaitari, japiitairo iijatzi. Ari jiñaanaminthatapiintakiri Judá-mirinka. ³ Jookoyitatziiiniri Osankinarintsipirori tsika ikinkithatakota Cristo inkami-motanti, impoñaashitaiya jañagai iijatzi. Ikantayitzi: “Jirika Jesús nokinkithatakotakimiri, iriitaki Cristo”. ⁴ Ari ikimisantanaki tsika ikaatzi Judá-mirinka, itsipatanakari Pablo iijatzi Silas. Ikimisantaianakini iijatzi ojyiki Grecia-paantiri pinkathatasorintsitaniri, ari okim-itsitakari iijatzi pinkathataawo tsinaniiti. ⁵ Iro kantacha Judá-mirinkaiti kaari kimisantatsini, tii inimoshiritanakiri. Japatotaki kaaripiroshiririiti. Jotyaantakiri imaamanitanti nampitsiki. Imaamanipankotakiri iijatzi Jasón, jaminaminatzi Pablo itsipatakari Silas. ⁶ Tii jiñaashitari janta, jinoshikanakiri Jasón itsipatanakiri pashini kimisantzinkariiti, jaanakiri isaiki jiwatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakini: “¡Tzimatsi shirampariiti ochapishiryaaantaisiri nampitsiitiki, pokaki iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón oosaikawakiriri ipankoki! Ithainkayitakiro jirikaiti ikantakaantani pinkatharitsiri Roma-ki, ikantaiyakini: ‘Tzimatsi pashini pinkathari, jiita Jesús’”. ⁸ Ikanta ikimaiyawakironi jiroka, tii inimotaiyanakirini atziriri iijatzi jiwariiti. ⁹ Ikwokoitakiri Jasón impinawintya itsipayitakari pashinipaini, ari onkanta impakaantaiyaariri.

Jatani Pablo itsipatanakari Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kimisantzinkariiti, jotyaantairi tsiniripaiti Pablo itsipatanakari Silas, jiyaatai Berea-ki. Ikanta jariitaiyakani janta, jataiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka. ¹¹ Jirikaiti Judá-mirinka, nishironkatantaniri jinaiyatziini tii ikimitari Tesalónica-jatzi, kamiitha ikimisantawakiro ñaantsi. Jaakowintanakawo kitiijyiriki jiñaananakiro Osankinarintsipirori jiñaantyaawori imapirotatyaarika ikamantaitziriri. ¹² Ojyiki Judá-mirinkaiti kimisantanaintsiri, ari ikimitsitakari iijatzi Grecia-paantiri pinkathataari, iijatzi tsinaniiti. ¹³ Iro kantacha Judá-mirinkaiti nampitawori Tesalónica-ki, ikimakatokiri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakini, imaamaninthawaitapaakiri atziriri. ¹⁴ Iro kantacha kimisantzinkariiti jaanakiri Pablo inkaarinthapiyaaki. Iriima Silas itsipatakari Timoteo ari isaikanaki irirori. ¹⁵ Ipoña jawisakagaitanakiri Pablo irojatzii jariitantakari Atenas-ki. Ikanta ipiyaiyaani Berea-ki, ikantapairi Silas itsipatakari Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thaankipiroini”.

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo jonyaawintari Atenas-ki Silas itsipatakari Timoteo, ojyiki oñaashirinkakiri jiñaayitzi Atenas-jatzi jamanamanaatari ojyakaantsipaini.* ¹⁷ Irootaki ikinkithawaitakaantakari Judá-mirinkaiti, iijatzi pashinipaini pinkathatasorintsitaniri janta japatotapiintaiyani. Ojyiki ikinkithawaitakaapiintaki iijatzi kitiijyiriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriri janta nampitsiki. ¹⁸ Jiñaanaminthayitzi iijatzi yotaniiriiti janta nampitsiki. Tzimatsi kantayitatsiri: “¿Jitamachiitaka ikinkithatakotziri jirika kiñaaniri?” Ikantaiyini pashini: “Kimitaka ikinkithatakotatziiri pashinitatsiri pawa”. Iro ikantayitantakari

* **17:16** Jiroka nampitsi Atenas otzinkami inatzi nampitsi, ari jinampitawori ojyiki yotaniiriiti Grecia-jatzi.

tima Pablo ikamantantatziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, jañaantaari ijatzi.[†] ¹⁹ Ipoña jomiyaanakiri otzishiki iitachari “Areópago”, tsika japatotapiintaiyani. Josampitakiri: “Incha pinkinkithatakotinawo owakiraatatsiri piyotaantziri jaka non-ampiki. ²⁰ Tima pikinkithatakotakinawo kaari nokimapiintzi. Nokowaiyini niyoti iita kantakotachari”. ²¹ (Tima okaatzi itzimawintziri Atenas-jatziiti itsipatakari ariitinkariiti janta, ikimisantayitziro owakiraatatsiri ñaantsi, jowawisaimaityaawo.)

²² Ikatziyanaaka Pablo ipiyowintaitakari, ikantanaki: “Atenas-jatziiti, noñaakimi naaka, tzimatsi oyyiki piwawaniyitari, pamanamanaatashitapiintari. ²³ Nokinayitzi pinampiki, noñaayitakiro pitaapiriminto. Tzimatsi apaani osankinataka, okantzi: ‘PAWA KAAARI JIYOYIITZI’. Irijatzita nokinkithatakotzimiri naaka. ²⁴ Iri witsikakirori kipatsi maawoni tzimantayitawori, irijatzi Pinkathariwintziri inkiti iijatzi kipatsi. Tii isaikantawo tasorintsipanko jiwitsikani atziriiti. ²⁵ Tii ikowiro irirori jiwitsikaitiniri tsikarika oitya. Tima iriitaki añaakaayitairi maawoni aakaiti, irijatzi añaakatakaayitairi, ipayitairo maawoni tsikarika oitarika. ²⁶ Iriitaki witsikakiriri itawori shirampari, jogyiñaakiri, itzimpoookakiri inampiantyaawori maawoni kipatsiki. Ikinkishiritsitaka tsika onkaati osamaniti jinampitaiyaawo tsikarikapaini. ²⁷ Iro jantantakawori jiroka, onkantya jaminainaityaariri. Kimiwaitaka ipampipampiwaitayitziimi jaminainaitziri. Ari jiñiiri. Tima tii intaina isaiki Pawa ari itsipayitai maawoni aakaiti. ²⁸ Iriitaki añaakaayitairi iroñaaka, jiyiwatakaayitai, iri tizimakaayitairi. Irojatziki ikantsitakari piyinininkaiti iiroka, kinkitharyaantzi, ikantaki: ‘Jashiyitai Pawa’. ²⁹ Tima jashiyitai Pawa, tii okantzi ankinkishiritakowaityaari ikimitatyaari oyyakaantsi jiwitsikani atziriiti, jiwitsikayitzi oro, kiri-iki, mapi. ³⁰ Tima pairani oyyiki jamawitakiro Pawa okaatzi jantashiwaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha ikantayitairi maawoni tsikarika inampiyitawo, ikantairi: ‘Powajyaantairo kaaripirori pamitashiyitari’. ³¹ Tima Pawa jiyoshiitaki apaani shirampari, iriitaki jotyaaantairi jaminakoyitairo okaatzi antayitakiri. Aritaki jiyotajaantakiro irirori Pawa tsikapaitirika jimatairo. Tima joñaagantakiri shirampari jowiriintairi ikamawitaka”.

³² Ikanta ikimawaki ikinkithatakotakiri kaminkari ipiriintaa, ishirontaminthanakari. Tzimatsi pashini kantanakiriri: “Ari apiitiro paata nonkimimi pinkinkithatakotiro jiroka”. ³³ Jiyaaipithatanairi Pablo. ³⁴ Iro kantacha jyaatanakiri tsikarika ikaatzi, kimisantai irirori. Jirika ikaatzi kimisantaatsiri: Dionisio, irijatzi apaani tsipawitariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Opoñaapaaka tsinani iitachari Dámaris, tzimayitatsi pashini.

18

Ariitaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, ishitowanaki Pablo Atenas-ki, jataki Corinto-ki. ² Ari jiñaakiri Judá-mirinka iitachari Aquila, Ponto-jatzi jinatzi jirika. Owakiraa jariitaka Aquila itsipatakawo iina Priscila ipoñaakawo Italia-ki, tima pinkathari Claudio ikantakaantaki janta Roma-ki ishitowayitai maawoni Judá-mirinkaiti. Jataki Pablo jariitara Aquila. ³ Ari isaikapaaki Pablo intsipatyaari. Tima okaatzi jantawaititakari jirika, ishirikayitziro tontamawotatsiri manthakintsi, ipankoitawo. Irojatziki jantawaititsiri pairani Pablo irirori. ⁴ Ari ikantapiintatya Pablo jiyaaatzi japatotapiintaita kitijiyiriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayitaki inkitsirinkantyaariri Judá-mirinkaiti inkimisantakaayitairi, iijatzi Grecia-paantiri.

⁵ Ikanta Silas itsipatakari Timoteo ariitaiyapaakani ipoñaagaawo Macedonia-ki. Ari jaakowintanakawo Pablo ikinkithatakaantanaaki. Ikantakiri Judá-mirinkaiti: “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”. ⁶ Iro kantacha tii inimotziri Judá-mirinkaiti, ikisaniintanaka, ikawiyawaitanakiri. Ari jotikanairo iithaari Pablo jiyotaitantyaari tii ikimisantayitaini, ikantanakiri: “Irokayitaki kantashityaawoni pimpiyashitantyaari, tii naaka kantashityaawoni. Iroñaaka nompithokashityaari kaari ajyininkata”. ⁷ Shitowanaki japatotapiintaita. Jataki ipankoki atziri iitachari Justo, pinkathatasorintsitaniri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ⁸ Ikanta Crispo, jiwatatsiri japatotapiinta Judá-mirinka, ikimisantanakiri Awinkathariti, ari ikimitaakiro iijatzi ikaatzi saikapankotziri. Iijatzi ikimitanakari oyyiki Corinto-jatzi, ikimayitakiro ñaantsi, kimisantayitanaki, jowinkaayitakiri. ⁹ Ikanta Pablo, jomishimpiaakiri Awinkathariti tsiniripaiti, ikantakiri: “Tiro pithaawi. Piyaatakaairo pinkamantantiro ñaantsi jaka, iiro pimairitzi”. ¹⁰ “Tima ari

† **17:18** Jiitaitziri jaka “yotaniiriiti”, iriitayitaki kimsantzirori jiyotaantziri iitachari “Epicuro”, ikantzi: “Iro kowapirotachari ankimoshiriwaiti”. Tzimatsi iijatzi pashini jiitaitziri jaka “yotaniiriiti”, jiita “Stoa-jatziiti”. Ikimisantayirroni iriroriiti okaatzi jiyotaantziri pairani iitachari “Zenón”, ikantaki: “Ontzimatyiti añaakopirotanitya”. Iro jiitaitantari “Stoa-jatziiti”, tima japatotapiintaiyani jiitaitziro iñaaniki iriroriiti “Stoa”, owaankiityaani inatzi, pothopooki ikantayitziro.

notsipatzimi naaka, iiro jowatsinawaitaitzimi jaka, tima tzimatsi ojjyiki nashiyitaari naaka jaka nampitsiki”.¹¹ Iro isaikantanakari Pablo Corinto-ki, awisanaki apaani osarintsi niyankitapai pashini. Jiyotaantayitziro iñaani Pawa.

¹² Okanta ijywatantari Galión janta Acaya-ki, jitanakawo Judá-mirinkaiti imaamani-tanakari Pablo. Ipoña jaanakiri janta jiwariki. ¹³ Ikantapaakiri: “Jirika shirampari ikinaaashitakawo jiyotaayitziro atziriiti ipinkathairi Pawa, ipiyathatakawo ikantakaan-taitziri”. ¹⁴ Iro jiñaawaitanakimi Pablo, ikantanaki Galión jiñaamatanakari Judá-mirinkaiti: “Iroorika pikinkithatakotzi ikinakaashitakari jirika shirampari, itsitokantaki, aritaki nonkimakimi pinkantayitina. ¹⁵ Aña pikantawakaawintashitawo piñaawaiminthashitari, pipairyaaminthawaitashitari, piitashiwaitari: ‘Ikantakaanaitani’. Piyotaiyironi iirokaiti tsika pinkantiro, tii nomiraawintawaitawo naaka”. ¹⁶ Jomishitowaiyakirini. ¹⁷ Ikanta Grecia-paantiri, joirikanakiri iitachari Sóstenes, iri jiwatsitacha japatotapiinta Judá-mirinka. Ipajawaitanakiri. Iro kantzimaitachari Galión, tii jimatzimaitawo irirori.

¹⁸ Ojjyiki kitiiyiri isaikawaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ari jiyataai itsipatanawo Priscila iijatzi Aquila, jiyaaantari Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tikira jotitanaata, jamitanakiro iishi, ari jimonkaatziro okaatzi ikantantakiri. ¹⁹ Ikanta jariitaka Efeso-ki, jataki Pablo japatotapiintaita, ikinkithatakaayitapaakiri Judá-mirinkaiti. Ari jookanairi Aquila itsipatakawo Priscila. ²⁰ Ikowakowitawari Judá-mirinkaiti osamani isaikanaki, tiimaita ikowi Pablo. ²¹ Ikantanairi jiyaaatzimatanai: “Ontzimatyii nariitaiya Jerusalén-ki joimoshirinkaita. Iriirika Pawa kowatsini, ari nompiyi noñaayitaatimi”. Ipoñaashitaka jotitanaa Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquia-ki, ipiyanaawo iijatzi ikinkithatzi

²² Ikanta jariitaka Cesarea-ki, awisapai Jerusalén-ki jiwithatapaiyaari kimisantzinkari-iti. Ipoña jawisanai Antioquia-ki. ²³ Ikanta osamanakiri, japiituro iijatzi jariitantayita nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki iijatzi Frigia-ki, jominthashiritakaayitari jiyotaani.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, ariitaka Judá-mirinka iitachari Apolos, Alejandria-jatzi jinatzi. Kamiitha ikinkithatzi, jiyotakopirotziro Osankinarintsipirori. ²⁵ Tzimatsi kinkithatakot-sitakariri Juan-ni owiinkaantantani, ikinkithatakoitsitakawo iijatzi okaatzi ikamantantakiri Juan-ni ikantakota Jesús. Ari iwiya jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kamiitha ikanta joñaagantawitawo ikinkithatakotziri Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaaki Apolos japatotapiintaita. Ikanta okimakiri Priscila otsipatakari Aquila, jaanakiri Apolos, jiy-otaakiri tsika ikantakotajaanta Jesús. ²⁷ Ikowaki Apolos jawijyi Acaya-ki. Ari ipawakiri kimisantzinkariiti Efeso-jatzi apaani osankinarintsi jaapatziyantawatyaariri Acaya-jatzi. Ikanta jariitaka Acaya-ki, ojjyiki iithaamintakaapaakari kimisantzinkariiti inishironkayitairi Pawa. ²⁸ Jimatatziiro Apolos ikitsirinkayitakiri Judá-mirinkaiti, joñaagayitzi Osankinarintsipirori ikinkithatakotziri Cristo, ari okanta jiyotakotantaitakariri Jesús, iriitaki Cristo.

19

Ariitaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaiki Corinto-ki, anonkanaki Pablo otzishimashiki, ariitaka Efeso-ki. Jiñaapaakiri kimisantawitachari. ² Josampitapaakiri: “¿Inampishiritantakimima Tasorintsinkantsi owakiraa ikimisantakaitakimi?” Ikantaiyanakiri iriroriiti: “Tiitya. ¿Oitama kantakotachari jiroka? ¿Iitama ikantaitziri Tasorintsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Iitaka powiinkaawintakari pikimisantawitaa?” Ikantaiyini iriroriiti: “Iro nowiinkaawinta jiyotaantakiri Juan-ni”. ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakiri, ikantayitziro: “Jowiinkaawintzira Juan-ni, ojjyakaawintamachiitaya jowaiyaantaitiro kaaripirori. Iro kantz-imitacha ikantsitaka Juan-ni: ‘Pinkimisantairi aatsikitaintsiri, iri poyaatapaatyaananani’. Iriitaki Jesucristo ikinkithatakotakiri jaka”. ⁵ Ikanta ikimayawakini jirikaiti, jowiinkaawintanakari Awinkathariti Jesús, ipairyaayitainiri irirori. ⁶ Ipoña Pablo jotz-imiikapatziiitoyitantakari jako, ari inampishiritantanakari iriroriiti Tasorintsinkantsi. Jiñaawaiyitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi. Ikamantantayitanakiro ñaantsi jiyotakaayitairiri Pawa. ⁷ Ikaatayini 12 atziriiti.

⁸ Ipoña jawisaki Pablo japatotapiintaiyani Judá-mirinka, ari ikinkithatakaantapaaki ikaatzi mawa kashiri. Tikaatsi inthaawakaiya, ikowi jiyotakaayitairi atziriiti tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. ⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, tii ikowi inkimisantaiyini, ikijyimawaitakiri tsipatanairi jiiitaitziri “Aatsi”. Ikanta Pablo, jintainaryaanakari jirikaiti. Ikaminaayitanairi jiyotaaniiti janta iyaapapankotiki jiiitaitziro “Tiranno”. Ari jiyotapiintakiri maawoni kitiiyiriki. ¹⁰ Ari ikantapiintanakitya,

tzimakatoki apiti osaritsi. Ikimakoyitairo iñaani Pawa nampiyitawori Asia-ki, Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiripaini, maawoni.

¹¹ Ojyiki itasonkawintantaki Pablo janta ikantakaakari Pawa. ¹² Matataitacha iijatzi oshinchaantanaki imanthakipaini Pablo. Aririka jaayitiro tsikarikapaini, intirotan-taiyaari mantsiyari, aritaki ishintsitanai. Aritaki onkantaki iijatzi ishintsiyitai pi-yarishiriyitatsiri. ¹³ Ikanta tsikarika ikaatzji Judá-mirinka kinakinawaitatsiri janta joshin-chaayitzi piyarishiritatsiri, ikowawitayakani iriroriiti joshinchaanti impaiyriiri Jesús. Ikantawitari piyariiti jiñaanatziri: “¡Piyaaipithatiri, nompairyimiri Jesús, ikinkithatakotziri Pablo!” ¹⁴ Irootaki jimawitayakarini 7 itomiiti Judá-mirinka iitachari Esceva, jiwaw-itariri ompirasorintsitaniriiti janta. ¹⁵ Iro kantacha jakakiri piyariiti, ikantakiri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma irokaiti, tii niyotzimi”. ¹⁶ Ikanta piyarishir-itatsiri joirikanakiri jirikaiti, antawoiti jomankiyanakari, joitsinampaakiri maawoni, jomishiyaari ipankoki jaatonkoryaamirikitakiri, antawo jowatsinawaitakiri iwathaki. ¹⁷ Ikimayikani nampitawori Efeso-ki, Judá-mirinkaiti iijatzi Grecia-paantiri, maawoni. Owanaa ithaawaiyanakini. Ari okanta ipinkathaitantanakari Awinkathariti Jesús. ¹⁸ Ari ipokayitanaki iijatzi ojyiki kimisantayitaatsini, ithawitakoyitapaakiro iyaaripironka. ¹⁹ Jamayitapaakiro jyiiripiyaariwitachari tsika jiñaanatakotapiintziro ijyiripiyaaritantari, itaayitapaakiro. Ikanta jaminaitakori tsikarika okaatzji opinatari itaayitakiri, ariitaka ikaatzji: 50,000 ikithoki kiriki. ²⁰ Iikiro ikimakopiroitanakitziro Awinkathariti.

²¹ Okanta okaatapaaki jirokapaini, jominthatakawo Pablo jariitantya Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. Impoña jawisanaki irojatzji Jerusalén-ki. Ikantsitaka iijatzi: “Aririka niyaataki Jerusalén-ki, ari nawisaki niyaati Roma-ki”. ²² Ipoña jotyaaantaki Macedonia-ki apiti imitakotapiintirini, Timoteo itsipatakari Erasto, iinirotatsi isaikanaki irirori Asia-ki.

Imaamanitaintaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki antawoiti ikisawakaawintakari tsipatanaariri jiiitatziri “Aatsi”. ²⁴ Iri poñaakaantakawori iitachari Demetrio, ashiropakori. Tzimayitatsi iijatzi kimitakariri irirori jiwitsikayitziro oyaani ojyakaawo oyaapapankoti iwawanitashiitari jiiitatziri “Di-ana”. Iri jaantayitari ojyiki kiriki. ²⁵ Japatotaiyakani maawoni ashiropakoriiti. Ikantaki Demetrio: “¡Shirampariiti! Tima iro añaantari aakaiti jiroka antawari. ²⁶ Iro kantacha, aritaki pikimakotakiri jiiitatziri Pablo, ikitsirinkaki ojyiki atziriiti, ikantayitzi: ‘Jiwit-sikani atziriiti tii impawati’. Tii apa ikantakiro anampitsitiki Efeso, aña jimatsitakawo maawoni jaka Asia-ki. ²⁷ Tii apa onkantzimotai iiro jamanantapiroitanairi awitsikani, iro kantzimopiroitairi, ompiyakotya inkimakoitiro antawoiti awawani Diana maawoni jaka Asia-ki, ari jowajyaantaitanakiro impokaiti oyaapapankotiki”.

²⁸ Ikanta ikimayikini, antawo ikisaiyanakani, ikaimaiyanakini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Iikiro ikamiñiinkatanakitzi jiñaawaitaiyini jirikaiti. Ipoña joirikaitanakiri Gayo itsipataitanakiri Aristarco, jaitanakiri japatotaiyapiintari atziriiti. Jirika jaitanakiri iriitaki itsipatapiintari Pablo jariitantayita, Macedonia-jatzi jinaiyini. ³⁰ Ikowawitaka Pablo intyaapaakimi irirori, tiimaita ishinitziri jiyotaaniiti. ³¹ Ari ikim-itsitakari jiwariiti jaapatziyani Pablo, ikantakaantakiri: “Iiro pimatsitawo iiroka janta”. ³² Ikanta janta japatotaiyakani, iikiro ichiraachiraataiyatziini, tii ojaywakaa okaatzji ichiraawintaiyirini. Tima jirikaiti atziriiti tii jiyopiroitaiyini oita japatowintaiyarini, ikaimakaimawaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha tsikarika ikaatzji Judá-mirinka, jiñaakiri Ale-jandro josatikaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiwintanakiri inkinkithatakotiri. Ikanta Ale-jandro jakotanaki jimairitantawayaari, ikinkithawaitakawitakari. ³⁴ Iro kantacha jiy-otaiyakini atziriiti Judá-mirinka jinatzji jirika Alejandro, iikiro japiitanakitziro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”* ³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, jomairintakiri, ikantakiri: “Efeso-jatzi, jiyotaitzi maawoni, aakaiti kimpoyawintawori oyaapapankoti awawani Diana, iijatzi ojyakaani poñainchari inkitiki. ³⁶ Irootaki pinkinkishiritantawayaari kamiitha, iiro pimaamanitan-tashiwaita. ³⁷ Tima jirikaiti shirampari pamayitakiri, tii jowaaripiroitziro kaapapanko, tii ikijyimatziro iijatzi awawani. ³⁸ Ikowirika jiyakawintanti Demetrio itsipayitakari ikaayitzi, jaanakiri ajwariki jaminakotiniri, iri witsikiniriri okaatzji kantzimotari. ³⁹ Okawayaarika ayotakotiro maawoni aakaiti, kimitaka kantatsi apatotiri maawoni jiwariiti, jaminakotantyaawori. ⁴⁰ Okaatzji awisaintsiri iroñaaka, aritaki jowasankitaaw-intaitakairo amaamanitantaki. Iiro otzimi ankantiri ampiyakowintantyaari”. ⁴¹ Ikanta ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, jotyaaantairi atziriiti.

* 19:34 Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi”, apiti ikanta hora osamanitaki.

20

Ipiyaawo Pablo Macedonia-ki iijatzi Grecia-ki

¹ Ikanta ithonkaka ikamiñiinkataka jifnaawaitaiyini, japatotakiri Pablo jiyotaani ikaminaayitanairi. Ipoñaashitaka jiwithayitanaari, jataki Macedonia-ki. ² Ari jariiyitanaawo maawoni nampitsi tsika isaikayitzi iyikiiti, ikaminaayitanairi. Irojatzji jariitantakari Grecia-ki. ³ Ari isaikawaitapaakiri ikaatzi mawa kashiri. Iro jotitanaayaami jiyootantayaari Siria-ki, ari ikimakiri jowamaatyiri Judá-mirinkaiti jariitayaarika janta. Irootaki ipiyantanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-jatzji jinatzi itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-jatzji jinatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-jatzji jinatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, Tíquico iijatzji Trófimo, Asia-jatzji jinayitzi júrika. ⁵ Ari jiwatayianakini jirikaiti iyikiiti, joyaawintapaakina Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta awisanaki kitijiyiri jowantapiintantawori tantaponka, ari notitanaari Filipos-ki. Awisaki 5 kitijiyiri, noñaayitapai iriroriiti janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakini okaatzi 7 kitijiyiri.

Ariita Pablo Troas-ki

⁷ Okanta ariitapaa kitijiyiri japatotapiintaita, ari napatotaka nompitoryiuro tanta, ikinkithatakantaki Pablo. Tima nawisatyí oñaatamanai, iikiro jiyataakaanakitziiro ikinkithatzji, niyankiititakotakina.*† ⁸ Ari napatotaiyani jinoki pankotsi, oiyiki ootamintotsi joisaitaki. ⁹ Ikanta mainari iitachari Eutico isaiki opatzimooki pankotsi. Tima osamanitaki ikinkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini mainari, paryaanaki isaawiki, kamapaaki.† ¹⁰ Ipoña jayúitapaaki Pablo, joiyotashitapaakari mainari, jawithakitapaakiri. Ikantanaki: “Iiro pithaawaiyini, añaagai”. ¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jinoki, ipitoryaapaakiro tanta, owaiyakani. Iikiro ikinkithatanakitzi, irojatzji okitijiyitantanakari. Ipoña nawisaiyanakini. ¹² Iriima mainari, jaayitanaari jañaagai. Irootaki ithaamintashiripiroitantanakari.

Jawisanaki Troas-ki irojatzji Mileto-ki

¹³ Ari niwataiyianakini naakaiti, notitaiyanakani irojatzji Asón-ki, ari nokinkishiritakari naanairi Pablo, tima ikowakitzi irirori inkinanaki kipatsiki. ¹⁴ Ikanta noñaapairi Pablo janta Asón-ki, ari jotitanaari, jataiyakinani Mitilene-ki. ¹⁵ Opoña nawisaiyakini janta, nokitijiyitakotapaaki Quío-ki, opoña namaatakotanai apaani kitijiyiri ariitakina Samos-ki, ari naatakotapainta Trogilio-ki. Ipoña nawisanaki pashini kitijiyiri, ariitaiyakinani Mileto-ki. ¹⁶ Ari okanta nawisantanakawori Efeso tii naatakotapainta, tima Pablo tii ikowi jiyaatapainti janta, iiro josamanipirowaitanta Asia-ki. Ikwatzi jariitsitaiya Jerusalén-ki, tikira joimoshirinkaitanakiro kitijiyiri “Oyiipataantsi”.§

Inkinkithatakairi Pablo jantaripiroriiti Efeso-jatzji

¹⁷ Ikanta nariitaka Mileto-ki, ikaimakaantapaakiri Pablo jantaripiroriiti kimisantzinkariiti Efeso-jatzji. ¹⁸ Ikanta ipokaiyakini, ikantawakiri: “Piyotaiyini iirokaiti tsika nokanta nosaikimotakimi owakiraa nariitantakari Asia-ki. ¹⁹ Ari nokantapiintatya nantawaitziniri Awinkathariti, tsinampashiri nokanta, owanaa niraawaitaka noñaakiro ikowaiyakini Judá-mirinkaiti imaamanitina. ²⁰ Iro kantacha tii nowajyaantanakiro nokinkithatakaimiro onkaati pinintaawaitaiyaari, niyotapiintakimi pipankoitiki, iijatzji janta ipiyotapiintaiyani atziriiiti. ²¹ Nokinkithataakiri nojyininkapaini Judá-mirinka iijatzji Grecia-paantiri, nokantayitzi: Pimpiyashitairi Pawa, pawintagayaari Awinkathariti Jesucristo. ²² Iroñaaka niyaati Jerusalén-ki, Tasorintsinkantsi minthashiritakaakinari, tii niyotzimaita oityaarika awijyimotinani janta. ²³ Iro kantacha tsikarika niyaayitzi, jiyoshiritakaakina Tasorintsinkantsi, ikantashiritana: ‘Oiyiki piñaashiwaiyaawo jomontyaawaitaitimi’. ²⁴ Iro kantzimaitacha naaka, tii onkantzimowaitina onkaati nonkimaatsityaari, tii nonshironkapirowaitanaka. Iro kowapirotacha nonkimoshiriwintiro nonkimitakaantiro irootaintsimi nimatiro nonkitsirinkanti nariitya tsika iwiya noshiyi. Tima irootaintsi nothotyuro ikantakinari Awinkathariti Jesús nonkamantantiro Kamiithari Naantsi okantakota inishironkayitai Pawa. ²⁵ Nokinkithataakimi iijatzji iirokaiti tsika okantakota

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari”, irojatzji ikantaitsitari “itapiintawori kitijiyiri pashiniki domingo”.

† **20:7** Kantakotachari jaka “impitoryiirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyootawakaiyani, ipitoryiuro tanta, jowaiyani, jirawaitaiyini imiri. Tima jimatakotatziiro Jesús jiwiyantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintakiri, ikantaitzi “impitoryaitiro tanta”. ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanaki isaawiki”, irootaki ikantakoitziri pankotsi, mawa okanta opiwiryaa jiwitsikayitziro. Ari ipoñaakari iparyaaki mainari irojatzji isaawiki. § **20:16** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzji ikantaitsitari “Pentecostés”.

ipinkathariwintantai Pawa. Iiromaita papiitairo piñaayitaina. ²⁶ Irootaki nokowantari nonkantimi tii naaka kantakaashityaawoni intzimantaiyaari piyashitaachani, ²⁷ tima nokinkithatakimiro maawoni ikinkishiritakari kitziroini Pawa jantiri, tikaatsi nimanimotimi. ²⁸ Pinkimpoyaaayitaiya, ari pinkimitakaayitaiyaari piyotapiintachari tsika jowayitakiri Tasorintsinkantsi. Pinkimitaiyaari aamaakowintaniri paamaakowintaiyaari kimisantairi Awinkathariti, iriitaki ikapathainkawintairi ipinawintayitairi. ²⁹ Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaaki pashiniiti, inkimitapaatyaari katsimari piratsi, inkowapaaki japirotiri kimisanzinkariiti. ³⁰ Ari intzinaayitanatya pikaatayakini jamatawitaki kimisanzinkariiti, jowajyaantakaakiri ikimisantawitari. ³¹ Pinkinkishiritiro iirokaiti, mawa osarintsi nosaikimowaitakimi, tii nowajyaantapaaintziro nokaminaayitziimi, niraakowaitakimi. ³² Nawintaari Pawa naaka, iyikiiti. Iriitaki aamaakowintimini, iriitaki nishironkatimini tima irootaki ikantayitakairi. Ari inthaamintashiritakaimi, aritaki jiñaakaayitaimiro okaatzi ikajyaakaayitakiriri maawoni oitshiritairi. ³³ Tii noñuro naaka nonintakotantiri, kiriki, oro, ikithaaitairi. ³⁴ Piyotaiyini iirokaiti, naakataki antawaiwintaincha naantari kowityiimoyitanari, ari nokimitaakiro nantawaiwintakiniri iijatzi ikaatzi tsipayitakinari. ³⁵ Ari nokinakauro niyotaantakimrori tsika ankantiro antawaipirotapiintai, anishironkatantyaariri kowityaanintawaitasiri. Ari nokinkishiritakaimiro ikinkithakotapaaintzi Awinkathariti Jesús, ikantaki: ‘Kimoshiripiwintaari jinatzi nishironkatantani, tii ari inkantajaantaitiri ipashitaitari’.”

³⁶ Ikanta ithonkanakiro Pablo ikantakiro jiroka, jotzirowanaka jamana-manaataakanakari maawoni piyotainchari. ³⁷ maawoni jiragaiyakani, jawithakitawakaayitaka, ari jiwithatawaari Pablo jiyaatai. ³⁸ Owashiri ikantaiyanakani, tima ikimakiri ikantaki iiro piñaagaana. Ari jyoataiyanakirini irojatzi jotitantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

¹ Ikanta nookanairi iyikiiti, otitaiyanaanani, tampsatika nowanakiro niyaati Cos-ki, okitijiyitamanai ariitakina Roda-ki, opoña nawisanaki irojatzi Pátara-ki. ² Ari noñaapaaki antawo pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notitaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzi, nam-inakotanakiro nampatiki othampijyaa jiiitaitziri Chipre, nokinakanakani nakopiroiniki irojatzi Siria-ki. Tima tzimatsi ajyaagawontsi jookaitanakiri Tiro-ki, ari naatakotaiyapaakani. ⁴ Noñaapairi kimisanzinkariiti, ari nosaikimowaitanakiri okaatzi 7 kitijiyiri. Ikantawakiri Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Iro ikantantakari, jiyoshiritakaakitziiri Tasorintsinkantsi. ⁵ Okanta awisanaki 7 kitijiyiri, iro nawijiyimatantyaari. Ari jyo-aatanakina maawoni iyikiiti, itsipayitakawo iinaiti, iijatzi jowaiyaniiti. Irojatzi othapiki-tapaa nampitsi, ari notzirowaiyapaakani impanikiitiki, namanamanaatayakani. ⁶ Ipoña niwithatawakaayitanaa, otitanaana naakaiti, piyaiyanaani iriroriiti ipankoitiki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzi Tolemaida-ki, ari niwihayitapaari iyikiiti, apaani kitijiyiri nosaikimowaitanakiri iriroriiti. ⁸ Okanta okitijiyitamanai awisakotanakina, ariitakina Cesarea-ki. Opoña nokinanaki ipankoki Felipe kinkithatakaaniri, ari nosaikapaakiri. Jirika Felipe iriitaki kaatatsi pairani 7 jowaitakiri jimitakoyitiri Otyaantapiroriiti. ⁹ Tzimatsi Felipe 4 mainawo irishinto, kamantantaniro inayatati. ¹⁰ Aritaki ojyikitaki kitijiyiri nosaikapaaki janta, ari jariitakari apaani kamantantaniri ipoñaakawo Judea-ki, jiiita Agabo. ¹¹ Ikanta jiñaapaakina naakaiti jaapaakiri jowathakiro Pablo, joojotakari jakoki iijatzi iitziiki jiñaawaitanaki, ikantzi: “Ari inkantyaari ashitakariri jirika owathakirontsi joojotiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki, jaakaantakiri janta kaari ajyininkata. Irootaki jiyotakaakinari naaka Tasorintsinkantsi”. ¹² Ikanta nokimaiyawakini, nokantakantawitanakari Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Ari ikantsitawitakari iijatzi Cesarea-jatziiti. ¹³ Iro kantacha ikantanakiri irirori: “Ziitama piraantaiyarini, owanaa powashiritakaakina? Aña minthakina naaka. Aririka onkantya joojoyiitina nonkamawintantyaariri Awinkathariti Jesús Jerusalén-ki, imawaityaata”. ¹⁴ Tii nokitsirinkashitari, nokantanakiri: “Imatyaata ikowiri Awinkathariti”.

¹⁵ Ikanta okaatapaaki jiroka, witsikaiyanaanani, jataiyakinani Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari jyoatanakina tsika ikaatzi Cesarea-jatzi iyotaariiti jinatzi. Iriitaki aanakinari ipankoki shirampari Chipre-jatzi iitachari Mnasón, pairanitaki jiyotaaritzi jirika, iriitaki nomaiyimotaiyirini.

Joirikaitakiri Pablo tasorintsipankoki

¹⁷ Okanta nariitaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshiri ikantaiyani iyikiiti jiñaawakina. ¹⁸ Okanta okitijiyitamanai, jaanakina Pablo nariityaari Jacobo, ari isaikakiri iijatzi maawoni antaripiroriiti. ¹⁹ Jiwithatapaakari Pablo, ikamantapaakiri maawoni oiyita

jantakaayitakiriri Pawa janta inampiitiki pashinijatzi atziririiti. ²⁰ Ikanta ikimayawakini, ithaamintanakari Pawa. Ipoña ikantaitanakiri Pablo: “Iyiki, imapiro ijyikitaki ajyininkapaini Judá-mirinka kimisantanaantsiri iijatz, iinirotzimaita ishintsiwintaitziri kimisantanzinkariiti jimonkaayitiro Ikantakaantani Moisés-ni. ²¹ Ikimakowintakimi piyotaaakiri ajyininka nampitawori pashiniki nampitsi, pinkantayitirimi: ‘Tii okowapirota pinkimsaintauro Ikantakaantani Moisés-ni, tii okowapirota pintomishitaanitari pitomiiti, tii okowapirota iijatz antayitairo okaatzi amiyitari pairani’. ²² ¿Tsikama ankantyaaka? Iyoyitaki iroñaaka ajyininka, ariitaimi jaka. ²³ Iro kamiithatatsi pantiro jiroka: Tzimatsi akaataiyini jaka, ikaatzi 4 shirampari monkaatironi ikajyaakaantziri. ²⁴ Pintsipatanatyaari jirikaiti, pantiro onkaati kitiwathatakagaimini. Iiroka pinakowintirini inkaati intaayitiri, aririka jamiitaitakiniri iishi. Ari jiyoyiiti thiiyaantsi inatzi okaatzi ikantakoitakimiri iiroka, aña pimatsitaitawo iiroka pimonkaatziro Ikantakaantaitani. ²⁵ Irooma naakaiti, niyotaiyini ikinakaashitakawo ajyininkapaini shintsishintsiwaiwitachari jimonkaatakaantironi Ikantakaantaitani. Tima ikaatzi kaari ajyininkata kimisantayitaatsiri, notyaantakiniri pairani osankinarintsu nokinkishiritaiyakarini jaka, nokantaki: ‘Iiro powayitari wathatsi itagaitziniriri iawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi’. Apamachiini jantayitairo jiroka”. ²⁶ Jaanakiri Pablo 4 shirampari. Okanta okitiijiyitamanai itsipayitakari inkitiwathatakaitari, ityaaki tasorintsipankoki inkamantanti tsika onkaati kitiijiyiri onthonkantaari ikajyaakaantakiri, ikinkithatakotakiro tsikapaiti jamayitantaari jashitakaiyaari Pawa.

²⁷ Monkaatzimatapaaka 7 kitijiyiri, tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñaayitachari Asia-ki, jiñaakiri Pablo tasorintsipankoki. Japatotaki atziri, impokashifiri Pablo joirikiri, ²⁸ ikaimaiyini, ikantzi: “¿Shirampariiti! ¿Israel-mirinkaiti! ¿Pimitakotina! Iriitaki jirika shirampari kinakinayitarsiri tsikarikapaini jiyotaayitzi atziririiti pithokashitariri ajyininkapaini, pithokashitawori Ikantakaantani Moisés-ni, pithokashitawori tasorintsipankoki. Iro owat-sipirotainchari, ityaakaakiri iroñaaka kaari ajyininkata tasorintsipankoki, ithainkata-sorintsiiwaitakiro”. ²⁹ Iro ikantantawori jiroka tima jiñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Tróximo poñaachari Efeso-ki, jiñaajaantzi ityaakaakitziiri tasorintsipankoki. ³⁰ Apatotapaaka ojyiki atziririiti, shiyapaaka joirikakiri Pablo, jinoshanakiri jomshittowakiri jikokiroki tasorintsipankoki, jashitaitanakiro. ³¹ Iroowitaincha intsitokirimi, ari ikamantaitakiri ijiwari owayiriiti poñaachari Roma-ki, ikantaitakiri: “Imaanitawakaatya janta”. ³² Ikanta jiwari japatotanakiri jowayiriti, ishiyapaaka ipiyotaiyakani atziri. Ikanta jiñagayawakirini ipokaki, jowajaantanakiri ipajawaiitzi Pablo. ³³ Joirikaitapaakiri Pablo, ikantanakiri jowayiriti: “Poojotantyaari apiti ashirotha”. Ipoña josampitanakiri atziririiti: “¿Litaka jirika, iita jantakiri?” ³⁴ Tzimatsi chiraachiraatanantsiri, tiimaita ojyawakaa okaatzi ichiraawintaiyarini. Tii jiyotiro jiwari oita awisatsiri. Jotyaaantakiri jowayiriti jowayiriti Pablo jimaapiintaiyini. ³⁵ Ikanta joirinkakaawitari Pablo, iikiro ishintsitatz atziririiti ikowi impajawaiitiri, irootaki inatantananakiriri owayiriiti inkini jotzikaawintiri. ³⁶ Tima maawoni joyaataakowintanakiri, ikaimaiyini: “¿Powamairiwi!”

Ikinkithatakota Pablo

³⁷ Irootantsi jomontyitiri imaapiintzi owayiriiti, josampitanakiri Pablo jiwari, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithawaitakaimi kapichiini?” Ari ikantanaki jiwari: “¿Tsika piyotziroka noñaani! ³⁸ Tima iiroka Egipto-jatzi poñaakaantakawori chapinkipaiti maamanitaantsi, kinapaintsiri otzishimashiki, jamaki 4000 owayiriiti”. ³⁹ Ikantzi Pablo: “Judá-mirinka ninatzi naaka, nopoñaawo Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami inatzi nonampi, nokowi pishinitina nokinkithawaitakairi nojyininka”. ⁴⁰ Ishinitakiri. Katziyanaka Pablo pawitsiki, itzinaawakotanaka jimairitantawatyaari ijyininkapaini. Ari jimairitaiyanakini. Kinkithawaitanaki Heber-paantiki iñaaniki iriroriiti, ikantanakiri:

22

¹ “Iyikiiti, iwaapatiitari, pinkimi nonkinkithatakotya”.

² Ikanta ikimaitawakiri iñaaniki iriroriiti, ari jimairipirotaiyanakini. Iikiro ikantanakitzi Pablo:

³ “Judá-mirinka ninatzi naaka. Notzimaki Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotataki, jiyotaani ninatzi Gamaliel, niyopirotziro Ikantakaantani achariniiti. Nokowapiintawitaka noshiripirotyaari Pawa, pikimitaka iirokaiti iroñaaka.

⁴ Pairani nopatzimawaiwitakari tsipatanairi jiiitatziri ‘Aatsi’ nowamaayitaki. Ojyiki nonoshikayitaki shirampari, tsinani, maawoni, nomontyaakaantakiri. ⁵ Jiñaayitakina nantayitakiro jiroka maawoni ijiwari Ompiratasorintsatsaari iijatz Antaripiroriiti. Iriiyitaki

payitakinari osankinarints ipakaantziri ajyininika Judá-mirinka janta Damasco-ki. Ipoña niyaataki naminaminayitziiri jirikaiti, namayitiri jaka Jerusalén-ki jowasankitaitiri”.

Ikinkithatakota Pablo ikimisantantaari

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta naniitzi aatsiki, irootaintsi nariitya Damasco-ki, jiwyaaka tampatzika ooryaatsiri, ari jomapokakinari morikanaintsiri inkitikii, joorintakotapaakina nokatziyaka, ⁷ ari notyaanakiri kipatsiki. Nokimatzi ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?’ ⁸ Nosampitanakiri naaka: ¿litaka iiroka Pinkathari? Ari jakaitanakina: ‘Naakataki Jesús Nazaret-jatzi pipatzimaminthawaitakiri’. ⁹ Ikaatzi tsipatakinari jiñaakiri oorintapainchari, antawoiti ithaawaiyanakini, tiimaita ikimathataiyironi iriroriiti jiñaanataitakina. ¹⁰ Ipoña nosampitanakiri, nokantziri: ‘Pinkathari. ¿litama pikowiri nantairi naaka?’ Ari ikantanakina Pinkathari: ‘Pintzinai, piyaati nampitsiki Damasco. Ari inkamantayitimi oitya pantayitiri’. ¹¹ Tima kamampotaaki jowanakina oorintakinari, ikathatashitaana notsipayitakari irojatzi Damasco-ki.

¹² Ari isaikiri janta shirampari jiita Ananías, pinkathatasorintsitanari jinatzi, jimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni. Pinkatha jowiri maawoni Judá-mirinka nampiy-itawori Damasco-ki. ¹³ Pokaki Ananías jiñiina. Ikanta jariitapaaka, ikantapaakina: ‘Iyiki Saulo, pokiryagai’. Apathakiro nokantanaka nokiryaanai, aminawait-anaana. ¹⁴ Iikiro ikantanakityaana Ananías: ‘Iiroka jiyoshiitani Iwawani achariniiti. Jiyoshiitakimi piyotantaiyaawori ikowakaimiri irirori, ari piñaakiri Cristo tampatzikatat-siri, ari pinkimañaanitakiri iijatzi. ¹⁵ Iirokatakii kinkithatakotairini maawoni atziriki. Pikinkithatakoyitairo okaatzi piñaakiri, okaatzi pikimakiri. ¹⁶ Iroñaakatakii, tikaatsi poy-aaawintanaki. Pinkatziyi, powiinkaatyaa, pimpairyagairi Awinkathariti pinkowakotairi onkanta impiyakotantaimirori piyaaripironka’ ”.

Ikamantantziro Pablo jotyaantaitziri inkinkithatakairi pashinijatzi atziri

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaataki tasorintsipankoki namanamanaatyaa, ari noñaawiyawaitakari. ¹⁸ Noñaakiri Awinkathariti, ikantakina: ‘Pishintsitanaki, pishitowi Jerusalén-ki, tima iiro ikimisantaitzimi pinkinkithatakotina jaka’. ¹⁹ Ari nokan-tanakiri naaka: ‘Pinkathari, jiyotaiyini maawoni niyaatapiintaki japatotapiintaita, nomontyaakaantakiri kimisantaimiri iiroka, owanaa nopajatakaantawaitakiri. ²⁰ Tima jowamaitakiri pairani potzikatani Esteban, kinkithatakotzimiri iiroka, ari nokaatakiri iijatzi naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naamaakowintakanari iithaaripaini’. ²¹ Iro kantacha ikantanakina Pawa: ‘Piyaati, tima naakataki otyaantimini intaina isaikay-itzi kaari pijininkata’ ”.

Isaikimotakiri Pablo ijiwariti owayiriiti

²² Ikanta ikimawakiro atziriiiti jiroka, japiitanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡Jirika shi-rampari tii okantzi jañi! ¡Pashiryiiaari!” ²³ Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini, jotikako-taiyani iithaariki.* ²⁴ Ikanta jiwari, ikantakiri jowayiriti: “Paanakiri inthomainta jirika, impajatawakiri onkanta inkamantantairori oita jiñaawaitakiri jowatsimaan-tashari ijyininkapaini”. ²⁵ Aritaki joojoyiitakiri impajawaitantyaariri, ikantakiri Pablo pashini jiwari, ikantziri: “Josankinatakotani Roma-jatzi naaka. ¿Shinitaantsitatsima impa-jaitina, tii jaminakoitawakinawo oita nokinakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikimawaki jirika, ipiyashitanakari ijiwaripirori, ikantapairi: “Nowinkathariti, ¿Piyotakima iita antakiri? Iriitaki jirika, josankinatakotani awinkatharipiroriti saikatsiri Roma-ki”. ²⁷ Ikanta iki-mawaki, ipokashitanakiri Pablo, josampitapaakiri: “¿Imapiroma posankinatakota iiroka?” Ari jakanaki Pablo, ikantzi: “Jii”. ²⁸ Ikantzi jiwari: “Ojyiki nopinakowintaka naaka onkanta nosankinatakotantyaari”. Ikantzi Pablo: “Tiitya naaka, josankinatakoitak-ina kitziroini owa notzimapaaki”. ²⁹ Ikimawaki ikantaki, apa joojoryaakotanakiri. Ithaawanaki jiwari, joojotakaantakiri osankinatakotachari Roma-ki.

Jaitanairi Pablo japatotapiintaiyani ijiwari Judá-mirinkaiti

³⁰ Okanta okitiiijyitamanai, ikowi jiyopiroti jiwari oita jimaamanitantariri Judá-mirinkaiti jirika Pablo. Japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, ijiwaripirori Judá-mirinkaiti. Jomishitowaitairi Pablo, joosaikakiri japatotaiyani.

* 22:23 Ikantaitzi iijatzi, jookawanitsitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tima ikisaiyatyaani.

23

¹ Jaminapaakiri Pablo jiwaripiroriiti apatotainchari, ikantanakiri: “Iyikiiti, naa-
maakowinta naaka iiro otzimanta nantzimotiriri Pawa”. ² Ikanta Ananías, Ompiratasor-
intsipirori, ipajatanakiri ipaantiki Pablo. ³ Iro kantacha Pablo, ikantanakiri: “¡Thiiyinkari,
Pawa pajatimini iiroka! Saikawitakimi jaka piyakawintantinawomi Ikantakaantaitani,
¿Pipiyathatawo iiroka pipajatakina nopaantiki?”* ⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakiri
Pablo: “¿Arima pinkantiri pinkawiyiri jompiratasorintsitari Pawa?” ⁵ Ikantzi Pablo:
“Iyikiiti, tii niyowita naaka ompiratasorintsi jinatzi, okantzi Osankinarintsipiroriki: ‘Iiro
pikawiyiri jiwatakaantatsiri’”.

⁶ Jiyotziri Pablo ijiwaripiroriiti apatotainchari, Saduceo jinatzi, iriima pashinipaini
Fariseo jinatzi, ikantanaki: “Iyikiiti, Fariseo ninatzi naaka, iijatzi nojyiminkapaini. Iro
jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri”. ⁷ Ikantaki Pablo, oiyiki
jiñaanatawakaanaka Fariseo-paini itsipatakari Saduceo-paini. ⁸ Tima ikantaiyini Saduceo-
paini: “Iiro jañaayitai kamayitatsiri, tikaatsi maninkariiti, tikaatsi iijatz shiritsi”. Iri-
ima Fariseo-paini, ikimisantayitzi irirori imapirotatya jirokapaini. ⁹ Ari ichiraiyanakini
maawoni. Ikanta yotzinkari Fariseo, ikatziyanaka, ikantzi: “Jirika shirampari tikaatsi
ikinakaashitani. Kimitaka maninkariiti ñaanashiritakiriri, aamaashityaari shiritsi”. ¹⁰ Iikiro
ishintsitatz ichiraiyini, ithaawanaki ijiwari owayiriiti jowatsinaawaitanakiri Pablo,
ikaimaki jowayiriti jomishitowairi, jaanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsiniritanai, joñaagaari iijatzi Awinkathariti, ikantairi: “Pablo, iiro pithaawi,
ari pinkinkithatakotakina Roma-ki pikimitaakiro jaka Jerusalén-ki”.

Ikinkishiritaita intsitokaitiri Pablo

¹² Okanta okitiijiyitamanai, ikamantawakaaka tsikarika ikaatzi Judá-mirinka,
ikantawakaa: “Thami amajyikawintiri Pablo irojatz antsitokantantyaariri”. ¹³ Tima
janaakiro 40 ikaataiyini shirampariiti kantaintsiri. ¹⁴ Ipoña jijaatashitakiri
ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, ikantakiri: “Nokantaiyakini
nomajyikawintiri Pablo irojatz nontsitokantantyaariri. ¹⁵ Incha pintsipatawakaiya iirokaiiti
pikaatzi papatotapiinta, pinkamitiri ijiwari owayiriiti, pinkantiri: ‘Pamainari Pablo
onkitiijiyitamanai naminakotairo ikinakaashitakari’. Impoña naakaiti aamaakowinta
nonkanta nowawakiri tikira jariitapaa jaka”.

¹⁶ Kimaki itziniri Pablo, jatanaki imaapiintzi owayiriiti inkamantapaakiri. ¹⁷ Ikaimaki
Pablo apaani owayiri, ikantakiri: “Paanakiri jirika mainari pijiwaritiki, tzimatsi oita
inkantiriri”. ¹⁸ Ikanta owayiri jaanakiri ijiwaritiki, ikantapaakiri: “Jiwari, ikowakotakina
Pablo namakimiri jirika mainari, tzimatsi ikowiri inkantimiri”. ¹⁹ Ipoña jiwari, jaanakiri
mainari jantyaatsikiini, josampitakiri: “¿Oita pinkantirini?” ²⁰ Ikantanaki mainari:
“Ikinkishiritaka Judá-mirinkaiti inkowakotimi onkitiijiyitamanai paanairi Pablo japatotapi-
inta jiwariiti, jaminakotairo ikinakaashitani. ²¹ Iiro pikimisantziri, tima manaiyakani 40
shirampariiti. Ikantaiyakini: ‘Thami amajyikawintiri Pablo irojatz antsitokantantyaariri’.
Aritaki witsikaiyakani iroñaaka, jowawinta tsika pinkanti iiroka”. ²² Jotyaantairi jirika
mainari, ikantawari: “Iiro pikamantanziro jiroka”.

Jowawisaitakiri Pablo pinkathariki Félix

²³ Ikanta jiwari ikaimaki apiti pashini ijiwari owayiriiti, ikantakiri: “Papatoti 200
pawayiriti, pintsipataakiri 70 owayiriiti tyaakotachani moraki, iijatzi pashini 200 aatsini
jowathaaminto. Paanakiri tsiniripaiti Cesarea-ki. ²⁴ Piwitsikiniri mora intyaakaanatyaari
Pablo, paamaakowintyaari kamuitha. Paanakiri pinkathariki Félix”. ²⁵ Ari josankinatiki
jotyaantiniriri pinkathari, okantzi:

²⁶ “Josankinari Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Oiyiki niwithatzi.
²⁷ Jirika shirampari notyaantimiri, joirikakaantani Judá-mirinkaiti jaka, iroowitanchami
intsitokirimi. Ikanta niyotaki josankinatokotani ajjiwaripiroriiti saikatsiri Roma-ki,
naanaki nowayiriti, nookakaawintakiri. ²⁸ Nokowaki niyoti iita ikinakaashitakari jirika
imaamanitaitaritari, naanakiri japatotaiyani ijiwaripiroriiti, ²⁹ noñaatzi jimaamaniwint-
tashitari Ikantakaantaitani jashitari iriroriiti. Tikaatsi oitya intsitokantantyaariri, tii okantzi
iijatz jomontyaawaitaitiri. ³⁰ Nokimaki ikowaiyakini Judá-mirinkaiti intsitokiri, irootaki
notyaantanzimiri iiroka. Nokantakiri jirikaiti maamaniwaitziriri inkamantimiro oita
itzimawintantiriri jirika”.

³¹ Jimatakiro owayiriiti. Jaanakiri tsiniripaiti Pablo janta Antípatris-ki. ³² Okanta okitiijiyi-
tamanai, piyiyaaani owayiriiti aniitashitanainchari. Iriima tyaakotanainchari iikiro joy-
aatanakitziiri Pablo. ³³ Ikanta jariitaka Cesarea-ki, ipapaakiri osankinarintsi pinkathari,

* 23:3 Kantakotachari jaka thiiyinkari, iriitaki Ompiratasorintsitaniri, kimitawori okitamaawita jowantaitariri
kaminkari. Paminiro Mt. 23.27.

ikantapaakiri: “Pinkathari, jirika Pablo”.³⁴ Ari ithonkakiro pinkathari jiñaanatawakiro osankinarintsi, josampitanakiri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaawo Cilicia-ki”.³⁵ Ikantanaki: “Ari nonkimakimi paata jariitapaatyaa maamanizimiri”. Ipoña ikantakaantaki jaayiitanakiri ipankoki Herodes, ari jaamaakowintaiyaari.

24

Ikinkithatakota Pablo janta Félix

¹ Okanta awisanaki 5 kitijiyiri, ariitapaaka Cesarea-ki, Ananías Ompiratasorintsitaniri itsipatakari Antaripiroriiti yakawintantaniri jiita Tértulo. Jawisashitapaakiri pinkathari imaamanitiri Pablo. ² Ikanta jamaitapaakiri Pablo, ñaawaitanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: “Paasoonki pinkathari, noñiuro kamiitha nosaiki, paasoonki piyontanitzi ojyiki pantakiniri kamiithatatsiri nojyininka. ³ Okaataki jiroka kamiichaanikiri nowinkatharipiroti Félix, owanaa ipaasoonkitapiintakimi maawoni nojyininka. ⁴ Iro kantacha iiro osamanitanta, nokowatzi pinkimisantawakina kapichiini nonkantimiri. ⁵ Noñaakiri naaka, jirika shirampari owaaripirotantaniri jinatzi. Ithonka ikinakinayitaki nampitsiki, tii apa jimaamanitakiri nojyininka nokaatzi no-Judá-mirinkatzi, irijatzi jiwatakaanairiri iitashiwait-achari ‘Oshiritanaariri Nazaret-jatzi’. ⁶ Ikowaki iijatzi jowaaripirotiromi notasorintsi-pankoti, irootaki noirikakaantakariri, nokowawitaka naminakotantirimi Ikantakaantaitanari naakaiti. ⁷ Iro kantacha, ipokapaaki jiwari Lisias, shintsini Jaapithatakinari, jowatsinaawaitanakina. ⁸ Ikantanakina: ‘Ontzimatyii piyaatayini pinkathariki jiwit-sikimiro kantainchari’. Incha posampitiri iiroka ayotantyaawori tyaryoorika nomaamanitantakariri”.

⁹ Irojatziki ikantsitakiri iijatzi Judá-mirinkaiti ikaatzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaawakotanaka pinkathari jiñaawaitantyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: “Ojyiki nokimoshiritaki iirokatakiki kiminani nonkinkithatakotya, tima niyotzi iirokatakiki witsikapiiintziniriri nojyininkapaini imaamanitawakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakowintiro iiroka, owakiraa nariitaa naaka Jerusalén-ki okaatzi 12 kitijiyiri, nokowawita nopinkathataparimi Pawa. ¹² Tii noñaanatantawaitzi, tii nomaamanitiziri atziripaini tasorintsi-pankoki, ari nokimitaakiro nampitsiki, tikaatsi nomaamaniti japatotapiintaita. ¹³ Jirikaaiti kinkithatakotakinari jaka, iiro jiiñaitziro imapiro ikantakotanari. ¹⁴ Ari okantaka, notsipataari naaka jiiñaitziri ‘Aatsi’. Irootaki ikantakiri iroñaaka jirikaaiti yakawintanari nokimisantashiwaitani jinatzi. Ari nokinakairo nopinkathatzi Pawa ikimisanziri pairani nochariniiti. Nokimisanziro Ikantakaantani, iijatzi josankinaripaini Kamantantaniriiti. ¹⁵ Ari nojyari iriroriiti, joyaawintari Pawa jañaakaayitairi kamayitaintsiri, tii apa jañaayitai kamiithashiriri aña jimatsitaiyaawo kaaripiroshiriri. ¹⁶ Irootaki nokowakiri iiro otzimi oitya nantzimotiriri Pawa, iijatzi atziririiti. ¹⁷ Awisaki ojyiki osarintsi nokinawaitaki, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nojyininka kowityaawaitatsiri, nokowawitapaa iijatzi nontaapainirimi Pawa. ¹⁸ Irootaki nantziri tasorintsi-pankoki, aritaki namiitakiro noishi onkantya nonkitiwathatantyaari, tiitya ojyiki nonkaatayini, tikaatsi nomaamaniwaiti janta. Aripaiti jiñaapaakina tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñainchari Asia-ki. ¹⁹ Iriitakimi pokatsi jaka inkinkithatakotina iitarika jiñaakotakinari. ²⁰ Tii ipokaiyini irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatowintakinari, incha inkantimi oitarika jiñaakotakinari nokinakaashitakari. ²¹ Aamaa iro ikantakotanari nokantakiri chapinkipaiti: ‘Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri’”.

²² Tima pinkathari Félix jiyopirotziro jiiñaitziri “Aatsiwiri”, irootaki jowajyaantantanariri, ikantanakiri: “Aririka impokaki jiwari Lisias, ari inkamantapaakinawo jiroka”. ²³ Ipoña ikantakiri ijiwari owayiriiti: “Paamaakowintinari Pablo, pishinitiniri jariityaari jaapatziyani impantyaariri kowityiimotziriri”.

²⁴ Okanta pashini kitijiyiri, piyaa Félix, itsipatakawo iina Drusila, Judá-mirinka inatzi iroori. Ikaimakaantapairi Pablo inkimawakiri inkinkithatakairi tsika okantakota jawintaashiritantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jitanakawo ikinkithatakaanakiri tampatzikashiritaantsi, ñaakoshiritaantsi, jowasankitaantaiti paata. Ari ithaawanakiri Félix, ikantanakiri: “iAritapaaki, piyaata! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi paata nosaikashi-waityaarika”. ²⁶ Tima joyaawintawitayati Félix impinatirimi Pablo, onkantya jomishitowakaantaiyaariri. Irootaki japiitantawitakariri ikaimakaantziri inkinkithawaitakairi. ²⁷ Awisaki okaatzi apiti osarintsi. Ari okaatapaaki ipinkatharitziki Félix. Ikowatzi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, jomontyaakaantanakiri Pablo. Ari ipoyaataariri pashini pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikwaki Pablo iriitajaantaki César aminakotirini ikinakaashitani

¹ Aritaki jowaitakiri Festo impinkathariwintanti. Iro awisanaki mawa kitijiyiri jataki Jerusalén-ki ipoñaanakawo Cesarea-ki. ² Ikanta ijwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti, ikinkithatakotakiri Pablo. ³ Ikwaki jotyaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiritaiyani intsitokakaantiri niyankithaki aatsi. ⁴ Ari ikantanaki Festo: “Aritaki jomontyaitakiri Pablo janta Cesarea-ki, irootaintsi niyaatai janta. ⁵ Incha joyaatanakina pijiwariti, tzimatsirika ikinakaashitani jirika shirampari, ari piyakawintiri janta”.

⁶ Tii osamanipirozti isaikawaitapaintzi Festo janta Jerusalén-ki, ipiyaa Cesarea-ki. Okanta okitijiyitamanai, isaikapai isaikamintoki ipinkathariwintanti, ikaimakaantakiri Pablo.* ⁷ Ikanta ityaapaaki Pablo, ari ipokaiyapaakini Judá-mirinkaiti poñaayitainchari Jerusalén-ki, ikantakawaitapaakiri oiyiki kaaripirori, okantawita tii jiñaawitawo imapirotyaarika okaatzi ikantakoitziriri. ⁸ Kinkithatakotanaka Pablo, ikantaki: “Tikaatsi kaaripirori nanti naaka, tii nopiyathatawo Ikantakaantani nojyininkapaini, tii nowaaripirozti tisorintsipanko, tii nokawiyawaitziri iijatzii César ijwaripirori Roma-jatzi”. ⁹ Iro kantacha pinkathari Festo ikowi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, josampitanakiri Pablo: “¿Pikowatziima piyaati Jerusalén-ki, iyakawintimi janta?” ¹⁰ Ikantanaki Pablo: “Iro tampatzikatatsi nosaiki jaka paminakotina, iirokatakiri jowaki César ijwaripirori Roma-jatzi. Aritaki piyotaiyakini tikaatsi kaaripirori nantzimotiriri nojyininkapaini Judá-mirinka. ¹¹ Ontzimatyimi nokinakaashipirotoni, kamiithatatsimi jowamaitina. Irooma tikaatsi nonkinakaashitayta, iiro okantzi potyaantina janta. Nokowatzi iriitajaantaki pinkathari César aminakotinani”. ¹² Ipoña Festo ikinkithawaitakaakiri ikaataiyini ipinkatharitzii. Ari ikantanakiri: “Pikowirika jaminakotimi César, ari piyaatiri janta”.

Jaitanakiri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ipoña pinkathari Agripa itsipatakawo iina Berenice ipokaiyakini Cesarea-ki, jiwith-
atyaari Festo.† ¹⁴ Ikanta isaikawaitapaintzi janta, ikinkithawaitakaakiri Festo ikantakota Pablo, ikantziri: “Tzimatsi jaka shirampari jookanairi pinkathari Félix jomontyaitakiri. ¹⁵ Tima niyaataki chapinki Jerusalén-ki, oiyiki ikantakoitawakiri ijwari Ompiratasorintsitaariiti itsipatakari Antaripiroriiti, ikowakotakina nontsitokakaantiri. ¹⁶ Ari nokantanakiri naaka: “Jiroka namitaiyarini naakaiti Roma-jatzi: Ontzimatyii japatotaiyaani maamanitawakaachari, inkinkithatakotantyaariri iyakawintaaari. Imapirorika otzimi ikinakaashitani, aritaki onkantaki intsitokaitiri”. ¹⁷ Irootaki nimatakiri ipokaiyakini irirori-iti, tii nojyinkaapaaki, jatakina nosaikamintoki, nokaimakaantakiri shirampari. ¹⁸ Iro kantzimaitacha okaatzi ikantawitapaakari iyakawintakiriri, tii noñiuro onkantapirotya nokinkishiriwitakari. ¹⁹ Apa ikinkithatakotakiro ikimisantashitari, ikinkithatakotakiri iijatzii jiiitatziri Jesús jowamaitakiri, iriitaki ikantziri Pablo iinuro jafi. ²⁰ Tiimaita niyotziri tsika nonkantiro jiroka, nosampitakiri Pablo ikowirika jiyaati Jerusalén-ki jaminakoi-
tantyaariri janta. ²¹ Iriima Pablo ikowaki iriitajaantaki aminakotirini César Augusto awinkatharipiroti Roma-ki. Irootaki nokantantakiri jomontyaitawakiri irojatzii notyaantantyaariri”. ²² Ipoña Agripa, ikantanakiri Festo: “Nokowi nonkimiri naaka jirika shirampari”. Ari ikantzi Festo: “Ari pinkimajaantakiri onkitijiyitamanai”.

²³ Okanta okitijiyitamanai, ityaaki janta Agripa itsipatakawo Berenice owaniinka ikanta-
taka. Itsipatakari ijwari owayiriiti, jiwariiti saikatsiri janta. Ikantakaantaki Festo jamaitiri Pablo. ²⁴ Ari jiñaawaitanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, pinkathariiti ikaatzi apatotainchari jaka, jirika shirampari. Owanaa jiyakawintakiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki iijatzii jaka Cesarea-ki. Ichiraapiintaki ikowi jowamairi. ²⁵ Noñiimaitakawo naaka tikaatsi ikinakaashitani jirika jowamaitantyaariri. Iro kantzimaitacha, iriitajaantaki kowainatsiri jaminakotiri Augusto, irootaki notyaantantyaariri janta. ²⁶ Iro kantacha tii noñi naaka oitya nosankinatiniriri pinkatharipirori tsika ikantakota jirika, irootaki namantakariri piñiiri iirokaiiti, iiroka pinkathari Agripa namakiniri, onkantya pinthonkakiro posampitiri, tzimatsi nosankinatiriri. ²⁷ Tima tii okamiithatzimotana notyaanti apaani omontyaari, iirorika otzimi tsika osankinatakotya okaatzi ikinakaashitakiri”.

26

Ikinkithatakota Pablo Agripa-ki

* 25:6 Kantakotachari jaka “tii osamanipirozti”, irojatzii ikantakoitziri 8 tiirika 10 kitijiyiri isaikawaitapaintzi.

† 25:13 Jirika Agripa, jiiitatziri iijatzii Herodes.

¹ Ipoña Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantatsi piñaawaiti iiroka”. Ari itzinaawakotanaka Pablo, ñaawaitanaki, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, owanaa nokimoshiritaki nonkinkithawaitakaimi iroñaaka, nokowi nonkinkithatiro okaatzi ikantakotanari Judá-mirinkaiti. ³ Tima piyopirotziro iiroka okaatzi jamitari ajyininkapaini Judá-mirinka. Irootaki nokowantari pinkimisantawakina nonkantimiri”.

Jañaantari Pablo tikira ikimisantakaita

⁴ “Jiyotaiyini nojyininkapaini Judá-mirinka tsika nokanta iiniro nomainaritapaaki, no-saikimotantakariri Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintaki Fariseo monkaawaitaniri, tii nopiyathanitawo Ikantakaantaitani. Ikowirika, kantatsi inkinkithatakotina. ⁶ Irootaki no-saikantari iroñaaka jaka, tima nokinkithatakotatziro ikajyaakaakiniriri Pawa pairani achariniiti, oyaakoniintaiyakirini aakaiti. ⁷ Pinkathari Agripa, irojatzi noyaakoniintsitakarini naaka, irootaki ikantakotakinari iroñaaka ajyininkapaini. Irojatzi joyaakoniintsitakarini maawoni ajyininkaiti ichariniyitaaari 12 itomiitini Israel-ni. Irootaki jiñaashintsitapiintakarini jantainiriri Pawa jiñaantaiyaawori. ⁸ Litama kaari pikimisantanta iiroka jañaakairi Pawa kamawitainchari?”

Ipatzimawitakarini Pablo kimisantzinkariiti

⁹ “Nimawitakawo naaka pairani noñaashintsiwaitaka, nokinkishiritawo nantayitimi ojyiki nomaamanitiri ikaatzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-jatzi. ¹⁰ Irootaki nantakiri Jerusalén-ki. Ishinitakinawo ijiwari Ompiratasorintsitari, ojyiki nomontyaakaantakarini oitishiritari. Ikanta noñiiri jowamaitziri inimotana. ¹¹ Tzimatsi ojyiki nowasankitaaki onkanta jowajyaantantawori ikimisantzi. Ari nokantapiintakarini tsika japatotapiintaita. Owanaa nokisaniintakarini jirikaiti, nopatzimawitakarini, nimatsitakarini saikatsirini pashiniki nampitsi”.

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikimisantani

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iro niyaatantakarini nampitsiki Damasco, jotyaantakina ijiwari Ompiratasorintsitari. ¹³ Iro kantacha niyankithaki aatsi, jiwiyaka tampatzika ooryaatsiri noñaaki oorintainchari inkitikini, janaanakiri ishikiparyaani ooryaatsiri, joorintapaakina nokatziyaka naaka, nokaatakarini tsipatakinari. ¹⁴ Tyiiyanakinani maawoni. Nokimatzi jiñaanaitakina noñaaniki Heber-paantiki, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! Litama pipatzimatantani? Iirokatakini owasankitaacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpatzitatyiyaawomi thoyimpithowari’. ¹⁵ Ipoña nakanakiri naaka: ‘Litaka Pinkathari?’ Ari jakanakina Nowinkathariiti: ‘Naakataki Jesús, pipatzimatakiri. ¹⁶ ¡Pinkatziyi! Iro noñaagantzimiri iroñaaka pantawaitaina. Pinkinkithatiro okaatzi piñaakiri, onkaati piñiiri paata nantakainiri? ¹⁷ Aritakini piñiiri nowawisaakotaimi pijyininkakini, iijatzi janta kaari pijyininkata tsika notyaantimi. ¹⁸ Onkimityaawo pokiryaakairimi. Aritapaaki ikinashiwaitaka otsinirikitzi, aña janiiyitai kitainkariki. Aritapaaki ipinkathatakiri Satanás, aña Pawa pinkathariwintainiri. Iro nopiyakotainiri iyaaripironka, nontasorintsishiritakairi awintaashiritainari naaka. Tima irootaki ikajyaakagaitakarini’ ”.

Tii ipiyathawaitanaka Pablo joñaagaitakarini

¹⁹ “Pinkathari Agripa, tii nopiyathatanaka joñaagaitakinawo inkitikini, ²⁰ aña nitanakawo nokinkithatanakinirini Damasco-jatzi, Jerusalén-jatzi, maawoni nampiyitawori Judea-ki iijatzi ikaatzi kaari ajyininkata, nokantayitzi: ‘Pimpiyashitairi Pawa, pantairo oñaagantironi powajyaantairo piyaaripironka’. ²¹ Irootaki kantakaawori, joirikantakinari nojyininkapaini tasorintsipankokini, ikowawitaka intsitokina. ²² Iro kantacha inishironkatakina Pawa iikiro niyaatatzini nokinkithatakotziri iroñaaka. Nokinkithatakini maawoni, ñaapiroriiti kaari ñaapirrotachani. Okaatzi nokinkithatapiintaki, tii notikapaintziro josankinatakiri Moisés-ni, ipoña Kamantaniriiti. Tima josankinaitakiro onkaati awisatsini, ikantaitakini pairani: ²³ Ontzimatyii inkami Cristo, aririka inkamawitayata iri itakaantyaawoni jañagai iijatzi. Ari onkanta inkinkithatakoiintantayanarini awisakotaantsi ajyininkapaini, inkinkithatakoiintirini iijatzi kaari ajyininkata”.

Ikowi Pablo inkimisantakairi Agripa

²⁴ Ikantakiro Pablo jiroka, ikaimanaki Festo: “¡Pablo, pishinkiwintatyata! Okantakaimi paakowintawo piñaanawaitzi”. ²⁵ Ari jakanakiri Pablo: “Pinkathari Festo. Tii noshinkiwintata, okaatzi nokantakarini imapirotatyata. ²⁶ Jiyopirotzini pinkathari Agripa, irootaki nokantantawori jirokapaini. Niyotzi naaka jiyotakotziro maawoni, tii jimanakota. ²⁷ Pinkathari Agripa, Litakimisantiro josankinari Kamantaniriiti? Niyotzi naaka pikimisantziro”. ²⁸ Ari jakanakiri Agripa: “Litakimisantiro pikantakina kapichiini ari pinkimisantakaakina, nonkimitantaiyaariri ‘Cristo-wiriiti?’ ” ²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantawitaka kapichiini nokantakimiri, tiirika, ojyiki nokantakimiri, onkamintha iri Pawa kantakaiyaawoni, tii apa

iiroka pinkathari, aña iijatzi maawoni pikimayakini iroñaaka, pinkimitaina nokantaka naaka, okantawitaka iiro joojoitanzimiro ashirotha*.

³⁰ Ipoña ikatzyanaka pinkathari Agripa itsipatakawo Berenice, pinkathari Festo, maawoni ikaatzi saikaintsiri, ³¹ jataiyakini jantyaatsikiini ikinkithatakotziro jiroka. Ikamantawakayakani: “Iromi jomontyaawaitaitzirimi jirika shirampari, tikaatsi inkinaashitya onkantya jowamaitantyariri”. ³² Ipoña Agripa ikantanakiri Festo: “Ari ampakagairimi jirika shirampari, iromi ikowakimi irirori jaminakotiri César awinkatharipirori”.

27

Jotyaantaitakiri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikowaki jotyaantiri Pablo janta Italia-ki, itsipatakiri pashinipaini omontyari, ari niyaatsitanakari iijatzi naaka. Iri aanakiri iitachari Julio jiwatziriri jowayiriri pinkatharipirori Augusto. ² Ari notitakotanakari Adramitio-jatzi niyaatiro Asia-ki. Notsipatanakari Aristarco Tesalónica-jatzi poñaachari Macedonia-ki. ³ Okanta okitiiyyitamanai ariitakina Sidón-ki, ari jaapatzyanakari Julio jirika Pablo, ishinitakiri jariitapaintyari jaapatzyanipaini impantawatyariri kowityimotariri. ⁴ Ipoña nawisanakiro Sidón, otokiyotakina tampiya, tii okantzi namaatakoti, iro nokinakotantanakari othampijyaaki Chipre. ⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari irojatzii Cilicia-ki, iijatzi Panfilia-ki. Ariitakina Mira-ki, nampitsi saikatsiri Licia-ki. ⁶ Ari jiñaitapaaki pashini notitantanaiyari poñaachari Alejandria-ki iyaatiro Italia-ki, ari jotitaiyakinani jiwari. ⁷ Ojyiki kitiiyyiri namatsinkakota namaatakotzi. Owanaa nopomirintsiiwaitaka nariitantakari Gnido-ki. Iikiro otokiyotakatyaana tampiya, nomontyaakotaki Salmón-ki, noshinampitanakiro othampijyaa Creta. ⁸ Owanaa opomirintsitaka namaatakotzi, irojatzii nariitantakari nampitsi ikantatziro “Aachaaki” okaakitapai nampitsi Lasea.

⁹ Awisaki ojyiki kitiiyyiri namaatakotaki, aritaki tyaawontsitzimatapai, kowiinkatanaki namaatakoti. Irootaki ikantanakari Pablo:* ¹⁰ “Pinkimisantawakina, kimitaka akowiinkatakotatzi amaatakoti, ari ampiyakiro amaatakomintotsi, iijatzi pajyaagawopaini, aritaki ankamagaantaki iijatzi”. ¹¹ Iro kantacha jiwari owayiriiti tii ikimisanziri Pablo, iri ikimisantaki ashitawori amaatakomintotsi itsipatakari antakotzirori. ¹² Tii okamiithatzi jowawisairo tyaawontsi tsika jaatakowitaka, ikowaiyini jiyaaniinti Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, iiro oñaashirinkantari tampiya kinatsiri kirinka iijatzi katonka. Ari ikowaki jowawisairo tyaawontsi.

Itampiyatakotzi inkaariki

¹³ Ikinkishirita ari onkantaki jamaatakoti tima owakiraa itapaakawo otampiyatzi kapichiini. Ari namaatakonaki othapiyaaki Creta. ¹⁴ Iro osamanitaki kapichiini antawotapaaki tampiya, jiiitziro iriroriiti “Euroclidón”, ookantapaakawo amaatakomintotsi, ¹⁵ onoshikakotanakina. Tii jiñi inkantairo jamaatakomintotsi, ishinitakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁶ Owanaa nopomirintsitakawo pitotsi thatainchari amaatakomintotsiki. Nokinakotaki othampijyaaki iitachari Clauda tii otampiyapirori janta. ¹⁷ Ari notiyitakiro pitotsi amaatakomintotsiki. Tima ithaawantatyaawo jaintakotya iintatzi inkaari jiiitziro “Sirte”, joojoitakiro onaminaki amaatakomintotsi iiro okotaanta. Ishinitanakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, iikiro oshintsitatzii otampiyatzi, ari jitanakawo jowiinkagaantaki jayyaagawo. ¹⁹ Okanta pashini kitiiyyiri, jowiinkanakiro iijatzi okaatzi ashitari amaatakomintotsi. ²⁰ Ojyiki kitiiyyiri awisaintsiri tii noñaayitairi ooryaatsiri iijatzi impokiro. Antawoiti notampiyatakotaki tii niyoti aririka nawisakotai.

²¹ Tima awisaki ojyiki kitiiyyiri tii nowaiya, ikantanaki Pablo: “Pinkimisantawakina, okamiithawita pinkimisantinami irojatzii asaikakimi Creta-ki. Iiro añiromi okaatzi owaripirorotakairi. ²² Iro kantzimaitacha iroñaaka, iiro okantzimowaitzimi, tima iiro pikamagaantzi apaani, onkantawitatyaa ompiyaa amaatakomintotsi. ²³ Inkaanki tsiniripaiti, noñaaki maninkari, jotyaantani Pawa Ashitanari, nantawaitziniri, ²⁴ ikantakina: ‘Pablo, iiro pithaawi, ontzimatyii pariitya jiñiimi César pinkatharipirori Roma-ki. Inishironkatimi Pawa pawisakotakaantyariri pikaatki jaka amaatakomintotsiki’. ²⁵ Ari ikantakina. Irootaki pinthaamintantyariri, tima nawintaashiritakari naaka Pawa, niyotaki aritaki imatatyaa ikamantakinari maninkari. ²⁶ Iro kantacha ontzimatyii ompojakotya othampijyaaki”.

* 27:9 Kantakotachari jaka “tyaawontsitzimatapai”, irojatzii ikantakotiziri “ikaatapiintakiro itziwintaiyani”.

²⁷ Okanta tsiniri, aritaki awisaki 14 kitiiyyiri, ariitakina inkaariki Adriático onoshikakotakina tampiya. Niyankiiti tsiniri, ari ikaimanaki antakotzirori amaatakomintotsi ikinkishiritaiyani iro nariitaiya kipatsiki. ²⁸ Ari jimonkaatakiro tsika iwiya ochiinkaatzii, jiñaatziro tii ochiinkaapirotzi, ipoña japiitiro iijatzii, jiñaatzi kapichiini ochiinkaatapai.†
²⁹ Ithaawanaki nompjakotyaa, jowiinkaki 4 againtironi amaatakomintotsi opataki, ari jamanayanakani onkitiiyyitantaari thaankipiroini. ³⁰ Iro kantacha ikaatzi antakotzirori ikinkishiritaka ishiyi, jotitantanatyaaowo pitotsi thayitainchari, jamawinawo jowiinkayitiro ayiintironi othowaki amaatakomintotsi. ³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakiri jiwari, iijatzii jowayiriri, ikantziri: “Aririka ishiyaki jirikaiti, iiro pawisakotai irokaiti”. ³² Ari itotakotanjakiro owayiriiti pitotsi, joimaatakiro.

³³ Irootaintsi onkitiiyyitimatii, ikantanaki Pablo: “Aritaki awisaki 14 kitiiyyiri oyaawinta oitya awisatsini, tii powaiya iirokaiti. ³⁴ Okowapirota iroñaaka poya pañaantaari, tima tikaatsi kamagaantatsini apaani”.‡ ³⁵ Aritaki ikantaki Pablo, jaaki tanta, ipaasonkitakiri Pawa. Ipitoryaakiro, owanaka. ³⁶ Ipoña jominthanakana maawoni, owaiyakani iijatzii. ³⁷ Jiroka nokaataiyini notitaiyani 276 atziri. ³⁸ Aritaki ithonkakiro jowaiyakani, jowiinkayitaki owanawontsi othomakantyaari tinari.

Otsitsiyaki

³⁹ Okanta okitiiyyitamanai, jirikaiti antakotzirori, okompitzimotakari kipatsi, jiñaapaaki opaayaa. Ari ikowi jaatakotyaa mi janta. ⁴⁰ Itotakoyitakiro ojojotantari ayiintzirori amaatakomintotsi, jookakiro, itzinaakoyitanairo antawoiti manthakinsi, jiwitsikanairo iyomawo inkomatantyaari inkini jaatakoyiani opaayaa.§ ⁴¹ Iro kantacha aintakotapaaka othowaki iintaatzi inkaari, tii okantanai nojyiwatakoti. Tankanaki opataki ookantapaakawo otamaryaani inkaari. ⁴² Ari ikowanaki owayiriiti intsitokanakirimi omontyaari-iti, iiro jamaatanta ishiyayiti. ⁴³ Iro kantacha jiwari owayiriiti, ikowaki jowawisaakotiri Pablo, tii ishinitziri jowamaitiri, apa ikantanakiri: “Ikaatzi yotziri jamaatzi, jamaati jiyaati kipatsiki. ⁴⁴ Iriima pashinipaini jontarikayitya inchakotaki inkini jamaati”. Ari okantari nawisakotantaari maawoni.

28

Isaikaki Pablo othampijyaaki iitachari Malta

¹ Ikanta nawisakotai maawoni, ari niyotaki jiroka othampijyaa oita Malta. ² Ari jaawakina kamiitha maawoni nampitawori janta. Tima oparyaatzi inkani, katsinkaiti okantaka, jowaampataki paampari, ari ikaimakina. ³ Ari jiyaatanakii iijatzii Pablo jayi tsitsi, iro ipiyawitapaaka jowapairo itsima, shitowanaki maanki, jatsikakiri jakoki. ⁴ Ikanta jiñaakiri nampitawori janta jowikantapaakari, ikantaiyanakini: “Jirika shirampari owamaantzinkari jinatzii, okantawitaka jawisakowitaka impiinkimi, tiimaita ishinitaitziri jañi”.* ⁵ Iro kantacha Pablo jotikanakiri maanki paampariki. Tikaatsi awijiyimotirini. ⁶ Joyaawintaiyani jaawaakairimi irojatzii inkamantatyaari. Ikanta osamanitaki jiñaatzi tikaatsi awijiyimotirini, ikantaiyini: “Pawa jinatzii jirika shirampari”.

⁷ Tzimatsi janta jiwari nampitawori othampijyaaki iitachari Publio. Oztzimimotziri okaakiini jowani. Jaawakina kamiitha maawoni jaanakina. Mawa kitiiyyiri nosaikimowaitakiri. ⁸ Ari nokimakotakiri iwaapati Publio ikatsinkaakitatzi, ishiwaiwaita. Ityaashitanakiri Pablo. Ikanta jamanakowintakari, jotitrotantakari jako, apathakiro ishintsitanai. ⁹ Jantakiro jiroka, pokayitanaki maawoni mantsiyari nampitawori janta othampijyaaki, joshinchaayitakiri. ¹⁰ Ari ipashitanakari ojyiki tsikarika oiyita. Ikanta notitanaa niyaantantaiyaari, ipayitawaana naayitanairi.

Ariitaka Pablo Roma-ki

¹¹ Ikanta nosaikaki mawa kashiri janta othampijyaaki, ari notitanaari pashiniki amaatakomintotsi, owawisaakirori iijatzii janta tyaawontsi. Opoñaawo jiroka amaatakomintotsi Alejandria-ki. Jiwitsikaitakiro opataki jojyakaantawo “Tsipari” iwawanitashiitari.†
¹² Ari nariitaka janta Siracusa-ki, mawa kitiiyyiri nosaikanakani janta. ¹³ Ipoña nawisanai irojatzii nariitantakari Regio-ki. Ikanta okitiiyyitamanai, okamintha otasonkakotakina

† 27:28 Kantakotachari jaka “tii ochiinkaapirotzi”, irojatzii ikantaitziri pairani okaatzi 20 jimonkaantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari iijatzii “kapichiini ochiinkaatapai”, irojatzii ikantaitziri pairani okaatzi 15 jimonkaantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 27 metro. ‡ 27:34 Kantakotachari jaka “tikaatsi kamagaantatsini”, iro ojyawori ikantaitzi “iiri opiyakagaantawaita kishichaaniki”. § 27:40 Kantakotachari jaka “itzinaakoyitanairo antawoiti manthakinsi”, irootaki ookantari tampiya inkini ishiyakoti otitawori amaatakomintotsi. * 28:4 Irootaki ikantakiri, tima jiñaajaantzi atziriiti iri Pawa otyaantakiniriri maanki, jowasankitairi. † 28:11 Jiitaitziri jaka “Tsipari”, iriitaki apiti itomi “Júpiter”, iwawanitashiitari jiitaitziri Cástor ipoña Pólux.

tampiya kinatsiri katonkanta, irojatzu nariitantakari Puteoli-ki pashini kitiiyyiri. ¹⁴ Ari noñaapaaki tsikarika ikaatzu iyikiiti, ikantawakina nosaikanaaki. Iro nosaikantanakari okaatzu 7 kitiiyyiri. Ari nopoñaanaari irojatzu nariitantakari Roma-ki. ¹⁵ Ikanta ikimakotakina iyikiiti nampitawori Roma-ki, itonkiyotawakina aatsiki jiiitaitziro “Apio” tsika jiyomparitapiinta. Okanta janta jiiitaitziro “Mawapanko”, ari jowaawintakina pashini. Ikanta Pablo jiiñaapaakiri iyikiiti, ipaasonkitanakiri Pawa, thaamintashiri ikantanaka. ¹⁶ Ari nariitapaaka Roma-ki. Ikanta ijiwari owayiriiti jowawisaapaakiniri omontyaariiti pashini jiwari. Iriima Pablo ishinitakiri isaikawaitapaaki tsikarika ikowiro, apaani owayiri aamaakowintariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta awisanaki mawa kitiiyyiri nariitaka, japatotakiri Pablo ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “Iyikiiti, pairanitaki jaakaantakina ajyininkapaini janta Jerusalén-ki, ipoña jowawisaakina ijiwariki Roma-jatziiti. Irootaki jantakiri, okantawitaka tikaatsi nantzimotiriri, tii nomaamaniziro okaatzu jamitari pairani achariniiti. ¹⁸ Ojyiki josampiwitakina Roma-jatzi janta, tii jiiñaashita nonkinakaashityaari intsitokantinari, ikowawitaka impakaakaantainami. ¹⁹ Iro kantacha ajyininkapaini Judá-mirinka tii ikowi, ontzimatyii nonkowakotiri iriitaki aminakotinani César, okantawitaka tikaatsi niyakawinti naaka ajyininkapaini. ²⁰ Irootaki napatotantzimiri iroñaaka nonkamantimiro. Nokinkithatakotairi oyaakonniitari maawoni Israel-mirinkaiti, irootaki piñaantanari jaka joojoitantanawo ashirotha”. ²¹ Ari ikantanaki iriroriiti: “Tii noñi naaka josankinatakotina poñaachani Judea-ki. Tikaatsi nonkimakotimiri iijatzu jariita ajyininkapaini jaka. ²² Apa nokimakowintzimi ikinkithatakoitakiri kimisantashiwait-achari. Nokowaki nonkimimi tsika pikantzi iiroka”.

²³ Ikinkishiritaka japatotya pashini kitiiyyiri. Ari japatowintakari ojyiki atziri jimaapiintzi Pablo. Ikinkithatakiniri tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joñaagakiri tsika josankinatakoitsitakari Jesús, jitanakawo josankinariki Moisés-ni irojatzu josankinatakiri Kamantaniriiti. Tima jitanakawo okitiiyyitamanai irojatzu jyiitiini. ²⁴ Tzimatsi tsika ikaatzu kimisantawakiriri, iriima pashinipaini tiimachiini. ²⁵ Tiira jaapatziyawaa, apaanipaini jiyaayitai. Jiwiyaantawari Pablo ikantawairi: “Jiroka ikantsitakari pairani pichariniiti, jiiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi Kamantantaniri Isaías-ni, ikantaki:

²⁶ Piyaati, pinkantiri jirika atziriiti:

Pinkimawitatya, iromaita pikimathatziro.

Paminawitya, iromaita piñaagayironi.

²⁷ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita jinaki.

Tii jokichaatai iijatzu.

Irootaki kaari jiiñaantawo.

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta,

Tii ikimisantzi, iiro nowawisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyini iirokaiti, aritaki jowawisaakotairi Pawa kaari ajyininkata. Aritaki inkimisantai iriroriiti”. ²⁹ Ikantakiro Pablo jiroka ñaantsi, jatanai Judá-mirinkaiti, ojyiki jiiñaanatawakaanaka.

³⁰ Ari isaikapairi Pablo okaatzu apiti osarintsi. Jaapiintakiri kamiitha ikaatzu ariiyitariri. ³¹ Ari ikinkithatakiniri ipinkathariwintantai Pawa, ikinkithatakotsitakari iijatzu Awinkathariti Jesucristo jiyoitantyaariri. Tikaatsi oñaashirinkawaitirini.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI ROMA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimorori, jompiratani Jesucristo ninatzi, tima iriitaki kaimashiritakinari Notyaantapiroriti, irijatzi owakinari nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa. ² Jiroka Kamiithari Ñaantsi ikajyaakaakiriri Pawa, iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Osankinarintsi Tasorintsitsatsiri, ³ ikantakota Itomi Awinkathariti Jesucristo, iintsitapaintsiri itzimaki, icharinitawakari David-ni. ⁴ Ikanta jañagai pairani, aripaiti joñaagantaka Itomi Pawa jinatzi, otzimimotziri ishintsinka, tatorintsishiriri jinatzi iijatzi. ⁵ Ikamintha Cristo iro jinishironkatantakinari Pawa. Iri owakinari Notyaantapiroritari, nonkamantayitairi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata, inkimisantayitaita iriroriiti. ⁶ Iijatzi iirokaiiti Roma-jatzi ari akaatsitaka ikaimashiritai Jesucristo. ⁷ Ikaimashiritaimi pinkitishiritai pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Jitakotani Pawa pinayitzi. Onkamintha inishironkawaitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi inkimitaimi Awinkathariti Jesucristo, piñaayitiro kamiitha pisaikayiti.

Ikowi Pablo jariityaari Roma-jatzi

⁸ Jiroka nitawatyaaari nonkanti: Nopaasoonkitziri Pawa, okantakaantziro jantziri Jesucristo. Nopaasoonkitakowintzimi iirokaiiti, tima ithonka ikimakoitakimi tsikarikapaini tsika pikantayitanaa pikimisantayitai. ⁹ Ari nokantapiintanakitya namanakowintzimi. Iri Pawa yotasi, nantawaishintsitainiri nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Itomi. ¹⁰ Aririka namañaari, nokowakotziri ishinitainaata niyaati pisaikayini iirokaiiti, iroorika inkowakaakinari naaka. ¹¹ Tima nokowapirotaki noñaayitimi. Nokowi nonishironkashiriyitimi onkantya paawiyashiriwaitantyaari. ¹² Ari onkantya nonthaamintakaantimiri iiroka, piñaakinarika naaka tsika nokanta nawintaashiritakari Cristo. Ari pinthaamintakaina naaka, noñaakimirika iirokaiiti tsika pikanta pawintaashiritari.

¹³ Iyikiiti, nokowi piyoti, iro noshiritapiintaka niyaati pisaikayini noñaantimiri powapiyashiriyitaiya, nokimitaakiri pashinijatziiti atziri. Iro kantacha, ojyiki otzikapiintakinari. ¹⁴ Iro kantacha ontzimatyii niyaatashitiri Grecia-paantiri, kaari Grecia-paantitatsini, yowaitanaatsiri, iijatzi kaari yowaitatsini. ¹⁵ Irootaki, nokowantari nokinkithatakotairo iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta pinampitawo iirokaiiti Roma-jatziiti.

Itasorinka Pawa owawijaakotantatsiri

¹⁶ Tii nokaaniwintziro naaka nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi. Tima iro oiyakawori iroomi itasorinka Pawa, iro owawijaakoshiritairini maawoni kimisantaatsini. Nokimitaakiro naakaiti no-Judá-mirinkatzi, naakataki itanakawo nokimisantanaki, jimpoitapaaki Grecia-paantiriiti. ¹⁷ Tima iro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa tsika ikanta itampatzikashiritakagairi atziriiti. Ari ikantakaanta irirori jawintaashiritaityaari. Tima irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri: Tampatzikashiri jinayitai awintaashiriri, ari jiñi iro jañaantaiyaawo.

Kaaripiroshiriri jinatzi atziriiti

¹⁸ Iriima atziriiti kaari tampatzikashiritatsini, thainkatasorintsitsatsiri, ikisaniintapiroritari Pawa, joñaagantakiro iyatsimanka janta inkitiki. Tima jirikaiti kaaripiroshiritapiintatsiri, kimiwaitaka jotzikayitayiiromi tyaaryoori iiro jiyotakoitantawo. ¹⁹ Tima jiyotakowitari iriroriiti Pawa. Iri Pawa kantakaawori jiyotakowitantakariri. ²⁰ Tima owakiraa jitanakawo Pawa jiwitsikakiro kipatsi, ari jiyotimi atziriiti tzimatsi Pawa, jiñaayitakiro jiwitsikani. Ari onkantya inkinkishiritantyaarimi otzimimotziri Pawa ishintsinka, kañaaniri jinatzi irirori. Tikaatsi otikañaanitachani, inkantawitaiya: “Tii niyotziro”. ²¹ Aña jiyotakowitari Pawa, tiimaita impinkathatapiintairi, tii ipaasoonkitapiintairi iijatzi. Apa ikinkishiritakotawo kaaripirotsatsiri, iro kaari ikinkishiritantanaa kamiitha. ²² Ikantayawitani: “Yotaniri ninatzi”, aña masontzishiriri jinayitaki. ²³ Iro jowajyaantantawori ipinkathawitari Pawa kañaaniri. Ari jitayitanakawo ipinkathayitziro witsikaantsi jojyakaawo atziri, tsimiri, piratsi, iijatzi ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki.

²⁴ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka. Irootaki jantapiintantawori onkaati inkaaniwintirimini. ²⁵ Jowajyaantanakiro ikimisantañaantzi Pawa tyaaryootatsiri, apa ikimisantanakiro thiiyaantsi. Ipinkathanakiro jiwitsikaatzi, i

ojyawaitanakawo iroomi ompirawaityaarinimi. Tiimaita ipinkathatanairi Pawa wit-sikakirori kitziroini maawoni jiroka, apinkathatapiintziri aakaiti. Ari onkanyaari.

²⁶ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri inintashiwaitari. Irootaki jantantawori okaatzi inkaaniwintirimi. Ari itanakawo opaantawakaawaita kiyopayipaini tsinaniiti. ²⁷ Ari ikimitanakari iijatzi kiyopayipaini shirampariiti, ipaantawakaawaitanaka, iro ikowapirotanaki impaantawakayia ishiramparinkakiini, jantanakiro inkaaniwintirimi. Iriimaitaka owasankitaawaitaincha okantakaantziri ikinakaashiwaitakari.

²⁸ Iro opoñaantari ishinitziri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka, iro jantantakawori kaari kamiithatsini. Tima tii ikinkishiritakotanairi Pawa. ²⁹ Iro jantapiintanaki kaari tampatzikatatsini, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ikowapirowaitziri kiriki, jantayitziro kamaawoyitatsiri, inintakotantawaitzi, itsitokantawaitzi, imaamanitawakaawaita, jamatawitantawaitzi, ikawiyantawaitzi, ³⁰ ikijiyimatantawaitzi, ithiyyakotawakaawaita, ikijiyimawaitziri Pawa, ikawiyapootantawaitzi, ikantakaapirowaita, iñaapirowaita, jiyotashiwaitawo kaaripirotsiri, ipiyathawaitari ashtariri, ³¹ imasontzishiriwaitaki, tii imonkaawainitzi, tii inithaantawaitzi, tii inishironkatantzi. ³² Jiyowitaiyawoni jirikaiti okaatzi ikantakaantziri Pawa, ikantaki: “Ikaatzi matakironi jiroka inkamayitai”. Iro kantacha, iikiro jantapiintatziro, jominthatakaari pashinipaini jimayitiro.

2

Tampatzika ikanta Pawa aririka jiyakawintanti

¹ Kimitaka pikantashiriwaitzi iiroka, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaariprotaki”. Iro pikantawaitziro jiroka. Tima aririka piyakawintiri pashini atziri, iirokatakai iyakawintainchari. ¿Tiima pantapiintziro iiroka kaaripirori? ² Ayotaiyini tampatzikashiriri jinatzi Pawa aririka jiyakawintanti. Iri owasankitairini ikaatzi antayitakirori jiroka. ³ Iirokaiti patzirinkakiini, pikantapiintaiyini, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaariprotaki”, ¿Piñaajaantakima iiro jowasankitaimi iiroka Pawa? ⁴ ¿Pimanintatziirima nishironkapirowaitakimiri, oyaakoniintzimiri, amatsinkawintzimiri iijatzi? ¿Tiima piyotakotziro iro jamatsinkawintantakimiri jowajyaantakaantimirori piyaaripironka? ⁵ Iiromi powajyaantairo piyaaripironka, ari piñiiromi patsipitaiyaawo iyatsimanka Pawa. Tima paata, aririka joñaagantapaititairo iyatsimanka, jaminakoyitairo maawoni, tampatzika inkantya jowasankitaantayitai. ⁶ Onkimiwaityaawo impinayitairimi apanipaini okaatzi jantakiri. ⁷ Iri Pawa añaakaayitairini ikaatzi kamaitanakawori kamiithari, irootaki jiñaampiyantakawori jowaniinkawo, jiñaampiyakawo ipinkathaitairi, jiñaampiyakawo inkantaitatyaani jañaayitai. ⁸ Iro kantacha, katsimaki inkantayia Pawa jowasankitaayitairi ikaatzi kamaitapiintanakawori inintashiwaitari, piyathawaitakariri, imanintawaitakiro tyaaryootatsiri. ⁹ Inkimaatsiwaitaiya, jowashiripirowaitaiya maawoni kamaitapiintakawori kaaripirori. Iriira itanatyawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹⁰ Iriima kamaitapiintakawori kamiithari, ari jowaniinkatayia, impinkathaitairi, kamiitha isaikayitai. Iriira itanatyawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹¹ Tima tikaatsi atziri jimaakitiri Pawa.

¹² Maawoni kaari kimakotironi Ikantakaantaitani, ompiyakaashitaiyaari iyaaripironka, tima iiro jaminakoitairi imonkaatakirorika Ikantakaantaitani. Iriima ikaatzi kimakowitakawori, ari jaminakoitairi imonkaatakirorika. ¹³ Tima kaari tampatzikashiritzimotakiriri Pawa ikaatzi kimakowitakawori Ikantakaantaitani, aña iri tampatzikashiritzimotakiriri Pawa monkaayitakirori. ¹⁴ Jirikaiti kaari nojyininkayita, kaari kimakowityawoni Ikantakaantani Moisés-ni, kaari ñaawityawoni tsika osankinata, jimonkaaminthawaitashitakawo. Okimiwaitakawo ontzimaatyii pashini ikantakaantaitani jashitaiyarimi iriroriiti. ¹⁵ Okimiwaitakawo jiroka Ikantakaantaitani osankinashiritantayiarimi, tima jiyotziro oita jantiri. Aririka jimonkaantairo, kimoshiri inkantya. Iirorika jimonkaayitziro, okimiwaitakawo apaniroinimi jiyakawintawaitaka, tima jiyotakiro ikaaripirowaitaki. ¹⁶ Irootaki jantaitiri paata aririka inkantairi Pawa jirika Jesucristo: “Paminakotairo maawoni jantakiri jimananiikiini atziriiti”. Irootaki nokantapiintakiri nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

Judá-mirinkaiti ipoña Ikantakaantaitani

¹⁷ Iroñaaka nonkantayitimi iirokaiti Judá-mirinka nojyininkatari. Kimitaka pikantaiyakini iirokaiti: “Aña niyotakotaitziro naaka Ikantakaantaitani. Niyotziri Pawa. ¹⁸ Niyotziro okaatzi ikowiri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tima jiyotaakinawo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Ari onkantaki niyotairi kaari yotironi, kimitakariri amajyookitachari,

nonkimitakaantiro nonkitiijyiinkatakotairimi saikatsiri otsinirikitzi. ²⁰ Ari niyootayitairi masontzishiriri. Kantatsi niyotairi kaari yowaitatsini, kimiwaitariri iinchaaniki. Tima otzimimotana naaka Ikantakaantaitani. Irootaki matzirori iyotanipirotakaantzi". ²¹ Aririka okantaka piñaawaitakiri piyootayitiri pashini, ¿Iyomachiitakimima iiroka? Tima pikantapiintzi iiroka: "Iiro pikoshitzi". ¿Tiima pikoshintzi iiroka? ²² Pikantapiintzi: "Iiro pimayimpirtzi". ¿Tiima pimayimpirtzi iiroka? Pikantapiintzi: "Iiro pipinkathatzi oiyakaawontsi". ¿Tiima pikoshitanitzi iiroka tasorintsatsiri? ²³ Pikantakaapirowaitaka iiroka piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima pipiyathawaitawo iiroka, pithainkakiri Pawa? ²⁴ Tima ari okanta josankinaitakiro, kantatsiri: Iirokaiti kantakaantakirori, iro ithainkatasorintsitantakari pashinijatzi atziri ipairyaaamintawaitashitakari Pawa.

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaantaitani, kamiithawitaka itomishitaanita, tima irootaki ojyakaawintacha jashitari Pawa. Iro kantacha tiirika jothotyiro jimonkaantiro maawoni Ikantakaantaitani, aminaashiwaitaka itomishitaanita. ²⁶ Iriima pashinijatzi kaari ajyininkata, kaari totamishitaanitachani, aririka jimonkaaminthatashityaawo Ikan-takaantaitani, iritaki kimipirowaitakariri totamishitaaniri, tima jashipirotaari Pawa. ²⁷ Jirikaiti kaari totamishitaaniri monkaaminthatashitawori Ikantakaantaitani, iri aminakotaimini iirokaiti paata tyaaryorika pimonkaatziro piyotakotziro, pipiyathataka-worika, iri iyakawintimini, jowasankitagaitimi, okantawitaka totamishitaaniri pinaw-itaka iirokaiti. ²⁸ Tsika akantayita koñaawoini awathaki, tiira iro jiiitaitairi "Judá-mirinka". Ari okimitari atominhawaitashitaka awathaki, tiira iro jiiitaitairi "totamishi-taari". ²⁹ Aña opoñaantari a-Judá-mirinkatzi iro kantakaantzirori tsika akantashiriyita. Ari okimitsitari iijatzii añaantakawori atomishitaa, iro kantakaantakirori oshiritakari. Tii iro amonkaatashitanyawori osankinatachari, inthaamintawintantairi ajyininkapaini, aña oshiritakagaari Pawa, ari inthaamintawintai irirori.

3

¹ Kimitaka pikantaki iirokaiti: "¿Tikaatsima opantaini a-Judá-mirinkatzi? ¿Iitama atom-ishiataantairi?" ² Nokantzi naaka: "Ojyiki opantairi aakaiti. Jiroka itanakawori, iriira achariniiti aaka itakawori jiñaanatakiri Pawa. ³ Tzimatsi achariniiti kaari oisokirotyaarini Pawa, ¿Irooma ompoñaantyaari Pawa jowajyaantiro joisokiroyitanta? ⁴ Tii ari onkanta. Okantawitaka ithiijaniwitaka maawoni atziriiti, tii ithiijanita Pawa irirori. Ari okantzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Ari pikantatya iiroka, tampatzikañaaniri pinatzi, Iirokami jaminakoitaimi, ari panaakotantakimi".

⁵ Tima antapiintzirowa kaaripironkantsi, oñaagantziro tampatzikashiriri jinatzi Pawa. Kimiwaitaka ari ankantakimi: "Iro noyaaripiroshirinka oñaagantzirori owanaa ikamiithapirotrzi Pawa, ¿Iitama jowasankitaawintantinawori okaatzi oñaagantzirori ikamiithapirotrzi irirori? Kaarira tampatzikashiriri". (Ari okanta akinkishiriwaitari aakaiti atzirinkakiini.) ⁶ Tii ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashiriri Pawa, iirotya jaminakotairimi isaawijatzii, jowasankitaawaitairi. ⁷ Kimitaka ankantimi iijatzii: "¿Iitama jowasankitaantyaanari Pawa nohiijaka, tima nohiijapiintaka iro kantakaantakirori jiñaapinkathaitantariri Pawa tii ithiijanita irirori?" ⁸ Kimitaka ankantimi iijatzii: "iThami ankaaripiroti! tima iro oñaagantironi kamiithari". (Irojatzii jiyakowintaitakinari naaka nokinkithatakotakiro kimitakawori jiroka, imapirotatya.) Iro kantzimaitacha irootaki kamiithatatsi jowasankitaitiri ikaatzi ñaawaitzirori jiroka.

Tikaatsi tampatzikashiriri

⁹ ¿Irooma kantakotacha jaka, a-Judá-mirinkatzi tii opantapirotai aakaiti? ¿Iirooma okantzi anaakoyitairi pashinijatzi? Iiro okantzi, tima aritaki nokantsitaka maawoni akaatayakini, kimiwaitakimi ompiyakaashiwaitaimi ayaaripironka, okantawitaka a-Judá-mirinkatzi iijatzii kaari Judá-mirinkatsini. ¹⁰ Tima aritaki osankinatakotaka, kantatsiri: Tikaatsi tampatzikashiriri, tii itzimaajaitzi apaani.

¹¹ Tii itzimi kimathawaitaniri.

Tikaatsi oshiritaiyaarini Pawa jiyotakotairi.

¹² Ithonka ipiyashiritaiyakani, tii opantaari.

Tii itzimi iitya mataironi inkamiithashiriri.

Tii itzimaajaitzi apaani.

¹³ Kaaripiroñaaniwaitaki, okimiwaitakawo ithano iroomi omoona ikitaitantariri kaminkari. Amininitaka ithiijya,

Kipiyapaantiwaitaki jojakari ikanta maanki.

¹⁴ Tima ikijyimawaitantapiintaki, ikawiyantayitzi.

¹⁵ Amikiitaka jyyaayitzi jowamaanti, ikowi inkapathainkatakaanti.

¹⁶ Ipampithawookitapiintakiro ikinaitzi japirotantaitzi, ikowi inkimaatsitakaantawaitya.

¹⁷ Tii ipampithawookitapiintairo jatachari isaikaita kamiitha.

¹⁸ Tii ipinkathaakitairi Pawa.

¹⁹ Ayotzimaita jiyakawintairi Pawa maawoni pankinawaitakawori jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Iiro okantai jotikañaanaitaiya inkanti: “Tiitya nomaakiwaitziro”. ²⁰ Tima tikaatsi matakironi jimonkaatiro Ikantakaantaitani, ari onkantya inkantantyaariri Pawa: “Tampatzikashiri ninatzi”. Aña aririka ayotakopirotanairo Ikantakaantaitani, ari ay-pirotziri owanaa akaaripirotaki.

Pawa otampatzikashiritairi, aririka awintaashiritanaiyaari

²¹ Iro kantzimaitacha, owakiraa joñaagairo Pawa tsika okanta antampatzikashiritanaiyaari. Tii ojoyawo pairani, apankinawaitashitawo Ikantakaantaitani antampatzikashiritantaiyaawomi. Irootaki josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, irojatzji josankinatakotaitakiri Ikantakaantaitaniki. ²² Iriira Pawa otampatzikashiritaini, aririka awintaashiritanaiyaari Jesucristo, ankimisantanairi irirori. Tii anashitaiya tsika ikantayita pashiniiti, ²³ maawoni akaaripiroshiritaki. Irootaki iiro okantanta añaayitairo jowaniinkawo Pawa. ²⁴ Iro kantzimaitacha, Pawa, jotampatzikashiritai, inishironkapirotanta irirori jotyaantairi Cristo Jesús ipinawintai aakaiti. ²⁵ Irootaki jotyaantantakariri Pawa inkapathainkawintai Cristo jowamaitakiri, ari jotsimaryaagari Pawa awintaashiritaiyaaririka Cristo. Iro jimantakawori Pawa jiroka, jiñaantaityaariri ikantaitani itampatzikashiritzi irirori. Pairani Pawa owanaa ikisashiwitakawo iyaaripironka atziriiti, amawi ikantapiintakiro. ²⁶ Irooma iroñaaka, okimiwaitaawo jojyipithatakairi ayaaripironka, jotampatzikashiritai. Tampatzikashiri ikanta irirori, itampatzikashiritakairi iijatzji awintaashiritanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsima ankantakaapirowintaiyaari? Tikaatsi. ¿Iitakama? ¿Irooma kantakaantawori tii itzimi iita monkaataironi Ikantakaantaitani? Kaari, aña iro kantakaantzirirowi awintaashirinka. ²⁸ Iiro okantzi inkantakaapirowaitya tampatzikashiriri, tima tii ikitsirinkiro jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Apa jimatairo jawintaashiritairi Cristo. ²⁹ ¿Apanima aakaiti a-Judá-mirinkatzi jantzimotairo Pawa? Tii. Ari akaatairi kaari ajyininkayita, jantzimotairo maawoni. ³⁰ Apaani ikanta Pawa. Tsika ikantakaayitai aakaiti jotampatzikashiritai, ari inkimitagairi iijatzji kaari totamishitaaritachani. ³¹ ¿Nomanintziroma naaka Ikantakaantaitani nokinkithatakotakiro awintaashirinkantsi? ¡Tii ari onkantya! Aña kamiithatsitacha jiroka.

4

Joyyakaawintantzi Abraham

¹ Thami oshiritakotyaari Abraham-ni acharinitanakari. ¿Tzikama ikantaitakirika irirori itampatzikashiritantaari? ² Iroomi ipankinatani Abraham-ni tampatzikashiritakagairinimi, aritaki inkantakaapirowaitatyaami irirori. Iiro ikantakaapirowintaarimi Pawa. ³ Jiroka okantziri Osankinaritsipirori:

Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani.

⁴ Thami ojoyakaawintawakiro: Aririka jantawaiti atziri, ipinaitziri. Tii inishironkatashitaitari, aña ipinaitatziiri jiriwiitaitakiri jantawaitaki. ⁵ Iriima atziri kaari antawaitatsini, jiñiirorika impinatashitaityaari, inishironkaitatziiri jirika. Ari ikantsitari atziri thinkatasorintsiwiatatsiri pairani, jawintaashiritairi Pawa, aritaki jotampatzikashiritairi. Ari inishironkairi jawintaashiritairi, tii ipankinawaitawo jimantaaawori. ⁶ Iijatzji David-ni ikinkithatakotsitakawo inkimoshiritakagairi Pawa itampatzikashiritani, kaari ñagaironi iñaashintsiwintaiyaawo, ikantaki:

⁷ Kimoshiri inkantaiya atziri ipiyakoitairi ikaariprowitaka, Okimiwaitaawo jimanakoitaatyinirimi iyaaripironka.

⁸ Kimoshiri inkantaiya atziri, ipiyakopirotainiri Pawa iyaaripironka.

⁹ Jirikaiti kimoshiritaatsini, ¿Apana aakaiti jiitaitai “totamishitaari?” Kimitaka tii, ari jjoyayitai kaari totamishitaachani. Pinkinkishiritiro akantairi:

Jawintaanaka Abraham, irootaki ikimitakaantaitaariri tampatzikashiritaniri.

¹⁰ ¿Tzikapaitima Pawa ikimitakaantaari Abraham-ni itampatzikashiritani? ¿Aripaitima jimatakiro itomishitaaritaki? ¡Tiira! ¹¹ Iro jimpoitai Abraham-ni itomishitaaritá. Jiroka totamishitaaritaantsi aririka omatakatotanaki iro jjoyoitantari jawintaari Pawa. Iri-ima Abraham-ni jawintaitakariri kitziroini Pawa, ari jotampatzikashiritaitakiri tiki-raamintha itomishitaanita. Ari ikantaka Abraham-ni jitantakawori itampatzikashiritakaitziri. Irootaki ikimitakaantaitakariri iriitakimi charinityaaririmi maawoni tampatzikashiririiti, tii okowaajaita intomishitaaritai. ¹² Imapirowitaya aakaiti jiitayitai

“totamishitaari” aakataki icharinipirotoni Abraham-ni, akaatziri iijatzu atomishitaaritari. Tiimaita ankimitakotyaaari ikanta irirori itomishitaarita, aña awintaashiritanaari Pawa, ikimitaakiro irirori Abraham-ni, jawintaashiritsitakari kitziroini tikiraamintha itomishitaarita.

Iro awintaashirinka añaantaiaawori ikajyaakaakairi

¹³ Tima ikajyaakaaitakanari Pawa jirika Abraham-ni itsipataakiri charinityaari, ikajyaakaakiniri kitziroini tikiraamintha osankinata Ikantakaantaitani. Apa jawintaashiritanaka Abraham-ni. ¹⁴ Tima inkaati ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, kaarira jirikaiti pankinawaitashitawori Ikantakaantaitani. Arimi onkantaami, aminaashiwaityaami awintaashiritari Pawa, tii opantawo ikajyaakaakairi. ¹⁵ Iitarika pankinawaitawori Ikantakaantaitani, apa jowatsimairi Pawa iiro ikitsirinkiro. Iiromi otzimaki Ikantakaantaitani, iiro otzimimi iijatzu ikinakaashiitani.

¹⁶ Iitarika ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, iriitaki awintaashiritaari inishironkapirotani irirori. Ari jiñaayitairo maawoni icharinityaari, tii apa añaayitairo aakaiti Judá-mirinka, jashitakaitakari kitziroini Ikantakaantaitani, aña maawoni awintaashirityaari Pawa, ojjakotaariri Abraham-ni. Ari ojjawo incharinitaimi Abraham-ni maawoni aakaiti. ¹⁷ Irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri:

Aritaki nojyiñagaimiri chariniyitimi, iiro okantaajitzi ijininkamirinkatawakaiya.

Iro jiroka ikajyaakaani Pawa. Irootaki jawintaashiritantakariri Abraham-ni. Imapirotatya jimonkaatiro Pawa jiroka, tima kantatsi jañaakaayitairi kamayitatsiri, irijatzu witsikairori kaari tzimawitachani pairani. ¹⁸ Jiroka ikantakiriri Abraham-ni: “Aritaki nojyiñagaimiri charinitimimi”. Iro ikimisantantakari Abraham-ni, owanaa opomirintsizimowitakari inkimisantantaaari. ¹⁹ Tii jowajyaantapaintziro kapichiini jawintaashiritanaka. Iikiro joshiritakopiintanakityaawo jiroka, ikantzi: “¿Tsikama onkantaaka jiroka? Aña tzimataiki naaka 100 nosarintsiti. Irootantsi nonkami. Jiroka noina Sara, tii owaiyantantzi”. ²⁰ Ari okanta ikinkishiriwaitaka, tii ikisoshiriwintziro okaatzu ikajyaakaakiniriri Pawa, tii okantzimoniintawaitari jawintaakari. Iikiro jimapirotanakitziro jawintaashiritanakari, ari ikantapiintanaatya ithaamintapiintanakari. ²¹ Jiyotaki Abraham-ni ari jimatakiro Pawa okaatzu ikajyaakaakiniriri. ²² Irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. ²³ Josankinatakaantakiro Pawa tsika okantakota jiroka. Tii josankinaminthatakaantashitawo ampinkathatantaaari Abraham-ni. ²⁴ Iro josankinatakaantakawori onkanta ayotantaaari inkimitakaantaitampatzikashiritani iijatzu aakaiti, aririka awintaashiritanaiaari añaakagairiri Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. ²⁵ Tima iri Cristo kamawintairi aakaiti, okantakaantziro akaaripirowaitaki. Irijatzu Cristo añaagatsi okanta itampatzikashiritakaantairi.

5

Opoñaantari itampatzikashiritakari

¹ Jiroka okantakari. Iro awintaashirinka tampatzikashiritakairi. Irootaki aripirotantaariri Pawa. Iriitaki Jesucristo matakagaironi jiroka. ² Tima awintaashiritaari Jesucristo, jiyotakaayitairo inishironkatani Pawa anayitai. Kimoshiri akantayitaa añaayitairo paata jowaniinkawo Pawa. ³ Iro kantzimaitacha tii apa ankimoshiriwintziro jiroka, aña ankimoshiriwintsityaawo iijatzu awijyimotainiri. Tima ayotaiyini aririka añaayitiro ankimaatsiwaitya, iro ompoñaantaaari ankamaitanitya. ⁴ Aririka ankamaitapiintanantari, ari aawiyashiritanantari. Aririka aawiyashiritapiintanaki, ari añaayitakiro awintaapirotanaiaari oyaakoniantani. ⁵ Iro jaminaakaashitai oyaakoniantani. Tima aritaki añaayitakiro jitakopirotakari Pawa, jotyaaantakairi Itasorinka okimiwaitakawo isakopirotatiyiniirimi.

⁶ Okanta ikowapaititaki Pawa, aripaiti ikamawintayitakari Cristo, okantawitaka athainkatasorintsitwaka, tii aawiyawainitzi. ⁷ Tikaatsi matapiintaironi inkamawintiri pashini atziri. Tzimimaitaka kamawintirini atziri kamiithashiriri. ⁸ Iro kantzimaitacha aakaiti kaaripiroshiriri anawitaka, ikamawintakari Cristo. Owanaa jitakopirotakari Pawa, jotyaaantakiri Cristo inkamawintai. ⁹ Jotyaaantakiri Cristo inkapathainkawintai onkanta jotampatzikashiritantari. Ari jimatakiro jiroka iinro akaaripiroshiriwaitzi, ¿Kamiithatsima anthaawantawaityaari japiroitai jotampatzikashiritai? ¹⁰ Tima pairani iinro akisaniintawaitziri Pawa, jotyaaantakiniri Itomi inkamawintai, ari okanta aripirotantaariri. Ari okanta iijatzu ayopirotantaari aritaki awijakoshiritai, tima jañaawintai Cristo. ¹¹ Ari ikimoshiritakaapirowaitai Pawa, tima iri Awinkathariti Jesucristo aripirotakagairiri.

Adán ipoña Cristo

¹² Apaanimachiini ikantaka pairani shirampari kantakaantanakirori ikaaripirotaki. Iro owasankitaantsi jiñaaki, ikaamaniyitai. Iro antitanaincha maawoni ikaatzii charinitanariri, ikaaripirotanaki maawoni isaawijatzii, ikaamaniyitanaki. ¹³ Iro awijaintsiri tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani. Tima jirikaiti añaayitantsiri pairani tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani, inashitaiya jiyakawintaitiriri. Iriima jirikaiti impoyitantsiri itzimayitai piyathatakawori Ikantakaantaitani inashitaiya iijatzii jiyakawintaitiriri. ¹⁴ Ikamaki Adán, ikamitaka iijatzii charinitanakariri irirori okantawitaka inashitaka iyaaripironka. Iro jatakotanantsi irojatzii itzimantakariri pairani Moisés-ni. Iriira Adán oiyakaawintakariri pashini shirampari pokaintsiri, ¹⁵ iriitakira Jesucristo jirika. Jiroka okanta joyyakaawintaitakiri: Atzirimachiini jinaki Adán, ikaaripirowaitaki, iriitaki kantakaantakawori ikamayitantakariri oyyiki atziriiiti. Ari ikimitsitakariri Jesucristo, atziri jinaki irirori, ikamawintantaki, iri kantakaantakirori jañaashiritantaari oyyiki pashini atziriiiti, ikantakaantakiro Pawa inishironkatantzi. ¹⁶ Iro kantacha Pawa jinashitakawo inishironkatantzi irirori, tii joyyakotari itanakawori ikaaripirowaitzii. Tima iyaaripironka apaani atziri, irootaki kantakaantakirori jowasankitaitantariri oyyiki atziriiiti. Irooma inishironka Pawa irootaki kantakaantakirori jotampatzikashiritantaari oyyiki ikaaripirowaitachari. ¹⁷ Tima ikaaripirotaki pairani Adán, kimiwaitanaka atziritanakityiimi “Kaamanitaantsi” iro ompirawaitaayarini atziriiiti. Irooma inishironkatani Jesucristo, okimiwaitanakawo atziritanakityiimi “Añaamintotsi”, iro ompiratanatyaarinimi tampatzikashiriiti.

¹⁸ Jiroka okaatzii joyyakaawintakoitziri: Apaani shirampari kaaripirotaantsiri, iri kantakaantakirori jowasankitaantaitakariri oyyiki atziriiiti. Iriima pashini kamiithashiriri shirampari, iri kantakaantakirori jawijakoshiritantaiyaari oyyiki atziriiiti, jañaashiriyitai. ¹⁹ Apaani atziri piyathari, iri kantakaantakirori ikaaripiroshiritantakariri oyyiki atziriiiti. Iriima pashini atziri kimisanariri, iri kantakaantakirori itampatzikashiritantaari oyyiki atziriiiti. ²⁰ Iro oyoñaantari josankinatakaantaitziro Ikantakaantaitani, jiyotantaiyaari atziriiiti kaaripiro jinayitzi. Okantawitaka antawoiti ipiyathawitaka, antawoiti inishironkatairi Pawa. ²¹ Pairani kimiwaitaka atziritatyiimi “Kaaripironkantsi”, iro ompirawaitaayarini atziriiiti, irojatzii owamaantakariri. Iro kantacha kimiwaitaka atziritatyiimi “Nishironkataantsi”, iro pinkathariwintantaatsinimi. Tima aritaki inishironkayitai Awinkathariti Jesucristo, itampatzikashiritakayitai ankantaitatyaani añaayitai.

6

Ikamapithaitakiro kaaripironkantsi

¹ ¿Kamiithatsima ankanti: Thami ankaaripirowaiti inishironkapirotairi Pawa? ² ¡Tii ari onkanta! Aña okimiwaitanaawo ankamapithatatyiiromi ayaaripironka. ¿Kantatsima kaminkari inkaaripiroti iyaamaninkakiini? ³ Aamaashitya pipiyakotakiro iirokaiti owiinkaawintakariri Cristo Jesús, akimitakowaitaari tsika ikanta jowamaitakiri irirori. ⁴ Iro oiyakaawintacha ankamayitami koñaawoini tsika akantawita pairani. Ikitaitakai. Ipoñaashitaka apiriintaa iijatzii, akimitakotaari Cristo. Tima jowaniinkawo Pawa owiriintairiri Cristo, ari okanta ikimitakaantairi aakaiti owakiraarimi atziri añaayitami.

⁵ Tima oiyakotaari irirori, kimiwaitaka ankamayitami, aritaki iijatzii ampiriintayitai ikimitakiro irirori. ⁶ Kimiwaitaka koñaawoini tsika akantayita pairani, ari intsipataitakariri Cristo impaikakoitami. Ari okanta akamapithatantakawori ikaaripirowaitaki. Irootaki kaari oiyantaari ompirayitari “Kaaripironkantsi”. ⁷ Tima apaani kaminkari tikaatsi jantayitai iyaamaninkakiini, tii ikaaripirota. ⁸ Tima ari atsipataari Cristo jowamaayitai, awintaashiri antsipataiyaari jañaashiritai iijatzii. ⁹ Tima ayotaiyaini iiro japiitairo Cristo inkamawintantai. Apawojatzii okanta ikamaki, añaagai. Okimiwaitaawo tii ompirawaitaari “Kaamanitaantsi”. ¹⁰ Apawojatzii ikamawintakiri kaaripiroshiririiti. Irooma iroñaaka jañaawintairi Pawa. ¹¹ Ari pinkimitaiyaari iirokaiti, pinkimitakaantaiya pinkamapithatatyiiromi piyaaripironka, iri Cristo Jesús kantakaantakirori pañaawintantaari Pawa.

¹² Irootaki, iiro pishinianta ompiyakaashiwaitaimi piyaaripironka. Poitsinampairo pikowashitziri. ¹³ Kimitawaitakimi pinkamakityiimi, piriintaimi iijatzii, pinkimitakaantiro aritakimi jatakimi Pawaki, pinkantapairimi: “Jiroka nowatha, nantantapiantaawori kamiithatsiri”. Aritapaaki pikimitakaantawo piwatha iro pinkaaripirowaitantapiintya. ¹⁴ Aritapaaki pikimitakaantawo “Kaaripironkantsi” atziritatyiimi, irootaki ompirawaitimini. Tii pañiimotairo Ikantakaantaitani, aña iro pañiimotai nishironkataantsi.

Ompirataari tampatzikashiritaantsi

¹⁵ ¿Kamiithatsima ankantayiti iroñaaka: “Thami ankaaripiroshiriri, iiro añaamintatyaawo Ikantakaantaitani, iro añaamintatyaawo nishironkataantsi?” ¡Tii ari onkanta! ¹⁶ ¿Tii

piyotzi aririka jompirataitimi, ontzimatyii pinkimisantapiintiri ompiratizimiri? Pikimitakaantakiro atzirityiimi piyaaripironka, iro ompirawaitimimi. Aririka pikantaka kamashiritakimi. Irooma pinkimitakaantanairo iri Pawa pinkimisantapiintai, aritaki pintampatzikashiritai. ¹⁷ Pairani pikimitakaantakawo iroomi “Piyaaripironka” ompirawaitakimini. Irooma iroñaaka poisokirotaawo pikimisantanairo jiyotaitakimiri. ¹⁸ Tii ompirataimi “Piyaaripironka”, aña “Tampatzikashirinkantsi” ompirataimiri. ¹⁹ Nojyakaawintatziimiro tsika okanta ayotakotapiintziro aririka jompiraitai, ari onkanya ankimatehatantyaawori okaatzi kompitizimowaitairi aakaiti. Tima pairani pikimitakaantawaitakawo atzirityiimi “Kamaawotatsiri” iro ompirawaitakimini, ari okimitaakimiri iijatzi “Piyathataantsi”, tima oiyiki pipiyathatapiintaka. Irooma iroñaaka ompirataimi “Tampatzikashiritaantsi”, ari onkanya piñaantayyaawori pinkitishiritai.

²⁰ Iiniro ompiratizimi “Kamaawotatsiri”, pisaikaminthawaitashitaka, tikaatsi shintsiwintimimi pintampatzikashiriti. ²¹ Iro kantacha piyotai tikaatsi opantawo jiroka. Aña iro kamiithatatsi pinkaaniwintakotairo tsika pikantawita pairani. Piyotai iijatzi iitarika antayitziro jirokapaini aritaki inkamashiriyitai. ²² Tiira okimitakaantaimi iirokami ompiratani “Piyaaripironka”. Aña iri Pawa ompirataimiri. Irootaki kamiithatziimotaimiri. Tima pimatairo pinkitishiritai, ari pinkantaitaatiyiro pañaanitai. ²³ Jiroka “Kaamanitaantsi” iro kimiwaitakawori impinaitirimi antawaitapiintakironi kaaripirotsiri, kimitawaitaka iriimi ompiratani. Irooma “Kañaanitaantsi” iro kimiwaitakawori inishironkatani Pawa ipashitaariri ikaatzi tsipashiritaariri Jesucristo, Awinkathariti.

7

Joyakaawintatziro aawakaantsi

¹ Iyikiiti, iirokaiti noñaanatzi pikaatzi piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima piyotaiyini aririka inkami atziri, ikamapithatakiro Ikantakaantaitani? ² Ikimiwaitakawo tsinani tzimatsiri oimi. Iinta jañiimotziro oimi, ontzimatyii ontsipatapiintyaari. Irooma aririka inkamapithatakiro, aripaiti osaikashiwaitaiya. ³ Irooma oñaaki pashini shirampari iinta jañiimotziro oimi, omayimpirotaki. Irooma inkamakirika, ari osaikashiwaitaari, kantatsi oimintaiya pashini, iiro ikimitakaantaitawo mayimpiro.

⁴ Iyikiiti, okaatzi oiyakaawintachari jaka kimiwaitaka atzirityiimi “Ikantakaantaitani”, iro piimintyaarimi pairani. Aritaki pikamapithatakiro jiroka, pitsipataari Cristo jowamaitakiri pairani. Okimiwaitaawo saikashiwaitaimi iroñaaka piimintari pashini, jañaakaitairi pairani. Iro pantawaitantaanariri iirokaiti Pawa. ⁵ Tikira añaaro oiyakaawintainchari “Kaamanitaantsi”, owanaa apiyathatakawo Ikantakaantaitani, amatapiintakiro kamaawotatsiri. Irootaki owamaashiritakairi. ⁶ Okimiwaitaawo iroñaaka akamapithatairo, asaikashiwaitaa. Añagairi owakiraari, iriitaki Tasorintsinkantsi, kantakaawori antawaitantaanariri Pawa. Tii okimitaawo pairani, apankinawaitawo amonkaatiro pajatori josankinaitakiri.

Kaaripironkantsi saikashiritantatsiri

⁷ ¿Kamiithatatsima ankanti: “Tii opantawo Ikantakaantaitani?” ¡Tii! Aña irootaki yotakaawori nokaaripirotpiintzi. Tima jiroka Ikantakaantaitani, kantatsiri: Iiro pinintakotantawaitzi.

Iro kantzimaitacha iiroimi niyotakotairomi jiroka, iirotya niyotajaitzimi tzimataitatsi nokinakaashitakari nonintakowaitantapiintaki. ⁸ Irooma niyotakotairo jiroka Ikantakaantaitani, tii okantai namawiwainitai, owanaa nonintakowaitantapiintaki. Iiroimi niyotakotairomi jiroka ikantakaantaitani, iirotyaami okaaripirowaitzimi nantayitzi. ⁹ Pairani tii niyowita kaaripirori ninatzi aririka nonintakowaitanti nokinkishiritaniki. Nosaikashiwaitapiinta, tikaatsi shintsiwintinani. Irooma niyotakotairo Ikantakaantaitani, ari niyotanaki nokaaripirowaitaki. Niyotanai iijatzi aritaki nonkamashiritai. ¹⁰ Irootaki owamaashiritanari jiroka ikantakaantaitani. Aña irootawitaka Ikantakaantaitani, inkañaaniantaitaariimi. ¹¹ Nokimitakaantakiro naaka atzirityiimi “noyaaripironka”, iro amashiwaitakinar niyotakotairo Ikantakaantaitani. Amatawiwaitakina, irojatzii owamaantakinari. ¹² Iro kantzimaitachari jiroka Ikantakaantaitani tasorinti inatzi, tampatzika inatzi, kamiithari.

¹³ ¿Irooma owamiithanka, kantakaawori nonkamantaiyaari? ¡Tii ari onkanya! Kaari Ikantakaantaitani owamainani, aña noyaaripironka owamainani. Apa iyotakaakinawo noyaaripironka jiroka Ikantakaantaitani. ¹⁴ Ayotai iro ashiri okinkithatakotzi Ikantakaantaitani. Okimiwaitaawo impimantaitiromi awatha jompirawaitaitaawo, iroomi “Kaaripironkantsi” kimitaiyaawoni ompiratantairi. ¹⁵ Iro kaari niyotanta iita nokaaripiroshiritantari. Tii naaka kowaminthawaitashitachani. Owatsimaashiritaitani. ¹⁶ Tii inimowaitaajaitana okaatzi nimatapiintakiri, ari niyotziri kamiithari

inatzi Ikantakaantaitani. ¹⁷ Irootaki okimitantakawori tii naaka antashiwaityaawoni, aña “Kaaripironkantsi” inatzi otzirintakinari, iro shintsiwintanari nimatantawori. ¹⁸ Okantawitaka nokowi nantiro kamiithari, tii nimatziro. Okimiwaitakawo irootakimi nowatha kaari kamiithatatsini. ¹⁹ Tii nokitsirinkiro nimatiro kamiithari nokowawitakari. Iro nimatapiintaki kaaripirori kaari nonintziri. ²⁰ Irootaki okimiwaitantakawori atziriatyiyiimi “Kaaripironkantsi” otzirintakina, irootaki antakaapiintakinawori kaaripirori.

²¹ Iro shintsiwintapiintakinari nonkaaripiroshiriwaiti, okantawitaka naaka kowawitacha nantiro kamiithari. ²² Aña noshiriki, nokantashiritzi: “Imapiro Ikantakaantani Pawa”. ²³ Irooma nowathaki koñaawoini, okimiwaitakawo oñaashintsiwaityaawoni noshiri. Okimiwaitakawo iijatzi nowatha omontyaakaantairomi noshiri, ari oshintsiwintawaitiro nonkaaripiroshiriwaiti. ²⁴ ¡Ikantamachiitana! ¡Iitama mataironi jomishitowakaantairo noshiri omontyaakaantawaitakiro nowatha? ²⁵ Iriitaki Awinkathariti Jesucristo mataironi. Nopaasoonkitairi Pawa otyaantakiriri jimatantaawori. Iro noshiri nothotyaantawori nokimisantziro Ikantakaantani Pawa. Irooma koñaawoini nowatha iro nimatantiintantari okantakaantani “Kaaripironkantsi”.

8

Joshiritapiintaitari Tasorintsinkantsi

¹ Aritaki atsipashiritaari Cristo Jesús, iiro añiuro jowasankitaayiyiiti. ² Tima tii añimotairo Ikantakaantaitani kinkithatakotzirori kaaripironkantsi, kantakaantzirori akamashiritantaari. Aña añimotairo pashini ikantakaantaitani kinkithatakotzirori añaashiriyitai atsipashiritaari Cristo Jesús. ³ Tikaatsi kitsirinkironi intampatzikashiritantyaawo Ikantakaantaitani, tima maawoni aakaiti atzirinkakiini otzimimowitakari awatha kaari aawiyawaitatsini. Iriima Pawa iri kitsirinkairori itampatzikashiritairi atziriti, jotyaaantapaitakiri Itomipirori jatzirizimotanti, otzimimowitakari iijatzi irirori iwatha okimitawo awatha aaka. Iriitaki jowasankitaawintaki iyaaripironka atziriti. ⁴ Irootaki aawiyantaawori atampatzikashiriyitai, tima iroopiro inatzi ikantakaantaitakiri. Irootaki amatapiintai jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi. Iiro antapiintashitaawo anintashiwaitari aakaiti. ⁵ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, okimiwaitakawo atziritakimi “Nintashiwaitaantsi”, iro ompiratantyaarimi. Iriima oshiritakotaawori inkimisantiri Tasorintsinkantsi, iriitaki ijiwatairi. ⁶ Ikaatzi oshiritakowaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijyinkaa iñaantyaawori inkamashiriti. Iriima oshiritapiintanakariri Tasorintsinkantsi, kamiitha jañaayitai. ⁷ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijyinkaa iñaantyaawori inkisaniintiri Pawa, tii ikimisantairo ikantakaantziro Pawa, iiro ikitsirinkairo inkimisantairi. ⁸ Ikaatzi matakironi jiroka iiro jinimotakairi Pawa.

⁹ Irooma iirokaiti tii pimatairo jiroka, aña poshiritapiintaawo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, tima iri saikashiritantzimiri. Iriima kaari yotairini Itasorinka Cristo, tiimachiini jashitaari Cristo. ¹⁰ Okantawitaka pikaamaniwathawitaka, okantakaantziro piyaaripironka, aritaki isaikashiritantaimi Cristo, ari pañaashiritana, okantakaantakiro jotampatzikashiritaimi. ¹¹ Aritaki isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi, irijatzi añaawathatakagaimini iijatzi, ari ikimitaakiri Cristo Jesús, jañaakaawathatairi.

¹² Ari okantari iyikiiti, tii opantawo antapiintashiyityaawo anintashiwaitari. ¹³ Iroorika pantapiintanairi, aritaki pinkamashiritai. Irooma poshiritapiintanaiyaaworika ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ojyawaitanaawo atzirityiyiimi “Pinintashiwaitani”, iro powamaakimi, aritaki pañaashiritai. ¹⁴ Ikaatzi antanairori ikowiri Tasorintsinkantsi, aritaki intomitaiyaari Pawa. ¹⁵ Tima jirika Tasorintsinkantsi jotyaaantakiri Pawa, iiro jookawintaimi iiro papiintantaawo pinkimitaiyaari ompirataariwo ithaawawaitzi. Iriitaki kantakaantironi intomitantairi Pawa. Aripirotaiyaari Pawa, ankantairi: “Paapá, Ashitanari”. ¹⁶ Iri Tasorintsinkantsi yotakaironi aakaiti itomi Pawa. ¹⁷ Tima itomi Pawa anayitai, ari atsipataari Cristo ashitaawo maawoni jashitari irirori. Tima atsipatakari Cristo akimaatsiwaitaka, ari antsipataiyaari iijatzi tsika otzimapai jowaniinkawo.

¹⁸ Nokinkishirita naaka kapichiini inatzi akimaatsiwaita, tikaatsi oitzimaitya jiroka aririka añaagairo paata jowaniinkawo. ¹⁹ maawoni jiwitsikani Pawa joyaaniintairi japatopaititairi itomiiti Pawa. ²⁰ Jaminaashiwaitaka jiwitsikani, tii jaawiyiro ikowawitai, tima Pawa kantakaawori okantantapaintari. Iro kantacha jirikaiti oyaawintacha ²¹ jiñaayitairo jowaniinkawo, aririka isaikashiwaitaiya itomitaari Pawa. Ari okaatapaaki akimitakaantawo atziriatyiyiimi “Shitzitaantsi”, iro ompiratantachanimi. ²² Kimiwaitaka maawoni jiwitsikaitakiri jatikawaiyityaani, ikimitakawo tsinani ontzimaanti. ²³ Iijatzi aakaiti, okantawita añaawitakari Tasorintsinkantsi itsipashiriyitai, kimiwaitaka iinro atikawaiti akowi awijakoti iiro akimaatsiwaitanta, akowapirotaki tsikapaiti intomitai

koñaawoini Pawa. ²⁴ Iro oyaakoniintani kantakaawori awijakoshiritantaiyaari, okantawitaka tikira añaayitziro jiroka. Arimi añaayitakiromi, ¿likiroma oyaakoniintatiyiro? ²⁵ Ari okantari oyaakoniintani, ontzimatyii amatsinkashiritya, oyaakotairo kaari añaari.

²⁶ Tima tii aawiyashiritanitzi, Tasorintsinkantsi nishironkatairi. Tii ayotzi tsika ankantya amaña. Iro kantacha iri Tasorintsinkantsi amanakowintairi, okimiwaitakawo jatikawintatiyimi. ²⁷ Ikimathatzi Pawa jirika Tasorintsinkantsi jamanakowintai. Tima iriitaki iyotakopirotziriri Pawa iita ikowakairiri oitishiritaari.

Aritaki ankitsirinkairo maawoni

²⁸ Ayotirika oitya awijiyimotaini, aritaki inkantakaatyawo Pawa onkamiithatzimoyitai. Tima iro ikaimashiritantairi antiniri ikowakaakairi. ²⁹ Ikaatzi jiyotsitakari Pawa aritaki inkimisantairi, iriitaki inkimtakantairi itomipirori. Jirika Itomi, iri kimitanakawori itzinkami itomitari, ari jimpoyitapaaki pashini ojyiki iyikiiti. ³⁰ Jirikaiti itomitaari Pawa, iriitaki ikaimashiritairi, jotampatzikashiritairi, ari onkantya iñaantaiaawori jowani-inkawo.

³¹ ¿Tsikama ankantakotiroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini? ³² Pawa tii ithañaaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iroma jantzimotai pashini kowityimotaini? ³³ Aritaki añaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimaki iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa? ³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itispataari ipinkathariwintantai, iriitaki kantakowintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini? ³⁵ ¿Iitama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitakotai? Okantawitatyia ompomirintsitzimowaitai, iiliko jiyaatyati jitakotai. Ari inkimitairori intzimirika owashironkaawaitaini, inkowi imaamaniwaitai, antajyaaniintawaiti, onkowityiimowaitai ankithaatyaari, ankowiinkatakowaiti, japathakiroryaitai. ³⁶ Ari osankinatakotaka, kantatsiri: Ari okantaitatyani jowamaakaantaitina nawintaamachiitaini iiroka.

Ikimitakaantaitakinari piratsi jowamaitziri.*

³⁷ Okantawitaka añaayitiro jirokapaini, aritaki ankitsirinkairo maawoni jiroka, tima jitakoyitai Pawa, ari jimatakaakairo ankitsirinkiro. ³⁸ Jiroka nawintaakari naaka: Onkantawitya añaawityawo tsika oita: kaamanitaantsi, añaamintotsi, maninkariiti, pinkathariiti, awijiyimotantsiri iroñaaka iijatzi paata, tzimatsiri ishintsinka, ³⁹ tsikarika oita jiwitsikaitziri, saikatsiri jinoki, iijatzi saikatsiri isaawiki. Tikaatsi owajyaantakairini Pawa iiro añaantaawo jitakotai okantakaantakiro jantzimotakairi Awinkathariti Jesucristo.

9

Jiyoshiitaitakiri Israel-mirinkaiti

¹ Jiyotzi Cristo tyaaroori natzi nonkantimiri. Tima iriitaki Tasorintsinkantsi pinkathariwintashiritanari, iri yotakaanari tii nothiyyawaita, nonkantimiro jiroka: ² Owanaa nowashiritakotakari nojyininkapaini Judá-mirinka kaari kimisantatsini, ojyiki okatsitzimoshiritakina. ³ Owanaa nonkowataikimi jawijakoshiritaimi nojyininkamirinkaiti, nonkowataikimi nonkamawintairi jawijakotantaiyaari.

Ari onkantaajaitakimi iijatzi jowajyaantainami Cristo, ari niyotakimi iro jawijakoshiritantaiyaarimi nojyininkamirinkaiti, ⁴ icharinitari Israel-ni. Tima iriitaki itomiwitakari Pawa jirikaiti, joñaagawitakari jowaniinkawo, tzimatsi ikajyaakaawakaakari, josankinawitakanari Ikantakaantaitani, jinintaawaiwitaka ithaamintapiintakari, tzimatsi ikajyaakaakiniriri. ⁵ Iriitaki iijyininkamirinkaititakari achariniiti. Irijatzi iijyininkamirinkaititakari Cristo, Pawatatsiri anaayitziiriri maawoni, ari inkantaitatyani inthaamintaityaari. Ari okantari.

⁶ Okantawitaka jirikaiti tii ikimisantanitzi, ¿kamiithatsima ankanti: “Iiro imonkaata ikajyaakaantakiri Pawa?” ¡Tii! Tima inkaati impaitaitiri iroñaaka “Israel-mirinkaiti”, pashinijatzi jinatyti, kaari icharinipirori Israel-ni. ⁷ Ari okimitaawo awijiyimotakiriri Abraham-ni. Tii ikimtakantaitziri iijyininkamirinka apititatsiri jowaiyani, aña apaani. Iriitaki ikinkithakoitziiriri jaka, ikantaitaki: Iri Isaac jowaiyanipirori.

⁸ Ari ikimitsitakari Pawa tii ikimtakantairi iriimi itomipirori maawoni jowaiyantakanakari Abraham-ni, apa itomitakari ikajyaakaakiniriri incharinimirinkatyaari. ⁹ Jiroka ikajyaakaakiniriri, ikantakari: Paata pashini osarintsi onkimipaititaiyaawo iroñaaka, ari napiitiro nariitaini, intzimaki otomi Sara.

* 8:36 Ikantakoitziiriri jaka “piratsi”, iri kantakotacha “ojyia”.

10 Ari okimitakari awijyimotakirori Rebeca, itsipaanitakaakawori acharinini Isaac.
11 Tikira intzimiita jirikaiti, tikira jantayitzi kamiithari iijatzi kaaripirori, aritaki tzimaki ikowakiri Pawa oitya jantiri. Ari imonkaatari jantayitiri. Tii iri kowashiwaityaawoni jantiro, aña Pawa kantakaawori jantantawori oitarika, ikaimashiritairi. 12 Jiroka ikantaitakirori Rebeca:

Iri iyaapitsi ompiratyaaarini jantariti.

13 Jiroka josankinaitakiri iijatzi:

Nitakotakari naaka Jacob, iriima Esaú nokisaniintakiri.

14 ¿Irooma ankantantyaari: “Tii itampatzikashiritzi Pawa, apaani jitakotaka, iriima pashini ikisaniintakiri? ¿Tii ari onkantya!” 15 Tima Pawa ikantakiri Moisés-ni: Iitarika nokowiri nonishironkatiri, aritaki nonishironkatatyaari.

Iitarika nokowiri nitakotyaari, aritaki nitakotatyaari.

16 Naakiro, kaari atziri kowashiwaityaawoni jantayitiro iitarika, aña iri Pawa kantakaawori jantaitantawori iitarika inishironkatari irirori. 17 Ari ikantaitakiri iijatzi Faraón, jiroka josankinatakoitakiriri, ikantakiri:

Irootajaantaki nopinkatharitakaantakimiri jiñaantaityaawori noshintsinka natsipitakaimiri iiroka. Irootaki inkinkithatakoitantinari maawoni kipatsiki impairyaitaina.

18 Ari ikantari Pawa, inishironkatziri ikowiri irirori. Irijatzi kantakaawori ikisoshiritantari ikowiri irirori.

19 Kimitaka ari pinkantakina: ¿Iitama jowasankitaantariri Pawa ikaaripirotaakaayitzi, iirooma okantaajaitzi jowashiñagairo ikowakiri Pawa jantiri? 20 Iro kantacha, nonkanti naaka: Tikaatsi piyomachiiti iiroka patzirinkakiini pinkantantyaari. Tii pipinkathatzi Pawa. Incha poshiritakotyaari witsikayitziro kowitzi. ¿Kantatsima oñaanatiri iyowiti, onkantiri: Tii opantaajaitana piwitsikakina? 21 ¿Iiroma jiwitsiki apaani owaniinkatachani, jiwitsikaki pashini kaari opantapirotawo? Aña kantatsi, tima iritaki ashitawori iyowiti.

22 Ari ikimitsitari iijatzi Pawa, jiwitsikayitakiri ojyawitakawori kowitzi. Tzimatsi jiwitsikakiri jiñaayitairo jatsipitaiyaawo iyatsimanka, jatsipitaiyaawo ishintsinka japirotantaiyaari. Iro kantzimaitacha Pawa, amawi ikantawintapaintakari jirikaiti. 23 Opoñaantari jiwitsikiri Pawa kaari opantari, ikowatzi imonkatziyantaiyaariri pashini jiwitsikani ikowiri inishironkatari, jiyoshiitakiri pairani jiñaayitairo jowaniinkawo. 24 Aakayitaki jiyoshiiyitairi ikaimashiriyitai. Tii apa aakaiti a-Judá-mirinkatzi, ari akaayitairi pashinijatzi kaari ajyininkata. 25 Iro jiñaawaitakaakiriri Pawa pairani Oseas-ni, ikantaki:

Jirika atziri kaari nojyininkawita, nonkimitakaantari, “Nojyininka”.

Ikaatzi kaari nitakowita pairani, nonkimitakaantari, “Nitakotani”.

26 Irooma janta tsika ikantaiwitaka, “Tii pijyininkatyaana iirokaiti”,

Ari inkantayitai, “Itomiiti pinatzi Pawa, Kañaaniri”.

27 Jiroka ikantsitakari Isaiás-ni ikinkithatakotziri incharininyaari Israel-ni:

Onkantawitya ojyiki incharininyaari, inkimiwaitaiyaawo ojyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki, Kapichiini awijakotaatsini.

28 Tima jomapokairi Pinkathari maawoni kipatsijatziiti, tampatzika inkantya jowasankitaakaantari.

29 Ikantaki iijatzi Isaiás-ni:

Iiromi ityaaryootakimi achariniiti, ikimpoyaawintakiri Pinkathari Shintsipirori,

Ari añaayitairiomi jiñaakiri pairani Sodoma-jatzi, iijatzi Gomorra-jatzi.

Jotampatzikashiritairi jawintaamachiitantaita

30 ¿Irooma ankantantyaari: “Iro jotampatzikashiritantaitariri kaari ajyininkata jawintaamatsita irirori? 31 Irooma aakaiti incharinipiroteri Israel-ni, tii akitsirinkiro añaayitiro, okantawitaka apankinawaitawo Ikantakaantaitani”. 32 ¿Iitama kaari ikitsirinkantawo? Iro kaari ikitsirinkantawo tima joshiritakowaitatyaawo ipankinatashitari irirori. Tii joshiritakotawo ikowakiriri Pawa jawintaashiritari. Okimiwaitakawo jantziwatakityi-yaawomi mapi. 33 Ari ojyawitakawo okaatzi josankinaitsitakari, kantatsiri:

Nowakiro mapi ikowapiroitani janta otzishiki Sion. Owaryaantzi jiroka mapi aririka jantziwaityaawo.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaitaa paata.

10

1 Iykiiti, nokowi naaka jawijakoshiritai nojyininkapaini Israel-mirinka. Irootaki namanantariri Pawa. 2 Niyotzi naaka ithaamintashiwaitari Pawa jirikaiti, jantashiwaitawo tii ikimathatzimaitawo. 3 Tii jiyotaiyini ikowatzi Pawa jotampatzikashiritairi, tii ikimisantzi ikowashitawo intampatzikashiritantyaawo ipankinawaitari aparoini.

⁴ Iri Cristo othotyaaKirori okantakota Ikantakaantaitani, iri tampatzikashiritakairi awintaashiritanaariri.

⁵ Jiroka okaatzi josankinawitakariki Moisés-ni okantakota Ikantakaantaitani intampatzikashiritaitantyaarimi, ikantakiki:

Inkaati monkaataironi, iriitaki añaashiritaatsini.

⁶ Tii imonkatziyawo okantakota awintaashirinkantsi otampatzikashiritantatsiri. Tii okowapirota jimonkaataitiro tsikarika oitya. ¿Kantatsima monkaawaitzirori Ikantakaantaitani jiyaati inkitiki ishintsiwintairi Cristo jowawijaakoshiritanti? ⁷ ¿Kantatsima jiyaati iijatzi sarinkawiniki jowiriintairi Cristo ikamawitapainta? ⁸ Aña jiroka ikantaitaki:

Aritaki piyoshiritairo ñaantsi, aritaki piyothatairo iijatzi.

Okaatzi kantakotachari jaka “ñaantsi”, irootaki nokinkithatakaapiintakimiri awintaashiritaari Cristo. Jiroka okanta: ⁹ Aririka piñaanaitaayaawo pinkanti, “Nowinkathariti jinatzi Jesús”, aririka pawintaashiritanaayaari Pawa iri owiriintairi ikamawitaka, aritaki pawijakoshiritai. ¹⁰ Aritaki pawintaashiritaari irootaki jotampatzikashiritantaimiri. Aritaki añaanitaawo jiroka, irootaki jowawijaakoshiritantairi. ¹¹ Tima ari okantzi Osankinarintsipirori:

Inkaati awintaashiritaiyaarini, iiro jaminaashiwaitaa.

¹² Onkantawitya aakarika Judá-mirinka, aakarika Grecia-paantiri, iriitaki Cristo Awinkatharitita maawoni. Iitarika amanaiyaarini aritaki inishironkatairi. ¹³ Tima jiroka ikantaitaki:

Iitarika amanaiyaarini Pinkathari, impairyaaagairi, aritaki jawijakotai.

¹⁴ ¿Kantatsima jamanaitiri Pawa tii jawintaashiritaitari? ¿Kantatsima jawintaashiritaayaari Pawa, tii ikimakoitziri? ¿Kantatsima inkimakotaitiri tii ikinkithatakoitziri?

¹⁵ ¿Kantatsima inkinkithatakoitiri, tii itzimi otyaantantatsini? Iroowa josankinaitantakawori, kantatsiri:

jOwanaa inkamiithakiiitaitaki amironi kamiithari ñaantsi isaikantaitari kamiitha!

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tii maawoni inkimisantaitiro Kamiithari Ñaantsi. Irootaki ikantantakariki Isaiás-ni:

Pinkathari, kimitaka tii ikimisantaitziro nokinkithatziro.

¹⁷ Okowatya jitaityaawo inkimaitawakiro iñaani Pawa jawintaashiritaitantyaariri.

¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikimaitakiro?” Aritaki, jiroka josankinaitakiri kantatsiri:

Ikinkithatakoitakiro nampitsiitiki,

Ikimaitakiro tsikarika isaikayitai jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitiro nonkanti, “Jirikaiti icharinintakariki Israel-ni, ¿Ikimathapirotakiro?” Iriitaki Moisés-ni oñaagantakirori josankinariki, ikantakiki:

Ari nonkantakaiyaawo pisamaniintaiyaari pashinijatzi atziriiti kaari jinyininkatawakaachani.

Owanaa pinkisashiritiri ikaatzi piitziro “masontzishiririiti”.

²⁰ Irojatziki ikantakiri Isaiás-ni irirori:

Jiñaayaataana kaari kowakowatinani.

Noñaagayitaari kaari aminaminatinani.

²¹ Iro kantacha jiroka ikinkithatakotakiri Isaiás-ni ikantakota Israel-mirinkaiti, ikantakiki:

Nakotashitapiintawitakariki, iro kantzimaitacha tii ikimisantaiyinani, piyatha ikantaiyakani.

11

Tzimayitatsi Israel-mirinka kitsirinkakirori

¹ ¿Nokantatziima imanintziri Pawa jirika Israel-jatzi jashitari? ¡Tii ari nonkanti! Tima naakatsitaka kaatziriri Israel-mirinkaiti, icharini Abraham-ni ninatzi, icharini ninatzi iijatzi Benjamín-ni. ² Tima tii imanintana Pawa, iriitaki yoshiitakinari. Pinkinkishiritiro Osankinarintsipirori, tsika ikinkithatakotakota Eliás-ni jamanakowintari jinyininkapaini, ikantakiki:

³ Pinkathari, jowamaitakiri Kamantaniriiti,

Ipookaitakiro taapirimintotsi.

Naaka yotapainchari, ikowaitatzi iijatzi jowamagaitina naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pawa jakanakiri:

Tii iiroka yotapainchari. Aña nokimpoyaaawintakiki pashini ikaatzi 7,000 shirampariiti kaari otzirowachani impinkathatairi Baal.

⁵ Ari okantakariki iijatzi, tzimatsi kapichiini nojyininka jiyoshiitakiri Pawa inishironkatairi.

⁶ Kaarimachiini ipankinatani jinishironkatantaariri Pawa, aña jinishironkatashitaari. Ari okantakotari nishironkataantsi.

⁷ Ari okanta, tii ikitsirinkiro maawoni Israel-mirinkaiti ikowawitaiyarini. Iro kantacha tzi mayitansi kiyopayipaini kitsirinkakirori, ari ikimiyitakari jiyoshiitakiri Pawa. Iriima pashiniiti ikisosheritakaayitairi Pawa. ⁸ Irootaki josankinaitantakawori jiroka, kantatsiri: Iri Pawa kantakaawori ijampashiritantaitari.

Tzimawitacha irooki tiimaita iñaantzi.

Tzimawitacha ikimpita tiimaita ikimayitzi.

Irojatzi ikantzimaitawo iroñaaka.

⁹ Jiroka josankinatakotakiri iijatzzi David-ni, ikantaki:

¡Onkamintha jaitairi tsika joriyitakiri!

¡Onkamintha jantziwatataitya!

¡Onkamintha jowasankitaitiri!

¹⁰ ¡Onkamintha iiro jokichaakitzi!

¡Onkamintha intsiyamitsitakairi!

Jawijakoshiritai pashinijatzi atziri

¹¹ Tima ikantai: “Onkamintha jantziwatataitya nojyininkapaini”. ¿Irooma ojyakaawintachari japiroitairi? ¡Kaari! Iro ojyakaawintacha ikinakaashitapaintari, jowawijaakominthatairi Pawa pashinijatzi atziri, iro jimatantakawori Pawa jiroka onkantya iñaantyaariri nojyininkapaini jirikaiti, iro inkowantapirotaiyaari irirori jawijakoyitai. ¹² Tima ikinashiwaiwitaka okantakaantakiro inshironkaitantyaariri pashinijatzi atziri nampitawori maawoni kipatsiki. Iro kamiithapirotsiri aririka japiitairo inshironkaitairi paata nojyininkapaini.

¹³ Iroñaaka nonkantimi iirokaiti kaari nojyininkayita. Naakataki jowaitaki Noyantapiroriti nonkinkithatatakaayitaimi kaari nojyininkata pashinijatzi pini. Shiritha nonkantawintyaawo nantawairi. ¹⁴ Iro nokowapirotairi ikowashiryaakotakinawo nojyininkapaini okaatzi nimatziri, ari jawijakoshiritantaiyaari kiyopayipaini irirori.

¹⁵ Tima imanintakiri iriroriti Pawa, iro opoñaantari raapatziyaiyaari Pawa maawoni isaawijatzzi. Irooma paata raapatziyaiyaari Pawa nojyininkapaini, onkimiwaityaawo impiriintaatyimi ikamawitaka. ¹⁶ Incha nojyakaawintawakimiro: Tima tsika okanta oji naarijyintsi, ari okantsitari iijatzzi ojyipatha. Jiroka ojyakaawintachari: Tima iriyyiwitaka itayitakawori nochariniiti itasorintsishiritaki, ari inkimitaiyaari paata inkaati incharinitaliyaari. Inkimitaiyaawo iijatzzi okanta inchararitha, ari okantsitari iijatzzi otiwa.

¹⁷ Jiroka ojyakaawintari inchararitha, iriyyitaki nochariniiti itayitakawori pairani. Ojyakaawintachari otiwa, iriitaki nojyininkapaini Judá-mirinka tzi mayitaatsiri iroñaaka. Kimiwaitaka inchikaitakiro mi jiroka otiwa, ojyookatiwantantyaari pashini otiwa jontsirikaitakiri, kamiitha onkantya ojyooki okantakaawo oparitha. Ikaatzzi ojyakaawintziri otiwa jontarikaitakiri, iriitaki atziriiti kaari nojyininkata.* ¹⁸ Irootaki iiro okantanta pasagaawintawaitya. Pinkinkishiritiro, iirokatakati otiwa incho, iirotkati añaakaayitzi oparitha. ¹⁹ Kimitaka ari pakakimi iirokaiti, pinkantayini: “Aña ichikaitakiro otiwa nojyookatiwantantaari naaka”. ²⁰ Ari okantawitari, iro kantzimaitachari pinkinkishiritiro kimiwaitaka iriimi nojyininkapaini Judá-mirinka inchikatiwaitakimi okantakaantziro tii ikimisantzi. Irooma iirokaiti kaari nojyininkata, iirokatakati poyatapaakariri okantakaantziro pawintaashiritaa. Tii okantzi piñaapirowaitashitya, aña pimpinkathatiri Pawa. ²¹ Tima Pawa iri chikakirori itakawori otiwa, paamaakowintya jimataimikari iijatzzi iirokaiti. ²² Ari piñiuro katsima jinatzi Pawa, iro kantacha nishironkataniri jinatzi iijatzzi. Ikaatzzi antziwashiritainchari iñaayitakiro owanaa ikatsimatzi Pawa. Irooma iirokaiti, ari piñaapiintairo inshironkayitimi iikirorika poisokirotyaari Pawa. Irooma iirorika poisokirotyaari, ari inkimitakantakimi otiwa ichikaitakiri. ²³ Ikaatzzi ichikatiwaitakiri pairani, aritaki jontsirikaitairi iijatzzi, aririka jowajyaantairo ithainkawaitya Pawa. Tima Pawa kantatsi jimatro. ²⁴ Iirokaiti kimitakawori otiwa pankirintsiniro jontarikaitakiri pankirintsiwiroriki. Owanaa onkamiithapirotyaari iirorika jontsirikaitai otiwapirori oponkitzzipiroriki iirori.

Impiyashiritakaitairi Israel-mirinkaiti

²⁵ Iyikiiti, nokowi piyotiro kaari ikimathaitzi pairani onkaati jantiri Pawa. Iiro poshiritashita aritaki piyotakiro maawoni. Añaayitakiri jirikaiti nojyininka Israel-mirinkaiti, tzi matsi kisoshiritakaakiriri. Iro kantacha, inapaintatzi jiroka irojatzzi imonkaantantyaari inkaati awijakoshiritaitaini kaari nojyininkata. ²⁶ Impoña, jawijakoshiritai iijatzzi Israel-mirinkaiti. Ari okanta josankinatakoitakiri, kantatsiri:

Ari impoñiya Sion-ki ookaakowintaniri,

* 11:17 Kinkithatakotachari jaka pankirintsi ashitawori oparitha, ashitawori otiwa, irootaki ikantaititari “Olivo”.

Iri kantakaiyaawoni jowajyaantantyaawori ichariniiti Jacob ithainkatasorintsiwaitzi.

²⁷ Ari onkanta othotyaaantyaari okaatzi kajyaakaawakaantsi, Naakataki apirotaironi iyaaripironka.

²⁸ Tima jirikaiti nojyininka Judá-mirinka imanintakiro Kamiithari Ŋaantsi, ikimitakaantari Pawa iri iisaniintani, ari okanta inishironkatantaimiri Pawa iirokaiti. Iro kantacha Pawa, aña jiyoshitsitaitakari nojyininkapaini, iikiro jiyaataty jitatokotyaari, ari onkanta iñaantyaawori tsika okanta ikajyaakaakiniriri itanakawori nochariniiti. ²⁹ Tima aririka inkaimashiritanti Pawa, inishironkayitanti. Iro jowajyaantziro. ³⁰ Pipiyathatsitakari pairani iirokaiti Pawa. Ipoñaanaka nojyininkapaini ipiyathatanakari, iro opoñaantakari inishironkayitami iirokaiti. ³¹ Jirikaiti piyathawaiwitachari iroñaaka, aritaki iñaayitairo paata inishironkaitairi ikimitaitzimi iirokaiti iroñaaka. ³² Ari okantakari, joñaagantakiro Pawa maawoni apiyathawaitaka, ari ikinakaakiro joñaagantawori inishironkayitakai maawoni.

³³ Iyoktzii nowatakiri Pawa jiyotanipirowaita, ikimathatziro maawoni. Tikaatsi yopirotroni jantiri irirori, tsikarika inkantairo. ³⁴ Jiroka josankinatakoitakiri, ikantaitaki: ¿litama yotzirori ikinkishiritari Pinkathari?

¿litama matironi inkaminairi?

³⁵ ¿Kantsima jomapokaitiri impashitaiyaarimi irirori? Aña iriitaitaki itakawori ipashitantaka.

³⁶ Iriitaki Pawa kantakaantawori otzimatari tsikarika oitarika, iriitaki poñaakaantawori, iriitaki ashitawori. Ari jashi jowatyiro ipinkathaitairi. Ari onkantaari.

12

Onkaati jantayitiri kimisantzinkariiti

¹ Iyikiiti, aritaki inishironkatakimi Pawa, nokowakotzimi pishiniwintaiyaari iiroka, pinkimitaiyaarimi piratsi itagaitziniriri Pawa. Tii pojyakotajaaantari piratsi, aña pañaayitai iirokaiti pinkitishiriyitai, irootaki inimotziriri Pawa. Ari okanta ikowiri Pawa apinkathayitairi. ² Iiro pikimitakowaitashitari isaawijatzi. Iri Pawa pishiniti jowakiraashiritaimi. Ari onkanta piyotantyaawori ikowakaimiri, kamiithatsini, inimotirini, matzirori okamithatzi.

³ Iri Pawa nishironkataanari naaka okanta niyotayitaimiri, irootaki nokantanzimiri: Iiro pikimitakaantashiwaita iirokataka ñaapirori. Pinkinkishiritakotya kamiitha iiroka, pimatantyaawori ikowakaimiri Pawa iikiro piyaataty pawintaanantyaari.

⁴ Poshiritakotiro tsika akantayita awathaki. Tima tsika akantawathayita, iro antakaayitairori oiyitarika.* ⁵ Aaka joyyakaawintaitzi awintaashiritaari Cristo. Akimiwaitaa aakami iwatha Cristo. Okantawitaka apashiniwaiwita, iro kantacha apaani akantaa, kimiwaitaka ayontaawathatawakaatyiyiiaami. ⁶ maawoni aakaiti itasonkawintayitakai amonkaantantyaawori antayitairi. Tzimatsirika kamantantaniritatsiri, jantiro ikowakairiri Pawa, iikiro jawintaatyiyiiaari. ⁷ Tzimatsirika amitanonitantsiri, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika yotaantatsiri, jimonkaatiro irirori. ⁸ Tzimatsirika minthatanitakaantachari, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika pashitantanitachari, impantapirotai oiyiki. Tzimatsirika jiwatakaantaniritatsiri, ishirithawintyaawo jantawairi. Tzimatsirika nishironkatantatsiri, kimoshiri inkanta jimonkaatiro.

⁹ Ontzimatyii pitakotantaiya kamiitha, iiro pamawinawaita. Samaniinta powairo kaaripirori, irooma kamiithari kiso powanairo. ¹⁰ Pinkamaityaawo pitakoyitanta, pinkimitakaantiro pitakotyaarimi pirintzi okaakiini. Pimpinkathariri pashinipaini. ¹¹ Shiritha pinkantya, iiro pipirawaita pantawaitainiri Awinkathariti. ¹² Kimoshiri pinkantya poyaakonintiri Cristo. Amawiwaini pinkantya aririka piñaayitiro pomirintsizimotimini. Pamanapiintaiya. ¹³ Ontzimatyii pimpashitaiyaari okowityimowaitari oitishiritaari. Poimaanapiinti pipankoki.

¹⁴ Pamanakotyaari owatsinawaitzimiri inishironkaitantyaariri irirori. Iiro pipiyatari. ¹⁵ Pintsipatyaari pinkimoshiriti ikaatzi kimoshiriwaitatsiri. Pintsipatyaari piraawaita ikaatzi iraawaitachari. ¹⁶ Aapatziya pinkantawakaiya. Iiro pimanintantawaitzi, pintsipatyaari kowityaawaitatsiri. Iiro pikimitakaantashiwaita yotaniri pinatzi. ¹⁷ Tzimatsirika owaaripirowaitimini, iiro pipiyatari. Poñaagantiro, tampatzika pikantzimotari atziriti. ¹⁸ Pintyaaryoowintairo pisaikantaiyaari kamiitha. ¹⁹ Nitakotani, iiro pipiyakowintawaita iiroka, pashitakaiyaari Pawa iri piyakowintimini. Tima jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

* **12:4** Kantakotachari jaka “tsika akantayita awathaki”, iro oyyakaawintachari okantayita: oki iro jaminaitantari, irooma kimpitantsi irootaki ikimaitantari, irooma paantintsi irootaki jowaitantari, irooma akotsi irootaki joirikaitantari, irooma iitintsi irootaki janiitaitantari.

Ikantzi Awinkathariti:

Naakataki owasankitaantsini,
Naakataki piyakowintantachani.

²⁰ Aririka intajyaaniinti piisaniintani, pimpiri jowanawo. Aririka imiriniinti, pimpiri imiri. Aririka pimatanairo jiroka, ari inkiraanikiwaitanaki jirika jiñaakirorika pantakiri.†

²¹ Paamaakowintya oitsinampaimikari kaaripironkantsi. Iro kamiithatsi pimatapiintanairo kamiithari pinkitsirinkantyaawori kaaripirori.

13

¹ Ontzimatyii pinkimisantairi pinkathariwintzimiri pinampiki. Tii ipinkatharintsiwaitashita irirori, aña Pawa kantakaawori ipinkatharintsitantari. ² Iitarika kowatsini jimaamaniwaitiri pinkatharintsi, okimiwaitakawo iriimi Pawa jimaamaniwaitakiri, irootaki jowasankitaantaityaariri. ³ Ikaatzi antayizirori kamiithari, iiro ithaawantawaitari pinkatharintsi. Iriima antayizirori kaaripirori, iri thaawantawaitaari. Ari okantari, pantzirorika iiroka kamiithari, iiro pithaawantawaitashitari pinkatharintsi, iriitaki thaamintaimiri. ⁴ Tima iri Pawa kantakaawori ipinkathariwintantari jirikaiti onkantya inkimpoyaawintantimiri. Aririka pantiro iiroka kaaripirori, ontzimatyii pinthaawi, tima tii aminaashiiwaita otzimimotziri josataaminto. Tima iriitaki Pawa kantakaawori ipinkatharintantari jirikaiti, irijatzi Pawa kantakaaiyaawoni jowasankitaakaantantyaariri kaaripiroshiririiti. ⁵ Irootaki pinkimisantantyaariri jirikaiti. Tii apa pinthaawantaiyaawo jimashirinka. Aña irootaki tampatzikatatsiri pimatairo jiroka. ⁶ Irootaki pimpinatantyaariri ikowakoyitizimiri jiwawintzimiri pinampiki, iro jañaantyaari irirori, tima jimonkaatatziro ikowiri Pawa. ⁷ Ontzimatyii pimpinayitairi maawoni pinkatharipirorintsi, iijatzi ikaatzi kimpoyaawintantatsiri nampitsi. Ontzimatyii pinkimisantiri, pinkatha powiri.

⁸ Iiro piñaashintsiiwintawaitawo piriwintanti, aña piñaashintsiiwintaiyaawo pitakotawakaayitaiya. Iitarika itakotantachari, jimonkaatatziro Ikantakaantaitani. ⁹ Jiroka josankinaitakiri Ikantakaantani, kantatsiri:

Iiro pimayimpirtzi.

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pinintakotantawaitzi.

Tzimatsi iijatzi ojyiki pashini ikantakaantaitakiri. Iro kantzimaitachari jiroka iroopirotatsiri ikantakaantaitakiri, kantatsiri:

Pitakotaiyaari pijininka pinkimitakaantyaari pitakotapiinta iiroka.

¹⁰ Opoñaantari iroopirotatsiri jiroka ikantakaantaitani, irootaki apatotzirori maawoni ikantakaantaitakiri. Iitarika itakotaariri ijininka, tii jowaaripirowaitairi.

¹¹ Ontzimatyii amatapiintairo jiroka, tima irootaatsi awijakoshiriyitai. Okimiwaitakawo amagaatyiiimi, iro kantacha ontzimatyii ankakiyitai. ¹² Tima irootaintsi onthonkaiya tsiniriri, iro onkitiijyiinkatai. Irootaki owajyaantantyaawori antayitziro kaaripirori, jantapiintziri tsinirikiri. Iro kamiithatsi ankimitakaantairo ankithaatakotyaawomi ampiyakowintantyaari, ¹³ onkanta antantyaawori kamiithari jantapiintaitziri okitiijyiinkatzi. Ari onkantya iiro aniyawaitanta, iiro ashinkiwaitanta, iiro amayimpiriwaitanta, iiro antantaawo kamaawotatsiri, iiro amaamanitawakaanta, iiro asamawakaanta. ¹⁴ Pojyakotaiyaari Awinkathariti Jesucristo, pinkimitakaantiri iriimi pinkithaatakotyaari. Iiro pantashiwaitawo okaatzi pinintashiwaitari.

14

Shipitashiritaniri

¹ Ontzimatyii paapatziyaari shipitashiritatsiri. Iiro pamawinawaitawo jiroka piñaanaminthawaitantyaari. ² Tima tzimatsi kimisanzinkari oshiritachari kantatsi jowayitawo oitarika. Iro kantacha tzimatsi pashini shipitashiriri, apa jowayitawo pankirintsi. ³ Jirika kimisanzinkari owawori oitarika, iiro imanintawaitziri pashini kaari oyaawoni. Ari inkimitsityaari kaari owayitawori iiro imanintziri pashini owayitawori, tima Pawa tii jimanintziri irirori. ⁴ ¿Kantatsima ishintsithataitiri ompiratanintsi? Iiro, iri shintsithatirini ompiratariri, irijatzi thaamintawintirini. Ari okantari, iri Pawa otzikayitariri maawoni owayitawori oitarika, irijatzi thaamintawintirini.

† **12:20** Kantakotachari jaka, “ari inkiraanikiwaitanaki”, iro ojyawori ikantaitzi iijatzi “powaampatiniri iitoki ojyiki paampari”.

⁵ Tzimatsi kimisantzinkari omairintantawori kitiiyyiri. Tzimatsi pashini kaari opashinitzimotzi kitiiyyiri. Ontzimatyii inkinkishiritakotaiya maawoni, tii okantzi jotzikayitiri pashini oitarika ikinkishiritari. ⁶ Itzimi pinkathatzirori kitiiyyiri, iri Awinkathariti ipinkathatzi. Ari okimitsitari iijatzi, iitarika owayitawori maawoni oitarika, iri Awinkathariti ipinkathatzi jowayitantawori, tima ipaasoontitapiintziri. Ari ikimitari pinkayitzirori owanawontsi, iri Awinkathariti ipinkathatsita ipaasoontitapiintziri. ⁷ Tii añaashiwaita aakaiti, tii akamawaitashita iijatzi. ⁸ Iinta añaayitzi, iriitaki Awinkathariti añimotairi. Aririka ankamaki, irijatzi Awinkathariti akamimotzi. Ari okantari, iriitaki Awinkathariti ashitairi iinta añaayitzi, ari okimitsitari iijatzi aririka ankamayitaki. ⁹ Tima irootaki itzimantakari Cristo, ikamimotantaki, iro jashipirotantairi iinta añaayitzi, iijatzi aririka ankamayitaki.

¹⁰ ¿Iitama pikijiyimatantariri pijyininka? ¿Iitama pimanintantariri iiroka? Aña iri yakaw-intantaatsini Cristo maawoni paata. ¹¹ Tima iro josankinatakaitakiri, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti: “Jotzirowaitai ipinkathaitaina maawoni. Imapiro”.

Aritaki inthaamintaiyaari maawoni Pawa.

¹² Aripaiti anthawitakotaiya maawoni aakaiti Pawaki.

¹³ Irootaki owajyaantantawori akijiyimatawakaayita. Ontzimatyii ankantashiriti: “Tiro nokantzimoniintakaari pashini ‘nirintzitari’, notzikashiriwaitzirikari”. ¹⁴ Niyotzi naaka tii ithañaapithatantawo Pawa owayityaawo oitarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishiriwaitachani kamiithatatsi impinkaitiri, jimatiro impinkawaiti irirori. ¹⁵ Aririka poñaagatyaaari pashini kimisantzinkari powayityaawo ipinkiri irirori, tii pitakoshiritari. ¿Kamiithatatsima pinkantzimoniintakaiyaari pashini okantakaantziro powamachiitawo owanawontsi? ¿Pikowatzima powaariipiroshiritairi jirika? Irijatzi jirika kimisantzinkari, ikamawintakiri Cristo iijatzi. ¹⁶ Ari okantari, tii okantzi poñaagayitiri powayitari pikinkishiritari iiroka kamiithari inatzi, impoña inkantaitimi: “Jantakiro jirika kaaripirori”. ¹⁷ Aakaiti ipinkathariwintai Pawa, tii okowapirota okaatzi awayitari, okaatzi amiriyitari. Aña iro kowapirotacha antampatzikashiriyitai, asaikayitai kamiitha, ankimoshirtai, tima iriitaki kantakaawori Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Iitarika matanakironi jiroka jantawaitainiri Cristo, aritaki jinimotakaakiri Pawa, ari inkimitairi iijatzi atziiriitii jaapatziyaari. ¹⁹ Ari okantari, ontzimatyii pantapiintairo kantakaantziro isaikantaitari kamiitha, kantakaan-tironi inthaamintashiritawakaantyaari. ²⁰ Aririka powayityaawo oitarika, paamaakow-intya papaatzirokari imonkaatakiniriri Pawa pashini kimisantzinkari. Tii othañaantsita owayitari. Iro kantacha, itzimirika owayitawori oiyitarika impoña inkantzimoniintyaari pashini, jantakiro kaaripirori jirika. ²¹ Tii opantawo pinkantzimoniintakaiyaari “pir-intzitari”, okantakaantziro powayitari wathatsi, pimiritawo kachori, pantayitiro oitarika. ²² Iro kamiithatatsi piyotakoshiritairi iiroka, iri Pawa yotakotaimironi jiroka. Tzimatsirika kaari shipitashiriwintironi jiroka, aritaki jimatairo inkimoshirtai. ²³ Iro kantacha iitarika shipitashiriwaitatsini, aririka jowatyaaawo oitarika, ari onkimitzimotaiyaari jantakiro kaaripirori. Tii jantairo okaatzi jiyotakoshiriwitari, kaaripirori inatzi jiroka.

15

¹ Aakaiti kimisantzinkari aawiyashiritaniriiti, ontzimatyii antsinnampashiritzimotairi shipitashiritatsiri, tii apa antayitiro inimoyitairi aakaiti. ² Ontzimatyii antairo inimotirini ajyininka, onkaati minthashiritakaiyaarini jantairo kamiithari. ³ Irootaki jantakiri Cristo, tii ikowi inimotirini apaniroini irirori. Tima josankinaitakiro, kantatsiri:

Ikaatzi kawiyawaitimini iiroka, irijatzi kawiyakinari naaka.

⁴ Maawoni osankinainchari pairani, kimitakawori jiroka, josankinaitakiro jiyotaitiro. Jiroka Osankinarintsipirori, iroowa añaantawori atsinampashiriwaitzi, iro thaamintashiritakairi oyaakoniintantari. ⁵ Iriitaki Pawa kantakaawori atsinampashiriwaitzi, irijatzi thaamintashiritakairi. Owanaa nokowakotapiintakiri inkantakaiyaawo paapatziyawakaiya, maawoni pinkimitakotaiyaari ikanta Cristo Jesús. ⁶ Onkimiwaityaawo ari pintsiptawakaiya maawoni pimpampithaawintiri Pawa, ashitariri Awinkathariti Jesucristo.

Ikinkithaitainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatsini

⁷ Owanaa jaapatziyakai Cristo aakaiti, iijatzi pinkimitaiya iirokaiti, paapatziyaari pashini atziri, irootaki impinkathaitantayariri Pawa. ⁸ Irootaki nokantapiintakiri: Iri Cristo jotyaantaitaki jantawaiwintiri nojyininkapaini Judá-mirinka. Iro jimatantakawori jiroka jiñaantaityaawori imapirotatya ikajyaakaakiriri Pawa pairani achariniiti.* ⁹ Ari

* 15:8 Iri ikantakoitzi jaka “Judá-mirinkaiti” jiiitaitzi “totamishitaari”.

ikantakiniri kaari nojyininkata, iro ipinkathayitantaariri iriroriiti, inishironkatairi Pawa. Jiroka josankinaidakiri, kantatsiri:

Nothaamintawintaimi janta isaikayitzi kaari nojyininkata.

Nompairyagaimi nompampithaawintaimi.

¹⁰ Jiroka ikantsitaitakari iijatzzi:

Pashinijatzziiti, pinthaamintaina iirokaiti pintsipataiyaari jashitaari Pawa.

¹¹ Ikantaitaki iijatzzi:

Pashinijatzziiti, pinthaamintaiyaari Awinkathariti.

ɣmaawoni atziriiti pinthaamintaiyaari!

¹² Ipoña ikantaki iijatzzi Isafas-ni:

Ari intzimaki incharinityaari Isaf.

Iriitaki pinkathariwintairini pashinijatzzi atziriiti.

Irijatzzi jonyaakoniintairi kaari ajyininkata.

¹³ ɣiri Pawa thaamintakaimini, iri saikakaimini kamiitha pikimisantairi! Tima iri kantakaiyaawoni oyaakoniintantaariri. ɣiri Tasorintsinkantsi kantakaiyaawoni poy-aakopirotantyaariri!

¹⁴ Iyikiiti. Niyotzi naaka imapiro pinishironkatawakaa iirokaiti, yotanipirori pinatzi, pimatakiro piyotaawakaayitaka. ¹⁵ Iro kantacha, nosankinatzi miro jiroka noshintsithatzi miro iiro pimaijantantawo. Tima inishironkapirotaimi Pawa,

¹⁶ jotyaantaana nokinkithatakotainiri Jesucristo kaari nojyininkata. Nokinkithatainiri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa, okimiwaitaawo

naakami Ompiratasorintsairi. Iriima kaari nojyininkata, iriitaki kimiwaitakawori jashitakaitariri Pawa, namayitainiri Pawa iro kamiithatzi motairiri. Iriitaki

Tasorintsinkantsi matironi jotampatzikashiritairi. ¹⁷ Okaatzi jantakaanari Cristo Jesús, kantawitacha nasagaawintyaawomi naaka, nonkinkithatakotiro nantawaitainiri Pawa.

¹⁸ Apa nokinkithatakotairo jimatakaakinari Cristo. Tima noñaayitakiri kaari nojyininkata ikimisantairo nokinkithatakotainiriri, okaatzi nantawaitzimotakiri.

¹⁹ Iri Tasorintsinkantsi pakinawori shintsinkantsi notasonkawintantakari, iro nimatantakawori kaari jiñtiapiintzi pairani. Nimatairo nokinkithatairo Kamiithari

Ñaantsi kinkithatakotziriri Cristo nitanakawo Jerusalén-ki, nokinayitanaki irojatzzi Ilirico-ki. ²⁰ Ari okanta nokowantakari nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi tsika tii

ikimakotzi irowo Cristo. Tii apa nokowi niyaati tsika ikinkithatakaantaitaki. ²¹ Jiroka josankinaidakiri, ikantaitaki:

Ari jiñiiri nampitawori tsika tii ikinkithatakotzi jirika.

Ikaatzi kaari kimakotirini, ari inkimathatakotairi.

Ikwaki Pablo jiyaatiro Roma-ki

²² Iro kaari okantanta niyaati pisaikayini iirokaiti, okantawitaka ojyiki nokowapi-intawitaka. ²³ Iro kantacha aritaki nimatakiro, tima tikaatsi nantanairi jaka nampitsiki,

aritaki ojyikitaki osarinti nokowapiintawita nariitimi. ²⁴ Aririka nimatakiro niyaati España-ki, ari nokowi nariitanakimi pinampiki. Aririka nosaikimowaitanakimi janta,

nokowi pimitakotina potyaantina España-ki. ²⁵ Iro kantacha, nitapaintyaawo niyaati Jerusalén-ki nimitakoyitiri oitishiritaari. ²⁶ Tima jirikaiti Macedonia-jatzzi, iijatzzi Acaya-jatzzi, jotyaantaiyakinani irirori kiriiki nompantyaariri ashironkainkari kimisantzinkariiti

nampitawori Jerusalén-ki. ²⁷ Iriitaki kowashitaincha impashitantayiti, tikaatsi shintsii-wintirini. Okimiwaitakawo impinakowintatyaami ikimisantakaakiri kaari iijyininkata.

²⁸ Aririka nimonkaatakiro nompayitiri Jerusalén-jatzzi jotyaantaitakiniriri, aripaiti naw-ijanaki pinampitawo iirokaiti niyaati janta España-ki. ²⁹ Niyotzi iri Cristo tasonkawin-tapirotinani aririka nariitakimi janta.

³⁰ Iyikiiti, nokowakotzimi pamanakotapiintaina iirokaiti, pojyakotyaanawo nokantapi-intziro naaka. Iro nokowakotzimiri, niyotzi pipinkathatziri iirokaiti Awinkathariti Jesucristo, iri Tasorintsinkantsi kantakaimirori pitakotantakinari. ³¹ Pamanakotina iiro

jaakaantantana thainkashiriri nampiyitawori Judea-ki. Pamanakotina jaawakoitanti-nawori kamiithaini ipakaantaitziriri oitishiritaari Jerusalén-jatzzi, iro inimotantyaariri iriroriiti. ³² Iro nonkimoshiritantyaari niyaati pisaikayini iirokaiti, iriririka Pawa

kowakainawoni. Ari nimakoryimowaitimi iirokaiti. ³³ ɣonkamintha iri Pawa tsipashiriti-mini, kamiitha isaikakaayitimini! Ari onkantaariri.

16

Jiwithaitari atziriiti

¹ Iroowa Febe anakironi jiroka osankinarintsii. Iro nokimitakaantaa iroomi notsiro. Ojyiki antawaitaki iroori japatotapiintaitaka Cencrea-ki. ² Paawakiro kamiitha iroori,

irootaki jashitaari iijatzi Awinkathariti, kantatsi Paawakiro kamiitha pikimitaapiintziri pashini oitishiritaari. Pimitakoyitiro iitarika okowayitziri. Tima ojyiki imitakoyitaki iroori. Ari okimitakinari naaka ojyiki imitakotakina.

³ Piwithatyaanawo Priscila iijatzi Aquila. Irootaki tsipayitakinari nantawaitziniri Cristo Jesús, ⁴ irootaki shiniwintakinari owawijaakotakina. Owanaa nopaasoonkitakiro jirokaiiti, ari ikimitaakiro pashinijatzi kaari nojyininkata apatotapiintachari pashiniki nampitsi. ⁵ Piwithatinari iijatzi apatotapiintachari opankoki. Piwithatinari iijatzi nitakotani Epeneto, iri itanakawori nokimisantakairi Cristo janta Acaya-ki. ⁶ Piwithatinawo María, antawaiwintakimiri ojyiki iirokaiiti. ⁷ Piwithatinari Andrónico, iijatzi Junias nojyininkapaini jinatzi, iri tsipatakinari jomontyaitakina. Iriitaki itakawori ikimisantaki tikiraamintha naaka, irijatzi ipinkathatakiri Otyaantapiroriiti. ⁸ Piwithatinari nitakotani Amplias, jashitaari Awinkathariti. ⁹ Piwithatinari Urbano, tsipatapiintakinari nantawaitziniri Cristo Jesús. Piwithatinari nitakotani Estaquis. ¹⁰ Piwithatinari Apeles, jaapatziyakari Cristo. Piwithatinari maawoni saikapankotziriri Aristóbulo. ¹¹ Piwithatinari nojyininka Herodión. Piwithatinari saikapankotziriri Narciso, inampishiritantaari Awinkathariti. ¹² Piwithatinawo Trifena, iijatzi Trifosa. Irootaki tsipatakinari nantawaitziniri Awinkathariti. Piwithatinawo nitakotani Pérsida. Irojatzi notsipatakari nantawaitziniri Awinkathariti. ¹³ Piwithatinari Rufo, jiyoshiitairi Awinkathariti. Piwithatinawo iijatzi inaanati, nokimitakaantari naaka iroomi nonaanati. ¹⁴ Piwithatinari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, itsipatapiintari iijatzi iriroriiti, jiiitaitziri iyikiiti. ¹⁵ Piwithatinari Filólogo, Julia, Nereo iijatzi jitsiro, Olimpas, maawoni tsipatariri iriroriiti jiiitaitziri oitishiritaari. ¹⁶ Itako pinkantya piwithatawakaanaia. Jiwithayitzimi iirokaiiti maawoni apatowintapiintakariri Cristo jaka.

¹⁷ Iyikiiti, jiroka nokowakotzimiri: Paamawintyaari ñaanaminthatawakaachari otzikaminthatawakaawori jiyotaitakimiri pairani. Iiro pitsipayitari iirokaiiti. ¹⁸ Aña okimiwaitakawo atziritanakityiimi “Inintashiwaitani”, iro ompiratanatyaarini. Kaari Awinkathariti Jesucristo ompiratyarini. Iriitaki nintathawaitziriri shipitashiriri jamatawiwaitiri. ¹⁹ Nokimaki naaka kamiitha pikantayani iirokaiiti, tii pipiyathawaita, irootaki oimoshirinkakinari. Nokowi naaka pinkamiithashiripiroti, onkimiwaityaawo tii piyotaajaitiromi kaaripirori. ²⁰ Iri Pawa saikakaimini kamiitha, irootaintsi inkantakaiyaawo pinkitsirinkantyaariri Satanás, onkimiwaityaawo powithoryaakityiirimi paatzikakiri. ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo!

²¹ Jiwithatzimi Timoteo, tsipatanari nantawaitzi, iijatzi nojyininkapaini Lucio, Jasón, iijatzi Sosípater.

²² Naaka Tercio osankinatziniriri Pablo. Naakataki withatzimiri iijatzi, naaka jashita Awinkathariti.

²³ Jiwithatzimi Gayo. Ari nosaikiri ipankoki. Jiwithatzimi iijatzi nampitawori jaka. Jiwithatzimi Erasto, owiriri kiriiki ashitari nampitsi. Jiwithatzimi iijatzi Cuarto, jiiitaitziri iyiki.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori thaamintaantsi

²⁵ Thami anthaamintyaari kimpoyaawintaimiri, pimatantyaawori Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kaari ikimathawiita pairani. ²⁶ Iro kantacha, joñaaganta irirori, jiyotaantayitaki maawoni nampitsiki, inkimisantakaantyaariri iijatzi janta. Irootaki josankinataakaakiriri Kamantantaniriiti jirika Pawa, Kañaaniri. ²⁷ Thami anthaamintyaari apaanitatsiri Pawa. Yotaniri jinatzi. Tima iri Jesucristo kantakaiyaawoni aakowintantyaawori anthaamintyaari. ¡Ari onkantyaari!

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi. Jotyaantapiroriti Jesucristo nitanzi, tima iri Pawa kowakaakinawori, ikaimashiritakina. Ari notsipatakari Sostenes nosankinatzi miro. Iriitaki nokimitakaantairi iyiki. ² Iiroka nosankinayitzi pikaatzi papatowintaari Pawa janta Corinto-ki, pikaatzi jotampatzikashiriyitaimi Cristo Jesús. Iri kaimashiriyitaimiri pikitishiriyitantaari, pikimitaari pashiniiti nampiyitawori tsikarika janta, pairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo, tima irijatzi Pinkathariwintairi irijatzi irirori. ³ Onkamintha inshironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri irijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ipaasoonkitakagaitziri Pablo itasonkawintantaitzi

⁴ Nopaasoonkitapiintziri naaka Pawa, tima antawoiti inshironkayitaimi, itsipashiritakaimiri Cristo. ⁵ Irijatzi kantakaawori pikinkithatakotapiintantairi, piyotakopirotantairi irijatzi. ⁶ Irootaki poisokirotantawori okaatzi nitakari nokinkithatakotakimiri Cristo. ⁷ Pikanta poyaaawintari impiyi Awinkathariti Jesucristo, tikaatsi kowityimotimini itasonkawintzimi pantawaitantaiyaanariri irirori. ⁸ Iri kantakaiyaawoni pinyaaryoowintantayairi irojatzi impiyantaiyaari, ari onkantya iiro otzimanta oitya jiyakawintapaimiri irirori. ⁹ Oisokiro jowimi Pawa, iriitaki kaimashiriyitaimini okanta paapatziyantairi Itomi, Awinkathariti Jesucristo.

¿Jiyinitatziima pairani irirori Cristo?

¹⁰ Iyikiiti, noshintsithatziimi nompairyiri Awinkathariti Jesucristo. Nokowakotzimi paapatziyawakaiya, onkimiwaityaawo apaanimi onkantya pikinkishiritaniiti, iiro pikantawakaawintawo oityaarika. ¹¹ Tima nokimakiri ijiyinkamirinkaiti Cloé ikantapaakina tii paapatziyawakaa kamiitha. ¹² Tzimatsi pitsipayitari janta kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. Pashini kantatsi: “Nokimisantziri naaka Pedro”. Tzimatsi pashini kantayitanaintsiri: “Nokimisantziri naaka Cristo”. ¹³ ¿Jiyinitatziima pairani Cristo? ¿Naakama paikakowintzimi? Tima powiinkaayitaka pairani iirokaiti, ¿Naakama ipairyaitaki, inkantaiti: “Powiinkaawintyaari Pablo?” ¹⁴ Iro nopaasoonkitantariri Pawa okamintha tii naaka owiinkaayitimini. Apa nowiinkaamachiitakiri pairani Crispo, itsipatakari Gayo. ¹⁵ Iro iiro itzimanta janta kantashiwaitachani iroñaaka: “Nowiinkaawintakari Pablo”. ¹⁶ ¡Jaa! Irijatzi nowiinkaatsitakari pairani Estéfanos, notsipataakiri ijiyininkamirinkaiti. Tii nokinkishiritziro tzimatsirika pashini nowiinkaataakiri janta. ¹⁷ Tii iro jotyaantantyaanari Cristo nowiinkaantanti, aña jotyaantakina nonkamantantairo Kamiithari Ñaantsi. Tii nokimitakotapaakari yotaniri nokinkithatakoyitziro. Tima tii nokowi aminaashiwaitya iropirotatsiri ipaikakoitakiri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pawa, jiyotani irijatzi

¹⁸ Tima aririka ankinkithatakawintyaari kaari oshiritachani ipaikakoitakiri Cristo, ikimitakaantai masontzishiri anatyimi. Irooma aakaiti awijakoshiritaari anai, ayoyitai imapirotatya joñaagantakiro ishintsinka. ¹⁹ Tima josankinatakoitsitakari kaari oshiritachani, ikantaitaki:

Naapithatiri jiyotani yotaniwitachari.

Nompiyapithatiri ikinkishiritani kinkishiriwaiwitachari.

²⁰ ¿Tsikama inkantaiyaarika yotaniri? ¿Tsikama inkantaiyaarika yotzinkari ikaatzi yotaantashiwaitawori iropirotzimotziriri iriroriiti? Aña Pawa jomasontyaayitari jirikaiti isaawijatziti, yotaniwitachari pairani. ²¹ Tima jirikaiti yotaniwaitashitachari, tii imatanitziro jiyotairi Pawa. Iriima Pawa matzirori jiyotanitzi, inimitakiri irirori jowawijaakoshiriyitairi ikaatzi kimisantañaanairiri, okantawitaka itzimayitzi okimitzimowitari masontzishirinkantsi inatzi iñaani Pawa. ²² Aririka jiñiuro nojyininkapaini Judá-mirinka intasonkawintantaiti, iro inkimisantantyaari iriroriiti. Iriima Grecia-paantiri, aririka inkimayitiri ikimitakaantari iriroriiti yotaniri jinatzi, iriitaki inkimisantari. ²³ Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo ipaikakowintantaka. Irootaki okompitzimotantakariri nojyininkapaini. Iriima Grecia-paantiri ikimitakaantakina nomasontzishiriwait-atiymi. ²⁴ Iro kanzimaitacha aakaiti, ayotaiyini joñaagantairo Cristo Itasorinka Pawa,

iijatzi jiyotani. Irojatz jiyoyitairi maawoni ikaimashiriyitairi Pawa, onkantawitayta Judá-mirinkarika jinatz, kaaririka Judá-mirinka, maawoni. ²⁵ Tima Pawa janairi jiyotaniwaitashitari atzirriiti, okantawitaka jirika atzirriiti okimitzimowitakari masontzinkantsi inatzi ikantayitakiri Pawa. Tima Pawa janairi atzirriiti otzimimotziri ishintsinka, okantawitaka jirika atzirriiti okimitzimotakari tii aawiyantanitzi okaatz ikantawitakari Pawa.

²⁶ Iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiryaaokotawakiro tsikarika pikantaiyani iiroka pairani tikira ikaimashiritaitzimiita. Tii itzimapirotzi yotaniri pikaataiyini, tii itzimapirotzi pijiwariiti, tii itzimapirotzi ñaapirori pinkathariwintzimiri. ²⁷ Iro kantacha Pawa jiyoshiitairi ikimitakaantawitakari atzirriiti masontzi jinatz, ari onkantya jowaañaantaayariri paata yotaniwaitashitachari. Jiyoshiiyitairi iijatzi ikimitakaantawitakari kaari aawiyawaitaniri, ari onkantya jowaañaantaayariri paata ñaapiroriiti. ²⁸ Ari ikinakaakiro Pawa jiyoshiiyitantaariri imanintaminthatani atzirriiti kaari ñaapirotzimoyitirini. Ari okanta opoñaantaari inintayitairo okaatz jimanintawitakari. ²⁹ Ari ikinakaairo Pawa iiro otz- imanta iitya asagaawintawitachani. ³⁰ Iri Pawa tsipashiritakagaimiriri Cristo Jesús, jotyaantairi irirori jiyotanitakaayitaimi, jotampatzikashiriyitaimi, jowamiithashiriyitaimi. Iri pinatakowintaimiri pisaikashiwaiyitantaari. ³¹ Irootaki josankinayiitantakawori pairani, kantatsiri:

Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroini. Iro kamiithatatsiri asagaawintaiyaawo jantayitairi Awinkathariti.

2

Ikinkithatakoitairi Cristo ipaikakoitakiri

¹ Iyikiiti, niyaapaaitiki naaka nariitimi nonkinkithatakotantimiriri Pawa, tii nokimitakotapaakari yotaniwaitashitaniri, tii nonintaaminthawaitashitapaakimi. ² Apa nokowapirotatainakiro nonkinkithatakotapiintanaimiri Jesucristo, ipaikakoitakiri. ³ Tii noñiuro inimotina kamiitha nosaikimoyitakimi, aña thaawashiri nokantaka. ⁴ Ari okanta kaari oksirinkapirotantzimi noñaaniyitakari, tii ojoyawo jiñaani yotaniwaitashitaniri. Iro kantacha okaatz noñaaniyitakari, imatakiro oñaagantakiri Tasorintsinkantsi, oñaagantakiro ishintsinka. ⁵ Ari okantakari, iro ishintsinka Pawa kimisantakaakimiri, kaari jiyotani atzirriiti matakaimironi.

Itasorinka Pawa oñaagantayitziro

⁶ Iro kantzimaitacha, aririka ankinkithatakairi antapashiritaniri, okamiithatzi ankinkithatakotniri yotanitaantsi. Iro kantacha jiroka yotanitaantsi, tii ojoyawo okaatz jiyotaniwaitashitari isaawijatzi, jiyotaniwaitashitari pinkathariyiwitachari iroñaaka. Tima iiro ikantaityaani jirikaiti. ⁷ Aña jiroka yotanitaantsi nokinkithatakotziri naaka, tii jiyotakopiroitziro pairani. Okimiwaitakawo jimanaitatziro. Irootaki ikowitatakari Pawa, ari onkantya añaantaiyaawori paata jowaniinkawo. ⁸ Jirikaiti pinkathariwitachari iroñaaka, tikaatsi apaani yotakopiroitroni jiroka yotanitaantsi. Ari jiyotakiro, iiroimi ipaikakotakaantzirimi Awinkathariti, otzimimopiroitziro jowaniinkawo. ⁹ Iro kantzimaitacha, iro josankinatakoitsitakari pairani, ikantaitaki:

Okaatz ikajyaakaakiniriri Pawa itakoyitaariri irirori, Anaapirotziro jokitapiintaitari, ikimapiintaitziri,

Anaapirotziro okaatz iñaampiyakari.

¹⁰ Irooma aakaiti, jotyaantakairi Itasorinka Pawa jiyotakaantairori. Ari ikantari Tasorintsinkantsi, jiyotakaapirotairi Pawa. ¹¹ Tima tikaatsi matironi jiyotniri ikinkishiritani pashini atziri, apaniroini jiyotziro ishiriki irirori. Ari ikimitari iijatzi Pawa, tikaatsi yotnirini ikinkishiritani, aña apaniroini jiyotziro irirori ishiriki. Jirika Tasorintsinkantsi, ishiri Pawa jinatz. ¹² Irootaki Pawa inampishiritakaantairiri Itasorinka ashiriki, ayopirotantaiyaawori ikajyaakaakairi aakaiti akimisantairi. Iro kaari kantaajaitatsini jiyotairo isaawijatziiti, ¹³ yotaantapiintakirori jiyotashiwaitari irirori. Aña okaatz akinkithatakotairi aakaiti iro jiyotakairi Tasorintsinkantsi. Irootaki akinkithatakaayitairi antapashiritaniri okantakotajaanta ashiri.

¹⁴ Iriima kaari antapashiritaniri, tii ikimisantziro iriroriiti jiyotakaantawitakari Tasorintsinkantsi, aña okimitzimowitakari masontzishirinkantsi. Tii okantaajaitzi jiyotakotairo irirori, tiira inampishiritantari Tasorintsinkantsi yotakaantatsiri. ¹⁵ Irooma aakaiti antapashiritaniri, arikati ayotajaantairo maawoni oiyitarika. Ari okantari, okantawitaka tii ikimathayitai isaawijatziiti tsika akantayitanaa aakaiti. ¹⁶ Irootaki josankinatatakotsitakari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima iitya yotakopiroitairini ikinkishiritani Awinkathariti?

¿Tzimatsima iitya matirini jiyotairi?

Irooma aakaiti, jiyotakaayitairo okantakota ikinkishiritani Cristo.

3

Antawaitanainiriri Pawa

¹ Iyikiiti, tiitya nimataajaitiro nonkinkithatakaayitimi nokimitairi nokinkithatakaairi antapashiritaniri. Aña kimiwaitakimi owakiraa pitanatyaaowo pawintaiyaari Cristo. Kimiwaitakimi iiniro pinchaanikiti, ² iiniro mi ithotaayitizimi, tikira ipaitziuroota tatsinaayitatsiri owanawontsi. Tima tii okantzi pinkimathatairo niyotaawitizimiri, iiniro pikantayita irojatzii iroñaaka. ³ Tikiraata pantapashiritziita. Piñaanaminthatawakaayita pikisakoniintawaita. ¿Kaarima jiroka imayitapiintakiri isaawijatzii? ⁴ Tima tzimayitatsi janta, kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. ¿Kaarima jiroka kimitakawori iñaanaminthatawaka isaawijatzii?

⁵ ¿Jiitama naaka? ¿Jiitama Apolos? Naakamachiini apitiroiti jompiratani Pawa, jotyaantakina nonkinkithatakaayitaimi pinkimisantantaiyaari iirokaiti. ⁶ Tima naaka jogyakaawintaitaki pankitaintsiri. Iriima Apolos iri jogyakaawintaitakiri oyaatapaakinari ithamaitakotziro nopankitakiri. Iriima Pawa iri matajaantakirori jantapatakaapaakiro pankirintsi. ⁷ Tii jiñaapirotajaanta pankitakirori, ari ikimitari thamaitakotakirori. Aña iri ñaapirotajaantachari Pawa, antapashiritakaayitaimiri. ⁸ Kimiwaitaka intzimirika jantawaitakaitani. Jotyaantaitakiri impankiwaiti, jotyaantaitaki pashini inthamaitakotiro. Apa impinamachiitairi okaatzi jantawaimachiitaki, joipiyaitairi inampiki, tima tii ikowapirotajaanta iriroriiti. ⁹ Ari nokanta naakaiti, kimitawaitaka naakami antawaitziniriri Pawa. Irooma iirokaiti, pikimiwaitakawo iiroka pankirintsimashi. Pikimiwaitakawo iijatzii iirokaiti, iirokami pankotsi.

¹⁰ Naaka kimiwaitakariri yotzirori jiwitsikiro. Naaka itakaantanakawori niwitsikakiro pankotsi, iri Pawa nishironkatakinari nitantanakawori niwitsikiro. Ipoña ipoka-paaki pashini thonkatirini jiwitsikiro. Iro kantacha ontzimatyii jamatsinkawintyaawo inthonkantaawori kamiitha. ¹¹ Iriitaki Jesucristo ojyakawori itapiintawori jaayitziiri jiwitsikaitantawori pankotsi. Iiro okantzi ontzimi poyaatyaarini. ¹² Aririka jowaitakiro itapiintawori, kantatsi iroñaaka inthonkaitairo pankotsi. Jiwitsikaitantyaawo oro, kiri-iki, mapipaini poriryaayitatsiri. Ari onkantaki iijatzii jiwitsikaitantyaawo inchakota, tsipanapaini. ¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsitatsiri, ari jiñaitiro iitarika jiwitsikaitantakawori pankotsiyitatsiri. ¹⁴ Okimitatya, iroomi jiwitsikaitantakari. Ojyiki ipinapiroitakiri witsikakirori pankotsi. Ari inkimitaitiri iijatzii jogyakaawintaitakiri witsikiro pankotsi, impinapiroitairi iijatzii. ¹⁵ Irooma, tzimatsirika witsikantakawori pankotsi kaari jiyinkaatsini ontaiya, kapichi ipinaitairi jirika. Ari inkimitaitiri iijatzii jogyakaawintaitakiri witsikakirori jiroka pankotsi, kapichi inkantaiya jawijakoshiritantaiyaari, jowyakotaiyaari awijakotatsiri intaawityaami.

¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini iirokaiti, iirokatakaki ojyakaawintari pankotsi? Kimiwaitakimi iiroka itasorintsipankoti Pawa, iirokatakaki inampishiritanta Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Aririka intzimi owaaripirotirini ojyakaawintari itasorintsipankoti Pawa, ari jowaaripiroitairi Pawa irirori, tima tasorintsi inatzii ipanko. Ari okanta jogyakaawintaitzimi iijatzii iirokaiti.

¹⁸ Paamaiya jamatawiitizimikari. Kimitaka tzimayitatsi janta kantatsiri: “Yotaniri ninatzi”. Aña iro kamiithawitachari inkinkishiritakopiroitairi okaatzi kimitzimowitakariri isaawijatzii masontzishirinkantsi inatzii. Tima jiroka, irootaki kantakaiyaawoni jiyotanitantaiyaari. ¹⁹ Tima Pawa tii opantzimotari okaatzi ikimitakaantakiri isaawijatzii yotanitaantsi inatzii. Irootaki josankinatakoitakiri pairani, ikantaitaki:

Iri Pawa oirikayitakiriri yotaniwaitashitachari, jiyoshirinkakiini.

²⁰ Josankinaitaki iijatzii kantatsiri:

Jiyotsitakawo Pawa ikinkishiriwaitari yotaniwaitaniri.

²¹ Irootaki, iiro jasagaawintantawo atzirriiti okaatzi jiyomachiiwitari iriroriiti. Irooma iirokaiti, aritaki onkantaki piyotakoyitairo maawoni: ²² Okaatzi niyotaayitakimiri naaka, jiyotaayitakimiri Apolos, jiyotaayitakimiri Pedro, okantakota kipatsijato, añaamintotsi, kaamanitaantsi, awijayitatsiri iroñaaka, awijayitatsini paata. Aritaki onkantaki piyotakoyitairo iirokaiti maawoni jiroka, kimiwaitaka iirokami ashityaawonimi maawoni, ²³ tima iirokaiti jashiyitaa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pawa.

4

Jantawairi Otyaantapiroriiti

* 3:22 Jiitatziri jaka “Pedro”, irijatzii jiitatziri “Cefas”.

¹ Ari okantari, ontzimatyii inkimitakaantaitina jompiratani Cristo, naakaiti jowaki niyotaantairo kaari jiyotakowiita pairani. ² Iro kantacha itzimirika jowaitakiri jantayitairo oityaarika, ontzimatyii intyaaryoowintairo jimatantaiyaawori kamiithaini. ³ Niyotzi naaka pimonkatziyatyaaanari nokaataiyini. Tikaatsi oitzimotina pikowirika paminakotina nantakirorika kamiithaini. Tikaatsi oitzimotaaajaitana inkowirika jaminakotina w jiyayitatsiri nampisiki. Tima tii nokinkishiritapintawo naaka nimonkatziyaari nokaataiyini. ⁴ Aririka niyakawintyaami naaka, kimitakatya tii otzimimotaaajaitana nokinakaashitani. Iro kantacha tii naaka yakawintawaitachani, aña iriitaki Awinkathariti aminakopirotainani tzimatsirika. ⁵ Irootaki iiro pimatantawo iirokaiti pimonkatziyayitairi iityaarika. Aña iri Awinkathariti aminakoyitairini maawoni impiyapaitakirika. Iriitaki oñaagantapaironi okaatzi antayitakiri manaantsikiini. Ari joñaagantapairo iijatzi okaatzi akinkishiriwitari antayitirimi. Ari inkantaiyaari Awinkathariti thaamintawintaini paata.

⁶ Okaatzi nokinkithatakotakimiri jaka, nojyakaawintatya naaka notsipatakari Apolos. Iro nokantanzimirori onkantya poisokirotantyaawori Osankinarantzimirori tsika irootaki ikantaitapiintakiri: "Iiro powanaapirotziro osankinainchari". Aritaima powajyaantairo pimonkatziyapiintakina, pasagaawintapiintakina pinkantaiyini, "Iri anaairi pashini". ⁷ Pikantayitaki ¿Piñaajaantakima panaakoyitairi pashiniiti? ¿Piyotashitakawoma apaniroini kaari jiyotaitzimi? ¿litakama pasagaawintantari pikimitakaanta apaniroini piyotanitashita?

⁸ Pasagaawintaiyakani iirokaiti pikimitakotakari pinkathariiti, ajaagantaniriiti, aashiryaaniintawaitziri jowanawo. Kimiwaitakimi tii niyotaaayitzi naakaiti. Onkaminta pimpinkathariiprowintantimi, ari onkantya nontsiparantzimirori tsika pipinkathariwintantzi. ⁹ Otyaantapirori ninatzi naakaiti tii nokimitaajaitari pinkathariiti, tii noñaapirotaiya. Aña ikimiwaitakawo iroñaaka jowamaakaantakinami Pawa, maawoni jaminakowintaitakina tsika ikantaitakina jowamaitana, jaminakoyitakina atziriiti iijatzi maninkariiti. ¹⁰ Ikinkishiritakoitakina tii opantana nokinkithatakotziri Cristo. Irooma iirokaiti pikinkishiritakota yotaniri pinayitatzii pikinkithatakotairi irirori. Irooma naakaiti ikinkishiritakoitakina tii naawiyashirirowainitzi. Irooma iirokaiti ikinkishiritakoitzimi aawiyashiriwaitaniri pinatzi. Owanaa ipinkathaitakimi iirokaiti, irooma naakaiti, tiimachiini. ¹¹ Iikiro niyaatatzii noñaashiiwaitakawo, irojatzii nokantziro iroñaaka, notajyaaniintawaitzi, nomiriniintawaitzi, thonkatakotakina, jowatsinaawaitaitakina, tii ontzimimotina nopanko, ¹² oiyiki nantawaitaki, naakajaantaki antawaiwintacha. Itzimirika kisaniintawaitanari, nonishironkayitziiri naakaiti. Aririka jowatsinawaitaitakina, amawi nokantaiyani. ¹³ Aririka inkawiyawaitaitina, naminaminayitziro notsimaryaakaayitairi. Ikimitakaantakina tii opantana, kaagashimi ninayiti. Iiniro ikantaitana irojatzii iroñaaka.

¹⁴ Tii iro nosankinatantawori jiroka nokowi nowaañaayitimi, aña nokowatzii nonkami-naayitimi, nokimitakotari iwaapatiiari ikaminairi jiatkotani itomi. ¹⁵ Kimitaka tzimawitaka oiyikipiroriiti kowawitainchari jiyotaimi iirokaiti, iro kantacha tii niyotzi tzimawitakarika kowawitainchari jaapatziyaimi joyariri iwaapatiiari. Irootaki nojyakaawintakiri naaka, kimiwaitaka iriimi Jesucristo matakaakinawoni nojyakotyaari naakami piwaapatitari, nokinkithatakapaakimiro pairani Kamiithari Ñaantsi.* ¹⁶ Irootaki nosankinatanzimirori jiroka: Pinkimitakowintayanawo naaka. ¹⁷ Irootaki notyaantantakimiri iroñaaka Timoteo, nokimitakaantziri iijatzii iriimi nitakotani notomi, iriitaki tyaryoowintakiriri Awinkathariti. Iriitaki kinkishiritakaapaimironi tsika ikantakaakina Cristo, tsika nokanta niyotaaayitairi kimisantzinkariiti tsikarika isaikayitzi. ¹⁸ Tzimatsi pikaataiyirini janta ñaapirowaitachari, ikowaiyini pinkimisantri irirori. Iñaajaantzi iiro napiitairo nariitaimi. ¹⁹ Iro kantacha thaankipaiti nompuyitapaatya, iriirika Pawa kowaintsini. Ari onkantya noñaantyaawori imapirorika jaawiyashiriwainitzi ikaatzi ñaapirowaitainchari janta. Aamaashitya jiñaawaiminthewaitashitaka. ²⁰ Ikaatzi ipinkathariiprotakiri Pawa, iriitaki oñaagantironi jaawiyashiriwainitzi. Tii jiñaawaiminthewaitashitaka. ²¹ ¿Arima inimotakimi nariitaimi nowasankitaawaitapaakimi? Aña iro pinkowataiki nonishironkatapaimi, iiro noshintsiwintawaitapaakimi.

5

Jiyakawintaitziri antayitzirori kaaripiroyitatsiri

¹ Tima nokimakowintaki tzimatsi janta pikaatziri, imayimpiriwaitaki. Jimatataikiro kaaripirokitatsiri kaari ikimakoitzi jantayitiro kaari kimisantatsini. Tima ipaantawaitawo inaanathoriti, iinantari iwaapatati. ² ¿litama piñaashitantariri pikaatziri janta matakirori

* 4:15 Kantakotachari jaka "oijikipiroriiti", ikaatzi 10,000.

jiroka? Tiitya powashiritakotyaaari piñaakiri jantakiro. Aña iro kamiithawitacha pomishitowakaantirimi jirika shirampari.

³ Okantawitaka tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatimi asaiki janta. Irootaki pinkimitakaantantyaawori iroñaaka ari ankaati janta, niyakawintakiri jirika shirampari. ⁴ Ontzimatyii papotaiya, pimpairyiiri Awinkathariti Jesús, pinkimitakaantiro aririka nonkaatajantimi janta. Pimatiro iroñaaka okaatzi ikantakimiri Awinkathariti, ⁵ pomishitowiri shirampari, jowasankitaawaitiriita Satanás. Aamaashitya aritaki onkantai jawijakoshiritai paata impiyairika Awinkathariti Jesús.

⁶ Tii opantawo pasagaawintawaitya. ¿Tiima piyotziro okaatzi ikantaitakiri: “Kapichiini inawitaka shiniyakairori tanta, iro kantacha oshiniyakairo maawoni tantapatha?”

⁷ Pinkimitakaantairo iiroka posokatyiromi shiniyapathatakairori tanta, pojyiyitairo kamiitha. Irootaki pimayitiri, pomishitowiri matapiintakirori kaaripiroyitsiri, iiro jantitaantawo. Aña ontzimatyii pinkimitaiyaawo tanta kaari shiniyatsini, jowapiintaitari joimoshirinkaitziro kitiiyjiri “Anankoryaantsi”. Tima ikamawintayitakai Cristo joyyakaawintari oijya jowaitari joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi. ⁸ Iro amatantaiyaawori okaatzi joyyakaawintayitakiri. Ontzimatyii owajyaantairo kowiinkatatsiri, kaaripirotsiri, oiyakaawintakari shiniyakairori tanta. Aña ontzimatyii ankamiithashiritai, añaawaitairo tyaaryootatsiri, oiyakaawintakari tanta kaari shiniyatsini.

⁹ Aritaki nosankinatsitakimi pairani, nokantakimi: “Iro paapatziyamintathari matapiintakirori kaaripiroyitsiri”. ¹⁰ Nokantayitakimiro jiroka, tii iri nonkantakoti kaari kimisantayitsini, antayitziro kaaripiroyitsiri, jyampitsiwaitaniri, amatawitaniri, pinkathatashiwaitariri oiyakaawontsi. Iri nonkantakoyitimi, iirotya okantaajaitaimi piisaikayiti kipatsiki. ¹¹ Iri nokantakotzi iitashiminthawaitachari “Iyikiiti”. Iriiyitaki iiro paapatziyamintathari, iriirika matapiintakironi kaaripiroyitsiri, jyampitsiwaitaniri, ipinkathatashiwaitakari oiyakaawontsi, ikawiyantawaitaki, ishinkiwaitapiinta, jamatawitantapiintaki. Tii aritaajaitzi patyooyitairi jirikaiti. ¹² Tikaatsi owayitaini aakaiti iyakawintairi kaari kimisantatsini. Iro kamiithatatsi iyakawintairi akaatapiintairi akimisantzi, jantayitrorika kaaripiroyitsiri. ¹³ Irootaki pookantyaariri jirika shirampari matapiintakirori jiroka kaaripirori. Iriima Pawa iri aminakoyitairini kaari kimisantayitsini.

6

Tii okamiithatzi jaminakotairo amaamanitawakaani kaari kimisantatsini

¹ Aririka pimaamanitawakaiya pikaatzi pikimisantzi, tii okamiithatzi piyaati jaminakotimiro jiwayitatsiri nampitsiki, kaari kimisantatsini. Aña iro kamiithatatsi piyaatashitawakaiya pikaatziyini pikitishiritai. ² ¿Tiima piyotaiyini iirokatakamiinakoyitairini paata maawoni isaawijatzii? ¿Iiroma pimatziro piwitsikayitiro pomirintsizimoyitizimiri kapichiini iirokaiti? ³ Tima aakatakamiinakoyitairini iijatzimaninkariiti. ¿Iiroma okantzi aminakotantiro okaatzi añaakotantayitziro iroñaaka? ⁴ ¿Iitama pishinitantariri jaminakoyitaimi kaari pikaatapiintziri papatowintari Pawa? ⁵ Aña ontzimatyii pinkaaniwintakotyaawo jiroka. ¿Tikaatsima yotaniri pikaatziyini, witsikimironi? ⁶ Aña jiroka pikantapiintaka, piyaatashiyitakiri jiwari kaari kimisantatsini, pikowakotakiri jiwitsikayitimiro pimaamanitawakaa, okantawitaka pikantawakaapiinta “iyikiiti”.

⁷ Iro oñaagantziro iinirotatsi pikinashiwaita, piyakawintawaitakiri pikaatziyini janta. ¿Iitama kaari pamawintawo inkawiyawaititimi, jamatawiwaititimi? ⁸ Iro pimayitirimi jiroka. Aña iirokatiyakini kantzimoniintawakaacha, pamatawitawakaiyani pikantawakaawita “iyikiiti”.

⁹ ¿Tiima piyotaiyini, iiro jiiñaitairo paata impinkathariwintairi Pawa ikaatzi kaaripiroyitsiri? Paamaakowintaiya, otzimikari pikinakaashitani. Ari inkantaitiri antapiintakirori kaaripiroyitsiri, pinkathayitakiriri oiyakaawontsi, mayimpiriiti, paantawakaayitachari ishiramparikiiniki, ¹⁰ koshintzipaini, jyampitsiwaitaniri, shinkiryaaantzi, kawiyantaniri, amatawitantaniri. Iiro jiiñaayitairo impinkathariwintairi Pawa jirikaiti. ¹¹ Pairani, ari pikantawitakiri iirokaiti. Iiroma iroñaaka okimiwaitakawo inkiwayiitaimi, ikitishiritakaitaimi, jotampatzikashiriyiitaimi, tima pipairyaaipiintairi Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Tasorintsinkantsi kantakaayitaimini.

Pimpinkathatantaiyaari Pawa, tsikarika oiyita pantayitairi

¹² Tzimatsi kantayitatsiri: “Ishinitaitanawo nantayitiro tsikarika oitya”. Iro kantacha tii opantawo maawoni jantayitiro. Aritaki okantawita, ishiniyitairo antayitiro tsikarika oitya. Iro kantacha tii akowataitziro aakowintyaawo oityaarika ishiniyitairi. ¹³ Tzimatsi kantayitatsiri iijatzii: “Iro otzimantari owanawontsi inimoniintawaitantairi amotziki. Iro

otzimantari amotzi, ankimaniintapirowaityaawo owanawontsi”. Ari okantawitari, iro kantacha Pawa japirotoryaayitairo jiroka, japirotairo. Irootaki iiro pikantawaitashitanta iiroka: “Iro otzimantari awatha añaathatawakaanyaari”. Tii ari onkantya. Aña iro otzimantari awatha ampinkathatantaiyaari Awinkathariti. Iro itzimantari Awinkathariti animotakaantaiyaari awatha. ¹⁴ Tima Pawa, iiro japirotajaantairo awatha, aña ari jowiriintai, jofaagantayitairo ishintsinka, ankimitaiyaari ipiriintaa pairani irirori Awinkathariti. ¹⁵ ¿Tiima piyotaiyini iri Cristo ashitaawori piwatha? ¿Kantatsima aapithatairi jashitaari irirori, ashiniwaitairo awatha amayimpiriwaitantyaawo? ¡Tii ari onkantya! ¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi mayimpiriwaitatsiri, kimiwaitaka iwathanaantyaawomi jiroka, apaani ikantanaa iwathaki? Iro okantziri josankinaitakiri:

Apaani inkantaiya iwathaki jaawakaanaa.

¹⁷ Iriima tsipatanairi Awinkathariti, iwathashiritanaantyaari, kimitawaitaka apaani ikantakaanaari. ¹⁸ Ontzimatyii pishiyapithatiro mayimpiritaantsi. Okaatzi kantashiwaitachari kaaripirori jantaitziri, kaari atziri owashironkaachani irirori, pashini atziri jowashironkaawaitaki. Irooma jimayimpiritaki, iri owashironkaawaitaincha apaniroini iwathaki. ¹⁹ ¿Tiima piyotaiyini iro piwatha oiyakawori pankotsi isaikantari Tasorintsinkantsi? Iri Pawa ompirayitzimiri. Tii iiroka añaashiwaitachani apaniroini, ²⁰ aña iri Pawa pinakowintapirotaimiri okantantaari jashitaimi. Irootaki pimpinkathatantaiyaari Pawa ontzimirika pantayitairi, pikinkishiritairi iijatzi.

7

Imaamanitawakaiya aawakaachari

¹ Iroñaaka nakimiro okaatzi posampitanari posankinariki: Iro kamiithawitacha iiro otzimimi iina shirampari. ² Iro kantacha, ontzimatyii piinayitaiya, pimayimpirizikiri. Ari onkimitaiyaari iijatzi tsinaniiti, ontzimatyii oimintayitaiya. ³ Ari okamiithatziri piñaawakaapiintaiya paawakaayita. ⁴ Okaatzi iinantaitari, tii apaniroini ashitaawo owatha, aña irijatzi ashitaawo oimintari. Ari okimitari iijatzi, ikaatzi jiiimintaitari, tii apaniroini jashitaawo iwatha, aña irojatzi ashitaawo iinantakari. ⁵ Irootaki, tii okantanta poshitaawintyaawo piñaawakaapiintaiya paawakaayita. Iro kantacha, kantatsi pinkinkithawaitawakaiya pintziwintantyaawori pamanamanaatani. Impoña pitanaiyaawo piñaawakaanaaya, ari onkantya iiro jowapithaantzimi Satanás, tima tii piñaakotanita iirokaiti. ⁶ Irootaki jiroka noshinitanziri, tiimaita noshintsiwintantzi maawoni jimonkaataitiro jirokapaini. ⁷ Aña nokowawitaya naaka maawoni shirampariiti inkimitakotaiyaanawomi tsika nokanta naaka. Iro kantacha iiro imata jiroka. Tima Pawa jinashitakawo itasonkawintayitakai maawoni aakaiti. Ari ikanta Pawa itasonkawintakiri ikaatzi kaari tzimatsini itsipatari, iriima pashinipaini ontzimayiti itsipatari.

⁸ Nokantziri mainariiti: Iro kamiithatatsi pisaikashiwaitaiya iiro otzimi pitsipatari, nokimita naaka. Irojatzi nokantsitariri ikaatzi kamayitatsiri itsipatari. ⁹ Irooma tiirika pimatziro piñaakotanitaya, ontzimatyii pintsipayitaiya. Tima iro kamiithatatsi pintsipatariya, ari onkantya iiro piñaantawo ayimawaitimi.

¹⁰ Okaatzi jiiinantaitakari, aawakagainchari, nokantziro: Tii okamiithatzi pookawakaiya. Tii naaka kantironi jiroka, aña iriitaki Awinkathariti. ¹¹ Aririka pookawakaiya, iro kamiithatatsi pisaikawaiti apaniroini iiro pitsipataa. Irooma iiririka, kantatsi pimpiyashitairi piimpirori. Iirokaiti jiiimintaitari, tii okantzi pookayitiro piinatakari.

¹² Nokantziri pashiniiti: Iyikiiti, tzimatsirika piinantari kaari kimisantatsini, ontzimatyii poisokirotyaawo, aapatziyakotimioririka iroori. Ari nokantziri naaka, tii iri Awinkathariti shintsiwintimini. ¹³ Ari okimitsitari tsinani oimintairi kaari kimisantatsini, ontzimatyii oisokirotyaari irirori, jaapatziyakotaworika. ¹⁴ Okantawitaka tii ikimisantzinkaritzitzi oimi, itasorintsishiritakaitairi irirori, okantakaantakiro iina. Ari ikimitsitari shirampari kimisantani, iinantawori kaari kimisantatsini, itasorintsishiritakaitairo iroori, ikantakaantakiro oimi. Irooma aririka jookawakaatya, kimitaka iiro jawijakoshiritai jowaiyani. Irooma itsipatawaka, itasorintsishiritakairi iijatzi jowaiyani. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, inkowirika jookawakaiya kaari kimisantatsini, kantatsi jimatiro. Tikaatsimaita shintsiwintirini iiro jookawakaa, akantayitairi “Iyikiiti”, iijatzi “Chookiiti”, aayitziriri kaari kimisantatsini. Irooma kantatsirika aapatziyawakaiya kamiithaini, iro ikowiri Pawa. ¹⁶ Iiroka iinantaitari, tii piyotzi iirokatakai kantakaantironi jawijakoshiritantaiyaari piimi. Iiroka jiiimintaitari, tii piyotzi iirokatakai kantakaantironi awijakoshiritantaiyaari piina.

¹⁷ Ari okantari. Tsika akanta asaikayitzi, iiro athaantyaawintziro owashiñairo tsika akan-tapiinta. Iro ikowakairi Awinkathariti, tima ari akantayitsitari ikaimashiritantari Pawa.

Irootaki nokantantapiintakiri naaka jantaitiro nariitari kimisantzinkariiti tsikarika japa-taiyani. ¹⁸ Thami oiyakaawintawakiri shirampari totamishitainchari, jashi jowatyiiro tsika ikantaka. Tiirika itomishitaanita jitananawori ikimisantantaari, tikaatsi oitya intomishitaanitantyaari iroñaaka. ¹⁹ Tikaatsi oitya aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Iro kowapirotachari antayitairo ikantairi Pawa amayitairo. ²⁰ Ari ankan-taiyaari maawoni, iiro athaatyawintashitawo owashñairo tsikarika akantayita owakiraa ikaimashiriyitantairi Pawa. ²¹ Ari okimitari iijatzi. Iirokarika ompirataari ikaimashir-itantakimiri Pawa, iiro okantzimoshiriwaitzimi. Irooma aririka jowapithaashitimi ompiratzimiri pishitowai, pimatiro. ²² Ikaatzi ompirataari ikaimashiritari Awinkathariti, inkinkishiritya isaikakaashiwaitaari. Ikaatzi kaari jompiraitari ikaimashiritantairi, okimiwaitaawo jompiratanimi Cristo jinatzi. ²³ Tima Pawa pinakowintapirotaimiri jashitantaimiri, iro kamiithatatsi iiro pikimitakotari ompirataari, ishintsiwintawaitaitziri jimonkaatiro ikowakaashitariri pashini atziri. ²⁴ Iyikiiti, ontzimatyii maawoni iiro athaatyawaitzi tsika akantayita ikaimashiritantairi Pawa atspashiritantairi.

²⁵ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori mainawoiti. Tii otzimi ikantakaantairi Awinkathariti okantakota jiroka, iro kantacha nonkantimiro nokinkishiritari naaka. Iri Awinkathariti nishironkatakinari okanta pawintaantanari naaka. ²⁶ Jiroka okaatzi nokinkishiritari: Tima asaikimotatziiro jashironkaapaitaita, pashi powayitairo tsika pikantayitira pisaikai iroñaaka. ²⁷ Thami oiyakaawintawakiro, otzimirika iiroka piina, iiro okantzi pookiro. Tiirika otzimi piina, iiro paminaminatzi pintsipaty. ²⁸ Irooma aririka pintsipataty, tii pantziro kaaripirori. Ari okimitsitari aririka ontsipaty mainawo ikamitantaitakiri aantyari shirampari, tii antziro kaaripirori. Iro kantacha ikaatzi aawakaayitachari, aritaki jiñaayitaki pomirintsizimotyaaari. Apa nokantashitzimi naaka onkantya iiro piñaantayitawo pomirintsizimowaitimini iirokaiti. ²⁹ Iyikiiti, kimitaka irootaintsi imonkaapaititya. Itanatyawo iroñaaka, ikaatzi tzmatsiri iinaiti, ontzimatyii inkimatakaantairo tiirikaami otzimayitzi. ³⁰ Ikaatzi irawaiyitachari, ontzimatyii inkim-itakaantairo tikaatsi oitya jiraawaitantyaari. Ikaatzi kimoshiriwaiyitatsiri, ontzimatyii inkimatakaantairo tikaatsi oitya inkimoshiriwaitantyaari. Ikaatzi amanantayitatsiri oiyitarika, ontzimatyii inkimatakaantairo tii iri ashityaawoni. ³¹ Itzimirika otzimoyitzi oiyitarika jaka, ontzimatyii inkimatakaantairo, tii opantapirotawo. Tima irootaintsi ompiyashiwaitaiya okaatzi tzmayitatsiri kipatsiki, okaatzi antapiintayiwitakari.

³² Irootaki nokowakotaimiri iirokaiti iiro pikinkishiritakowaitantawo maawoni jiroka. Ikaatzi kaari tsipayitachani, inkamaityaawo jantanairo ikowiri Awinkathariti, jinimotakaantyaari. ³³ Iriima ikaatzi aawakagainchari, ontzimatyii jinimotakaantyaari itsipatari, ontzimatyii inkinkishiritakotapiintairo tzmayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁴ Ñaakiro, apiti onkantya joshiritakotapiintaiyaari. Ari okimitsitari iijatzi tsinani kaari tsipatachani, iijatzi mainawo, kantatsi onkamaityaawo ikowiri Awinkathariti, tsikarika oiyitari antay-itzi iijatzi okinkishiriyitari. Irooma okaatzi tsipayitainchari, ontzimatyii inimotakairi oimi, onkinkishiritakotairo iijatzi tzmayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁵ Tii noshintsiwintatyii nokantayitzimiro jiroka. Aña iro kamiithatatsi nonkantayitimi nominthatakantimiri pantayitairo kamiithatizimotimini, ari onkantya pinkamaipirotantyaari Awinkathariti.

³⁶ Tzmatsirika ashityaawoni mainawo antawokitaintsiri, jiñaakirorika kamiithatatsi ontsipaty, kantatsi jimatiro, tii okaariprotzi. Aawakaawaitya.* ³⁷ Iriima ashitawori mainawo, kaari kowatsini ontsipaty, kamiithatati iijatzi okaatzi jantakiri, iro ikowakiri jantiri irirori. ³⁸ Ari okantari. Aririka aawakaaty mainawo, jantakiro kamiithari jirika. Irooma iirorika itsipatakaawo, jantakiro kamiithaprotatsiri.

³⁹ Jiinantairi, okowapirotaty ontsipatapiintyaari oimi iinta aawakaa. Irooma aririka inkimotakairo, osaikashiwaitaa iroori, kantatsi agai pashini oimi, iro kantacha ontzimatyii inkimisantzinkariti iijatzi irirori. ⁴⁰ Iro kantacha tzmatsi nokinkishiritari naaka, ari onkimoshiriprotiri jiroka osaikashiwaitaiya, iirorika agai pashini. Kimitaka Ita-sorinka Pawa ñaawaitakaanawori jiroka.

8

Owanawontsi jashitakagaitariri oiyakaawontsi

¹ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tzmatsi oiyita ayotakotzirori jirokapaini, kaari jiyoyitzi pashini kimisantzinkariiti, ari onkantakimi asagaawintzimotyaaari. Iiro amatziro jiroka, aña iro kamiithatatsi atakoy-itaiyaari jirikaiti, aminaminayitairo anthaamintashiritakaiyaari. ² Ari okanta, tzmatsi

* 7:36 Kantakotachari jaka "ashitawori mainawo", irijatzi kantakotachari kamitantakirori iinatyawo mainawo.

asagaawintawaitachari, kantatsiri: “Naaka yopirotaniri”. Tikiraamaita jiyotanita ikaatzi kantayitatsiri. ³ Iriima Pawa jiyoyitzi irirori ikaatzi itakotaariri.

⁴ Nakawakiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tima ayotaiyini aakaiti iitarika ikantaitziri oiyakaawontsi, tii otzimaajaitzi jañaantari. Tii itzimayitzi pashini pawatatsini, aña apaani ikanta Pawapirori. ⁵ Niyotzi tzimayitatsi jaka kipatsiki oiyakaawontsi iwawanitashitari, ikaatzi tzimayitatsiri iijatzi inkitikii iwawanitawaitashitakari. Iriitaki jiiitashiwaitapiintakari: “pawa”, ikantziri pashini: “nowinkathariti”. ⁶ Irooma aakaiti, apaani ikanta aitziri “Pawa”. Iriitaki ashitairi, witsikayitakirori maawoni. Iri kantakaawori atzimayitantari. Ari ikimitari iijatzi, apaani aitziri “Nowinkathariti”. Iriitaki Jesucristo, itzimi jiwitsikakaitakiri maawoni. Iri kantakaawori okanta añaantayitaari.

⁷ Iro kantacha tzimatsi ojyiki kaari yotakotironi jiroka. Irootaki itzimayitantari amitapiintakawori jashitakaari owanawontsi oiyakaawontsi, jowimaitaayaawo owanawontsi. Jirikaiti atziriiti, ikaatzi matapiintawitakawori, okantawitaa ikimisantayitai, shipitashiriri ikantayitaka iroñaaka. Aririka jowayitaiyaawo owanawontsi onkimitzimotyaaari jantakiro kaaripirori. ⁸ Iro kantacha tii iro owanawontsi matakaironi jaapatziyantari Pawa. Ontzimirika owanawontsi apinkapiintani, tii antziro kaaripirori. Aririka antziwaitaawomi jiroka, tii owamiithashiritai iijatzi. ⁹ Iro kantacha ontzimayitai paamaakowintaiya, potzikashiritzikari shipitashiririiti, pinkantayiti: “Nosaikashiwaita naaka, kantatsi nowayityaari iitarika”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiro iita awijatsini jaminimi jirikaiti shipitashiritaniri. Okimitatya jiñiimi poyaawo owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Okantawitaka pikantapiintawitaka iirokaiti: “Niyotzi naaka, tii otzimi jañaantari oiyakaawontsi”, aamaashitya kantatsi jimatanakiro joyaari irirori. ¹¹ Ari onkanta jirika shipitashiriri, jantantanayaawori irirori kaaripirotzimotziriri. Iirokatakikantaashitayaawoni. ¿Tiima pikantawitaari “Iyikiiti”? ¿Tiima ikamawintari irirori Cristo? ¹² Ari pikinakaakiro iiroka pikaaripirotakakiri jirikaiti. Powatsipirotakiri, pishipitashiripirotakari. Aña pikaaripirotzimotakiri iijatzi iiroka Cristo. ¹³ Irootaki nwanatapiintariri naaka wathatsi, ari onkanta iiro noitzipinashiritantari ikaatzi nokantayitairi “Iyikiiti”.

9

Jimonkaatainiriri Otyaantapiroriiti

¹ ¿Iiroma okantzi nosaikashiwaita naaka? ¿Kaarima naaka Otyaantapirori ñaajaantakiriri Jesús, Awinkathariti? ¿Kaarima naaka kimisantakagaimiriri Awinkathariti? ² Kimitaka tzimayitatsi kaari yotinani naaka Otyaantapirori. Irooma iirokaiti piyotaiyini, tima iiroka ikimisantakaayitai Awinkathariti nonkinkithatakoyitaimiri, iro oñaagantzirori naakataki Otyaantapirori.

³ Jiroka nonkantiriri ikaatzi kinkithatakowaitanari: ⁴ ¿Iiroma okantzi intziyaitina naakaiti? ⁵ ¿Iiroma okantzi ontzimi notsipatari naaka? ¿Iiroma okantzi ontzimi itsipatari kimisantsiriri iijatzi? Aririka ontzimi, ¿iiroma okantzi nontsipatanatyaawo janta pisaikaiyini iirokaiti? Iro jimatapiintakiri pashini Otyaantapiroriiti, iro jimatapiintsitari ikaatzi jirintzitari Awinkathariti, iijatzi Cefas.* ⁶ Piyotzi iirokaiti iikiro nantawaitatzi naaka, naantaayari nañaantaayari, irojatzii jantziri Bernabé. ¿Apama nokantakaawo naakaiti tii ishiniitina nowajyaantiro nantawairi nonkinkithatakoyitai? ⁷ Pinkinkishiritakotiri tsika ikanta owayiri tzimatsiri ijiwari. ¿Kamiithatsima impinatiri ijiwari impantayariri jowanawo? Ari ikimitsitari pankiwaitatsiri, ¿Iiroma okantzi jowaiyaawo iwankiri? Iijatzi ikimitsitari pirawaitachari, ¿iiroma okantzi inintaiyaari ipira?†

⁸ ¿Pikinkishiritama iirokaiti okaatzi nokantayitakimiri iro jamitamachiitari atziriiti? Aña irojatzii okinkithatakositakari Ikantakaantaitani. ⁹ Tima josankinatsitaka pairani Moisésni, kantatsiri:

Aririka pantawaitakairi piratsi, iiro itajyaaniintawaitzi.

¿Pikinkishiritama apa piratsi joshiritakotari Pawa ikantantakari? ¹⁰ ¡Tii! Aña aakaiti joiyakaawintaki. Irojatzii joiyakaawintsitaitakari ikantaitaki:

Tzimatsirika pankiwaitaniri, otikakiwaitaniri, iro jimatantawori jiroka onkanta jowanatyaawori.

¹¹ Ari okimitsitari, naakaiti awintaashiritakaimiri, ¿Iiroma okantzi pimpayitaina nañaantaayari? ¹² Iro pantapiintainiriri pashinipaini janta. ¿Iiroma okantzi pimatainawo naakaiti? Tiimaita noshintsiwintapiintzimi nonkantimiro jiroka. Amawi nokantakiro.

* 9:5 Ikantayitziiri jaka “Cefas”, iriitaki Pedro. † 9:7 Kantakotachari jaka “ipira”, iri cabra-paini, jiraitapiintziri itini.

Tii nokowaiyini nomanonkimi pitanakawo pikimisantairo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotaimiri Cristo.

¹³ ¿Tiima piyotaiyini, jowapiintawo Ompiratasorintsitaari tzmagaantatsiri jashitakaitawori tasorintsipankoki? ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi piratsi jashitakaitariri Pawa taapirim-intotsiki, oshintaantsitzi jowayityaari Ompiratasorintsitaari? ¹⁴ Ari okimitsitari iijatzi okaatzi ikantakaantanari Awinjathariti nokinkithayitairo Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii impinayiitaina nantantyaawori.

¹⁵ Tii noshintsiwintzimi pairani nosaikimotantzimiri pimayitinawo. Tii noshintsiwintzimi iijatzi nosankinatantzimiri. Aña iro nokowataiki nonkamimi naaka, tikira itzimanakita iitya kantatsini: “Tii tyaaryoo inatzi okaatzi jasagaawintawaitakari Pablo”. ¹⁶ Tii nasagaawintawaitawo nokinkithatakaayitaimiro Kamiithari Ñaantsi. Aña kimiwaitaka iri Pawa shintsiwintanari nantairo, okantawitaka tii naaka minthatashiwaityaawoni. Iirorika nimatairo jiroka. ¡nkantamachiitina naaka!

¹⁷ Naakami kowashiwaityaawoni nimatiro, ari naminaminatakiromi impinaitina. Aña Pawa owataikinari nimayitairo jiroka. ¹⁸ Ari okantaka, tikaatsi iitya noyaawintantyaari pimpinataina iirokaiti. Tima nokimitakaantawo iroomi impinaitinarimi noñiuro nokimoshiritai. Iro nokimoshiritantari iroñaaka tii nokowakotaimiro pimpinataina nokinkithatakaimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari nokinakairo nosaikashiwaitantari, tikaatsi shintsiwintawainari impinatina. Naakatajaantaki kimitakaantacha ompirataari. Ari onkantya jawijakoshiritantayaari oiyiki atziri. ²⁰ Ari nokantsitawo iijatzi nontsipatyaaririka nojyininikapaini Judá-mirinka, nimatsitawo okaatzi jamiyitari iriroriiti, ari onkantya jawijakoshiritantayaari. Irojatzii nimatsitari nontsipatyaari pankinatawori Ikantakaantaitani, nimonkaatziro iijatzi, niyowitaka tikaatsi shintsiwintanari nompank-inatyaawo, onkantya jawijakoshiritantayaari. ²¹ Ari okantsitari, aririka nontsipatyaari kaari kimakotaajaitiromi Ikantakaantaitani, nokimitakotari iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantayaari. Tiimaita nopiyathatajaantari Pawa, tima ontzimatyii nimonkaatiro ikantanari Cristo nantiro. ²² Ari okimitsitari, aririka nontsipatyaari shipitashiriwaitanari, nokimitakotari jantayitziri iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantayaari. Ari nokimitziri maawoni nashiyitachari atziriti, onkantya jawijakoshiritantayaari iriroriiti. ²³ Iro nimayitantawori maawoni jiroka onkantya nokinkithatantyaawori Kamiithari Ñaantsi, onkantya nontsipatantayaariri iijatzi naaka, itasonkawintaitakina.

²⁴ ¿Tiima pikinkishiritakotziri monkatziyawakaachari ishiyaiyani onkantya jiñaitantyaariri intzimi ityaawoni jariitya? Apaani inkantya ityaawoni jariitya, iriitaki impinaitairi. Pinkimitayaari iirokaiti. ²⁵ Ikaatzi ñantapiintawori imonkatziyawakaiya, ikimpoyaawainita, jiñashiwaitawo intzityaawo inintayitziri. Iro jimatantawori jiroka onkantya impinaitantyaariri, jamathaitantayaari shiwithatapo. Iro kantacha sampyanitatsi jiroka. Irooma aakaiti, okaatzi ojyakaawintachari impinaitairi, iiro othonkanita. ²⁶ Irootaki nojyakaawintantapiintawori okimiwaitawo nojyatyiyimi, tii notimpaawaitzi. Nokimitakaantawo noñaashintsiwaityaawo nonkapojanti, aña tii nokapojawaitashitawo tampiyainka. ²⁷ Okaatzi noñaashiwaitakawo notziwintawaitaka, nokimitakaantakawo nompiratatziyaawomi nowatha. Irootaki nimatantakawori, iiro ikimitakaantaitantanari jimaitakiri janaitziri, iiro aminaashiwaitanta nokinkithatakaantapiintaki.

10

Ikinkithatakoitziro okaatzi ipinkathatashiitari

¹ Iyikiiti, iro apiyakotziro tsika okanta jiñaaaitakiri achariniiti. Iro ipampithakiri minkori otzishimashiki. Jimontyaayitakawo inkaari, jowiryaaaitapaintziniri.

² Ari joñaagantakiro jawintaashiritakari Moisés-ni, ipampithakiro minkori, jimontyaakiro inkaari.* ³ Jowaiyakawoni iijatzi achariniiti okaatzi itasonkawintaitakiri.

⁴ Imiritaiyakawoni jiñaa itasonkawintaitakiri oshitowaatzimotakiri shirantaaki. Tima iriitajaantaki Cristo tsipashiritakariri, iri oñaagakiriri jiñaa shirantaaki. Iri Cristo kimiwaitakawori jiroka shirantaa. ⁵ Iro kantacha, tzimatsi oiyiki iriroriiti kaari jinimotakai Pawa, irootaki ikamagaantantakari otzishimashiki.

⁶ Okaatzi awijaintsiri, tzimatsi ojyakaawintakairi, ari onkantya iiro akimitantari iriroriiti, antiro kaaripirori. ⁷ Iro iiro okantanta antsipatyaari pashiniiti thaamintashiwaitariri ojyakaawonsi. Tima irootaki jimayitakiri achariniiti pairani, jiroka ikinkithatakoitakiri: Isaikaiyini atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini.

* **10:2** Iro jimaitakiri kimitakawori owiinkaataantsi, aririka jowiinkaataitya, joñaagantaitziro tzimatsi jawintaashiritanaari.

Ari ikatziyanaka ithaamintashiwaitaiyani.†

⁸ Ari okimitari iijatzi, tii okantzi antayitiro kaaripirotsiri. Irojatzii jantayitakiri achariniiti, irootaki jiñaantakawori ikamayitaki kitiiyiriki 23,000 atziri.‡ ⁹ Ari okim-itsitakari iijatzi tii okantzi owatsimairi Pawa. Irojatzii jimayitakiri pairani irirori-iti, irootaki jatsikayitantakariri maanki.§ ¹⁰ Ari okimitsitari iijatzi, tii okamiithatzi asamaniintantawaiti. Irojatzii jimatsitakari. Iro jiñaantayitakawori japirotakiri jiiatiziri “Apirotantaniiri”.* ¹¹ maawoni awijayitaintsiri, irootaki joyyakaawintaitakairi, josanki-natakotakiro onkanya jiyotaantairori iroñaaka aakaiti, tima asaikantaawo othonkima-paititaa kipatsi. ¹² Paamaakowintaiya iirokaiiti. Iiro pikantawaitzi, “Iiro nimatziro naaka jiroka”, omapokashitizimiki pimatanaakiro jiroka. ¹³ Iro kantacha pinintashiriwait-irorika, pinkinkishiritya tii apaniroini pikantaka iiroka, aña ikitsirinkayitakiro pashini atziriiti. Kintanani irnatzi Pawa, iiro ishinitzimi inintashiritakaapirotimiro kaari pinki-sirinki. Aririka pinintashiriwaiti, iriitajaantaki Pawa oñaayimironi pinkitsirinkantyaaw-ori, onkimiwaitanatyaaawo pishiyapithatatyiiromi.

¹⁴ Nitakotaniiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi, piñaayitiririka pashiniiti ipinkathawaitziri ojjyakaawontsi. ¹⁵ Iroñaaka tzimatsi nonkantimiri, nonkimitakaan-tatyiiimi yotaniiri pinatyiiimi nonkantimiro. Pinkinkishiritakotiro. ¹⁶ Tima apatotapi-intaiyani arawaitaiyini, akinkithashiritakotziro jamanamanaawintakari pairani Cristo, jimiritaiyakarini jiyotaaniiti, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiri Cristo ikapathainkawintakai? Aririka amptoryiiro tanta, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro iwatha Cristo, akinkishiritakotziro ikamawintakai? ¹⁷ Ari okanta, aririka owayityaawo, intzimayiwitatyia ojjyki akaataiyini apatotaiyani, maawoni owaiyawoni tanta jiwitsikaitakiri apapathawoni. Ari akantayitaari aakaiti, akimitaawo apapathat-siri. ¹⁸ Ari ikimiyitari iijatzi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti, jiiwithaawakayaita ii-jatzi iriroriiti, itaayitairo jashitakaariri Pawa taapirimintotsiki. ¹⁹ Irootaki kimiwait-akawori okaatzi jantapiintakiri pashinijatzii atziriiti itaayitziiniri iwawaniwaitashitari. ¿Piñaajaantakima nokantatzi añaanantsi ikaatzi iwawaniwaitashitakari? ²⁰ ¿Tii! Iro kantzi-maachacha tziमतaitatsi piyari amawinwaitachari, iri ikimitakaantakiri iwawani, iriitaki jashitakaapiintakari owanawontsi. Aña kaari Pawa jashitakaiya owanawontsi. Iro kaari nokowakaayitziimi iirokaiiti pintsipatyaaari powayitaiyaawo okaatzi jashitakaitariri piyari-iti, piwithagaaririkiri iriroriiti. ²¹ Aririka pimiritapiintyaawo jashitakaitariri piyari, tii onkamiithati pimirityaawo amiritapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. Ari okim-itsitari, powapiintyaaworika jashitakaitariri piyari, tii okamiithatzi poyaawo owapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. ²² ¿Akowatziima owatsimairi Awinkathariti? ¿Anairima otzimi irirori ishintsinka?

‡Notzikkashiriwaitanima ipinkathataitziiri Pawa?

²³ Jiroka ikantaitzi: “Ishiniitanawo nantayitiro oiyyitarika”. Iro kantacha tii opantawo jantaitiro maawoni. Aritaki okantawitaka, ishiniitairo antayitiro oiyyitarika. Iro kan-tacha tziमतaitatsi antayitziiri kaari minthatakaiyaarini pashinipaini jantayitairo kami-ithari. ²⁴ Tii okamiithatzi iro ankinkishiritakowaiti akowayitziiri aakaiti, aña iro kami-ithatatsi añaashintsiwintaiyaawo kamiithatziimotirini pashinipaini. ²⁵ Aririka pamananti wathatsi, iiro posampitakowintawaitziri, pinkanti: “¿Ipoñaatyaama wathatsi itagaitziniiri ojjyakaawontsi?” Aña pamanantiri, poyaari. ²⁶ Tima iri Awinkathariti, ashitari tzi-mayitatsiri kipatsiki. ²⁷ Ari okimitsitari, aririka inkaimimi patyootiri kaari kimisan-tatsini, patyootiri pikowirika. Iiro posampitakowintziri pinkanti: “¿Ipoñaatyaama jirika wathatsi janta itagaitziniiri ojjyakaawontsi?” Aña poyaari. ²⁸ Irooma tziमतatsirika ka-mantimini, inkantimi: “Jirika wathatsi itagaitziniiri ojjyakaawontsi”, iiro powari. Iro pimatantakawori jiroka pikinkishiritakotanakiri kantakimiri, pikinkishiritanaka iijatzi kantatsi jowaaripiroshiritanti. ²⁹ Tima nokantakimi “kantatsi jowaaripiroshiritanti”, tii iro nonkantakoti jowaaripiroshiritimi iiroka, aña iri nonkantakoti kamantakimiri, kantatsi jowaaripiroshiritiri irirori. Kimitaka ari posampitanakina naaka, pinkanti: “¿Jitama nontzitantawaityaariri apamachiini ikinkishiritakotana pashini atziri?” ³⁰ Tima nopaasoonkitziri Pawa noñaayitziro nowari, ¿jitama nonkinkishiritakotantyaawori onkaati inkijiyamataitina?”

† 10:7 Okaatzi ikantakotziri jaka “ithaamintashiwaita”, iro jantakiri pairani ichariniiti Judá-mirinkaiti jiwitsikaki ojjyakaawontsi kimiwaitariri iryaani vaca, iri joimoshirinkawintaiyarini, ipinkathawaitziri ojjyakaawontsi. Paminoro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Naantsipaini” tsika okantakota “Ikantakaantaitani”. ‡ 10:8 Paminoro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Naantsipaini” ikantakota “Balaam”. § 10:9 Paminoro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Naantsipaini” tsika ikantakota “Moisés”. * 10:10 Paminoro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Naantsipaini” tsika ikantakota “Coré”.

³¹ Jiroka nakimiro: Aririka powawaitya, pinkinkishiritakotiro, pinkantashiriti: “Tzimatsirika ñaayitinani nowawaitya, ¿arima notzikashiritakiri jirika? ¿arima ipinkathashiritairi Pawa?” Ari pinkimitsityaawo pimiriwaitya, iijatzi pantayitairo oiyitarika. ³² Ontzimatyii paamaakowintaiya iiro poitzipinashiritantari Judá-mirinkayitatsiri, kaari Judá-mirinkayitatsini, ikaatzi pikaatapiintziri papatowintari Pawa, maawoni. ³³ Irootaki nantziri naaka, nopankinatawo ninimotakaantaiyaari maawoni atziriiti okaatzi nantayitzi. Tii apa nantiro kamiithatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkaati kamiithatzimotirini pashinipaini, ari onkanta jawijakoshiritantaiyaari.

11

¹ Pinkimitakotaiyaanawo naaka. Iro nimatsitari naaka, nokimitakotari Cristo.

Osawoinawo tsinaniiti

² Nothaamintaimi iroñaaka, tima pikamaitakawo namitakaakimiri, okaatzi niyotaakimiri. ³ Iro kantacha, jiroka nokowiri piyotiro: Iri Cristo ijiwaritari shirampariiti. Iriima shirampariiti iri ojiwaritari tsinaniiti. Iriima Pawa iri ijiwaritari Cristo.* ⁴ Okaatzi amitapiintakari ashiramparitzii, tii asawoinayita amanamanaatya, aririka ankinkithatakaanti. Aririkami asawoinatzimotanti, owinkatharyaakiro aito.† ⁵ Irooma tsinaniiti kaari sawoinatachani amanamanaayita, okinkithatakaantayitzi, owinkatharyaantaki. Okimitakowaitakawo tsinanipaini amiitziroiri oishi. ⁶ Tsinani kaari kowatsini osawoinatya, amiipirotataitirotya oishi. Tima maawoni jiyoitzi kaaniwintaantsi inatzi, ontzimatyii osawoinatya. ⁷ Iriima shirampariiti iiro isawoinawaita irirori, ikimitakotari Pawa, iri Pawa owaniinkatakaariri. Irooma tsinani, iri shirampari owaniinkatakaawori. ⁸ Tima pairani owakiraa jiwitsikantawori Pawa itanakawori tsinani, iro jaaki iwatha shirampari jiwitsikantakawori. Irooma owakiraa jiwitsikantakariri Pawa itanakawori shirampari, tii iro jayi owatha tsinani. ⁹ Ari okimitsitakari, owakiraa Pawa jiwitsikantawori tsinani iri jiwitsikajaantakini shirampari, tikaatsi intsipawaitya. Iriima shirampari, tii iro jiwitsikaitini tsinani. ¹⁰ Irootaki osawoinatantyaari tsinani onkanta oñaagantantyaawori tzimatsi opinkathatani iroori, ari onkanta inimotakaantyaariri iijatzi maninkariiti. ¹¹ Tii otzimashita tsinani, tii itzimashita shirampari, aña apitiroiti jashitari Awinkathariti, ikowityaawakaa apitiroiti. ¹² Tima itanakawori tsinani iwatha shirampari jiwitsikaitaki. Iro kantacha iijatzi, ikaatzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinani owaiyantayitairiri. Tima iri Pawa kantakaawori apitiroki itzimayitantari. ¹³ ¿Iitama pikinkishiritakotawori okaatzi nokantayitakimiri? ¿Kamiithatsima tsinanipaini amanamanaatyaari Pawa iiro osawoinayita? ¹⁴ Aakaiti ashiramparitzika, tii amitawo osanthairo aishi, aritaki ankaaniwintatya. ¹⁵ Irooma tsinaniiti, iro owaniinkatakaawori oishi. Kimiwaitaka irooomi oishi ojanatyaawoni osawoinawo. ¹⁶ Tzimatsirika janta kowatsiri inkisakoshirityaawo, nonkantiriri: Irootajaantaki namitapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzii ikantapiintziri apatowintariri Pawa tsikarikapaini janta.

Aminaashiwaita joimoshirinkaitziro jatyoootani Awinkathariti

¹⁷ Iro kantzimaitacha, tzimatsi pashini nonkamantimiri, iiro nothaamintakotzimiro. Tima tii onkamiithatzimotina pantapiintakiri papatotaiyani. Onkaatimi kamiithatzi-
imotimini, irootataiki jowasankitaawintaitimiri. ¹⁸ Tima nokimaki ikamantaitakina
pinashitawakaa janta papatotapiintaiyani. Iro nonkimisantirimi, ¹⁹ tima iro awi-
japiintatsini jiroka. Kimitaka tzimayitatsi kowashiwaitachani inkantakoitiri “Ñaapirori
jirika”. ²⁰ Ari okimitapiintari papatotaiyani iirokaiti patyootawakaiyani, aminaashi-
waita poimoshirinkiro jiiitatziri “Jatyoootani Awinkathariti”. ²¹ Tima powapiintakawo
thaankipiroini pashitari. Tajaaniinta ikantayita pashinipaini. Tzimatsi pashini
shinkiwaiyitachari. ²² ¿Arima onkantaari? ¿Tikaatsima pipankopaini tsika powapi-
intyaawo pashitari, tsika pirawaitapiinti? ¿Pithainkawaitziirima ikaatzi apatotapiintachari
ipinkathatziiri Pawa? ¿Pimanintatziirima kowityaawaitatsiri? ¿Pikinkishiritama ari non-
thaamintakotapaakimiro? Iiro.

* **11:3** Kantakotachari jaka “ijiwaritari”, irojatzii kantakotachari “iitoitari”. Tima iroowaitaki okaatzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiritakairi, akowantayitari antayitiro akowayitziiri, kimitawaitaka irooomi aito jiwatainimi antayitiro oitarika. Kantatsi ankanti: “Aitotari Cristo”. Irojatzii kimitakawori ankanti: “Ijiwatai Cristo”. † **11:4** Kantakotachari jaka “owinkatharyaakiro aito”. Tii ayotakopirotziiro iita kantakotachari “aito”. Tima tzimayitatsi kantayitatsiri iri Cristo oiyakaawintari “aito”. Tzimatsi pashini kantayitatsiri iro kantakotachari “aitopirori”. Tima aririka asawoinatya amanamanaatya, akimitakotakawo tsinani. Owinkatharyaakiri pashinipaini.

*Itantanakawori jatyoootani Awinkathariti**(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)*

²³ Okaatzi niyotaakimiri pairani okantakota itantanakawori “Jatyoootani Awinkathariti”, iriitaki Awinkathariti yotaakinawori. Jirokatak: Okanta pairani tsiniripaiti tikira ipithokashitaitari Awinkathariti Jesús, jaakiro tanta, ²⁴ ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipoña ikantaki: “Poyaaowo, nowatha inatzi, iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapi-intantyaanari”. ²⁵ Ari ikimitaakiro iijatzi ipakaakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiritaitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowaatatsini onkantya jawijakoshiritantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki pimatapiintari aririka pimirityaawo, aririka pinkinkishiritapiintaina”. ²⁶ Ari nowapiintaiyaawo, pimiritapiintaiyaawo iiroka, onkantya piyotakaantaiyaari atziriiti ikamawintayitai Awinkathariti. Irootaki pimatapiintairi irojatzii impiyantaiyaari Awinkathariti.

Owaminthawaitashityaawo jatyoootani Awinkathariti

²⁷ Tzimatsirika owaminthawaitashityaawoni, iraminthawaitashityaawoni, kimiwait-aka iriitajaantakimi Awinkathariti inthainkawathataki, ithainkakiro iijatzi iriraani. ²⁸ Aña iro kamiithatatsi, tikira oyaawo, tikira ariro, ontzimatyii ankinkishiritakotawatya kamiithashiritakairika. ²⁹ Tzimatsirika owashiwaityaawoni, irashiwaityaawoni kaari kinkishiritakopirotoni oiyakaawintachari “iwatha”, ari jowasankitaitakiri. ³⁰ Irootaki itzimantayitari shipitawaitatsiri, mantsiyawaitatsiri, tzimayitatsi makoryaayitantsiri. ³¹ Irooma akinkishiriprotanarika tikira owanakawo, iiro añaajaantziro jowasankitai Pawa. ³² Iro kantacha aririka jowasankitaawaitakai, jiñaantakaawaitatyii ikimitakaantai aakatakimi itomipirori. Ari onkantya iiro jowasankitaapirotantai paata, inkimitakaantayitairi tsika inkantayitairi isaawijatziiiti.

³³ Iyikiiti, irootaki okowantari poyaaokotawakaayitaiya iirokaiiti, iiro posatikasatikawaita aririka papatotaiyani patyootawakaiya. ³⁴ Pitajyaatziirika, powanatyia pipankoki tikira piyaatanakiiti, ari onkantya iiro jiñaakaantaitzimi papatotya. Aririka nariitimi, ari nothotyaakimiro niyotaaayitimiro jirokapaini.

12*Tasonkawintashiritaantsi*

¹ Iroñaaka nonkantimiro tsika okantakota tasonkawintashiritaantsi. Iyikiiti, tii nokowi onkompitzimotimi. ² Piyotaiyini iiroka, pairani tikira pikimisantanaki, tzimapiintatsi pikinaaashitani, thaamintashiri piyaatashitziri oiyakaawontsi kaari ñaawaitaajaitatsini. ³ Irootaki nonkantantimiro jiroka: Itzimirika janta kinkithatakaantashiwaitachani, inkantapaaki “¡Kamaari jinatzi Jesús!” kaari Itasorinka Pawa ñaawaitakairini jirika. Irooma aririka inkanti, “Awinkathariti jinatzi Jesús”, iri Tasorintsinkantsi ñaawaitakairini.

⁴ Apaani jinatzi Tasorintsinkantsi, tzimatsi oiyiki tsika ikinakairo itasonkawintayitai amatantayitawori. ⁵ Apaani jinatzi Awinkathariti, tzimatsi oiyiki tsika ankinakairo antawaitainiri irirori. ⁶ Apaani ikanta Pawa, tzimatsi oiyiki tsika okanta jimatakaayitairo oiyitarika. ⁷ maawoni aakaiti, tzimatsi oiyiti jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi ari onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini kimisantzinkariiti jantayitairo kamiithari. Ari ikinakairo Tasorintsinkantsi jofñaaganta, jimatakaayitairo oiyitarika. ⁸ Thami oiyakaawintawakiro, tzimayitatsi itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta jiyotanintari. Tzimatsi pashini itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta ikinkithatakotantawori ikinkishiritanaari. ⁹ Tzimatsi pashini itasonkawintajaantakiri Tasorintsinkantsi ari okanta jawintaashiriprotantaari. Tzimatsi pashini itasonkawintakiri Tasorintsinkantsi ari okanta joshinchaantantari. ¹⁰ Tzimatsi pashini jimatakaakiri itasonkawintanti, pashini inkamantantantari, pashini japiitakotairo ikamantantakiri kamantantantari, onkantya jiñaantaityaawori imapirorika Tasorintsinkantsi matakaakiriri inkamantantairo. Tzimatsi pashini jimatakaakiri jiñaawaiyitiro pashiniyitatsiri ñaantsi, tzimatsi pashini jimatakaakiri jowajiyaitiro okaatzi ikinkithatakoitakiri. ¹¹ maawoni jiroka irootaki itasonkawintantayitakiri Tasorintsinkantsi, imatakaantakiro tsikarika oiyitarika. Apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Iriitajaantaki matzirori itasonkawintayitai aakaiti, imatakaayitairo okaatzi ikowiri irirori.

¹² Ari okanta awithaawakaantaari, jowakaantai aakami iwatha Cristo. Tsika akan-tayitanaa awathaki, iro matakaayitairori oiyitarika. Ari akimitsitaari aakaiti, inashiyita amayitairo oiyitarika. ¹³ Tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi owiinkaatakaayitairi, ari okanta awithaawakaantaari, okantawitaka aakarika Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiri, ompirataari, saikashiwaitari, maawoni. Okimiwaitaawo maawoni antsipatawakaiya aakaiti arapiintayitairo jiña añaakaashiritantatsiri, oiyakaawintakiri Tasorintsinkantsi.

¹⁴ Pinkinkishiritakotiro tsika okanta awatha. Apaani akanta awathaki, iro kantacha tzimatsi ojyiki inashiyita oiyitarika amayitiri. ¹⁵ ¿Kantatsima oñaawaiti aitzii, oñaanatiro ako, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka pimatziro poirikayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi aitzii? ¹⁶ ¿Kantatsima oñaawaiti akimpita, oñaanatiro oki, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka piñaayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi akimpita? ¹⁷ Iroomi yoshiitachani oki awathaki, ¿arima onkantakimi ankimi? Iroomi yoshiitachani akimpita, ¿arima onkantakimi ankimantyaawomi sankaaitsini? ¹⁸ Ari okantari awatha. Tima iri Pawa matakirori jiwitsikakiro, tsika okantajaanta ikowaki jiwitsikiro, ari onkantya inashiyitantaari oityaarika omayitiri. ¹⁹ Arimi oiyawakaiyaami maawoni tsika okantayita awatha, irotya awathatawomi. ²⁰ Ari okantari, apaani inawita awatha, iro kantacha tzimatsi ojyiki inashiyita oiyitarika amatayitantaawori. ²¹ ¿Kantatsima oñaawaiti oki, oñaanatiro ako, onkantiro: “Naaka kowapirotajaantacha, irooma iiroka, tii?” ¿Kantatsima oñaawaiti aito, onkimitakotyaaowo okaatzi oñaawaitakiri aitzii? ²² Jiuro imatziro! Aña okaatzi tzimatsiri awathaki kaari iroopirotzimotaini, irootaki kowapirotachari. ²³ Iro akithaatantapiintari, amanairo awathapaini, akimitakaantawo pinkatharintsi inawita janta. Okaatzi amanakoyitziro awathaki, akimitakaantawo iroopiromi inayiti. ²⁴ Irooma okaatzi kaari amanyitapiintziri awathaki jiñaayitapiintziri, tikaatsi oitya antayitironi iroori. Ari ikimitsitari Pawa jiwitsikakiro awatha, ontzimayitii anithaayitairo kimitzimowitakairi tii okowapirotajaanta. ²⁵ Iiro okantzi ampitharyiuro awathatari. Aña iro kamiithatatsi, anithaapirowaitairo maawoni awathatari. ²⁶ Aririka owatsinawaitya kapichiini awathaki, kimiwaitaka owatsinaatyaami maawoni awathaki. Aririka owaninkawaitya kapichiini awathaki, kimoshiri onkantya maawoni awathaki. ²⁷ Ari akantayitaari aakaiti awintaashiriyitaari Cristo, kimitawaitaka aakaiti iwathami anayitaimi Cristo. ²⁸ Jiroka ikantakaayitaari Pawa ikaatzi kimisantaatsiri: Itanakawo, tzimatsi Otyaantapirori. Apititanaintsiri, tzimatsi kamantantaniriiti. Mawatanaintsiri, tzimatsi yotaaniriiti. Ipoñaapaaka itzimayitanaki tasonkawintantaniri, oshinchaantaniri, mitakotantaniri, jiwatakaantaniri, ñaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi. ²⁹ ¿maawonima Otyaantapiroritzii? ¿maawonima akamantantaniritzi? ¿maawonima ayotaantaniritzi? ¿maawonima atasonkawintantaniritzi? ³⁰ ¿maawonima oshinchaantaniritzi? ¿maawonima añaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi? ¿maawonima owawijaañaaniziro pashini ñaantsi? ³¹ Aña iro kamiithatatsi, pinkowapiroyitairo intasonkawintayitaimi pimatantyaawori kowapirotachari. Iro kantzimaitacha, tzimatsi oita anairori jiroka. Aritaki nonkamantakimiro.

13

Iro kowapirotajaantachari atakonka

¹ Thami ankantashitawatya kantatsi noñaawaitiro naaka pashiniyitatsiri ñaantsi jiñaawaiyitziro pashini atziri, nimatsitayaawomi okaatzi jiñaawaitziri maninkariiti. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nimatziro nitakotantya nantantawori jiroka, nokaminiinkawaitashitaka. ² Ari okimitsitari iijatzii, thami ankantashitawatya kamantantaniri ninatzi naaka, niyotakotziro kaari jiyotakowiita pairani, nawintaapirowaitari Pawa ari onkantakimi joshirinkinawo otzishi jowatziyairo tsikarika janta. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nantantawori jiroka, tikaatsimachiini nimonkaati. ³ Iijatzii okimitari, thami ankantashitawatya arimi nompashitantaawo maawoni tzimimotanari ontzimantyaari joyaari kowityaawaitatsiri. Ankantashitawatya ojyiki natsipiwintakari iityaarika, notaawintawaikari. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nimatantawori jiroka, tikaatsi nonintagaiya.

⁴ Itzimi itakotantachari, tsinampa ikanta, nishironkantantaniri, tii isamaniintawainitzi, tii jasagaawainita, tii jiñaapirowainita. ⁵ Itzimi itakotantachari tii ikaaripirowaantinitzi, tii ithañaawainita, tii ikisanita, tii jothataashiiwaitawo inkisaniintanti. ⁶ Itzimi itakotantachari tii ikimoshiriwintziro jantirorika kaaripirori, aña iro ikimoshiriwintzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori. ⁷ Itzimi itakotantachari amawiwaitapiintantaniri jinatzi, ikimisantapiintaniti, oyaakotani ikanta, joisokirotagiintananta.

⁸ Iiro othonkanita atakotantya. Irooma pashinipaini aritaki onthonkanitaiya, okim- itatya jiroka: kamantantaantsi, jiñaawaitantaawo pashinitatsiri ñaantsi, jiyoyiitairo oiyi- tarika. ⁹ Tima tikira jiyoyiitziro maawoni, tikira ikamantantaitziro okantakoyita maawoni tzimayitatsiri. ¹⁰ Irooma aririka onkaatapaaki monkaatachani, iiro akowanairo maawoni onkaati piyayitaachani. ¹¹ Iroowaitaki akimiyita atziritzi. Iinirorika ariyaantzi, akimiy- itari iinchaani, tsika ikantziro jiñaawaitzi, tsika ikantziro ikinkishiriyita, tsika okanta jiyotayitanari. Irooma antaritapaaki, iiro akimitakotanaari tsika ikantayita irirori. ¹² Kantatsi oiyakaantiro iijatzii tsika akanta aminaatyaawo ashirokata. Iiro akofaantzi

kamiithapiroini, iiro ayotajaantzi tsika akantawaita. Irooma paata ari ayotakapiroyitairi tsika ikanta Pawa, ari ankimitaiyaari irirori jiyoyitai aakaiti. ¹³ Jiroka kaatatsiri mawa kantaitachani osaiki, iiro othonkanitaa: awintaashirinka, oyaakowintanka, atakonka. Iro kowapirotajaantachari jiroka atakonka.

14

Jiñaawaitantawo pashinitatsiri ñaantsi

¹ Pintyaaryooti pitakoyitnantyaari. Paminaminapirotairo iijatzi intasonkawintayitaimi pimatantyaawori oiyitarika. Okimitatyaawo jiroka pinkamantantaniritai. ² Aririka apatotaiyaani antsipatyari kimisantzinkariiti, tzimatsirika intasonkawintaitaki jiñaawaitantanatyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro akimathatziri, iiro ayotziro oita ikantziri. Tii iro jiñaawaitantari jirika ankimathatantyaariri aakaiti, aña iri Pawa kimathatirini. ³ Irooma intzimirika itasonkawintaitakiri inkamantanti, iri kinkithatakaini maawoni aakaiti, jiwitsikashiritakaantairi, inthaamintakaantairi, inkimoshiritakaantairi. ⁴ Ikaatzi ñaawaitziri pashinipaantitatsiri ñaantsi, apaniroini ithaamintashiriwaita. Iriima kamantantaniritatsiri, iri thaamintashiritakaariri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari. ⁵ Owanaa inimowitinami maawonirika iirokaiti pimatiro piñaawaitantyaawomi pashinipaantitatsiri ñaantsi. Iro inimopirotainari maawonimi iirokaiti pimatiroimi pinkamantantaniriti. Irootaki anairori pashini. Iro kantacha tzimatsirika matironi jowawijañaanitiniri ñaawaitziri pashinitatsiri ñaantsi, iriitaki thaamintakaayitayarini kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari.

⁶ Iyikiiti, thami ankantashitawatya, niyaataki nariitzi janta, apa noñaawaitantapaakawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. ¿Nothaamintashiritakaakimima? Thami ankantashitawatya iijatzi niyaataki janta, nokinkithatakotakimiro ikimathatatakaakinari Pawa, nokinkishiritakaimi, nokamantayitaimiro, niyotayitaimiro iijatzi. Iro opoñaantakari pithaamintashiritanaa. ⁷ Incha nojyakaawintawakimiro iijatzi, okimitakawo aririka ajoyowiwaiti, aririka ampiyompawaiti. Irorika anashitawo oyamininka, irojatzapiipiinti, tikaatsi yotironi iitarika akowiri ampampithairi. ⁸ Ari okimitari iijatzi aririka antyooti. Irorika okamiñiinkatzi kamiitha, tikaatsi yotatsini akaimatziiri owayiritya. ⁹ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti. Irorika piñaawaitantantawo ikimathatziri, piñaawaitashiwaitaka. ¹⁰ Kimitaka jaka kipatsiki oiyiki nashiyitachari ñaantsi jiñaawaitziitzi. Tzimayitatsi oiyiki oiyitarika ikantayitzi jiñaawaitziitzi. ¹¹ Tzimatsirika ñaanaantanawori pashinitatsiri ñaantsi kaari nokimathatziri, nokimathatantari pashinijatzijatziri, ari ikimitsitanari iijatzi irirori. Tii nojyinkamirinkatari kamiithaini. ¹² Niyotzi naaka, pikowapirotatziri iirokaiti intasonkawintaitimi janta. Iro kantacha ontzimatyii paminaminapiroyitairo pinthaamintashiritakaiyaari maawoni apatotapiintachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaawaitziri pashinipaantitatsiri ñaantsi, ontzimatyii inkowakotairi Pawa onkanta jimatakaantyaariri jowawijañaanitairo jiñaawaitaitziri. ¹⁴ Aririka namananaantantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi kaari nokimathatziri noñaawaitziro, nothaamintashitakawo, okantawitaka tii nokimathatziro okaatzi namananaantari. ¹⁵ Aña iro kamiithatatsi namananaantantyaawo ñaantsi nokimathatziri, thaamintakaiyaanari iijatzi. Ari nonkantiro iijatzi nompampithaawintiririka Pawa. ¹⁶ Thami ankantashitawatya, tzimatsi piyotainchari japatotaiyani, ari pitanakawo pipaasoonkitziri Pawa, apaniroini pithaamintawaitaka iiroka, iriima pikaataiyakini tii itasonkawintaitziri inkimathatantyaawori piñaawaitakiri. ¿Arima inintaawaitatyaawo pitakantayitakiri? Tii jiyotajatziri kamiithakaini inkantayini “iAri onkantyaari!” ¹⁷ Ariwitaka pipaasoonkitaki iiroka. Iriima pashinipaini tiimachiini piwitsikashiritakaari. ¹⁸ Owanaa nopaasoonkitapiintakiri naaka Pawa jamanamanaatakanawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, kimiwaitaka nanaakimi pimatapiintziro iirokaiti. ¹⁹ Irooma aririka nontsipatyari napatotya pashinipaini kimisantzinkariiti tii nimatziro. Irootya nokowapirotataiki noñaawaitimi kapichiini onkanta inkimathatantyaanari, tiitya nokowaajaitziro noñaawaitpirotiro kaari inkimathatitainari. Irootaki nimatairi niyotaantantaari kamiithaini.*

²⁰ Iyikiiti, iiro pojyari ikinkishiryaa iinchaaniki, aña iro kamiithatatsi pojyari ikinkishiryaa antari. Ariwitaka pinkimitakotyaari iinchaaniki iiro pantantawo kaaripirori. ²¹ Pinkinkishiryaaakotiro Ikantakaantaitani osankinatakotachari, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti:
Nokowi nonkantiri atziiriiti,

* **14:19** Ikantakotakiri jaka Pablo “noñaawaitimi kapichiini”, iro ojyawori inkanti “nokowataiki noñaawaiti 5 ñaanchaaniki inkimathatiri, tii nokowaajaitziro noñaawaiti 10,000 ñaantsi kaari inkimathatitainari”.

Inkaati notyaantiri, pashinijatzi jinatyi ñaawaitzirori pashinipaantitsiri ñaantsi, iri kamanantaironi jirika.

Iro kantacha iiro ikimisantawakiri.

²² Jiroka ogyakaawintachari. Ari mataka itasonkawintaitakai añaawaitantyaawo pashinitatsiri ñaantsi, iro joñaagaiziriri kaari kimisantatsini. Iro imatantakari itasonkawintaitakai akamantantantyaari, iro joñaagaiziriri aakaiti akimisanzinkaritz. ²³ Akantashitawatya, ari papatotaiyani maawoni iiroka, maawoni pamanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. Impoña intyaapaaki kaari kimisantatsini, kaari itasonkawintaitzi. ¿Iroma ikantapaaki: “¡Ishinkiwintatya jirika!”²⁴ Incha ankantashitawatya papatotaiyani irokaiti janta pikamantantzi. Impoña intyaapaaki kaari itasonkawintaitzi, kaari kimisantatsini. Ari poñaagakiniri ikinkishiriwaitashitari irirori, iro inkinkishiritakotantanatyaari, ²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo ikinkishiriwaitashitakari jimananiki, impoña jotzirowanai impinkathatanairi Pawa, inkanti: “Imapirotatya itsipashiritaimi Pawa irokaiti jaka”.

²⁶ Iyikiiti, jiroka onkaati pantayitairi aririka papotapiintaiya. Kantatsi impampithaayitairo Salmo, jiyotaantayitai, kinkithatakoyitaironi okaatzi ikimathatakagairiri Pawa, jiñaawaitakaayitairi pashinitatsiri ñaantsi, intzimayitai owawijaañaaitaironi. Tima maawoni pantayitairi ontzimatyii piwitsikashiritakaantyaari pashinipaini. ²⁷ Tzimatsirika ñaawaitantawori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro itzimapirotzi ojyiki, apa inkantya apiti, tiirika ikaatzi mawa. Iiro inkamifiinkatawakaiyaani jirikaiti, aña joyaawintya jimatantyaawori pashini. Ontzimatyii intzimi iitya owawijaañaaitirini. ²⁸ Tikaatsirika owawijaañaaitirini, ontzimatyii jimairiti tsika papatotaiyani. Apa jamanamanaashiritayaari Pawa, ari onkaati. ²⁹ Oshinitaantsitzi inkamantanti apiti, tiirika mawa. Iriima pashinipaini inkinkishiritakotiro kamiitharika okaatzi ikamantantziri. ³⁰ Irooma intzimirika inkimathatakaanairi Pawa, iinirorika ikamantantzi pashini, kamiithatatsi jimairitawaki onkantya inkamantantyaari pashini. ³¹ Tima tii okantzi jiñaawaitaiyini apiti, aña jitawatyawo apaani impoña pashini. Ari onkantya jiyotantyaari maawoni, thaamintashiri inkantayitaiya. ³² Itzimirika matakirori ikamantantapirotanai, iritaki matakirori jiñaakotaniya inkamantanti. ³³ Aririka inkamifiinkatashiwaitya kaari Pawa kantakaantirori. Aña iri Pawa santzikoityaakaantatsiri.

Iroñaaka nonkamantimiro pashini jamitapiintari ikaatzi oitishiritaari japatotaiyaani tsikarikapaini: ³⁴ Mairi okantapiintaiya tsinaniiti, tii oshinitaantsitzi oñaawaiyiti. Aña iro kamiithatatsi onkimisantayiti, tima iro Ikantakaantaitani. ³⁵ Tzimatsirika oitya onkowiri iyotiri, osampitiri oimi janta opankoki. Tii okantzi oñaawaiti aririka japoitaya. ³⁶ ¿Irokaitima kinkithatakaantakirori ifñaani Pawa? ¿Iroma inimotzini pimayitapiintairo jimayitzi pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini?

³⁷ Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantanari, antapashiri nokanta”, ontzimatyii jiyotaitimi iri Awinkathariti kantakaawori nosankinatamirori jiroka. ³⁸ Tiirika ikimisantsitzi jirika, iirotya pikimisantsitari iiroka. ³⁹ Iyikiiti, ontzimatyii paminaminapirotairo pinkamantantayitai. Iiromaita pimapirotziro potzikatzikatairi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi. ⁴⁰ Irooma pimatairo jirokapaini, ñaakotani pinkantawintyaawo, santzikoitiini pinkantya.

15

Jañaantaiyaari kamayitatsiri

¹ Iyikiiti, nokowi nonkinkishiritakaimiro tsika okantakowita Kamiithari Ñaantsi okaatzi nokinkithatakotakimiri, poisokirotanairi pikimisantai. ² Iro owawijaakoshiritaimini, iikirorika poisokirotanatyaawo nokinkithatakoyitakimiri. ¿Aminaashiwaitama pikimisantayitanai?

³ Jiroka kowapirotachari, iro ikamantaitakinari naaka, nokamantakimiro iijatzi irokaiti: Ikamawintakai Cristo okantakaantziro akaaripirowaitaki, jimonkaatajantakiro okaatzi ikinkithatakoitakiriri Osankinarintsipororiki. ⁴ Ipoña ikitaitakiri, iro awijawitaka mawa kitiiyiri, jowiriintaitairi. Irojatzii ikinkithatakoitakiri Osankinarintsipororiki. ⁵ Ipoña joñaagaari Cefas, joñaagaari iijatzii maawoni 12 jiyotaani.* ⁶ Ipoña joñaagapanaatari iijatzii ojyiki jiiatiziri iroñaaka “Iyikiiti”, 500 ikaataiyini. Iinirotatsi jañaayitzi ojyiki jirikaiti, ari makoryaayitaki tsikarika ikaatzi. ⁷ Ipoña joñaagaari Jacobo, ipoña joñaagaari iijatzii maawoni Otyaantapirori.† ⁸ Naaka iwiyaantapaakawo joñaagaana, kimiwaitaka naakami impoiwaitatsinimi nontzimaki. ⁹ Tima naaka iijatzii Otyaantapirori, janaayitana maawoni pashini. Tiitya opantaajitawo noitya “Otyaantapirori”, tima nowasankitaawaitakiri kimisantanairiri Pawa, apatowintanaariri tsikarikapaini. ¹⁰ Iro

* 15:5 Ikantaitziri “Cefas”, irootaki pashini iwairo Pedro.

† 15:7 Ikantaitziri “Jacobo”, irootaki pashini iwairo Santiago, iririntzi Jesús.

kantzimaitacha, tii aminaawaitashita jinishironkapirowaitaana Pawa, tima iriitaki kantakaawori Notyaantapiroutaari. Naakatzimaitaka antawaipirotaatsiri nanairi pashinipaini, okantakaantziro nantashiwaiwitakari pairani. Tii naaka matashityaawoni apaniroini jirokapaini, aña Pawa nishironkataanari nimatantaawori. ¹¹ Irootaki nosankinatanzimirori okaatzi nokinkithatapiintakiri, irojatzi ikinkithatapiintakiri iijatzii pashini Otyaantapiroriiti. Irootaki pikimisantayitairi iirokaiiti.

¹² Aritaki nokinkithayitaimiro jowiriintaitairi Cristo, jowamaawiitakari, ¿litama pikantantari: “Iiro añaayitai ankamakirika?” ¹³ ¿Pikinkishiritama tii jowiriintaitairi Cristo? ¹⁴ Ari onkantyaami, naminaashiwaitaka nokinkithataki, paminaashiwaitaka iirokaiiti pikimisantayiakini. ¹⁵ Kimiwaitaka nothiiyatyaaami nokinkithatokatapiintakiri Pawa, nokantantapiintaki: “Pawa owiriintairi Cristo, ari inkimiyitairi aakaiti”. ¹⁶ Ari onkantyaami, iiro ipiriintayitaaami kamayitaintsiri, tii ipiriintsita iijatzii Cristo irirori. ¹⁷ Tiirika jowiriintaitairi Cristo, paminaashiwaiwitaka pikimisantayitai. Iikiro pinkaaripiroyitayiiimi tikaatsi piyakotaiminimi. ¹⁸ Aña piyapirowaitakami ikaatzi makoryaayitaintsiri, aminaashiwaiwitaka jawintaanaari Cristo. ¹⁹ ¡Inkantamachiitaimi aakaiti! Aminaashiwaitakami awintaanakari Cristo, aminaashiwaitakami oyaakoniintawitaari, añaaminthawaitashitaka kapichiini iroñaaka. Mapirowaitakami.

²⁰ Iro kantacha tii ari onkantya. Jowiriintayitairi Cristo ikamawitaka. Iriitaki itaakaan-
taawori jañagai tsika inkantayitaiya paata ikaatzi makoryaayitaintsiri. ²¹ Jiroka okan-
takota: Pairani, okaatzi jantakiri atziri iro poñaakaanakawori akaamaniiyitzi maawoni. Iro kantacha iri iijatzii atziri poñaakaanakawori ampiriintayitai maawoni akamawitaka. ²² Iro akaamanitantaari maawoni okantakaantziro ajyininkamirinkaititiri Adán-ni. Iro kantacha ari añaayitai maawoni okantakaantziro ajyininkashiritairi Cristo. ²³ Jiroka tsika okantakota: Iri Cristo itaawori ipiriintaa. Impiyairika paata, ari jowiriintayitai-
pairi jashiyitaaari irirori. ²⁴ Omponaashitaya onthonkaiya maawoni, japirotairi Cristo pinkathariwintashiwaitachari, otzimimowaitashitari ishintsinka. Iri Cristo matakaga-
irori aakaiti jashitantairi Pawa, matzirori Ipinkatharipiriritzi. ²⁵ Tima aritaki jitaniin-
takawo Cristo ipinkathariwintantzi, irojatzi paata imonkaantapaatyaaari inkitsirinkairi
iisaniintani, jaatzikantaiyaari iitzi. ²⁶ Iwiyaantapaatyaaawoni iisaniintani inkitsirinkairi
irootaki “Kaamanitaantsi”, inkimitakaantairo atzirimi jinaty japirotairo. ²⁷ Tima aritaki
ikinkithatakoitsitakari Cristo, lkantaitaki:

Itzimi matakirori ikitsirinkairi maawoni, jimatakiri jaatzikantaari iitzi.

Ikantakoitziri jaka “maawoni”, tii inkantaitaty iro Pawa inkitsirinkaitairi, aña iri Pawa kantakaiyaawoni jimaitantyaawori maawoni. ²⁸ Aririka impinkathariwintairo Itomi maawoni, iri Pawa pinkathariwintairini iijatzii irirori, tima ari ikinakairo Pawa impinkathariwintantaiyaawori maawoni tzmayitatsiri.

²⁹ Irorika jañaayitaimi kamayitaintsiri, ¿litama jowiinkaawintaitantariri kamaintsiri? ³⁰ Iijatzii okimitsitiri, iirorika ipiriintayitaaami, ¿litama añaantapiintakawori aakaiti ipatz-
imaminthawaitaitai? ³¹ Iyikiiti, ¿Pithainkanama? ¿Kaarima naaka thaamintawintaimiri
nokimisantakaayitaimiri Awinkathariti Jesucristo? Aña imapirotatya jiroka, okantai-
tatyaaani kitiiyyiriki ikowayitzi jowamaitina. ³² Ari okimitsitakari iijatzii jaka nosaiki Efeso-
ki, jimaamaniwaitakina katsimashiriiti. Irorika apiriintayitaaami, nontsipatataiyarima
iriroriiti, nonkantawaitashitimi:

Thami anintaawaitawatya, owawaitya, arawaiti, oimoshirinkawaitya. Aamaashitya iro ankami.

³³ Irootaki paamaakowintantyaawori jiroka otzimikari pikinakaashitani. “Iiro pitsi-
paminthariti kaaripirori, pimatzirokari iiroka”. ³⁴ Pinkinkishiritaiya kamiithaini. Iiro
pitzipinawaitashita. Kimitaka tzmayitatsi iirokaiiti tii piyotakopirotaari Pawa. ¡Kaaniwin-
taantsiwaitaki!

³⁵ Kimitaka tzmayitatsi kantashiritatsini janta: “¿Tsikama inkantyaaka impiriintai
tonkitsipooki? ¿Tsikama onkantya jiñaitairo iwatha?” ³⁶ ¡Masontzi! Ojyakaantawakiro
okanta okithoki pankirintsi. Iimpowakitzii okithoki, akithakiro, ari ojyokai. ³⁷ Jiroka
okithoki pipankitapiintziri apakithowoini okantawita, iro kantacha ojyookanakirika
pashini onkantawaitanaty. Tima tii pipankitapiintziro ojyookimataki pankirintsi.†

³⁸ Aña iri Pawa jyookakaayitziro otzimayitantiri owatha ikowiri irirori. Iriitaki
nashitakaayitawori ijyookakaayitziro, pashiniyitatsiri pankirintsi. ³⁹ Maawoni otzimay-
itzi owatha, tii ari ojyowakayitani. Thami ojyakaantawakiro, aakaiti atziritzi anashiyita
awathaki, inashiyita iwatha piratsiiti, tsimiriiti, iijatzii shimapaini. ⁴⁰ Iijatzii ikimiyita
inkitiwiri tii joyjayitai akantayita aakaiti isaawiwiri. Otzimimotziri jowaniinkawo, tii

† 15:37 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro trigo, okaayitzi ojyayitawori.

okimitawo owaniinkawo aakaiti. ⁴¹ Tima inashita iijatzi jowaniinkawo ooryaa, jowaniinkawo kashiri, iijatzi jashi impokiropaini. Tzimayitansi impokiropaini kaari kimiyityaarini pashini.

⁴² Ari ankantayaari aakaiti ampiriintayitairika. Tima ikitaitapiintziro awatha, ari oshitziziri, iro kantacha aririka jowiriintayitairo, pashini onkantayitanaiya iiro oshitziziraitai. ⁴³ Aririka inkitaiziro awatha manintaawo inatzi, iro kantacha ari jowiriintayitairo onkantya owaniinkantantayaari. Tii aawiyawainitzi iroñaaka awatha, aritzimaitaka jowiriintayitairo ontzimantayaari oshintsinka. ⁴⁴ Okaatzi ikitaitziri awatha tzimawitacha oshiri. Iro kantacha aririka jowiriintayitairo awatha, ari ontzimayitai atasorinka. Ari ikantayitari añaayitiziri iroñaaka otzimi ishiri, iro apyantayitari tzimatsi iijatzi pashini awatha tzimaatsini otasorinka. ⁴⁵ Ari okanta josankinatakoitakiri itanakawori shirampari, Adán, ikantaitzi:

Iri itanakawori jañaanaki, opoña otzimanaki ishiri.

Iriima jirika kimitapaatyaarini, otzimimotziri itasorinka, iriitaki añaashiritakaantsini. ⁴⁶ Ari akantayitari. Tii otzimimowitai atasorinka kitziroini. Aña iro itanakawo otzimawitaka ashiri, opoña ontzimayitai atasorinka. ⁴⁷ Tima jirika itanakawori shirampari, kipatsi jaayitaki, jiwitsikapithayitakiri. Iriima apititanantsiri shirampari, inkitikiki ipoñaakawo irirori. ⁴⁸ Tsika ikantajaanta jiwitsikayitakiri kipatsipitha jirika itakawori, iri akimiyitakiri aakaiti. Iriima inkitiwiriiti, iri kimitakariri poñaainchari inkitikiki. ⁴⁹ Ari ankantayitayaari iijatzi aakaiti. Tima ojyawitakari atzimayitaki jiwitsikapithayitakiri kipatsi, aritaki ojyayitayaari iijatzi jirika poñaainchari inkitikiki. ⁵⁰ Iyikiiti, jiroka okantakota okaatzi nokantakiri: Iiro okantzi isaikayitai ipinkathariwintantzi Pawa tzimayitansi iwatha, iriraani, shitzitaatsini iwatha. Aña iriitakiki saikayitaatsini inkaati kaari shitziyitaatsini iwatha.

⁵¹ Pinkimi, nonkamantimiro kaari jiyotakoitzi pairani. Jiroka: Ari jañaakaayitai maawoni aakaiti. Iiromaita añaayitziro maawoni amakoryaayitai. ⁵² Paata iwiyaantapaatyawoni kitijiyiri, omapokashitaiya intyooiyitai. Apathakiro onkantapaintya iroowaitaki amachookapainti. Ari jowiriintayitairi kamayitantsiri, jañaantayaawo wathatsi kaari shitzinitsini. Irooma maawoni aakaiti añaayitansi impashinitakaayitai. ⁵³ Okaatzi awathari iroñaaka shitzinitsiri, impashinitakaayitairo iiro oshitziziraitai. Akaatzi akaamaniwainitzi iroñaaka ari impashinitakaayitai, kañaaniri ankantayitayaari. ⁵⁴ Aririka imonkaapatitaya jiroka, ari imonkaatayaari joyakaawintaitakiro “Kaamanitaantsi”, okimitakotari atziri, ikantaitaki:

Jirika jiiitakiri “Kitsirinkantaniri”, japirotairo jiiitaitziri “Kaamanitaantsi”.

⁵⁵ ¡Kaamanitaantsi! ¿Kantsima pinkitsirinkantai iroñaaka?

¡Kaamanitaantsi! ¿Iinirotatsima pithoyini?

⁵⁶ Okaatzi ojyakaawintachari jaka othoyini, irootaki kaaripironkantsi. Irootaki Ikan-takaantaitani yotakairi tzimataitansi akinakaashitani. ⁵⁷ Iro kantacha nopaasoonkitziri Pawa, tima iri matakagairori aakaiti oitsinampaantaawori, jotyantakari Jesucristo ikitsirinkantaawori “Kaamanitaantsi”.

⁵⁸ Iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryootapiintai, pantawaitapiintainiri Awinkathariti. Tima aritaki piyoyitai tii paminaawaitashita, iriitaki Awinkathariti matakaimironi.

16

Kiriiki jotyaaantaitziniriri oitishiritaari

¹ Iroñaaka nosankinatakotiri apiyotziri kiriiki otyaantiniriri oitishiritaari. Nonkantayitaimiro okaatzi nokantayitakiriri Galacia-jatzi. ² Aririka papatotapiintaiya, ontzimatyii pookayiti kapichi tzimimotzimiri. Ari onkantya iiro nopomirintsitantaapaakawo naaka, nariitapaakimirika janta.* ³ Aririka nariitakimi kantatsi powi anakirini kiriiki janta Jerusalén-ki intsipataanakiro nosankiniripaini. ⁴ Ari nonkaatanakiri niyaati janta, añaamachiitawakiro ari nonkantakiro.

Ikinkishiritari jantiri Pablo

⁵ Iiro nariitsizimi thaankiini, aña nitapaintyaawo niyaati Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakiro janta pinampiki. ⁶ Aririka nariitapaakimi, amaashitya osamani nosaikimotanakimi, kimitaka ari nontyaawontsitakotiri. Ompoñaashitaya potyaantaina tsikarika nokowiro niyaatai. ⁷ Tii nokowiro naaka kapichiini onkantya nariitapaintimi. Aña nokowatzi osamani nosaikimowaitapaintimi, iriirika Awinkathariti shinitainawoni. ⁸ Irojatziiita nosaikawaki jaka Efeso-ki, irojatzi ariitantayitayari kitijiyiri joimoshirinkaitziri

* **16:2** Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani”, irojatzi ikantaitzitari “itapiintawori kitijiyiri pashiniki domingo”.

“Oyiiyataantsi”.[†] ⁹ Iro nimatantyaawori jiroka iinirotsi jaka ojyiki nantawaitawainiri Awinkathariti, kamiitha okanta noñaakiro. Tzimaki ojyiki maamaniminthatakinari.

¹⁰ Aririka jariitakimi Timoteo, paawakiri kamiitha, tima irijatzi antawaitainiriri Awinkathariti, ari jojanya naaka. ¹¹ Tii okantzi intzimayiti janta manintawaitirini. Iro kamiithatatsi paapatziyawatyaari, irojatzji jawijantatyaari impiyai naakaki. Tima oyaaw-inta nowakiri impoki intsipatayaaari pashinipaini iyikiiti.

¹² Iriima Iyiki Apolos, nokantakiri intsipayitanatyaari ikaatzji notyaantaimiri iirokaiti. Iro kantacha tii ikowi jiyaati irirori. Añaamachiitawakiri ari jimatakiro paata.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Paamaakowintaiya iirokaiti, poisokirotyaawo pikimisanakiri, shirampari pinkantanatya, pishintsishiriyiti. ¹⁴ Itakotani pinkantawakaayitaiya, pantzimotawakaiyaarika oiyyitarika.

¹⁵ Iyikiiti, piyotaiyirini iirokaiti saikapankotziriri Estéfanos, iriyyitaki itanakawori ikimisantayitanaki pinampiki Acaya. Ikamaiyitanaawo iriroriiti jantawaiwintanaairo oitishiritaari. ¹⁶ Noshintsithatimi iirokaiti pinkimisantairi iriroriiti, ari pinkimitsityaari ikaataiyini jantawaitzi, kamaitanaawori. ¹⁷ Owanaa nokimoshiritaki noñaakiro jariitakina Estéfanos, itsipatapaakari Fortunato, iijatzi Acaico. Iriitaki owakowintapaakimiri iirokaiti tii okantawita pariitina jaka, ¹⁸ potapishiritantyaanari. Iriyyitaki otapishiriyitapaimiri iijatzi iirokaiti janta. Pimpinkathatawairi.

¹⁹ Jiwithayitzimi apatowintapiintakariri Pawa jaka Asia-ki. Jiwithatzimi iijatzi Aquila opoña Priscila. Ari ikimitsitakimiri iijatzi apatowintapiintakariri Pawa ipankoki.

²⁰ Jiwithatsitzimi iijatzi pashini iyikiiti. Itako pinkantya piwithatawakaanaiya.

²¹ Irooma jiroka, iroowa nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, niwithatzimi. Naakataki Pablo. ²² Jowasankitaawitapairi kaari itakotaiyaarini Awinkathariti. Impiyitaajaitaiya thaankipiroini Awinkathariti. ²³ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo!

²⁴ Nitakotzimi maawoni iirokaiti, iri Cristo Jesús matakainawoni. Ari onkantyaari.

[†] **16:8** Kantakotachari jaka “Oyiiyataantsi”, irojatzji ikantaitsitari “Pentecostés”.

APITITANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Ari nokaatziri iyiki Timoteo nosankinatzimiro. Iirokatakiki nosankinatziniri pikaatzi papatowintaari Pawa janta nampitsiki Corinto, irijatzi nosankinayitziniri oitishiritaari janta nampitsiki Acaya. ² Inkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ikiimaatsitakari Pablo

³ Thami antaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Ashitairi, nishironkantantani. Iriitaki Pawa, oimoshirinkantani jinatzi. ⁴ Aririka ontzimi pomirintsitzimotaini, iri Pawa oimoshirinkairi, iro amatantyaawori aaka oimoshirinkiri pashinipaini opomirintsitzimotari. Irojatzii amatiri aakaiti okaatzi jantzimotakairi Pawa. ⁵ Irojatzii matachani, aririka añaayitiro ankimaatsipirowaiya ikimitapaintziro Cristo, ari añaayitiro iijatzi inkimoshiriprotakaayitai. ⁶ Aritaki okantakari, irootaki nokimaatsiwaitantakari naaka, iro niyotantyaawori tsika nonkantya noimoshirinkayitaimi iirokaiti, ari onkantya pawijakoshiriyitantaayaari. Irootaki ikimoshiritakaantakinari iijatzi naaka, ari onkantya niyotantyaawori tsika nonkantiro nonkimoshiritakaayitaimi iirokaiti aririka piñaayitiro okaatzi nokimaatsiwaitakari naaka. ⁷ Iro niyopirotantakari aritaki inkimoshiritakaayitaimi iirokaiti ikimitaitakina naaka, aririka pimatanairo pinkimaatsiwaitaaya nokimitaakiro naaka.

⁸ Iyikiiti, nokowi piyoyitiro okaatzi noñaakiri naaka pomirintsitzimoyitakinari nosaikantapaintari Asia-ki. Owanaa jowatsinaawaitaitakina noñaajaantaki ari nonkamakimi. ⁹ Nokinkishiryaawo iroñaaka, iro ishinitantakinawori Pawa noñaakiro nokamawitaka, onkantya nawintaashiriprotantyaariri, tii okantzimaita nawintaapirowaitaaya naaka. ¹⁰ Iro kantacha Pawa jimatakiro jowawijaakotaana nonkamimi, iikiro jiyaatakaayitiro. Awintaashiri nowakiri iikiro inkimpoyaaawintatyina paata. ¹¹ Iijatzi pinkimantaiyaari iirokaiti pintsipataina naaka, pamanamanaataiyaari Pawa inkimpoyaaawintantani. Ari onkantya impaasonkiprotantaiyaariri Pawa inkaati kimakoyitainani jimapirotakiro Pawa ikimpoyaaawintaana.

Opoñaantakari Pablo jariityaari Corinto-jatzi

¹² Niyotzi naaka tampatzika nokantaka tsikarika nosaikimoyitantaki. Iri Pawa yotatsi tikaatsi namatawiti, tikaatsi oitya nonkaanikowintyaari. Tsika nokantaka niyotaaayitakimi iirokaiti, tii nokinkithatakotapaintziro kapichiini ikimitakaantawitiri isaawijatzi yotanitaantsi inatzi, aña apa nokinkithatakopiintakiro tsika ikanta Pawa inishironkantantzi. ¹³ Tima okaatzi nosankinayitakimiri tikaatsi nimanapithatimi, onkaati pomirintsiiwaitachani inkimathaitairo. Onkamintha pinkimathatapiintairo okaatzi nosankinatzimiri. ¹⁴ Kimitaka aritaki pikimathatakina kapichiini, kantatsi pinkimoshirintantya paata impiyairika Awinkathariti Jesús. Ari nonkimitsityaari iijatzi naaka, kimoshiri nonkantawintaimi iirokaiti paata.

¹⁵ Irootaki nashiminthatantakawori napiitairo nariitaimi janta, onkantya pinkimoshirintantainari nariitaimira. ¹⁶ Ari nokowawitakari nariitanakimimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, ompoña napiitanairomi iijatzi nompiyairikami. Ari onkantyaami pimitakotantawainarimi potyaantana Judea-ki. ¹⁷ Iro kantacha noipithokakiro nokinkishiritakotari nantirimi. ¿Piñaajaantakima iirokaiti owanaa namatawipiintakimi? ¿Pikinkishiritama noñaawaitashitaka nonintakaanikiini, nokantapiintaki “¡Ari! Nariitakimi?” ¿Piñaajaantakima niyotaaawitakawo iiro nimatziro nariitimi? ¹⁸ Tima Pawa kaari thiyyinkari, jiyotzi irirori tii nothiiyawaita naaka nokantzi “¡Ari!” ¹⁹ Ari ikimitsitari iijatzi Itomi, Jesucristo, tsika itzimi nitapaakari nokinkithatakotapaakimiri notsipantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tima Jesucristo tii ikantantzi irirori “¡Ari!” jiyotakirika iiro jantziro oityaarika. Tima okaatzi jantapiintakiri Jesucristo okimiwaitakawo irimi Pawa kantapiintantsini “¡Ari!” ²⁰ Iri Jesucristo yotakaapirotairi ari imonkaatyaaya okaatzi ikajyaakaantziri Pawa. Irootaki ankantantayitaiyaari aakaiti awintaashiriyitairi “¡Ariwi!” Irootaki impinkathayitantaayaariri Pawa. ²¹ Okimiwaitakawo iri Pawa withaakaayitakairimi Cristo, irijatzi saipatziitoyitainimi, ²² okimiwaitakawo impothoyitayaimi jashiyitaira. Tima añaairo jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishirintantai, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiro okaatzi ikajyaakaakairi.

²³ Imapirotatya, jiyotzi Pawa tii namatawitzimi nokantzimiri: Kantakaanzirori kaari nariitantzimi Corinto-ki, iiro nokisantapaakimi. ²⁴ Tiira naaka ompiratimiri onkantya pinkimisantantyaanari. Aña oisokiro pikantawintanakawo okaatzi pikimisantanairi. Apa nonkaminaayitaimi naaka pantantaiyaawori oimoshirinkaimini.

2

¹ Jiroka nokinkishiritakari: Iiro napiitairo nariitimi, iroorika owashiritakaawaitimiri nariitizimi. ² Aririkami nowashiritakaawaitimi janta, ¿iitaka thaamintashiritakaiyaanani naaka? ³ Irootaki notyaantantakimirori pairani nosankinari, iiro niyaatashitantzimi powashiritakaawaitina. Aña iirokawitaiyakani thaamintashiritakainimi. Irootaki nokantashiriwitantakari: “Iiro niyaatsita, nonkimaita tzimatsirika thaamintashiritakainani. Ari onkantya nonkimoshiritakaantawaityaariri iriroriiti”. ⁴ Tima pairani notyaantakimiro nosankinari, nowashiriwaitatya nosankinatzimiro. Tii iro notyaantantzimirori onkantya nonkantzimoniintakaantimiri. Aña nokowawitayta piyoti owanaa nitakopirotatakimi.

Ipiyakotziri Pablo kantzimoniintakaantachari

⁵ Nokowi nonkinkithatakotiri shirampari owashiritakaawaitakinari janta. Tiira naaka inkantzimoniintakaawaitya, kimitaka maawoni iirokaiti ikantzimoniintakaayitakimi. (Nokantawori “kimitaka”, tii nokowi nowanaapirowaitiro.) ⁶ Ojyiki pikaatayakini iirokaiti, aritaki powasankitaawaitakiri. Iro kantacha aritapaaki powasankitaakiri. ⁷ Pimpiyakotiri, pinkimoshiritakairi, ayimawaitzirikari jowashiritani. ⁸ Nokowakotzimi pinkantairi jirika shirampari: “Nitakotaimi”. ⁹ Pairani, nosankinatakimiri nokantaki: “Powasankitairi”. Noñaantashizimi noñaantimiri imapiorika pikimisantana. ¹⁰ Iro kantacha ikowi Cristo pimpiyakotairi jirika shirampari. Irootaki nantairi naaka tima iro kamiithatzimotaimini maaawoni iiroka. Inkaati pimpiyakoyitairi iirokaiti, aritaki nompiyakotairi iijatzi naaka. ¹¹ Irootaki antayitairi onkantya iiro ikitsirinkantai Satanás. Tima ayotayironi okaatzi ikowiri jantiri irirori Satanás.

Kantzimoshiritakaariri Pablo janta Troas-ki

¹² Chapinki, ariitakina naaka nampitsiki Troas niyaantantakari nokinkithatakaantziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. Ari nimatataikiro nokimisantakaantaki ikantakotakiro Awinkathariti. ¹³ Iro kantacha tii inimotina janta, tiira noñaapaakiri iyiki Tito. Irootaki nawijantanakari Macedonia-ki.

Iri Cristo oitsinampaakaantatsiri

¹⁴ Iro kantacha, onkantawitya tsikarika ankinayiti, kantatsi ampaasoonkitiri Pawa. Tima okimiwaitakawo oyaatzishitayirimi Cristo, ipiyaawo irirori nampitsiki joitsinampaantaki jowayirita. Ojyakotatyaawo iijatzi iyainkatzi kasankari maaawoniki nampitsi. Ari ankantayityaari aaka aayiti tsikarikapaini ankamantayitairi atziri tsika ikantakota Cristo. ¹⁵ Akimiwaitakawo kasankainkari itayiri Cristo jinimotakaantyaariri Pawa. Jiroka kasankainkari, ari inkimainkayitairo awjakoshiritaatsini, iijatzi inkaati piyashiriwaitaachani. ¹⁶ Tzimayitatsi, okimitzimowaitari jiroka kasankainkari owamaantaniromi inatyi. Iriima pashinipaini okimitzimowaitari iro añaakaashiritairini. ¿Iitama joiyakaawintaitziri jiroka kasankainkari? ¹⁷ Kaarira jirikaiti kinkithatashiwaitawori iñaani Pawa ikowi jaantashiwaityaawo kiriiiki. Aña iriitatakira mapirotanairori ikinkitharyantsitzi. Irootaki nimatanairi naaka iijatzi. Iri Pawa otyaantakinari nonkinkithatakaanti, nantawaitainiri Cristo, iri Pawa kimpoyaanari nantayitziro.

3

Antawaiwintzirori owakiraari kajaakaawakaantsi

¹ ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya naaka? ¿Nojyakotatyaarima amayitzimirori josankinari, ikantzimaitzimi: “Paawakina kamiitha?” ¿Nojyakotatyaarima kowirori posankinatirini osankinarintsi, jayimaityaawo tsika ikinayitzi? ² Aña iirokaiti kimiwaitakawori osankinarintsimi jaapatziyantaitinari, iro josankinashiritantaitakinari naaka. Tima aririka jiñaayitaimi atziriiti tsika pikantayitanaa, ari jiyoyitairo okaatzi nantzimoyitakimiri, okimiwaitanakawo jiñaanayitayiiromi okaatzi josankinatakoyiitakinari. ³ Ari añirori iirokataka otywaitakawori osankinarintsimi josankinatajaantakiri Cristo. Iro kantacha tiira iro nonkinkithatakotiri osankinarintsi koñaatatsiri, kimitawori aririka josankinayitiro mapikota, aña nokinkithatakotatziro ipashinishiritakaayitaimi Itasorinka Pawa Kañaaniri.

⁴ Nokinkithatakotantawori jiroka, tima iri Cristo kantakaakawori awintaashiriyaantairi Pawa. ⁵ Tii aaka aawiyashityaawoni apaniirini, aña iri Pawa matakaayitairori.

⁶ Iriitaki Pawa matakaakinawori nokinkithatakotairo owakiraari kajyaakaawakaantsi. Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi kaarimachiini osankinarintsi kimityaawoni itanakawori kajyaakaawakaantsi kaamanitakaantatsiri. Aña iri kantakotachari Tasorintsinkantsi añaashiritakaantatsiri.

⁷ Pairani josankinatantaitakawori Ikantakaantaitani mapikotaki, okoñaatapaintzi jowaniinkawo Pawa, opoña opiyanaaka. Ikanta jiñaakiro Moisés-ni, shipakiryapoo ikantanaka, tii okantaajaitzi jaminapootairi Israel-mirinkaiti. Iro kantzimaitachari jiroka Osankinarintsi owanaa okaamanitakaantaki, okantawitaka otzimimotziro owaniinkawo. ⁸ Irooma okaatzi jimayitairi Tasorintsinkantsi iroñaaka, iro owaniinkapirotatitachari. ⁹ Tima owaniinka okantawitaka okaatzi owasankitaakaantatsiri, iro mapirotatitironi owaniinkatya tampatzikashiritakaantatsiri. ¹⁰ Jiroka owaniinkapirotaachari iroñaaka anaapirowaitakiro tzimawitachari pairani owaniinkawo. ¹¹ Ari okaatapaaki owaniinkawitapainchari kitziroini. Irooma owaniinkapirotaachaniri iro kantaitaachani iroñaaka.

¹² Tzimataiki iroñaaka minthashiritakainani, tontashiri nonkantanaiya nonkinkithatakaantai. ¹³ Tii nonkimitawityaari Moisés-ni ipashikapootaka iiro jiñaantari Israel-mirinkaiti opiya ishipakiryapooaitaka. ¹⁴ Tima kisoshiri jinaiyakini pairani Israel-mirinkaiti, irojatzii ikantayita iroñaaka ikaatzi ichariniyitaari. Tima aririka inkimiro jiñaanayitiro itanakawori kajyaakaawakaantsi, iiro ikimathatziro kimiwaitaka impashikaitayiiirimi ikinkishiryaa mintoki, apa Cristo mataironi inkimathatakairi kimiwaitaka impashikaryaakotairomi ikinkishiryaa minto. ¹⁵ Iinitatsi iroñaaka, aririka inkimiro jiñaanayitiro Ikantakaantani Moisés-ni, pashikashiri ikantayitaka. ¹⁶ Irooma intzimirika piyashiritairini Awinkathariti, aritaki impashikaryaakoshiritaiya. ¹⁷ Ikantakoyitziro jaka "Awinkathariti" irijatzii Tasorintsinkantsi, itzimi saikakaantashiwaitaachani. ¹⁸ Irooma aakaiti awintaashiritaaari Cristo, ojyanaari Awinkathariti. Tima okimiwaitaawo iroñaaka aminaatyiiirimi Awinkathariti jaamparyaakawo ashirotaki. Tima aminapooyitziro ashirotakiki iroñaaka, tii akimitari Moisés-ni ipashikapooaitaka pairani irirori. Irooma paata aririka añaapirotajaantairo jowaniinkawo, aripaiti ankimitagaiyaari irirori. Iriitaki matakaironi jirika Awinkathariti, Tasorintsinkantsi.

4

¹ Iri Pawa nishironkataanari okanta nantawaitantaanariri irirori. Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana. ² Nowajyaantairo owañaawaitinanimi, tiimachiini nomanakaawaitawo niyotaaantzi onkantya namatawitantantyaari, tiimachiini nothiiyakowaitawo iñaani Pawa. Aña okaatzi nokinkithatakotanairi tyaryoori inatzi, ari okanta jiñaantawori Pawa kamiitha okantzimoyitaari atziri okaatzi nokinkithatakantayitairi. ³ Tzimatsirika kaari kimathatironi tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi nokinkithatziro, tiira naaka imanapithawaitirini, aña tzi matsi kantakaawori kaari ikimathatantawo okimiwaitakawo impashikapithatatyiiirimi ikinkishiryaa minto, iriitaki piyashiwaitaachani. ⁴ Okimiwaitakawo osoryaakitayiiimi irooki jirikaiti kisoshiriri. Iriira kamaari jiiitatziri "iwawani isaawijatzii", osoryaakitirini, ari okanta kaari ikimathatantawo Kamiithari Ñaantsi. Kimiwaitaka tii jiñaayitaironi kitiijiyinkari ojyakaawintachari jowaniinkawo Cristo, ojyajaantakariri Pawa. ⁵ Iriitaki Jesucristo nokinkithatakotairi, nokantzi: "Awinkathariti jinatzii". Tii naaka kinkithatakowaitachani. Apa jowamachiitakina naaka Jesús pompirawaitana iirokai. ⁶ Tima ikantaki Pawa: "Onkitiijiyinkatai tsinirikiri". Irootaki ojyakaawintacha ikitiijiyinkashiritakaana naaka, ari okanta nonkitiijiyinkatakotantaiyaariri iijatzii pashinipaini niyotakaayitairi Pawa, onkimitzimotantaiyaariri iriroriitii jiñagaatyiiromi jowaniinkawo Pawa oshipakiryaaiki ipooki Cristo.

Awintaashiri ankantayitaiya

⁷ Okimiwaitakawo iityaami owaantyaawonimi pinapirotachari kowitziki. Iri ojyakaawintachari jaka Pawa ipasapiyaayitairo itasorinka awathaki, iro awatha ojyakaawintakari kowitzi. Iro jantantawori onkantya jiñaitantyaawori iriitaki otzimimopirotziri itasorinka, tiimachiini otzimimotai aakaiti. ⁸ Tima nokimaatsiwaiwitaka, tiizimaita nowashiriiniinta. Notajyaaniintawaiwitaka, tiizimaita ayimawaitina. ⁹ Ipatzimaminthawaitaitakina, tiizimaita jookawaintaitina. Jowatsinawaitaitakina, tiizimaita impiyakaashiiitina. ¹⁰ Ojyiki jowamaimawaitaitakina ikimitaitakiriranki Jesús, ari jiñaayitairo jañaantari Jesús. ¹¹ Jiroka kantakotachari, owanaa noñaapiintawitakawo nonkamimowintironi nokinkithatakotairi Jesús, ari onkantya jiñaantinari atziri, ari jiyoyitai tsika ikanta Jesús jañi irirori. ¹² Iro nokamimatantakari naaka, onkantya pafaashiritantaiyaari iirokaiiti.

¹³ Iro nimatakiri naaka okaatzi josankinatakoyiitakiri pairani, kantatsiri:

Nokimisantanai naaka, irootaki noñaawaitantari.

Irootaki nimatanairi naaka, nokimisantanai, irootaki noñaawaitantari. ¹⁴ Tima niyotzi naaka jowiriintairi Pawa jirika Awinkathariti Jesús, aritaki jowiriintaina iijatzi naaka, intsipatakagainari Jesús, ari pintsipatana iijatzi iirokaiiti. ¹⁵ Nimatantawori nokinkithayitai ari onkanya pinintaawaitantaiyaari iirokaiiti. Tima iikiorika pijyikipirotanakityi iirokaiiti inishironkayitairi Pawa, ari ijyikipirotai paasoonkipiintairini, ipinkathatairi.

¹⁶ Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana naaka, okantawitaka jowamaimawaitaitakina. Aña thaamintashiri nokantapiintanaa. ¹⁷ Okaatzi nokimaatsiwaitaka iroñaaka kapichiini inatzi, iiro okantaityaani. Irootaki noñaawaitantawori paata antawoiti owani-inkatachari kaari thonkanitachani. Iro anagaironi okaatzi nokimaatsiwaiwitakari, iiro okantaajaitai nimonkaatyaawo oitarika. ¹⁸ Tima noñaampiyatyaawo naaka kaari jiñaayitzi iroñaaka, iromaita othonkanitaa jiroka. Tii okowapirotajaanta okaatzi koñaayitatsiri iroñaaka kaari kisonitatsini.

5

¹ Inkantawitya jowaarirowiitayaawo apanko jaka kipatsiki, iro kantacha ayotzi tzi-
imatsi pashini apanko kaari thonkanitachani janta inkitiki, iri Pawa witsikakiro, kaari
atziri witsikironi. ² Ari okimitsitari iijatzi awatha, owanaa okimaatsitakaawaitakai.
Akowataiki ontzimimotai pashini awatha añaantaiyaari inkitiki. ³ Aritaki onkantaari,
jiroka ashiri iroñaaka ari ontzimai paata owakiraari awatha. ⁴ Iiniro añaantayitawo
awathatari iroñaaka, atikawaita akimaatsiwaita. Tiimaita akowajaantataitziro ampiyashi-
waitaiya. Aña iro akowataitzi ontzimimoyitai pashinitatsiri awatha, akowairo kan-
tataichani añaamintotsi poyaantaiyaawoni jiroka añaaminto kaari kañaanitatsini. ⁵ Iriitaki
Pawa matakaayitaironi tsika ankantayitaiya. Tima añaairo jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi
inampishiritantai, ari ayotziri imapiro jimonkaatairo Pawa okaatzi ikajyaakaakairi.

⁶ Iriitaki shintsishiritakairi. Ayotaiyini iinrotatsi añaayitzi iroñaaka awathaki, tiki-
raata atspataariita Awinkathariti. ⁷ Awintaashiri owiri iiniro añaika, okantawitaka
tii añaawitari. ⁸ Aritaki nokantaki, shintsishiri akantaka, akowayitaki oowawintairo
awatha, antsipantantaiyaariri Awinkathariti. ⁹ Akowapiintakiro antayitiro okaatzi ini-
motziriri irirori, atanatyaawo iroñaaka, ari onkimitsitaiyaari paata aririka antsipatajaan-
taiyaari. ¹⁰ maawoni aakaiti ari ankatziyimotairi paata, aririka jaminakoyitairi maawoni,
jiñaantaiyaawori ikaatzi antayitakirori kaaripirori iiniro jañaawita, iriitaki jowasanki-
ayitairi. Jaminakoyitairi iijatzi ikaatzi antayitakirori kamiithari, iriitaki inkimitakaantairi
impinataayitairimi.

Amatakaayitairi pashinipaini raapatziyaari Pawa

¹¹ Nokinkithatakaantapiintzi naaka, ari nokinakairo jiñaantayitayawori imapiro
nopinkathatairi Pawa. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyironi iijatzi iirokaiiti.
¹² ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya napiipiintantawori? Tii ari onkanya. Aña
nokowatzi piyoti tsika nokantataika naaka, ari onkanya piyotantayawori iiroka
tsika pinkantiri pakayitiri kamiithaini ikaatzi asagaawintawaitachari janta, kantashi-
waitachari: “Kamiithari ninatzi naaka”, tiimaita ikowaajaitzi inkamiithashiritaiyini.
¹³ ¿Nokimitakotzimirimima shinkiwintawaitachari nokantayitanzimiri? Tikaatsi oitya, aña
nokamaipiwintanaatyaari Pawa. Irooma nokimitzimotzimirika atziri shintsitatsiri,
nokowatziira nonintaashiritakaayitaimi nokantayitanzimiri. ¹⁴ Okaatzi nantayitzi,
irooma nantantayitawori jitakotaana Cristo. Tima ikamawintayitai maawoni aaka,
okimiwaitanakawo maawonimi aakaiti ankamayitakimi iijatzi. ¹⁵ Jiroka ipoñaantari
ikamawintantakairi maawoni ipoña jañaagai iijatzi, ari onkanya antapiintantayawori
ikowiri irirori, iiro antashiwaitawo okaatzi anintashiwaitari aakaiti.

¹⁶ Irootaki, iiro okantzimoniintawaitantari atziri tsika ikanta jiñaaitziri iwathaki. Tima
imapirotatya otzimimotakiri iwatha iijatzi Cristo isaikimotantapaintairi. Iro kantacha tii
añaayitzimaitaawo iroñaaka. ¹⁷ Irootaki nokantanzimiri, ikaatzi wathatakoshiritanaariri
Cristo, owakiraashiri ikantayitanaa, tii ikimitanaa tsika ikantawita pairani, othonka
owakiraatzimotanairi maawoni. ¹⁸ Iriitaki Pawa matakaantzirori maawoni jiroka.
Iriijatzi kantakaakawori okanta aripirotantaariri irirori okantakaantakiro jantzimoyi-
takairi Cristo. Ikantayitai irojatzi antayitairi aakaiti, amatakaayitairi iijatzi pashini-
paini raapatziyantaiyaariri Pawa. ¹⁹ Irootajaantaki jotyaaantantakariri Pawa jaka
kipatsiki jirika Cristo, onkanya raapatziyantaiyaariri isaawijatziiiti, iiro jowasanki-
taawintantaari iyaaripironka. Irojatzii jotyaaantantakinari naakaiti nonkinkithatakaay-
itairi atziriiti raapatziyantaiyaariri Pawa. ²⁰ Iro nimatanairi naaka, jotyaaantaitakina
nonkinkithatakotairi Cristo. Okimiwaitakawo iriitajaantakimi Pawa apiitakaapiintakina-
wori, nokantzi: “Paripirotaiyaari Pawa. Irootaki ikowairi Cristo”. ²¹ Tii jantanitziro Cristo

kaaripirori. Iro kantzimaitacha Pawa ikimaatsitakaawaitakari okimiwaitakawo jantatyiro mi kaaripirori. Ari ikinakaakiro Cristo, jotampatzikashiriyitantai, ikimitakaayitai ikanta irirori.

6

¹ Naakataki tsipataimiri antawaitainiri Pawa, noshintsithatzimi iiro pimanintawaitziro okaatzi jinishironkataimi Pawa, aminaashiwaitakari. ² Jiroka ikantakiri irirori: Niyotaki kamiitha imatya, aripaiti nokimakimiro pikowakotanari. Imonkaapaitapaaka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”, nonishironkataimi. Iro apiipaititachari iroñaaka, jiroka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”. ³ Tii nokowiro iitya otzikatzikawaitirini jawijakoshiritai, ari onkanya iiro ithainkimawaitaitanawo nantawaitani. ⁴ Aña nokowatzi noñaagantairo kamiitha jompiratani Pawa ninatzi, oisokiro nonkantanyia, aririka awijyimotina oityaarika: inkimaatsitakaawitina, impomirintsitakaawitina, jowasankitaawitina, ⁵ impajawitina, jomontyaitina, jowatsinaawaitaitina, nantawaipiwowitaya, ayimawaiwitina nowochokini, owamaimawaiwitina notajyi, ⁶ kitishiri nonkantaiya, yotani nonkantaiya, aapatziya nonkantantai, itakotani nonkantantai, nampishiri jowaina Tasorintsinkantsi, nishironka nonkantantai, ⁷ noñaawaitapiintairo tyaaryoori, intasonkawintakaantaina Pawa, nantapiintairo tampatzikashiritakanani nonkimitakaantanakiro nowayirityaami, notzikaawintaka ipoña nopiyakowintaka. ⁸ Inkantawitaya inthainkimawaitaitina, impoña impinkathaitanakina naaka. Onkantawitaya inkawiyawaitaitina, impoña inthaamintawaitaitina. Onkantawitaya noñaawaitapiintyaawo tyaaryoori, jiitapiintaitakina “thiijinkari”. ⁹ Onkantawitaya iiro itzimawita kaari ñaayitinani naaka, tzimimaitacha yopirotinani. Nonkamimawaiwitya, iiniromaita nañi. Jowasankitaawitakina, tiimaita jowamaayitana. ¹⁰ Owashiri nonkantawitaya, iikiromaitacha nonthaamintayitya. Nonkowityaaniintawaiwitya naaka, iro kantacha nonintaakaayitayaari pashinipaini. Tikaatsi tzimimowaiwityaanani naaka, iro kantacha nonintaawo kowapirotajantachari. ¹¹ Corinto-jatziiti, nokantapirotatziimiro jirokapaini, tikaatsi nimanimowaitimiri. ¹² Tikiraatarika awintaashiritawakaayita, iirokaitira kantashitawori, tiira naaka. ¹³ Incha paapatziyaina naaka nokimitaakimi iiroka, tikaatsi nimanimowaitimi. (Nokantziimirowa jiroka, kimitawaitaka iintsimi noñaanatzi.)

Akimitaawo itasorintsipankoti Pawa Kañaaniri

¹⁴ Iiro piwathakotanaari kaari kimsantatsini. ¿Kantatsima kamiithashiriri jaapatziyaari jantawaiti kaaripiroshiriri? ¿Kantatsima ontsinirikiti tsika okitiijyinkatzi? ¹⁵ ¿Kantatsima Cristo jakakotiniri ikowiri kamaari? ¿Kantatsima kimsantanzinkari intsi-patyaari kaari kimsantatsini jashityaawo tsikarika oitya? ¹⁶ ¿Kantatsima ankimitakaantiro itasorintsipankoti Pawa tsika ipinkathataiziri oiyakaawontsi? Irooma aakaiti akimisantayitai akimiyitaawo aakami tasorintsipanko tsika inampitawo Pawa Kañaaniri. Jiroka ikantaki Pawa:

Ari nonampishiritantayaari, notsipataari naniiyitai.

Naakataki inkimitakaantai Iwawani,

Iriiyitaki nashitaari Naaka.

¹⁷ Iro ikantantari iijatzi Awinkathariti:

Pintainaryaapithatairi pashinijatzi atziri, iiro pitsipaminthatari jirikaiti.

Iiro pantapiintanairo nopinkakaimiri.

Ari naapatziyaimi,

¹⁸ Pinkimitakaantaina naakami piwaapati,

Nonkimitakaantaimi naaka iirokayitakimi notomiiti, iirokayitakimi nishintoiti.

Ari ikantziri Awinkathariti, Shintsipirotsiri.

7

¹ Nitakotani, aritaki ikajyaakaakairo Pawa, ontzimatyii ankitishiritai, owajyaantairo maawoni kaaripirori, okaatzi antayitzi, okaatzi akinkishiriyitari iijatzi. Aña ontzimatyii oñaagantairo apinkathatziiri Pawa, ikitishiritakai.

Ikimoshiritzi Pablo jowajyaantairo Corinto-jatzi kaaripirori

² Paapatziyaina naaka. Tii nokantziimoniintakaawaitzimi iirokaiti, tii nowaaripiro-takaantawaitzimi, tii nathaagawaitzimi iijatzi. ³ Tii iro nokantantawori jiroka nothaw-itakotatzimi. Aña napiitawaimiro nokantsitakimiri: “Nitakopirotaikimi”. Irootaki nonkantapiintakimiri iinta atsipatawakaa añaika iroñaaka, ari nonkimitsityaawori iijatzi ankaataarika ankamawitya. ⁴ Ojyiki nawintaashiriyitakimi iirokaiti. Nasagaawintakimi.

* **6:15** Jiroka pashini iwairo kamaari ikantayitziiri “Belial”.

Aririka nonkinkishiritakoyitimi, pithaamintakaana, kimoshiri nokanta, okantawitaka owanaa jimaamaniwaitaitakina jaka.

⁵ Tima nariitaka Macedonia-ki tii okantzi nimakoryaapaaki tima oiyiki pomirintsitzimotakinari. Tzimayitatsi ñaanaminthawaitashitakinari, irootaki kantzimoshiriwaitakinari. ⁶ Iro kantacha Pawa ikimoshiritakaapiintairi ikaatzi okantzimoniintawaiyitari, ari ikimitsitakinari naaka, jariitapaaka Tito nosaikira. ⁷ Oiyiki nothaamintashiritanaka noñaawakiri. Iro nothaamintashiripirotantanakari ikamantapaakina tsika pikantaiyani iirokaiti. Ikantapaakina: “Jaawakina kamiitha Corinto-jatziiti, ikowaiyakini jiiñiimi, owanaa okatsitzimoshiritakiri okaatzi jantzimotakimiri, antawoiti jitakoyitaimi”. Ari ikantapaakinari, iro oimoshirinkapirotakinari. ⁸ Pairani, nosankinatantakimiro, noñaajaantawitaka owanaa owashiritakaawaitimi okaatzi nokantayitakimiri. Ikanta notyaantataikimirowanki, nokantashiriwaitanaki: “Irootya notyaantaajaitzinirimi”. Niyotzimaitaka iroñaaka kapichiini powashiriwaitapainta iirokaiti. ⁹ Irootaki nokimoshiriwintantawori notyaantakimiro. Tii nokantatyi iro nokimoshiriwintzi nowashiritakaawaitakimi. Aña iro nokimoshiriwintairi powajyaantayitairo kaaripirori. Ari pikinakaakiro iirokaiti pinimotakaantaariri Pawa poitsinampaayitairo powashiritani, tii nowaaripirowaitajaantzimi naaka. ¹⁰ Tima aririka jowashiritakaantya Pawa, ikowatzi jowajyaantakaayitairo kaaripirori, onkantya awijakoshiritantayiaari. Irootaki iiro okantzimoshiriwaitantai jiroka. Irooma jowashiritakaantashiwaitayiaarika isaawijatziiiti, ari jiiñaitakiro inkamashiriyiiti. ¹¹ Opoñaantari jowashiritakaawaitakimi Pawa, irootaki kinkishiritakaanaimiri kamiithapiroini, pipiyakowintaana, owatsimaanakimi, thaawashiri pikantanaka, pitakopirotaana, powasankitaakiri kantakaantzirori. Ari pikinakaakirori poñaagantantakawori kitishiri pikantayitanaa. ¹² Jiroka opoñaantanakari kitziroini nosankinatantakimiro pairani, iro jiyotakaantaimiri Pawa tsika pinkantya pifñaashintsiwintaiyaana naaka. Tii iro nosankinamachiitantyaawori jowasankitaantayiaariri kantapaashitakawori, tiimachiini nopiyakowintantawo jathaagawiiitakina.

¹³ Iro nothaamintashiritantari. Owanaa okimoshiritakaakina iijatzi nokimawaki paawakiri kamiitha Tito, powawijaakiniri okantzimoshiriwaiwaitakari irirori. ¹⁴ Tima aritaki nokamantsitakari naaka Tito tsika pikantaiyani iirokaiti, nokantakiri: “Kamiitha jinaiyatziini Corinto-jatziiti”. Tii powaañaantanawo okaatzi pantayitakiri, tima imapiro-tatya okaatzi nokantsitakariri Tito. Ari okimitsitakari iijatzi okaatzi nokantzimiri iiroka. ¹⁵ Jitakopirowaitaimi Tito, aririka inkinkishiritakoyitaimi tsika pikantaiyakani paawakiri kamiitha, pikimisantawakiri, pipinkathatawakiri. ¹⁶ Antawoiti nokimoshiritsitaka naaka kantatsi nawintaashiripiroiyitaimi iroñaaka.

8

Kiriiki impashiyiityaariri oitishiritaari

¹ Iyikiiti, nokowi piyotakotairi ikaatzi apatowintaariri Pawa jaka Macedonia-ki, inishironkayitairi. ² Okantawitaka jiiñaawitakawo owanaa pomirintsitzimowaitakariri, kimoshiri ikantaiyani. Okantawitaka ikowityaaniintawaiwaitakari, oiyiki kiriiki ipashitan-tayitakari. ³ Ikwakaaaniiki jantayitakiro irirori jiroka, ipantayitaki okaatzi jaawiyay-itziiri, janaantaki ipashitanta. ⁴ Ikantakina naaka: “Thami ampashiyiityaari kiri-iki pashini kimisantzinkariiti, ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri”. ⁵ Jimpapirowaitakiro okaatzi jantakiri anaawaitanakiro nokinkishiritakowitakariri. Iri jaakowintajaantanaka Awinkathariti, ari ikimitaakinari iijatzi naakaiti. Tima irootaki ikowakaakiriri Pawa. ⁶ Irootaki noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iminthashiritakaantimiri pan-tayitairo iijatzi iirokaiti. Iriitaki tsiapatapaakimiri pitantanakawori pipashitantayitaka. ⁷ Iirokaiti anaantayitanaatsiri pantayitanakiro oiyiki oiyitarika. Kamiitha pikimisantay-itana, kamiitha pikinkithatakantayitanai, kamiitha piyoyitanai, thaaminta pikantayita, antawoiti pitakotakina. Nokowi panaayitantai pimpashitantayitaiya.

⁸ Iiro noshintsiwintzimi pimayitantyaawori. Apa nonkinkithakoyitimiri tsika ikantayitaka jaka jiminthayitaa inishironkatantzi. Onkamiithawaitimi poñaagantairo pitakopirowaitantayita. ⁹ Kamiithawaitaki pimayitairomi jantapaintziri Awinkathariti Jesucristo, inishironkapirowaitantapaintzi. Oztzimimowitari irirori maawoni, ikimitawaitakari ajaagantzinkari, iro kantacha ikimitakotapaintari kowityaaniintanari. Iro jimatantakawori jiroka onkantya pinintaawaitantayiaari onkimiwaitayiaawomi pajaagantayiaami inkitiki. ¹⁰ Jiroka okaatzi nokinkishiritari naaka: Iro kamiithatatsi pothotyiro okaatzi pitanakari. Iirokaiti itayitanakawori awijanaintsiri osarintsi pikinkishiritaka pimpashitantayita. Pimatakiro pitanakawo. ¹¹ Incha pothotyiro. Pinkimitakaantairo owakiraa pithaamintaiyanakaniranki pitantanakawori. Incha

pothotyantaawo okaatzi tzimimotzimiri. ¹² Tii ikowakotajaantai Pawa anaakairo ampashitantaawo okaatzi tzimimotakairi. Apa ampashitantaayaawo okaatzi aawiyiri. Aritaki inimotakiri Pawa. ¹³ Tii nokowakotzimi pimpashitanta inintaawaitantaari pipashitakari, iro ompoñaantaari pinkowityaawaiti iirokaiti okantakaantziro pipashitantaka. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, pimpashityaari okowityimowaitari iroñaaka, aritaki impashitaimi iiroka paata aririka onkowityimowaitimi. Ari onkanta pimonkaatawakaantaari. ¹⁵ Irootaki josankinatakotsitaitakari, kantatsiri: Ikaatzi aapirotaintsiri, tii otzimagaantawaitzi. Iriima againtsiri kapichiini, tii okowityimowaitari.

¹⁶ Nopaasoonkitziri Pawa, tima iriitaki kantakaakawori okanta jitakotantzimiri Tito, ari ikimitaana naaka nitakotzimi. ¹⁷ Tima nokantakiri: “Tito, pimpiyanai Corintoki”. Aña minthatsiwaitaka. Iro jiyaati iroñaaka. ¹⁸ Nontsipataimiri Tito pashini iyiki. Kamiitha kinkitharyaantzi jinatzi. Pinkatha jowayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini, ikimayitakiri ikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Irijatzi iyoshitakiriri jaka kimisantzinkariiti, jowakiri intsipatanayaana paata naanakiniri kiriiki pashini kimisantzinkariiti kowityaawaitatsiri. Irootaki oñaagantironi imapirotatya jitakoyitakari, iro ompoñaantaari ipinkathayitairi Pawa. ²⁰ Ari onkanta iiro ikinkithatakowaitaitana tsika onkanta nantiantiri kiriiki ipashitantayitairi. ²¹ Tima nokowatzi onkamiithatzimotiri atziri nantayitiri, ari onkimitzimotyaari iijatzzi Pawa. ²² Notyaantiri iijatzzi pashini iyiki intsipayitanayaari. Iriitaki nokitapiintakari, jominthakitakawo jimitakotanti. Nokinkithatakotakiniri tsika pikantayani iirokaiti, iro jiminthapirotantanakari jimitakoyitimi, tima jawintaapirotani jowayitanakimi. ²³ Jirika Tito, notsipaminthari jinatzi, iri nokaatapiintakiri nantawaiwintakimi. Iriima pashini apiti iyiki itzimi intsipatanayaari, jotyaaantani jinatzi kimisantzinkariiti saikayitatsiri jaka, ipinkathapirotziri Cristo. ²⁴ Ontzimatyii paawakiri kamiitha aririka jariitayta janta. Iro jiyotantaari iyikiiti kimisantatsiri jaka imapirotatya okaatzi nokinkithatakotakimi iirokaiti jaka.

9

¹ Niyotzi naaka tii okowajaantzi nosankinatakotimiri piiriikiti inkaati potyaantiniriri pashinijatzzi oitishiritaari. ² Tima niyotaki ayimatapiintakimi iirokaiti pantiro. Aritaki nokinkithatakotakimi jaka Macedonia-jatziki, nokantayitakiri: “Ikowitataika Acaya-jatzzi impashitantayitya chapinki awijanantsiri osarintsi”. Nokinkithatakotakimi iirokaiti nominthatakaayitanakari iijatzzi iriroriiti.* ³ Iro kantzimaitacha, iro notyaantantimiri iyikiiti onkanta inkamantantimiri, iri itapaatyaawoni joiyiyitiri kiriiki. Tima tii nokowi aminaashwaitya okaatzi nokinkithatakotakimiri iirokaiti jaka. ⁴ Tima nokowatzi kapichiini nariitanakimi nawijanakirika janta. Kimitaka ari joyaatanakina tsika inkaati Macedonia-jatzzi. Aririka noñaapaakiro tikiraamintha poyiyitzi kiriiki, owanaa nonkaaniwintawaitya, tima aritaki nokinkithatakotsitakimi jaka. Ari pinkimitsityaari iijatzzi iirokaiti pinkaaniwintawaitya. ⁵ Irootaki notyaantsiantimiri jirika iyikiiti, iri itapaatyaawoni jariityaami janta tikiraamintha niyaatiita naaka. Iriiyitaki oyiitakotapaakimirini kiriiki ikaatzi pikajyaakaantakiri iirokaiti. Witsika pinkantakiri maawoni kiriiki aririka nariitapaatya. Ari onkanta iiro noshintsiwintantapaakimi pantayitiro.

⁶ Apa pinkinkishiritiro jiroka: Ikaatzi pankitatsiri kapichiini, iipichokiini joiyitzi. Iriima ikaatzi pankipirotaintsiri, oiyiki joiyiti.

⁷ Maawoni iirokaiti ontzimotyji pimpashitantaaya okaatzi pikowiri. Iiro pishintsiwintawaitzi impashitantayitya oiyiki tiirika ikowaitzi, ari onkanta iiro okatsitzimoshiriwaitantari ipashitantaka. Tima atziri kimoshiriwintapirowaitziri okaatzi ipashitantari, iriyyitaki jitakotari Pawa. ⁸ Iri Pawa oyiñaapirotaimironi okaatzi kowityimowaitzimiri. Aritaki ontzimagaantaki onkaati pimpashitantawaitaiyaari kamiithapiroini iiroka. ⁹ Okimiwaitakawo okaatzi kinkithatakotachari Osankinarintsipiroriki, kantatsiri: Okaatzi tzimimotziriri Pawa, irootaki jantainiriri ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri. Tima tampatzkashiri jinatzi irirori, ari inkantaitatyaani.

¹⁰ Iri Pawa kithokitakaironi okaatzi pankiyitachari, irijatzzi jyoookakairori, ari okanta joiyiyitiantawori okaatzi jowayitairi. Ari inkimitaimiri iijatzzi iirokaiti impayitaimiro kowityimotzimiri, ari onkanta ontzimimotantimiri pimpashitayaariri pashinipaini, tampatzkashiri pinkanta. ¹¹ Irootaki impapirotantimiri Pawa onkanta pimpashitantapiintantaari. Ari onkanta impaasoonkitantaari Pawa, ikaatzi aayitziro apashitantayitiri. ¹² Ari okantari, okaatzi pipashitantayitiri tii apa pinishironkatiri kowityaawaitatsiri, aña iro ompoñaantaari impaasoonkiproyitairi Pawa. ¹³ Aririka jiñaayitakiro okaatzi

* 9:2 Jiiyitziiri jaka “Acaya”, iro kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

pipashiyatakari, ari pikimitsiyatakari iijatzi pashinipaini, owanaa impinkathatanakiri Pawa. Tima jiñaayitiro tii apa piñaawaitashiyita, pikantzi: “Nokimisantairi Cristo okinkithatakotziri Kamiithari Ñaantsi”. Aña jiñaayitiro iijatzi pantayitziro oñaagantziro imapiro pikimisantayitanai. ¹⁴ Iro ompoñaantanatyaaari jitakopirowaitanaimi, jamana-manataakowintaimi, okantakaawo jinishironkataimi Pawa. ¹⁵ Ari ankimitsitanaiyaari iijatzii aakaiti ampaasoonkitanairi Pawa, tima inishironkataki aaka, iro mapirotatitziro okamiithatzi, iiro okantzi othotyiro ankinkithakatiro.

10

Ikinkithatakotziro Pablo okaatzi jantayitziro

¹ Naakataki Pablo, tzimatsi nokowakotzimiri. Tsinampashiri nonkantya iiro nowatsimaawaitzimi, nonkimitakotyaaari Cristo. Tima niyotzi tzimatsi ikantakoyitakina: “Jirika Pablo tsinampashiriri jinatzi isaikimotapiintai, irooma isaiki intaina katsima ikanta”. ² Nokowakotzimi, iiro piyaatakauro powatsimaawaitina. Ari onkantya iiro niyakawaitantapaakimi aririka nariitapaakimi. Tima niyotaki ari nonkantayitapaakiri ikaatzi saikimoyitakimiri janta kantayitaintsiri: “Tikaatsi jütya Pablo, ari ikimiyitari pashini atziriiti tii otzimimotziri ishintsinka”. ³ Imapirowitatyaaari ari nokimitari pashini atziriiti, tima jirika iita nomaamanitziri, tii ikimitari nomaamanitziri atziri. ⁴ Tima aririka nomaamanitanti naaka, tii noirikayitziro omanamintotsi okaatzi jomanatantapiintari atziriiti, aña itasorinka Pawa nomaamanitanta naaka. Ari okanta noitsinampaayitantariri ikaatzi ishintsitakaawitakari noisaniintani. ⁵ Ari okanta nokitsirinkantaariri naakaiti maamanawaitaniri, nokitsirinkayitairi asagaawintawaitaniri otzikatzikatantatsiri kaari jiyotakoyitantariri Pawa. Nokimitakaantaawo noirikaatyüromi nokinkishiriwayitairi, noshintsiwintaatyaaari nonkimisantairi Cristo. ⁶ Aririka nokimakowintaimi pipiyashitaari iirokaiiti pikimisantapirotaari iijatzi, aripaiti niwitsitya nowasankitairi inkaati piyathayitachari.

⁷ Paamaiya jowapiyimowaitzimikari. Tima tzmayitatsi pikaataiyini kantayitatsiri: “Jashitana naaka Cristo”. ¿Ikinkishiritama tii jashitsitana iijatzi naaka? Iroorika ikinkishiriyitakari, ikinakaashitakawo, tima naaka jashipirotaika Cristo. ⁸ Aamaashitya ari pinkantayitanaki iirokaiiti: “Jitanakawo iroñaaka Pablo jasagaawintawaitawo okaatzi ikinkithatakoyitziro”. Tii nokaaniwintakotawo okaatzi inkantayitiri, tima iriitaki Awinkathariti owakinari niyotaantayitai, tii jowana nowaaripirotantawaiti. ⁹ Irootaki kaari nokowanta onkimitzimotimi okaatzi nosankinatakimiri, nokowatzi nomintaawawaitimi. ¹⁰ Aamaashitya tzmayitatsi kantayitatsiri: “Tima jotyaantapiintairo Pablo josankinari, owanaa ishintsithatapiintakai, ikinkithatakotapiintairo pomirintsitzimotairi antayitiro. Iro kantacha isaikimoyitai jaka, kimiwaitaka tii ishintsinitz. Ikanta ikinkithayitaki manintaari jinaki”. ¹¹ Jiroka nakayitiri ikaatzi kantayitatsiri, nokantziro: “Tsika nokanta nosankinayitakimi, ari nokantsitakari iijatzi nosaikimoyitakimi”. ¹² Tii notsipatari naaka pikaatziri pisaikaiyini, asagaawintawaitachari. Tii jiyotaajaitzi iriroriiti. Tzimatsi tsika ikaatzi monkatziyawakaapiintachari, jiñaajaantaki janaawakaantayitawo okaatzi kamiithatzimowaitashitariri iriroriiti. ¹³ Irooma naaka tii nasagaawintashiwaitawo nimonkatziyiro kamiithatzimowaitashitanari naaka, apa nokinkithatakotairo nimonkaatakiro ikantakinari Pawa nantiniri. Jiroka ikowakiri nantainiri, ontzimatyii niwiyairo nantawaitiniri janta tsika pisaikaiyini iirokaiiti. ¹⁴ Irootaki noñaashintsitakowintanzimiri iirokaiiti, tii nanaakairo okaatzi ikantakinari Pawa. Tima naakataki itakawori nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. ¹⁵ Irootaki kaari nokimintantari ikaatzi asagaawintashiwaitawori jimonkatziyaaari, aña tizmataawitacha pashini itzimi itaitanakawori imonkaatakiro. Iro kantacha, iikiorrika pantapashiriwaitanakiyiti, iiro nopomirintsiiwaitanaimi iirokaiiti, ¹⁶ kantatsi niyaayiti pashiniki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kamiithari Ñaantsi. Iro nimatiri, iiro nokinanaki tsikarika jitayitakawo ikinkithakaantzi pashini atziri, nasagaawintawaitawokari jimonkaatakaani pashini. ¹⁷ Tii opantawo jasagaawintashiwaitayitayaaari apaniroini. Iro kamiithapirotsatziro asagaawintaiyaawo jantayitziro Awinkathariti. ¹⁸ Tima tikaatsi aimachiitya asagaawintawaitayaaari apaniroini anthaamintawaitayaaari. Iro kowapirotsachari inthaamintapirowintai Awinkathariti.

11

¹ Nokowi iikiro pamawitatyüro okaatzi nosankinatakimiri jaka, onkantawitatyaaari onkimitzimotimi jantziro masontzi. Nokowi iikiro piyaatayitziro piñaanayitiro. ² Owanaa naamaakotakimi iirokaiiti, iri Pawa kantakaakinawori. Tima naakataki itakawori nokinkithatakaakimi okanta jashiyitantaimiri Cristo. Nokimitakaantawaitaimiri

iirokatakimi nishinto, tzimatsimi nokajaakaakimiri pintsipatyaari, aamaakoni nowapiintanaimi iiro pikaaripirowaitanta irojatzii paawakaantapirotatyaari. Iri oiyakaawintachari Cristo, itzimi kimitakariri iriimi paayitairimi paata.³ Tima nothaawakaatziimi intzimi iitya amatawitimini, inkimitakotapaatyaari maanki amatawitakirori pairani Eva. Aritaki joitzipinatakimi, jowajyaantakaimiro pawintagaari Cristo, pikinatanaari.⁴ Kimitaka iirokaiti, tii pijynkaashitawo pakayitiri pashini kinkithatakotimirini Jesús, ari pakakiri onkantawitatyaa jinashitapaatyaawo okaatzi nokinkithatakotakimiri naaka Jesús, okaatzi nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, okaatzi nokinkithatakotakimiri Tasorintsinkantsi.⁵ ¿Pikinkishiritama iirokaiti janaakoyitana naaka jotyaaantapirotitani jirikaiti? ⁶ Aamaashitya tii nokinkithatzi kamiithaini naaka, iro kantacha iyotani nokanta. Irootaki piñaakoyitapiintakinari.⁷ ¿Nokinaaashitakawoma tii nokowakoyitzimi kiriiki, nokinkithatakaayitakimiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa? Aña tsinampashiri nokantaka nantawaiwintakimi niyotaantayitakimiro, tii nokowakowaitzimi. Arira okanta ikimitakaantaitzimirini fiapaayitzi.⁸ Okanta nokinkithatakaapaakimi pairani, iri pashinijatzii kimisantzinkariiti payitakinari kiriiki nañaantari. Okimiwaitakawo nonkoshitatyirimi iriroriiti okanta nantawaiwintantakimiri iirokaiti.⁹ Iinirotatsi nosaikimotakimi pairani, owanaa nokowityaaniintawaitaki. Tiimaita noñi pimpina oitya nañaantyaari. Ikamintha jariitaiyakani iyikiiti Macedonia-jatzi, iri payitapaakinari. Ari okantakari kaari noñaantawo pimpayitina kiriiki iirokaiti. Ari nonkantapiintatyiiro iiro nokamitzimi.¹⁰ Antawoiti nokimoshiriwintakiro tii nokowakoyitzimi, ari nonkantapiintanakityiiro maawoni nampitsiitiki okaatzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo tyaaryoo nokantaki.¹¹ ¿Piñaajaantzima iirokaiti iro nokantantawori jiroka tii nitakotzimi? Jiyotzi Pawa nitakotzimi.

¹² Iikiro niyaatakaatyiiro onkantya jirikaiti kinkithatakaaniri pasagaawintawaitakari iirokaitiki, iiro ikantata: “Ari nokimitakari Pablo”.¹³ Jirikaiti kinkithatakaaniri kaari Otyaantapiroti, amatawitaniri jinayitatzii, apaniroini ikimitakaantashiwaitaka iriirikami jotyaaantapirotani Cristo.¹⁴ Tikaatsi oitya jomapokakaantairori jiroka. Tima jimatsitawo iijatzii Satanás jojjakotari ishipakiryi maninkari onkantya jamatawitantatyaari.¹⁵ Iro iiro jomapokantawaitai ikaatzi antawaiyitzinirini Satanás, irojatzii jimatsitari irirori. Inkimitakaantawaita jantawaitatzi onkantya inkamiithashiritakaantaiyaariri atziriiiti. Arimaitaka jowasankitaawintaitairi okaatzi jantayitzi.

Ikimaatsiwaitaka Pablo Jotyaaantapirotitzi

¹⁶ Incha napiitawakiro nonkantimi, onkamintha iiro nokimitzimotzimiri masontzi. Irooma nokimitzimotakimiri, pishinitawakina nasagaawintawatya kapichiini.¹⁷ Okaatzi noñaawaitziri iroñaaka, tii okimitajaantawo jiñaawaititirimi Awinkathariti. Aña nokimitakotatyaari masontzi jasagaawintashiwaita.¹⁸ Ari ikantapiintakari pashini atziriiiti, ari nonkantyaari naaka iijatzii.¹⁹ Pikimitakaantawaitaka iirokaiti yotaniri pinayitzi, ¿iitama pikowantawaitari pinkimisantayitairi masontzi? ²⁰ Irootajaantaki pantayitakiri iirokaiti, pikimisantapiintakiri ikaatzi kimitakaantawaitakimiri jompiratani, aapithawaiyitzimirori tzmimotzimiri, athaagawaiyitakimiri, asagaawintawaitachari, pajapoowaiyitzimirori iijatzii.²¹ ¿Piñaajaantzima tii naawiyawaititanitzi naaka nimatantyaawori kimitakawori? ¿Kantatsima nonkaaniwintakotyaaawo tii nimatataitziro? Iiro. Arimaitaka nantataiki kimatawori okaatzi jantawaitiyakarini iriroriiti, nasagaawintawaita, onkantawitatyaa nonkimiwityaari masontzi.

²² Iroorika jasagaawintawaitaka jiñaawaitziro noñaani Heber-paantiri, iijatzii naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka iyyininkamirinkaititari Israel-ni, iijatzii naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka icharinimirinkaititari Abraham-ni, iijatzii naaka.²³ Iroorika jasagaawintawaitaka jantawaiyitainiri Cristo, iijatzii naaka. (Imapirotaajaitatya nokimitakari naaka jiñaawaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaawintawo nanaakowaitari jirikaiti nantawaitzi, nanaakowaitari iijatzii noñaapiintakiro jomontyaawaitaitakina, ipajawaitaitakina, jowamaimawaitaitakina.²⁴ Noñaakiro okaatzi 5 japiitapiintakina ipajawaitana nojyininkapaini janta japatotapiintaita.* ²⁵ Mawajatzii okaatzi jompojawaitaitakina. Apa-

* **11:24** Okinkithatakota josankinariki Moisés-ni, kantatsi jowasankitagaiti atziri aririka jowaaripirotkiri pashini. Ontzimatyii jaayitiri tsika japatotapiintayitaa, onkantya impajawaitaitayitaaariri. Iroorika okaaripirotki okaatzi ikinakaashiwaitakari, iiro ipajapirotkiri. Irooma imapirorika okaaripirotki okaatzi ikinakaashitakari, ontzimatyii jowasankitaapirotkiri. Iro kantacha tii oshinitaantsitzi janaakaayitiro onkaati 40 impajawaitaitari. Irootaki jamitayarinini pairani impajataiti onkaati 39 itzimirika kaaripirowaitantsiri, ari onkantya iiro ipiyathatantawo Ikantakaan-taitani, aririka janaakaakiro onkaatimi 40. Irootaki jiyitairi jirikaiti “Kowityapaaka apaani imonkaantantyaari 40”. Okaatzi kinkithatakotainchari jaka, ari ikantaitakiri Pablo, ipajawaitaitakiri irirori.

wojatz i pichiitakina. Mawajatz nopitaminkakowaitaka. Tsiniripaiti nosaikakowaitaki nyantyaaniki inkaari, ari nokitiiyyitakotakiri. ²⁶ Oyjiki nariitantayitaka. Nokinayitaki okowiinkayitzi jiŋaa. Nokinimoyitakiri ipiyota koshintziiti. Ikowayitaki nojyininkapaini jowaaripirowaitinami, iijatz i kimitakari kaari nojyininkata. Nokowiinkatakowaitaki nampitsiitiki iijatz otzishimashiki. Nokowiinkatakotaki inkaariki. Owanaa nopomirintsi-waitakari iitashiwaitachari “iyiki”, kaarikama. ²⁷ Oyjiki nantawaitaki, ayimawaitakina nomakoni. Ayimawaitakina nowochokini, notajyi, nomiri, noyatsinkari. Tajyaaniinta nokantapiintaka. Nomaawaitaki tsikarikapaini. ²⁸ Tzimatsi oyjiki awijiyimoyitakinari. Iro kantzimopiroptakinari isaikayitai kamiitha ikaatz i kimisantayitaatsiri tsikarikapaini. ²⁹ Tzimatsirika mantsiyataintsini, nokimitakaantawo naakami mantsiyatatsini. Tzimatsirika inkaaripirotkagaitakiri, owanaa nompikowintawaitaari.[†] ³⁰ Ari okantakari nasagaawintawaita naaka, nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawainitanta. ³¹ Itzimi yotatsiri tii namatawitantzi, iriitaki Pawa, Ashitarari Awinkathariti Jesucristo. ¡Thaaminta jowapiintayitairi! ³² Tima pairani nosaikantapaintari Damasoko-ki, ikimpoyawintakaantakiro ijiwatakana Aretas maawoni nampitsi, iiro noshitowanta, ari onkantya jaakaantantyaanarimi. ³³ Iro kantacha jotitakina kantziriki nokaataiyirini, jowayikotakina jantakironta nampitsiki, ari okanta noshiyantaari.

12

Kimiwaitakawori owathaantimi kitochii

¹ Tii okantzi nasagaawintawaita. Iro kantacha iikiro nonkinkithatakotatyiro noŋaawiyatakari, okaatz i joŋaagakinari Awinkathariti. ² Niyotakotziri jirika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotaki 14 osarintsi jirika shirampari jaayitairi inkiti, jiyaapirotatz i ojnokitajaantzi inkiti. Kimitaka jiyaashirinkatayiiimi, tii niyopirotzimaita. Tiirika, jiyaatatz i koŋaawoini iwathaki, tii niyopirotziro.* ³ Iri Pawa yotatsiri jiyaashirinkatatzirika, jiyaatatzirika koŋaawoini iwathaki. Incha nitapanaatyaawo nonkinkithatakotiri jirika shirampari. ⁴ Jaayitairi janta ikimoshiriitapai. Ari ikimayitairo tsikarika oiyitari kaari kantaajaitatsini inkinkithatakoyiitiro. ⁵ Ariwitaka jasagaawintyaawomi jirika shirampari okaatz i jiŋaakiri. Iro kantacha iiro nasagaawintawaita. Apa nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaitanta. ⁶ Arimi nasagaawintyaawomi okaatz i noŋaayitakiri, iiro mi nomasontzishiriwaitzimi. Aŋa aritakimi noŋaawiyitakiromi tyaaryoori. Iro kantacha tii nokowi jasagaawintashiwaitapiintaitina. Apa impinkathawintaitinawo okaatz i nantayitakiri, okaatz i ikimakoyiitakinari. ⁷ Okaatz i noŋaawiyatakari owaniinka okantaka, jiyotaki Pawa aritakimi nasagaawintawaitatyaami. Irootaki ishinitantakinawori nonkimaatsiwaita onkantya iiro nasagaawintantawaita. Okaatz i nokimaatsiwaitapiintaka okimiwaitakawo owathaawaitayiinami kitochii. Iriitaki kamaari kantakaawori okanta ikimaatsitakaantawaitakinari. ⁸ Mawajatz i nokowakotakiri Awinkathariti jookakaawintaina ikimaatsitakaapiintaitana. ⁹ Ikantakina irirori: “Tima aritaki nonishironkawaitakimi, tikaatsi kowityiimowaitimini. Aŋa kantataitatsi noŋaagantapirotairo noshintsinka atziriki kaari aawiyawaitatsini”. Ikanta nokimawakiro, kimoshiri nokantanaka, nashiminthanakawo nokinkithatakoyitairo tii naawiyawainitzi, tima ari onkantya aawiyakaawaitantainari ishintsinka Cristo. ¹⁰ Irootaki nokimoshiritantakari naaka okantawitaka tii naawiyawainiwaya, ikawiyawaitaitana, nokimaatsiwaitaka, jowatsinawaitaitana, opomirintsizimowaitakina, oyjiki noŋaayitakiri nantawaitziniri Cristo. Niyopaitairo tii naawiyawainitzi apaniroini, ari noŋaataitziro jimatakaatyaanawo naawiyawainishiritai.

¹¹ Kimitaka masontzi ninaty i noŋi iro nasagaawintawaitaka. Iiroka kantakaawori nimatantakawori. Iro kamiithawitacha pikinkithatakoyitainami kamiithaini. Okantawitaka tii noŋaapirota naaka, tii janaakotzimaitana jirikaiti iitashiwaitachari “Naapirori Otyaantapirori”. ¹² Tima nosaikimowaitakimi pairani iirokaiti, noŋaagakimiro imapiro naaka Notyaantapiroritzi. Owanaa namatsinkawintakimi. Owanaa notasonkawintantaki, tii piŋaapiintayironi, irootaki piyokitziiwintantakinari. ¹³ ¿Itama pikinkishiriwaitantari nomanintawaitatziimi? ¿Tii ma naapatziyimi nokimitairi pashini kimisantzinkari-

† **11:29** Okantzi jaka “mantsiyataintsini”, kimitaka tzimatsi kinkishiritakotawori iri ikantakoyiitzi shipitashiriwaitatsiri jawintaari Cristo. * **12:2** Kantakotachari jaka “ojnokitajaantzi inkiti”, irojatz i kantaitatsiri “mawatanaantsiri inkiti”. Ari ikantayitapiintziri Judá-mirinkaiti ikinkithatakotziro. Ikantayini: “Itanakawori inkiti, ari osaikayitzi minkori. Apitanaantsiri inkiti, ari isaikayitzi kashiri, ooryaa, impokiropaini, maawoni. Irooma mawatanaantsiri ojnokitajaantzi inkiti, ari inampitawori Pawa”.

iti? ¿Irooma kantakaantawori tii noñi oitya pimpashityaanari? Tzimatsirika noki-nakaashitakari, pimpiyakotinawo.

Ikinkithatakotziro Pablo mawatanaintsiri jariitanta

¹⁴ Nokinkishiritaka napiitairo niyaatashitimi, iro mawatanaintsiri nariitimi. Iiro nayiri inkaati pimpinatinari. Kaari piirikiti nonkowi nashityaari, aña irokataiki nokowapirotaki nashitimi. ¿Kamiithatsima apaani iinchaaniki impinakowintiro ikowityiiri iwaapati? Tii, aña iri iwaapati pinakowintirini jiintsiti. ¹⁵ Irootaki nimatiri naaka, onkimiwaitaiyaawo naakami piwaapatitari. Aritaki nimatakiro noshinitakowintaimi onkantya pawijakoshiritantaiyaari. Antawoiti nitakotakimi. ¿Iitama kaari pitakotantana naaka? ¹⁶ Kimitaka tzimayitatsi iirokaiti kantatsiri: “Pablo tii ikowakoyitai aakaiti, owanaa jiyotzi, ari ikinakairo jamatawiwaitakai”. ¹⁷ ¿Piñaajaantakima jamatawiwaitakimi iijatzii ikaatzi notyaantayitakimiri? ¹⁸ Notyaantakimiri Tito, iijatzii pashini iyiki. ¿Jamatawitakimima Tito? ¿Tiima nojyashiritawakaiyani maawoni naaka, naapatziyayitaimi iirokaiti? ¹⁹ ¿Piñaajaantakima iirokaiti iro nokantakantawaitantakari nokowashita notzikaawintya? Tii ari onkantya, nitakotaniiti. Aña iri Cristo ñaawaitakaakinari, onkantya niwitsikashiritakantimiri. Iri Pawa yotatsi. ²⁰ Okantzimowaitakina naaka añaiyironi ankantaniintawakaawaitya aririka nariitapaatyaami. Onkantzimowaitina iijatzii noñaapaakimi pintzimawintawakaawaitya, pinkisawakaawaitya, pinkisaniintawakaawaitya, iiro paapatziyawaawaitya, pinkijiyimatawakaawaitya, pinkantakaapirowaitya, pimaamanitawakaawaitya. ²¹ Onkantzimowaitina nonkaaniwintawaitimi Pawaki. Aamaashitya ari nonkantaniintakowaitapaakimi pantayitakirorika kaaripirori, tii powajyaantziro pantayitziro kamaawoyitatsiri, pimayimpiriwaitzi, piñaathatantashiwaitapiintaka iijatzii.

13

¹ Irootaki mawatatsiri nariitimi. Ari naminakotapaakimiro, ikantajaantaitakiri:

Apaani iyakawintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaayitiiri.

² Ari nonkantapaakiri nowasankitairi ikaatzi antzitakawori kaaripirori janta pisaikinta, ari nonkimitsitapaatyaari iijatzii pashinipaini antayitanairori iroñaaka. Tima aritaki nokamantsitakimiro napiitantakawori pairani nariitziimi. Irojatzii nosankinatzimiri iroñaaka. ³ Aamaashitya pikantatzii iirokaiti: “Kaari Cristo otyaantirini Pablo inkinkithatakantani, kimitaka Pablo kaari mapirotzirori”. Paamaakowintya, jirika Cristo, kaari atziri saikimotantamachitapaintsini, aña otzimimopirotaitziri ishintsinka irirori, kantatsi joñaakaayitaimiro tsikarika oiyitarika. ⁴ Ari okantawitaka, kimiwaiwitaka tii jaawiyawaitanitzi jirika ipaakoyiitantakariri. Iro kantzimaitacha jañaakagari ishintsinka Pawa. Ari nokimitsitakari iijatzii naaka, tii naawiyawaitanitzi, iro kantacha irijatzii Pawa shintsitakagaanari, kantatsi noñaagayitaimiro tsikarika oiyitari.

⁵ Iiro pikinkishiritakowaitashitana tii nimapirowainitzi naaka, aña pinkinkishiritakotawatya. ¿Mapirowaitanirima pikantaka iiroka pikimisantai? ¿Tiima piyotaiyini inampishiritantaimi Cristo? Aritaki okantari, tiirika, aamaashitya tii pimapirowainitzi iiroka. ⁶ Niyopirotataitzi, aririka piñaawakina janta, iiro pikantawakina: “Kaari mapirowaitaniri jirika”. ⁷ Nokowakotziri Pawa, ari onkantya iiro noñaakotantapaakimiro pikinakaashitani. Tii iro nokantanzimiro jiroka nonkowashiwaitapaatya nonkimitakotapaatyaari mapirowaitaniri. Aña nokowapirotataitzi pantayitairo okaatzi tampatzikatatsiri. Irootaki nokowakiri, onkantawitya otzikaawakinami, iiro noñaagantzimiro noshintsinka nowasankitaapaakimi, iro niyotakaantapirotimiri naakataki mapirowaitaniri. ⁸ Tii nokowiro naaka noñaagantashiwaityaawo noshintsinka, iro owatsipiro aririka nonkowimi namatawintantimi. Apa nokowi noñaagantaitiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori tyaaryoori. ⁹ Aritaki nonthaamintatya aririka noñaakimi paawiyawaishiritanai, onkantawitaya iikiro inkimitakaantaitatyiinami naaka kaari aawiyawaitaniri. Iro namanamanaatakopiintakari, onkantya piñaayaawori iirokaiti pothotyiro paawiyashiripirotaniti. ¹⁰ Irootaki notyaantanzimiro osankinarintsi, tiira nosaikimoyitatzii iirokaiti janta, ari onkantya iiro nowatsimaawaitantapaakimi paata. Tima iri Awinkathariti owakinari onkantya niwitsikashiritakantantyaari, tii jowana nowaaripiroshiriwaitanti.

Iwiyaantawori withataantsi

¹¹ Iyikiiti, jiroka iwiyaantawori nonkantimiri: Pinkimoshiritaiyini. Pothotyaayitairo paawiyashiriwaiyitai. Pinthaamintashiriyitai. Paapatziyawakaiyitaiya. Kamiitha pi-saikayitai. ¡Iri Pawa nampishiriyitimini, itakotantaniri jinatzi, iri saikakaantatsiri kamiitha! ¹² Itako pinkantya piwithatawakaanaiya janta. ¹³ Jiwithatsizimi iijatzi oitishir-itaari nampitawori jaka. ¹⁴ ¡Onkamintha inishironkawaitaimi Awinkathariti Jesucristo! ¡Onkamintha jitakowaiyitaimi Pawa! ¡Onkamintha inkantakaiyaawo Tasorintsinkantsi paapatziyawakaantaiyaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI GALACIA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarints. Otyaantapirori ninatzi naaka. Kaari atziri otyaantinani, aña Jesucristo otyaantakinari itsipatakari Ashitairi Pawa owiri-intairiri pairani ikamawitaka. ² Ari nokaatziri maawoni iyikiiti kimisantanaatsiri jaka nosankinatzimiro jiroka. Iirokaiti notyaantzini pikaatzi pikimisantai janta Galacia-ki. ³ Onkaminta inshironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimit-sitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima iro ikowakiri Ashitairi Pawa ishinitakow-intai Cristo, ikamawintayitakai akaaripiroshiriyiwitaka, ari onkantya iro akimitakotantaari ikaatzi kaaripirowaitatsiri, okimiwaitakawomi jookaakowintaimi. ⁵ Onkaminta impinkathatapiintayitairi Pawa. Ari onkantaityaani.

Tikaatsi pashini Kamiithari Ñaantsi owawisaakoshiritantsini

⁶ Pomapokantakinawo powajyaantanakiro pikimisantawitanakari Pawa. Tima iriitaki iyoshiiwitaimiri, antawoiti jitakoyitzimi irootaki jotyaantantakimiriri Cristo. ¿Litama pikimisantashitantakawori pashini kaari kimityaawoni Kamiithari Ñaantsi? ⁷ Tima tyaaryoo nonkanti naaka, tikaatsi pashini ñaantsi owawisaakoshiritantsini. Kimitaka tzimatsi owajyaantakaakimirori, ikowatzi joitzipinashiritimi, irootaki jowashinaantayitakawori tsika okanta ikinkithatakoyiitziri Cristo. ⁸ Aririkami nowashinaayitakimiromi naaka okaatzi nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitinaata. Ari okimitari iijatzi, aririkami impokaajaitimi maninkariiti poñaachani inkitiki, inkinkithatakotapaakiro pashini ñaantsi kaari kimityaawoni nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitiriita irirori. ⁹ Aritaki nokantsitakimi pairani, irootaki napiitimiri iroñaaka nonkanti: Tzimatsirika owashinaakironi nokinkithatakotapaakiriri Cristo kitziroini, jowasankitaawitiiriita.

¹⁰ ¿Irooma naminaminatzi kamiithatzimotirini atziriri? Aña tii, naminaminatziro kamiithatzimoyitziriri Pawa. Iroorikami naminaminatimi kamiithatzimoyitirini atziriri, tii jompiratani ninatyí Jesucristo.

Jantawairi Pablo

¹¹ Pinkimi iyikiiti, okaatzi nokamantakimiri Kamiithari Ñaantsi, kaari atziri yotakainawori. ¹² Aña iri Jesucristo yotaakinawori maawoni, tima kaari atziri ashityaawoni. ¹³ Pikimakotaiyakini tsika nokantawita pairani iinta nimonkaayiwitawo jamiyitari nojyininkapaini Judá-mirinka. Pikimakotaiyakini iijatzi owanaa nokisaniintayiwitakari kimisantayitanairiri Pawa, nowasankitaakaantawitaka ojiiki, nokowawita nowajyaantakairimi ikimisantayitana. ¹⁴ Tima nimapirowitanakityaawo naaka nimonkaayiwitawo jamiyitari pairani nojyininkapaini, tikaatsi notsipawitakari anaakotinani nokantawitaka. ¹⁵ Iro kantzimaitacha pairani tikiraamintha notzimaajaitzi naaka, jiyoshiitsitakina Pawa. Antawoiti jitakotsitakina irootaki jowawisaakoshiritantaanari. ¹⁶ Joñaagaanari Itomi, niyotakotairi. Ikowaki nokinkithatakotainiri kaari Judá-mirinkatsini tsika okantakota jawisakoshiritantaitari. Tikaatsi atziri nosampitanaki nonkantiri: ¿Litama nantiri? ¹⁷ Tii noshiyashitapaintari noñiri itayitakawori jotyaantapiroritz janta Jerusalén-ki. Aña apatziro nowanakiro niyaatanaki Arabia-ki, ipoña nopiyapaaka irojatzí Damasco-ki.

¹⁸ Okanta awisaki pairani mawa osarintsi, ari niyaatashitakiri Pedro noñiri isaiki irirori Jerusalén-ki, apa nosaikimowaitapaintziri okaatzi 15 kitijiyiri. ¹⁹ Iro kantacha tii noñaapaaki pashini Otyaantapirori, apa noñaapaakiri Jacobo irirritzi Awinkathariti.* ²⁰ Imapirotatya okaatzi nosankinatzimiri, tii namatawitzimi, jiyotzi irirori Pawa. ²¹ Ipoña niyaataki nampitsiki Siria iijatzi janta Cilicia-ki. ²² Tikira jiñaayitanaata Judea-jatzi ikaatzi kimisantayitanairiri Cristo, ²³ apa ikimakoitashitakina ikantaitzi: “Jirika maamanitairi pairani ikisaniintai, kowawitachari japirotai, ikinkithatakotata irirori tsika ikantaita ikimisantaitzi”. ²⁴ Irootaki ipinkathayitantaariri irirori Pawa ikimakoyitakina.

2

¹ Okanta awisaki pairani 14 osarintsi, ari niyaatairi iijatzi Jerusalén notsipatanakari Bernabé ipoña Tito. ² Iro niyaatantakari tima Pawa oiminthashiryaakinari. Okanta nariitaka pairani janta, napatotapaakiri jiwayitziriri kimisantzinkari, nokamantapaakiri

* 1:19 Jacobo, irijatzi ikantaitziri iijatzi Santiago.

okaatzi nokinkithatakaayitairi kaari nojyininkata Kamiithari Ñaantsi. Iro napatotan-tapaakariri onkantya iiro aminaashiwaitanta okaatzi nantayitakiri. ³ Tii noñiuro ish-intsiwintaitawakiri notsipatakari Tito jimatairo intomishitaaninya, okantawita Grecia-paantiri jinatzi irirori, kaari nojyininka. ⁴ Tima ari josatikashiwaitakari kajyaawait-achari inkimisantimi, iriyitaki kowawitachari intomishitaanitakaantya. Tii inimoyitzi irirori isaikashiwaitaiya kimisantayitsiri, onkimiwaityaawomi rookakaawintaatyir-imi Jesucristo. Iro ikowapirotaiyini inkimitakotyaari ikanta ompirataari. ⁵ Iro kan-tacha tii noshinitakaantziro inkimitakotyaari, iro nokowapirotaki jiyotakotiuro Kamiithari Ñaantsi awisakoshiritantaiyaari. ⁶ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri jiwari ipinkathay-itziro kimisantanaatsiri, inimotanakiri, tikaatsi pashini ñaantsi inkantanakiri. (Kimitaka nokinashiniintaka nokantaki “jiwari ipinkathataitziro”, aña tikaatsi atziri jimaakiti Pawa.) ⁷ Iro kaari otzimanta inkantawakinari, tima jiyotanaki imapirotatya jotyaaantakina Pawa nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari totamishitaanitachani. Ikimitaakiri Pedro jotyaaantakiri irirori inkinkithatakaayitairi nokaatzi notomishitaaninya. ⁸ Tima iriitaki Pawa otyaantakiri Pedro inkinkithatakaayitairi totamishitaaniriiti. Irijatzi otyaantaki-nari naaka nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. ⁹ Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, itayitakawori ijiwatziri kimisanzinkari, jiyotanaki iri Pawa itakotaanari, iri shinitakina-wori nantayitakiri. Aripaiti jaawakina kamiitha, ari ikimitaawakiri iijatzii Bernabé, ari onkantya niyaatakaantyaawori nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. Ari inkim-itanatyaari irirori inkinkithatakaayitairi ikaatzi totamishitaanitachari.* ¹⁰ Ipoña ikan-tanakina: “Aririka piyaayitaki tsikarika, ontzimatyii pitakoyitaiyaari ashironkainkariiti”. Aritaki nimatsitakawo nitakoyitakari, irootaki nantapiintakiri.

Ikisathaitziri Pedro Antioquia-ki

¹¹ Ikanta jiyaataki pairani Pedro Antioquia-ki, tzimatsi ikinakaashitakari irirori, ari noshintsithatakiri. ¹² Tima owakiraa jiyaataki pairani Antioquia-ki, jimawitapaakawo kamiithari, jatyoootapaakiri kaari ijiyininkata. Iro kantacha jariitaiyakani pairani jotyaa-nani Jacobo, ari otzimanakiri ikinakaashitani Pedro, jowajyaantanakiro jatyoowitari kaari ijiyininkata. Antawoitii ithaawantakari ariiyitapainchari amiyitawori itomishitaanita. ¹³ Jimatsitanakawo pashini Judá-mirinkaiti kimisantawitainchari, ari ikimitsitanakari i-jatzi Bernabé irirori, jimatakotanakiri jirikaiti. ¹⁴ Ikanta noñaakiri Pedro tii jimonkaatziro tyaryoori Kamiithari Ñaantsi, ari napatotakiri ikaatzi kimisantayitatsiri, jiñagayakinani maawoni nokantakiri Pedro: “Judá-mirinka pinatzi iiroka, powajyaantairo amiyitari pashini, pikimitakotakari kaari ajiyininkata. ¿Litama pishintsiwintantariri atziriiti kaari Judá-mirinkatatsini jojakotairo akimiyita aaka? ¹⁵ Imapirowitatyia, a-Judá-mirinkatzi aakaiti, tii akimitakowitari kaari ajiyininkata ikantaitapiintawiiitari ‘kaaripiroshiriri’”. ¹⁶ Iro kantacha, ayotzi tikaatsi matironi intampatzikashiriti jimonkaawityaawomi Ikan-takaantaitani, aña apaniroini jimatziro Jesucristo jotampatzikashiritakai awintaashir-itaari. Irootaki awintaantaariri aaka, antampatzikashiritaita. Tima tii imatziro otampatzikashiritanti Ikantakaantaitani”. ¹⁷ Incha nonkantawaki: Aririka aminami-natanakiro jotampatzikashiriyitai Jesucristo, ari okanta owajyaantantanaawori aminam-inawitawo amonkaatiromi Ikantakaantaitani. Impoña intzimi kantatsini: Kaaripiroshir-itakimi powajyaantairo Ikantakaantaitani. ¿Imapiroma ikaaripiroshiritakaakai Jesu-cristo? Aña tii. ¹⁸ Iro aminaashiwaitachari ashintsiwintawakaiya, ankanti: “Thami amonkaayitairo maawoni Ikantakaantaitani”. Iro kimiwaitakawori napirotiromi nom-pookiro kaari witsikachani kamiitha, impoña napiitairomi niwitsikairo tsika okantawita pairani. ¹⁹ Tima okimiwaitakawo nonkamapithatakityiromi naaka Ikantakaantaitani, ari okaatapaaki nopankinatawo nimonkaayitairo. Apa noñiuro nañagai nantainiri okaatzi ikowakaanari Pawa. ²⁰ Nokimitakaantanakiro nontsipatanaatyiiyaarimi Cristo ikimaat-sitakaitakari pairani ipaikakoitakiri. Tima nokimitanaatyaari ikanta kaminkari, tikaatsi jantanai, okaatzi nantayitanairi tii naaka nintakaashitironi, Cristo antakaanawori. Naw-intaanaari Itomi Pawa, tima antawoitii jitakotaana, ikamawintaana. ²¹ Tii nokowi na-paatiro inishironkataana Pawa. Irootaki kaari nokantanta: “Ontzimatyii amonkaayitiro Ikantakaantaitani añaantyaawori owawisaakoshiriyitai”. Tima aririkami nonkantimi, ami-naashityaami ikamawintayitakai Cristo.

3

Inampishiritantai Tasorintsinkantsi awintaashirityaaririka Cristo

¹ Iyikiiti nampiyitawori Galacia-ki, ¿tsikama okinakika piyotani? ¿Litama amatawitakimiri? Pairani ojyiki nokinkithatakaakimiro tsika ikantaitakiri Jesucristo

* 2:9 Pedro, irijatzi ikantsitaitari iijatzii Cefas.

ipaikakoitakiri. ² Apa nokowi nosampitimi tsika ikanta inampishiritantakimiri Tasorintsinkantsi. ¿Irooma inampishiritantakimiri pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro kantakaantakirori pawintaashiritanaari Cristo. ³ ¿Pipiyakotakiroma itampatzikashiritaimi Tasorintsinkantsi? ¿Irooma pikinkishiryaari piñaashintsawaiya apaniroini piwathaki iro othotyakaaimini ontampatzikashiritakaimi? ⁴ ¿Aminaashityaama pikimaatsiwintakari kitziroini? Kimitaka tii aminaashiwaita. ⁵ Tima Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi, itasonkawintayitakimi, piñaayitakiro oiyita kaari piñaapiintayiwita. ¿Irooma piñaantayitakawori okantakaantziro pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro piñaantayitakawori pawintaanaari Jesucristo.

Ikajyaakaawakaari Pawa itsipatari Abraham

⁶ Tima pairani Abraham-ni jawintaanakari Pawa, irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. ⁷ Iro piyotaiyirini iiroka, inkaati awintaashiriyitaachani, iriitaki matakirori ikimitakotaari Abraham-ni. ⁸ Jiroka Osankinarintsipirori jiñaawaitakiri Pawa jiñaanatziri Abraham-ni, tima jiyotsitaitaka aritaki jotampatzikashiriyitairi pashinijatziziriiti kaari Judá-mirinkatsini aririka jawintaashiritaiyaari. Ikantaki pairani:

Tasonkawintaari pinatzi iiroka pawintaashiritaana, ari nonkimitakaayitaiyaari iijatziziriiti pashinijatziziriiti.

⁹ Ari ikantzimaitakari Pawa tasonkawinta jowayitairi awintaashiriyitanzinkari, ikimitakaantaari tsika ikantakiri pairani Abraham-ni jawintaashiritakari.

¹⁰ Tima ikaatzi awintaawori ipankinatawo jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani, tii okantzi jothyoyiuro jimonkaayituro, ari jashironkaayitaiya. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Ari jashironkaayitaiya inkaati kaari othotyironi jimonkaayitairo josankinaitakiri Ikantakaantaitani.

¹¹ Ari okantzimaita, tikaatsi matironi intampatzikashiritzimotiri Pawa jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani. Irootaki ikantantaitari osankinarintsiki:

Tampatzikashiriri jinatziziriiti awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

¹² Irooma Ikantakaantaitani tii ari onkantya, tima josankinaitaki kantatsiri:

Inkaatirika monkaatironi, iriitaki ñiironi jañaashiriyitai.

¹³ Iro kantzimaitacha ikamintha Cristo jookaakowintai jowasankitaawintairomi Ikantakaantaitani, aña iri jashitakagaitaka apaniroini jowasankitagaitakiri. (Iriitaki okantakotakiri osankinarintsi, ikantaitaki pairani:

Owasankitaari jinatziziriiti ithataitziro inchakotaki.)

¹⁴ Iro jimatantakawori jiroka Jesucristo, tima irootaki ikajyaakagaitakiriri pairani Abraham-ni. Ari okanta jiñaantayitawori kaari Judá-mirinkatsi intasonkawintayitairi, itsipashiriyitai maawoni Tasorintsinkantsi awintaashiriyitairi.

¹⁵ Pinkimi iyikiiti nonkinkithatakotimiro okaatzi amiyitari aaka. Ontzimirika oitya ankajyaakaawakaiyaari, osankinatakotziro iro jiyotantaitaari tzimatsi amonkaatiniriri ajyininka. Aririka osankinatakotatya, tikaatsi matironi jowashiñagairo okaatzi osankinatainchari. ¹⁶ Ari ikimitaakiro pairani Pawa, tzimatsi ikajyaakaakiniriri Abraham-ni impiriri intspataakiri incharininyaari. Piñaakiro iyikiiti, tii ikinkithakotiziri jaka inkaati inchariniyitanatyaari Abraham-ni, apa ikinkithakotaka apaani incharininyaari, iriitaki Cristo.

¹⁷ Ñaakiro, iriitaki jitaka Pawa pairani Abraham-ni ikajyaakaakiniriri, ikantakiri: “Abraham, tzimatsi antzimotawakaiyaari”. Ipoña awisaki pairani okaatzi 430 osarintsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josankinayitairo Ikantakaantziro Pawa. Iro kantzimaitacha okaatzi josankinayitakiri Moisés-ni, tii owashiñairo okaatzi ikajyaakaitsitakariri Pawa pairani Abraham-ni irirori.

¹⁸ Tima iroorikami kowapirotachani amonkaayitairomi Ikantakaantaitani añaantayitawori impayitairi Pawa, aminaashityaami okaatzi ikajyaakaitsitakanariri pairani Abraham-ni. Tima pairani tii otzimitsiwita Ikantakaantaitani jimmonkaatirimi Abraham-ni, apa jawintaashiritakari Pawa, irootaki ikajyaakaantakanariri jowawisaakoshiritairi.

Iitama otzimantari ikantakaantaitani

¹⁹ ¿Iitama otzimantakari Ikantakaantaitani? Iro otzimantakari oñaagantiro ipiyathanka atziiriiti, irojatziziriiti jariitantatyaari incharininyaari Abraham-ni ikajyaakagaitakiniriri pairani. Iri jotyaantakiri Pawa maninkariiti josankinatakairi Moisés-ni Ikantakaantaitani. Iri Moisés kantakowintakiriri atziiriiti. ²⁰ Tima ojyiki ikaatki kantakowintantairi. Iriima Pawa apaani ikanta irirori.

²¹ ¿Owashifiaakiro Pawa Ikantakaantaitani okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa Abraham-ni? Aña tii owashiñairo. Iroorikami owawisaakoshiritantatsinimi Ikantakaantaitani, aritakimi imatakiromi ookaakowintairimi onkantantyaari antampatzikashiriyitai aririka

amonkaayitairo. ²² Iro kantacha, oñaagakairo osankinarintsí imapiro akaaripiroshirí-witaka. Ontzimatyí awintaashiritaiyaari Jesucristo, añaantaayaawori ikajyaakaakairi pairani Pawa.

²³ Tima pairani tikira awintaashiritanaata, kimiwaitaka omontyaakaantaimi Ikantakaantaitani, oyaawinta akanta imonkaatyá awintaashiritantyaari, tii añaawitawo asaikashiwaitya antayitairo anintakaanikiini aaka. ²⁴ Tima pairani iyotaayitai Ikantakaantaitani, okimitakaantakai jiyotaitziri iintsi jiyotantyaawori oitya jantiri. Irootaki iyotakairori iijatzi awintaashiritantaariri Cristo, ari okanta otampatzikashiriyitantairi awintaashiritaari. ²⁵ Aritaki ayoyitairo awintaashiriyitaari, tii okowanaa iyotaayitai Ikantakaantaitani oitya antairi. ²⁶ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, itomi jowayitanaimi Pawa. ²⁷ Pikaatzi powiinkaawintaari Cristo, pikimitakaantanaatyaawo iriimi pinkithaatakotaiya. ²⁸ Tima pikaatzi pawintaashiritanaari Jesucristo, tikaatsi jimaakitanaari irirori, okantawita: aakarika Judá-mirinka, tiirika a-Judá-mirinkatzi, aakarika ompirataari, tiirika pompirataaritzí, aakarika shirampari, iroorika kooya, tima tikaatsi oityaita jiroka, owithaawakaa ikantakaayitai maawoni. ²⁹ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, kimiwaitajaantanaka iirokami incharinintaiyaami Abraham-ni, iirokatakí ñiironi okaatzi ikajyaakagaitakiniriri pairani irirori.

4

¹ Pinkimi nonkanti iijatzi. Ikimitakoitakari iinchaaniki jashitakaari iwaapati jajyaagawo inkajyaakairi paata jantaritaki. Okantawitaka iriíwitaka ashitakawo jajyaagawo, iinro jiryaanitzí, ikimitakotari ikanta ompirataari, ² tima tzimatsi kimpoyiiniriri jajyaagawo jashitakaariri iwaapati. Paata aririka jantaritaki, imonkaataatya ikantakiri ashtariri, aripaiti impaitari jashitakaitariri pairani. ³ Ari akantayitakari aakaiti pairani, akimitakotakari ikanta iintsi, akimiwitakari iijatzi ompirataari, amonkaatashiwaitakawo jamiyitapiintaitakari isaawiki. ⁴ Iro kantacha inintapaitapaaki Pawa, jotyaaantakiri Itomi, itzimantapaakawo tsinani, ontzimatyí jimonkaatapaintiro Ikantakaantaitani. ⁵ Iro jotyaaantaitakariri onkanta isaikashiwaitantaiyaari monkaayiwitawori Ikantakaantaitani. Iro añaantaawori itomiyitai Pawa. ⁶ Tima itomi pinayitaatzi Pawa, jotyaaantakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantimi. Iriitaki ñaawaitakaayitairi aririka amanayitaya, akantzi: “¡Paapá, Ashitanari!” ⁷ Ñaakiro tii pikimitakotaari ikanta pairani ompirataari, itomi jowayitaimi Pawa. Tima itomitaimi, ikowaki piñaayitairo okaatzi ikajyaakaayitakimiri.

Ampankinatyaaworika Ikantakaantaitani akimitanaatyaari pimantaari

⁸ Tima pairani tii piyowitari Pawa, apa piwawanitashiyitakawo jiwitsikanipaini atziri, irootaki ompirayitzimiri. Tiimaita ompawawitaya jiroka. ⁹ Irooma iroñaaka piyotairi iiroka Pawapirotsiri. Ankantakotiro, aña iriitaki Pawa yotzimiri iiroka, jaapatziyaimi. ¿Itima pikowantari papiitairo pikantawita pairani? Tii opantawo. ¿Pikowatziima pinkimitakotaiyaari pimantaari? ¹⁰ Tima pomairintapiintantakawo kitijjiripaini, kashiripaini, iijatzi osarintsipaini. ¹¹ Tii pinimotakaayitinawo. Kimitaka aminaashiyitaka okaatzi niyotawitakimiri.

¹² Iyikiiti, pinkimi nonkantimiri: Ontzimatyí pinkimitaiyaana naaka, tima nowajyaantairo nokantawita pairani, nokimitakotaimiro pikantaiyani iirokaiti kitziroini. Tii pimanintashiritawakina ¹³ nomantsiyawaiwitaka, nosaikimotakimi, ari okanta nitantapaakawori nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña tii pimanintashiritawakina piñaawakina nomantsiyawaitaki, pikimitakaantakina naakami imaninkariti Pawa, paawakina kamiitha. Pikimitakaantakina iijatzi iriirika paawaki kamiitha Jesucristo. ¹⁵ Pairani owakiraa piñaawakina antawoití pikimoshiriwintawakina. Kimiwaitakimi aritaki pantakinawomi nonkantimimi: “Iyikiiti, pinkithokiryinawo poki pimpinawo”. Iro pantantyaawori jiroka tima antawoití pitakotakina. ¿Tsikama iitaka kaari pikimoshiriwintantaana iroñaaka? ¹⁶ ¿Piñaajaantakima nokisaniintatziimi nokinkithatakotzimiro tyaaryoori? ¹⁷ Iyikiiti, ikaatzi kowatsiri intzipinashiriyitakaimi, ikowayitatzi irirori pinkinkishiritakotiri kamiithashiri jinayitzi. Tii ikamiithashiriyitzi, aña ikowayitatzi pinthainkashiriyitaina naaka, iro paapatziyantyaariri irirori. ¹⁸ Kamiitha iyikiiti onkantaitatyaani paapintina kamiitha, tii okowajaantzi nosaikimotimi. ¹⁹ Notomiiti, antawoití okatsitzimotakina nokinkishiritakoyitzimi, kimiwaitaka okatsitakotzi tsinani. Iikiro onkatsitzimotatiyaana irojatzí pimonkaantantyaawori jinintakaakimiri Cristo. ²⁰ Tsika nonkantaajaityaaka nosaikimotantaimiri janta onkanta nonkinkithawaitakaantimiri kamiitha. Tima tii niyotzi oita awijjyimotakimiri.

Ojyakaawintantzi Sara ipoña Agar

²¹ Nokowi jakina ikaatzi kowayitatsiri jimonkaayitairo Ikantakaantaitani. ¿Tiiima iki-makotziro tsika okantakota? ²² Jiroka okantakota: Pairani itzimaki apiti itomi Abraham-ni. Itakawori itomi, iri owaiyantakiri pimantaawo, iriima pashini itomi, iri owaiyantakiri iinapirori, kaari jompirata. ²³ Tima jinintakaanikiini Abraham-ni jowaiyantakaakiro pimantaawo, irootaki tasonkacha jowaiyantapiintaitziri iintsipaini. Iriima owaiyantakiri iinapirori, jinashitaka irirori, tima iriitaki ikajyaakaakinirori Pawa. ²⁴ Tzimatsi oita oiyakaawintakiri jiroka apiti tsinani, tima apiti okaatzi kajyaakaawakaantsi. Tsinani iitachari Agar pimantaawo, irootaki ikimitakari ikaatzi pankinataworu jimonkaatiromi Ikantakaantaitani josankinatakantakiri pairani Pawa otzishiki Sinaí. ²⁵ Jiroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabia-ki, ari jiitaitzirori iijatzu Agar. Ikaatzi otomiyitari Agar, ikim-itakotakawo tsika okanta ompirataawo. Iriitaki oiyakaawintakiri Jerusalén-jatzi panki-natashiwaitawori Ikantakaantaitani. ²⁶ Irooma pashini tsinani iinapiroritari Abraham-ni kaari pimantaawo, iri oiyakaawintakiri nintaayitaachani pashiniki nampitsi iitachari iijatzu Jerusalén saikatsiri inkitiiki. ²⁷ Iro josankinatakoitaki pairani ikantaitaki:

Okantawitaka tii powaiyantzi, maanirothaki pinawitaka, iro kantzimaitacha antawoiti piñiuro pinkimoshiritai.

Tii piñaawitawo pinkimaatsiwaita powaiyanti, pinthaamintawintya.

Tima ojyiki tzimaatsini powaiyanti okantawitaka jimanintawitakimi, ari panaakotairo tzimawitachari oimi.

²⁸ Iyikiiti, ari akimitaari Isaac otomi iinapirori Abraham-ni, tima tzimatsi ikajyaakaay-itakairi iijatzu aakaiti. ²⁹ Ikimita pairani otomi tsinani ompirataawo tzimaintsiri jin-intakaanikiini Abraham-ni, antawoiti ikisaniintakiri otomi iinapirori tzimaintsiri inin-takaanikiini Tasorintsinkantsi. Irootaki tasonkachari iijatzu iroñaaka. ³⁰ Iro kantzi-maitacha ¿litama ikantaitakiriri Abraham-ni osankinarintsiki? Tima ikantaitaki:

Ontzimatyii pomishitowiro pompiratani, iyaataita, aanairiita otomi. Tima iri otomi piinapirori ashitaiyaawoni okaatzi tzimimotzimiri.

³¹ Ari okantzimaita iyikiiti, tii otomiyitari ompirataawo, aña akimiyitaari otomi tsinani saikashiwaitaachari.

5

Pintyaaryoowintairo pisaikashiwaita

¹ Tima iriitaki Cristo kimitakaantakawori jomishitowakaantaimi, irootaki añaantaawori asaikaawitashitaa. Ontzimatyii antyaaryoowintayitairo, tii okantzi apiitairo ankimitakotaiyaari ompirataari. ² Pinkimi nonkanti. Naakataki Pablo kamantzimirori jiroka ñaantsi. Aririka pinkowi pimontakairo intomishitaaniitimi, aminaashiwaitaka pikimisantanaari Cristo. ³ Nokowi napiitiro nonkantiri kowatsiri intomishitaaniitya, ontzimatyii jothotyiiro maawoni Ikantakaantaitani. ⁴ Tima ikaatzi kowanaatsiri jimonkaatiro Ikantakaantaitani onkantya jotampatzikashiriitiantyaariri, jintainaryapithaitairi Cristo, iiro jifiuro nishironkataantsi. ⁵ Irooma aakaiti, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi akimisantairi Cristo, oyaakowintashiri owiri jotampatzikashiritai. ⁶ Tzimayitatsi totamishitaanitachari, iriima pashini tii jimatziro irirori. Tii okowajaanta jiroka jashiyitaira Cristo. Iro kowapirotacha ankimisantapirotanairi ari onkantya atakoyitawakaantanaiyaari. ⁷ Pairani kamiitha pikanta pikimisantayitanaki. ¿litama owajyaantakaakimirori tyaaryoori? ⁸ Tii iri owajyaantakaaimironi itajaantanakimiri jiyoshiiwitakimi. ⁹ Tima ikantaitzi: “Kapichiini inawita shiniyakaawori tanta, aritaki imatakiro oshiniyakairo maawoni tantapatha”. ¹⁰ Nawintaakari naaka Awinkathariti, iri kinkishiritakaimini iiro poshiritantawo pashiniyitatsiri. Iro kantzimaitacha, ari jowasankaitakiri kowatsiri intzipinashiritakaimi, onkantawitayata tsikarika intzimi. ¹¹ Iyikiiti, tii noshintsiwintaajaitzimi pintomishitaanitya. Ari nonkantimi, ¿Arima inkisaniintawintaitakinawomi nokinkithatakotziro ipaikaakotaitakiri Cristo? ¹² Iro kantzimaitacha, ikaatzi kowatsiri intzipinashiritakaimi, nokowataiki naaka iri pithokashitaitachani intoantanitya.

¹³ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiiyitaimi okanta piñaantayitaawori pisaikashiwaiyita. Iro kantzimaitacha, tii okantzi pantayitairo okaatzi pinintashiyitari iiroka. Aña iro kamiithatatsi pitakotawakaayitaiya. ¹⁴ Ojyiki inawita ñaantsi josankinayitakiri Ikantakaantani, iro kantzimaitachari, apaani okanta kowapirotachari ayotairi, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

¹⁵ Irooma aririka powatsimaawakaiya, impoña pinkisawakaayitya iijatzu, ari piñaakiro powamaashiritawakaiya.

Inintashitaitari, opoña ikowakaantziri Tasorintsinkantsi

¹⁶ Pinkimi nonkanti: Aririka pantapiintayitairo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ari piñiuro powajyaantairo pinintashiyitari. ¹⁷ Tima tzmatsi pinintashitari iiroka, tzmatsi iijatzi ikowakaimiri Tasorintsinkantsi. Tii ojjawakaa jiroka, aña inashiyita. Ari okanta iiro pantapiintantawo pinintashitari. ¹⁸ Tima iririka Tasorintsinkantsi antakaanaimironi jinintakaayizimiri, tii pañiimotairo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Tii jomaanta antapiintayitairori inintashitari, jiroka ikantayita: Tii ikinayitawo itsipatari, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ñaathatashiwaitantaniri jinatzi, ²⁰ jamanayitari witsikaantsi, ijyiryayaita, ikisaniintawakaawaita, jiñaanaminthatawakaiyani, tii jawintaawakaa, ikatsimatawakaayaita, jimaamanitawakaa, ikisaniintawakaayaita, tii jaapatziyawakaa, ²¹ isamaniintantawaitzi, itsitokawakaa, ishinkiwaiyita, ikowapiroshiritakiro joimoshirinkawaita jantantyaawori kaaripirori, jantayitziro tsikarika oiyitari. Tima irootaki noshintsithatakimiri pairani iiro pantantayitawo jiroka. Tima aririka pantayitakiro, iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa. ²² Irooma okaatzi jantakaantziri Tasorintsinkantsi, añauro atakotantya, thaaminta ankantya, kamiitha asaikanai, iiro athaawakawaita, nishironkata owanti, aapatziya ankantanti, tyaaryoo ankantawintantya, ²³ tsinampashiri ankantya, iiro anintashiwaitawo oityaarika. Tii onthañaaipithatairo Ikantakaantaitani amayitairo jirokapaini. ²⁴ Iro kantacha, ikaatzi owajyaantairori kaaripirori jashiyitairi Cristo, okimiwaitakawo impaikakotaatyirooni inintapiintashitakari jantashiyityaarimi irirori.

²⁵ Tima inampishiritantai Tasorintsinkantsi, ontzimatyii amayitapiintairo okaatzi ikowakaayitairi. ²⁶ Tii okamiithatzi asagaawintawaita, tii okamiithatzi ankantzimoniintakaawaityaari ajyininka, tii okamiithatzi iijatzi ankisaniintakowaitiri jashiyitari pashini.

6

¹ Iyikiiti, aririka piñi tzmatsini ikinakaashitani, tima antapashiri pikantaka iiroka, pinkaminairi. Paamaakowintya pikijyirikari, otzimikari pikinakaashitani iiroka. ² Pimitakotawakaiya, pinkimitakaantiro pijamparyaakotawakaiyaami jinaiziro tinari. Tima ari onkantya pimonkaantantyaawori pantayitanairo ikowakaimiri Cristo. ³ Tzmatsirika kinkishiriwaitachani, inkanti: “Naapiro ninatzi naaka”. Apaniroini jamatawaitakata tima tikaatsi iimachiitya irirori. ⁴ Aña ankinkishiritakotya maawoni, inkini ankimoshiriwintawaita. Iiro akantashiriwaitashita: “Nanaakiri jirinta”. ⁵ Tima maawoni otzimayitzi antayitiri.

⁶ Ikaatzi ikinkithatakaapiintaitziri iñaani Pawa, okamiithatzi impinayitiri kinkithatatsiri, tima tzmatsi kowityiimoyitziriri irirori.

⁷ Tikaatsi matironi jamatawitiri Pawa. Ikaatzi kowawitachari jamatawitirimi, apaniroini jamatawaitakata. Okimiwaitakawo oitarika impankiitirimi, aririka onkithokitanaki iiro opashinitzi okithoki irojatzi jiyoshiitai tika okanta ipankitakiri. ⁸ Ari ikimitari ikaatzi antapiintakirori inintashitari, kimitawaitaka joiypataatyirooni owasankitaantsi. Iriima ikaatzi antanaironi ikowakaantziri Tasorintsinkantsi, kimitawaita iri oyiipataironimi kañaanitaantsi. ⁹ Ontzimatyii aamaakowintya iiro apirawintawo antayitairo kamiithayitatsiri. Ikiro aatakaatyiro iiro okantzimoniintawaitai, iro añaantaiyaawori kimiwitawori joiypataitakiri. ¹⁰ Irootaki okowapirotantari anishironkayitairi maawoni, aaka tyaaryoopirotawakaachani akaatzi akimisantayitai.

Ithaamintawo Pablo ipaikakowintakari Cristo

¹¹ Iyikiiti, naaka osankinatajaantzimirori nakoki jiroka, antawopaini nokantayitakimiro. ¹² Tima ikaatzi shintsiwintakimiri pintomishitaaniyitya, inintakaashiwaitawo irirori, iro jinimotakaantyaariri ikaatayini. Ari onkantya iiro imaamaniwaitantari inkinkithatakotiri Cristo ipaikakoitakiri. ¹³ Tima ikaatzi totamishitaaninchari, tiitya jimonkaataajaitziro Ikantakaantaitani. Iro kantacha ishintsiwintaiyakimini iiroka pintomishitaanitaiyaani, ari onkantya jasagaawintantyaari aririka jimatakaakimiro ishintsiwintzimiri. ¹⁴ Irooma naaka tii nokowi nasagaawintawaita, aña iro nokowataiki nonthaamintaiyaawo ipaikakotaitakiri Awinkathariti Jesucristo. Tima ipaikakowintakina naaka Cristo, okimiwaitanaawomi onkamapithatatiyani isaaawisato, ari nokimitzimotakawo iijatzi naaka nokamapithatakiro isaaawisato. ¹⁵ Tikaatsi oitzimotanaiyaari Cristo aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Aña iro kowapirotanaachari ikimitakaantayitai owakiraami jiwtsikayitai. ¹⁶ Inkaati kimisantayitaironi nokantayitakiri, ari isaikayitai kamiitha, nishironka jowayitairi. Ari inkantaiyaari ikaatzi jashipiroyitairi Pawa, ikimitaawitakari pairani Israel-mirinkaiti.

¹⁷ Ari okaatapaaki iyikiiti, tii nokowi imaamaniwaitaitina. Tima ojjikitaki jowirontawintaitakinari naaka Awinkathariti Jesús.

Iwiyaantawori withataantsi

¹⁸Iyikiiti, onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI EFESO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Iirokaiti nosankinayitzini pikaatzi jashiyitaimi Pawa, pikinatanaari iijatzi Jesucristo pawintaanaari janta Efeso-ki. ² Onkamintha inshironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimi iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Itasonkashiriwintantzi Cristo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo, iri tasonkashiriwintairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakawo inkitikinta. ⁴ Iri yoshiitakairi kitziroini tikiraamintha jiwitsikiroota kipatsi, jiyotsitaka ari jashiyitai Itomi, kitishiri ankantzimotaiyaari, tikaatsi ikantakotai. ⁵ Antawoiti jitakoyitakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomiyitai, tima ikowitataika pairani inshironkayitai. ⁶ Irootaki anthaamintaiyaariri Pawa, tima antawoiti inshironkayitai, jaapatziyayitai, iro opoñaantari jotyaantakairi jitakopirotoni. ⁷ Tima antawoiti jitakoyitai, ipinakowintayitai ikapathainkawintakai Itomi. Ari okanta ipiyakotantairori antayiwitakawo kaaripirori. ⁸ Ari ikinakaataikiro Pawa, tima yotaniri jinatzi, iroopirori ikinkishiritani irirori. ⁹ Jiyotakaayitairo okaatzi ikinkishiritsitakari irirori, tikaatsi yowityaawoni onkaati jantairi. ¹⁰ Tima okaatzi ikinkishiritsitakari, ari othotyayta imonkaayitaiya. Aririka impiyai Cristo, ari impinkathariwintapairi maawoni tzimayitatsiri inkitiki, iijatzi kipatsiki.

¹¹ Ikinkishiritsitakawo okaatzi jiyotakaayitairi iroñaaka. Irootaki jiyoshiiyantairi, tima ikajyaakaitisitakairi Itomi jotyaantainiri aakaiti. Tima okaatzi jantayitakiri, iro ikinkishiritsitakari irirori. ¹² Irootaki jimayitantakawori jiroka Pawa, onkanta nonthaamintantaiyaari nokaatayini nitayitakawo nawintaakari Cristo. ¹³ Ari pikimiyitakari iijatzi iirokaiti, owakiraa pikimakotawakiri Cristo, ikinkithakotaitapaakiro Kamiithari Ñaantsi, pikimisananaki. Tima ikajyaakaitisitakimiri pairani jotyaantimiri Tasorintsinkantsi, iri yotakaimironi jashiyitaimi, ari inkantaitatyiironi inampishiritantaimi. ¹⁴ Tima añiuro tii jookawintai Tasorintsinkantsi, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiiro okaatzi ikajyaak-agairi. Ari onkantaatyiiya irojatzi inkimitakaantaironi jomishitowaatyiirimi ikaatzi ipinakowintairi jashiyitaari. Irootaki inthaamintawintantaiyaariri.

Yoshiritakaantzirori ipoña oñaagantzirori

¹⁵ Tima nokimakotakimi tsika pikanta pikimisananairi Awinkathariti Jesús, tsika pikanta pitakoyitanaari ikaatzi itasorintsitakaitairi, ¹⁶ tii nowajyaantziro nopaasoonkitakowintzimi, namanamanaatakotapiintzimi. ¹⁷ Namanamanaatari Iwawani Awinkathariti Jesucristo, ashiyitawori owaniinkawontsi. Iro nokowakotziriri jiyoshiritakaimi, joñaagapirotaimiro tsika ikantakota irirori, ¹⁸ inkinkishiritakaimi onkanta piyotakotantyaawori joyaakoniintari ikaimashiriyiitairi, piyotakotantyaawori iijatzi owaniinkatataika joñaagayitairiri Pawa jashiyitaari, ¹⁹ piyotakotantyaawori iijatzi antawoiti ishintsinka tikaatsi kimityaarini. Ojyiki onkantakaayitai ishintsinka akaatzi akimisantayitairi. Tima irojatzi ishintsinka ²⁰ jowiriintantaariri pairani Cristo ikamawitaka, jaanari inkitiki, joosaikawairi jakopiroriki. ²¹ Ari ikaatairi Pawa ipinkathariwintairi maawoni pinkathariwintachari. Tii apa impinkathariwintairi ikaatzi tzimayitatsiri iroñaaka, ari ikaatzi impinkathariwintairi tzimayitaatsini paata. Imapiro janaakotantaki, tima pinkatharipirori jinatzi. ²² Tima irijatzi Cristo jimatakairi Pawa ijiwatairo maawoni, ikimitakowaitakari aatzikiriri iisaniintani. Irijatzi Cristo ikimitakaanta Pawa iriimi jiiotaiyaarimi ikaatzi kimisantaatsiri. ²³ Iriima ikaatzi kimisantayitaatsiri, kimiwaitaka iwathami jinaatyimi Cristo, inampishiriyitantaari. Jothotyiiro iijatzi Cristo isaikayitaki tsikarika jantapaini.

2

Jitakotai Pawa iro awisakoshiriyitantaari

¹ Iriitaki Pawa añaakaayitaimiri iirokaiti, tima pairani kimiwaitaka owamaayitayiiimi piyaaripiroshirinka, ² iro pantayitapiintakiri tsika ikanta piñaayitziri isaawisatziiiti, pantashitakawo ikantakaantziri oshinchiirori tampiyainka, irijatzi kantakaawori ijyikitantari piyathariiti. ³ Ari akantawitakari pairani maawoni aakaiti, antapiintakiro anintakaashiyitari, añaamatashiyitari iijatzi, irootaki akinkishiritapiintakiri. Ari ojyakowitakari

inkaati jowasanikaayitairi. ⁴ Iro kantzimaitacha Pawa nishironkatantairi, jitakoyitai antawoit, ⁵ jañaakaayitai owamaimawitakai kaaripirori, jañaakagairi Cristo. (Tima antawoit inishironkataimi Pawa, irootaki jowawisaakoshiritantaimiri iijatzi iiroka.) ⁶ Tima jañaakagairi Cristo, ari inkimitsitairi aakaiti. Iri kantakaawori atsipashiritantaariri Cristo Jesús inkitekti. ⁷ Iro jantantakawori maawoni jirokapaini jiyoyiitantaariri antawoit jinishironkatantaki, jotyaaantakairi Cristo Jesús jowawisaakoshiriyitai. ⁸ Irootaki piñaantaawori pawisakoshiriyitai poshiriyitaari. Aña iri Pawa, kimitakaantaawori impashitaimiro awisakoshiritaantsi, ⁹ tii iiroka matironi powawisaakoshiritya apaniroini. Ari onkantya iiro pasagaawintashiwaitana. ¹⁰ Tima iro jiwitsikayitantakairi ankimisantairi Cristo Jesús antayitapiintainiri kamiithayitatsiri, irootaki ikowakaayitakairi kitziroini antayitainiri.

Aripirotairi Cristo ipaikakoitakiri

¹¹ Tima maawoni iirokaiti tii pi-Judá-mirinkatzi, jiiyitzi nojyininkapaini “Kaari to-tamishitaaniri”. Iriima iriroriiti jiiitawakaayita “Totamishitaaniri”. Tikaatsi oitzi-maitya, tima jantashiyitakawo koñaanitatsiri awathaki. ¹² Pinkinkishiritakotyia pairani tikira pikimisantziriiti Cristo, tii pitsipawitari Israel-mirinkaiti, pinashitaiyakani. Tii piyotakowitawo ikajyaakaawakaari. Okantawitaka pisaiki kipatsiki, tii piyotakotziri Pawa, tikaatsi poyaakoniinti. ¹³ Irooma iroñaaka pikimisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaari Pawa. Okantawitaka intaina powawitakari pairani, iro kantacha ikapathainkawintakimi pairani Cristo, aripaiti paapatziyaari Pawa. ¹⁴ Ari okanta ikantakaawo Cristo asaikantaari kamiitha. Iriitaki kantakaakari Judá-mirinka jiyininkatantairi kaari Judá-mirinkatatsini, jaapatziyawakaa. Tima pairani antawoit ikisaniintawakaayitaka. Irooma iroñaaka kimiwaitaka jotantoryaayiroimi otantotsi jiyoshii-witakiri kitziroini. ¹⁵ Kantakaantakirori opoñaantakari ikisaniintawakaa antawoit, tima nojyininkapaini owanaa ikisaniintapiintakiri kaari monkaatironi ikantakaantaitani. Iro kantacha ikimaatsiwaitakawo pairani iwathaki Cristo, ipiyapithatairi kantakaantzirori ikisaniintawakaa, ari opoñaanaa jaapatziyawakaayitanaa, okimiwaitanakawo apanimi atziri ikantanaa iroñaaka. ¹⁶ Tima ikamawintakari pairani Cristo ipaikakoitakiri, ari okaatapaaki akisaniintawakaapiintaka, akimitakaantanakiro owamaakityiromi. Tima apaani akantanaa awathaki aripiroyitaari Pawa. ¹⁷ Iro ikantsitaintakari:

Ipokaki, ikamantayitaimiro Kamiithari Ñaantsi onkantya pisaikantaiyaari kamiitha, tima intaina pisaikayitaki. Ari ikimitaayitakiri iijatzi saikayitatsiri okaakiini.

¹⁸ Tima iri Cristo kantakaawori añaantaawori atsipataari awintaari Pawa, tima apintzi jinatzii Tasorintsinkantsi matakairori. ¹⁹ Tii piyotakowitari pairani Pawa, tii pi-jyininkawitari iijatzi. Iro kantzimaitacha pikimiyaari iroñaaka ikaatzi kimsantay-itziriri, tii pipashinitzimetairi, tima pijyininkayitaatyaari Pawa. ²⁰ Pikimiwaitanaawo iirokami mapipanko jiwitsikaitakimi. Iriima Kamantantairiiti ipoña Otyaantapiroriiti, iri kimityaawonimi otzitironi. Iriima Cristo iri kimitatyaawonimi mapi jowayitakiri onaminaki otzipankotzirori. ²¹ Tima okaatzi jiwitsikaitantakawori mapipanko, kamiitha opiwiryaawakaayita irojatzi iwitsikantatyaari itasorintsipankoti Awinkathariti. ²² Ari pikimiytanaari iirokaiti, pikimiwaitakawo okaatzi piwiryaayitainchari, ari inampishiritantaimi Pawa.

3

Inkinkithatakairi Pablo kaari Judá-mirinkatatsini

¹ Irootaki opoñaantari, naaka Pablo, tima jomontyitakina nokinkithatakotaimiri Jesu-cristo iirokaiti kaari nojyininkata, ² piyotaiyini iri Pawa owakinari nonkinkithatakaayitaimi, tima antawoit inishironkatakimi. ³ Tima aritaki nosankinkatamiro kapichiimi tsika okanta jiñaawiyatakainawo kaari jiyotakowiiti pairani. ⁴ Aririka piñaanatakiro, ari piyotairo okaatzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakowiiti pairani. ⁵ Tima pairani tikaatsi atziri yotakowityaawoni jantiri Pawa. Iro kantzimaitacha, jiyotakaana Tasorintsinkantsi nokaatzi Notyaantapiroritzii iijatzi Kamantantairiiti. ⁶ Jiroka kaari jiyotakowiiti: Aña jwisakoshiritsitaiya kaari nojyininkawitaa aririka inkamantayitairi Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari joñaagairi ikajyaakagaitakiriri Judá-mirinka, tima jiyininkayitawakaa. ⁷ Irootaki nimatantaawori iroñaaka nokinkithayitairo, iriitaki Pawa tasonkawintashiritanari nantantawori, tima owanaa inishironkataana, otzimotziri ishintsinka irirori.

⁸ Aña naaka janaakotani maawoni oitshiritaari. Iro kantzimaitacha inishironkataana naaka, ishinitakina nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, iro jiyotantaiyaari antawoit itasonkawintayitairi Cristo. ⁹ Ishinitakinawo noñaagairi okaatzi manakowitachari pairani jantiri Pawa. Tima iri witsikayitakirori maawoni añaayitairi iroñaaka. ¹⁰ Iro jantantakawori maawoni jiroka, onkantya jiyotantyaari inkitiwiriiti

pinkathariyitarsi, yotaniiri ikanta Pawa, aririka jiñaayitai akaatzi akimisantairi. ¹¹ Tima iro ikinkishiritapiintakari jantiri, irootaki jotyaantantakari Awinkathariti Cristo Jesús. ¹² Tima awintaari iroñaaka Cristo, aritaki jaapatziyai Pawa, iiro athaawashiriwaitzi. ¹³ Irootaki nokantantzimiri: Ñaa okantzimoniintzimikari okaatzi nokimaatsikowintakimi. Aña iro thaamintashiritakaayitimi iirokaiti.

Antawoiti itakotaantsi kaari jothotyaiti jiyotakoitiro

¹⁴ Irootaki opoñaantari notzirowashitari Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ tima iri iwaapatitakari Pawa, ikimitakaantayitai aakayitaki ijiyinka. Okantawita aakarika inkijatzji, aakarika kipatsijatzji. ¹⁶ Nokowakotapiintakari Ashitairi, otzimimotziri owaniinkayitachari, antawoiti intasonkawintayitimi, jaawiyaashiritakaimiro Itasorinka. ¹⁷ Nokowakotapiintakari iijatzji Cristo inampishiriyitantimi, tima pawintaayitanaari iirokaiti. Pinkimitakotyaawo pankirintsi parithatatsiri kamiithaini, iro paapaikantanatya jitakonka. ¹⁸ Iro inkimathapirotantaiyaawori oitishiritaari, okimiwaitakawo antawoiti inatyiimi jitakonka Cristo, santha onkaatimi, jinoki onkantyaami, inthomai inatyiimi. ¹⁹ Irootaki namanakotapiintantzimiri pinkimathapirotaario antawoiti jitakotai Cristo, anauro maawoni jiyotakowiitari, iro piñaantaiyaawori jothotyimi Pawa isaikashiripirotantaimi.

²⁰ Thami anthaamintaiyaari Pawa, tziatsiri ishintsinka, iriitaki ñaakaayitaironi owanaa anaanakiro okaatzi akamiyitziriri. Iiro othotyiro ankinkishiritakotiro ishintsinka aririka añaayitiro jantzimoshiriyitairi. ²¹ Thami anthaamintaiyaawo okaatzi jantakaakiriri Cristo Jesús, iijatzji okaatzi jantzimotziriri awintaayitairiri. Ari inkimaitaiyaari inkaati ancharin-taiyaari ari inkantaitaatyani iijatzji inthaamintaiyaari irirori. Ari onkantyaari.

4

Withaa ikantakaayitai Tasorintsinkantsi

¹ Ari okantayitakari, tima jomontyaitakina nokinkithatakotziri Awinkathariti. Irootaki nonkantantimiri: Pantapiintainiri ikowakaayitaimiri, tima ikaimashiritani pinayitatzji. ² Tsinampashiri pinkantaiya, aapatziyashiri pikantantai. Iiro pisamawakaayita. Aña ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. ³ Piñaashintsitaiyaawo pisaiki kamiitha, tima iri Tasorintsinkantsi owithaawakaayitaimiri. ⁴ Okimiwaitakawo apawatha akantanaa, tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Ari okimitari iijatzji apaani okanta ikajyaakaayitaimiri Pawa poyaakoniintairi. ⁵ Apaani ikanta Awinkathariti, apaani ikanta akimisantairi, apaani ikanta owiinkaawintaari. ⁶ Apaani ikanta Pawa, iriitaki Ashiyitairi maawoni. Iri pinkathariwintayitairi maawoni, jothotyiro inampishiriyitanta maawoni. ⁷ Iro kantacha, inashiyitaka jimatakaayitairi Cristo itasonkawintayitakai. Okimiwaitakawo oityaami impashiyitakairimi. ⁸ Irootaki josankinatakoyiitakiri pairani kantatsiri: Tzinagaa, jiwatairo joitsinampaakiri owayiriwitakariri. Tima okaatzi jaapithatantakiri, ipashiyitaari jowayiriri.

⁹ Jitama ikantantaitari: "Tzinagaa?" Iro ikantantaitari, tima ipokitsitapainta isaawiki jaka kipatsiki. ¹⁰ Tima itzimi iijaawiinkainchari kipatsiki, irijatzji tzinagaachari janaapirotanakiro inkiti, iro jothotyantaawori isaikantaawo maawoni tsikarikapaini. ¹¹ Iri tasonkawintantaatsiri okanta Otyaantapiroritantari tsikarika akaayitzi. Tzimatsi pashini kamantantaniritatsiri. Tzimatsi pashini kinkithatakantaantayitanairori ñaantsi jawisakoshiritantaitari. Tzimayitatsi iijatzji pashini jiwayitanairiri kimisantzinkari, tzimayitatsi iijatzji yotaantairiiti. ¹² Ari ikantayitairi maawoni jirikaiti, iriyyitaki yotakaayitairini inkaati oshiriyitaachari tsika inkantya jantawaitainiri Cristo, inkini jiwitsikashiritakaayitaiyaari, inkimintantyaaworimi iwatha Cristo jinatzji. ¹³ Irojatzji añaantaiyaawori ayopiro-takotairi Itomi Pawa, onkimityaawomi awithaawakaatyiyiiaami akimisantayitai. Iro amantayyaawori aatakauro ojkantakotaiyaari Cristo, antapashiritanaatyimi. ¹⁴ Aritapaaki akim-itakari ikanta iintsi, owanaa ipashiniyitzi iikiro jiyaatatzi ikimotatzji. Tima ari ikimiyitari kaari jyinkaatsini jamatawyiitiri, jiyotaitiririka kaari tampatzikatatsini. Iriyyitaki kim-takawori aapanayitakairi tampiya, okinayitzi tsikarikapaini. ¹⁵ Aña iro akinkithatakoy-itai tyaaryopirotsiriri onkantakaakai atakonka. Ontzimatyii antapashiriyitai, ankimi-taiyaari tsika ikanta Cristo irirori. Tima iri Cristo kimitanaiyaawonimi aito, ¹⁶ irooma maawoni aakaiti akimitawo aakami iwatha. Apaani atziri oimonkachari iwathaki kamiitha jiwithaawakaayita jowawitonkiyita, tima kamiitha ikanta itikatsitzi iwathaki. Ari ankan-tayitaiyaari aakaiti iwathayitai Cristo, antawaitainiri kamiitha irirori, amitakotawakaay-itanaia, atakotawakaanaia iijatzji.

Owakiraari añaantari ikantakaayitaawo Cristo

¹⁷ Pinkimi nonkantimiro okaatzi jiyotakaakinari Awinkathariti: Aritapaaki pikimitakoyitari isaawisatziiti, tima aminaashiyitaka jantayitziro okaatzi ikinkishiritari, ¹⁸ okimiwaitakawo ikinkishiritani tsiniriwiri. Kisoshiri ikantayitaka, tii ikowaiyini jiyotakotairi Pawa, tii jiñiro jinintaiyaawo inintakaawitakariri. ¹⁹ Tii inkaaniwintaiya, iro ayimatakiri imayimpinka, iyaaripiroshirinka jamitapiintakari, iijatzi jiyampitsinka. ²⁰ Irooma irokaiti, iyotakotairi Cristo, tii okantzi pantayitairo jiroka. ²¹ Tima imapirorika pikimisantairi, piyotanairo tyaaryoori inatzi okaatzi jiyotaantapaintziri irirori. ²² Tsikarika pikantayiwita pikaariprotzi pairani, ontzimatyii powajyaantayitairo, tima amatawitakimi okaatzi pinintawaitziri iiroka. ²³ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo owakiraataayiimi pikinkishiryani. ²⁴ Ontzimatyii powakiraashiriyitali, iro jiwitsikantakimiri Pawa pairani pinkimitaiyaari irirori, tampatzikashiripiro pinaaty, kitishiripirori pinkantya.

²⁵ Tii okamiithatzi pamatawiyitanairi pijyininkapaini, iro kamiithatatsi piñaaniyitaiyaawo tyaaryooyitatsiri. Tima okimimanaatyaawo awithaawakaatyiyiiaami. ²⁶ Iijatzi okimitari, aririka pinkijya, pinyaaryooti pikaaripiroshiritzikari. Ontzimatyii piñaashintsityaawo powawisaantyaawori thaankiini pimashirinka, iro pimaakotziro irojatzi pashini kitiiyiri, ²⁷ pishinitairikari Kamaari jantakaimiro kaaripirori. ²⁸ Koshintzirika pinatzi, powajyaantairo, ontzimatyii pantawaitai. Pinkimaatsiwintyaawo pantawaiwintiro pikowayitzi, onkantya piñaantyaawori ontzimimoyitimi, iro pimpashiyityaariri ashironkaayitachari. ²⁹ Iijatzi okimitari, tii okamiithatzi piñaawaitashityaawo kaaripirori ñaantsi. Aña iro piñaawaitapiinti kamiithari ñaantsi, onkantya piwitsikashiritakaantyaariri kimayitzimiri. ³⁰ Irorika pantayitanairo kamiithayitatsiri, ari jowashiritakotakimi Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki. Tima iriitaki kimpoyaawintapiintakimiri irojatzi paata pawisakoshiritantaiyaari. ³¹ Powajyaantiro iroñaaka pikisashiritaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthatantayitzi, pikijiyimatantzi. Ontzimatyii powajyaantairo pantayitakiro kaaripiroyitatsiri. ³² Aña ontzimatyii pinkamiithashiritai, pinishironkatawakaayitaiya. Ontzimatyii pimpiyakoyitairi ikaatzi owaaripiroshiritakimiri, ikimitagaimi Pawa ipiyakotaimi irirori ikamimotaimi Cristo.

5

Tsika inkantaiya jashitaari kitainkari

¹ Tima jitakoyitani pinatzi Pawa itomiyitaimi, ontzimatyii pinkimitakotaiyaari ikimira irirori. ² Itakoshiri pinkantanti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakai, ishiniwintakai impaikakoitiri. Irootaki kimitakawori okasankainkatzi itagaitziniriri Pawa, owanaa okamiithatzimotakiri.

³ Tima oitishiritaari ikantakaitami irokaiti, tii okamiithatzi pimayimpirti, imapiro okowiinkatzi. Tii aritaajaitzi pikinkithatakoyitairo. Ari okimiyitari pashini kaaripiroyitatsiri, iijatzi okimita aririka pinintayitiro alyaagawontsi. ⁴ Tii okantzi piñaawaiyitiro kaaripirori, potsinampaantayiti, tii opantawo jirokapaini. Aña iro kamiithatatsi pimpaasoonkitairi Pawa. ⁵ Ari piyotaki iiroka iiro jagaitairi mayimpiriwaitatsiri tsika ipinkatharintantai Cristo itsipatari Pawa. Ari inkimityaari iijatzi kaaripiroshiritatsiri, ikaatzi nintayitziro iro alyaagawontsi ikimitakaantawo iwawanimi inatzi. ⁶ Tzimatsi kaminaayitimi inkowi jamatawitimi, ari onkantya joitzipinashiritantimiri. Ari jowasankitairi Pawa inkaati piyathatachani. ⁷ Tii aritaajaitzi iijatzi pintsipaminthatayari jirikaiti. ⁸ Tima pairani tikira pikimisantziriita Awinkathariti, kimiwaitaka pisaikatyimi otsinirikitzi, pantayitapiintakiro kaaripirori. Iro kantacha jashitaimi Pawa, kimiwaitaka pisaikatyimi okitiiyiinkatzi. Irootaki pisaikantaiyaari kamiitha pinkimitakaantakiro isaikaitzi okitiiyiinkatzi. ⁹ Tima inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi, ari piñaayitairo pinishironkatantai, pintampatzikashiritai, piñaawaitapiintairo tyaaryoori. ¹⁰ Ontzimatyii pantapiintayitanairo kamiithatzimotirini Awinkathariti. ¹¹ Iiro pitsipaminthatari kimitakariri saikaayitatsiri otsinirikitzi. Aña pinkaminaathatiri, tima tii okamiithatzi jantayitziro, aminaawaitaantsi inatzi. ¹² Tima antawoitii owañaantsi aririkami ankinkithakotiro okaatzi jantayitziro jimanankiini. ¹³ Iro kantacha aririka pinkaminaathatiri, kimiwaitaka pootayiinirimi iyaaripironka. Aritaki inkinkishiritanaiya, inkowanakiro inkamiithashiriyitali, tima okimitatyaawo isaikanaatyimi okitiiyiinkatzi. ¹⁴ Irootaki josankinaitantakari pairani, ikantaitzi:

Aritaki pimaaki, pinkakiti,
Pintzinai pitsipayitakari kaminkari,
Iri ootaimini Cristo.

¹⁵ Aamaakowinta pinkantawintaiyaawo onkaati pantayitiri, iiro pojyakoyitari masontzishiriri, aña iri pinkimitakotya ikantayita yotaniri. ¹⁶ Iiro pisaikawaitashita, tima tzimatsi ogyiki kaaripiroshiririiti. ¹⁷ Iiro pimasontzishiriwaitzi, aña paminaminatiro pinkimathatairo ikowakaimiri Awinkathariti. ¹⁸ Iiro pishinkiwaita, tima ogyiki okowiinkatzi. Aña iro kowapirotacha isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Pinkinkithatakotawakaanaaiyaawo Salmo-paini, pimpampithaayitairo onkaati jiyoshiritakaimini Tasorintsinkantsi, thaaminta pinkantawintyaari Awinkathariti. ²⁰ Paasonki powapiintairi Ashitairi Pawa piñaayitziro maawoni tsikarika oiyita, pimpairyaaanairi Awinkathariti Jesucrsto.

Pimpinkathatawakaayitaiya

²¹ Ontzimatyii pipinkathatawakaayitaiya, tima pinkatha powayitairi Pawa. ²² Iinantaitari, pipinkathatairi piimiiti, pinkimitakaantiri pipinkathatziro Awinkathariti. ²³ Tim a ikaatzi iimintaitari ijiwatziro iina, ikimitakari Cristo ijiwatziro kimisantzinkariiti. Tim a Cristo ikimitakaantari kimisantzinkariiti iriimi iwatha, iriimi Cristo iitotanaaiyaarimi iriroriiti. Irijatzi owawisaakoshiriyitairini. ²⁴ Tim a maawoni kimisantzinkariiti pinkatha jowairi Cristo, ari onkimiyitayari tsinaniiiti opinkathatapiintairi oimiiiti. ²⁵ Iimintaitari, pitakoyitayaawo piinaiti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakari kimisantzinkariiti, iriitajaantaki shiniwintakariri ikamawintayitairi. ²⁶ Iro jantantakawori jiroka onkantya intasorintsitakaantairi. Ari imataari jowiinkaaitaiya, ikantapiintaitzi: “Nokimisantairo Iñaani”. ²⁷ Tim a ikowatzi Cristo kitishiri inkantayitaiya ikaatzi kimisantairiri, kimitajaantakimi tii ikaaripiroshirizimi kapichiini. Jojyakotari Cristo ikanta pairani aatsini iina, tii ikowi jiiñiiri iinatyaari ontsimisiwaiti, ompitsipookiwaiti, aña owaniinka onkantya. ²⁸ Iro jantayitairi iimintaitari, jitakotyaawo iinaiti. Inkimitakaantiro jitakotawo iwatha irirori, ari inkimintanairo iijatzi iinaiti jitakotyaawo. ²⁹ Tim a tii jiiñaiti apaani kimaatsitakaawaityaawoni iwatha, aña itakopirowaita ikanta. Ari ikimitairi iijatzi Cristo ikaatzi kimisantayitairiri. ³⁰ Ikimitakaantayitairi iriirikami imishina, iriirikami itonki, iriirikami maawoni iwathaki. ³¹ Tim a ikantaitzi:

Ari jookawintairi shirampari ashtariri, jayi iina, apaani inkantaiya iwathaki jaawakaana. ³² Owanaa okompiwitaka pairani inkimathayitiro jiroka. Aña iri Cristo ojyakaawintacha jaka, ipoña iijatzi kimisantayitairiri. ³³ Ari okantari, ontzimatyii pitakoyitaiyaawo piinaiti, pikimitaa pitakota iiroka. Ari onkimiyitanaaiyaari iijatzi iinaitairi, opinkathayitairi oimi.

6

¹ Iintsiiiti, pikimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatsiri ikowakaimiri Awinkathariti. ² Ogyiki ikantakaantakiri pairani Pawa. Iro kantacha ari osatikakari apaani Ikantakaantani itanakawori okinkithatakotziro ikajyaakairi Pawa, ikantaki: Pipinkathatairi ashitzimiri,

³ Aritaki piñaakiro osamani paminawaiti jaka kipatsiki.

⁴ Irooma iirokaiti iwaapatiifari, tii okamiithatzi pinkisakaawaityaari powaiyaniiti, aña iro kamiithatatsi pintampatzikayitiri, pinkaminairi tsika okanta ikowiro Awinkathariti.

⁵ Ompirataari, pinkimisantiri iirokaiti onkaati jompiraitimiri. Iiro pamatawiwaitziri ompiratziro. Pinkatha powiri, pinkimitakaantiri pipinkathatziro Cristo. ⁶ Iiro powakowintashiwaita pantawaitiniri aririka jaminimi, iro pinimotakaantyaariri. Aña pashi powiro pantawaitapiintiniri, tima jompiratani jowanaimi Cristo, pantiro ikowiri Pawa. ⁷ Shiritha pinkantawintyaawo jompirayitziro, pinkimitakaantiro iriitajaantakimi Awinkathariti pantawaitiniri, kaari atziri. ⁸ Tim a ayotaiyakini, iri Awinkathariti pinayitaini okaatzi antayitakiro kamiithari, onkantawitayia aakarika ompirataari, tiirika jompirayitai. ⁹ Ari pinkimiyitayari ompirataniririiti, ontzimatyii paapatziyaari pompiratani, iiro pasaryimawaitari. Tim a jompiratari Inkijitzi pompiratani, ari ikimitsizimiri iijatzi iiroka, jompiratziro, tikaatsi imaakiniri irirori.

Ipiyawintashiritantari kimisantanaatsiri

¹⁰ Iyikiiti, piñaashintsishiriyita, tima iri Awinkathariti otapishiritantimironi ishintsinka. ¹¹ Pinkimitakaantiro pinkithaatakotatyaawomi jashitari Pawa ipiyakowintantaitari. Iro piñaantyaawori pimpiyatyaari kamaari. ¹² Tim a kaari atziriiti koñaawoini antaminthayitaini, iri antaminthatairi kaari koñaayitatsi. Iriiyitaki pinkatharitashiwintawaitachari, tziwawaitachari ishintsinka, tsiniriwiri jinayitzi ompiramintathariri isaawisatzi, irijatzi antashiwaitakawori kaaripirori inkitiki. ¹³ Ikimita apaani owayiri jawintaawo iithaari ashirotsisiri, ari pinkimintanaaiyaari iiroka pawintaayitanaaiyaari Pawa. Aritaki pimatakiro pimpiyakowintya. Tim a aririka piñaashintsishiripirotanatya, tikaatsi iwokashiritimini. ¹⁴ Pintyaaryooyitai, pinkimitakotyaari ikanta jiwitsikaanta owayiriiti. Tim a

iro jitapiinta joojothakiyitanatyaawo iithaari iiro ipakoowaitanta. Ari pinkimitapiintanaiyaari iirokaiiti, pinkinkishiritakoyitanairo tyaaryoori, ari onkantya iiro pipakooshiriwaitanta. Ikithaatapiintawo owayiriiti ashirotaki ishapaniiki, inkini otzikaawintiri. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti tampatzikashiri pinkantayitanaiya, tima iro otzikaawintashiritimini. ¹⁵ Ityaantapiintari owayiriiti i-zapato-ti, inkini jiyaayiti tsikarika. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti aamaakowinta pinkantapiintaiya inkini piyaayiti tsikarika pikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi isaikantaitari kamiitha. ¹⁶ Jawintaapiintawo owayiriiti jotzikaawintaminto joirikayitziri iiro okintantari paampakiyitaintsiri chikopi. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pawintaapirotanaiyaari Pawa inkini potzikaashiriwintanaiya pimpiyatantyaariri kamaari. ¹⁷ Jawintaapiintawo owayiriiti ashironaki jamathaitari. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti pawintaayitanaiya jowawisaakoshiritaimi Pawa. Ipiyakowintantapiintawo jowathaaminto owayiriiti. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pimpiyakowintantyaawo Iñaani Pawa inkinkishiritakaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Pamanamanaatapiintayitai, tima Itasorinka Pawa kinkishiritakaiyaamini pinkowakotiriri. Tyaaryoo pinkantayitanaiya inkini pamanakotapiintanaiyaari maawoni oitishiritaari. ¹⁹ Impoña pamanakoyitakina naaka, iñaapirotakaantinari Pawa niyotantyaari nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi kaari jiyotakowiita pairani. ²⁰ Tima iro kamiithatatsi noñaapirowintyaawo nonkinkithatakaanti. Irootaki jomontyaawintaitakinari. Iro kantacha iikiro niyaatakaatyiro nonkinkithatakaanti.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Aririka jariitapaatyia Tíquico janta pisaikaiyini, iriitaki kamantapaakimini tsikarika nokantaka, tsikarika iita nantayitakiri jaka. Tima jirika Tíquico iyiki jinatzi, nitakopiro-takari. Iri tyaaryootaintsi jimitakotakina nokinkithatakaantaki. ²² Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pinthaamintashiritantyaari.

²³ Ari okantzimaita iyikiiti. Onkamintha isaikakaayitaimi kamiitha Ashitairi Pawa, ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantya pitakotawakaantanaiyaari, awintaashiri powanairi. ²⁴ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo, pikaataki pitakopirowaiyitaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILIPOS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzimiro. Tima jompiratani Jesucristo ninayitzi. Iiroka nosankinayitzi janta Filiposki pikaatzi iktishiritakaimi Cristo Jesús. Irijatzi nosankinatzi ikaatzi jwayitzimiri pinkimisantayitai. ² Onkamintha inshironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi. Ari inkimitaimiri iijatzai Awinkathariti Jesucristo.

Jamanamanaatakoyitari Pablo kimisantzinkariiti

³ Aririka nonkinkishiritakotapiintimi, owanaa nopaasoonkitziri Pawa. ⁴ Kimoshiri nokantapiintaka aririka namanamanaatakoyitimi, ⁵ tima ari akaataiyakini akinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Irojatzai pikantanakiro pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, tii powajyaantanakiro irojatzai iroñaaka. ⁶ Niyotajaantzi naaka, owanaa okamiithataki okaatzi pawintaashiriyitaari Pawa, tima iriitaki kamiithashiritakaimini irojatzai impiyantatyaari Jesucristo. ⁷ Tima kamiitha okanta nonkinkishiritakotapiintimi, nitakoyitani pinatzi. Okantawitaka jomontyitakina naaka, ari akaatzi inshironkayitai Pawa. Ari okantari iijatzai jaayitanaakina pinkatharintsiki, tima nokinkithatakotakiro janta Kamiithari Ñaantsi. ⁸ Iri yotatsi Pawa owanaa nokowityaataikimi noñaayitimi. Iro jitakonka Jesucristo kantakaawori. ⁹ Namanakotapiintakimi pitakopirowaitantyaari, yotani pinkantya, pinkimathairo maawoni, ¹⁰ onkantantyaari pantapiintayitairi kamiithari. Ari onkantya pinkitishiritantyaari iiro otzimanta inthawitakotaitimiri paata impiyakirika Cristo. ¹¹ Ikamintha jotampatzikashiritaimi Jesucristo okanta pantayitantaawori kamiithari. Iro impinkathayitantyaariri Pawa, inthaamintapiintantayitayariri.

Nañaantaari Cristo

¹² Iyikiiti, nokowi piyotakotiro awijyimotakinari. Tii othataawaitashita awijyimotina jirokapaini, aña iro iyaatakotantyaari Kamiithari Ñaantsi jawisakoyiitantyaari. ¹³ Ari matzimaitaka, tima ikaatzi saikapankotziriri pinkathari, owayiriiti kimpoyaawintanari, jiyotaiyaini maawoni jomontyaawintashitaitanari Cristo. ¹⁴ Tima jiñaayitakina iyikiiti jomontyaawintaitanari Cristo, tii ithaawaiyanakini, iikiro ikinkithayitanakitzi, jawintaapirotanakari Awinkathariti.

¹⁵ Tzimatsi jaka kajyaawaitachari ikinkithatakotziri Cristo, oiyiki ikowaki janaina impinkathayitiri onkantya inkisaniintantaitinari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashini itakotajaantakinari, kamiithapiroini ikinkithayitanaki irirori. ¹⁶ Jirikaiti ikaatzi kisanintakinari, tii ishinitziri atziripaini inkimisantina, apaniroini ikowi inkimisantaitiri onkantya janaantyaanari naaka, irootaki ikajyaawaitantari ikinkithatakotziri Cristo. Ikwatzi jirikaiti inkimaatsipirotakaitina jomontyitakina. ¹⁷ Iriima ikaatzi itakotajaantakinari, jiyotaiyini irirori Pawa kantakaawori jomontyitantakinari onkantya nonkinkithatakotantyaawori janta Kamiithari Ñaantsi. ¹⁸ Tikaatsi iitzimaitya kisanintanari, iro kowapirotacha irijatzai Cristo ikinkithatakoyiitzi. Irootaki oimoshirinkakinari. Ari imapirotya nonkimoshiriti, ¹⁹ tima niyotzi irootaintsi jomishitowaitaina. Okantakaantziro pamanakoyitakina, inshironkatakina Itasorinka Jesucristo. ²⁰ Iro nokowapirotairi nonkinkithatakotiri Jesucristo, tikaatsi nonthaawakaiya. Tii nokowi jowaañitaina paata. Aririka intsitokaitakina, irooma iirorika, ari nonkantaityaani nantayitiro kamiithari, irootaki impinkathaitapiintantyaariri Cristo. ²¹ Tima iri Cristo nafaantaari naaka. Irooma aririka intsitokaitakina kamiithataki iijatzai. ²² Irojatzirika nañi iikiro niyaatakaatyiro nantiniri Awinkathariti ikowakaayitanari. Tii niyotzima itzimi nokowiri. ²³ Apitiroiti nokowiro. Kamiithawaitaki intsitokaitina niyaataita nontsi-patapaiyaari Cristo. Iro kamiithapirotzimotakinari naaka. ²⁴ Iro kantacha okowapirota iijatzai nañi, ari onkantya nosaikimotantimimi iirokaiti. ²⁵ Niyotaki iiro nokamita, osamani nosaikimoyitanaimi iirokaiti, ari onkantya nonthaamintakaantimiri pawintaaniyaari Cristo. ²⁶ Tima aririka nariitapaimi iirokaiti, oiyiki pinkimoshiriwintawaina, piyotanaki iri kantakaawori Jesucristo imatantari.

²⁷ Jiroka pinkantayitanaiya: Pantapiintanairo kamiithatizimotirini Cristo. Irootaki pantapiintanairi, tima aririka niyaataki nariitimi, kamiitha noñaapaakimi pisaikaiyini. Irooma iirorika nimatziro nariitimi, nokowi nonkimakotimi kamiitha paapatziyawakaayita,

piñaashintsishiriwintaiyaawo Kamiithari Ñaantsi akimisantanairi. ²⁸ Iiro pithaawantashiwaitari kisanintzimiri. Tima jirikaiti ari inkinkishiritakaiyaari Pawa japiroyiitayiiri. Ari inkimitsitimiri iijatzi iirokaiti pikimisantairi, jiyotakaayitaimi imapiro pawisakoshiriya-tai. ²⁹ Tima tii apa ikowakaakimiro Cristo pinkimisantairi, aña ontzimatyii pinkimaat-sikowintaiyaari iijatzi. ³⁰ Ari akaataiyakini akimaatsikowintakari. Tima piñiiyakinani pairani owanaa nokimaatsikowintakari janta. Irojatzii nokantziro iroñaaka pikimakowin-tana owanaa nokimaatsikowintakari jaka.

2

Itsinampashirinka ipoña iñaapironka Cristo

¹ Tima aritaki joimoshirinkaimi Cristo, tima jitakotakimi, tima isaikashiritantakimi Itasorinka, tima piyotairo pinishironkatawakaiyani, ² ontzimatyii paapatziyawakaay-itaia, pitakotawakaayitaia, onkimiwaitaawo apaanimi onkantaiya pikinkishiritani. Irootaki oimoshirinkanari. ³ Aririka ontzimi oitya pantayitiri, iiro pikisawakaawintawo, tsinampashiri pinkantya, iiro pasagaawintawaitawo. Tii opantawo pinkantanti: “Naaka kamiithapiro-tatsi, tii opantari jirinta”. Aña iro kamiithatatsi pinkanti: “Iri kamiithapiro-tataitatsi jirinta, janaakowaitakina naaka”. ⁴ Tii apa okamiithatzi pinishironkapirowaita iiroka, aña ontzimatyii pinishironkayitairi iijatzi pashinipaini. ⁵ Pojyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo, ⁶ Pawapirori jinaki irirori, tiimaita inchiraawintya jitapirotyaawo Ipwatzira. ⁷ Aña jowajyaantanakiro ipinkatharitzi, jojyakotanakari ompiraataari, itzi-maki, ikimitakotapaakari ikantayita atziriri. ⁸ Ikimitapaakari atziri, tii ipinkatharitanai ikimiwita. Aña shiritha ikantapainta irojatzii ikamantakari ipaikakoitakiri. ⁹ Irootaki opoñaantari Pawa iñaapirotakagaari Cristo, ipinkathariwintapirortzi, janaanakiri akaatzi jiwitsikaitakiri. ¹⁰ Ikowi Pawa maawoni impinkathapiroitiri Jesús, onkantawitya tsakarika janta inampiyiitaaawo, inkitiki, kipatsikinta, iijatzi otapinaki kipatsi. ¹¹ maawoni inkantayitai: “Pinkatharipirori jinatzii Jesucristo”. Aripaiti ipinkathayitairi Pawa Ashitairi.

Ikimitari ootamintotsi kimisantzinkariiti

¹² Ari onkantzimaityaari nitakotani iyikiiti. Tima pairani nosaikimotakimi janta, owanaa pikimisantapiintakina. Ari pinkimitanairo iijatzi nosaiki intaina, pantapiintairo okaatzi nonkantimiri. Pinkamaiwintanaiyaari Pawa jowawisaakoshiriyitaimi, pinkatha pantiniri okaatzi ikowakaayitakimiri. ¹³ Tima Pawa iriitaki kowashiritakaantatsiri, okanta pantapiintantawori kamiithari. Irijatzii Pawa antakaayitimironi.

¹⁴ Pantainiri Pawa maawoni kamiithari, iiro pikisawakaawintawo, ¹⁵ ari onkantya iiro otzimanta oitya iyakawintimiri. Tima itomi Pawa pinayitatzii, powajyaantiro kaaripirori, kamiitha pisaikimoyitairi kinashiwaitainchari. Pinkimitakotyaari kitiiyiinkatakairori tsiniriri. ¹⁶ Pintaaryoowintanairo pikimakotakiro ñaantsi, iiro pañaashiritantaiyaari. Aririka pintaaryoowintakiro, antawo nonthaamintimi impiyarika Cristo, tima tii natsipitashi-waitawo nokinkithatakotakimiro iñaani Pawa. ¹⁷ Onkantawitya jowamaawintaitinawo nokimisantakaayitakimi, owanaa nonkimoshiriti, ari pinkimiyitanatyaari iirokaiti, pinkimoshiriwintaiyanani. Aririka jowamaitakina, ojjakawo nahaantari japaayitziro imiriya-itari isaitaitziri piratsi itagaitziniriri Pawa. ¹⁸ Irootaki pinkimoshiriwintantinari iijatzi iirokaiti iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

¹⁹ Iriirika kowaintsini Awinkathariti Jesús, ari piñaakiro thaankiini notyaantimiri Timoteo. Tima aririka impiyaki, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiritantyaari. ²⁰ Tima tii itzimi ojyainani naaka ikimitaka Timoteo, owanaa ikowaki inishironkayitaimi. ²¹ Tzimayiwitacha pashini, apa joshiriyitawo oiyitarika ikowiri, tii joshiritakotawo ikowakaantziri Cristo Jesús. ²² Iro kantacha, piyotaiyini iiroka kamiitha ikanta isaikimotakina Timoteo, iri tyaaryootaintsi itsipatakina nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Owanaa jimitakotakina, kimiwaitaka iriimi notomi. ²³ Iriitaki nokowakiri notyaantimiri janta, aririka niyotaki tsika inkantaitina. ²⁴ Aamaa nowakiri Awinkathariti thaanki inkantakaiyaawo, naaka jatashitajaantimiri janta.

²⁵ Iri nitawatya notyaantimiri iyiki Epafrodito, potyaantakinari pairani. Owanaa inishironkatapaakina. Iri kimitakotakariri owayiri ishintsishiritaki itsipatakina nokinkithatakantzi. ²⁶ Jirika Epafrodito, owanaa ikinkishiritakoyitakimi, antawoitii ikowaki jñaapaimi, tima jiyotaki pikimakotaiyakirini jimantsiyawaitaki. ²⁷ Ari ikantawitaka jimantsiyatzii, iroowitaincha inkamimi. Iro kantacha jinishironkatakiri Pawa, joshinchagairi. Tii apaniroini inishironkatakiri irirori, aña jimantsitakina naaka, tii ikowakaanawo nimapirotya nowashiripirowaitakotyaari aririka

inkamimotakina. ²⁸ Irootaki notyaantantaimiriri thaankipiroini janta, ari onkanta pinkimoshiriprowaitantyaari aririka piñaawairi, ari onkanta iro nowashiriprowaitanta naaka. ²⁹ Kimoshiri pinkantawintawaiyaari, tima pirintzawakaanaaty pikimisantairi Awinkathariti. Pimpinkathatapiintairi ikaatzi ojariri irirori. ³⁰ Tima ikamawitaka irirori ikamaitanakawo jantayitziro ikowakairiri Cristo. Ishinitakowintanakawo jimitakotakina, tii inshironkapirowaita irirori, okimiwaitakawo iirokama imitakotini jaka.

3

Kowapirotajaantachari

¹ Ari okantzimaatari iyikiiti, thaaminta pinkantawintaiyaari Awinkathariti. Tima iiro nosamawo naaka napiipiintimiro okaatzi nosankinatakimiri pairani. Iro kamiithatatsi piyopirotantyaari.

² Ontzimatyii paamaiyaari manintaniriiti kimitakariri otsitsi, kaaripiroshiririiti, kowatsiri intomishitaanitakaimi. ³ Tima totamishitaanipirori anayitai aakaiti, inampishiriyitantai Tasorintsinkantsi, jiyotakaayitairo tsika ankanta apinkathayitairi Pawa. Iiro awintaashiwaitawo añaayitziro awathaki, aña iro anthaamintawintya jashiyitai Cristo Jesús. ⁴ Ari onkantaamii owawisaakoshiritaimi añaayitziro awathaki, nimawaitakiro mi naaka nanaakotantimi. ⁵ Tima pairani owakiraa notzimapaaki, okaatzi 8 kitijiyiri no-maakotapaaki, ari itomishitaaniitakinari. Naakataki Israel-mirinka, icharinitanakari Benjamín-ni, Judá-mirinkapirori ninatzi, Heber-paantipirori noñaawaitziro, nimonkaatziro okaatzi Ikantakaantaitani, tima Fariseo ninawita. ⁶ Noñaajaantaki nokimisantapirotatzi-iriri Pawa, irootaki nokisaniintantakariri kimisantanairiri Jesucristo. Tima nothotyaawitanakityaawo nimonkaatziro Ikantakaantaitani, tii nomaakitapaintzi apaani. ⁷ Iro kantacha maawoni jiroka, okaatzi nasagaawintawaitakari pairani, tikaatsi opantaiyaawoni iroñaaka niyotakotairi Cristo. ⁸ Imapirotatya, tima niyopirotaaira Cristo, tii opantaajaitawo nokantawita pairani. Nowajyaantanairo maawoni, nokimitakaanakiro jookapiintaitziro kaagashi. Iro nokowajaantanairi niyopirotaaira Awinkathariti Cristo Jesús tima irootaki kamiithapirotsiri. ⁹ Iritaki tsipashiritaanari iroñaaka. Tii nopankinatanaawo nimatiro Ikantakaantaitani, tima tii otampatzikashiritana. Irooma nawintaanaari iroñaaka Cristo, iriitajaantaki Pawa otampatzikashiritaanari. ¹⁰ Iro nokowapirotanairi niyopirotaaira Cristo, tima iriitaki ashitawori ishintsinka ipiriintaa ikamawitaka. Ari onkanta nonkimitakotantyaariri tsika ikanta ikimaatsikowintantaka, tsika ikanta iijatzi ikamimotantaki, ¹¹ irootaki jowiriintantaiyaanari naaka aririka nonkamawitayata.

¹² Tikiraata nothotyaataatziro nokantayitakimiri, tikiraamintha noñiuro nonkamiithashiripiroti. Iro kantacha iikiro niyaatayi naminaminatiro irojatzi nothotyaapirotantyaawori, tima niyotzi iri itapaintawori Cristo Jesús jowawisaakoshiritaana. ¹³ Iyikiiti, tii nokantatzi naaka: Nimatataikiro nothotyaakiro nonkamiithashiripiroti. Aña jiroka nokantanaa: Maijanta nowanairo nantayitakiri pairani tii noshiritakotawo, apa nokinkishiritakotawo onkaati noñaayitairi paata, ¹⁴ ari onkanta nimatantantyaari, irojatzi noñaantaiyaawori paata impinayitairi Pawa ikaimashiriyitai intspashiritai Cristo Jesús.* ¹⁵ Jirokapaini nokantayitakimiri, ontzimatyii oshiritakotyaawo maawoni akaatzi antapashiriyitai. Tiirika poshiritakotawo, Pawa oñaayimironi pinkimitakotantainari. ¹⁶ Iro kantacha, ontzimatyii antyaaryoowintairo antayitantyaawori okaatzi ayotakotajaantakiri.

¹⁷ Iyikiiti, ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka. Ontzimatyii paminayitairi pashini aririka joiyakotaanawo naaka tsika nokanta piñaayitakina. ¹⁸ Tima aritaki pairani napiipiintakimiro nokinkithatakotzimiro, irojatzi napiitimiri iroñaaka nirayimankakiini nonkantimi: Tzimatsi ojyiki saikimotakimiri janta kisaniiintziriri ikaatzi kinkithatakotziriri tsika okanta ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitiri ikimitakaanakiro iroomi iwawanaiyaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri, tii ikaaniwintakotawo. Iro ikinkishiritakowaitapiintaka isaawisato. ²⁰ Irooma aakaiti, iro akowapirotanai anampitaiyaawo isaikinta Pawa. Oyaaniinta akanta impiyi Owawisaakotantainiri Awinkathariti Jesucristo, ²¹ pashiniyitakaapani awathaki akaamaniiwaitzi, ari ankimitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi jowaniinkawo. Aritaki jimatapairo, otzimimotziri ishintsinka ipinkathariwintantawori maawoni oiyyitarika.

* 3:14 Kantakotachari jaka "nimatantantyaari", ikanta pairani atziri matantatsiri ishiya tsika ipiyota aminaminthatziriri, ipayitziro owinawo jimatanakiki.

4

Pinkimoshiriwintapiintairi Awinkathariti

¹ Iyikiiti, nokowataiki naaka poisokirotaaiyaari Awinkathariti. Tima nitakotani pinayitazi, owanaa nokowaki noñaapaimi. Iirokayitaki oimoshirinkanari, iirokatakati kantakaantironi impinataintaninari paata, onkimiwaityaawomi namathairi pinayitaimi.

² Nonkantimiro Evodia iijatzi Síntique: Ontzimatyii aripirotawakaiya awintaashiritaari Awinkathariti. ³ Nonkantimi iijatzi iiroka notsipaminthari, pinkaminairo jiroka apiti tsinani aripirotawakaantaiyaari. Tima ari nokaatzi pairani natsipiwintawo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotziro, ari otsipatakari Clemente ipoña pashinipaini ikaatzi tsipayitakinari pairani. Tima maawoni jirikaiti, osankinatakoyitaka jañaashiriyitai paata.

⁴ Kimoshiri pinkantawintapiintaiyaari Awinkathariti. Napiitawakimiro: ¡Pinkimoshiritapiintaiyini! ⁵ Ontzimatyii jiyoyitaimi maawoni nishironkatanari pinayitai. Tima aritaki piyimataka Awinkathariti. ⁶ Iiro okantzimoshiriwaitzimi, aña pamanamanaatapiintairi Pawa pinkowakoyitiri kowityiimotzimiri. Pimpaasoonkitapiintairi iijatzi. ⁷ Ari onkanyta piñaantyaawori isaikakaayitaimi kamiitha Pawa, kamiithapiro inatzi jiroka, anauro okaatzi akinkishiriyitari aakaiti. Tima jiroka, saikaantsi kamiitha, iro inimoshiritakaimini, iiro okantzimoshiriwaitantzimi tima itsipashiritaimi Cristo Jesús.

Poshiritapiintaiyaawo kamiithari

⁸ Jiroka nonkantimiri iyikiiti. Poshiritapiintaiyaawo tyaaryoori, pinkathataantsi, tampatzikashirintaantsi, kitishiritaantsi, inimotaantsi, kamiithatzimotaantsi, kamiithashiritaantsi, thaamintaantsi. ⁹ Pantanauro okaatzi piyoyitakiri, okaatzi nokamantakimiri. Piñaantayityaawo okaatzi niyotayitakimiri, okaatzi kamiithari piñaakotakinari naaka nantayitakiri. Aririka pantayitanairo jiroka, ari inimowaitimi isaikakaimi Pawa.

Ipashitantari Filipos-jatzi jashi Pablo

¹⁰ Antawoiti ikimoshiritakaakina Awinkathariti, noñaakiro papiitairo pinishironkataana. Niyotzi naaka tii pimajantana, aña iro kantakaantzirori tii otzimi tsika pinkinakairo pinishironkatantyaanari. ¹¹ Tii iro nonkantantyaari, noñaatziuro nokowityaaniintawaitzi. Aña namitakawo nokimoshiriwaitzi onkantawitayata tikaatsi tzmimotinani. ¹² Niyotakiro tsika okantawaita ankwityaaniintawaiti, ontzimimoyitai ojyiki. Nothotyakiro namitakawo maawoni, iirorika nowapirowaita, aririka nontajyaaniintawaiti. Namitakawo ontzimimotina ojyiki, namitawo iijatzi nokimaatsiwaitawo tikaatsirika tzmimotinani. ¹³ Ari onkantaki nonkitsirinkiro maawoni oiyitakarika, tima iri Cristo aawiyashiritakaanawori iroñaaka.

¹⁴ Iro kantacha, owanaa okamiithataki okaatzi pipashitakinari, tima piyotaiyakini tzi-matsi ojyiki pomirintsitzimotakinari. ¹⁵ Pairani nokinantanakari Macedonia-ki, nitantanakawori nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi, tikaatsi nishironkatanani, apa iirokaiti Filipos-jatziiti, pipakaantakinari pipashitanari. ¹⁶ Ari pikimitaakiro iijatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiintakiro pipakaantakina pipashitanari, iri naantakari okaatzi kowityiimotapiintakinari. ¹⁷ Tii apa noshirityaawo naaka pimpashitapiintyaanawo kowityiimotinari, nokowatzi pantayitanairo iirokaiti kamiithari, inkini impashitaitimi paata iiroka. ¹⁸ Aritaki naakiro maawoni pipakaantakinari, ipapaakinawo Epafrodito, ojyikitzimotapaakina tikaatsi kowityiimotinani. Okaatzi pantakiri owanaa okamiithatzimotakiri Pawa, okimitzimowaitakari kasankainkari. Okimiwaitakawo iijatzi okamiithatzimotziri aririka intagaitiniri piratsi. ¹⁹ Iri Pawa payitimini onkaati kowityiimoyitimini iiroka, tima otzimimopirowaitziri jowaniinkawo Cristo Jesús. ²⁰ ¡Ankantaityaani apinkathatairi Ashitairi Pawa! Ari onkantaari.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Piwithatyaanari janta ikitishiritakaani Cristo Jesús. Jiwithatsitakimi iyikiiti ikaatzi tsipatakinari naaka jaka. ²² Jiwithayitsizimi iijatzi ikitishiritakaani jaka, iri withatajaantzimiri ikaatzi saikapankotziriri Pinkathari César.

²³ Onkamintha inishironkapirotaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI COLOSAS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Tima jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakiri Pawa. Iri notsipata iyiki Timoteo nosankinatzimiro. ² Iiroka nosankinayitzi pikaatzi ikitishiritakaitaimi janta Colosas-ki, tima iirokaiti iyikiiti oisokirotanakariri Cristo pikimisanantairi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamana Pablo onkantya jiyotaniantyaari kimisantzinkariiti

³ Ari nokantapiintatya namanamanaatari Pawa Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, nokantziri: “Paasoonki Pawa”. ⁴ Irootaki nopaasoonkitantariri, tima nokimakowintakimi tsika pikanta pawintaashiritanaari Jesucristo, itakotani pikantanairi ikitishiritakaani, ⁵ okantakaakimi pikimisanantairo tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, piyotanairo tzimatsi poyaakoniintari inkitikinta. ⁶ Okaatzi pikimakiri iirokaiti, jatakotaki maawoni nampitsiitiki. Ikimisantayitanai iijatzi pashinijatzi atziriti. Ikimitakimi iirokaiti owakiraa pikimawakiro ñaantsi, pikimathatanakiro imapiro inishironkayitaimi Pawa. ⁷ Tima iriitaki iyiki Epafiras yotaakimiro pairani janta. Nitakotani jinatzi Epafiras, iri oisokirotakariri Cristo jantawaitziniri. ⁸ Irijatzi kamantapaakinari owanaa pitakoyitanta ikantakaakimi tasorinkantsi.

⁹ Tima owakiraa nokimakowintawakimi tsika pikantana, ari nokantapiintanakitya namanakoyitaimi onkantya pinkimathatantyaawori ikowiri Pawa. Yotnishiri pinkantayitaiya. ¹⁰ Namanakotzimi iijatzi pantapiintantyaawori kamiithatzimotziriri Awinkathariti, tima irootaki ikowiri pantainiri, iro piyaatakaantyaawori piyopirotanairi Pawa. ¹¹ Namanakotzimi onkantya otapishiritantimiri ishintsinka. Iro tyaaryootakaimini jowaniinkawo, intsinampashiritakaimi iijatzi. ¹² Ari onkantya pinthaamintantyaari pimpaasoonkiyitairi Ashitairi. Tima iriitaki kantakaawori okanta añaantaawori jashiyitai, anintaantyaawori okaatzi ikajyaakaayitakairi ikitiijyiinkatakotairi ikitishiritakaani. ¹³ Tima pairani kimiwaitaka asaikatyiimi otsinirikitzi. Iro kantacha jowawisaakoshiritai Pawa, ipinkathariwintayitai iroñaaka jitakotani Itomi, ¹⁴ itzimi kapathainkawintakairi. Okimiwaitakawo impinakowintatyiimi ikimaatsiwintayitai, ari okanta ipiyakotantairori ayaaripronka.

Ikamawintai Cristo, ari jaapatziyai Pawa

¹⁵ Tii ikoñaanitzi Pawa, iro kantacha joñaagantapainta itanakawori Itomi, tzimitachari tikiraamintha jiwitsikaitiro añaayitzi iroñaaka. ¹⁶ Iri Itomi witsikakaantakiro tzimayitatsiri inkitikiti iijatzi kipatsiki. Jiwitsikaki koñaanitatsiri, ipoña kaari koñaayitatsini. Jiwitsikayitakiri maawoni maninkariiti pinkathariwintzirori tsikanaya oiyita. Iriitaki jiwitsikakaayitaki maawoni onkantya jashitantyaawori irirori. ¹⁷ Iri itajaantanakawo Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaawori iroñaaka kaari inashitantayita okaatzi jiwitsikayitakiri. ¹⁸ Irijatzi Cristo akimitakaanta iriimi aitotyami akimisantzinkaritari. Irooma aakaiti iwatha anayitaimi. Iriitaki itakaantawori ipiriintaa ikamawitaka. Irootaki jitapiintantyaariri ipinkathayitairi iroñaaka. ¹⁹ Tima iriitaki Itomi ikowapirotajaantakiri Ashitairi inampishiriprotantiri ipawatzi irirori. ²⁰ Iriitaki kamimoyitairi, kapathainka ikantapainta ipaikakoitakiri. Aripaiti jaapatziyai, onkantawitayita tsika asaiki kipatsiki, tiirika inkitikiti.

²¹ Pairani kisanainta powiri Pawa, tii poshiritakotawo ikowakaayitzimiri, iro pantapiintashitaka kaaripirori. Iro kantacha Pawa, jaapatziyai. ²² Tima atziripirori jinapaintzi Jesucristo, iro aritantakari ikamimoyitakai maawoni. Iriitaki aayitaini Pawakinta, inkantapairi: “Jirikataki, nokitishiritakaani, kitishiripiro ikantayitaa, tikaatsi kantakowaitairini”. ²³ Ari onkantyaari, aririka poisokirotanatyaawo pawintaashirityaari. Tima pairani owakiraa pikimawakiro Kamiithari Ñaantsi, piyotanaiki tzimatsi poyaakoniintari. Ithonka ikimakoyiitanakiri maawoni nampitsiitiki. Irojatz, naaka Pablo, ikinkithatakaayitakinari iijatzi.

Jiyotaayitzi Pablo pashinijatzi atziri

²⁴ Antawoitii nokimoshiritzi iroñaaka noñiuro nokimaatsitakowintzimi. Tima nimonkaatatziuro ikimaatsitakagaitakari Cristo. Iri nokimaatsitakowinta kimisantzinkari-iti, itzimi kimitanaawori iroorikami iwatha Jesucristo. ²⁵ Iro nantawairi naaka nimonkaayitairo, tima iri Pawa kantakinari: “Pikinkithatakotainiri atziriiiti noñaani, ontzimatyüi pothotyüiro maawoni”. ²⁶ Tikaatsi yotaajaitatsini pairani oita jantiri Pawa, iro-jatzi okantzimaaita iroñaaka. Iro kantacha aakaiti jiiyiitai “ikitishiritakaani”, jiyotakaayitairo. ²⁷ Tima iro ikowakiri Pawa ayoyitairo. Jiroka jiyotakairi: Inishironkayitaimi iirokaiiti tii nojyininkawintzimi, itsipashiritaimi Cristo. Iro poyaaconiintantaawori piñairo jowaniinkawo. ²⁸ Irootaki nokinkithatakotantaariri naaka Cristo. Nokantayitziiri atziriiiti: “Aritapaaki pikaaripiroshiriwaitaki”. Niyotaayitairi kamiithapiroini, okimiwaitakawo naayitaatyüirimi Pawakinta, nonkantairi Pawa: “Jirika kimsantairiri Cristo, iriiyitaki othotyaaakirori”. ²⁹ Irootaki noñaashintsiwintantariri. Tima ishintsinka Cristo aawiyaaashiritakaakinawori nantayitantakawori maawoni.

2

¹ Tima nokowatzi piyoyitai antawoitii noñaashintsiwintakimi, iijatzi Laodicea-jatzi ikaatzi kimsantairiri Cristo, noñaashintsiwintakari. Ari nokimitaakiri maawoni kaari ñaapootaajaitinani. ² Iro noñaashintsiwintanzimiri onkantya pinthaamintashiritanyaari, pitakotawakaantyaari, piyotanipirostantyaari, pinkimathatantyaawori jantayitairi Ashitairi Pawa tii jiyotakowitairi pairani Cristo. ³ Tima iriitaki Cristo kantakaawori ikimathatatakaantairo kaari jiyotakowitairi, okimiwaitakawo ajyaagawontsi otzimi jimanawitairi. ⁴ Nokamantsitzimiro iroñaaka jiroka, iiro piñaantawo jamatawiyiitimi. ⁵ Okantawita tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatajaantimi asaiki janta pinampiki. Iro nokimoshiriprotantakari nokimakowintakimi aripiro pikantawakaanaa, oisokiro powanairi Cristo pawintaanaari. ⁶ Tima tsika pikanta pikimsantanakiri kitziroini Awinkathariti Jesucristo, iikiro piyaatatyüi pintsipashirityaari. ⁷ Oisokiro powapirotanakiri pitanakari pikimisantziri, pinkimitakotyaaawo parithatatsiri kamiithaini, pinkimitakotyaaawo iijatzi pankotsi jiwit-sikayitziuro, tima irootaki jiyotakaayitakimiri. Pimpaasonkitapiintairi Pawa.

Isaikapiroshiritantaimi Cristo

⁸ Pintaaryooti, tzimatsi kowatsiri jamatawitimi, paamaakowintya. Jimonkaatakaashitzimirokari okaatzi jiyoyitziiri, jiyotaayitziiriri pairani ichariniiti, iro jamiyitapiintari jaka kipatsiki. Tima kaari jashi Cristo. ⁹ Tima Pawa, iri othotyaaapirotziirori inampiwathatantari Jesucristo. ¹⁰ Irijatzi othotyaaapirotziirori inampishiritantakimi iirokaiiti, tima pawintaashiritanaari Pawa. Pinkatharipirori jinatzi irirori, janairi ikaatzi pinkathariyiwitachari. ¹¹ Tima pawintaashiritanaari Pawa, kimiwaitanaa pintomishitaanitatyiyaami. Tii koñaawo pintomishitaaninya, iro oiyakaawintacha jowajyaantakaayitaimiro Jesucristo piyaaripiroshirinka, jañaakaashiriyitaimi iijatzi. Okimiwaitanakawo intomishitaanitatyiimimi. ¹² Tima powiinkaayitaka pairani, pikimitatyaari Cristo Jesús tsika ikanta ikamawitapainta irirori. Iroowaitanaki arimi pinkaatakirimi pinkitatyüi, ikitawitakari irirori. Ipoña pañagai iiroka, jañagaira irirori. Tima pawintaanaari Pawa tsika itzimi ashitawori ishintsinka añaakagaimiri. ¹³ Pairani iirokaiiti, kimiwaitaka pinkamayitatyiimi okantakaantziuro piyaaripironka. Iro kantacha Pawa inishironkataimi, okantawitaka tii pitomishitaaninya. Tima jañaakagairi Cristo, ari ikimiyyitaimiri iiroka jañaakaashiritaimi ipiyakoyitaimiro piyaaripironka. ¹⁴ Tima pairani oiyiki ikowawita nojyininkapaini jimonkaayitiromi lkantakaantaitani, timaita jimonkaatzuro. Irootaki jowasankitaantyaaririmi Pawa. Tima kimiwaitaka Pawa josankinatakotatyüromi ayaaripironka. Ikanta ipaikakoitakiri Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakowitakai Pawa, kimiwaitaka arimi intsipatanatyaawomi ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁵ Aripaiti joitsinampaayitakiri pinkathariwitachari, tii otzimimotanairi ishintsinka irirori. Tii jantziuro jimananikiini jirokapaini, joñaagantapirotakiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori.

¹⁶ Tii okantzi pishintsiwintawakaiya intzitaityaawo owanawontsi, imiriyiitari. Tii okantzi iijatzi pishintsiwintawakaiyaawo joimoshirinkayitari nojyininka, okimimatya osarinti, owakiraachiiri kashiri, kitiiyüiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Tima maawoni imonkaayitziiri pairani nojyininkapaini, iroowaitaki okanta aamparyaantsi. Kantakotachari jaka iriitaki Cristo.* ¹⁸ Paamaakowintya tzimatsi kinkithatakoyitimini, ikowatzi pojyakoyitaiyaari ikantayita iriroriiti. Irootaki ikantantayitziimiri: “Thami antsinampashiriyi-

* **2:17** Tima apaani aamparyaantsi tii okoñaawaitashita. Aririka añauro, ayotzi tzimatsi ashitawori jaamparyaa. Ari okimitari iijatzi okaatzi jimonkaayiwitakari pairani, aamparyaa onayitaki okaatzi jantziimoyitairi Cristo.

tai, onkantya ampinkathayitanyaaari maninkariiti". Iro kantacha tiimaita jiŋaapootziri maninkariiti, apa jaakowintawo ikinkishiritakowaitawo inintashiyitari irirori, kantakaapiro ikantawintakawo. ¹⁹ Tii jiwithaajaitari jirikaaiti itzimi aitolanaari aakaiti. Jirika aitotaari, iriitaki thaamintakaawori okimotayitzi awatha, irojatzii owithaawakaantayitari. Tima Pawa kantakaawori.†

²⁰ Apaani kamankari tikaatsi janti, iiro okantzi jimonkaayitiro itziyiitari. Ari pikimiyitanaari iirokaiiti pitsipashiritanaari Cristo, kimitajaantaka pinkamatyiimi. Tii okowaantzi pimonkaayitairo okaatzi itziyiitari. ¿litama paminaashiwaitantari pantayitziro ikantayitziro atziriiti? ²¹ Ikantzimi: "iuro powayitawo jiroka, iuro pantayitziro jiroka, iuro poirikayitziro jiroka". ²² Aña jiyotaashiwaitakimiro Ikantaantantani. Tima aririka oyaawo tsika oitya, iuro añauro tsika onkantai, ari othonkari. ²³ Tima aririka antziwintawaitya, añaajaantzi ashironkaawintatyaari Pawa akimisantanairi. Tiimaita, aminaashiwaita jiroka, tima tii owajaantakaantziro anintashiwaitapiintari.

3

¹ Aritaki añaagai Cristo, isaikimotapairi Pawa jakopiroriki, ari ikaatapairi ipinkathariwintantzi. Ari pikantayitanaari iirokaiiti pitsipashiritari Cristo, awisakoshiriyitaimi. Pinkowapiintairo jashitari irirori. ² Iiro pikinkishiritakoyitawo isaawisato, aña iro pinkinkishiritakoyiti inkitijato. ³ Kimiwaitaka iroñaaka pinkamayitayitziirrikami, tima pisalkimoshiritari Pawa pitsipashiritari Cristo, okantawitaka jiroka tii koñaawoini inatyi. ⁴ Iro kantacha, aririka impiyaki Cristo, aripaiti jañaakaayitai maawoni, owaniinkaki ankantaiya antsipatapayaari.

Tii opantawo apiiyitairo antayiwitakari pairani

⁵ Tii opantawo papiitairo pantayiwitakari pairani. Pinkimitaiyaari kamankari, tii jantayitairo kaaripirori. Tii okantzi pimayimpiritanai, pinkaaripiroshiriyiti, pinkamaawoshiriyiti, pinintashiriyitai, pinkowawaitiri kiriki. Tima aririka pinkowawaitiri, aritaki piwawanitanatyaari. ⁶ Irootaki jantapiintayitakiri atziriiti, iro jowasankitaawintairi paata Pawa. ⁷ Ari pikantayiwitakari iijatzii pairani iirokaiiti, pamkiwitakawo. ⁸ Iro kantacha, ontzimatyii powajyaantayitairo iijatzii jirokapaini, okimotatya: Piskasawakaawaita, piñaakatsimatawakaawaita, pikimaatsitawakaawaita, pookimotawakaawaita, pikawiyawakaawaita, ⁹ pamatawiwaitantzi iijatzii. Tima aritaki powajyaantayitairo tsika pikantayiwita pairani. ¹⁰ Kamiithashiri pikantayitaa iroñaaka, tima iri Pawa owamiithashiritaimi, pinkimitaiyaari ikanta irirori, tima iriitaki witsikakimiri pairani. Irootaki piyopirotantayitayitai iroñaaka. ¹¹ Ithonka inampishiritantai Cristo maawoni, ikimitya: Grecia-paantiri, Judá-mirinka, toamishitaari, kaaririka toamishitaari, pashinijatzitatsiri, jyininkatantairi, kaari yowaitaniri, pimantaari, maawoni.

¹² Inishironkatani Pawa pinayitzi, irootaki jiyoshiitantayitaimiri onkantantyaari jashipiroantaimi. Ikowi iroñaaka pinkitishiriproyitai. Pinishironkayitanta, pinithaantani, tsinampashiri pinkantya, iiro pismawaitanta. ¹³ Amawi pinkantawakaayitanaiya, pimpiyakotiri owaaripiroshiriyitaimini. Tima aritaki ipiyakotaimiro iiroka Cristo piyaaripironka. Irootaki pimatantari iijatzii iiroka. ¹⁴ Iro kowajaantachari pitakotawakaayitanaiya, inantyaari paripirokawakaanaiya. ¹⁵ Tima apaani akantanaa akimiyitawo aakami iwatha Cristo, iro añaantaawori kamiitha asaikayitanai, aripirokawakaanaiya. Ontzimatyii ampaasoonkiyitairi Pawa. ¹⁶ Poshiritapiintanaayaawo pikimakoyitakiriri Cristo. Jiroka piyotantantyaari onkantya piyotawakaantapirotantyaari: Ontzimatyii pimpampithaayitanairo onkaati jiyotakaayitaimiri Tasorintsinkantsi, pimpampithaayitairo Salmo, pimpaasoonkitairi Pawa. Ari onkantya pinthaamintashiritawakaanaiya. ¹⁷ Ari pinkimityaari ontzimirika pantayitiri, oitya piñaawaitiri, pimpairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo, pimpaasoonkitiri Ashitairi Pawa.

Antayitairi akimisantayitai

¹⁸ Iinataitairi, pipinkathatairi piimiiti, tima iro pantayitanairi pikimisantairi Awinkathariti. ¹⁹ Iimintaitairi, pitakoyitaiyaawo piinaiti, iuro piñaakatsimawaitawo. ²⁰ Itomiitairi, pinkimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatzimotziriri Awinkathariti. ²¹ Iwaapatitairi, tii okamiithatzi pinkisakaawaitashityaari powaiyani,

† 2:19 Jiroka oiyakaawintachari jaka: Tii jiyotajaaitzi iri Cristo jiywayitairi aaka, ikimiwaitakawo iriimi aito. Irooma aakaiti akimitakawo iroorikami iwatha. Tima aririka anthaamintya ankimotati awathaki, maawoni awatha othaaminta okimotayitzi, kamiitha okanta owithaawakaayita, irojatzii antariwathayitantatyaari. Irootaki aito jiwatakaantatsiri okanta othaamintantari okimoyitzi kamiitha awatha. Ari ikimitsitari iijatzii Cristo, iri jiywayitanairiri kimisantzinkariiti, irojatzii jantapashiripirotantyaari kamiithapiroini.

ari onkanya iiro okantzimoniintawaitantari. ²² Ompirataari, pinkimisantiri okaatzi inkantimiri ompiratizimiri jaka kipatsiki. Iiro powakowintashiwaita pantawaiti aririka jaminimi onkanya pinimotakaantyaariri, aña kamiitha pantawaitapiintainiri, tima pipinkathataatziiri iiroka Pawa. ²³ Ari pinkimitairo maawoni pantayitanairi kamiitha pishirithawintyaawo. Pinkimitakaantanakiro iriimi ompiratimini Awinkathariti Jesucristo, kaari atziri ompirataajaitimini. ²⁴ Aritaki piyotaiyakini iirokaiti, Awinkathariti pinayitaimini paata. Tima iri Cristo ompiratapiintayitaimiri iroñaaka. ²⁵ Iriima ikaatzi antayitapiintanairori kaaripirori, jowasankitaayitairi irirori. Tima Pawa, tikaatsi imaakiniti irirori.

4

¹ Ompirataniriiti, paapatziyaari pompirataniiti, tampatzika pinkantawintyaari. Pinkinkishiritiro, tzimatsi iiroka inkitiki iita ompiratizimiri.

² Pamanamanaatapiintaiya, aamaakowintashiri pinkantya pamanamanaatya pimpaasoonkiti. ³ Pamanamanaatakotaina naaka, onkanya ishinitantaitinawori nokinkithatakotanairo kaari jiyotakowiita pairani. Tima irootaki jomontyaawintaitakinari. ⁴ Pamanamanaatakotina onkanya nimatantyaawori nonkinkithatakotiro kamiithapiroini, iro inkimathayitiantyaawori.

⁵ Ontzimatyii pisaikayiti kamiitha pisaikimoyitziri kaari kimsantatsini. Piyotairi, iiro pitsipawaitashitari. ⁶ Kamiitha inimotiri onkaati pinkinkithatakotiniriri, poshini onkantzimotyaari. Ontzimatyii piyoyiti tsika pinkanti pakayitiri aririka josampiyitimi.

Iwiyaantawori withataantsi

⁷ Aririka jariitatya iyiki Tíquico pinampiki, iriitaki kamantapaakimini tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Tima jirika iyiki, iriitaki imitakopirotakinari jaka nantawaitziniri Awinkathariti. ⁸ Iro notyaantantyaariri jiñiimi tsika pikantaiyani iirokaiti janta, inkamantimiro tsika nokantaiyani jaka. Ari onkanya piñaantyaawori pinthaamintashiritaiyaani. ⁹ Ari notyaantimiri iijatzi iyiki Onésimo intsipatanatyaari Tíquico. Tima jirika Onésimo iriitaki poñainchari pairani pinampiki. Tyaaryoo jawintaanakari irirori Awinkathariti, nitakopirowaitani jinatzi. Apati inkaati kamantapaakimini okaatzi nantayitakiri jaka.

¹⁰ Ari itsipatakina Aristarco jomontyaitakina jaka. Jiwithatsitayimini iijatzi irirori. Jiwithatsizimi iijatzi Marcos itomithori Bernabé. Tima jirika Marcos, iriitaki nokinkithatakotakimiri pairani nokantakimi: Aririka jariitatya pinampiki paawakiri kamiitha. ¹¹ Jiwithatsitayimini Jesús, jüitaziri iijatzi Justo. Iriitayakini kaatakinari nokinkithatakotziro tsika okanta ipinkathariwintantai Pawa. Owanaa joimoshirinkina iriroriiti, tima tikaatsi pashini nojyininka kimityaarini itsipatakina jirikaiti.*

¹² Jiwithatsizimi iijatzi Epafra, iriitaki pashini poñainchari pairani pinampiki. Irijatzi jompiratani Cristo. Ojyiki jamanamanaatakotapiintakimi, onkanya pintaaryooshiriyantyaari, piyotakotantyaawori pantanairo tyaaryooproini ikowiri Awinkathariti. ¹³ Naakatajaantaki ñaakiri Epafra owanaa ikinkishiritakoyitakimi. Ari ikimitsitakari iijatzi Laodicea-jatzi, iijatzi Hierápolis-jatziiti. ¹⁴ Jiwithatzimi iijatzi Lucas aawintantainiri. Irijatzi nitakotani. Jiwithatsizimi iijatzi Demas. ¹⁵ Nokowi naaka piwithatinari maawoni kimsantzinkariiti janta Laodicea-ki. Piwithatinawo Ninfas, iijatzi pinkimitaakiri maawoni kimsantzinkariiti ikaatzi apatoyitapiintachari opankoki. ¹⁶ Piñaanatiniri nosankinari ikaatzi kimsantzinkariiti janta pisaikinta. Impoña potyaantakiniri Laodicea-jatzi jiñaanatiniri kimsantayitatsiri janta. Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti, piñaanatiro nosankinatariniriri iriroriiti. ¹⁷ Jiroka ñantsi pinkantiriri Arquipo: “Pantawaitainiri Awinkathariti tsika okantajaanta ikantakimiri, pimonaatiniri”.

¹⁸ Naaka Pablo, jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki niwithatzimi. Iiro pipiyakotana jomontyitakina, pamanamanaatakotapiintaina. Onkamintha inishironkayitaimi Pawa. Ari onkanya.

* **4:11** Ikantakotziri Pablo jaka “nojyininka”, iriitaki jiyiitziiri “totamishitaaniri”, tima aritaki jiyiitziiri Judá-mirinkaiti.

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimiro jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantz-
imiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitami Pawa iijatzi Awinkathariti Jesu-
cristo. Onkamintha inishironkataimi, isaikakaayitai kamiitha iijatzi.

Ikimitakoitari Tesalónica-jatzi

² Aririka namanamanaatakoyitami, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ³ Ojyiki nokink-
ishiritakotapiintakimi okaatzi pantayitanairi poshiritanaa, okaatzi jiñaitzimi pitakoyi-
tanta, oפוña okaatzi paakowintanaawo iijatzi poyaawintaari Awinkathariti Jesucristo.
⁴ Tima niyotaiyini iyikiiti, jitakoyitami Pawa irijatzi iyoshiiyitaimiri. ⁵ Piyotaiyini
iirokaiti tii nokinkithatakotashitzimiro Kamiithari Ñaantsi nosaikimotantakimiri, aña
Tasorintsinkantsi oshinchaashiritakinari, niyotantari tyaaryoori inatzi okaatzi nokaman-
tayitzimiri. Piñagaiyakinani iijatzi tsika nokanta nosaikimoyitakimi, owanaa nokowapiin-
taka nonishironkayitimi. ⁶ Okantawita ojyiki piñaashitakawo, iro kantzimaitacha pikimisan-
tayitana, tima Tasorintsinkantsi oimoshirinkakimiri. Irojatzi pimatantanaawori okaatzi
nantakiri naaka iijatzi okaatzi jantakiri Awinkathariti. ⁷ Ari okanta ikimitantanaimiri
ikaatzi kimisantayitanaatsiri nampiyitawori Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. ⁸ Tii iri
apaani kimakowintaimini tsika pikantana pikimisantairi Pawa, aña ikimakoyiitakimi
iijatzi tsikarikapaini. Tima nokowawitaka nonkamantirimi tsika pikanta pikimisan-
tayitai iiroka, ⁹ iri itawakinawori ikamantawakina naaka tsika pikantayitaka paawakina
kamiitha, tsika pikanta powajyaantayitanairi piwawaniwitari, iro pikowanaki pantiniri
ikowiri Kañaaniri Pawa Tyaaryoori. ¹⁰ Ikamantakinawo iijatzi tsika pikanta iiroka poyaaw-
intari Jesús impiyi inkinapairo inkitiki, tima iri Pawa ashitari jañaakagairi ikamawitaka.
Iriitaki matironi jowawajyakoshiritai aririka imonkaapatitaiya jowasankitaantayitai.

2

Jantayitakiri Pablo Tesalónica-ki

¹ Iyikiiti, piyotaiyini iiroka tii aminaashita okaatzi niyaataki nariitzimi. ² Pairani tikira
niyaatziita pisaikayini iiroka, owanaa ikisaniintaitakina Filipos-ki, jowasankitaawait-
aitakina iijatzi. Iro kantzimaitacha iri Pawa shintsishiritakakinari nokinkithatakotanta-
kimiro Kamiithari Ñaantsi, okantawitaka ikisaniintaitana. ³ Tima tii nokinakaashitawo
okaatzi noñaaniyitakari, tii nokaaripiroshiritzi nokinkithatakotantzimiro, tii nokowi na-
matawanti. ⁴ Aña Pawa ñaantashiritakinari naaka, iri otyaantakinari nonkinkithakota-
taimiro Kamiithari Ñaantsi, irootaki kaari nokinkithatakotantapaakimiroi okaatzi kami-
ithatzimoyitziriri atziri, apa nokinkithatakotakiro kamiithatzimotziriri Pawa, tima iri-
itaki yoshiritantatsiri. ⁵ Tima piyotaiyini iiroka tii nonintaathantimiro okaatzi
nokinkithatakotakimiri, iro noñaantyaari nayi ojyiki kiriiki. Iri yotatsi Pawa. ⁶ Tii
iro nonkowaajaiti pimpinkathatashitina. Okantawitaka naakataki Jotyaantapiror-
iti Cristo, ontzimatyimi impinkathayitaina. ⁷ Iro kantzimaitacha nonishironkatani
nowakimi nokimitakawo apaani inaanatiitari aririka aamaakotyaari iintsiti. ⁸ Tii
apa nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, aña antawoiti nitakoyitakimi, irootaki
noñaashintsitakowintantakimiri.

⁹ Pinkinkishiritaiyironi iiroka nitantanakawori nokinkithatakotzimiro iñaani Pawa,
shintsiiini nantawaitaki, kitiiyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantayawoni iiroka
pintziyina. ¹⁰ Piyotaiyini iiroka tsika nokanta nosaikimotakimi iijatzi ikimitaka Pawa jiy-
otzi irirori, tima kamiithashiri nokantaka, kitishiri nokantaka tikaatsi iitya kantakotinari.
¹¹ Piyotzi iijatzi owanaa nonishironkayitami, nokimitakotaari iwaapatiiitari ikaminairi
jowaiyani, jitakotari, ishintsithatzi. ¹² Ari nokimitayitakimiri iiroka, inkini pantayi-
tainiri ikowakaayitzimiri Pawa, tima iriitaki iyoshiiyitaimi, ari piñiirori pisaikai ipinkathari-
wintantati otzimi jowaniinkawo.

¹³ Irootaki niyaatakaantawori nopaasoonkitanairi Pawa. Tima pairani owakiraa piki-
mawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, piyotanaki kaari jiñaani atziri, irootaki tyaary-
oori jiñaani Pawa. Tima pikimisanakiro, antakaayitaimiro okaatzi ikowakaimiri.
¹⁴ Ari pikimitakotanaari iirokaiti ikaatzi kimisantanaairi Jesucristo janta Judea-ki, tima
antawoiti jowasankitaayitakiri Judá-mirinka iyyininka. Ari ikimitsitakimiri piyyininka

iiroka jowasankitaayitakimi. ¹⁵ Tima iriitaki Judá-mirinka owamaakiriranki Jesús, iri-ijatzii owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. Iriitaki omishitowayitakinari iijatzii naakapaini. Antawoiti ikisaniintakiri atziripaini. Irootaki kaari inimotziriri Pawa. ¹⁶ Tima tii ikowaiyini nonkinkithatakotainiri ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, onkantya jawijakoshiriyitantaayaari iriroriiti. Ari okanta ikaaripiroshiriyitantakari jirikaiti Judá-mirinka, ari jifiiimaitaiyaawo jowasankitaayitairi Pawa paata.

Iisaikantakari Pablo intaina

¹⁷ Iyikiiti, osamani okantawitaka asaikimotawakaaka intaina, owanaa nokinkishiritakotapiintaiyakimini. Iro kantzimaitacha owanaa nokowaki iroñaaka apiitairo añaawakaayitaiya. ¹⁸ Ari nokowawitaka nariitimi, iri kantacha Satanás owanaa jotzikaakina. ¹⁹ Iro kantzimaitacha paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo, iirokatakii thaamintashiritakainani noñaantyaawori nonkimoshiritai. Tima iirokaiiti kantakaakawori impinatantainari naaka. ²⁰ Iirokataiyakini kantakaiyaawoni noñaantyaawori nonkantakaapirotaiya paata nonkimoshiritai.

3

¹ Iro nokinkishiritakariranki nosaiki naaka Atenas-ki, ² iri notyaantimiri Timoteo pi-saikaiyini iiroka. Tima jirika Timoteo iyiki jinatzii, oiyiki jantayitakiniriri Pawa. Ari nokaataakiri noñaashintsitakawo nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tima aririka jariitayya pisaikaiyini iiroka, iri añaashiritakaapaakimini, inkimoshiritakaapaakimi piyaataakaantyaawori pinkimisanti. ³ Tii nokowi onkantzimoniintimi aririka jowasankitaayitakimi, tima aritaki onkantyaari, iro awijiyimoyitaini. ⁴ Irootaki nokantay-itsitakimiri nosaikimotantakimiri, iro piñaayitakiri okaatzi awijiyimoyitakimiri. ⁵ Iro kantz-imaaitacha tii okantzi namawitapairo naaka, nokowaki niyoti irojatzirika pikimisantaiyini. Noñaajaantaki tzimatsi iita kowaintsiri inkaaripiroshiritakaimi, ari aminaashiwaityaami okaatzi nokamantayiwitakimiri pairani.

⁶ Iro kantacha jiyaataki Timoteo jariitzi, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana iikiro piyaatatzi pikimisantaiyini, itakotani pikantawakaiyakani. Ikamantakina iijatzii tii pimajantina, pikowi piñiina, ari nokimitsitakari naaka nokowi noñiimi iiroka. ⁷ Iyikiiti, okantawitaka oiyiki noñiira jaka jowasankitaawaitaitana, thaamintashiri nokanta, tima niyotzi iikiro piyaatakaanakitziiro pikimisantaiyanakini iiroka. ⁸ Tima niyotaki iikiro piyaatatzi pityaaryoowintairi Awinkathariti, kamiitha inimotana nosaiki. ⁹ Antawoiti nopaasonkitakiri Pawa, tima iirokataiyakini matakirori pikimoshiripirotaakaakina. ¹⁰ Iikiro naakowintatyaawo namana kitijiyiriki iijatzii tsiniripaiti, onkantya noñaantyaawori napiitiro nariitimi, ari notampatzikatimiro tzimatsirika pikinakaashitakari pikimisantanai.

¹¹ Iri nokowakotzi Ashitairi, Pawa, ipoña Awinkathariti Jesús, tampatzika nowanakiro niyaati pisaikaiyini iiroka. ¹² Nokowakotziri iijatzii iri kantakaiyaawoni piñaantyaawori pitakotawakaiyaani, ari pinkimitsitanaiyaari pashinijatzii atziri. Iro nokowi pinkimitakotyaanawo naaka tsika nokanta nitakotaimi iiroka. ¹³ Iro jifiaantaimiri Ashitairi, Pawa, kitishiri pikantayitanaa, iiro itzimi iitya kantakotimini paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, intsipataiyaari ikaatzi kamiithashiriri.

4

Okaatzi inimotziriri Pawa

¹ Ari okantari iyikiiti. Iri kantakaiyaawoni Awinkathariti Jesús, nonkantantimirori jiroka, shintsitha nonkantimiro. Pairani niyotaakimiro pantayitairo okaatzi inimotziriri Pawa. Ari pimatzimaitakawo. Iro kantacha nokowi iikiro piyaataakaatyiro irojatzii pothotyaantapirotatyaawori. ² Aritaki piyotaiyakini iiroka, iriitaki Awinkathariti Jesús matakaakinawori naaka okaatzi niyotaayitakimiri. ³ Jiroka okaatzi ikowiri Pawa onkantya jowamiithashiritantimiri: iiro pimayimpirtzi. ⁴ Ontzimatyi piyoyitai pinkinantya, inkini ipinkathayitaimi pintampatzikashiriyitai. ⁵ Iiro piñaaposhinitawo mayimpirtaantsi. Iro jimatapiintayitakiri ikaatzi kaari kimisantayitairini Pawa. ⁶ Paamaakowintaiya pikantzimoniintakaantarikari jirokapaini apaani iyiki kimisantanaatsiri. Tima nokamantakimiro, ari jowasankitairi Pawa inkaati antakironi jiroka. ⁷ Tii ikowi Pawa ankimitakotyaari mayimpiri, iro ikowaki jowamiithashiriyitai. ⁸ Tiirika pikimisantzi, tii naaka pinthainkaki, aña iri Pawa pithainkaki. Tima iri Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi.

⁹ Iro nonkinkithatakotimiri iroñaaka okantakota atakonka. Onkantawitya tii okowa napiitaimiro iirokaiiti. Tima pimatakiro pitakotawakaayita, ¹⁰ pimatanakiri pitakoyitanaari iyikiiti ikaatzi nampiyitawori maawoni piipatsitiki Macedonia. Iro kantacha

ontzimatyii piyaatakaairo irojatzii pothotyaaantapirotatyaawori. ¹¹ Iro paminaminayiti pisaikayitai kamiitha. Kaari imaamanitaintaitzi, pantiro okaatzi pantawairiyitai iiroka. Tima iro niyotayitakimiri pairani. ¹² Ari onkanta jifaaantimiri ikaatzi kaari kimisantayitatsini, tampatzikashiri pikantayita, tikaatsi kowiyiimotimini.

Impiyairika Awinkathariti

¹³ Iyikiiti, nokowi nonkinkithatakotimiro tsika inkantaiya paata ikaatzi kimisantanzinkari kamayitaintsiri, iro piyotayaari iiroka. Iro iiro pikimitakotantari kaari kimisantatsini, antawoiti jiraaniinta jowashiriwaita. ¹⁴ Tima ayotaiyini aaka ikamawitaka Jesús, iro kantzimaitacha iijatzii jañagai. Ari inkimitaayitairi Pawa paata ikaatzi kimisantayitaintsiri, ari jañaakaayitairi aririka impiyi Jesús. ¹⁵ Jiroka okaatzi jiyotakairi Awinkathariti: Paata aririka impiyi, iri itanaiyaawoni jifaaawori ikaatzi kamayitaintsiri, aakaati impoiwaitatsini añaayitzi. ¹⁶ Ari inkimaitawairo inkaimapaaki ijiwari maninkariiti, intyootakaantapaaki Pawa. Impoña ikaatzi kamayiwitainchari, iri ityaawoni intzinaanaki, ¹⁷ ampoñaapaatya aakaati kaari kamayitaintsiri, ari antsiptanaiyaari antzinaashitawaiyaari Awinkathariti, antonkiyotawaiyaari minkoriki. Ari ankantaitaani antsiptaiyaari Awinkathariti. ¹⁸ Irootaki jiroka ñaantsi poimoshirinkawakaantyaari.

5

¹ Iro kantzimaitacha iroñaaka iyikiiti, tii okowajaantzi nonkamantimiro tsikapaiti awijantayitantaari jirokapaini. ² Ari piyotaiyakini iiroka, tii jiyotaitziro tsikapaiti, tima omapokashitaiya, onkimitaiyaawo aririka jomapokantaiti inkoshitaiti tsiniripaiti. ³ Intzimayiwitya kantatsini: “Iroñaaka asaikai kamiitha, inimotimi pinkantya”. Iro kantacha ari jomapokaitairi japiroyiitiri maawoni. Onkimitaiyaawo tsinani okimaatsiwaita ontzimaaniti, tikaatsi inkinakaitiro awijashitantaari onkaati pokatsini. ⁴ Iro kantzimaitacha tii ari pinkantayitaaari iiroka iyikiiti, iiro jomapokaitzimi, ikimitaantzi-ranki koshintzi. ⁵ Tima piyotakoyitairo iiroka, tii pikimitari aniiyitapiintshatichari tsiniripaiti, inkini iiro jifaaantari. Aña iri pinkimitakoyitai aniiyitapiinttsiri kitiiyyiriki, okoñaatzimoyitairi. ⁶ Ari okimitari, tii okantzi ankimitakotyaari ikanta maashitachari tsiniripaiti, aña aamaakowinta ankantayitya, ankimityaari kiyoshiriri. ⁷ Tima tsiniripaiti jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari iijatzii. ⁸ Iro kantzimaitacha aaka ayopiro-taiyini, iri akimiyitairi ikaatzi aniiyitapiinttsiri kitiiyyiriki. Ontzimatyii awitsikaantya, ankimisantayitai, atakotantya. Ankimitakotyaari jiwitsikaanta owayiri, ikithaatawo ashirotsiriri iithaari. Ankimitakotyaari iijatzii jawintaawo ashironakitatsiri jamathaitawo, ari ankimityaari aaka awintaanaaiyaawo awijakoshiriyitai. ⁹ Tii iro inkowiri Pawa jowasankitayitai, aña ikowaki awijakoshiriyitai akimisantairi Awinkathariti Jesucristo. ¹⁰ Iriitaki kamawintakairi. Tikaatsi oitya ankamawitya, aririka añaayitai, aritaki añaayitairo asaikimoyitairi paata aririka impiyi. ¹¹ Ontzimatyii poimoshirinkantawakaiyaawo jiroka, witsikashiri pinkantayitya.

Ishintsithatziri Pablo kimisantanaatsiri

¹² Iyikiiti, pipinkathayitairi ikaatzi yotayitaimiri janta, ari pinkimitairi ikaatzi jiy-wayitzimiri pikimisantairi Awinkathariti. Tima owanaa jifaaashintsitakowintaiyakimini. ¹³ Pitakoyitaiyaari piñiuro okaatzi jantzimoyitakimiri. Ontzimatyii pisaikayitanai kamiitha. ¹⁴ Pishintsithayitairi pirantziiti. Ari pinkimitairi kaari ñaapiroshiriri, poimoshirinkantayiaari, potzishiriyitairi kaari aawiyashiriwaitatsini ikimisantzi. Iiro pisamawaitari jirikapaini. ¹⁵ Tii okantzi pimpiyatantya, iro pinkowapiintiri iiroka paapatziyawakaiya, ari pinkimitairi ikaatzi kaari piyyininkata. ¹⁶ Pinkimoshiritapiintaiyaini. ¹⁷ Iiro powajyaantziro pamanamanaayitya. ¹⁸ Ontzimirika awijiyimotimini, pimpaasoonkitari Pawa. Tima irootaki ikowiri irirori antayitairi akimisantairi Jesucristo. ¹⁹ Iiro pomanonkawintawo jantakaimiri Tasorintsinkantsi. ²⁰ Tii okantzi pimanintayitiro ikamantantayitzi. ²¹ Iro kantzimaitacha ontzimatyii paminawakiro kamiithaini okaataki. Impoña pintyaaryoowintanaaro onkaati kamiithashiritakaimini. ²² Okaatzi ikinkishiritari pashini atziri kaaripiro inatzi, iiro pantayitziro iirokaiiti.

²³ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikantayitaaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzii pishiriki. Ari onkanta iiro otzimana oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

Iwiyaantawori withataantsi

²⁵ Iyikiiti, pamanakoyitapiintaina naaka. ²⁶ Piwithatinari maawoni kimisantanaatsiri janta. ²⁷ Nokowi piñaanatini iijatzii jiroka nosankinari, tima iro ikowiri Awinkathariti. ²⁸ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimorori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantz-miro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, isaikakaayitaimi kamiitha. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jaminakotairi paata Pawa kaaripiroshiriri impiyairika Cristo

³ Iykiiti, okowapirotatya nompaasoonkitakopiintaimi Ashitairiki Pawa, tima iikiro piyaatakaanakitziro pikimisantayitanaki. Iikiro piyaatakaanakitziro iijatzi pitakoy-itawakaanaka. ⁴ Irootaki noshiritapiintantzimiri aririka napatotaiyaani notsipayitari pashini iyikiiti, nokantayini: “Iikiro jiyaatakaatziro ikimisantayini Tesalónica-jatzi, okantawitaka antawoiti ikimaatsiwaitaiyani jowasankitaitziri”.

⁵ Ari oñaagantari tampatzika ikanta Pawa jiyakawintantzi. Okimiwaitakawo jiwitsikaantatyiyaami Pawa inkini impinkathariwintimi. Irootaki pikimaatsiwintantayitakawori iroñaaka. ⁶ Iro tampatzikatatsiri iijatzi inkimaatsiyitakaiyaari Pawa ikaatzi kimaatsiyitakaakimiri iiroka. ⁷ Irooma maawoni aakaati, akaatzi akimaatsiniintayitakawo, otampatzikatzi impinayitai paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, inkinapai inkitiki intsi-payitaiyaari maninkariiti tzimatsiri ishintsinka, ⁸ inkimitapaatyaari ipaampaporinhatzi paampari. Ari jowasankitaayitairi kaari yotairini Pawa, kaari kimisantaironi Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Awinkathariti Jesucristo. ⁹ Iriitaki atsipitaiyaawoni japiroyitairi, ari inkantaitatyaani impiyashitaiya, iiro jñiuro ishintsinka Awinkathariti. ¹⁰ Tima paata aririka impiyi, impinkathatawairi kamiithashiriyitaintsiri, iyokitzi inkantaiya. Ari pinkimitatyaari iijatzi iiroka, tima pikimisantairo nokamantakimiri. ¹¹ Irootaki namanakoyitapiintantzimiri iirokaiiti. Nokowakotziri pimonkaayitantyaariri tsika inkantayitaya ikaatzi jiyoshiiyitairi. Nokowakotziri jaawiyashiritakaaayitimi pimayitantaawori kamiithayitatsiri pikimisantai. ¹² Iro impairyaitantyaariri Awinkathariti Jesucristo pipinkathatakantairi, impoña impinkathatakantaimini irirori. Iri Pawa nishironkataimi aaka iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

2

Jiñaayitairi owaaripiroshiritantairi

¹ Iykiiti, nonkinkithatakotimiro okantakota antsipataiyari Pinkathari Jesucristo, aririka impiyi paata. ² Tii nokowi pinkinkishiritashiwaitaya piñaajaanti aritaki piyaa Awinkathariti. Kimitaka iro pikinkishiritaiyakarini piñaajaantzi iro nokinkithatakotakimiri, piñaajaantzi iro nosankinatzimiri jiyotakaakinari Tasorintsinkantsi. ³ Aña tii ari onkantya, ñaa jamatawintzimikari. Tima aririka impiyi paata, itanatyaaowo imaa-maniitiri Pawa, impoña jiñaayitii owaaripiroshiritantairi jiñaiti iijatzi jiyiitzi “Otomi Piyashiwaitaantsi”. ⁴ Kisaniintantairi jinaty, inkowi janaantapaaki inkimitakaityaari ipinkathaitziri Pawa janta tasorintsipankoki. Impoña inkanti: “Pawa ninatzi naaka”. ⁵ Aritaki nokamantayitakimiro jiroka nosaikimotantapaintzimiri. ⁶ Piyotaiyini iiroka iita otzikakiriri kaari ikoñaatsitanta owaaripiroshiritantairi, apa inkoñaati paata aririka imonkaapaititapaatyaarika. ⁷ Aritaki antawaitaki imananiikiini owaaripiroshiritantairi. Iro kantzimaitacha tzimatsi otzikaapiintakiriri, irojatzii paata joñaagantantyaariri, ⁸ aripaiti jiñaitiri owaaripiroshiritantairi. Tima aririka impiyi Awinkathariti, ishintsinka japirotantyaariri jowamaapairi, apa intasonkakiri. ⁹ Jirika koñaatatsini paata, inkimitakotapaatyaari Satanás. Ari ontzimaki ishintsinka, owanaa jamatawitantairirika intasonkawintantayiti. ¹⁰ Tzimatsi manintayitakirori inkimisantaironi tyaaryoori ñaantsi, iroowitaka jawijakoshiritantaiyaarimi. Iriiyitaki piyashitaachani jamataw-itakiriri owaaripirotantairi. ¹¹ Iriitaki kantakaiyaawoni paata Pawa inkimisantantaityaariri owaaripirotantairi. ¹² Irootaki jowasankitaayitantyaariri inkaati thainkawaitatsini, tima owanaa ithaamintakawo jantayitakiro kaaripirori.

Jiyoshiitakiriri awijakoshiritaatsini

¹³ Iykiiti jitakotani Awinkathariti, iikiro niyaatatzi naaka namanamanaatakotapiintakimi nopaasoonkitziri Pawa. Tima pairani tikiraamintha jiwitsikaitzimi, aritaki jiyoshi-itaitakimi pawijakoshiritai, irootaki pikimisantantaawori tyaaryoori, irootaki itasor-intsishiritakaantaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁴ Iriitaki otyaantakinari naaka nokinkithatan-takimiroi Kamiithari Naantsi, onkini piñiuro paata ipinkathayitaimi ikimiitairi irirori Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ari okanta iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri nosaikimotantapaintzimiri. Ari pinkimitairo iijatzi okaatzi nosankinatzi-imiri.

¹⁶ Onkamintha jitakoyitai Awinkathariti Jesucristo, iijatzi Ashitairi Pawa. Iri kimoshiritakaapiintaini, irijatzi nishironkayitairi ishinitaantairori okaatzi kamiithayitatsiri. ¹⁷ Onkamintha inthaamintashiritakaapiintaini, iri tyaaryooshiritakaimini iijatzi, iro piyaatakaantyaawori pikinkithatakoyitanairo kamiithari iro pantayitanairi iijatzi.

3

Impinkathayitiro iñani Pawa

¹ Iykiiti, pamanatakoyitapiintaina naaka niyaatakaantyaawori nonkinkithatakotiri Awinkathariti, ari onkantya impinkathatantayaariri pashinijatzitzi atziriiti, inkimitaimi iiroka. ² Pamanapiintaiya iiro jowasankitaantana kaaripiroshiriri, tima tii maawoni inkimiyitai aaka akimisantayitzi. ³ Iro kantzimaitacha tyaaryoori jinatzitzi Awinkathariti, ari jaawiyashiritakaayitaimi, iri kimpoyaawintimini iiro ikitsirinkantzimi owaaripiroshiritantaini. ⁴ Iri Awinkathariti yotakaakinari ari piyaatakaatyiiro pantayitanairo niyotaayitakimiri, tima pikowaiyakini pantiro. ⁵ Nokowakotziri Awinkathariti inkinkishiripirotakaimiro tsika okanta jitakotzimi Pawa. Intyaaryooshiritakaimi pinkimitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyii antawaiyitai

⁶ Iykiiti, tzimatsi ikowiri Awinkathariti Jesucristo nonkantimiri: Tii okantzi paapatziyaari pirawaitapiintachari kimisantanzinkari. Tii jimatziro okaatzi niyotaakimiranki. ⁷ Aña ontzimatyii inkimitinami naaka, tima tii nopirawaita nosaikimotantapaintzimiri. ⁸ Tikaatsi nonkamitimiri pimpashitina noyaari, aña nopinatziimiro maawoni pipayitanari. Nantawaitaki shintsiini, kitiiyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantayawoni iiroka pintziyina. ⁹ Aña tampatzika inawita pimpayitinaami noyaari, apa nantawaitaki shintsiini onkantya paminayitantinari, iro pinkimitakotantyaanawori tsika nokantaka naaka. ¹⁰ Tima iro nokantapiintakimiri nosaikimotantapaintzimiri janta, nokantzi: “Inkaati kaari antawaitatsini, iiro jowaa iijatzi”. ¹¹ Ari nokimaki ikantaitzi tzimatsi pikaatayini janta pirayitachari, tii ikowi jantawaiti, apa imaamanitantayitzi. ¹² Tzimatsi iijatzi ikowakaanari Awinkathariti Jesucristo nonkantayitiriri jirikaiti: “Iiro pimaamanitanti, santzikoiitini pantawintiro powayityaari”. ¹³ Iykiiti, ari pashi powiro pantapiintairo iiroka kamiithayitatsiri.

¹⁴ Tzimatsirika kaari kimisantironi jiroka nosankinatakimiri, iiro paapatziyanaari, iro jiñaantyaawori inkaaniwintawaita. ¹⁵ Iro kantzimaitacha iiro pikisaniintziri, pinkaminaayitairi pinkimitakaantiri pirintzi jinaty.

Iwiyaantawori tasonkawintaantsi

¹⁶ Tima iri Pawa kantakaawori asaikantayityaari kamiitha, nokowakotziri iri ininotakaimironi pisaikaiyini okantawitaka piñaayitiro onkaati awijjimoyitimiri. Nokowakotziri intsipatimi.

¹⁷ Jiroka nosankinatajantzimiri nakoki: Tima naaka Pablo withatzimiri. Irootaki namitapiintari aririka notyaanti nosankinari. ¹⁸ Onkamintha inishironkayitaimi maawoni Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

JITAKARI PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaaantapirori Jesucristo ninatzi, tima irootaki ikantakaantziri owawijaakotairi Pawa itsipatari Jesucristo oyaatakoniintani. ² Iiroka nosankinatzi Timoteo, nokimitakaantzimi notomi nowimi akimisantanai. Inkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Cristo Jesús, inkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Ikinakaashiitari jiyotaantaitzi

³ Pairani nawijantakari Macedonia-ki, noshintsithanakimi pisaiki Efeso-ki, ari onkantaya piyotaantyaariri saikayitatsiri janta, jowajyaantairo ikinakaashiyitakawo jiyotaantzi. ⁴ Ikinkithatakotashitawo kinkitharinti, ikinkithatakotashitawo iijatzi tsika ikantayita pairani ichariniiti. Tii oñaagantziro jirokapaini okaatzi jantakiri Pawa onkantaya ankimisantantyaariri, aña iro kantakaantakirori jiñaanaminthatawakaantari atziripaini. ⁵ Aryaajaini aaka aririka ayotaanti, akinkithatakotziro tsika ikantaiza jitakotawakaita. Tima aririka ankitishiritanai, aririka ankinkishiritanairo tampatzikatatsiri, aririka ankimisantaprotanai, ari amatziro atakotanta. ⁶ Ari itzipinayitakiri jirikapaini, aminashiwaitaka okaatzi ikinkithatakoyitzi. ⁷ Ikwashiwaitaka jiyotaantiro Ikantakaantaitani. Okantawitaka ishintsithatantzi jiyotaantayitzi, iro kantzimaitacha tii ikimathasitawo irirori okaatzi ikinkithatakotziro.

⁸ Irooma aakaiti ayotzi imapiro okamiithataki Ikantakaantaitani, iro kantzimaitacha ontzimatyii ankimathatiro oita otzimantari jiroka. ⁹ Tima tii iri josankinayitini ikaatzi kamiithashiriyitaintsiri, aña iro jowasankitaayitantyaariri: maamanitzinkariiti, piyathariiti, kaaripiroshiririiti, tsimainkatzinkariiti, thainkantaniriiti, manintashiritaniriiti, owamaayitziro ashitariri, ashiryaaantzinkariiti, ¹⁰ mayimpiriiti, antaminthatawakaachari ishiramparinkaki, noshikantaniriiti, thiiyinkariiti, kamatawiririiti, ikaatzi otzikayitziro ayotaantziro kamiithari. ¹¹ Tima inashita Kamiithari Ñaantsi owaniinkañaanitachari, irootaki ikantakinari Pawa Tasorintsitatsiri nonkamantantairo.

Jantawairi Pablo

¹² Iriitaki Awinkathariti Jesucristo oshinchaashiritakinari. Iro nopaasoonkitantariri, tima jiyotzi aritaki tyaaryootakina, jotyaaantakina nantawaitiniri. ¹³ Okantawitaka pairani ojyiki nopairyaashiwaitakari, noisaniintani nowiri, nowasankitaapiintakiri jashiyitairi, iro kantzimaitacha jitakotaana irirori. Tima tii niyowitawo okaatzi nantakiri, tikira nokimisantanakiita. ¹⁴ Iro kantacha jirika Awinkathariti antawoiti jitakopirotakina, ari opoñaanakari nokimisantanairi Jesucristo, owanaa nitakotanaari. ¹⁵ Jiroka nonkantaniri tyaaryoori inatzi, ontzimatyii inkimisantaitiro: Ipokaki Jesucristo jaka kipsatsiki jowawijaakoyitairi kaaripiroshiririiti. Tima naaka anaayiwitakari maawoni nokaaripiroshiritawaka. ¹⁶ Iro opoñaantari inishironkataana Jesucristo, tii isamaniintana okantawitaka naaka mapirowitakawori nokaaripirozti. Tima tsika ikantaana naaka, ari inkantayitaiyaari pashini inkaati kimisantayitairini, ari inkantaitatyiiro jañaayitai. ¹⁷ Nokowi ari inkantaitatyiiro impinkathapiroyitairi kantaitaachani Impinkathariti, Kañaaniri, Kaari Koñaanitatsini. Ari onkantayaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokowiri nonkamantimiri. Ari onkimityaawo okaatzi ikinkithatakaitakimiri pairani. Iro nonkamantantimirori pinthaamintashiritantyaari piyaatakairo piñaashintsirotya kamiitha, ¹⁹ iikiro piyaatakaanakityiiro pinkimisantanaki, iikiro pinkinkishiritanakityiiro tampatzikatatsiri. Tima tzimayitatsi owajyaantakiro. Okantawita ikimisantayiwita, ikimiwaitakawo impitaminkatotyiyaaami. ²⁰ Ari ikimitakari Himeneo iijatzi Alejandro. Iriitaki noshinitakiri jowashironkaayitairi Satanás, ari onkantaya jiyotantyaari iiro ipairyaashiwaitantari Pawa.

2

Ikinkithatakoyiitziro amanamanaataantsi

¹ Jiroka nitawatyaari noshintsithatimiri: Ontzimatyii pamanamanaataiya, pinkowakowintanti, pinkantakowintanti, pimpaasoonkiwintairi maawoni. ² Pamanakoyityaari pinkathariiti. Pamanakotyaari iijatzi maawoni jiwariiti pisaikayitantyaari kamiitha, pinkathatasorinti pinkantya, tampatzikashiri pinkantya iijatzi. ³ Irootaki kamiithatatsiri maawoni jiroka. Irootaki ikowiri Pawa

owawijaakoshiritairi. ⁴ Tima ikowatzi Pawa maawoni jawijakoshiriyiitai, ikowi iijatzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori ñaantsi. ⁵ Jiroka tyaaryoori ñaantsi: Apaani ikanta Pawa. Apaani ikanta kankawintziriri atziri janta Pawaki. Iriitaki Cristo Jesús. ⁶ Iriitaki pinakowintakairi maawoni ikamawintakai, ikimakoitairo inintapaititapaaki Pawa. ⁷ Irootaki ipairyaaantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithakaayitairi atziri kaari ajyininkayita, niyotaaayitairi inkimisantayitairo tyaaryoori ñaantsi. Tima imapirotatya.

⁸ Tsikarika japatoyiitapiintya, nokowiri shirampariiti jamanamanaayitaiya, tziinaawako inkantya ikimitapiinta. Iro kanzimaitacha kitishiri inkantayitya, iiro ikisawaita, iiro ifaanaminthatawakaawaita. ⁹ Ari onkimitanaiyaari tsinaniiti iiro ofaanaminwaita onkithaatyaawo owaniinkatachari, apaawaitiri kiriiki amanantayitiri othatani poriryaayitatsiri, ofaanawinawaityaawo owaniinkatiro oishi. ¹⁰ Aña iro amiyitaiyaari antayitapiintairo kamiithayitatsiri. Tima irootaki kamiithatatsiri antayitziiriri tsinani kantapiintatsiri: "Naaka, pinkathatasorintsini ninatzi". ¹¹ Aririka jiyotaantaati, owakimpita onkantayitya tsinani, onkimisantanti. ¹² Tii noshinitakaantziro iyotaantayiti tsinani, tii noshinitakaantziro ojiwatiri shirampariiti iijatzi. Apa owakimpitayitya. ¹³ Tima iri Adán jitaitaka pairani jiwitsikayitakiri, iro impoitapaintsiri Eva. ¹⁴ Kaari Adán jamatawiitakiranki, aña iro tsinani jamatawipiroitaki irojatzi antantakawori kaaripirori. ¹⁵ Iro kanzimaitacha, tsinaniiti, tima irootaki owaiyantaatsiri, ari onkantaki awijakoshiriyitai iikirorika iyaatakaanakityi iro onkimisanti, itakotantya, tyaaryoopiroini onkamiithashiriyiti.

3

Tsika inkantayitya jiwariiti

¹ Tyaaryoo inatzi nonkantimiri: Zimatsirika kowatsini ijiwatiri kimisantzinkariiti, ari okamiithatzi okaatzi ikowiri jantiri. ² Ikaatzi jiywayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimayitzi iitya kinkithatakowaitirini, inkinyaityaawo iina, kimpoyaawaini inkantya, jantayitapiintiro kamiithari, impinkathatakaantya, joimaayitantaniti ipankoki, yotaantaniri inkantayitya. ³ Iiro ishinkitapiinta, iiro ikisapiinta, aña itakotaniri inkantya, tsinampashiri jinaty, iiro inintapiintashitari kiriiki. ⁴ Jiyoti ijiwayitairi saikapankotziriri, pinkatha inkantanti jowaiyani, iiro ipiyathawaita. ⁵ Tima atziri kaari yotironi ijiwatakaanti ipankoki, ¿kantatsima ijiwawintiri ikaatzi kimisantananiriri Pawa? ⁶ Ari ikimisitari owakiraatatsiri ikimisantzi, iiro okantzi ijiwatakaanti. Tima aririka jimatiro ijiwati, ari inkantakaapirowaitanaty, ari inkimitakotatyaari okaatzi awijiyomotakiriri pairani kamaari. ⁷ Ikaatzi kaari kimisantatsini okowapirota ipinkathatairi jiwariiti. Tima iirorika ipinkathatakaanta jiwari, ari jiñaakiro inkinkithatakowaitairi, irojatzi jamatawitantatyaariri kamaari.

Tsika inkantayitya imitakotziriri

⁸ Ikaatzi imitakotziriri jiwatziriri kimisantzinkariiti, ontzimatyii impinkathatakaantya, awintani jowaiyitiri iijatz, iiro ishinkitapiintayita, iiro inintapiintashitari kiriiki jaapithatantiri jojiñaayitiri. ⁹ Okowapirota jiyotakoyitairo okaatzi akimisantairi, kaari jiyotakowiita pairani. ¹⁰ Onkantantyaari atziri jimitakotiri jiwariiti, ontzimatyii ifaanaitawatyaari kantatsiri jimatiro, aririka ifaanaitatyaari kantatsi jiyaataakairo. ¹¹ Ari onkimiyityaari iijatzi tsinani ontzimatyii ompinkathatakaantya, iiro okinkithatakotantashiwaita, kimpoyaawaitani onkantya, ontyaaryoowintayitanairo maawoni. ¹² Inkaati imitakotantatsini inkinyaityaawo iina, ijiwatakaari kamiithapirorini jowaiyani iijatzi saikapankotziriri. ¹³ Aririka imatanairo, pinkatha jowaitiri, ari jiyotairo jawintaashiritya inkinkithatakotairo tsika okanta ikimisantantairi Cristo Jesús.

Imapiro okamiithataki akimisantziri

¹⁴ Nokowataiki niyaatimi shintsipaiti noñiimi. Iro kantacha nitawatyaawo nosankinatimiro jiroka, ¹⁵ aamaashitya iirorika niyaatsita, nonkamantsitimiro tsika ikantaita isaikaitzi jashiyitai Pawa. Tima akaatzi jashiyitai Kañaaniri Pawa, akimitanaawo okantaranki tzinkamitsipirori, aakataki otzinkamitanaa ikinkithayitziro tyaaryoori ñaantsi. ¹⁶ Imapiro otyaaryootzi okaatzi akimisantairi, tii jiyotakowiitawo pairani tsika ikantaita ipinkathatasorintsitaitzi. Jiroka akimisantziri:

Jatzirizimotantaki Pawa,

Iri ofaanagantakiriri Tasorintsinkantsi ñaapirori jinatzi.

Iri maninkariiti aminayitakiriri,

Iri inkinkithatakoyiitairi pashinijatziki atziri.

Iri ikimisantaitziri jaka kipatsiki,

Iri tziinagaachari jowaniinkawoki.

4

Ikinkithatakotaitziri ookawintironi ikimisantawita

¹ Iro kantzimaticha, jiroka ikantari Tasorintsinkantsi, ikantzi: Paata, ari jiñaitaki ookawintironi ikimisantawitari, iro inkowanaki inkimisantayitiro jiñaani kamaari, jamatawitantzi. ² Jiyotaawaitashitanyaaawo thiiyinkari kaari iroopirotatsiri, iiro ikimairo jowashiriniintakotyaaawo jantayitzi, jampashiri ikantaka. Inkimityaaawo okantaranki imatataitzi itagaita iyaampawathatakaantzi iiro akimairo katsiri. ³ Iiro ishinitakaantziro jaawakaitya, intzitakaantiro okaatzi jowayitiri. Tii okamiithatzi jiroka. Tima aakaiti akaatzi akimisantayitairi Pawa, ayotairo tyaaryoori, jiwitsikayitakairo owanawontsi. Ishinitakairo irirori owayitayaaawo jirokapaini, ampaasoontkiyitairi. ⁴ Tima okaatzi jiwitsikayitakiri Pawa, kamiitha inayitaki. Tikaatsi oitya apaawaitantyaawori, aña ontzimatyii ampaasoontkiyitairi añaayitziro okaatzi ipayitakari. ⁵ Tima aririka amatakiro okantziri jiñaani Pawa amanamanaatakoyitaawo okaatzi ipayitairi, ari intasonkawintakiro.

Antawaitanainiriri kamiitha Jesucristo

⁶ Iroorika piyotaantaki jiroka, pimatanaatziro pantawaitainiri kamiitha Jesucristo. Pimonaatanaatziro okaatzi pikimisantanairi, pimatanaatziro okaatzi jiyotaayitakimiri. ⁷ Powajyaantayitairo kinkitharintsipaini kaari iroopirotatsini, irootaki amitaapiintashitwakari antawoporiitii okinkithayitziro jiroka. Aña ontzimatyii piñaashintsishiriyitanaiya piñaantyaawori pipinkathatasorintsitai. ⁸ Tima okamiithatzimowitai iijatzi añaayitziro añaashintsisyitya koñaawoini awathaki, aña iro kamiithapirotataitatsi añaashintsishiriyitanaiya añaantyaawori ankitishiriproyitai. Tii iro antantayitawori jiroka onkanta anintaawaitantyaari iroñaaka iinro añaayitzi, aña, iijatzi añaari paata anintaawaitaiya aririka añaagai. ⁹ Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, ontzimatyii maawoni ankimisantayitairo. ¹⁰ Irootaki añaantayitawori añaashintsiyita, shintsii antawayitzi, tima oyaakoniintani owiri Pawa tsika itzimi kañaanitatsiri. Kantatsi jowawijaakoshiritairi maawoni atziriiti, iriitaki jowawijaakoshiriyitai inkaati kimisantairini.

¹¹ Irootaki jiroka piyotaantayitairi, ñaashintsi pinkantantiro. ¹² Tii nokowi inthainkimawaitaitimi pimainaritzi. Aña ontzimatyii poñaagantiro tsika pikantanaa pikimisantai, ari onkanta inkimitakotantaitimiri. Ontzimatyii paamaakowintyaawo okaatzi piñaawayitzi, iijatzi okaatzi pantayitiri. Itakotani pinkantanti, tyaaryooshiri pini, kitishiri pinkantanaiya. ¹³ Shintsitha piñaanatapiintayitainiri atziriiti Osankinarintsipirori, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantatyaawori nariitaimi janta. ¹⁴ Pinkinkishiritiro ikinkithatakotakimi pairani jiwariiti, ari okanta itasonkawintantakimiri jotzimikapatziitotantzimiro jako. Naa papaatzirokari itasonkawintaimi Pawa pimatantaawori jiroka. ¹⁵ Ñaashintsi pinkantawintanaiyaawo, onkanta jiñaantaitimiri iikiro piyaatakaanakitziro pimatankiro. ¹⁶ Paamaakowintayitaiya iiroka tsika pikantayitanaa, pinkinkishiritakotyaaawo kamiitha onkaati piyotaantayitairi, onkaati pantayitiri iijatzi. Aririka pimatakiro pintyaaryoowintairo, aritaki piñiuro pawijakoshiritai, iijatzi inkimiyitaiyaari ikaatzi piyotaapiintakiri.

5

Antiniriri pashinipaini

¹ Tii okantzi pishintsithatiri antaripirori, kamiitha piñaanayitiri. Iro kamiithatatsi paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami piwaapati. Ari pinkimitairi mainariiti, paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami pirintzi. ² Ontzimatyii paapatziyaawo antawopiro-tatsiri, pinkimitakaantiro iroorikami pinaanati iiroka. Ari pinkimitairo mainawopaini, paapatziyaawo, iiro poshiritawo pimaamanawaitiro pinkimitakaantiro iroorikami pitsiro.

³ Pitakotyaaawo kamatsiri oimi tsika otzimi mapirotzirori okowityaanintzi. ⁴ Irooma apaani kamatsiri oimi, tziyayitatsiri iintsiti, osaripaini, iriitaki aminironi jimitakoyitiro, ontzimatyii impiyataiyyaawo jaamaakowintaiyyaawo okimitaakiri pairani iroori jantaritantakari irirori. Irootaki ikowiri Pawa antayitairi. ⁵ Irooma apaani kamatsiri oimi matzirori osaikawaitzi apaniroini, awintaiyaari iroori Pawa, aakowintyaawo amanamanaatya onkowakoyitairi.

⁶ Irooma onthaamintashiwaitanatyaaarika onintakaanikiini jirokapaini, tii aña kamiithapiroini, kimitawaitaka onkamakityiimi. ⁷ Pishintsithatiro omayintantyaawori nokantakiri, ari onkanta iiro otzimanta inkinkithatkoitirori. ⁸ Tziyayitatsi kaari aminironi iyyininkayitairi. Iri owatsipirotakirori kaari aminaironi owaiyantakiriri. Ikimiwaitana jowajyaantakityiromi ikimisantzi. Iri mapirokitanakirori janaanakiri ikanta kaari kimisantatsini.

⁹ Jiroka kowachari josankinatakoitanyaaawori kamatsiri oimi antawaitainiri Cristo: Ontzimi onkaati 60 osarintsiti, kinatani owapiintakiri otsipatari, ¹⁰ kamiithashiri okanta

ikimakoitziro, aamaakowinta okantziri owaiyani, oimaantzi opankoki, aapiintakiri kamiitha kimsanzinkari, nishironkatani owapiintziri ashironkainkari, imatapiintakiro okaatzi kamiithayitatsiri. ¹¹ Irooma kamatsiri oimi kaari antawotakonatsini, iiro josank-inatakoitziro. Iiro okantapirota antawaitainiri Cristo, tima iiniro onkowi ayi otsipatari. ¹² Aririka omatakiro ontsipaty, ari inkantakowaitaitakiro, tima tii imonkaatziro okaatzi okantawitakari antirimi. ¹³ Aritaki ompiratanatyaaowo iijatzi, onkinayiti pankotsipainiki, onkinkithawaitakotantayiti, akawaitantashitya. ¹⁴ Irootaki nokowantari aayitai otsipatari kamatsiri oimi kaari antawopirotsatsini, owaiyantayiti, osaikiita opankoki antawaiti. Ari onkantya iiro itzimanta iitya kijiyimawaitironi. ¹⁵ Tima tziimayitatsi matakirori, antawait-ashitakawo ikowiri Satanás. ¹⁶ Ikaatzi kimsanzinkari ñiirori iijyininka ikami oimi, ontzi-matyii jimitakoyitiro. Ari onkantya iiro jiñaantawo ikaatzi ikimsantaityini, ññaashintsityaaowo jimitakotiro. Apa jimitakoyitiro matzirori ofiirori okowityaawaitzi.

¹⁷ Ontzimatyii impinayitairi jiwatakaantatsiri ipinkathayitzi. Iri impapiroyiiti kinkithatakaantapiintatsiri, iijatzi ikaatzi yotaantapiintatsiri. ¹⁸ Irootaki okantakotziri Osankinarintsipirori:

Aririka pantawaitakairi piratsi, tii okantzi intajyaaniintawaiti.

Jiroka okantziri iijatzi:

Apaani antawaitatsiri ipinayitzi.

¹⁹ Apaniroinirika ikanta atziri kantakotziriri apaani jiwari, iiro pikimisanziri. Irooma inkaatirika apiti, iirorika inkaati mawa tsika itzimi ññaokotakirini jantakiro kaaripirori, ari okamiithatzi inkimisantaitiri. ²⁰ Iikirorika jantaitatyiiro kaaripirori, payiri tsika ipiyotaita pishintsithatiri, ari onkantya inthaawantaityaari, iiro jimatanayitawo. ²¹ Noshintsithatzimi pantiro jiroka. Tima aririka pimatanairo, iiro piñiirori pimaakitanti jiyotzi Pawa nokantzimiri. Jiyotsitawo iijatzi Jesucristo, jiyotsitaka iijatzi maninkariiti ikaatzi jiyoshiitakiri. ²² Tii okantzi pathawaityaawo potzimikapatzitotantyaawo pako ijiwatantaityaari. Tima aririka jiyoitiri jantakiro kaaripirori, kimiwaitaka iirokami kantakaashityaawoni. Aña ontzimatyii pinkitishiritai iiroka.

²³ Tii apa pirapiintiro jiña, iro kamiithatatsi pirori kapichiini kachori, ari piñaakiro pishintsiti pimantsiyawaiwita.

²⁴ Tzimatsi atziri, tikiraamintha jiyakawintaitziriita jantakiro kaaripirori, maawoni ikimakoyitakiri. Tzimatsi pashini iijatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaaripirori, apa inkimakoitiri paata. ²⁵ Ari okimitari iijatzi, tii jimanakotapiintziro atziri jantayitiro kamiithari. Irooma aririka jantiro kaaripirori, ari inkowapiintawitya jimanakoty, iro kantzimaitacha ari inkimakoitakiri.

6

¹ Ikaatzi jompiraitari ontzimatyii ipinkathatairi ompiratariri. Iro nokantantari, ari onkantya iiro itzimanta iitya kinkithatakwaitaini, akantakaantzirikari Pawa. ² Apaani ompirataari ñiirori jompiratari kimsantatsiri, iiro okantzi inkantashiriwaiti: “Iiro pikim-itakaantana ompirataari, tima iyiki nowanaimi”. Aña okowapirota jirika ompirataari jantawapirontirini tyaaryoopiroini, jitatotani jowiri, tima kimsanzinkari jinatzi. Ontzi-matyii piyotaantairo jiroka, pishintsithatantairo.

Kitishiritakaantatsiri ipoña inimotaantsi

³ Aririka impoki nashityaawoni inkinkithatakaanti, kaari kimityaawoni okaatzi jiñaaniyitakari Awinkathariti Jesucristo, jinashitapaatyaaowo iijatzi inkinkithatakotiro pinkathatasorintsitantsiri, ⁴ kantakaapirowainiri jinatzi, tikaatsi jiyoti. Apa ikowi añaanawintawakaantyaawo ññaantsi. Iro ompoñaantyaari asamawakaawaitya, amaamanitawakaawaitya, ankawiyawakaawaitya, ankantakotawakaawaitya, ⁵ anksaniintawakaapirowaitya. Iro jimayitapiintakiri kaaripiroshiriri kaari yotakotajaitironi tyaaryoori ññaantsi. Ikinkishirita jaantyaawo kiriki jamawinawaitawo impinkathatasorintsitaitiri. Iiro okantzi paapatziyaari iirokaiti. ⁶ Aritaki okantzimaita, antawo impinawintayitairo paata apinkathatasorintsitzi. Iro kantacha añaantyaawori impinayitai, ontzimatyii inimoyitai añaari tziimoyitairi. ⁷ Tima pairani owakiraa atzimapaaki tii amapaaki tziimotaini. Ari okantari iijatzi aririka ankamai, onkaati tziimotaini iiro okantzi aanairo. ⁸ Tima otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaatyari, aritapaaki. ⁹ Iriima inkaati kowayitironi jajaagantya, okaimashiryiiri inkaaripiroshiriri. Ikimitakowaitakari shirikachari iwirintsiki, aririka jantayitanakiro ikowashitari owaaripirotantatsiri, irootaki piyakaashitantachari. ¹⁰ Aririka jinintaitapiinti jajaagantya, okimiwaitakawo iro omparithatanatyami kaaripirotsatsiri. Tzimatsi matakirori jinintayitziro jajaagantya, jowajyaantanakiro ikimisantzi, okimiwaitakawo iriimi kimaatsitakaawaitachanimi jowathaawaitaka apaniroini.

Pinkimitakaantiro powayiriwintatyiiromi pikimisantana

¹¹ Irooma iiroka, jashitaimi Pawa, powajyaantairo jirokapaini, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro paminaminatapiintanai pintampatzikashiriti, nishironkata pinkantanti, pinkimisantairi Pawa, itakotani pinkantanti, iiro pisamaniintantzi, tsinampa pinkantya. ¹² Iikiro pinkimisantanaaty, pinkimitakaantanaakiro powayiriwintanaatyiiromi kamiithayitsiri. Pinkimitakaantanaakiro ijatzi piñaashintsiwintatyiiyaawomi irojatzzi paantatyaawori kantaitachani añaakagaimini. Iro ikowakaitakimiri piñiuro añaantamintotsi, ari onkantya inkimayitantiimiri atziriiti, pikantzi: “Nokimisantai”. ¹³ Tzimatsi noshintsithatimiri. Tima Pawa itzimi añaakaayitzirori okaatzi tzimayitsiri, jiyotzi nokantzimiri. Jiyotsita ijatzi Awinkathariti Jesucristo, kinkithatapiintakirori tyaaryootatsiri, irojatzzi ikantapaakiriranki jagaitanakiri Poncio Pilato. Jiroka onkaati noshintsithatimiri: ¹⁴ Iiro pipiyathatawo ikantakaantaitziri, iiro powashiñaawaitziro, itzimikari kinkithatakowaitashitimini. Piyataakaanairo iiroka irojatzzi impiyantaiaari Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ aririka jinintapaititaki Pawa. Tima apaniroini Pawa intasorintsitai, apaniroini ijiwataakaanairo maawoni tzimayitsiri, apaniroini impinkathariwintairi ikaatzi pinkathariwintawitachari, apaniroini ijiwawintairi ijatzi jiwariwitachari iroñaaka. ¹⁶ Iriitaki ashitawori kantaitachari añaantarints, ari isaikatzi tsika oshipakiryaaanipirotzzi, irootaki kaari jariipirotantaitari. Tikaatsi atziri matakironi jiñiiri, iiro jimaitziro ijatzi. Imapiro ipinkathaitziri. Ari inkantaitatyiiromi impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

¹⁷ Ontzimatyii piyotaayitairi ajyaagantayitachari iroñaaka, iiro ikantakaapirowaitanta. Iiro jawintaashiwaitawo jajaagawo, tima iiro okantaitatyaani onkisotzimotiri. Aña ontzimatyii jawintaayitaiyaari Pawa, iriitaki matzirori ithaamintakaapirotantzi. ¹⁸ Piyotaantairo jantayitairo kamiithari. Ikimita ajyaagantaniri otzimimopirowaitziri jajaagawo, ari pinkimitanaiyaari iirokaiti ontzimimopirowaitaimi pantayitiri, iiro pinkimitakaantanairimi pajyaagawo. Piyotaantairo inishironkaitantya, ayimatiri impashitanatayitaiya. ¹⁹ Iroorika jimatanai jiroka, okimiwaitaka jowaantatyaawomi jajaagawo inkajyaakaiyaari paata. Ari inkantaitatyiiro iñiuro isaikai kamiitha.

Iwiyaantapaakawori ikantziriri Pablo jirika Timoteo

²⁰ Timoteo, pintyaaryoowintiro piyotaantairo okaatzi inishironkaitakimiri. Powajyaantairo okaatzi ikinkithatakoitziro kaaripirori. Powajyaantiro iñaanaminthatawakaantaitawo ikimitakaantawitairi iroopirori inatzi jiyotaniitari. ²¹ Tima tzimayitatsi mayitakirori, ikinashiwaiyitanaka, kimiwaitaka intzipinatatyiiromi. Onkamintha inishironkayititimi. Ari onkantyaari.

JAPIITAIRO PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori nokinkithatakotairo ikajyaakaayitakairi, jañaakaayitai Cristo Jesús. ² Iiroka nosankinatzini Timoteo, itzimi nokimitakaanta nitakotani notomi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, onkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Pikinkithatakotairi Cristo

³ Ari nokantapiintatya tsiniripaiti iijatzi kitijiyiriki namanakoyitzimi, nopaasoonkitziri Pawa, itzimi nantawaitainiri, nimatakotairi ikimiyitaka nochariniiti tampatzikashiriri. ⁴ Aririka noshirityaawo piraawaitakaranki, owanaa nokowataiki napiitairo noñiimi, onkantantyaari nonkimoshiriti. ⁵ Owanaa nokinkishiritakotzimi tsika okanta poshiripirotantanankari. Tima iro itanakawo pisawo Loida, ipoñaanaka pinaanati Eunice. Niyotzi iijatzi ari pikimitanakari iiroka. ⁶ Irootaki napiitantzimiri nonkantimi: “Papiitairo powakiraatairo itasonkawintakimiri Pawa notzimikapatziitotantakimirowanki nako, pinkimitakaantairo joiyaitziri paampari intsiwakimataki”. ⁷ Tima Pawa ti ithaawashiritakaantzi. Apa ishintsishiritakaantzi, jitakoshiritakaanta, jiñaakoshiritakaanta.

⁸ Irootaki iiro pikaaniwintantawo pinkinkithatakotairi Awinkathariti, ari pinkim- itainari naaka, iiro pikaaniwintakaana jomontyaawintaitanari Pawa. Aña iriitaki shintsishiritakaimini, pinkimitakotanakina naaka, nokimaatsitakowintawo Kamiithari Ñaantsi. ⁹ Irijatzi owawijaakoshiriyitairi Pawa, iri iyoshiiyitairi atasorintsishiritantaari. Tii aaka matashityaawoni apaniroini, aña iri kowaintsi jantiro. Ari ikantaitatyaani pairani Pawa ikowapiintaki inishironkayitai Cristo Jesús. ¹⁰ Irootaki jimatakiri iroñaaka, ikoñaatakiranki Owawijaakotantaniri, Cristo Jesús. Iriitaki matakirori joitsinampairo kaamanitaantsi, jookapaintairo Kamiithari Ñaantsi, iro ayotantaari ari onkantaitatyaani jañaakaayitai. ¹¹ Irootaki jowantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaanti, ipoña niyotayitairi iijatzi kaari nojyininkata. ¹² Irootaki iroñaaka noñaashiwaitantawori, tiimaita nokaaniwinta. Tima niyotzi naaka itzimi noshiritaari, niyopirotsita otzimimotziri ishintsinka onkanta iiro jowajyaantakaanawo ikowakaak- inari nantainiri irojatzit paata kitijiyiriki impiyairika. ¹³ Ari pinkimitanaiyaari iiroka, pimatakotinawo tsika okanta pikimakina nokinkithayitaki, piyaatakairo poshiritya. Itakotani powanti, tima iro jantapiintanairi jashiyitairi Cristo Jesús. ¹⁴ Tima inampishir- itantakimi Tasorintsinkantzi, iri tyaaryooshiritakaimini iiro powajyaantantawo tyaary- oori ikowakaakimiri piyotantiro.

¹⁵ Pikimayitaki iiroka tsika okanta jookawintawaitanakina Asia-jatzi. Jirikataki: Figelo ipoña Hermógenes. ¹⁶ Iro kantzimaitacha Onesiforo, owanaa jimitakotapiintakina irirori, tii ikaaniwintakotana joojowiitakina. Antawoiti nokowi inishironkatairi Pawa ikaatzi saika- pankotziriri. ¹⁷ Tima iri kowakowatapaakinari jariitaka Roma-ki, irojatzit jiñaantapaakinari. ¹⁸ Iri Awinkathariti nishironkataiyaarini paata kitijiyiriki impiyairika. Tima piyotaiyini iijatzi iiroka, owanaa jimitakotakina Onesiforo nosaikantakari Efeso-ki.

2

Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti Jesucristo

¹ Notomi, tima iri nishironkataimiri Cristo Jesús, ontzimatyii pintontashiritai. ² Tima pikimakina tsika okanta niyotaantaki atziritiiki. Ontzimatyii piyoshiiyiti tsika inkaati tyaaryooshiriri matanaironi jiyotaanairi iijatzi pashini. ³ Aamaakowinta pinkantya pinkimaatsitakowintanaiyaari Jesucristo. Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti. ⁴ Tima owayiritachari tii jiñiitzi jantanairo antawairintsi jantayitapiintziri kitijiyiriki. Aña ontz- imatyii jitapaintyaawo ikantakiriri ijiwariti. ⁵ Kantatsi iijatzi pinkimitakotyaari ipinaiziri anaakotantsiri ishiyaiyani. Tima antawoiti jiñaashintsityaawo. Iro kantacha jimantyaaw- wori janaakotanti ontzimatyii jantiro jamitapiintaiyarini jiñaashintsitya. Irooma inkow- imi jamatawiyaatanti inkini janaakotantimi, iiro ipinaiziri. ⁶ Kantatsi iijatzi pinkim- itakotyaari pankiwairintzi. Tima iriitaki itapiintawo jowayitawo okithoki iwankiri. ⁷ Ontzimatyii pinkinkishiritakotiro nokantayitakimiri. Tima iriitaki Awinkathariti ki- mathatakaapirotaimironi maawoni.

⁸ Pinkinkishiritakotiri Jesucristo icharinitakari David-ni. Tima añagai irirori ikamawitaka. Irootaki jiroka Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotairi. ⁹ Irootaki nokimaatsitakowintari iroñaaka, noñaantawori joojowaitaitana jomontyaitakina, ikimitakaantaitakina naakami ashiryaantzinkari. Irooma iñaani Pawa iiro jimataitziro joojoiro. ¹⁰ Iro namawitantakawori maawoni jiroka, okantakaantziro nitakotari jiyoshiitairi Cristo Jesús jowawijaakoshiritairi ñaayitaironi kantaitachari añaamintotsi, tima owaniinka onkanta. ¹¹ Jiroka tyaaryoori ikantaitaki:

Aririka ankamakotakiri Cristo, ari antsipataiyaari jañaakaayitai.

¹² Aririka amawiwainitaki, ari ankaatairi ampinkathariwintanti.

Irooma aririka ankantayiti: “Tii noñiiri”. Ari inkimitaayitairi iijatzi aakaiti.

¹³ Tiirika añaawityaawo ankamawintyaari, ikamawintai irirori. Tima ari jashi jowatziiro irirori, tii ipashinwintai.

Pinkimityaari antawairyaaantzi antakirori kamiithari

¹⁴ Piyotaantairo jiroka. Pishintsithatantiro ikowakaantapirotziri Pawa: Iiro iñaanaminthatawakaashitawo ñaantsiyitatsiri kaari iroopirotatsini. Aña kantatsi onkantzimoniintakaiyaari kimironi. ¹⁵ Ontzimatyii piñaashintsitya potampatzikatanairo ñaantsi tyaaryoori, inkini inkanti Pawa: “¡Kamiithataki pantakiri!” Pinkimitakotyaari antawairyaaantzi kaari tzimatsini oitya inkaaniwintakotyaari. ¹⁶ Powajyaantairo iiroka iñaaniyiitari kaaripirori. Ari opoñaari ithainkatasorintsitaintaitzi. ¹⁷ Okimitakotawo owawathatanta ampathaawaiti. Irootaki awijyimotakiriri Himeneo ipoña Fileto. ¹⁸ Ikinakaashiwaitanakawo irirori jiyotaantziro tyaaryoori, ikantaki: “Kaari tyaaryoori añaayitai aririka ankamayitaki, aña oiyakaawontsi inatzi, aritaki añaashirinkayitakai aakaiti owanaa akimisantanairi Awinkathariti.” Tima okaatzi jiyotaantawitakari jowajyaantakaakiri ikaatzi ikimisantawitanaa. ¹⁹ Iro kantacha, okimiwaitakawo Pawa jowatzikatyiimi iroopirori itzinkami, ari jiwitsikakimi ipanko. Ipoña jontarikakotaki apiti osankinatachari kantatsiri: “Jiyotziri Awinkathariti ikaatzi jashiyitari”. Impoña: “Inkaati pairyaagairini Cristo, ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirotsiri”.

²⁰ Janta antawoitiki ipanko, kimiwaitaka tzimayitatsimi owaniinkatachari kowitzipaini, shipakiryaa okantayita nishironka jowayitziro. Tzimayitatsi iijatzi kowitzi jiwitsikaiziro kipatsinaki, iijatzi inchatonaki kaari inshironkapirotzi. ²¹ Aririka ankitishiriyitani, ari ankimitaiyaawo kowitzi inshironkatziro ashitawori, ikowapiintzi jowantayityaawo. Tasorintsishiri inkantakaanai Pawa, aamaakowinta ankanta antayitainiri kamiithayitatsiri. ²² Intaina powayitairo inintashiwaitari mainariiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatyiromi. Aña iro pinintapiintanaki pinkamithashiriyitai, oshiritani pinkantani, itakotani powanti, kamiitha pisaikakaantayiti, pintsipayitaiyaari kitishiriri pairyaayitairiri Awinkathariti. ²³ Ontzimatyii powajyaantayitairo piñaaniyitawo kaari opantawo, tima iro opoñaantari ikisawakaantayitairi. ²⁴ Irooma aakaiti jompirayitai Pawa iiro okantzi amatiro añaanaminthatawakaiya. Aña ontzimatyii inshironkashiritanti, ayimaniinta ayotaantai, tsinampashiri ankanta, ²⁵ shipitashiri ankanta ankaminaayitiri kisaniiintairi, aamaa ari impiyashiritakairi Pawa, ari jiyotakotairo tyaaryoori. ²⁶ Ari onkanta inkimitakotantyaariri omathaatari iwirintsi, tima kamaari ompiratakari, ishintsiwintziri jantayitainiri ikowakaashitari irirori.

3

Tsika inkantaitya isaikayitai paata iwiyaantapaatyaaawoni kitiiyiri

¹ Ontzimatyii piyoti, paata iwiyaantapaatyaaawoni kitiiyiri antawoitai ompomirintsizimoyitai. ² Jiroka inkantayitaya atziriiiti: Apaniroini inshironkapirowaitya, impiyotashiyaityaari iiriikiti, inkantakaapirowaitya, iiro ipinkathatantzi, inkawiyantawaiti, piyatha inkantiri ashtariri, iiro jiyotziro impaasoonkitanti, thainkatasorintsitaniri jinatyi, ³ iiro jitakoniiintanta, iiro ikowanitzi impiyakotanti, thiiyakotani inkanta, iiro jomaantakaawo inintashiyitairi, owatsinaantani jinatyi, owanaa inkisaniintiro kamiithayitatsiri, ⁴ pithokashitaniri jinatyi, iiro jiñaakonita, asagaawintawaitani jinatyi, iro inintapirotiri ikowashiyitairi anaanakiro ikowakaawitariri Pawa, ⁵ ari inkimiwaityaarimi pinkathatasorintsitaniri, ithainki otzimimotziri Pawa ishintsinka. Iiro pitsipayitari iiroka. ⁶ Ari jimatakiri jirikaiti isaikapankotanti, jamatawiytakiro tsinaniiti shipitashiriri, ikinkishiritakaayitawo antawoitai okaaripiroshiritaki, ontzimatyii awintaiyaari jirikaiti, irojatzi ompoñaantyaari ayimawaitanakiro onintashiriwaitziri iroori. ⁷ Irootaki aminaminatapiintantyaari iyopiroti, iro kantzimaitacha tii iyopirotakotzimaitawo okaatzi iroopirotatsiri. ⁸ Iro jimatakiri pairani Janes itsipatakari Jambres, tii inimotziri jantakiri Moisés, ari ikimitakari jirika atziriiiti amatawitantaniri, tii inimoshiritziri okaatzi iroopirotatsiri.

Kaaripiroshiriri jinayitzi, jaminaashiwaitaka okaatzi ikimisantayiwitari.*⁹ Iiromaita jimatziro, ari jiyoyiitairi aminaashiwaita okaatzi jantziri, ari inkimitakotaiyaari owakiraa akinkithatakotakiri.

¹⁰ Irooma iiroka, pinkimitina naaka, okaatzi niyotaantziri, tsika nokinakairo, oita nokowiri, oita noshiritari, namatsinkawintanta, itakotani nokantantzi, kinatani ninatzi, ¹¹ owatsinaari ninaki, ikimaatsitakaawaitaikina, okimita awijiyomotakinari Antioquia-ki, Iconio-ki, Lистра-ki. Tima oiyiki ikimaatsitakaawitakina, iro kantacha jowawijaakowintapiintakina Awinkathariti. ¹² Ari onkantya, jowatsinayiiitairi maawoni jashiyitaari Cristo Jesús kowanaatsiri impinkathatasorintsitaniti. ¹³ Iriima kaaripiroari atziriti amatawitantaniri iikiro jimapirotatyiiya, jashiminthatyaawo jamatawitantapiinti, jimaitsityaari irirori jamatawitaaitiri. ¹⁴ Iro kantacha iiroka, kiso powiro okaatzi piyotakiri, otzimi pawintaanaari. Tima piyotzi iita yotaakimirori. ¹⁵ Tima pitanakawo iinta piryaanitanaki piyotakotairo Tasorintsatsiri Osankinarintsi. Ari piyotairi aritaki pawijakoshiritai aririka pawintagaiyaari Cristo Jesús. ¹⁶ Tima maawoni Osankinarintsiipirori, ari Pawa tasonkashiryaantakirori josankinaitantakawori. Iro jiyotaayiiitantari, iro ishintsithayiiitantari inkaminaantaiti, iro jotampatzikayiiitantari, iro iñaantayiiitantari inkini inkamithashiryiiti. ¹⁷ Ari jifiiro ikaatzi jashitaari Pawa jiyopiroshiritairo jantayitairo maawoni kamiithari.

4

Pikinkithatakotairo ñaantsi

¹ Jiroka noshintsithatimiri pantiro. Jiyotzi Pawa nokantzimiri, jiyotsitawo iijatzi Awinkathariti Jesucristo, intzimi iyakawintairini maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi. Tima irootaintsi inkoñaatai ipinkatharitapai. ² Pinkimi nonkantimi: Okowitya piwitsitya inkini pikinkithatakotairo jifiaani, tii apa pikinkithatakotairo aririka onkamiithatizimotimi, aña onzimatyii pimatiro iijatzi aririka pinkowiinkatakoti. Aririka piyotaanti, onzimatyii potampatzikatanti, shintsitha pinkaminaanti, piñaashintsithatanti, ñaa pithaataawintzirokari aririka pimayitanairo jiroka. ³ Tima paata, iiro ikowaitai inkimisantaitiro tampatzikari okaatzi piyotaantayitzi iroñaaka, aña impiyotapaatya pashini yotairini, ari jaminaashiwaitaari inkantayiti: “Ari, kamiithakati jantayiiitiro jinintashiyiitari”. ⁴ Iro ompoñaantyaari impiyashiyiitiro inkimisantairo ikinkithatashiyiitairi, jowajyaantanakiro ikimisantziro iroopirotatsiri. ⁵ Irooma iiroka, ñaakotani pinkantya, pamawitanairo awijiyomotimimi pintzimpookayitiro Kamiithari Ñaantsi, onzimatyii pimonkaatiro maawoni onkaati pantanainiriri Awinkathariti.

⁶ Tima naaka, kimitaka irootaintsi nompikyakotya, ari nonkimitakotyaawo isakoitapiintziro imiriitari aririka intagaitiniri Pawa, aritaki sakotzimataka imiriitari. ⁷ Tyaaryooshiri nokantapiintaka, okimiwaitakawo nimatakiro antawoiti nomankiyapiintatya. Okimiwaitakawo iijatzi aritaki nimatakiro nanaantzi nariiyta janta tsika iwiya noshiyi. ⁸ Irootaki okimitantakawori iri Awinkathariti owayitakironi amathairintsi impayitairiri inkaati tampatzikashiriri. Tima Tampatzikashiri jinatzi irirori Awinkathariti, iri yotantapaatsini imapioririka ikamiithashiriitzi, aripaiti impainawo nashi naaka. Tii apaniroini naaka, ari inkimitaayitairi iijatzi inkaati kaari samaniantachani joyaakoniintziri impiyi.

Apaniroini ikantaiziri Timoteo

⁹ Nokowapirotataiki paminaminatiro tsika pinkantya pimpokantyaari nosaikira naaka. ¹⁰ Tima jookawintanakina Demas, aña okaimashiritairi irirori isaawijato. Jataki janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikinakiro Galacia-ki. Ari ikimitakari Tito ikinaki Dalmacia-ki. ¹¹ Apaniroini Lucas saikanaintsi itsipatana jaka. Irootaki nokowantari pim-poki iiroka pintsipatayaari Marcos, aritaki jimatakiro irirori jimitakotina. ¹² Tima notyaantakiri Tiquico janta Efeso-ki. ¹³ Aririka pimpokanaki iiroka, pamainawo nowi-wiryaaakominto nookanakiriranki Troas-ki osaiki ipankoki Carpo. Nokowi pamainawo iijatzi maawoni nosankinayitani saikatsiri janta. ¹⁴ Jirikaranki Alejandro, ashiropakori oñaashirinkapiintakinari, jowasankitaatyiri Awinkathariti. ¹⁵ Irijatzi paamaakowintya iiroka, tima tii inimotziri okaatzi nokinkithatakoyitakiri owanaa ikisawintakinawo. ¹⁶ Tima owakiraa jaayitakinaranaki naaka isaiki pinkatharintsi nonkinkithatakotakiro okaatzi ikantakoitakinari, tikaatsi tsipatanatyaanani, ithonka ishiyapithatanakina. Iro kantacha, tii nonintziro naaka jowasankitaawintaitiri jiroka. ¹⁷ Aña itsipashiritakina Nowinkathariti, iriitaki ñaapiroshiritakaakinari. Iro nimatantakawori nokinkithatakairi

* 3:8 Ikinkishiritakotiziri Janes ipoña Jambres jiyiripyaari jinaiyini, Egipto-jatzi jinatzi. Tima pairani Moisés jaantaariri Israel-mirinkaiti, jirika jiyiripyaariiti ikimitakotari Moisés, jiraantsitakairo jifiaa, ikoñaataakaayitaki iijatzi oiyiki majiyo.

maawoni, ari okanta ikimathatantakinari iijatzi kaari ajyininkata. Irootaki kaari jowankaitantana kajyikarimooki joyaana. ¹⁸ Iriitaki Awinkathariti kimpoyaaawintakinari kaari jowashironkaitantana, iikiro niyaatakaatyiiro iroatzi nariitantaiaaari ipinkathari-wintantzi Inkitijatzi. Ari jashi jowaitatyiiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantaiaari.

Iwiyaantapaakawori itasonkawintantaitzi ipoña withataantsi

¹⁹ Nokowi piwithatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkimitaakiri Onesíforo, iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. ²⁰ Iriima Erasto, ari isaikapaaki irirori Corinto-ki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakiriri Mileto-ki, jimantsiyawaitapaakitzi. ²¹ Ontzimatyii pinthaatyaati paritantaiaari nosaiki naaka tikira otyaawontsitana. maawoni akantayitairi jaka “iyikiiti”, jiwithatayimini. Jirika ikaatzi withatzimiri: Eubulo, Pudente, Lino, opoña Claudia.

²² Nokowaki inampishiritantimi Awinkathariti Jesucristo, inishironka jowayitaimi. Ari onkantaiaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI TITO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka, jompiratani Pawa ninatzi. Naaka Jotyaantapirori Jesucristo onkantya joshiritantaiyaari ikaatzi jiyoshiiyitairi Pawa, inkini jiyotairo iroopirotatsiri impinkathatasorintsitairo. ² Ari jiyoyitairi iriroriiti inkantaitayiiro jañaayitai. Irootaki ikajyaakaantakiri pairani Pawa tikiraamintha jiwitsikiro kipatsi. Tii jamatawitantanitzi Pawa. ³ Okanta jinintapaititaki, joñaagantaka Pawa Owawijaakotantaniri. Iriitaki kantakaantakirori ikinkithatakoitairo jiñaani. Jimatakina naaka iijatzi, jotyaantakina nonkinkithatakaanti. ⁴ Iiroka Tito notyaantzini nosankinari. Nokimitakaantzimi tyaaryoomi notomintaimi, atsipatawaka oshiritaa. Onkamintha inshironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, Owawijaakotantaniri, onkamintha jitakotaimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Jantayitiri antaripiroriiti ipoña jiwariiti

⁵ Iro nookantanakimiri Creta-ki pintampatzikayitanti, pamini antaripiroriiti jiwatirini oshiritachari, iro nokowakaakimiri. ⁶ Inkaati jiwayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimi iitya kinkithatakwaitashityaarini, kinatani jowiro iina, oshiritani inkantya jowaiyaniiti itzimikari kantakowaitirini piyathari jinatzi, ñaathawaitaniri jinatzi. ⁷ Tima iri Pawa jantawaitziniri jiwatziriri oshiritaniriiti, ontzimatyii jaamaakowintya itzimikari kantakotirini kantakaapirori jinatzi, kishinkari jinatzi, shinkiryaaantzi jinatzi, antantzinkari, ojyiyiiriri iiriikiti jaapithatantziri. ⁸ Aña ontzimatyii joimaantantii ipankoki, jantapiintayitiro kamiithari, kamiitha inkinkishiritya, tampatzikashiri inkantya, pinkathatasorintsitaniri, jiñaakotanitya, ⁹ tyaaryooshiri inkantya joshirityaawo ñaantsi otzimi jiyotaayitakiriri, inkini jimatanairo irirori jiyotaantiro tyaaryoopirori, inkini iijatzi jimonkatziyaari kaari yotaantironi tampatzikari. ¹⁰ Tima ojyiki kowatsiri jiñaanaminthantashiwaiyaawo, jiñaawaitashiwaita, jamatawitantzi. Iri antayitakirori jiroka, iitashiwaitachari “Totamishitaaniri”. ¹¹ Ontzimatyii pojyikairi iiroka jiyotaantayitzi, tima ojyiki ikompitakaaka atziriiiti ikaatzi isaikapankotaiyini. Jiyotaantashitawo jirikaiti kaari iroopirotatsiri, apa ikowashitaiyakani jaantyaawo kiriiki. ¹² Tima tzimatsiranki Creta-jatzi kamantantaniiritatsiri, ikantakiranki: “maawoni Creta-jatzi, thiiyinkari ninatzi, kaaripirori, pirantziiti niyawairintzi”. ¹³ Imapiro jiroka ikantakiri. Irootaki pishintsithatantyaariri iiroka, inkini inkimisantaitiro tampatzikari, ¹⁴ ari onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantapiintziro ikinkithatashitari Judá-mirinkaiti, tima ishintsithatantzi jirikaiti jowajyaantaitiro tyaaryoori. ¹⁵ Irootaki akantapiintziri: Apaani kitishiritantsiri, tikaatsi iitya owaaripiroshiritirini onkantawitayta iirorika ipinkawaitzi. Iriima apaani thainkashiritya, kaaripiroshiritatsiri, tikaatsi iitya kitishiritakairini onkantawitayta impinkawaiwitya. Tima aritshaki owaaripiroshiriwaitaka. ¹⁶ Iñaajaantzi jiyotakotairi Pawa. Iro kancha, okaatzi jantayitzi, iro oñaagantzirori tii jiyotakotairi, aña Pawa ojyiki ipinkimatataikiri jirika. Tima ipiyathatapiintakari iijatzi jirika, tikaachaajaini apaani kamiithari jantiri.

2

Jiyotaantaitziro Kamiithari Ñaantsi

¹ Irooma iiroka, okowatya piyotaantairo okaatzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota: ² Kimpoyawaini inkantya antaripiroriiti, impinkathatakaantya, inkinkishiritakotiro kamiithaini jantayitiri, jothotyiiro inkimisantai, jitakotantai, inkisashiwainitaiya. ³ Ari onkimityaari iijatzi tsinani antawopiroriiti, opinkathatasorintsitantai, iiro okinkithatakotantashiwaita, iiro oshinkitapiintayita. Aña ontzimatyii iyotaantayitairo okaatzi kamiithayitatsiri, ⁴ onkini omnthashiritakaayityaawo mainawoiti aapatziyaari oimi, iijatzi onkimitairi owaiyaniiti, ⁵ onkinkishiritakotyaawo kamiithaini antayitiri, kitishiri onkantya, antawairyaanto, pinkatha owiri oimiiti. Aririka omayitanairo jiroka, iiro ithainkawaitaitziro iñaani Pawa. ⁶ Ari inkimitanaiyaari iijatzi mainariiti, ontzimatyii inkinkishiritakoyitaiyaawo kamiithaini jantayitiri. ⁷ Irooma iiroka, pinkinkishiritya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaawori impinkathawintaitimiro pantayitakiri, ari jimatakoyitanaimiro. ⁸ Ari onkantya iiro itzimanta kijyimawintimironi pikantayitzi, aña pashiwinta inkantya kinkishiritachari inkantakotashitimi. ⁹ Ontzimatyii pishintsithayitairi ompirataari iiro ipiyathawaitari ompiratariri, aña jaminaminati jaapatziyaityaari,

iuro jifiaanaminthatziri aririka jompiratyaari, ¹⁰ iuro ikoshiniintzi kapichiini, aña ontzimatyii jofiaagantiro kamiithatatsiri jamiintaityaari. Irootaki jifiaitantaawori owanaa okamiithapirotaataitzi jiyotaantaitziro ifiaani Owawijaakotairi Pawa.

¹¹ Tima Pawa jofiaagayitairo owanaa inishironkayitai, iriitaki matironi jawijakoshiriyitaimi maawoni atziriiti. ¹² Iriitaki yotakaayitairori owajyaantantaawori athainkatasorintsiantzi, iijatzi okaatzi anintashiritziri. Aña kimpoyaawaini ankantya iroñaaka, tampatzikashiri anaty, apinkathatasorintsiantai, ¹³ aminawooki owairi oyaakoniintani. Tima irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitaki amaironi jowaniinkawo Owawijaakotairi, Pawa. ¹⁴ Iriitaki Jesucristo shinitashitainchari apaniironi jowamaitiri. Tima ikowatzi impinawintairo okaatzi akaaripiroshiriyitaki. Iro ikowairi inkishiritakaayitai, onkantantyaari jashiyitai irirori, ayimaniinta ankantya antayitairo kamiithari.

¹⁵ Irooyitaki jiroka, piyotaantayitairi. Pishintsithatantiro. Iro pinkaminaantyaari. Iirokatakai jowaitaki pimonkaatakaantiro jiroka, ontzimatyii jantayitiro onkaati pinkantantiri.

3

Inishironka owamiithashiritairi

¹ Ontzimatyii pinkinkishiritakaapiintiri janta kimisantzinkariiti ipinkathayitairi pinkathariwintantatsiri pinampiki, iijatzi inkimitairi jiwariiti. Iiro ipiyathanitanta. Ayimaniinta inkantayitaya jantayitanairo kamiithari. ² Iiro ikijyimatanaari pashini, iiro jifiaanaminthatantashiwaita. Aña itakotantani inkantya, tsinampashiri jinaty iijatzi. ³ Pairani tzimatsi akantayiwita aakaiti, amasantzishiriwaitzi, apiyathawaiyita, tzipinashiri anayitzi, antayitziro añaamatashitari, iijatzi okaatzi anintakaashiyitari, owaaripirotaapiintakiri pashini ajyininka, anintakoyitanziro oiyitarika, amanintashiritantzi, akisaniintawakaayita. ⁴ Iro kantacha imatakaranki inishironkayitai Owawijaakotairi Pawa, jitakoyitairi maawoni atziriiti, ⁵ ari jowawijaakoshiriyitairi. Iro kantacha tzimatsi oita jantantakawori, tii aakatajaantaki antashitayaawoni apaniironi akamiithashiriyitai. Aña inishironkamachiitakai irirori. Ikimitakaantakiro iri kiwayitainimi, kimiwaitaka owakiraami intzimakaayitai Tasorintsinkantsi. ⁶ Tima okaatzi jantzimoyitairi Owawijaakotairi Jesucristo, iriitaki Pawa kantakaawori, jotyaantakairi Tasorintsinkantsi itsipashiripirowaitai okimiwaitakawo isakopirowaitakairimi. ⁷ Iro jantantakawori jiroka inkini añaayitiro ikajyaakaayitakairi, ari añaampiyaawo iroñaaka aritaki ankantaitatyaani añaayitai. Aritaki okanta, irootaki ikimitakaantairi kamiithashiri anatzi, tima nishironkantantairi jinatzi irirori.

⁸ Imapiro inatzi jiroka okaatzi nokantakimiri. Irootaki nokowantari piyotayitairi ikaatzi awintaanaariri Pawa piyotakotanairo iiroka okowapirotatya jiroka, inkini jantapiintayitanairo kamiithayitatsiri. Imapiro okamiithatani jiroka, owanaa jinintaityaawo. ⁹ Irooma aririka ifiaanawintawakaashityaawo tsika ikantakota itzimantayitakari pairani itakaantawori, iiro pimatsitawo iiroka posatikasatikawaitya, tikaatsi oitya, aminaantsi inatzi. Ari pinkimityaari iijatzi aririka ifiaanawintawakaatsityaawo tsika okantakota Ikantakaantaitani. ¹⁰ Intzimirika owashiñaironi jiyotaantiro tyaaryoori ñaantsi niyotaantakiri pairani, iro ompoñaantyaari jowajyaantakairi oshiriwitanainchari, pinkaminaathatiri. Iikirorika jiyaatakaatyiiro, papiitiri pinkaminairi. Iikirorika jiyaatakaatyiiro iiro pishinitainiri jiyotaantai. ¹¹ Tima jiyotaitakiri jirika ipiyaatya, ikaaripiroshiriwaitaati. Apaniironi jiyakawintawaita.

Apaniironi ikantaitziri Tito

¹² Notyaantayimiri Artemas. Iirorika notyaantzimiri irirori, kimitaka iri notyaantimi Tiquico. Aririka jariitaty pisaiki iiroka, nokowi pimpoki iiroka pintonkiyotina Nicópolis. Ari nokowiri naaka nontyaawontsitakotiri janta. ¹³ Iriima Zenas yotakopirotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanki irirori, pimpawakiri paawiyiri iiroka, inkajyaakaiyaari impokanakirika. ¹⁴ Tima maawoni aakaiti, iiro asaikashiwaitanta, ontzimatyii anishironkatiri kowityaaniintawaitatsiri.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

¹⁵ maawoni jiwithatizimi tsipayitakinari jaka. Nokowi iijatzi naaka piwithatinari oshiriyitachari janta ikaatzi itakotanari. ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokakai janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILEMÓN

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka. Tima jomontyaawintaitakinari naaka Jesucristo jaka. Iri notsipataka iyiki Timoteo nosankinatzimiro jiroka. Iirokatak notyaantzini, Filemón, nitakotani nowimi, iiroka imitakatopiintakinari. ² Iro nosankinatzini Apia nokimitakaantaawo “tyootyo”, ipoña nosankinatziniri iijatzi Arquipo tsipayitakairi añaashintsiyita. Irijatzi nosankinatzini kimisantzinkariiti ikaatzi apatotapiintachari pipankoki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kamiitha isaikakaayitaimi.

Jitakonka ipoña joshirinka Filemón

⁴ Aririka namanamanaatakoyitimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ⁵ Tima noki-makotakimi itakotani powantzi, kinatani powiri Awinkathariti Jesús, ari pikimitairi iijatzi ikaatzi jashiyitairi irirori. ⁶ Iro namanakotantzimiri inkini paapatziyawakaayitaiya iirokaiiti poshiriyitaa, pinkimathapirotanairo kamiitha okaatzi jantakaashiritaimiri Cristo Jesús pikimisantairi. ⁷ Iyiki, itako powapiintanairi iiroka oshiriyitanaachari, irootaki jiñaantakawori iriroriiti ithaamintashiripiroyita. Irojatzi oimoshirinkakinari iijatzi naaka, thaaminta nokanta.

Pablo ikantakowintziri Onésimo

⁸ Niyotzi iroñaaka, naaka jowawitaka Cristo nimonkaatakaimiromi onkaati pantairi. ⁹ Iro kantacha, apa nonkowakotashitimi kapichiini, tima niyotaki tsika pikanta pitakotanta. Pablo ninatzi naaka, antaripirotpaakina, jomontyaawintaitakinari Jesucristo. ¹⁰ Jirika Onésimo nokowaki paawakiri kamiitha. Iriitaki nokimitakaantakiri iriimi notomi, tima naakataki oshiritakaakari Cristo jomontyaaitakina.* ¹¹ Tima ti opantawitari jirika, irooma iroñaaka iri opantzimotaimiri iiroka, ari inkimitzimotinarini naaka iijatzi. ¹² Tima iijatzi notyaantaimiri Onésimo, itzimi nitakoniintari. ¹³ Ojyiki nokowawitaka intsi-patinami naaka. Ari onkantakimi impoyaatimi iiroka jimitakoyitina jaka jomontyaaitakina okantakaantziro nokinkithatakotziro Kamiithari Naantsi. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, tikiraata nokimi pinkantina iiroka oita pikowiri, ti nokowi naaka noshintsiwintimi pantiro jiroka, iro nokowaki iirokatakajaantaki kantatsini oita pikowiri pantiri.

¹⁵ Aamashitya irootajaantaki imatantakari ishinitaitziri jirika Onésimo ishiyapithatantakimiri pairani, ari okanta ikimisantantaariri Cristo irojatzi impiyantaiyaari intsiapatapi-intapaimiri iiroka. ¹⁶ Iro kantacha, ti apa pinkimitakaantairi pompiratani pikimiwitari pairani, aña pinkimitakaantairi iriimi pirintzi pitakopirotani. Ari nokimitakaantakiri iijatzi naaka. Aña iiroka mapirotataitironi pitakopirotaiyaari pompiratari koñaawoini, irijatzi jompirataari iijatzi Awinkathariti. ¹⁷ Tima pikimitakaantakina iiroka, naaka pitsipatani, ari pinkimitairi iijatzi irirori paawakiri kamiitha, pinkimitakaantiri naakami paawakimi. ¹⁸ Tzimatsirika oita kaari jinimotakaimi, tzimatsirika oitya jiriiwizimiri, pinkimitakaantiro naakami iriiwitimini. ¹⁹ Naakataki, Pablo osankinatajaantzimirori jiroka. Imapirotatya, aritaki nompinataimiro jiriiwizimiri. Añaajaantaki iirokatakiri iri-wi-pirotanari naaka nowawijaakoshiritakaantaimi ²⁰ Ari okanta iyiki. Nokowataiki inkantakaiyaami Awinkathariti paawakiri kamiitha Onésimo, tima irootaki inimoshiritinarini.† ²¹ Iro nosankinatantzimirori jiroka niyotzi aritaki pimatakinawo, tima aritaki pimatakiro ari panaakaanakiro okaatzi nokowakotakimiri. ²² Nokowataiki iijatzi, paamaakowintina nyyaatashitimi pisaiki iiroka, ari nomayimotapaakimiri. Iroorika pinkamitantakiri pamanakotina, ari ishinitakiro Pawa imatya.

Iwiyaantakawori jiwithatantaitzi ipoña itasonkawintantaitzi

²³ Ari jiwithatizimi Epafra, notsipatakari jaka jomontyaawintaitanari Cristo Jesús. ²⁴ Ari jiwithatizimiri iijatzi Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitaki notsiapatapiintakari jaka. ²⁵ Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

* **1:10** Jiroka wairontsi Onésimo iñaaniki iriroriiti okimiwaitawo akantziri aaka: “Opantaari”. † **1:20** Kantakotachari jaka “paawakiri kamiitha Onésimo”, irojatzi ikantsitari: “Nokowataiki pimantzimotaina iiroka”. Tima iñaaniki iriroriiti iwairo inatzi Onésimo jiroka: “Opantaari”.

JOSANKINAYIITZINIRI HEBER-PAANTIRI

Pawa jotyaaentakiri Itomi ikinkithatakotairi

¹ Pairani, ikowirika Pawa jiyotakairi achariniiti oityaarika, iri Kamantantaniri amironi ñaantsi. Ojyiki japiipiintakiro Pawa, tzimatsi jimatakaayitakiriri Kamantantaniriiti. ² Iro kantacha owakiraa iroñaaka, jotyaaentakiri Itomi irirori inkinkithatakotairi. Tima iri-itaki Itomi jiwitsikakaakiri pairani jiroka kipatsi, iriitaki jashitakaaka okaatzi jiwitsikayitakiri. ³ Iri Itomi ikimitakaakiri iriimi jowaniinkatani, shipakiryaa ikanta. Ari ikimiwaitakari tsika ikanta irirori Ashitariri. Tima shintsinkantsi inatzi jiñaanitakari, iro kaari inashiyitanta okaatzi jiwitsikayitakiri jaka kipatsiki. Aritaki jimonkaatapaintziro pairani imatantyaari inkitishiritakaantai, jatai inkitiki, saikapai jakopiroriki Ashitariri itsipatapaari ipinkathariwintantzi. ⁴ Ari opoñaanakari janaakotziri imaninkariti Pawa, antawoiti jiñaapirotakaitakari irirori.

Iri Itomi anaakoyitairiri maninkariiti

⁵ Tima ikantawairi Pawa:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

Ikantawairi iijatzi:

Naakataki piwaapatitaa.

Irokataki notomintaa.

Tima Pawa tikaatsi apani maninkari inkantiri kimityaawoni jiroka. ⁶ Paata aririka japiitairo jotyaaentakiri jaka kipatsiki itakawori itomintari, inkantayiiiti:

Inthaamintaiyaari maawoni imaninkariti Pawa.

⁷ Tzimatsi iijatzi ikinkithatakoitziri maninkariiti, jiroka ikantaitzi:

Iriitaki matakairiri imaninkariti inkimitakotyaawo tampiyainka.

Iriitaki matakairiri jotyaaantaniiti inkimitakotyaarimi paampari.

⁸ Irooma aririka inkinkithatakotiri Itomi irirori, jiroka ikantzi:

Pawa, iiroka kantaitaachani pimpinkathariwintantai.

Ari pinkimitakotaiyaari pinkathariiti otzimimotziri jinchakiiri jimatantari ipinkathariwintantzi. Iro kantacha aña iiroka mataironi pintampatzikashiritai aririka pimpinkathariwintantai.

⁹ Iiroka kowirori kamiithari, irooma kaaripirori owanaa owatsimaimi.

Irokataki isaipatziitotai Pawa, pimpinkatharitantaiyaari. Iriitaki piwawani matakimiro.

Isaitantaimiro yiinkantsi ari pikimoshiritairi tima panaakoyitairi pitsitapiintawitari.

¹⁰ Jiroka pashini ikinkithatakoitziri Itomi, ikantaitaki:

Pinkathari, owakiraa itantanakari pairani irokataki witsikakirori kipatsi.

Irokataki witsikajaantakirori inkiti.

¹¹ Jiroka okaatzi piwitsikakiri, aritaki apirotaiya paata, irooma iiroka ari pinkantaita yaani.

Ari onkimitakotaiyaawo okaatzi piwitsikani paijatowawori kithaarintsi.

¹² Tima aririka ompaijatowawoti piithaari, pankowiimawotziro, paminai pashini owakiraari pinkithaataiyaari.

Ari pinkimitagairo paata iiroka piwitsikani kipatsi iijatzi inkiti.

Irooma iiroka ari pinkantaita yaani iiro pipashinitanai.

Iro papirotaa.

¹³ Ikinkithatakoitakiri iijatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, irojatzi paata nowasankitaantyaariri kisaniiintakimiri, aripaiti paatzikantaiyaari piitzi.

Tima tikaatsi maninkari inkimitakaantiri Pawa inkantiri jiroka. ¹⁴ Tima maawoni maninkariiti, apa jotyaaantaitziri jimitakoyitairi atziriiti awijakoshiriyitaatsini.

2

Antawoiti owawijaakoshiritaantsi

¹ Ontzimatyii ankimisantiro okaatzi jiyotaakairi, onkantya iiro owajyaantantawo.

² Iiro owashiñaayitairo jotyaaantaitantakariri pairani maninkariiti inkamantantiro. Tima maawoni kaari owakimpitayaawoni inkimisantairo, jowasankitaitakiri ipiyathatakawo.

³ Aaka jimapiroiti jowasankitaiti, iirorika owakimpitawo ikinkithatakoitziro antawoiti awijakoshiritaantsi, jitapaintari Awinkathariti Jesús ikinkithatakotapaintziro. Irootaki

ikamantayitairi ikaatzi kimayitajaantakirori. ⁴ Iriitajaantaki Pawa yotakaayitakairori imapirotatya okaatzi ikamantaitakairi, tima jimatakaantakiro itasonkawintantayitzi, joñaagakaantakiro kaari jiñaitapiintzi, Tasorintsinkantsi antakaantakirori jiroka, ari imatajaantakari ikowiri Pawa.

Matakirori jowawijaakoshiritantzi

⁵ Tii iri maninkariiti jimatakairi Pawa impinkathariwintairo tsika asaikayitai paata, otzimi nokinkithatakotakimiri. ⁶ Aña atziriiti jinayiti mataironi paata. Tim a ikantaitaki pairani:

¿Iriipirorima atziriiti pikinkishiritakotantariri?

¿Litama pikowantari pinishironkayitairi?

⁷ Aña kapichiini ifiñiro atziriiti tii janaakotantzi, iri maninkariiti anaakoniintakiriri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkini ipinkatharintsitai, otzimimotairi jowani-inkawo.

Iri anaakoyitaironi maawoni piwitsikani.

⁸ Pinkimitakagairi ikanta pairani aatzikiriri iisaniintani, jompirataiyairi maawoni.

Ari inkantakaayitayairi Pawa atziriiti, maawoni impinkatharintsitai tima tikaatsi apaani anaakotantaatsini. Iro kantacha, tikira jiñaayitziro atziriiti jiroka. ⁹ Iro kantacha, tzi-
imatsi atziri jotyaantaitakiri, irijatzi ñaapaintzirori kapichiini tii janaakotantzi, iriitaki anaakotakiriri maninkariiti. Iriitaki nokinkithatakotzi Jesús. Tim a iriitaki ñaakirori iki-
maatsitaka irojatzi ikamantakari, ipoña jamathaitakiri ari okanta ipinkathayitantaariri, otzimimotairi jowaniinkawo. Irootaki ikamawintantakairi maawoni, tima antawoiti inishironkayitai Pawa.

¹⁰ Owanaa otampatzikatataiki tsika ikinakaakiro Pawa ishinitakiri Jesús inkimaatsiwaitya, ari jothotyakaakiri onkaati jantiri. Tim a jirika, ashiyitariri maawoni, kantakaantzirori itzimayitantari maawoni, irijatzitajaantaki kimaatsitakowintairi ikini jowawijaakoshiritairi, ari onkantya intsipatantatayairi maawoni itomiitari janta jowaniinkawoki. ¹¹ Jiroka okantakopirota, ikimitakaantai Jesús iririntzi, tim a ari akaatziri awaapatitairi Pawa. Iwaapatitari irirori itasorintsishiritakaantzi, awaapatitairi iijatzai aakaiti itasorintsishiritakaayitai Jesús. ¹² Iro ikantantakari pairani:

Nonkinkithatakotaimi iiroka isaikayitzi nirintziyitaari,

Tsikaatika japatotapiintaita, ari nonthaamintaimi nompampithagayini.

¹³ Ikantaki iijatzai:

Nawintaani nowairi Pawa.

Ipoña iijatzai ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayitaari itomiiti Pawa ikaatzi ikimpoyaakaayitaanari.

¹⁴ Akantajaantayitaka aakaiti atziritzi, otzimi awatha, otzimi araani, ari ikantakari iijatzai Jesús irirori, iro jimantakawori ikami. Aripaiti joitsinampaakiri kamaari. Tim a otzimimowitayitayari kamaari ishintsinka imaamanitantariri kaamaniriiti. ¹⁵ Ari ikinakaakirori Cristo ikimitakaantaawo joimishitowaatyaimi athaawantawitawo kaamanitaantsi, okimiwaitakawo atziritanakityiimi kaamanitaantsi iro ashitayitakinimi. ¹⁶ Imapirotatya, kaari maninkariiti impokashitaki Cristo inishironkairi. Aaka ipokashitaki, ichariniyitai Abraham-ni. ¹⁷ Irootaki jatziriprotantakari ikimitai aaka jirintziyitai, ari okanta jimantakawori ikowapiintawitakari jimatiromi pairani Ompiratasorintspirori. Imapiro inishironkatantaki irirori, ityaaryootaki jimantakawori, iri kantakaantakirori ipiyakotantairori Pawa akaaripiroshiritakaita. ¹⁸ Tim a atziri jinapaintzi Jesús ikimaatsiwaitapaintawo irirori inkaariprotakaitirimi. Irootaki jinishironkatantairi aakaiti inkowaitimi inkaaripiroshiritakaitaimi.

3

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

¹ Iyikiiti otishiritaaari, nonkantimi pikaatzi ikaimashiritaimi Inkitijatzai: Pinkinkishiritakotairi Cristo Jesús, iriitaki kimitakariri otyaantaari, irijatzi kimitakariri Ompiratasorintspirori. ² Jantziri otyaantaari ityaaryoowintziro ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari iijatzai Jesús. Ikimitakotakari Moisés-ni, ityaaryoowintakiniri iyyininkapaini jashitari Pawa jitaatziri “Inampipanko Pawa”. ³ Iro kantacha Jesús iri matzirori jiñaapirota janaakotziri Moisés-ni, tim a iriitaki witsikakiriri pairani. Iroowaitaki ikantapiintaitzi: “Pimpinkathatiro nopanko”. Tim a kaari pankotsi inkantakopiroiti impinkathaitiro, aña iri ipinkathaitzi ashitawori ipanko. Tim a itzimi witsikirori pankotsi iri ñaapirotachari.*

* 3:3 Iri Moisés kimitawori pankotsi, tim a irijatzi iyyininka Judá-mirinka jitaatziri “Inampipanko Pawa”.

4Tima iri ashitawori pankotsi itzimi witsikakirori, iroowaitaki ikimitaakiro pairani Pawa jiwitsikantakawori maawoni. 5Ikantaitaki:

Moisés tyaaryoowintakiriri ijyinkapaini jiitaitziri “Inampipanko Pawa”.

Iro kantacha ikimitakomachiitakari ompirataari, ikinkithatakotairo onkaati awijatsini.

6Iriima Cristo, iriitajantaki tomintariri ashitawori pankotsi, iriitaki jiwatairi ikaatzi ikimitakaantaitaari pankotsi. Ari ankaatairi jirikaiti jiitaitakiri “Inampipanko Pawa” aririka antyaaryoowintairi, kiso owanairi irojatzji iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri.

Jimakoryaaminto jashiyitaari Pawa

7Jiroka ikantakiri Tasorintsinkantsi:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

8Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani jookimowaitakinawo iñaani otzishimashiki.

9Ari ikowakaawitakinawo pichariniiti nowasankitairimi, jookimowaitakinawo iñaani, Okantawitaka jiñaawaitakawo nonishironkatakiriri okaatzi 40 osarintsi.

10Irootaki nokisantanakari,

Nokantaki: Ari ikantapiintatya itzipinashiriwaitzi,

Tii jantayitziro nokowakairiri.

11Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

12Iyikiiti, ñaa powajyaantzirikari Pawa, Kañaanitatsiri. Iiro pikaaripiroshiriwaitzi,

iuro pithainkashiriwaitzi. 13Iro kamiithatsi pominthashiritawakaapiintya poshiritaiya. Pitataiyaawoota onkantya iiro jamatawiitanzimi pantayitairo kaaripirori, irojatzji piñaantaawori pinkisoshiriwaitzi. 14Iikirorika oisokiropirotanatyaaari Cristo, irojatzji iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri, aritaki añiuro intsipaminthayitai. 15Irootaki ikantantaitari:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani.

16¿Itzimikama pithokashitakariri ikimataawitakawo iñaani Pawa? ¿Kaarima jirikaiti ijwatakiri Moisés-ni ipoñaakagaari Egipto-ki? 17¿Itzimikama ikisapiintakiri Pawa okaatzi 40 osarintsi? ¿Kaarima antapiintakirori kaaripirori, ikaatzi apirotainchari otzishimashiki?

18¿Itzimikama ikinkithatakoitakiri ikantaitaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki?

¿Kaarima jirikaiti ikantaitakiri piyathariiti? 19Ari añiuro oita kaari jariitakaantaari, iro kantakaantakirori tii ikimisantayini.

4

1Iinitatsi ikajyaakaakairi aakaiti kimiwaitakawori jariitakaayitaimi imakoryaamintoki. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri, otzimikari oitya otzikaawakimiri, iro iuro pariitanta.*

2Tima akimairo aakaiti Kamiithari Ñaantsi, ari akimitaari ikanta achariniiti pairani. Iro kantapainchari jirikaiti, tii jinintaimaitawo ikimakowitakari, tima tii jawintaashiritawo ikimawitakari. 3Irooma aakaiti awintaakari, aritaki jariitakaayitai imakoryaamintoki.

Jiroka ikinkithatakotakiro jimakoryaaminto, ikantaki:

Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaari nimakoryaamintoki.

Aña ithonkatakiro pairani Pawa jantawaitani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. 4Tima tzimatsi tsika okinkithatakota 7-tapaintsiri kitijiyiri, ikantaitzi:

Jiroka 7-tapaintsiri kitijiyiri, ari ipakaakiro jantawairi Pawa, jimakoryaaki.

5Jiroka makoryaantsi irojatzji ikinkithatakoitzi, ikantaitzi:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

6Ari okantari. Irootaki intzimantaiyaari makoryaashiriyitaatsini. Iriima pashini itayitakawori, tii jariiyita, tima tii ikimisantzi ikinkithawiitanari Kamiithari Ñaantsi. 7Okanta

* 4:1 Jiroka imakoryaaminto, tzimatsi ojyakaawintachari jaka. Tima pairani, jimakoryaawintakiro Pawa jiwitsikantakawori kipatsi, ikimitakaantakiro “imakoryaaminto” jiroka 7-tapaintsiri kitijiyiri jimakoryaantakari. Ikanta osamanitaki, ishitowayitai Judá-mirinkaiti janta Egipto-ki, 40 osarintsi ikinakinawaiyitaki, irojatzji jariitantakari kipatsiki ikajyaakaakiniriri Pawa. Irojatzji jiroka kipatsi jiitaitakiri “jimakoryaaminto”. Iro ojyakaawintachari iroñaaka kimitawori “jimakoryaaminto” kimisantzinkariiti, tima tzimatsi kantatsiri: “Iro inkiti jimakoryaaminto kimisantzinkariiti”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Iro ‘jimakoryaaminto’ jiroka awintaashiritaniri jowawijaakoshiritanti Pawa, tima tii okowajaanta iñaashintsiwaitaitya onkantya jawajjokoshiritantaiyaari”.

awijanaki pairani oiyiki osarintsi, japiitairo Pawa ikinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto, jiiitairo “iroñaaka”. Irootaki josankinatakotairi David-ni, ikantaki pairani:

Pinkimairi “iroñaaka” Pawa jiñaawaitzi, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

⁸ Aririka jimatakiromi Josué jimakoryaapirotakairimi pairani achariniiti, iirotya japiitairomi Pawa inkinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto. ⁹ Ari ayotziri iinirrotatsi oiyakaawintachari jimakoryaamintopirotaiyaari jashitaari Pawa. ¹⁰ Iro joiyakaawintakiri pairani Pawa jimakoryaawintakiro jantawaitani ithonkakairo. Tima ari inkimiyitaiyaari makoryaashiriyitaatsini ari onthonkaiyaari jantawaitani.

¹¹ Ontzimatyii antyaaryoowintairo ariitantaiyaari amakoryaashiriyitai, oiyakoyitarikari piyathayitainchari pairani. ¹² Tima iñaani Pawa, añaakaantaniri inatzi, shintsinaani okanta. Okimitakawo osataamintotsi thoyimpiminitatsiri, tii oiyinkaakaanta owawiryaaonkonitatzii irojatzii inthomai iipathantsiki. Imapirotzirori iñaani Pawa kimitawaitaka omokayinatayaimi, irootaki yotakaantironi inkinkishiritaiyaari, inkowashiritaitiri iijatzii. ¹³ Ikaatzii jiwitsikakiri Pawa iiro jimatziro jimanapithatyaari iiro jiñaantaari. Aña Pawa jiyotakotairo maawoni antayitakiri, iriitaki aminakoyitaironi.

Iri Jesús anaakotziriri Ompiratasorintsipirori

¹⁴ Jirika Jesús, Itomi Pawa, iriitaki anaapirotakirori inkiti. Iriitaki ankimitakaantya Ompiratasorintsipirori. Irootaki oisokirotantyaariri awintaashiritaaari ikimaitai akantaki: “Nokimisantairi Jesús”. ¹⁵ Tima Jesús ikimitaari Ompiratasorintsipirori, irootaki inishironkatantairi ontzimirika pomirintsizimotaini. Tima pairani tzmawitaka ikowashiritakiri irirori, ari ikimitakotakai añaayitziro awijiyimotairi aakaiti. Tiimaita ikaariprotapaintzi kapchiini. ¹⁶ Irootaki awintaantyaariri amanamanaatyaari Jesús kimiwait-aka aashiritaatyimi tsika ipinkatharitari. Tima aritaki inishironkayitai, aririka ankowityaashiriwaiti.

5

¹ Tima Pawa owakiriri pairani atziri Jompiratasorintsipiroti. Iriitaki kantakowintairini atziriiiti kaaripiroshiriyitatsiri. Iri taayitaironi jashitakaitariri Pawa. ² Tima atziri jinaiki jirika Ompiratasorintsitaari, otzimimotziri oita pomirintsizimoyitariri. Irootaki jamatsinkawintantairi tzipinashiriwaitatsiri atziriiiti pokashitziriri, masontzishiriyitatsiri iijatzii. ³ Jimatsitawo irirori itaawinta okaatzii jashitakaariri Pawa inkini impiyakotiniri ikaaripiroshiriwaitzi, jantziro ikimitaapiintzini atziriiiti. ⁴ Tikaatsimaita Ompiratasorintsitaari kantatsini: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!”, aña Pawa matakairiri jompiratasorintsitantari, ikimitaakiri jowakiri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari iijatzii Cristo, tii ikowashitaka apaniroini inthaamintakoityaari, inkantimi: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!” Aña Ashitariri matakirori, ikantziri:

Notomi nowimi iiroka,

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantaki iijatzii:

Iiroka kantaitachani Pompiratasorintsitaariti,

Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

⁷ Tima pairani jatziritapaintzi Cristo, jiraaniintaka jamanamanaatakari Pawa, ikaimakaimataki shintsini jamanari. Aña Pawa, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakimi jowawijaakotiri iiro jowamaantaitari. Tima Cristo pinkathatasorintsitaniri jinatzii, ikimisantakiri Pawa ikowakotakiriri.* ⁸ Okantawitaka Cristo iriiwitaka Itomi Pawa, ikimaatsitapainta, tima iñaakiro tsika okanta tii ipiyathataita. ⁹ Ikanta jimonkaatakaitakiri jantiri, ari imatakari jowawijaakoshiritairi inkaati kimisantairini, ari inkantaitatyaani jawijakotai. ¹⁰ Ari okantakari, Pawa Ompiratasorintsitakaariri, ari okimitakawo tsika okanta jompiratasorintsitakaakiri pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka owajyaantiro awintaashiritari

¹¹ Tzimatsi oiyiki nokowawitiri niyotaimiri tsika ikantakota jirika. Iro kantacha owanaa opomirintsita nimatimiro, tima kisoshiri pikantayitaka, osamani onkantya pinkimathatantyaawori. ¹² Tima osamanitaki, noñaajaantaki iirokatakai yotaantanaatsinimi. Iro kantacha iinta okowa intzimi iitya yotaayitimini iirokaiti, irojatzii japiitaimiri itayitawori jiyotaantziro iñaani Pawa. Okimiwaitakawo tsika ikantaitziri ithotaitziri, tikira impaitiri

* **5:7** Jiroka ikantakiri Jesús, jamanamanaatakari Pawa, ikantzi: “Ashitanari, pishinitanarika, pinkimitakaant-nawo pomishitowaatyainami iiro nokimaatsiwaitantawo onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatanaawo okaatzii nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzii pikowakaakinari iiroka”. Jiroka ikinakaakiro Pawa ikimisantakiri Jesús ikowakotakiriri, jamawitakaakiri ikimaatsiyitakiri, ishinitakiri inkamimotantii jañaakagairi iijatzii.

tatsinaatsiri owanawontsi. ¹³ Ari pikantari iirokaiti, kimiwaitakimi iinchaaniki itho-taitziri, tima tikira piñaantapiintawoota kamiithashiritakaantatsiri. ¹⁴ Iriima owayitakawori tatsinaari owanawontsi, iriiwaitaki fiñaantapiintakawori, tii opomirintsitzimotari jiyotziro otzimi kamiithatatsiri, otzimi kaaripirotsiri.

6

¹ Ontzimatyii nyaatakaairo niyotaapirotimiro pashini tsika ikantakota Cristo. Tii okantzi napiipiintimiro piyotsitakari iirokaiti, okimitatya okantakota jiroka: Jowajyaantairo kaaripirori kaamanishiritakaantatsiri. Jawintaashiriitaari Pawa. ² Jiyotaayitakimiro iijatzi owiinkaataantsi, iijatzi otzimikapatziitotaantsi, jañaakaayitairi kamayitatsiri, jowasankitaayitairi kaaripiroshiriri. ³ Irootaki aatakaantyaawori pashinitatsiri, inkamintha iri kowatsini Pawa. ⁴ Onkamintha iiro aminaashiwaita pikimakiri, itasonkawintaitakimi, inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, ⁵ piñaawitakawo okamiithatzimotzimi ifaana Pawa, iijatzi ishintsinka joñaagantairi paata. ⁶ Tima ikaatzi fiñaawitakawori jiroka, ipoña jowajyaantairo, iiro jimatairo impiyashiritai jookantaiyaawori iyaaripironka. Kimiwaitakimi iriitakimi apiitaironimi impaikakotakaantairimi Itomi Pawa, kimitawaitaka iriimi thainkimawaitakirimi iijatzi ipiyotaiyini atziriiti. ⁷ Okimiwaitakawo owaantsi irinkapathatziro inkani, aririka impankiawintyaawo, iiroorika jyoookanantsini pankirintsi pinawontsitachari, iri Pawa tasonkawaitakiriri pankitakirori. ⁸ Iroorika iyoshiitachani ojoyookanaki kitochii, inchashi, tii opantawo, katsimashiri inkantya pankitakirori, intaayitairo paata.

⁹ Irooma iirokaiti, nitakoyitani, niyotajaantzi iiro pikimitakotawo nojyakaawintakiri, tima niyotaiyini naaka pantanairo kamiithari owakiraa jowawijaakoshiriyiitaimi. ¹⁰ Tima Pawa tampatzikashiri jinatzi, iiro ipiyakotaimiro pantayitakiri iirokaiti, pitakoyitanaari ikaatzi pairyaayitairiri Irirori, iikiro piyaatakaatziro pitakoyitari. ¹¹ Irootaki nokowakoyitaimiri, ari pinkantapiintatyi poñaagantairo pintyaaryooshiriyitai, irojatzi imonkaayitaitaiyaari okaatzi poyaakoshiritaiyarini. ¹² Iiro pipirashiriwaita iirokaiti, aña iro kamiithatatsi pinkimitakotyaari ikaatzi jatakairori ikimisantanai, ikaatzi kamaitanaawori. Tima iriitaki aayitaironi ikajyaakagaitakiriri.

¹³ Tima pairani owakiraa Pawa ikajyaakaakiniriri Abraham-ni, tikaatsi anaakotirini Pawa ipairyakiro iwairo, iri yotironi iijatzi imapirotatya imonkaawainiti. Aña iri pairyaachari apaniironi iwairo Pawa, ¹⁴ ikantakiri Abraham:

Imapiro nontasonkawintimi Naaka,

Imapiro nojyityiimiri Naaka pincharinityaari.

¹⁵ Tii jathawaawaita Abraham-ni, amatsinka ikantawintaka, jiñaakiro ikajyaakagaitakiniriri. ¹⁶ Tima aririka inkowapiinti atziriiti jiyoti imapirorika imatya ikajyaakagaitziriri, ipairyiwo iwairo anaakotziriri, ari jiyoyiiti imapiro jimonkaawainiti paata. ¹⁷ Ari okimiwitawo okaatzi jantakiri Pawa, ipairyagaa irirori imatantyaari ikajyaakaantakiri. Tikaatsi kantironi impashinitakairo okaatzi ikinkishiritakari jantiri. ¹⁸ Ari okanta otzimantanakari apiti kaari ikantayitai impashinitakaayitairo. Iro imatantari ayotai tii ithiyanita Pawa, irootaki kimoshiripirotakairi aakaiti awintaashiriyitaari Irirori, ayotzi ari imonkaatya oyaakoniintziri.* ¹⁹ Iro oyaakoniintanka joyyakaawintaitziri jaka kimitawori tinari againtaatziriri antawoiti pitotsi iiro amaantanta. Ari okimitari oyaakoniintani, againtashiri owayitai. Irootaki kantakaawori ankimitakotantyaariri tyaatsiri jotantotaitantakawo tontamawotatsiri.†

²⁰ Ari añaampiyaawo aakaiti kantatsi antyaayitai kimitakawori jiroka, aririka oyaatzishitanairi Jesús itzimi joyyakaawintaitakiri tyagaintsiri janta. Tima iri Jesús joyyakaawintaki pairani Melquisedec. Iriitaki Jesús Ompiratasorintsipirori iroñaaka, ari inkantaitatyaani irirori.

7

Jompiratasorintsinka Melquisedec

¹ Tima Melquisedec, iri pinkathariwintantantsi Salem-ki, jompiratasorintsiti jinatzi Jinokijatzi Pawa. Iriitaki aawairiri pairani ipiyaawo Abraham-ni japirotakiri pashini

* **6:18** Tima tzimatsi apiti kantakotachari jaka kaari inkantayitzi impashinitakaayitairo. Jiroka itawori: "Pawa tii ithiyanita, aritaki imonkaatya okaatzi ikajyaakaantakiri". Jiroka apititanantsiri: "Tikaatsi pashinitakaironi ipairyaka apaniironi iwairo Pawa, tima tikaatsi anaakotirini irirori". † **6:19** Iro ikinkithatakoyiitzi tontamawotatsiri jotantotaitawori tasorintsipanko, iro jiyiitzi tasorintsisagaaki. Apa intyi Ompiratasorintsitaniri, tii jaakowintawo intyaapiinti. Iro ikantayitzi "ari janta joñaaganta Pawa". Irootaki ojoyyakaawintawori inkiti tsika añaari Pawa paata.

pinkathari jowayiritari, itasonkawintawairi.* ² Irijatzi ipaki pairani Abraham-ni ajyaa-gawontsi okaatzi jaapithatantakiri jowayirita. Tima Melquisedec, tzimatsi ojyakaawintachari iwairo. Jiroka itawori ojyakaawinta: “Pinkathari Kamiithashiriri”. Jiroka apititaintsiri ojyakaawinta iwairo ipinkathariwintantzi Salem-ki: “Pinkathari Saikakaantatsiri Kamiitha”.† ³ Tii jiyotaitziro iwairo ashtariri, tii jiyotaitzi iijatzi itzimi ichariniiytanakari. Kimiwaitaka tii otzimimi ipoñaantanakari, tsika ithonkaka iijatzi, ikimitakotakari Pawa, ari ikantaitziro irirori Jompiratasorintsitaaritzii.

⁴ Ari añiuro ñaapirori jinatzi Melquisedec. Tima Abraham-ni, achariniiyataari aakaiti, iri ipaki pairani okaatzi jaapithatziiriri pinkathariiti jowayiritari. ⁵ Iro kimitakawori okaatzi jantapiintayitakiri pairani Levi-mirinkaiti. Ipayitziro apaani tzmimotziiriri iijininka ontzimirika 10, tima iro oshinitaantziro Ikantakaantaitani jantayitiro Ompiratasorintsitaari. Iro jamitaiyarini, tima irimirinkaiti jinatzi ichariniiytari Abraham-ni. ⁶ Iriima Melquisedec kaari ajyininkata a-Judá-mirinkatzi aaka, kaari ayotaajitzi iita charinitariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ikajyaakaapiroitakiniriri pairani, iriitajaantaki pakiri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 jaapithatantakiri jowayirita. Ipoña Melquisedec itasonkawintanakiri Abraham-ni. ⁷ Imapirotya ikantapiintaitzi: “Itzimirika tasonkawintantatsiri, janari itzimi itasonkawintaitziri”. ⁸ Itzimirika ipayitziro apaani iitarika kaatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziri jinayitzi, kaamaniri. Iriima Melquisedec, kimiwaitaka kañaaniri jinatyimi irirori. ⁹ Irojatzi jantakiri Levi-mirinkaiti, ikaatzi ipashitapiintaitzi. Aña kimiwaitaka iriitakimi pinakowintantatsinimi, tima irootaki jantakiri ichariniiti Abraham-ni, ¹⁰ itanakawo ipinakowintantaki ipashitakari pairani Melquisedec itonkiyotantawariri jowayirita. Tima tikiraamintha itzimaajitzi Levi-ni, aritaki jantsitakawo Abraham-ni jiroka.

¹¹ Pairani, ikaatzi Ompiratasorintsitaari, ichariniiti Aarón-ni jinatzi, ikantayitziro “Levi-mirinkaiti”. Ari okanta Ikantakaantaitakiri. Iro kantacha jirikaiti Ompiratasorintsitaari, tii jimatajaantziro jowamiithashiritanti. Arimi jimatakiro, iirotya josankinatakoiitaimi pashini Ompiratasorintsitaari kimitaariri Melquisedec, kaari charinitariri Aarón-ni. ¹² Imapiro itzimai pashini Ompiratasorintsitaari kaari icharinita Aarón. Irootaki ompashinitantaiyaari Ikantakaantaitani, onkantantyaari intzimai pashini Ompiratasorintsitaari. ¹³ Tima jirika ikinkithatakotaitakiri kimitaariri Melquisedec, kaari ichariniiti Levi-ni, pashinimirinkaiti jinatzi, kaari tziimaajitatsini apaani iijininka intzimi jompiratasorintsitaari. ¹⁴ Jirika kimitakariri Melquisedec, iri Awinkathariti Jesucristo, icharinitakari Judá. Tima pairani josankinariki Moisés-ni, tii oshinitaantsitzi jompiratasorintsitaariti charinitariri Judá.

¹⁵ Ari okoñaapirotziri ontzimatyii impoki pashini Ompiratasorintsitaari kimityaarini Melquisedec, ¹⁶ tii jompiratasorintsiwita inkimityaari okinkithatakotziri Ikantakaantaitani icharinimachiini Levi-ni. Aña iri kimityaarini apaani tzmatsiri ishintsinka, kaari kaamanitatsini. ¹⁷ Tima iri ikinkithatakoiitaki, ikantaitzi:

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,
Ari pinkimitaiyaari ikanta pairani Melquisedec.

¹⁸ Ari okanta, tima okaatzi Ikantakaantaitakiri, jowajyaantaitiri, tii imatziro owamiithashiritanti, tzmatsi kowityaachari. ¹⁹ Tima tikaatsi owamiithashiriti Ikantakaantaitani. Otzimimaita pashini poyaaawori, irootaki matakaayitaironi okaakishiritairi Pawa, tima iro oyaakoniintiri.

²⁰ Irootaki ikajyaakaakairi jiroka Pawa, tima iriitaki pairyaincha apaniroini iwairo jiyotaitantyaari imapiro imonkaatya. ²¹ Iriima Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tii ipairyaaajaita Pawa jowantaitakariri jirikaiti. Iriima pashini, iri ipairyaaawintaka Pawa, ikantaki:

Naaka Pinkathari pairyaaawintainchari apaniroini, tii noipithokanitziro noñaani.

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,
Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

²² Ari okanta, iriitaki iroñaaka Jesús yotakaayitairori imapiro imonkaatya okaatzi jantzimoitakairi, irootaki anaakotakirori pashini itawitanakawori pairani ikajyaakaawakaitari.

²³ Tima ojyiki ikaawitaka pairani Ompiratasorintsiwintainchari, ojyiki poyaaayitakariri iriroriiti. Ikamapiintayitaki jirikaiti, tii okantzi jiyataakairo jantayitirimi, aña intzimi

* 7:1 Jiroka wairontsi “Salem” irootaki jiaitziiriri nampitsi Jerusalén pairani tikira jinampitawo Judá-mirinkaiti janta.

† 7:2 Jiroka kantakotachari ipakiriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka jaapithatanti jowayirita Abraham-ni onkaati 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec. Ari ikantakiro maawoni jaapithatantakiri, ontzimirika 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec.

pashini poyaatyaarini. ²⁴ Iriima Jesús, kañaaniri jinatzi irirori, iri kantaitachani Jompiratasorintsiti. ²⁵ Ari okanta, iri Jesús owawijaakoshiritapiintairi okaakishiritantaiyaariri Pawa, ikantakowintapiintai.

²⁶ Iriitajaantaki Ompiratasorintsitaari akowityaapirotrakiri. Jiroka ikanta irirori: Itasorintsishiritzi, ikamiithashiritzi, ikitishiritzi, tii isaikimoyitairi kaaripiroshiriri, janaapirotairo inkiti. ²⁷ Jirika Jesús tii ikimitari Ompiratasorintsipiwowitachari pairani. Tima aririka intaayitini atziriti jashitakaariri Pawa, jitawo ikowakotziri Pawa impiyakotawakiri iyaaripironka irirori. Iriima Jesús jothotyaaikiro maawoni, jimonkaatakiro ishinitaka pairani apaniroini inkimitakotyaari jatsipitakaani Pawa. ²⁸ Ikaatzi Ompiratasorintsitakaakiri pairani Ikantakaantani, atziri jinatzi, shipitashiriri, ikaamaniyitzi. Iriima Itomipirori Pawa pokaintsiri pairani awijaki ojyiki osarinti, Jompiratasorintsitakaakiri Pawa ipairyaaaka iwairo. Iri monkaatajaantakirori kamiithaini, ari onkantaityaani.

8

Iri Jesús kantakowintantaatsi owakiraatantaari kajyaakaawakaantsi

¹ Jiroka iroñaaka otzinkamipiroitari ikantaitakiri: Iriitajaantaki Cristo Ompiratasorintsiwintairi, iri saikaatsiri jakopiroriki Pinkatharipirori, itsipataari ipinkathariwintantaiti inkitiki. ² Okimiwaitaawo ari jantawaitimi tasorintsithaantiki, iro kantacha, timaita jantawaitzi tasorintsithaantiki jiwitsikani pairani atziriti, aña inkitiki jantawaitai, otzimi jiwitsikakaantairi Pawa. ³ Tima ikaatzi Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tzmatsi jashitakaariri Pawa, itaayitzi. Ari ikimitakari iijatzi Jesucristo, tzmatsi iita jashitakaariri Pawa. ⁴ Iro kantacha, tii okantawita jompiratasorintsitimi Jesucristo, isaikantawitapaintari kipatsiki, tii oshinitakaantziro Ikantakaantaitani, tima tii ijyinkamirinkaititari Leví-ni. ⁵ Tima jirikaiti Ompiratasorintsitaari ojyakaawontsi jinamachiyyitaki, aña tzmatsi iñaampiyaitakari tsika onkantaitya tyaaryoopiroini inkitiki. Irootaki ikantaitakiriri pairani Moisés, tsika inkantya jiwitsikiro tasorintsithaanti, ikantaitakiri:

Pinkimitakaantiro piwitsikiro, tsika okanta piñaampiyakawo otzishiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompiratasorintsitaari jinatzi, janaakotairi jompiratasorintsitaari atziri. Tima Pawa jowakiraatai pashini kajyaakaawakaantsi, iri jowakiriri iroñaaka Cristo ikantakowintayitai, irootaki anaakotairori okaatzi ikajyaakaantawitakari pairani, iro anaakotairori itakawori kajyaakaawakaantsi. ⁷ Tima tzmatsi kowityainchari itakawori kajyaakaawakaantsi kaari imonkaayitaki, irootaki okowantakari ontzimi pashini owakiraari, poyaataiyawoni. ⁸ Jiroka kowityainchari, tima ikantaitaki pairani:

Ikantzi Awinkathariti:

Paminiro onkaati awijatsini paata,

Ari napiitairo ontzimi nantzimotairiri icharinipaini Israel-ni, icharinipaini Judá-ni.

⁹ Aririka nowakiraatairo kajyaakaawakaantsi, iiro okimataawo nantzimowitakariri ichariniiti.

Tima pairani nokimitakaantziri nonkathataatyirimi,

Naakami iiwatairinimi nomishitowantaariri Egipto-ki.

Tii jimonkaatzimaitawo iriroriiti okaatzi ikajyaakaakinari,

Iro opoñaantari nowajaantziro nokimpoyaawintziri.

Ari ikantaki jiñaawaitaki Pinkathari.

¹⁰ Japiitakiro jiñaawaitaki iijatzi, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñiiri paata Israel-mirinkaiti:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitairi.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani,

Naakataki inkimitakaantai Iwawani,

Iriiyitaki nashitaiyaari Naaka.

¹¹ Tii okowajaantai jiyotaawakaawaitaiya,

Apa ikantayitairi ijyininika: “Piyoshiripiroitari Awinkathariti”.

Tima maawoni jiyoyitaina.

Ari jiyoyitaina ñaapiroriiti iijatzi ashironkaariiti, maawoni.

¹² Owanaa nonishironkatairi ikaaripiroshiriyitaki,

Ari nompikyotainiri.

¹³ Tima jiiitakiro “Kajyaakaawakaantsi Owakiraari”, ari jiyotakoyiitziro jiroka itawitakawori, kimiwaitaki pajjatorimi inaty. Tima okaatzi pajjatotaintsiri, jookaitziro.

9

¹ Jiroka itakawori kajyaakaawakaantsi, iro ikantakaantakiri Pawa jiyotantaityaari tsika inkantaitya impinkathaitiri. Ari okinkithatakotari tasorintsithaanti tsika ipinkathaitziri pairani. ² Jiroka tasorintsithaanti, apiti okanta jinashitaitakawo jotantoitziro. Janta antawosagaakitzi tsika ityaapiintaitzi, ari jowayitakiri ootamintotsi, minkochaaniki, ipoña tasorintsitanta. Ari juyiitziro "tasorintsisagaaki". ³ Irooma inthomainta, tsika ithatashitakiro tontamawotatsiri, oryaaninaki okanta. Ari jiiitziro "tasorintsisagaakipirori". ⁴ Ari osaikiri itaantapiintaitawori kasankainkari, ari osaikiri iijatzitzi tasorintsinaki. Iro jiwitsikayitziro poriryaatatsiri. Ari owakotari inthomainta iipiyokiini "maná" jiwitsikañakitashitakiro poriryaatatsiri. Ari jowaitziri iijatzitzi ikotzi Aarón-ni jyoookantsiri pairani, ari osaikitari mapikota tsika osankinatata kajyaakaawakaantsi.* ⁵ Okanta jiiokiini tasorintsinaki, ari jowaitaki jiwitsikaitziri jojyakaawo maninkariiti, iriitaki tsimankantawori ishiwanki ashitakowo tasorintsinaki. Iro jiiitziro "Inshironkaminto". Iro kantacha iiro niyaatakaairo nonkinkithatakotimiro tsika okantayita apaanipaini.

⁶ Aritaki jiwitsikayitakiro maawoni jiroka. Ojyiki jantapiintakiri Ompiratorintsitaari janta antawoki tasorintsisagaaki, ari jantayitziro inkini impinkathatorintsiti. ⁷ Irooma ityaapirotanaki inthomainta tasorintsisagaakipiroriki, apa ishinitaitziri intyi Ompiratorintsipirori. Apawojatzitzi ityaapiintzi osarintsiki. Aririka intyaaki janta, jaanaki irira piratsi intsikirisantyaawo jiiyitziro "Inshironkaminto Pawa". Ari onkantya inshironkatantyaariri Pawa, iiro jowasankitaawintantari iyaaripiroshirinka. Ari ikimitairi iijatzitzi atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. ⁸ Ari okantsitari iijatzitzi, tzimatsi jiyotakaayitairi Tasorintsinkantsi, jiroka okanta: Pairani otzimantawitari tasorintsithaanti, tii okantzi intyaayititzi atziriiti janta otasorintsisagaakipirotozi. ⁹ Jiroka okantakota: Aririka impaitiri Pawa jashitakaitariri, aririka intagaitiniri, tii iro matakaajaantirini impinkathashiritairi Pawa inkini intampatzikayitairo ikinkishiritari. ¹⁰ Apa intziitayaawo owanawontsi, imiriyiitari, inkiwayitapiintaiya iijatzitzi. Iro ikantakaantaitakiri okaatzitzi koñaayitatsiri jantaitiro, irootaki jantayititzi irojatzitzi jowakiraatakaantaiyaawori Pawa kajyaakaawakaantsi.

¹¹ Mataka ikoñaatai Cristo, iriitaki kimitaariri iroñaaka Ompiratorintsitaari. Tii ityaajaitzi tasorintsisagaakipiroriki otzimi jiwitsikayitakiri atziriiti, aña jimatakiro ityaaki irirori inkitiki tsika añaampiyayitakawo iroñaaka, anaakopirotoantatsiri. ¹² Tima Cristo tii ikimitari Ompiratorintsitaari atziriritatsiri tyaamachiitapiintatsiri tasorintsisagaakipiroriki jaanaki iriraani piratsi. Aña iriitajaantaki shinitaincha jowamagaitiri isakotapaintziro iriraani, inkini jiiñayitairo maawoni inkantaitaantyaani jawijakoshiriyitai.† ¹³ Ojyakaawintatziro aririka onkamiithatzimotiri Pawa iriraani piratsi, iijatzitzi isamampoti, kimiwaitaka iro kitiwathatakagairini atziri itizimi antakirori ipinkaitziri. ¹⁴ Irooma iriraani Cristo, iro mapirotoakirori okantakaakawo pikitishiritantayitairi. Tima ikimita irirori tikaatsi inkinkaaashityaari, irijatzitza shinitaincha jowamaitiri, ikantakaakiri Tasorintsinkantsi. Iriitaki ojyipithataimirori kaaripirori pikinkishiritani, tima pantayitakiro kaamanitakaantatsiri. Aña ontzimatyii pantayitairo ikowakaimiri Pawa, Kañaaniri.

¹⁵ Iriitaki Cristo jotyaantakiri Pawa inkantakowintairi atziriiti, ari okanta jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi. Tima okantakota owakiraari kajyaakaawakaantsi, ontzimatyii inkami apaani, iro jawijakotantaiyaari piyathatakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi. Ari jiiñaitairo ishiniyitakairo pairani ankañaanitai. Jiroka kajyaakaawakaantsi, iroowaitaki osankinarintsi tsika okinkithatakoyita okaatzitzi jashiyiitari, okinkithatakoyitziro iijatzitzi ashitaiyaawoni aririka inkamaminthataki iwaapatuutari. ¹⁶ Iro kaari jiyopiroyitanta intzimi aayitironi okaatzitzi jashitakaayitantari, apa jiyoyitzi aririka inkamaki iwaapatuutari. ¹⁷ Iinta jañi iwaapatuutari, iiro ipitsitari ikajyaakagaitakiriri jashitaiyaawo. Apa impaitiri aririka inkamaki. ¹⁸ Ari okimitari, jitantaitakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi, tzimatsi iita kamaintsiri, iriraani jitantaitanakari. ¹⁹ Tima pairani ithonkakiro Moisés jiiñaanatakiniri atziriiti Ikantakaantani, jaaki iriraani piratsi, itsipataakiro jiiñaa, jaaki inchashimpoki, jankowiitaki kityonkamawotatsiri, itsikirisantakawo osankinatanchari, ari ikimitaakiri iijatzitzi atziriiti.‡ ²⁰ Ikantakiri:

Jiroka iraantsi iro oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, irootaki ikantakaantakiri Pawa.

* 9:4 Ikantakoitziro janta poriryaatatsiri, iriitaki oro. † 9:12 Ikinkithatakoyitziro janta ikantaitziro piratsi, iri ikinkithatakoyitziro cabra-paini ipoña vaca. ‡ 9:19 Kantakotachari janta inchashimpoki, irootaki jiiyitziro iijatzitzi "isopo".

²¹ Itsikirisantakawo iijatz'i iraantsi tesorintsithaanti, ari ikimitaakiro okaatz'i saikatsiri inthomainta. ²² Ari okanta, tima kimiwaitaka aririkami intsikirisantaityaawo iriraani piratsi, jimonkaatanairo Ikantakaantaitziri, kimiwaitaka iroomi oitiwathatantatsini. Tima iirorika otzimi iraantsi, iiro ipiyakotantairo Pawa kaariporori.

Iri Cristo matakirori jowawijaakoshiritantzi

²³ Irootaki jatsipiwintantari piratsi itagaitziniri Pawa kimiwaitaka inkitiwathatakaantatyimi. Irootaki kimitakawori okaatz'i awijaintsiri inkitiki, jotyaaantakiri Pawa jatsipitakowintantya Cristo, inkitishiritakaantayitairi. Iro anaakotakirori jatsipitakowintanta piratsi. ²⁴ Tima tii ityi Cristo tesorintsisagaakipiroriki jiwitsikamachiitani atziriiti. Aña irootataiki ojjyakaawintacha inkitiki tsika ikinai Cristo, inkantakowintayitai isaiki Pawa. ²⁵ Tima tii japiipiintantziro Cristo inkamimotanti. Ari apashinitziri jantziri Ompiratasorintsitaari tyaawitapiintachari apawojatz'i osarintsiki tesorintsisagaakipiroriki. Tii iri ashitaajaityaawoni iriraani isakoitziri. ²⁶ Arimi jojjyamachiityaarimi Cristo Ompiratasorintsitaari, ojjyiki japiipiintiromi inkamawintanti. Arimi jitanatyaawo inkimaatsiwin-tantyaami owakiraa iwitsikantakari kipatsi. Aña apawojatz'i ikamawintantapaintzi. Ari ikantaitanaatziro joitsinampaakiro kaariporori. ²⁷ Iroowaitaki ikantaitziri: "maawoni atziri apawojatz'i okanta ikami, impoña Pawa yakawintairini". ²⁸ Iro jantakiri Cristo, apawojatz'i ikamaki ikimaatsiwin-takotari ojjyiki kaaripiroshiriri. Iro kantacha iijatz'i inkoñaatapai paata irirori, iiro ikimaatsitakaitawaari, aña jowawijaakotairi ikaatz'i ojjy-aakoniintakiriri.

10

¹ Iro Ikantakaantaitani ojjyakawori aamparyaantsi. Tima okanta apaani aamparyaantsi tii otzimanitzi owatha, apa jiyoyiitzi tzimatsi iita ashitawo jaampari. Ari okanta iijatz'i Ikantakaantaitani, iyotaakai tzimatsi paata kamiithataatsini. Ikantakaantaitaki ontzimatyii intaapiintainiri Pawa maawoni osarintsiki, iro kantacha tii owamiithapiroshiritziri atziriiti antayitakirori. ² Arimi imapirotya owamiithapiroshiritanti, ikaatz'i antayitakiro arimi jowajyaantakiro, tima aritakimi oitishiritakiri, iiro iyaatzimi onkatsitzimoshiriwaitirimi jantayitakiro kaariporori. ³ Aña tii ari onkantya, iro jantapiintakiri awijayitzi osarintsipaini, itaapiintayitziniri Pawa, ikinkishiritakotawo iyaaripiroshirinka. ⁴ Tima jowamaayitapiintziri piratsiiti ikapathainkatakagaitziri, tii imatziro ompiyakopirotiro iyaaripironka atziri. ⁵ Irooma ipokaki pairani Cristo jaka kipatsiki, ikantakiri Pawa:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaayitimiri, jatsipitakaityaari. Aña naakataki potyaantaki natziriti, jatsipitakaityaanawo.

⁶ Tii apa inimotzimi itagaitzimiri piratsi okantakaantziro iyaaripiroshirinka jirikaiti.

⁷ Nokantzi Naaka:

Pawá, nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Tima aritaki josankinatakoitakina pairani onkaati nantiri.

⁸ Pinkinkishiritiro kantatsiri jaka:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaitzimiri, intagaitimiri jatsipitakaitani.

Tii inimotzimi intaawintimiro iyaaripiroshirinka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri jiroka pashini? ⁹ Incha pinkinkishiritiro pashini kantatsiri:

Nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka,

Jiroka apiitainchari ikantaitakiri, ipoyaatawo itanakawori pairani. ¹⁰ Aña ikowaki Pawa onkimityaawo iwatha Cristo okaatz'i itagaitziniriri, ari okanta ikamawintantapaintariri maawoni atziriiti. Ari opoña jowamiithashiriyitai aakaiti.

¹¹ Pairani, maawoni Ompiratasorintsitaari jaminiri Pawa jashitakaariri, japiipiintziro kitijjiriki itainiri piratsi. Tiimaita jimatziro jowajyaantapirotaakantiro kaariporori.

¹² Iriima Cristo, apawojatz'i ishinitaka jowamaawintaitiri iyaaripironka atziriiti, ipoña isaikai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantzi, ¹³ ari isaiki joyaawinta iro-jatz'i joitsinampaantapirotaayariri iisaniintani, inkimitakaantari jimakoryaakiiminto.

¹⁴ Irootaki jantantakawori apawojatz'i ikamawintakiro iyaaripironka atziriiti, ari ikantaitaantyaani jowamiithashiripiroyitairi. ¹⁵ Ari ikimitakari Tasorintsinkantsi jiyotakaakai imapirotatya. Tima iri itakawo josankinatakaantaki:

¹⁶ Ikanta jiñaawaitaki Pinkathari, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñaitairi paata: Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitiriri.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyiniirimi nokantakaantani.

¹⁷ Iikiro ikantatz'i:

Ari nompiyakotainiri ipiyathataka, jantayitakiro kaariporori.

¹⁸ Tima aritaki ipiyakotantairo Pawa ikaaripiroshiriyiitzi, tii okamiithatai intaayiiitainiri iroñaaka.

¹⁹ Irootaki iyikiiti, tima kapathainka ikantaka Jesucristo jowamaantaitakariri, awintaashiri antspashiritaiyaari Pawa, onkimiwaitaawo antyaayiyimi tasorintsis-agaakipiroriki. ²⁰ Tima jatziriritaki Cristo, irootaki okantantaari antyaayitai inkitikii, iro oiyakaawintachari antyaayiyimi ithayitakiro tontamawotsiri tasorintsisagaakipiroriki. Aaka omapokayitairori jiroka kaari jimayiitzi pairani, irootaki kañaanitakaantaatsiri. ²¹ Ikimitaari iroñaaka Cristo iriimi Ompiratasorintsi pirowintaini akaatzi jashiyitai Pawa. ²² Ari okanta. Tyaaryoopiroini ankantaiya antspashiritaiyaari Pawa, imapiro ankantya oshiritaiyaari. Kitishiri ikantakaayitai, iiro akinkishiritakoyitaawo kaaripirori. Aña ankimitakaantya inkiwantatyiiromi jiña kitijyaari. ²³ Kiso owanakiro awintaashiritairori, ikimaitakai akantaki: “Noyaakoniintani jinatzi Cristo”. Tima tsika itzimi kajaakaakarori, kiso jowakai irirori. ²⁴ Ontzimatyii ankinkishiritakotairo tsika onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini jitakotantya, jantayitairo kamiithari. ²⁵ Iiro owajyaantziro apatotapiintya, tima tzymayitatsi owajyaantayitakirori. Aña ontzimatyii aminthashiritakaiyaari akaatayini. Iikiro aatatyi antanairo ayotai aritaki impiyi Cristo.

Ikamantayiiitzi antzirori inintakaanikiini kaaripirori

²⁶ Tima aritaki ayotairo tyaaryootatsiri, aririka othataashiwaitaawo owajyaan-tanakiro, impoña aatakiro antayitiro kaaripirori, iiro ipiyakotairo ayaaripironka. ²⁷ Aña ikamantayitakai anthaawashiriti jowasankitagaikari, tima Pawa japirotairi intaayitairi ikaatzi kisaniintakiriri. ²⁸ Pairani, intzimirika piyathatatyawoni Ikantakaantani Moisés, tii inishironkazitzi, jowamaitziri inkaatirika mawa kantakotirini. Ari jowamaitakiri iijatzi inkaamachiitirika apiti kantakotirini. ²⁹ ¿Tiima imapiro jowasankitagaitiri man-intakirori jantzimotajaantakairi Itomi Pawa? Tima okimiwaitakawo jaatzikashiwait-aitawo kaari opantyaawoni, imanintashiwaitakawomi ikapathainkatakai ikamawintan-taki. Ari ithainkashiritakiro jantzimotantziro Pawa ishiniwitakanariri intasorintsishiri-takairi. Ikawiyawaitakiri Tasorintsinkantsi nishironkataniri. ³⁰ Irooma aakaiti ayotziri itzimi kantaintsiri:

Naakataki owasankitaantatsini,

Naaka piyakowintantachani.

Iro ikantakiri Pinkathari.

Ikantaitzi iijatzi:

Jowasankitaayitziro Pinkathari ikaatzi jashitaari irirori.

³¹ ¡Kimitataika antawoitimi inthaawashiritakimi jiyotai iriitajaantakimi owasankitaan-taatsini Kañaniri Pawa!

³² Pinkinkishiritakotya. Tima iirokayitaki pairani kimisantanaintsiri, kimiwaitaka pinkitiiyjiinkatakotaimi. Ipoña piñaakiro ikimaatsitakaitakimi. ³³ Piñaayitakiro iijatzi ikisaitakimi, jowatsinaaitakimi tsika ipiyotaita. Pikimoshiritakaaayitakiri awijiyimoyitakiri okaatzi piñaakiri iiroka. ³⁴ Pikimoshiritakairi ikaatzi jomontyaayitakiri, piñaayitakiro iijatzi jaapithaitakimiro tzymimoyitzimiri. Iro kantacha, iikiro piyaataty piminthashiri-tanaty, tima piyotaiyini onkaati piñiiri paata, owanaa okamiithapirotzi, tii othonkanita.

³⁵ Irootaki iiro powajyaantantawo okaatzi pawintaanaari, tima antawoitii impinaitaimi paata. ³⁶ Amawi pinkantya pantayitanairo ikowakaayitzimiri Pawa, ari onkantya piñaantaiyaawori ikajyaakaakimiri.

³⁷ Tima ikantzi Pawa:

Iiro iijyinkaa jariitantaayari aatsikitzimataintsiri,

Iiro osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashiri inkantya awintaashiriri, ari jiñi iiro jañaantaiyaawo.

Irooma aririka impiyashiritai, iiro jinimotakaanawo.

³⁹ Irooma aakaiti, tii akimitari ikaatzi piyashiritachari, intzimi japiroitairi. Aña awin-taashiriyitaa aakaiti, ari aña iiro añaashiriyitai.

11

Awintaashirinkantsi

¹ Jiroka okantakota awintaashirinkantsi. Okimiatya aririka inkantashiriiti: “Aritaki imataty nokoawiprotani”. Jiyopirotajaantaki aritaki imataty ikowiri, onkantawitaty tikira jiñi iiro. ² Iro jawintaashirinka achariniiti kantakaawori okanta Pawa ikinkithatakotantakariri kamiithaini. ³ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori amatantawori akimathatairo okantajaantaka jiwitsikantakawori Pawa kipatsi. Apa jiñaawaitaki, matanaka iwitsika. Ari opoñaanakari iwitsikanaka jiñaayitairi iroñaaka kaari kofaataajaitatsini pairani.

⁴ Iro jawintaashirinka Abel kantakaariri itaantakanariri Pawa jashitakaariri, anaakotanakiro jashi Cain jashitakaawitariri Pawa. Iro kamiithatzimotakiriri itaakiri Abel. Ari ikantaki Pawa: “Kamiithashiri jinatzu Abel”. Okantawitaka ikamaki Abel, iinta akimakotapiintziri kimiwaitajaantaka irojatzu jiñaawaitimi irirori, tima iro kantakaawori ikimisantaki. ⁵ Iro jawintaashirinka Enoc kantakaariri jaantaitaariri, tii jiñiuro inkami. Tii jiñaitairi, tima inkitiki jagairi Pawa. Pairani iinta isaiki kipatsiki, ikantakiri Pawa: “Iiroka inimotakaapirotakinari”. ⁶ Tima kaari matironi ontzimi jawintaashirinka, tii inimotziri Pawa. Aña aririka inkowayiti jiyopiroitairi Pawa, ontzimatyii inkimisantai, imapiro tzimatsi Pawa. Ontzimatyii inkimisantai ari jimatakaayitairi Pawa inkaati kowapirotaatsini jiyotairi. ⁷ Iro jawintaashirinka Noé kantakaariri jiwitsikantakawori antawoiti shintsipaa inkini jowawijaakotiri ijininkamirinkaiti. Tyaaryoo ipinkathatasorintsitanitzi irirori. Tima iri Pawa kamantakiri onkaati awijatsini, kaari jiñaitaajitzi pairani. Iro opoñantari jiñaitakiro mapirotachari jowasankitaayitairi isaawijatziti. Ari jowamiithashiritakiri Pawa, tima irootaki ikajyaakagaitakiniriri kimisantaniriyiti.

⁸ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori ikimisantantakariri Pawa ikantakiri pairani ishitowi inampiki jyaatiro pashini nampitsi ikajyaakaakiniriri. Iro jantakiri Abraham, jataki okantawitaka tii jiñiuro tsika jyaati. ⁹ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori jimatantakawori jinampitawo pashiniki kipatsi tsika tii itzimapai ijininka irirori. Ari isaikakiri ipankojyitataru mishinantsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tima irijatzi ikajyaakagaitakiniriri iijatzu. ¹⁰ Iro jimatantakawori Abraham inampitakawo, tima jiyotzi ari inkañaanitai inkitiki. Kimiwaitaka iri ñaampiyakawori nampitsi otzimajaantzi jiwitsikairi Pawa, tsika inampipirotaiyawo paata. ¹¹ Aña imatsitataikawo iroori Sara, owaiyantai okantakaawo awintaashirinka. Aritaki antawopirowitaka, kaawitapaaka owaiyantantayari. Iro kancha, imatairo owaiyantai, tima awintaashiritanakari Pawa aritaki jimonkaakiniriri ikajyaakaakiniriri. ¹² Ari okanta. Oimi Sara, owamaimawitakari jantariipironka, jowaiyantakairo iina, irojatzu ijjikitantaari ichariniiyitari, ikimitaari ijjikitzi impokiro, ikimitaawo impaniki ojyikitzi jiñaathapiyaaiki. Imapiro ijjikipirota, tikaatsi matironi jiyoitai tsika ikaatzi ijjikitzi.

¹³ maawoni jirikaiti (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ikamakoyitakiro jawintaashirinka, tii jiñaajaitziro okaatzi ikajyaakagaitakiniriri. Apa jiñaampiyanakawo. Intaina okantaka inkiti ikowashiritakiri inampitaiyawo. Irootaki ikantayitantari: “Asaikaminthatashita kipatsiki, kaari anampi, akimitakowaitakari kaari tzimatsini ijininkamirinkaiti”. ¹⁴ Tima jiñaawaitaitakiro kantainchiri ñaantsi, ari ayopirotziri imapiro jaminainaitzi pashini nampitsi tsika inampipirotaiyawo kamiithaini. ¹⁵ Iroomi inkinkithatakoyiti impiyamachiiyitaimi inampitiki ipoñayitakawo pairani, aritya jimatakiromi impiyayitai. ¹⁶ Aña tzimatsi pashini ikowapirotakiri anaakopirotzirori, janta inkitiki ikowiro. Irootajaantaki jiwitsikakiniriri Pawa jashuuti jirikaiti, tima Pawa tii ikaaniwintakotari ikantapiintakiri “Nowawani”.

¹⁷ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaakawori itaantyaanaririmi Pawa japintziti itomi Isaac, tima Pawa jiñaantayawo jawintaashirinka Abraham. Iroowitainchami japintziyirimi jowaiyani itomi, ¹⁸ okantawitaka ikantakiri Pawa: Iri Isaac piñaantayari intzimai ojyiki pincharinityaari.

¹⁹ Tima Abraham jawintaashiritakari Pawa jiyotzi ari jañaakagairi kamatsiri. Irootaki Pawa joipiyantaanariri Isaac, tima iri ojyakaawintakiro jañaayitai. ²⁰ Iro jawintaashirinka Isaac kantakaawori itasonkawintantakariri Jacob ipoña Esaú, iro ojyakaawintacha awijayitatsini paata. ²¹ Iro jawintaashirinka Jacob kantakaakawori itasonkawintantakariri apitiroiti itomi José. Irojatzu jawintaashirinka Jacob-ni kantakaawori ithaamintantakariri Pawa ikotzipookitantakari ikamimataki. ²² Iro jawintaashirinka José kantakaariri ikantantanakari ikamimataki, ikantzi: “Aririka ishitowayitai Egipto-ki ajyininka itzimi ichariniiyitari Israel, jaminai tsika inampitaiyawo”. Ikantaki iijatzu: “Ontzimatyii jaintanairo paata notonkipooki”.

²³ Iro jawintaashirinka ashitariri Moisés kantakaariri jimanantakariri jinchaanikiti owakiraa itzimapaaki, irojatzu itzimakotantakari mawa kashiri. Tima kamiithaini ikantaka iinchaaniki. Ari ipiyathawaantitakawo ashitariri Moisés ikantakaantakiri pinkathari, intsitokaitiri maawoni iinchaaniki shiramparitatsini. ²⁴ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri kaari ikowanta incharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka iro oimotantakiri irishinto pinkathari. ²⁵ Aña iro ikowaki intsipatyaari atziiriti jashitari Pawa, ari itsipatakari ijininkapaini jowasankitaawaitaitziri, tii ikowajaitziro jinintaawaitayawo kapichiini jinintashiyitari irirori. ²⁶ Tima jiyotaki Moisés okowapirota jowinkatharyaitiri Cristo, iro anarori ontzimotairimi jajaagawo Egipto-jatzu. Aña iro jiñaampiyakari impinayitairiri paata. ²⁷ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri

ishiyantakari Egipto-ki. Tii iro jimanantakari ithaawantari pinkathari inkisaniintiri, aña ityaaryoowintatziro onkaati jantakairiri Pawa, okimiwaitakawo jiñaapootatyiirimi Pawa kaari koñaanitatsini. ²⁸ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaawori jimonkaatziro ikantakaantaitakiro Anankoryaantsi, itsikirisantakawo iraantsi iiro jowamaantari maninkari apirotaniri itzinkamitari jowaiyaniiti.

²⁹ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimontyaantakawori Inkaari Kityonkaari, jani-itaiyakini okisopathataki. Irooma jimawitapaakawo Egipto-jatzi, piinkaiyakini. ³⁰ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimantantakawori jinkijinkitakiro Jericó okaatzi 7 kitiiyiri, irojatzji jiñaantayitakawori opookathapitaki nampitsi. ³¹ Iro awintaashirinka Rahab kantakaawori aantawakariri kamiitha owayiriiti aminaantachari, ari okanta tii otsipatantari piyathariiti japiroitakiri. Okantawitaka jiroka Rahab mayimpro inawitaka.

³² ¿Nonkinkithatakotirima pashini? Iiro nothotyaakotziri. Jirika ikaatzi: Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, David, Samuel, ipoña Kamantantaniriiti. ³³ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaayitaariri okanta: Itzimantari oitsinampaayitairiri pinkathariiti, pashini tampatzikashiriyitaatsiri, pashini ñaayitairori ikajyaakagaitakiniriri, pashini jookawitakari imoonaki kajyikiri tii jatsikiri, ³⁴ pashini jookawitakari paampariki tii itagaa, pashini jomaaminthaitakiri jowathaitirimi, pashini ishintsitakagaitakiri, pashini ñaapirotaachari jowayirita, pashini jomishiyayitaki owayiriiti poñaachari pashiniki nampitsi. ³⁵ Tzimatsi tsinani ñaayitairiri ojyininkamirinikaiti jañaayitai ikamawitaka. Iro kantacha tzimatsi pashini kamimayitaintsiri jompojawaitaitakiri, tii jowajyaantanakiro jawintaashirinka impakaantaityaaririmi. Aña oyaaniinta ikanta jañaapiroyitai paata, iiro okimitaawo añaawita iroñaaka. ³⁶ Tzimatsi itzimi ithainkawaitaitziri ipoña ipajawaitaitakiri, pashini joojoyiitakiri ipoña jomontyaayitakiri. ³⁷ Tzimatsi ipichiitakiri, pashini itankaitakiri, pashini josataayitakiri. Tzimatsi pashini anii-aniiwaitatsiri apa ikithaamachiitakari mishinantsimashi, pashini kowityaapirowaitani ikantaka, pashini oiyiki jaminaminayitakiri, pashini ikimaatsitakagaitakari. ³⁸ Pashini ikinawaiyitaki otzishimashiki, pashini inampiyitakawo omoonaki. Tii aritaajaitzi ankimitakaantiri jirikaiti isaawijatziti. Aña iriitaki kowapirotachari.

³⁹ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaawori okanta ikinkithatakotantaariri Pawa kamiithaini, okantawita tikira jiñaayitairo ikajyaakaayitakiriri. ⁴⁰ Tima jiñaampiyakawo Pawa otzimi anairori: Ikowakaakairo aakaiti antsipataiyaari jirikaiti, inkamiithashiritaakayitai maawoni.

12

Kimpoyaa owanairi Jesús

¹ Irootaki, añaashintsiiyantyaari iijatzji aakaiti, ankimitakaantiro anaakotantatyiimi, okimiwaitakawo iijatzji impiyotatyiiyaami jirikaiti jaminayitaimi mayitakirori jawintaashiritaka, amatakoyitairi aakaiti. Amatantyaawori ashiyi shintsiiini, ookanairo asama-wopooki amatsinkakari ashiyi. Iro ojyakaawintachari asamawopooki aririka ookawintairo akaaripiroshiriwaitzi. Ari añiuro aakowintyaawo ashiyapiintai. ² Ikimita shiyachari ikamaitawo jaminiro tsika jariitya, ari ankimitanaiyaari aakaiti, kimpoyaa owanairi Jesús itakawori jawintaashiritakaayitakai. Iriitaki monkaatakaironi iijatzji awintaashiritani. Iriitaki ankimitakotaiya, tima jiñaampiyakawo irirori jinintaiyaari. Irootaki jamawitanta-kawori ipakakowitakari, okamiithatzimotakiri ikaaniwintawitakari ikamawitapaintai. Ari saikai iroñaaka jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantai.

³ Aririka ankinkishiritakotiri Jesús jamawitakiro ikisaniintawaitakiri kaaripiroshiriri, iro thaamintashiritakagani iijatzji aakaiti amawitiro, iiro okantzimoniintashiriwaitai. ⁴ Aritaki piñaashintsiiyantakari iirokaiti kaaripirori, iro kantacha tikira piñiuro inkapathainkataaimi. ⁵ Aamaa pipiyakotakiro ishintsithatantzimiro Pawa osankinarintsii, ikimitakaantzimi iirokami itomiiti, ikantzimi:

¡Notomí! Iiro pimanintziro aririka jowasankitaimi Piwinkathariti.

Iiro okantzimoniintawaitzimi aririka ishintsithatimi.

⁶ Tima iri jitakotajaantani Pinkathari jiñaantakaapiintari.

maawoni ikimitakaantaari itomi, jowasankitairi.

* **11:32** Ikaatzi iitachari jaka: Gedeón, Barac, Sansón, Jefe, iri jiwaiyitakiriri Judá-mirinkaiti pairani, owakiraa jinampitakawo Canaán-ki. Iro kipatsi ikajyaakaakiniriri Pawa jinampityaawo janta. Jirikaiti jiwari itsipatakari jowayiriti ontzimatyi jomanatya jimantantyaawori jinampityaawo janta tsika ikajyaakaakiri Pawa. † **11:37** Ikantakotziri jaka mishinantsimashi, iro imishina ojija ipoña cabra.

⁷ Onkaati awijjimoyitimiri pinkimitakaantiro Awinkathariti ñaantakaashiritzimiri. Tima ikimitakaantaimi Pawa iiroka itomi. ¿Tiima jowasankitaapiintziri itomi ikaatzii iwaapatitari? ⁸ Ontzimatyii jowasankitaayitai maawoni. Tiirika piñiuro iiroka, kimitaka tikira itomipirotzimi Pawa, aña otomi mayimpiro pinatzi. ⁹ Okimita iijatzii, tzimatsi koñaaniri ashitairi owasankitairi, apinkathatziri irirori. ¿Iiroma amapirotziri apinkathatairi Ashitairi kaari koñaaniri, onkantantyaari añaashiriyitai? ¹⁰ Tima ikaatzii ashitairi koñaaniri kapichiini jowasankitaayitai, tsika okantzimotari irirori. Iriima Pawa jowasankitaayitai irirori onkantya inkamiithashiritakaantairi, ari onkantaki iijatzii intasorintsishiritakai ikimita irirori. ¹¹ Tii inimoshiriyitai jowasankitaaminthaitai, aña owanaa onkantzimoni-intashiriwaitai. Iro kantacha paata, ikaatzii kaari manintironi jowasankitaayitzi, aririka inkamiithashiriyitai, ari jiiñiuro isaikai kamiithaini.

Apaatakironi inishironka Pawa

¹² Irootaki piñaashintsiantyaari pinkimityaari ñaantapiintakawori ishiya, jiñaashintsita ijiywata ishipitajyimpawitaka, ari ikimitairo iijatzii ishipitayiritowitaka, jiñaashintsita. ¹³ Pinkimiyitaiyaari iirokaiti shiyapiintachari tsika okamiithawokitzi kaari ñaayitironi inkithoki ishipitakiitaki. Aña ontzimatyii intikatsikiiti. ¹⁴ Aapatziya pinkantawakaiya, piñaashintsitya pintasorintsiriti. Tima iirorika pimayitairo jiroka, iiro piñiuri Apinkathatani. ¹⁵ Paamawintyaari inkaati apaatakironi inishironkayitai Pawa. Paamawintyaari oitzip-inashiritaniri, joitzipinirikari ikaatzii kimsantatsiri. ¹⁶ Paamawintyaari mayimpiritat-siri. Paamawintyaari thainkatasorintsitaniri kimityaarini pairani Esaú, ikowajaantzi jowawatya apawojatzi, ari ipimantakiro ikajyaakaitakiriri itzinkamitari itzimi. ¹⁷ Tima piyotzi iirokaiti aritaki jimatakiro Esaú kantachari, oiyiki ikowawitaa iñiuro intasonkaw-intayitiri, antawoitzi jiraakotakawo. Iro kantacha tii jiiñimaitaawo tsika inkinakagairo ikinakaashitakari.

¹⁸ Tima tii pikimitari iirokaiti aakirori pairani Ikantakaantaitani. Jiyaaatayakini irirori otzishiki tsika otzimi koñaanitatsiri. Oiyiki otaantzi, tsiniriki okantaka, ooriinkataki, antawoitzi otampiyataki. ¹⁹ Ikimakiro ityootaitzi. Ikimaki iijatzii antawoitzi jiñaawaitaitzi, ari ithaawaiyanakini, oiyiki jamanaiyawitakani iiro ikimantawo kantachari. ²⁰ Tima oiyiki ithaawantashitakawo okaatzii ikantakaantayitakiri, ikantaitzi: Iiro pikinayitzi jaka otzishiki. Tii aritaaajaitzi pinkinakaayitiri kapichiini pipirayitari janta. Aririka inkinayitaki kapichiini janta, ontzimatyii intsitokaitiri, ontzimatyii jowathaitiri.

²¹ Imapirotya okowiinkatzi ikantzi Moisés:

Antawoitzi nothaawaki, okawaitakina.

²² Tii pikimitari iirokaiti ikaatzii ñaakirori, aña iirokaiti oiyakariri jataintsiri otzishiki iitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén. Iro oiyakaawintachari piyaayitai inkitiki tsika isaiki Pawa Kañaaniri. Tima ari pintsipataiyaari iirokaiti ipiyotapaa maninkariiti. ²³ Pintsipataiyaari piyotachari janta jawintaashiritaari Itzinkamitani Pawa, tima iriyyitaki osankinatokotainchari isaikayitai inkitiki. Pintsipataijaantiaari Pawa, yakawintairini maawoni. Pintsipataiyaari ishiriiti kimsantzinkariiti jothotyaitakiri ikamiithashiritakaitairi iroñaaka. ²⁴ Pintsipataiyaari iirokaiti Jesús, poñaakaantanaawori owakiraari kajyaakaawakaantsi, kapathainkaintsiri ikamawintayitakai. Tima jiroka iriraani Jesús kimsiwaitakami oñaawaitiyiimi, anaanakiro okinkithatakotakiri pairani iriraani Abel.*

²⁵ Paamaiya papaatzirikari Pawa aririka jiñaanashiritimi. Tima pairani ikaatzii kimawitakariri Pawa jiñaawaitzi jaka kipatsiki, jowasankitaakiri jimanintakiro okaatzii ikantziriri. Aaka jimapiroti jowasankitaayitai, aririka ampiyashiritaki akimayiwitakari jiñaanashiritakai inkijitatzii. ²⁶ Pairani aririka jiñaawaiti Pawa, jontziñaakaawo kipatsi. Irooma iroñaaka, tzimatsi okaatzii ikajyaakaakairi, ikantzi:

Ari napiitairo nontziñaakairo, tii apa kipatsi, aña ari imatsitaiya inkiti iijatzii.

²⁷ Tzimatsi iita oiyakaawintachari ikantziri: “Ari napiitairo”. Iro oiyakaawintacha aririka jotikaro okaatzii jiwitsikayitakiri, japirotaari jiwitsikani kaari initatsini, apa osaikayitai initatsiri. ²⁸ Irooma aakaiti, impinkathariwintayitai janta tsika initanitapai. Irootaki ampaasoonkitantyaariri Pawa, pinkatha owairi, antawaitainiri. ²⁹ Tima Pawa, iriitaki kimitakariri paampari taantatsiri.

13

Jantanairi kimsantatsiri

* **12:24** Pairani itsitokantakariri Cain iririntzi Abel, ikantaki Pawa: “Kimiwaitaka onkaimatyiimi iriraani Abel jaminaminatzi inkisawintayityaari”. Ari ipoñaari ikantayitzi kimiwaitaka oñaawaitiyiimi iriraani. Irooma oñaawaitzi iriraani Cristo, tii ikowi inkisawintayityaari, aña okowi ompiyakotantiro kaaripirori.

¹ Ontzimatyii pitakotapiintanaayaari “Iyikiiti”. ² Iiro powajyaantziro poimaayitiri pipankoki ariiyitachari pinampiki. Tima itzimayitzi antakirori, tikaatsi kaman-tirini, iri maninkariiti joimaaki ipankoki. ³ Iiro pipiyakotziro paamaakowintaiyaari pikaatzi pikimisantayitai itzimi jomontyaayitzi. Pinkimitakaantiro aririkami pinkaaitiri jomontyagaitimi. Ari pinkimitairi ikaatzi jowatsinawaitaitzi, paamaakowintaiyaari, tima piyotzi iiroka tsika okantawaita aririka inkimaatsitakaayitai. ⁴ Pinkinataiyaari piimi, iiro japitiwaitzimi pashini. Tima jowasankitairi Pawa mayimpiriwaitatsiri. ⁵ Iiro pinintashi-waita pojyityiiri kiriiki. Inimotimi piñiuro tzimimoyitakimiri. Tima iri Pawa payitimironi kowityimotimiri, jiroka ikantaki:

Iiro nookawintaimi.

Iiro nookimi apaniroini.

⁶ Irootaki awintaashiritantyaariri aakaiti, ankantayitai:

Iri Nowinkathariti nishironkataanari.

Tikaatsi nonthaawakaiya.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

⁷ Pinkinkishiritakotiri jiwatakaimiri pikimisantayitai, kinkithatakotapiintzimorori jiñaani Pawa. Pinkinkishiritakotiri tsika ikantayita isaiki, oita jimonkaayitakiri iriroriiti. Pinkimitakotaiyaari tsika ikantakiro jawintaashiriyitaka. ⁸ Irojatzi ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitayaani irirori. ⁹ Iiro pishinitairi jamatawiyitimi yotaantziro kaari tampatzikatatsini, kaari ikimapiintaitzi. Tima iriitaki Pawa tampatzikashiritakaayitairi, inishironkayitai. Ampinkawaitirorika jowayitiri tii otampatzikashiritakaantatzi. Tima tzimatsi mayiwaitakawori jiroka, tiiimaita owamiithashiritziri. ¹⁰ Okimiwaitakawo ontzimimoyitaimi owakiraari taapirimintotsi. Itzimi jowamaitakiri janta, iri kamawintakairi aakaiti. Tii okantaajaitzi jowayitaiyaari antawaitatsiri tasorintsithaantiki.* ¹¹ Tima jayiro pairani Ompiratasorintspirori iriraani piratsi inthomai tasorintsithaantiki onkantya impiyakoyiintantyaariri iyaaripironka, jaayitzi iroka piratsi othapitapaa nampitsi ari intaayituro. ¹² Ari okimitakari iijatzii, jowamaayitakiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikimaatsitakowintantaka ikapathainkataki jowamiithashiriyitantairi. ¹³ Ontzimatyii ankimitakaantiro aakaiti ashitowatyiimi nampitsiki aatayti tsika isaiki Jesús, manintaari jowayitai ikimitaitakiri pairani irirori. ¹⁴ Tima jaka tsika asaikayitzi iroñaaka iiro okantaitayaani. Irootaki añampiyantawori tsika anampitaiyaawo paata. ¹⁵ Irootaki, antaamintantyaari, ampairyuro iwairo irirori. Iro poyaataawoni okithoki pankirintsi jashitakaayitakariri pairani. ¹⁶ Ari okimitari iijatzii, iiro powajyaantziro kamiithari, pimpawakaiya tzimimotzimiri. Irojatzii kimitakawori kamiithatzimotziriri pairani Pawa itaayitziiriri. ¹⁷ Iiro pipiyathari jiwayitziiriri kimsantanaatsiri, iriitaki aamaashiritakowintzimiri. Iri kamantairini paata Pawa iita awijiyimoyitakiriri jaamaakoshiriwintayitakimi. Kamiitharika onkantya inkinkithatiri, kimoshiri inkantaiya iriroriiti, iijatzii pinkimitaiyaari iirokaiiti. Irooma owashiririka onkantakaiyaari inkinkithatiri, iijatzii onkimitzimotaimi iirokaiiti paata, iiro irooprotzimotaimi.

¹⁸ Pamanakotapiintaana onkantya jiñaantaityaanari tampatzikashiri ninatzi. Kimitaka iro nimatakiri. ¹⁹ Pamanakotapiintaana iijatzii niyaatashitantimiri thaankiini iirokaiiti.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

²⁰ Namanamanaatari Pawa, tima iriitaki kamiithari saikakaayitimini, iriitaki añakagairiri pairani Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. Iri Pawa kimitakaantaimini ñaapirori aamaakowintariri oijya. Owanaa ikapathainkataki jowakiraatakaan-taawori kajaakaawakaantsi kantaitaachari iroñaaka. ²¹ Namanakowintakimi jiwitsikashiritantimiri pimayitairo kamiithari ikowakaimiri. Pamañaari iijatzii iiroka pimatantyaawori okaatzi inimotziriri, tima ayotzi iriitajantakanti Jesucristo matakaironi. Ari inkantaitayaani ipinkathaitari irirori. Ari onkantyaari.

* **13:10** Kantakotachari jaka antawaitatsiri tasorintsithaantiki, iriitakiki Ompiratasorintsitaari. Itzimi ishinitaitaki jowapiintyaari tzmagaantatsiri piratsi, tzmagaantatsiri okithoki pankirintsi okaatzi jamayitzi atziriiti jashitakaiyaari Pawa. Irooma taapirimintotsi, ari intaapiintayitini Pawa okaatzi jashitakaayitairi, ari ikowakotapiintziri impiyakotainiri iyaaripironka. Iri kanta ipakakoyiitakiri pairani Cristo, irojatzii ikamantakari okanta ipiyakopirotaantawori irirori kaaripirori, iro poyaataapaakawori okaatzi itaapiintayitakiro jashitakagaitari Pawa janta taapirimintotsi. Tima jiroka inchakota tsika ikamaki Cristo ipakakoyiitakiri, iro kimitanaawori iroomi owakiraari taapirimintotsi. Tii onkantanaa jirika Ompiratasorintsitaari jyaari kamaintsiri janta. Ari okantari iijatzii, ikaatzi pankinatawori jimonkaayitiroimi ikantakaantaitani, ikaatzi pinkawaitziri owanawontsi, jaminaminawitawo impiyakoyiitainiri iyaaripironka, iiro jiñairo jinintagaayaawo okaatzi ikamawintantaki Cristo.

²² Iyikiiti, iiro pisamawo pinkimisantiro okaatzi nosankinatakimiri, tima tii oyyikipirodzi. ²³ Nokowi piyoti iijatzi jomishitowayiiitairi iyiki Timoteo. Aririka jariitapaiya jaka, iriitaki nontsipatanatyaari niyaatashitimi noñiimi. ²⁴ Piwithatinari ikaatzi jiwatzimiri janta, iijatzi pashini oitishiritaari. Ari ikimitari Italia-jatziiti jiwithayitzimi. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkayiiitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkanyaari.

JOSANKINARI SANTIAGO

Withataantsi

¹ Naaka Santiago osankinatzirori jiroka, jompiratani jowana Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Niwithatari ikaatzi jashiyitaari Pawa pookayitaintsiri pashiniki nampitsi.*

Pawaki opoña yotanitaantsi

² Iyikiiti, kimoshiri pinkantya aririka piñaayitiro awijiyimoyitimini. ³ Ontzimatyii piyoyiti jiñaantaitatziimi tyaaryoorika pikimisantzi. Irootaki piñaanyaawori pintyaaryooshiriyitanai. ⁴ Piyaatakaairo pamawiyitanairo jiroka, aritaki piñaayitakiro pantapashiriyiti irojatz pothotyaantatyaawori.

⁵ Tiirika piyotziro pamawiwaitaniti, pinkowakotiri Pawa, iriitaki yotakaimironi tsika pinkantya. Tima tii shintsithatzi ikaatzi kamiyitziriri. Aña ari jiyotakaapiroyitakiri, tii jiyotzi irirori inthañaawainitya. ⁶ Aririka pinkamitiri Pawa, iiro pikantashiriwaitashita: “¿Ari inkimajaitakina Pawa okaatzi nokamitziriri?” Tima ikaatzi kisoshiriwaitatsiri ikimitawo okantaranki inkaari kaari mairyaatatsini aririka ontasonkaatiro tampiya. ⁷ Paamaakowintya pikimitarikari kisoshiriri, tima tii jiñaayitziro irirori ikamiwitariri Awinkathariti. ⁸ Tima tzimatsi ikinkishiriwitari jantirimi okanta oñaatamani tzimatsi pashini inkowiri jantiri, tii apaani onkantya ikinkishiriwitari.

⁹ Ontzimatyii inkimoshiriyitai ashironkainkariiti kimisantanaatsiri, tima ari impinkatharitakaayitairi Pawa paata. ¹⁰ Ari inkimityaari iijatzi ajyaagantzinkariiti, ontzimatyii inkimoshiriyiti onthonkaiya okaatzi tzimimowitariri. Tima inkimitakotyaaowo inchatiyaki oparyaatiyatzi. ¹¹ Aririka jooryi shintsiiini ooryaatsiri okamatiyatzi inchatiyaki, iiro jiñaaitairo owaniinkatitayani. Ari inkimitaiyaari iijatzi ajyaagantzinkariiti iiro jiñaakoitairi jowaniinkatantawo jajyaagawo.

Thaamintashiri ankantya jiñaantashiriyiitairika

¹² Aririka añaawityaawo onkaati awijiyimoyitaini, iikirorika aatakanakityiuro antyaaryooshiritanaki, ankimoshiriti, tima tzimatsi jantzimotairi Pawa aririka amawitakiro, ikan-takiranki: “maawoni itakotaanari naaka, ari onkantaitatyaani nañaakaayitairi paata inkim-itakaantairo namathaitaatiyirimi”. ¹³ Aririka ompokimotai ankwashiritiro kaaripirori, kaari Pawa kantakaiyaawoni. Tima Pawa, tii jinintziro irirori. ¿Kantatsima ishinitairo aaka? Tima iiro. ¹⁴ Aña aakataki nintapiintashitawori kaaripirori, irootaki akinkishiritantapiintawori. ¹⁵ Tima opokimotai akowashiritzi antiro, aakowintanakawo akinkishiritakotziro, irojatz añaantatyaawori antiro kaaripirori. Irootaki ankimaatsiwaitantaiyaarimi paata ankamai.

¹⁶ Iyikiiti nitakotani, paamaiya otzimikari pikinakaashitani. ¹⁷ Tima okaatzi jantzimoyitairi Pawa kamiitha okanta, irootaki jantapiintatyiiri. Tima tii ipashinitantzi irirori, tii ikimitari jiwitsikani shipakiryaaanatsiri, añaari ishিতowamanai impoña añaari intyaanaai tsiniriitini. ¹⁸ Tima ikowaki irirori jiyotakaayitairo tyaaryoopirotatsiri jiñaani, irootaki atatantawitawoni aaka ankimisantiri, ari inkimitsitaiyaari pashini jiwitsikani inkaati kimisantairini paata.

Tsika inkantanaiya kimisantanaairini Pawa

¹⁹ Irootaki nokantantari iyikiiti: Owakimpita pinkantayitya, iiro pakashiwaita aririka inkinkithawaitaiti, iiro ayimawaitashitzimi pimashirinka. ²⁰ Aririka ayimawaitaiti amashirinka, iiro antziro ikowakaayitairi Pawa. ²¹ Okowapirotatya owajyaantairo okaatzi owaaripiroshiritakairi, tsinampashiri ankantya ankimisantanairo ñaantsi, irootaki matanaironi owawisaakoshiriyitai.

²² Iro kantacha ontzimatyii antyitairo okaatzi akimayitakiri, tiirika akimisantziro, apaniroini amatawiwaitaka. ²³ Itzimirika kimawitawori iro kantzimaitacha tii inkimisan-tiro okaatzi ikimawitakari, jojakotashitakari aminapootachari ñaawontsiki. ²⁴ Apa jiñaapootapainta, iro osamaniityaanaki ipiyakotanairo tsika okanta jiñaawitakawo ipoo. ²⁵ Tzimatsi pashini aminapootachari, kaari piyakotzirori ipoo tsika okanta jiñaakiro. Ari ankimitanaiyaari aaka, kinkithashiri owanairo ñaantsi, iiro apiyakotairo. Tima irootaki matzirori ookakaakowintantzi. Kimoshiri ankantawintanaiyaawo onkaati antayitairi.

²⁶ Tzimatsi ñaawitawori jimatakiro ikimisantanai. Iro kantzimaitacha tii jimairiwaantitzi, jaminaashiwaitaka ikimisantzi, apaniroini jamatawiwaita. ²⁷ Jiroka iroopirori

* ¹¹ Ikantaitziri jaka, “jashiyitaari Pawa”, iriyyitaki kimiyitariri 12 pashiniyatsiri ichariniyitari Israel-ni.

inimotziriri Ashitairi Pawa aririka ankimisantanai: Atakotaiyaari miritziiti, ari ankim-itsitaiyaawo kamatsiri oimi. Ontzimatyii ankishiriyitai, iiro akimitakotari ikantayita saikashiwaitachari jaka kipatsiki.

2

Ikinkithatakoitziro manintaantsi

¹ Iyikiiti tima pikimisantairi Awinkathariti Jesucristo ipinkathapiroitziri, iiro pimanintawakaa. ² Thami ojyakaantawakiro: Aririka piñi papatotapiinta owaniinkatachari ikithaata, poriryaa ikanta jowayitziri jakoki, impoña piñi intyaapaaki pashini owapatankapooki ikantaka. ³ Iri paaki kamiitha owaniinkatainchari posatikakiri niyankiniki papatotaiyani, iriima owapatankapookitachari, pinkantakiri: “Ari pinkatziyawaki iiroka, tikaatsi pisaiki, pikowirika pisaiki isaawiki”. ⁴ Aririka pikantakari pimatakiro pimanintashiritantzi, tima apaani paaki kamiitha, pimanintakiri pashini. ⁵ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiitairi Pawa ashironkainkariiti, ikimisantakaapiroiyitairi. Tima ikantsitaka kitziroini Pawa: “Ari nompinkathariwintairi maawoni itakotinani naaka”. ⁶ Iro kantzimaitacha iirokaiiti, pimanintashiriwaitakiri ashironkainkari. Pimajiantakiro ikisaniintapiintzimi ajyaagantachari ikowi jowasankitaakaantimi. ⁷ Iri tyaryootapiintatsi ithainkashiritziro iwairo pikimisantairi.

⁸ Pantakiro kamiithari imapiroirika pikimisantanairo iroopirori Ikantakaantaitziri, tima josankinaitaki pairani, kantatsiri:

Pitakotyaaari pijyininka, pinkimitakaantiri pitakotawo piwatha iiroka.

⁹ Irooma, iintatsirika pimanintawakaa, tzimaki pikinakaashitani, ari jowasankitaawintaimiro iroopirori ikantakaantaitakiri pairani. ¹⁰ Intzimirika kantatsini: “Nokimisantziro maawoni ikantakaantaitziri”. Iro kantzimaitacha tzimatsirika yotapainchani apaani kaari inkimisantaki, tzimaki ikinakaashitani. ¹¹ Tima ikantaitzi pairani:

Iro pimayimpiriziti.

Iro pitsitokantzi.

Tii imayimpiriwiita, iro kantzimaitacha iinrorika itsitokantaitzi, tzimatsi ikinakaashitakiri. ¹² Aña iro kamiithatatsiri antayitairo iroopirori ikantakaantaitziri, antayitairo añaawaiyitziri iijatzii okaatzii antayitziri. Ari onkantya iiro jowasankitaantai paata, jowawisaakoyitai ¹³ Tima iirorika atakoyitanta, ari jowasankitaapiroitai. Irootaki kowapirotacha atakoyitanta iiro jowasankitaitantai.

Irorika antziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitanaari Pawa

¹⁴ Iyikiiti, tiirika antanairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita akantzi: “Nawintaari Pawa”. Jiroka awintaashiwaitaantsi, tii iro owawisaakoshiritantsini. ¹⁵ Piyotzirika iiroka okowityiimowaitakari apaani iyiki iithaari, tajaaniinta ikantaka, ¹⁶ ompoña pinkantiri: “Pimatiro pawijiyi iyiki, kithaapirowaita pinkantanatya, kamiitha powapirowaitapayia iijatzii”. Tiirika pipawakiri kowityiimotariri, ¿Pitakotakarima? Aña tii. ¹⁷ Ari okimitsitari iijatzii awintaawitari Pawa. Tiirika antayitziro kamiithari, aminaashiwaitaka.

¹⁸ Ari okimita itzimirika kantatsini: “Nawintaari Pawa”. Pashini, ikantzi: “Nantziro kamiithatatsiri”. Irorika pantanairo iiroka kamiithari, ¿kantatsima poñaagantiro pawintaani? Naakarika, ari noñaagakimiro nawintaani, nantanairo kamiithayitatsiri. ¹⁹ Pikantawitapiinta iiroka: “Niyotziri Pawa apaniroini ikanta”. Imapirowitayta. Iro kantzimaitacha jimatsitawo piyariiti jiyotziro jiroka, ithaawantawitari Pawa. ²⁰ Kaari jimasantzitatzi, ontzimatyii ayotai aaka: tiirika antayitairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa. ²¹ Ankinkishiritakotawakiri pairani Abraham-ni. Ishinitakiri itomi Isaac intainirimi Pawa. Irootaki ikantantakariri Pawa:

Owanaa naapatziyakimi Abraham.

²² Ari añauro, tii apaani ikantaki: “Nawintaari Pawa”. Tima jantakiniri okaatzii ikantziriri. Ari okanta joñaagantantawori imapiro jawintaapiroitari Pawa. ²³ Ari imonkaatari josankinaitakiri pairani, okantzi:

Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani.

Irootaki ikantantaitakariri iijatzii pairani Abraham-ni:

Jaapatziyani jinatzii Pawa jirika.

²⁴ Naakiro. Tii apaniroini otampatzikashiritakaantzi akantzi: “Nawintaanaari Pawa”. Ontzimatyii ankimisantanairi iijatzii. ²⁵ Ari okimitakari iijatzii pairani tsinani iitachari Rahab, mayimprowitachari. Okimisantakiri iroori Pawa, imanakiri opankoki owayiri, ipoña otyaantairi inkinantanaiyaawo pashini aatsi iiro itsitokantaitari. Tima irootaki jaapatziyantakawori Pawa okimisantanairi. ²⁶ Irorika otzimanai ashiri, piyakotakai. Ari

okimitsitari iijatzi, iirorika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa.

3

Mairiwaantitaantsi

¹ Iyikiiti, iiro akowashiwaita ayotaantayiti, ontzimatyii antayitiro okaatzi akinkithatakotziri. Paata, ari inkantapai Pawa: “¿Pantakiroma iiroka okaatzi piyotaantziri?” ² maawoni otzimayitzi akinakaashiyitari. Irooma tzimatsirika mairiwaantitatsiri kaari kanzimoniintakaiyaarini iyyininka, iriitaki kamiithashiritatsiri, ari onkantaki jaamaakowintaiya iiro jantantanaawo kaaripirori. ³ Joojoponthoitzi mora, ari itzimpatakoitzi, irootaki ikinantayitari tsika inintakaitziri. Oryaani inawitaka itzimpatakoitantariri, iro kantacha imatziri okimakairi, okantawitaka antari jinatzi mora. ⁴ Pinkinkishiritakotiro antawo pitotsi. Aririka ontampiyatakoti niyanki inkaariki, ayiro tampiya tsikarika onintakaawo. Iro kantacha tzimatsi oyomawaaniki, okitsirinkiro okinakairo tsikarika inintziro komatzirori. ⁵ Ari okimitakari iijatzi paantintsi, tii antawowita, iro añaawaitantapiintari. Okimitakawo paampari, oryaani inawita owakiraa omorikanaki, iro kantacha aritaki onkantaki impaampatakaairo antawoit antami.

⁶ Ari okantari iijatzi paantintsi okimitakari paampari, aririka añaawaitaki kapichiini, antawoit owaaripiroshiriwaitaka, kantatsi iijatzi añaairo ari okantaitayaani owaaripiroshiritanti. Tima sarinkawiniri yotairori añaawaitantawori owaaripiroshiritantatsiri. ⁷ Pinkimi. Kantatsi impiraityaari piratsiyitatsiri, tsmiriyitatsiri, maankipaini, jiñaawiripaini, maawoni. Amiyitacha jirikapaini impiraityaaririka. ⁸ Iro kantzimaitacha tikaatsi atziri kantironi jimairiwaantiti, inkimitakaantya ipiraitari piratsi. Okimitakawo ipaanti piyantatsiri, owamaantaniro inatzi. ⁹ Iro apaanti akantantapiintariri Pawa: “Ashitanari, kamiitha pinatzi”. Irojatz apaanti akantzimatanariri ayyininka, ikaatzi kimishiriyitariri Pawa. ¹⁰ Apaani inawita apaanti, ari añaawaitantawo kamiithari, iijatzi kaaripirori. Iyikiiti, tii okantzi antsipataayitiro añaaniyitari. ¹¹ Pinkimi nojyakaawintawakiro. Tsikarika ishitowaatzi jiña, kitijyaaniki okanta, iiro añaairo onkipijyaati. ¹² Iyikiiti, ¿Kantatsima pankirintsi uva onkithokitantyaawo higo? Ari okimitsitari jiña iroori, aririka onkatyomiraati, iiro añaairo onkitijyaanikiti.

Inkitiki opoñaawo yotanitaantsi

¹³ Ayotanizirika, akinkishiritanaarika, atakotantya, tsinampashiri akantya okantakaaki ayotanitai. ¹⁴ Irooma añaairorika asamaniintantzi, tii okantzi asagaawintawaitya. Anthiyyawaitya ankanti: “Yotaniri ninatzi”. ¹⁵ Aririka amayitakiro jiroka, tii iri Pawa yotakaironi. Iri kinkishiritakantziroori kamaari. ¹⁶ Ari okanta aririka asamaniintantzi, iiro amatziro aapatziyawakaiya, kaaripiroshiriri ankantapiintaiya. ¹⁷ Iro kantacha iririka Pawa kowakaironi ayotanitai, ari onkantaki ankamiithashiritanai, iiro akisashiriwaitanaa, atakotantani ananaaty, iiro apiyathatanaa, nishironka ankantanti, owamiithatiro antawaiyitzi, tyaaryoo ankantanaiya, iiro athiyyinkaritanai iijatzi. ¹⁸ Aririka ankantapiintanaiya aapatziyashiritawakaanaiya, ari añaairo paata jowamiithashiriproyitai. Okimitatyaawo ipankiwaitaitzi, ari añaairo paata oyiipatairo okithoki.

4

Aapatziyawori isaawisato

¹ ¿Oitama opoñaantari owayiritaantsi? ¿Oitama ikisaniitawakaantari atziriiti? ¿Kaarima kantakaantziroori ikowashiyitawo ikowityaaniintziri? ² Ikowapiroshiritakiro tsikarika oiyita, tiimaita otzimimoyitzi. Inintakotantashita, tii otzimimotziri. Jowamaantawitaka, jowayiritantawitaka, tii jiñimaitawo ontzimimotiri ikowawitari, tiira ikamitziri Pawa. ³ Jimawitakawo ikamitziri Pawa ikowayitzi, tii ipimaitari. Ikamikowintashitaka jantayitantaawori kamiithatzimotziriri irirori. ⁴ Ikimitashitakawo kaari kinatariri oimi, oñaaki pashini, iro okisaniintantanakariri oimi. Ari ikimitari maawoni kowayitziroori jaapatziyaawo isaawisato, ikisaniintatziiri Pawa. ⁵ ¿Aminaashitama josankinaaitakiri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakiri Pawa Tasorintsinkantsi nishironkayitaini, iriitaki aamaakowintaini iiro antantayitawo kaaripirori?” ⁶ Jitakotai Pawa, iro okantantari osankinarintsi: Antawoit jowasankitairi Pawa ñaapirowaitaniri, iriima tsinampashiriri owanaa jitakotaiyaari irirori.

⁷ Irootaki nokantantari naaka: Patsipiwintaiyaawo ikowakaimiri Pawa. Pimpiyatyaari kamaari, aritaki piñaakiro jowajyaantimi. ⁸ Kinkithashiri powanairi iiroka Pawa,

kiso jowanaimi irirori. Kaaripiroshirika pinawita, powajyaantairo. Tiirika pityaaryoowintairi, pinkitishiriwintairi. ⁹ Pinkinkishiritakotiro pantawitakari, pikimoshiriwintashitakawo kaaripirori. Ontzimatyii powashiritakotaiya okaatzi pikimoshiriwintashitakawo pantawitakari pairani. ¹⁰ Tsinampashiri pinkantawintaiyaari Awinkathariti, tima iriitaki pinkathatakantaaimini paata.

Kantakotawakaantsi

¹¹ Iyikiiti, tii opantawo akantakotawakaiya. Aririka pinkantakotiri pashini, pithainkatziro Ikantakaantaitani. ¹² Apaniirini ikanta osankinatakaantakirori pairani Ikantakaantaitziri, iriitaki matzirori jowawisaakoshiritantzi, iri matzirori iijatzi jowasankitaantzi sarinkawiniki. Tikaatsi aitya aaka onkantantyaari ankantakotiri pashini.

Tii ikantakaapirowintaitawo antiri paata

¹³ Tzimayitatsi kantashiwaitachari: “Oñaatamanai niyaati nampitsiki, apaani osarintsi nosaikawaiti janta, nompimantayiti oitarika, nayi oiyiki nokowayitzi”. ¹⁴ Iro kantacha tii jiyotzimaita oitya awijiyimotirini oñaatamanai. Okimiwaitawo añaantari minkoryiinka. Tii oiyinkaana, kapichi onkantapaintya, ompoña ompiyanaia, iiro añaawairo. ¹⁵ Jiroka inkantayitimi: “Iriirika Pawa pinawoni nañaaminto, ari nantakiro ikowakaanari irirori”. ¹⁶ Iro kantacha jawintaashiwaitakawo jiñaapirowaitaka apaniirini. Aminaantsi inatzi, tii opantawo. ¹⁷ Ayowitaworika owamiithashiritantziri, tiimaita antziro, tzimaki akinaaashitani, kaaripiroshiritakari.

5

Ikinkithakotiziri ajaagantzinkari owashironkaantatsiri

¹ Pinkimi ajaagantzinkari. Piraakoniintaiya iiroka, irootaintsi piñiiriro pashironkaawaitaiya. ² Ari ompathaaayitai maawoni pajyaagawo. Ompiirimawoyitai pikithaayitari. ³ Inthontya impowayitai piiriikiti, poriryaayitatsiri, maawoni. Ari jiyotaitimiri pipiyotashitakari, tima iriitaki taakaimini paata. ¿Irootakima pojyiñaantakariri? ⁴ Jiyotakimi Pawa tii pitakotanta, irootaki jowasankitaantaimini. Tii pipinatzi patziriti, pipiyotashitakawo pajyaagawo. Ikijiyimatakimi patziriti, ikimaki Pawa, tima ipinkathariwintziri maawoni irirori. ⁵ Apaniirini pinintaawaitaka, tii pikinkishiritakotziri pashini, apa pikimoshiriwintakiro pajyaagawo. Pikimitakari piratsi jowathantaitziri, aririka intyitaki kamiitha, inkantaki ashitariri: “Thami oyaari nopira, kamiitha ityiitaki”. Ari inkimitaiyaari Pawa irirori, inkantai: “Oiyiki jajaagawo jirika, monkaapaititapaaka nowasankitaantyaariri”. ⁶ Powashironkaayitaki oiyiki kamiithashiriri, irojatzi ikamantayitakari, tii piñaawitawo impiyakowintya.

Amawiwaini pinkantya, pamanayitaiya

⁷ Iyikiiti, amawiwaini pinkantya poyaawintaiyaari impokai Awinkathariti. Pinkimityaari pankiwairintzi, amawiwaini ikanta joyaawintawo inkani omparyaakoti iwankiri jiñaantyaawori onkithokiti. ⁸ Ari pinkimityaari iiroka, amawiwaini pinkantya poyaawintya, oisokiro powanakiri, tima iiro osamani onkantya impiyantaiyaari Awinkathariti. ⁹ Irootaki, iyikiiti, tii okamiithatanta pinkantakotiri pashini. Timu pokimatai kantayitapaimini iiroka: “Pantakiro kaaripirori”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiri kamantantani pairani. Pawa otyaantakiri ikinkithatakoyitairi. Iro kantacha owanaa jashironkaawaitaka irirori amawiwaini ikanta joyaawintari Awinkathariti. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iiroka. ¹¹ Owanaa inkimoshiritai atsipitawori ikimaatsiwaita. Inkimitakotaiyaari Job-ni, amawiwaini ikantaka joyaawintari Awinkathariti, ikimaatsikowintakari. ¿Tiima inishironkatariri Pawa? Ayotzi ari ikantaitatyaani inishironkatantzi Pawa.

¹² Iro kantzimaitacha iyikiiti, ontzimirika pinkinkithatakoyitiri, iiro pipiiryaashiwaitawo inkiti iijatzi kipatsi. Imapirorika pantiro pikantziri, pinkanti: “¡Ari!” Irooma iirorika pantziro, pinkanti: “¡Iro!” Naa jowasankitaitzimikari.

¹³ Piñiirorika onkantzimoshiriwaitimi, pamañaari Pawa. Irooma pikimoshiriwaitziri, pimpampithaawintiri Pawa. ¹⁴ Pimantsiyawaitziri, pinkamantiri antaripiroriti kimisantzinkari, jamanakotimi, impoña intziritantimiri yiinkantsi impairyakiri Awinkathariti. ¹⁵ Timu aririka jamanakotantya kimisantatsiri tyaaryoopiirini, aritaki joshinchagairi Pawa mantsiyawitachari. Iroorika omantsiyaakiriri ikaaripiroshiriwaitzi, aritaki impiyakotainiri iijatzi. ¹⁶ Pikantzimoshiritakaaririka pijininka, pinkantairi: “Pimpiyakotaina”. Pamanaiyaari Pawa iijatzi, pinkantiri: “Ashitanari, poshinchaayitairi mantsiyayitatsiri”. Timu aririka jamanakotantya kamiithashiriri, jantaitzini ikowayitzi. ¹⁷ Atziri jinatzi pairani Elías, ari ikimaita akantayita aaka awathaki. Iro kantzimaitacha ikimisantakiri kamiithaini Pawa. Ikwakotakiri Pawa iiro oparyaantaa inkani.

Mataka, tima awisaniintanaki mawa osarintsi tii oparyagai. ¹⁸ Ipoña japiitairo ikowakotairi, irojatzii oparyaantaari inkani. Jyookayitanai pankirintsi.

¹⁹ Iyikiiti, aririka pikimisantakagairi ikaatzii owajyaantawitakawori ikimisantziri Pawa, ²⁰ powawisaakotairi ikaaripiroshiriwitaka. Jawitaka sarinkawiniki aririka ikamaimi. Imapiro ikaaripiroshiriwaiwitaka, iro kantzimaitacha ikimisantai iijatzii, impiyakotainiri Pawa maawoni, iiro ikinkishiritakotaawo.

JITAKARI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Pedro osankinat zimirori jiroka. Iirokaiti nosankinatzii pikaatzi tii iyyininkayitizimi tsika pisaikayitzi, tima tzipooka pikantayitaka pinampitawo Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki opoña Bitinia-ki.* ² Jiyotsitaka Pawa pairani ari jiyoshiiyitaimi onkantya jowamiithashiritantaimini. Ari pinkimisantairi Jesucristo itzimi kapathainkawintakimiri ikamawintakimi. ¡Onkamintha inishironkayitaimi, isaikakaayitaimi kamiitha!

Añaashiritaantsi oyaakoniintziri

³ Anthaamintaiyaari Pawa, iri Iwaapati Awinkathariti Jesucristo, tima inishironkapiroyitai okimiwaitaawo owakiraami antzimayitaimi. Añaashiritakaayitai oyaakoniintziri, tima añaagai Jesucristo ikamawitaka. ⁴ Iro akowajaantairi ikajyaakaayitakairi, ari onkantaitatyaani añiuro, iuro othonkaa. Irojatzii ikajyaakaayitakimiri iirokaiti inkitiki. ⁵ Iro ishintsinka Pawa ikimpoyawintantaimiri iirokaiti. Iriitaki kantakaiyaawoni pinkimisantantaiyaariri onkantya jowawisaakoshiritantaimini paata. ⁶ Irootaki pikimoshiritantakari, okantawitaka piñaayitakiro pikimaatsiwitapainta, jiñaantashiriyiitakimi. ⁷ Joyyakaawintakimi ikantayitiziri oro, itaayitiziri jiñaantaitaiyaariri iriipiiroririka oro. Okantawitaka jirika oro iuro ikantaitatyaani añiuro, ari japirotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaaki Jesucristo, ari jiñaaitimiri tyaaryoorika pikimisantairi. Ari inkimoshiriwintaitiri Cristo, pinkatha jowayitairi, oiyiki inkinkithatakoyiitairo jowaniinkawo. ⁸ Pitakopiro powanairi Cristo okantawitaka tii piñiuri. Pikimisantairi, kimoshiri pikantawintakari, okantawita tii piñaajaantziri iroñaaka. ⁹ Tima pikimisantayitairi, ari piñaayitairo jowawisaakoshiriyitaimi.

¹⁰ Inkinkithatakoyitakimi pairani Kamantantaniiriiti aritaki inishironkayitaimi, ari piñiuro jowawisaakoshiriyiitaimi. Jamatsinkawintakawo, owanaa josampikowintakiro, ¹¹ ikowajaantaki jiyotiri owawisaakotantatsiri, tsikapaiti inkoñaati. Tima iriitaki Itasorinka Cristo thawitakaayitakiriri, oiyiki inkimaatsitakaawiityaari Cristo impoña jiñiuro jowaniinkawo. ¹² Tzimatsi yotakaakiriri Kamantantaniiriiti, tii iri ñaajaantironi, aña iirokaiti. Tima pikimayitairo iroñaaka Kamiithari Ñaantsi. Jotyaaantaitakiri Tasorintsinkantsi ipoñaakawo inkitiki inkinkithatakaantakimirori. Irojatzii ikowawitaiyakarini maninkariiti inkimathatairomi.

Tasorintsishiri ankantawintaiyaari Pawa

¹³ Aamawinta pinkantawintyaawo pikinkishiritani, pinkimityaari itzimi owajyimpatawori iithaari. Kamiitha pinkinkishiryiia. Oyaawinta pinkantya inishironkataimiita Jesucristo aririka impiyapaaki. ¹⁴ Pinkimityaari shirithari iintsi. Iuro pantashiwaitawo pikowashiyitari, okantakaantzimi pimasontzinka. ¹⁵ Aña iri pinkimitakotyaari Tasorintsi itzimi kaimashiritakimiri. Iriitaki kitishiritakaimini maawoni pantainiri. ¹⁶ Tima osankinataka kantatsiri:

Pinkitishiriti, tima naaka Kitishiriri.

¹⁷ Tima pikantapiintziri “Paapá” jirika kaari maakitantatsiri aminakoyitaironi paata okaatzi jantayitakiri atziriiti, ontzimatyii pinkimisantapiintairi iinuro pisaiki jaka kipatsiki. ¹⁸ Tima piyotzi kaari kiriiki, kaari oro ipinakoyiitantakimiri, pawisakoshiritantaari pisaikawaiwitaka jakapiroitiini pikimitakotari pichariniiti. Tima tii opantapirotari oro iijatzii kiriiki, ari inthonkaiya. ¹⁹ Aña iro iriraani Cristo ipinakowintantakairi, ikimitakotakari oijya kaari tzimatsiri iyaaripironka, tikaatsi ikantawaita iwathaki. ²⁰ Tikiraamintha jiwitsikaajaitziro Pawa kipatsi jiyotsitaka oita jantiri Cristo. Iro kantacha owakiraa piñiuro iroñaaka, ipokaki, jowawisaakoshiritaimi. ²¹ Okaatzi jantakiri Cristo, iro opoñaantari pawintaashiritaari Pawa. Tima iri Pawa añaakagairiri, jiñaaitantawori jowaniinkawo. Oyaakoniinta powairi iroñaaka Pawa pawintaashiritaari.

²² Tima shiritha pikantawintaawo tyaaryoori, kitishiri pikantayitaa, pitakotapiintayitairi maawoni pikantayitiziri “iyikiiti”. ²³ Tima okimiwaitakawo papiitaatyiiromi pintzimayitaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi piwaapatitaari, kaari atziri kaamaniri, aña kañaaniri jinatzi irirori. Okanta apiitantaari itzimakaayitaimi, iro jiñaani, otzimi kañaanitatsiri iijatzii. ²⁴ Tima:

Awatha okimiwaitawo inchatu.

Tzimawitacha owaniinkawo, okimiwaitawo inchatu otzimi otiyaki.

* **1:1** Kantakotachari “pikaatzi tii iyyininkayitizimi tsika pisaikayitzi” tzimatsi kantayitatsiri iri ikantakoyiitiziri kimisantzinkariiti saikimoyitairini kaari jashitaari Pawa.

Iro kantacha okamashitzi inchato.

Opoña oparyaatiyatzi.

²⁵ Iro kantacha jiñaani Awinkathariti okantaitatyaani.

Irootajaantaki jiroka ñaantsi otzimi ikamantayitakimiri iiroka.

2

¹ Irootaki powajyaantantyaawori pikaaripirotzi, iiro pithiyya, iiro pamatawitantzi, iiro pisamaniintantzi, iiro pikijimatantzi. ² Pinkimityaari iinti owakiraa tzmatsiri ikowi inthoti. Ari pinkantayitanaiyaari iirokaiti, pinkowairo tasorintsitsatsiri ñaantsi antapashiritakaimini, onkantya pawisakoshiritantaiyaari paata, ³ tima piñaakiro jitakoyitaimi Awinkathariti.

Mapitatsiri kañaaniri

⁴ Pinkimisanteri iirokaiti itzimi kimitakawori mapi, iro kantacha kañaaniri jinatzi irirori. Ojyiki atziriiti manintakirori mapi, iro kantacha Pawa ikimitakaantawo ikowapiroitziri mapi, ojyiki owinawo. ⁵ Ari pikantsitaari iijatzi iirokaiti pikimitaawo mapi, tsika otzimi jaayitakiri jiwitsikayitantyaawori pankotsi, okantawitaka tii pikimitajaantawo mapi, tima añagaimi iiroka. Pinkimiyitayari iijatzi Ompiratasorintsitaari itzimi saikantaiyaawoni jiroka pankotsi, pinkimitakaantiro pintaashiritaatyirimi patsipitakaani kamiithatzi-imotirini Pawa, okantakaantziro okaatzi jantayitairi Jesucristo. ⁶ Tima iro okantziri Osankinarintsipirori:

Nowatziro mapi ikowapiroitziri janta otzishiki Sion. Irootaki otzitironi pankotsinampi.

Ojyiki owinawo jiroka.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaite paata.

⁷ Iirokaiti pikaantaiyini pikimisanitai, pinintaayitaawo mapi tzmatsiri ojyiki owinawo.

Iriima kaari kimsantatsini, tii jiñiirori iriroriiti, iri okantakotakiri osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantacha jowayitairo pankotsinampiki ikimitakaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

⁸ Ikantaitaki iijatzi:

Owaryaantzi mapi, aririka jantziwaityaawo.

Tima okimiwaitawo imparyaantatyiyaawomi mapi ikaatzi piyathayitakawori ñaantsi.

Iriiyitaki jiyoshiiyitakiri Pawa jowasankitaayitairi.

Ijyininkayitaari Pawa

⁹ Irooma iirokaiti, jiroka pikantayitaari:

Ijyininkamirinkataimi jiyoshiiyitaimi,

Jompiratasorintsitaimi Pinkathari,

Itasorintsishiritakaimi jinashitaimiri pashini-jatzi,

Jashiyitaimi Pawa.

Ari pikantayitaari onkantantyaari pinkinkithatakotairo kamiithaini tsika okanta ikaimashiriyitaimiri pisaikawitaka otsinirikitzi, kimiwaitaa iroñaaka pisaikaatyimi tsika ikitiijiyinkataairo irirori. ¹⁰ Pairani iirokaiti tii pijyininkatawakaawita, irooma iroñaaka pimatairo tima ijyininkataimi Pawa. Pairani iirokaiti tii pitsipawitari jitakotani Pawa, irooma iroñaaka piñaairo jitakoyitaimi.

Jompiratani Pawa anayitai

¹¹ Nitakotaniiti, pikimitakaantziro iirokaiti iiro mi pijyininkatanaari isaawisatzi. Irootaki noshintsithatantzimiri powajyaantairo pikowashiwitawo isaawisato. Tima iro kimitakawori jirokapaini iroomi maamanishiriyitimini. ¹² Onkaati pantayitiri, kamiitha inimoyitairi atziriiti. Aamaa tzmatsi kijyimawaiyitakimiri iroñaaka, iro kantacha aririka jiñaapiintanairo pantanairo kamiithari, ari inkinkishiritanaia, inthaamintanaiaari Pawa.

¹³ Ikowi Pinkathari iiro pipiyathayitairi atziriiti ikaatzi pinkathariwintzimiri pinampiki.

Pimatsityaari itzinkamitajaantari pinkathariwintantsiri pinampiitiki. ¹⁴ Iiro pipiyathayitairi iijatzi jotyaantani owasankitaayitirini kaaripirori, tima iri inthaamintyaari atziriiti saikatsiri kamiitha.

¹⁵ Irootaki ikowakaimiri Pawa. Aririka pantanairo jiroka tampatzikatatsiri, ari jomairintakiri masontzishiriri inkowimi inkantakotimi.

¹⁶ Saikashiwayitaimi iroñaaka iirokaiti. Iro kantacha, iiro pantanairo kaaripirori, aña pinkimitakotyaari jompiratani Pawa. ¹⁷ Pimpinkathatiri maawoni. Pitakotyaari iyikiiti. Pinkatha powiri Pawa. Pipinkathatiri pinkathariwintzimiri pinampiki.

¹⁸ Iirokaiti ompirataari, shiritha pinkantya jompirataitzi. Tii apa pimpinkathatiri aapatziyimiri, pimatsityaari iijatzi itzimi owatsimaawaitzimiri. ¹⁹ Itzimirika antakirori

ikowiri Pawa, ipoña jamawitakiro imanintawitakari, iri inthaamintawintya atziriri itii jifaaakiri jimatakiro kamiithari. ²⁰ Tzimatsirika amawitakirori jowasankitaawintaitziri jantziro kaaripirori, tikaatsi thaamintawintyaarini. Irooma iirokaiti, aririka pamawitakiro jowasankitaawintaitimiro tampatzikari, irootaki inimotziriri Pawa. ²¹ Iro ikaimashiriyiitantakimiri, tima iri Cristo kimaatsikowintakimiri iiroka. Ari okanta jofaaagantapaintzimirori onkaati pantairi iiroka.

²² Tikaatsi kaaripirori jantapainti irirori,

Tii ithiiyapaantitapainta.

²³ Ikawiyawaitaitakiriranki irirori, tii ipiyatanta. Ikanta jowasankitaawaitaitakiri tii jasaryiimatanta impiyatantya, aña iri jawintaapirotaika itzimi yotzirori tampatzikari.

²⁴ Ari okanta ipaikakoitantakariri, okantakaantakiro ayaaripironka. Iro añaantaiyaaworimi owajyaantayitairo kaaripirori, kamiithashiri anayitai, ankimitakaantanairomi ankamayitayiyimi ompoña añaayitaimi iijatzi. Tima:

Jowatsinawaitaitakiri pairani, ikimaatsitakaitakari, iro pawisakoshiriyitantaari iirokaiti iroñaaka.

²⁵ Pairani iirokaiti pikimitakari ojya tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kimiwaitaka pimpiyaatyimi isaiki aamaakowintariri ojya, iriitaki aamaakowintashiriyitaimini.

3

Jantayitairi tsipayitachari

¹ Jiroka pinkantayitayari iirokaiti aayitatsiri oimi: Shiritha pinkantawintyaari piimiiti, onkantawitya iiro ikimisantawitawo ifaani Pawa. Aamaashitya ari onkantaki pinkimisantakagairi aririka jifaaakimi tsika pikantanaa, ² kitishiri pinkantanaiya, pinkatha pinkantanti. ³ Iiro aminaashiwaita jifaaakimimi owaniinka pikanta, pimpiyayitziro piishi, piporiryaaapirowaitzi, owaniinka pikithaayita. ⁴ Aña iro kamiithatatsi pimatanairo kaari koñaanitatsiri, pinkamiithashiriyitai. Tima aririka antsinampashiriyitai iiro athaawakowaita, okantaitani iroori tii othonkanita, irootaki ikowapitroziri Pawa. ⁵ Ari okantayitakari pairani kitishiriri otzimi awintaashiritakariri Pawa, pinkatha owayitziro oimiiti. ⁶ Okimita pairani Sara shiritha okantzimotari Abraham, okantziri oimi: “Nopinkathatani nowimi”. Iirokaiti kimitaawori osawoyitairi aririka pimatanairo tampatzikari. Ari onkantya iiro otzimanta oitya pinthaawantaiyaari.

⁷ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti aayitatsiri iinaiti, piñaantapiintyaawo pinintaatiro piina. Pitakotyaaawo, tsinani inatzi iroori. Pinkimitakaantiro jitaakoyiitawo sataanitatsiri owamintotsi. Pinkatha powiro tima inshironkayiyitairo iijatzi iroori añaashiriyitai ikimiyitaimi iiroka, tii opashinitzi okaatzi ishinitaayiyitaimiri. Irootaki pantanaari ari onkantya iiro omanonkawaitanta pamanamanaatani.

Pankinatawori jantayitanairo kamiithari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantawakaiya, nintaatha pinkantanti, pitakotawakaiya, tima okimitanaatyaawo pirintzitawakaanaatyiyaami. Nishironka powanairi pikaatayiyini. Tsinampashiri pinkantya. ⁹ Iiro pikimaatsitakaari itzimi kimaatsitakaimiri iiroka, iiro pikawiyiri itzimi kawiyimiri iiroka. Aña paapatziyaari onkimiyitayyaawo pintasonkawintatyirimi. Tima iro ikaimashiritantaimiri Pawa intasonkawintayitaimi iiroka. ¹⁰ Tima:

Itzimi kowirori inintagaiya kamiitha jafaaagai,

Jowajyaantairo ikawiyawaitantzi, jowajyaantairo ithiiyawaita iijatzi.

¹¹ Ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirori. Aña iro kamiithatatsiri jantairo kamiithari.

Iro jaminaminatairi jaapatziyawakaiya.

¹² Tima jiyotziri Awinkathariti ikaatzi kamiithashiriri.

Owakimpita jowiri ikaatzi amanamanaatachari.

Iriima kaaripiroshiririiti, katsima jaminiri Awinkathariti.

¹³ Aamaapirorika pantayitanairo kamiithari, tziimatsima kimaatsitakaapirotaimini?

¹⁴ Tzimatsirika owasankitaakimini pantziro kamiithari, ari intasonkawintaimi Pawa. Tima ikantayiyitaki:

Iiro pithaawapirowaitashita, iiro okantzimoshiriyitaitshizimi iijatzi.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsiri poshiritayyaari Cristo, tima iriitaki pipinkathapitroziri. Witsika pinkantapiintya pinkamantantiro tsika okantakota poyaakoniyitziro, aririka intzimi iitya osampitaimini. Iro kantacha kamiithaini pinkantanti pinkamantantiro, pinkatha pinkantanti iijatzi. ¹⁶ Iikiro piyaataty pinkinkishiritiro otzimi tampatzikatatsiri, pantayitairo kamiithari itsipashiriyitaimi Cristo. Aamaashitya ari inkaaniwintanaiya ikaatzi thiiyakotzimiri. ¹⁷ Tikaatsi oitya pinkimaatsikowintyaawo pantayitziro kamiithari, iroorika ikowiri Pawa. Iro mapitroziri okaaripitroziri piñiuro jowasankitaawintaitimiro pantziro

kaaripirori. ¹⁸ Pinkimitakotaiyaari Cristo, tampatzikashiri ikanta irirori, ikamawintakiri tzipinashiririiti okantakaantziro jantayitziro kaaripirori. Iro jantantakawori jiroka onkantya intsipashiritakantairiri Pawa. Ojyiki ikimaatsiwathatakaawiitakari, iro kantacha añaagai. ¹⁹ Iri jatashirinkataintsiri ikinkithatakaayitairi ishiri ikaatzi itayitakawori pairani itzimi jomontyaashiriyiitakiri. ²⁰ Owanaa ipiyathayitaka iriroriiti jiwitsikantakawori pairani Noé antawoiti shintsipaa, oyaawintacha Pawa tii ithaantyaantsiri. Iro kantacha kapichiini atziri awisakoyitaatsiri impliinkimi, ikaamachiitzi 8. ²¹ Iri pikimitakotaari iirokaiiti tsika pikanta pawisakoshiriyitai powiinkaayitaara. Jiroka owiinkaantaantsi tii okimitaajaitawo ipiinkaitzi jiñaaki ikiwaitziro iipatsiwathati. Aña amanaantsi inatzi, tsika ikowakoyiitzi Pawa inkinkishiritakantiro tampatzikashiritatsiri. Irootaki jañaantaari Jesucristo. ²² Isaikai inkitikiro iroñaaka Cristo jakopiroki Pawa ipinkathariwintairi maninkariti, ipinkathariwintairi inkitiwiri pinkatharitatsiri, ipinkathariwintsitari tziimayitatsiri ishintsinka.

4

Antawaitainiri kamiitha Pawa tima tziimatsi jimatakaayitairi

¹ Ari okanta, ikimaatsitakowintai Cristo. Iro poshiritanaiyaari iijatzii iirokaiiti. Tima ikaatzi ñiirori ikimaatsitakaitari, tii ikowairo jantairo kaaripirori. ² Ari pinkimityaari iirokaiiti ñiirori pisaikayitzi iroñaaka jaka isaawiki, iro pantapiintanai ikowiri Pawa. Iiro pantashiyitawo pinintashiyitari, tima irootaki jantapiintakiri pashini atziri. ³ Irootaki pantapiintakiri pairani, tima pikimitakari pashini atziriiti nintashiwaitachari. Tima jamitapiintakawo jimayimpiryookitzi, jantsitakawo kaaripirotsatsiri, ishinkiwaita, jintziro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, niyawaitaniri ikantaka, jamanamanaatapiintakawo tsika oiyita ikimitakantakiro iriimi iwawani. ⁴ Owanaa okompitzi-motakari ikaatzi pitsipawitari pairani, tii inimotziri powajyaantanairo pitsipaminthitari jantayitziro kaaripirori. Iro opoñaantari ikijyimawaitanakimi. ⁵ Iro kantacha jirikaiti ontzimatyiijiyakawintairi paata Pawa. Tima Pawa, iri yotziroiri maawoni jantayitakiri ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, okaatzi jantayitakiri iijatzii kamayitatsiri. ⁶ Irootaki ikinkithatantaitakawori Kamiithari Ñaantsi, jimatsitaitakari iijatzii kamayitaintsiri. Tima okantawitaka jowasankitaawathawiitairi, iro okantantaari jañaakaashiritairi Pawa.

⁷ Irootaatsi onthonkataiya añaari iroñaaka kipatsiki. Iro poshiritantyaawori pantanairo kamiithari, aakowinta pinkantya pamanamanaatya. ⁸ Iro kowapirotachari, piyaatakaapiroyitanairo pitakotawakaanaiya. Tima:

Itzimirika atakoyitaari, apiyakotairi jowaaripirowaiwitakai. ⁹ Poimaantantapiinti pipankoki, iiro pikiñaanikowintziro. ¹⁰ Itasonkawintayitaimi onkantya pantantyaawori ikowakaayitzimiri Pawa. Okaatzi ikowakaayitzimiri iiroka, pimitakotairi pashini, pantanairo kamiithari, tima inishironkataimi iiroka Pawa. ¹¹ Ikaatzi jowayitakiri ikinkithatzi, iriitaki Pawa ikinkithatakotziri. Ikaatzi jowayitakiri jitakotantayiti, jantawaitantyaawo ishintsinka ipakiriri Pawa. Ari onkantya impinkathayitiantyaariri Pawa, ikantakaantziro Jesucristo otzimimotairi jowaniinkawo, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Kimisantzinkari anatzi ojyiki ankimaatsityaari

¹² Nitakotani, ñaa omapokimikari aririka piñaanakiro pomirintsitzimotimini. Tii awijyimowaitashitzimi jiroka, aña jiñaantashiritaitziimi. ¹³ Iro ikimaatsitapaintari iijatzii Cristo. Aririka piñaari iiroka inkimaatsitakaapiroyitaimi ikimitaitakiri irirori, kantatsi pinkimoshiriwintiro. Tima ari pinkimoshiriwintairi impiyarika irirori jamaairo jowaniinkawo. ¹⁴ Aririka inkishimaitimi iiroka okantakaantziro pawintaashiritairi pipairyagairi Cristo, tasonkawintaaari pinatzi. Tima iro oñaagantziro isaikantzimi shintsitatsiri Itasorinka Pawa. ¹⁵ Tii okantzi powamaanti, pinkoshitanti, pantiro kaaripirori, pimaamanitanti, ari piñaakiro jowasankitaawintaitimiro. ¹⁶ Iro kantacha iroorika jowasankitaawintaitimiri jashitaimira Cristo, iiro pikaaniwaitashita. Aña iro kamiithatatsiri pinthaamintyaari Pawa juyiitaimi "Cristo-wiri". ¹⁷ Tima monkaataka iroñaaka jiyakawintantzi Pawa. Aakaiti akaatzi jashiyitai, jitayitakai jowasankitayitakai. Iri mapirotaironi inkimaatsitaiya ikaatzi thainkakarori Kamiithari Ñaantsi.

¹⁸ Tima otzimimoyitziro iroñaaka pomirintsitzimoyitariri kamiithashiriri onkantya jawisakoshiritantaiyaari,

¿Tsikama oita awijyimotairini kaaripiroshiriri thainkatasorintsitatsiri?

¹⁹ Tima ikaatzi kimaatsiwaitachari iroñaaka, iri Pawa shinaitairi inkimaatsiwaitya. Ontzimatyiijawintaashiritaiyaari witsikakiriri, jantayitanairo okaatzi tampatzikayitatsiri.

5

Ikaminaitziriri kimisantzinkariiti

¹ Tzimatsi nokowiri nonkaminaimiri iirokaiti pikaatzi pijjwayitairi kimisantzinkariiti. Iijatzi naaka nojiwatziri kimisantzinkariiti, ari akaataiyini. Naaka ñaajaantakiriri Cristo tsika ikanta ikimaatsitakaitakari, aritaki nimatairo naaka onkaati jifñaitairi paata owani-inkapiro onkantaiya. ² Jiroka nonkaminaimiri: Kimpoyaa powawayitairi kimisantzinkariiti pinkimitakaantiri ikimpoyaitziri oijya. Iiro pantashiwaitawo aririka ishintsiwintaitimi pantiro, aña iriirika Pawa kowakaimironi, pimatiro. Iiro pantziro pikowashitari paantyaawo kiriiki, aña iro pantantyaawori piminthatashitanatyaawo iiroka. ³ Iiro pikowashiwaita pompiratantya, ontzimatyii poñaayiri ikaatzi pikimpoyaaayitairi pantanainiri iiroka inkini jimatanairo iriroriiti. ⁴ Inkini paata aririka inkoñaatapai Jiwaripirori itzimi pikimpoyaaakiniri joiyyati, ari jamathaitantaimiro owaniinkatachari kantaitachani oshipakiryani. ⁵ Iirokaiti mainariiti pimpinkathatiri antaripiroriiti. Ontzimatyii pimpinkathatawakaayitaiya maawoni. Tima:

Tii ikowiri Pawa asagaawintzinkari,

Iriima itzimi tsinampashiritatsiri owanaa jitakotaiyaari.

⁶ Tsinampa pinkantawintyaawo okaatzi jimatakaayitaimiri Pawa. Irojatzii paata aririka inkowapaititapaaki, iriitaki kantakaiyaawoni onkantya impinkathariwintantaimini. ⁷ Aririka piñaayitiro onkantzimoshiriwaiyitimi, pawintaiyaari Pawa. Tima iriitaki nishironkataimini. ⁸ Pinkinkishiritapiintairo kamiithari, aamaakowintashiri pinkantya. Tima kamaari itzimi kisaniiintairi, ikimitakari kajyikari kinakinawaitatsiri, jasootzi jaminaminatzi iita jatsikiri. ⁹ Iro kantacha ontzimatyii pimpiyatyaari, pinyaaryoowintanairo pawintaashiritanaiyaari Pawa. Tima piyotzi ari pikimitakari maawoni iyikiiti pikimaatsitaiyani jaka kipatsiki. ¹⁰ Iro kantacha aririka onkaatapaaki pikimaatsiwaitaka kapichiini, ari intampatzikashiripirotakaimi Pawa, jaawiyashiritakaimi, amawiwaini inkantakaayitaimi. Tima nishironkataniri jinatzi, iriitaki kaimashiritaimini piñaantaiyaawori kantaitachani jowaniinkawo Cristo. ¹¹ Iriitaki inkimoshiriwintaiti Pawa. Ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori withataantsi

¹² Iri Silvano nosankinatakaaki jiroka. Iriitaki nokimitakaantairi naaka iriirikami iyi okaakiini. Irootaki nosankinatakaantakariri iipichokiini nokaminaimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pawa inishironkapirotantzi. Ontzimatyii pinyaaryoowintairi. ¹³ Jiwithayitaimi kimisantzinkariiti itzimi apatotapiintachari Babilonia-ki, ikaatzi kimiyitzimiri iirokaiti jiyoshiiyitaimi. Jiwithatizimi iijatzii Marcos, itzimi nokimitakaantari iriima notomi.* ¹⁴ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. ¡Onkamintha pisaikayitai kamiithaini pikaatzi jashiyitaimi Jesucristo! Ari onkantyaari.

* **5:13** Ikantakotziri Pedro jaka "Babilonia" iro ikinkithatakotziri Roma. Tima jimanakotatziiro inampi Roma ikinkithatakotatziiro, irootaki ikinkithatakotantapiintawori Babilonia. Ari onkantya iiro jiyotaitantari tsikarika isaiki osankinatzirori, iiro jowasankitaantaitari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Simón Pedro osankinatzimirori jiroka. Naaka jompiratani Jesucristo, Jotyaantapirotani ninatzi. Iirokaiti nosankinatzeni pikaatzi pikimisanantai pikimiyitaana naakaiti, tima iri kamiithapirotatsiri akimisantairi, okantakaantakiro itampatzikashirinka Pawa, ari ikimitaari iijatzi Jesucristo owawisaakoshiritairi. ² ¡Onkamintha inshironkapirooyitaimi, isaikakaapirooyitaimi kamiitha! Iikiro piyotanaatyiri Pawa iijatzi Awinkathariti Jesús.

Tsika onkanya pintasorintsishiritantaiyaari iirokaiti

³ Tima antawoitit itasorinka Pawa, iriitaki kantakaiyaawoni ontzimimotantairi maawoni kowityiimoshiritairi ampinkathatasorintsitairi. Ari okanta, imapiro ayopiroitairi. Tima owaniinka ikantaka irirori, owanaa ikamiithapirotaki, iro imatantaari ikaimashiriyitai. ⁴ Irootaki ishinitantairori pinapirotachari, kamiithapirotajaantatsiri, inkini pintasorintsishiriyitai iirokaiti. Iro jowajaantantaiyaawori pikaaripiroshiriwaitzi, pikimiwitari isaawisatzi antapiintakirori ikowashiyitari. ⁵ Pinkimisantapiintairi iiroka, iiro pamataawaitashitawo. Aririka pinkimisantapiintanai, ari piñaayitairo pintampatzikashiritai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piyotanitai. ⁶ Ompoña pimatapiintanakiro jiroka, aritaki piñaakotanaiya. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pimpinkathatasorintsisiyitanai. ⁷ Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinishironkayitantanai. Ompoña pimatapiintanakiro jiroka, aritaki pitakotapiintantanaiya. ⁸ Iroorika pimatapiintanaki iiroka, ari jiñaaitaimi imapiro piyotairi Awinkathariti Jesucristo, iiro itzimawaitzi kantakotimini: “Tii opantari jirika”. ⁹ Iroora intzimirika kaari matanaironi kinkithatakotainchari, ikimitakari kamampotaakiri. Aña jimaijantakitziro jantayitakiri Cristo ikitishiritakaan-tariri, tima kaaripiroshiriri jinawita pairani. ¹⁰ Ari okantari iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiritapiintaiya, iiro piñaantawo pinkisoshiriwintiro jiyoshiiyitaimi, kaimashiritaari pinatzi. Tima iroorika pimatapiintanaki ikowakaayitakimiri tsika pinkantanaiya, iiro piñiiroro pintzipinashiriyitai. ¹¹ Ari onkanya piñaantaiyaawori owanaa okamiithapirotaki intyaakaayitaimi ipinkathariwintantapai owawisaakoshiritairi Awinkathariti Jesucristo. ¹² Irootaki, iiro nowajajaantantawo nokinkishiritakaimiro okaatzi akinkithatakotakiri, okantawita aritaki piyowitakawo, pikantayitzi: “Imapiro inatzi jiroka”. ¹³ Iro tampatzikatatsiri nonkinkithashiritakaimiro iinta nañi naaka, ¹⁴ tima kapichitapaaki nonkamantyaari. Ari okanta jiyoshiritakaakina Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ojyiki nokowi naaka iro pinkamaitya pinkinkishiritapiintairo jirokapaini aririka nookawintanaimi nonkamaki.

Ñajaantakirori jowaniinkawo Cristo

¹⁶ Tima pairani, owakiraa nokinkithatakotapaakimiri Awinkathariti Jesucristo, nokantapaakimi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritaki japiitairo impiyai”. Tii niyotashitawo naakaiti, tii namatawitantapaakimiro. Aña naakatajaantaki okikitakariri Cristo, owanaa ipinkatharipirotaakiri irirori. ¹⁷ Iriitajaantaki Ashitairi Pawa kantakaawori ipinkathayitairi, joñaagantakiro jowaniinkawo, ikantaki pairani jiñaawaitaki:

Notomi jinatzi jirika nitakotakari, owanaa nokimoshiriwintakiri, pinkimisantairi.

¹⁸ Naakayitaki kimajaantakirori jiñaawaitakiranki inkitiki notsipantatariri Jesús janta otzishiki tasorintsiiitoki. ¹⁹ Ontzimatyii pinkimathayitairo josankinataakiri Kamantantaniiriiti. Irootaki yotakaapirotaimini, okimitakowaitatyaari ootamintotsi ikofiiinkatzi otsinirikitzi. Iro pantayitanairi iiroka irojatzii impiyantaiyaari Jesucristo inthaamintashiritakaapaimi, inkimitapaatyaari impokiro oñaaminki. ²⁰ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: maawoni osankinatainchari pairani osankinarintsipiroriki, tiira ikinkithatashiwaitawo Kamantantaniiri. ²¹ Tii iri yotashiwaityaawoni atziriiiti, aña Tasorintsinkantsi yotakaantakirori ikowakaakiriri Pawa.

2

Kamantantashiwaitachari ipoña yotaantashiwaitachari
(Jud. 3-13)

¹ Iro kantacha, tzimatsi pairani kamantantashiwaitachari. Irojatzji okanta iroñaaka pi-saikayitzi irokaiti. Ari piñaaki kantimini, “Naaka yotaantaniri”. Aña amawinawaitaniri jinatzji, ikowatzji jirikaiti jowaaripirotantimiro jiyotaayitimiri. Jimanintatziiri Awinkathariti, pinakowintakairi jowawisaakoshiriyitai. Iiro ojyinkaa jiñaayitairo jirikaiti japiro-taiya. ² Iro kantacha tikira japirotaata, tzimatsi ojyiki kimitakotyaarini joñaagantakiri, imayimpiriwaitzi. Iri kijyimatakaantirini aniitantanaawori “Aatsipirori”. ³ Owanaa inkowapirotiri kiriiki, inkowapiintaki pimpinatiri okaatzji jiyotaashiwaitakimiri. Iro kantacha Pawa iiro ijyinkaa jaminakoyitairi jantayitzi, ari japirotairi.

⁴ Tima pairani ikaaripiroppaitantakariki kiyopayipaini maninkari, jimatakiro Pawa jowasankitaayitakiri, jookakiri sarinkawiniki, tsiniriki ikantakoyitaka joyaawinta jowasankitaapirotairi. ⁵ Ari ikimataakiri Pawa kaaripiroshiriri atziiriiti itayitanakawori pairani inampitawo kipatsiki, apirotaka ipiinkaki oonkapaitantakariki. Iro kantacha Pawa jowawisaakotakiri Noé, itzimi kinkithatakotakirori pairani tsika inkantya kamiithashiriri. Tima irijatzi Pawa owawisaakotakiriranki ijjyininkaiti, ikaatzji 7. ⁶ Ari ikimitsitakiri iijatzji nampitawori Sodoma opoña Gomorra, japirotaakiri ipomitakiri. Ari jiñaaitziro oitya awijyimotairini thainkatasorintsitaniriiti. ⁷ Iro kantacha, Pawa jowawisaakotairi Lot, tima kamiithashiriri jinatzji. Jirika Lot antawoiti oñaashirinkakiri kaaripirori okaatzji jantayitzi piyathariiti. ⁸ Ari okantatya kitijiyiriki jirika tampatzikashiriri Lot tzipatakairi kaaripiroshiriri, jiñiiri, ikimiri jantayitakiro kaaripirori. Antawoiti okantzimoshiritakiri. ⁹ Ari okantari, jowawisaakotziri Awinkathariti pinkathatasorintsitaniri ñaapiintakirori ñaantashiritaantsi, onkantya iiro inintashiriwaitana. Tima jitakawo kitziroini jowasankitaayitzi kaaripiroshiriri, irojatzji paata jaminakoyitantaiyaariri maawoni. ¹⁰ Jimapirotairi Pawa jowasankitairi antayitziroiri kaaripirotsiri inintashitari, ipiyathayitakawo ikantawiiitariri. Tii jiñaakotanita kantakaapirori. Tii ithaawantaajaitari ikijyimatziri maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariiti, okantawitaka otzimimopirotziri ishintsinka, tii ikijyimatziri jirikaiti, jiyaatashitapiintziri Pawa ikinkithatakotziri. ¹² Jirikaiti kaaripiroshiriri ikimi-waitakari piratsi, tii jiyotzi inkinkishiriyiia. Itzimashiwayitaka impoña jiñiuro japirotaiya. Ari inkimaitaayari japirotaiya kijyimayitakiriri maninkariiti kaari jiyotakotaajaitzi tsika ikantayita iriroriiti. ¹³ Iro inkimaatsiantyaari okantakaantziro ikimaatsitakaantaka irirori, iro kimityaawoni impinataatyiiromi iyaaripironka. Tima jirikaiti, tii ikaanitanitzi jantayitziro kaaripiroyitatsiri kitijiyipaiti. Okimiwaitakawo irimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi jirikaiti ikowayitzi jamatawayitimi. ¹⁴ Iro jaakowinta imayimpiryooki-waaitzi, iwathakitakawo kaaripirori. Ikaimashiriyitzi shipitashiriri inkaaripirotaakari. Jaminaminatapiintaki kiriiki. Iro jowasankitaitantyaariri. ¹⁵ Ikinashiwayitaka, jimanin-takiro tampatzikari. Jantakiro okaatzji jantakiri Balaam, itomi Beor, jaminaminataki impinaitiri jantantyaawori kaaripirori. ¹⁶ Iro kantacha jirika Balaam, jantakiro kantachari, iri burro shintsithakiriri. Okantawita tii jiñaawainiwita burro, jirika burro ikimitanakari atziri jiñaawaitanaki, ari okanta jowajyaantakaantaariri ikinkishiritari inkojyikawaityaami Balaam.

¹⁷ Jirikaiti kaaripiroshiriri inkantaitatyaani jowasankitaayitairi otsinirikipirotziri. Tima ikimiwaitakawo okantaranki opiryaatzi omotyaa jiña, ikimiwaitakawo iijatzji okan-taranki minkori atainkatziro tampiya, ompoña añauro iiro oparyi inkani. ¹⁸ Ari okanta jojyakaawintaitziri kaaripiroshiriri, tima jowapiyashita tsika ikanta jiñaawaitari, ikimi-takawo opiryaatzi omotyaa jiña. Tima kantakaapirori ikanta jiñaawajiyitzi, ari onkantaki jamatawitiri owakiraa kimitantsiri, shiyapithawitawori kaaripirori, inkantiri: “Kamitharini apiitairo akowashiyitari, tikaatsi oitya amayimpiriti”. ¹⁹ Jamatawitantashita jirikaiti jiyotaantzi, ikantayitzi: “Oshinitaantsitzi pantayitairo pikowashiyitari”. Iro kantacha, jirikaiti yotaantashiwaitachari, tii isaikashiwainita irirori, aña ikimitako-takari ompiratairi, ikimitakaantawo kaaripirori iroomi iwinkatharitimi ompirawait-yaarini. ²⁰ Pairani jirikaiti kaaripirori owakiraa ikimisantawitanakari Awinkathariti Owawisaakotairi, jowajyaantawitanakawo jantayitziro kaaripirotsiri. Okanta osamani-ityaanaki jimajantanauro, jantayitanairo kowiinkayitawiri, irojatzji jimapirotantakari iroñaaka tii ikimita ikantawita pairani. ²¹ Ari okamüithashita iuroi jiñiuro “Aatsipirori” tampatzikashiritakaantatsiri. Tima mapirotaakawo kowiinkatziro okaatzji jantayitanairi, ikimisantawitanakawo ikantakaantawitari tasorintsitatsiri, ipoña jowajyaantanakiro osamaniityaanaki. ²² Ikimiwaitakawo ikantapiintaitziri:

Otsitsi, aririka inkamaankaki, ipiyashitawo jowaiyaawo.

Ipoña ikantayitzi iijatzji:

Chancho, aririka inkiwaitiri joipatsitaka, ipiya iijatzji joipatsiwaitya.

3

Impiyantaiyaari Awinkathariti

¹ Nitakotani, iro apititatsiri jiroka osankinarintsi notyaantzimiri, nominthashiritakaantimini, ² pinkinkishiritantyaawori ikantayitakiri Kamantantaniriiti tatorintsishiriri, ikantakiri iijatzi Awinkathariti Owawisaakotantaniri, otyaantayitakinari nonkamantaimiro iirokaiiti. ³ Ontzimatyii ankimathathiro jiroka: Tikira ipiyaminthataa Cristo, intzimi ojyiki thainkawaitantaniri. Iriiyitaki antashiwaiyaawoni imintashiyitiri. ⁴ Ojyiki inthainkawaiti inkanti: “¿Tsikapaitima jiñaitiro ikantaitzi ari impiyi Cristo? Iiro ipiyaa. Kaarima añiuro ompashiniti kipatsi, irojatzi okanta owakiraa jiwitsikaitakiro. Ari kamayitaitaki tsika ikaatzi itanakawori Otyaantapirori, tii añiuro ompashiniyiti”. ⁵ Ikinakaashiwaitakawo ikaatzi kantatsiri. Tii jiyotzi iri Pawa jiwitsikakirori inkiti, jiñaani jiwitsikantakari. Jiwitsikakiro iijatzi kipatsi, iro otzimentanakari jiña, ima okantaitanatyaaani kipatsi okowi jiña. ⁶ Irojatzi jiña japirotantakari Pawa pairani, onkantakari kipatsi. ⁷ Iro kantacha, tii ipashinitakairo Pawa inkiti iijatzi kipatsi. Iro ikantakaantakiri pairani iiro opashiniwaitzi jiwitsikani irojatzi paata aririka jaminakoyitairo maawoni, imoña japirotairi kaaripirori thainkatasorintsitaniri aririka intagairo maawoni. ⁸ Nitakotani, ontzimatyii piyotairo jiroka: Ikimitakaantawo Awinkathariti apaani kitiiyyiri, ojyikini osarintsi. Aririka onkaati ojyiki osarintsi, iroowaitaki onkaatimi apaani kitiiyyiri. ⁹ Tii josamaninkashitawo Awinkathariti jimonkaatairo okaatzi ikajyaakaantakiri, tima tzmayitatsi kinakaashiwaitakawori ikinkishirita josamaninkashitayaawo. Aña amatsinka ikanta Awinkathariti, ikowi jawisakoshiryitaimi maawoni, tikaatsi piyashiwaitaachani apaani. ¹⁰ Irooma paata impiyairika, inkimitapaatyaaari jomapokantzi koshintzi. Ari inkimayitairo antawoiti poimataatsini, aripaiti apirotaiyaari inkiti. Ari onkimitsitaiyaari iijatzi kipatsi, apirotaiya. maawoni okaatzi jagaitakiri jiwitsikaitantakawori kipatsiki, onthontya ontagaiya. Ari onkimitagaiyaari maawoni jiwitsikani atziriiiti, ontagaiya maawoni.

¹¹ Tima ari inkantayitairo japiroyitairo maawoni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai iirokaiiti iiro otzimanta pikinakaashitani? ¿Iiroma pinkitishiritai? ¿Iiroma pimpinkathatasorintsi-tai? ¹² Aamaakowinta pinkantawintanaiya, pinkamaitanaiya, tima irootaintsi impiyi Awinkathariti, aripaiti intaayitairo Pawa inkiti, impookayitairo jagaitakiri jiwitsikantaitakawori kipatsiki. ¹³ Irooma aakaiti, aritaki añaampiyakawo owakiraari inkiti, iijatzi owakiraari kipatsi, tsika janta inampiyitaiyaawo kamiithashiriri. Tima iro ikajyaakaakairi Pawa.

¹⁴ Ari okantari nitakotaniiti. Tima aritaki piñaampiyakawo iirokaiiti maawoni jiroka, minthashiri pinkantya, inkini jiñaapaimi paata Pawa kitishiri pinkantya, iiro ikan-takowaitzimi pantakiro kaaripirori. ¹⁵ Pinkinkishiritiro, amatsinka ikanta Awinkathariti, josamaninkatziiro impiyantaiyaari onkantya jawisakoshiryitantaiyaari atziriiiti. Tii opashinitzi jiroka, ari okimitawo josankinatakimiri atakotani iyiki Pablo. Tima iri Pawa yotakaakiriri Pablo maawoni jiroka, ¹⁶ ari okimitakari iijatzi pashini josankinayitakiri. Kompitaa inawita inkimathaitiro okaatzi josankinayitakiri Pablo. Irootaki itzimantayitari atziri kaari yotakopiroitroni, tima tii jaawiyashiritanitzii, ikinakaashiwaitanakawo jiyotantawitawo josankinari Pablo. Ari ikimitaayitakiro iijatzi maawoni Osankinarintsi-pirori. Arimaita japiroyitairi ikaatzi kinakaashiwaitakawori. ¹⁷ Irooma iirokaiiti nitakotaniiti, tima aritaki nokamantsitakimiro, aamaakowinta pinkantayitay iiro ikinakaashiwaitantzimi jirikaiti piyathariiti. Paamaakowintya jowajyaantakaimirokari pikamaitanitzii. ¹⁸ Aña iro kamiithatatsi iirokaiiti piyaataakairo pantapashiriyitai, piyaatakaanairo piyopirotakoyitanairi Awinkathariti Owawisaakotantaniri Jesucristo, tsika ikantakiro irirori inishironkatantaimiri. Ari jashi jowaitayiiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantyaari.

JITAKARI JOSANKINATAKIRI JUAN

Ñaantsi okantakota Añaamintotsi

¹ Jirika nosankinatakotzimiri jaka: Iri jiiitaziri “Ñaantsi okantakota Añaamintotsi”. Itzim- itaika pairani owakiraa itantanakawori jiwitsikantaitzi. Naakayitaki kimataikiriri, naakayitaki ñaataikiri, notirotopiintakiri. ² Tima jirika iitachari “Añaamintotsi”, jofiaagantaka irirori. Inampitapaintawo kipatsiki, naakayitaki ñaakiriri. Irootaki nokinkithatakotantz- imiriri kantaitachani añaamintotsi, tima jañiitaitaika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitaki ofñaagaanari naakaiti. ³ Irootaki nokinkithatakotantzimiri nokikitajaantakari, nokimajaantakiri iijatz, inkini aapatziyawakaayitaiya aakaiti. Iriitajaantaki Ashitairi aap- patziyaari, ari akimitsitanaari iijatzi Itomi. ⁴ Iro opoñaantari nosankinayitaimiro iirokaiti, ari onkanta pinintaapirowaitanyaari.

Jiitaziri Pawa “Kitainkari”

⁵ Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootaki nowawisaimiri iirokaiti: Jiitaziri Pawa “Kitainkari”, tii ikimitawo tsiniriri. ⁶ Aririka ankanti “Naapatziyari Pawa”, iikirorika an- tapiintatyiro kaaripirori, athiyyaka. Okimiwaitakawo tsiniripaiti aniitzi, apiyathakawo tyaaryoori. ⁷ Irooma aririka asaikanai kamiitha tikaatsi antzimotanti, ayotaantanairo tyaaryoori, ari amatakiro aapatziyawaiya. Tima okimiwaitakawo asaikanaatyimi okiti- iijyitzi, akimitakotanaari Pawa isaiki irirori okitiijyitzi. Ari onkanta impiyakotantairori antawitakawo kaaripirori, irootaki ikaphathainkatantakari Cristo ikamawintakairanki. ⁸ Aririka ankanti “Tii nantaniziro kaaripirori”, apaniroini amatawiwaitaka, tii ay- otakotziro tyaaryoori. ⁹ Irooma aririka ankamantairi Pawa antayitziro kaaripirori, aritaki jimatakiro irirori impiyakotairo. Tima ityaaryoowintapiintakai irirori, tampsatikashiriri jinatzi, iriitaki kitishiripirotakaini. ¹⁰ Aririka ankantawaiti “Tii nokaaripiroitzi”, okimi- waitakawo ankantatyimi “Thiyyinkari jinatzi Pawa”. Tii ayotakotairo jiñaani.

2

Iri Cristo ookaakowintayitairi

¹ Notomiiti, opoñaantari nosankinatziro jiroka onkanta iiro pantantawo kaaripirori. Aririka antakiro kaaripirori, tzimatsi ookaakowintaini janta Ashitairiki. Iriitaki Je- sucristo, kamiithashiriri. ² Iriitaki otsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairomi ayaaripironka. Tii apaani jookaakowintai aakaiti, aña maawoni atziri ikaatz, nampita- wori kipatsiki. ³ Jiroka ayotantyaari tyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaat- apiintanairo ikantakaantairi. ⁴ Tzimatsirika kantawitachani, “Niyotziri naaka”, iro kantacha jirika iinro ipiyathatawo ikantakaantani, ithiyyaka jirika. Tii jiyotakotziro tyaaryoori. ⁵ Itzimirika monkaatanairori ikantakaantaitani, iri itakopirotonaariri Pawa. Iro ayotantyaari tyaaryoo atsipashiritanaari. ⁶ Tzimatsirika kantatsini, “Notsipashiritaari naaka”, ontzimatyii isaikanai kamiitha jojjakotaiyaari ikantapainta Cristo.

Owakiraari ikantakaantaitani

⁷ Iyikiiti, kaari owakiraari ikantakaantaitani nosankinatzimiri. Aña iro piyotsitakari pairani. Irootaki ñaantsi pikimayitakiri pairani iirokaiti. ⁸ Irojatzimaitaka kimitakawori owakiraari ikantakaantaitani, okantakaawo jantapaintziri Cristo. Okantakaawo pantay- itanairi iijatzi iirokaiti. Kimiwaitaka awisainkatanaki tsinirinkatatsiri, iri kitijiyiinkat- apaintsiri ñaapirori kitainkari. ⁹ Tzimatsirika kantatsini, “Jashitaana kitainkari”, irojatz- imaitaka ikisaniintawakaa ikaatz, ikimisantzinkaritz, tikiraata jimatziro, aña okimiwait- akawo irojatzimi isaikimi otsiniriziti. ¹⁰ Iriima itakotanaariri ikaatz, ikimisantzinkar- itzi, iriitaki kimitanaariri aniitanaatsiri okitiijiyiinkatzi, tii jantziwawaita, tima tikaatsi inkantzimoniintakaiyaari. ¹¹ Itzimi kisaniintawakaachari ikaatz, ikimisantzinkaritz, ikimitakari aniitantawori otsiniriziti. Tii jiyotzi tsika ikini, tii jokichaatz, otsiniripaititzi.

¹² Notomiiti, iiroka nosankinayitziro jiroka tima pikimisantairi Cristo, pipairyaapiin- tairo iwairo, irootaki ipiyakotantaimirori piyaaripironka. ¹³ Iwaapatiitari, iiroka nosanki- nayitziro jiroka tima piyotairi Cristo añaitsitainchari pairani itantanakawori jiwitsikantayit- izi. Mainariiti, iiroka nosankinayitziro jiroka tima poitsinampagairi kamaari. Notomi- iti, iiroka nosankinayitziro jiroka tima piyotairi Ashitaimiri. ¹⁴ Iwaapatiitari, iirokaiti nosankinayitziro tima piyotairi añaitsitainchari pairani jitantanakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitziro jiroka tima shintsishiri pikantayitaa, piyotairo iñaani Pawa, poitsinampagairi kamaari.

¹⁵ Iiro pitashiwaitawo isaawisato. Tzimatsirika itashiwaitaawoni isaawisato, tii jita-kopirotaari Pawa. ¹⁶ Tima maawoni isaawisato tii ompoñiia Pawaki, aña isaawiki opoñaawo. Jiroka okanta isaawisato: anintashiwaitawo kaaripirotsiri, anintashiwaitawo añaayitzi, ankowi ankantakaapirowaita. ¹⁷ maawoni jiroka isaawisato jinintayitzi atziriiti, ari apirotaiya. Iriima antanaironi ikowiri Pawa, jashi jowairo jañagai.

Kisaniintziriri Cristo

¹⁸ Notomiiti, irootaintsi onthonkimataiya kipatsi. Pikimaiyakini iiroka ari inkoñaatapaaki kisaniintirini Cristo aririka onthonkimataiya. Tzimataiki iroñaaka jaka kisaniintayitzi Cristo. Iro ayotantari irootzimatainti onthonkimataiya kipatsi. ¹⁹ Jirikaiti kisaniintayitzi Cristo, iriyitaki akaawitapiintakari akimisantzi, itzimi ookawintanakari. Imapirotayaarikami intsipayitami, iiromi jookawintayitami. Irooma jookawintayanakai, ari ayoyitzi tii jimapirotajaanta inkaashiriyitai aakaiti. ²⁰ Iro kantacha iirokaiti, jotyaañaitakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantami, kimiwaitaka isaipatziitotantayimiri. Aritaki piyotairo iirokaiti jiroka. ²¹ Irootajaantaki nosankinatanzimiro jiroka, tima aritaki piyotairo iiroka tyaaryoopirori. Aritaki piyotsitaawo iijatzi pinashiyitaawo iroorika thiiyaantsi. ²² ¿Itzimikama thiiyachari? Iriitaki kantatsiri “Jesús kaari Cristo”. Iriitaki kisaniintakiriri Cristo. Irijatzi manintakiriri Pawa, ari ikimitaakiri iijatzi Itomi. ²³ Itzimirika manintawaitakiriri Itomi Pawa, irijatzi imanintajaantaki Ashitariri. Iriima tsika itzimi kimisantakiriri Itomi, imapiro jashitajaantari Ashitariri. ²⁴ Irooma iirokaiti, oisokiro pinkantanakiro pitakari pikimakiro pairani. Iroorika pimatanakiri, ari poisokirotaiyari Itomi, ari pinkimitaanakiri iijatzi Ashitariri. ²⁵ Jiroka ikajyaakaajaantakari irirori: Ari ankantaityaani añaashiriyitai.

²⁶ Iro nosankinatanzimiri tsika ikantakota ikaatzii kowatsiri jamatawiyitimi. ²⁷ Iro kantz-imaitcha iirokaiti, oisokiro pikantawintanakawo isaipatziitoyitakimi. Irootaki iiro okowityaanta intzimi pashini yotaimini. Jirika Tasorintsinkantsi ikimitakañaitakimiri isaipatziitoyitanyamiri, iri yotaayitzi kamiitha. Jiyotaimiro tyaaryoori, kaari thiiyaantsi jiyotaimiri. Ontzimatyii pantayitairo tsika okantajaanta jiyotaimi irirori, pintsipashiritaiyaari.

²⁸ Ari okanta notomiiti, ontzimatyii antsipashiriyitaiyaari Cristo, onkantya iiro akaanwaitanta aririka impiyaki, aña awintaashiri kantya antonkiyotawaiyaari. ²⁹ Aritaki piyoyitairi kamiithashiriri jimatzi Cristo, ari piyotairi iijatzi itzimirika ashiminthatanaawori jantanairo kamiithari, kimiwaitaka japiitakiro intzimayitami ikantakaanaari Cristo.

3

Itomiiti Pawa

¹ Pinkinkishiritiro jiroka: Antawo jitaoktai Pawa, itomiyitai. Imapiro. Tii ikimathatziro isaawisatzi tsika iita Cristo-tatsiri, ari ikimiyitairi iijatzi aakaiti tii ikimathayitai. ² Ari okanta nitakotaniiti. Itomi Pawa anayitai. Tikira ayotaajaitziro tsika ankantayitaiya paata. Apa ayotzi ari ankimitaiyaari ikanta Cristo aririka impiyapaaki, tima ari onkantaki añaari tsika ikantajaanta irirori. ³ maawoni atziri owaironi jiiñiro impiyantaiyaari Cristo, jantapiintairo onkaati kitishiritakirini. Tima kitishiri ikanta irirori Cristo.

⁴ Iriima kaari owajyaantironi jantayitziro kaaripirori, ipiyathatayaawo ikantakaantziro Pawa. Tima jiroka kaaripirori, piyathataantsi inatzi. ⁵ Piyotaiyini iiroka oita ipokantakari Cristo kipatsiki, iro ipokantakari inthonkairo kaaripirori. Tii jantapaiintziro irirori kaaripirori. ⁶ Ikaatzii oisokirotonaariri Cristo, tii okantzi jantairo kaaripirori. Tima ikaatzii oisokirotaawori kaaripirori, tii jiyotaajaitziro Cristo. ⁷ Notomiiti, iiro jamataw-itzimi. Inkaati antapiintanaironi kamiithari, iriitaki kamiithashiriri, ikimitakotanaari Cristo ikamiithashiritzi irirori. ⁸ Itzimirika antapiintakiriri kaaripirori, joisokirotaiyari kamaari. Tima iri kamaari itakaantakawori jantakiro kaaripirori. Iro ipokantajaantakari Itomi Pawa kipatsiki, inthonkairo kaaripirori joñaagantakiri pairani kamaari. ⁹ Iriima ikaatzii jowamiithashiritairi Pawa kimiwaitaka owakiraami intzimayitami, tii jantapiintanairo kaaripirori. Tima Pawa tomitanaariri, kimiwaitaka japiitatyimiro intzimayitami ikantakaanaari Pawa. ¹⁰ Irootaki kaari ikompitanta ayotiri jashiyitari Pawa, jashiyitari kamaari. maawoni kaari antapiintaironi kamiithari, tii itsipataari Pawa. Ari ikimitari iijatzi kaari itakotawakaachani ikimisanzinkaritzii, tii itsipatari Pawa.

¹¹ Jiroka ñaantsi pikimayitawakiri pairani owakiraa pikimisantanaki, ikantaitzi: Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. ¹² Iiro oyyakotari ikanta Caín, kaaripiroshiri jinaki jowamaakiri iririntzi. ¿Oitama jowamaantakariri? Aña iro jowamaantakariri okantakaari ikaaripiroshiritzi Caín, iriima iririntzi kamiithashiri jinawitaka irirori. ¹³ Iyikiiti, iiro okantzimozimi aririka inkisaniintawitami isaawisatzi. ¹⁴ Ayotaiyini aaka, kimiwaitaka

kamashiri akantayiwitaka pairani. Irooma iroñaaka, kimiwaitaka añaashiriyitai. Iro ayotantari, tima atakoyitawakaapiinta akimisantayitai. Kaari itakotantachani, ikimitakari kamashiriri. ¹⁵ Itzimirika kisaniiintantatsiri, ikimitakari ashiryaantzinkari. Ayotaiyini, apaani ashiryaantzinkari iiro jiiñiro jañaashiriyitai. ¹⁶ Jirika oñaagantapirotakirori tsika ikantaita jitakotantaita: Ikamimotakai Cristo aakaiti. Iro amatanairi aakaiti, shiritha ankantaya ankamimotanti. ¹⁷ Tzimatsirika otzimimotziri jaiyagawo, impoña iñi iyiki okowityimowaitari, ari ijiyampitsiwaitakiri jirika iyiki, tikira jimapirotziro jitakotaiyaari Pawa. ¹⁸ Notomiiti, tii okantzi ankantashiwaitapiintya, “Nitakotanta”. Ontzimatyii antanairo oñaagantzirori itakotaantsi.

¹⁹ Irootaki ayotantaari imapiro jashiyitai Pawa. Tima ayotai jashiyitai Pawa, irootaki awintaashiritantaari amanamanaataari, ²⁰ onkantawitatyia ontzimayitimi oita katsitzimoshiritaini. Tima Pawa jiyotziro maawoni, jiyotsitawo akinkithashiritani okaatzi katsitzimoshiritaini akaaripirotaaki. ²¹ Nitakotaniiti, aririka owajyaantairo okaatzi katsitzimoshiritakairi, ari añaakiro awintaashiritaiyaari Pawa amanamanaataari. ²² Iro ayotantyaawori aritaki jimataakairo okaatzi akowakotziriri. Tima amonkaayitairo ikantakaantani, antapiintainiri ikowiri irirori. ²³ Jiroka ikantakaantani: Ontzimatyii awintaiyaari, ampaiyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. Iro ikantakaantani amatairi. ²⁴ Inkaati monkaayitaironi ikantakaantani, iriitaki tsipashiritaari. Iri Tasorintsinkantsi jotyaaantakairi yotakaayitairi imapiro atsipashiritaari.

4

Itasorinka Pawa ipoña iisaniintashiritani Cristo

¹ Nitakotaniiti, tzimatsi ojyiki kantawitachari: “Naaka kamantantaniri”. Iri kamaari ñaawaitakairiri. Iiro pikimisantziri inkantayitiri, ontzimatyii piñaantyaari iriitajaantakirika Pawa ñaawaitakaakiri jirika kamantantaniri. ² Jiroka ayotantyaari iroorika Itasorinka Pawa ñaawaitakairiri, aririka inkanti: “Jatziritzimotai Jesucristo”. ³ Iriima thainkakarori ikantaitakiri, tii jashitari Pawa, iriitaki jiñaawaitakaakiri iisaniintashiritani Cristo. Pikimaktakiri iirokaiti, ari intzimaki jaka kipatsiki ñaawaitironi jiroka. Aritaki tzimaki. ⁴ Irooma iirokaiti, notomiiti, jashitaimi Pawa, iiroka anaakoyitakiriri. Tima antawoiti ishintsinka Cristo, pitsipashiritaari iirokaiti. Janaakotairi ikaatzi tsipashiritakariri isaawisatzi. ⁵ Jirikaiti ojyawitakariri kamantantaniri, isaawisatzi jinatzi. Irootaki ikimisantawakaantari ikaatzi jisaawisatzi. ⁶ Irooma naakaiti, jashiyitaana Pawa. Irootaki pikimisantantani pikaatzi jashipirotaari Pawa. Tiimaita ikimisantayitai kaari yotairini Pawa. Ari okanta, tii okompita ayoyitairi jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi, jimatantanaawori jiyotaantairo tyaaryoori. Ari ayotziri jashitari kamaari yotaantzirori kantashiwaitachari.

Pawa jiiitaziri “Itakonkantsi”

⁷ Nitakotaniiti, ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. Itzimirika antanairori jiroka, kimiwaitaka japiitakiroimi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. Iriiyitaki yoyitairiri. ⁸ Itzimirika kaari itakotantachani, tii jiyotairi Pawa. Tima Pawa jiiitaziri irirori “Itakonkantsi”. ⁹ Jiroka ikanta Pawa joñaagairo imapiro jitakotai: Jotyaaantakairi japiintziti Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayitantairori aakaiti añaashiriyitai. ¹⁰ Jiroka okantakota iroopirori itakotaantsi: Tii aakaiti poñaakaantyaawoni atakotaiyaari Pawa, aña iri Pawa poñaakaantakawori jitakoyitai. Tima antawoiti jitakoyitai, jotyaaantakairi Itomi. Iriitaki oitsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintaironi ayaaripironka. ¹¹ Nitakoyitani, jitakotai antawoiti Pawa, ari ankimiyyitaiyaari aakaiti atakotawakaayitaiya. ¹² Tikaatsi atziri ñaakirini Pawa. Iro kantacha aakaiti kantatsi antspashiritaiyaari, aririka atakotawakaayitaiya. Iriitaki Pawa matakaironi aatakaantyaawori atakotantapiintaiya.

¹³ Tima Pawa jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, iro ayotantaari imapiro atsipashiritaari. ¹⁴ Tima naakayitajaantaki ñaayitairiri Itomi Pawa, jotyaaantakiri kipatsiki. Iriitaki nokinkithatakoyitairi. ¹⁵ Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi jinatzi Pawa”, iriitaki mapirotzirori itsipashiritaari Pawa. ¹⁶ Ayotai aakaiti tsika ikanta jitakoyitakai Pawa, akimisantayitairi. Tima Pawa jiiitaziri “Itakonkantsi”. Inkaati itakotantanaachani, itsipashiritanaari Pawa. ¹⁷ Irootaki aatakaantyaawori atakotantaiya awintaashiri owiri Pawa, irojatzii paata antonkiyotantawaiyaariri aririka jiyakawintairi maawoni. Tima aripaiti ankimitaiyaari Cristo. Aritaki amatsitataikawo akimitakari iroñaaka iinta asaikayitzi jaka kipatsiki. ¹⁸ Iiro athaawantari itzimi itakopirotaari. Itako jowai irirori, iiro athaawantari jowasankitai. Aririka anthaawantatyaari, tikiraata ayopirotzii imapiro jitakotai. ¹⁹ Irootaki atakotantaariri aakaiti Pawa, oipiyatziiniri jitakoyitakai kitziroini aakaiti. ²⁰ Intzimirika kantatsini, “Nitakotani Pawa”, iro kantacha ikisashiriwaitziri iyiki, ithiiyaka jirika. Tima kaari itakotyaarini ijiyininka, jiiñiiri, ¿Tsikama inkini jitakotyaari

Pawa, kaari koñaanitatsini? ²¹ Irootaki otzimantari ikantakaantakiri, ikantaki: Ikaatzi itakotaariri Pawa, ontzimatyii jitatokaiyaari iyikiiti.

5

Awintaashirinka oitsinampaayitawori isaawisato

¹ maawoni awintaashiririiti kantatsiri, “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”, itomi Pawa jinayitaatzi, kimiwaitanaa japiitaatyiiromi intzimayitaimi. Ikaatzi itakotanaariri Ashitairi, jitatokaari iijatzi itomiyitaari irirori. ² Aririka atakotaiyaari Pawa, aririka amonkaataniiri ikantakaantani iijatzi, iro ayotantatyaari imapiro atakoyitaari itomiyitari irirori. ³ Aririka atakopirotanaari Pawa, irootaki kimitawori amonkaatiniri ikantakaantani. Iiro opomirinsita amonkaayitairo ikantakaantani. ⁴ Ikaatzi ikimitakaayitari Pawa japiitayitiiromi intzimayitai, ari joitsinampaayitairo isaawisato. Tima awintaashirinka oitsinampaantayitaya. ⁵ Itzimikama matironi joitsinampagairo isaawisato? Iriitaki awintaashiririiti, kantatsiri: “Itomi Pawa jinatzi Jesús”.

Ikinkithatakaantziri Tasorintsinkantsi

⁶ Tima Cristo ipokaki jaka kipatsiki. Iro kanzimaitacha, tii apa ipokaki impinkaantantyaawo jiña, aña ontzimatyii inkapathainkati iijatzi, jowamaitakiri. Iri Tasorintsinkantsi kinkithatakaantakirori okantakota jiroka. Okaatzi ikinkithatakaantakiri irirori, iroopirori inatzi. ⁷ Tima mawajatzii japiitaitakiro ikantaitzi, “Itomi Pawa jinatzi jirika Cristo”.* ⁸ Iriitajaantaki Tasorintsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi jowiinkaapaititantakari Jesús. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi ikinkithawaitakotziro Jesús tsika inkantya jowamaitiri. ⁹ Tima akimisantziri atziiriiti ikantayitairi, iri owatsipiro ankimisantairi Pawa ikantairi. Jiroka ikantaki ikinkithatakotziri Jesucristo, ikantzi: “Iriitaki Notomi jirika”. ¹⁰ Itzimirika kimisanantairini Itomi Pawa, iriitaki kimathatairori imapiro Jesús itomitari Pawa. Iriima kaari kimisanantsini, ithiyanitakaakari Pawa, tima ithainkañaanitakiri iijatzi ikantaki “Notomi jinatzi Jesús”. ¹¹ Jiroka ikantaitakiri: Iri Pawa kantakaiyaawoni añaashiritantaiyaari, tima atsipashiritaari Itomi. ¹² Intzimirika oyaashiritanairi Itomi ari jañaashiritai. Iriima kaari oyaashiritanairini Itomi Pawa, iiro jañaashiritai.

Ayoyitai ari ankantaitatyaani añaashiriyitai

¹³ Pipairyapiintairi iirokaiti Itomi Pawa pikimisantairi. Irootaki nosankinatantzimiro jiroka onkantya piyopirotantyaari ari pinkantaitatyaani pañaayitai paata. ¹⁴ Awintaashiri ankantairi Pawa, tima ayoyitzi ikimayitai aririka amanamanaatakotyaawo tsika okanta ikowakaajaantairi irirori. ¹⁵ Ayoyitai ikimai Pawa aririka amañaari, ayotsita iijatzi ari imatakairo okaatzi akowakotakiriri. ¹⁶ Piñiirika iiroka apaani iyiki tzimatsiri ikinakaashitani, pamanakotaiyaari, aritaki jañaakaashiritairi Pawa. Iri nokinkithatakotzi jaka tzimatsiri ikinakaashitani kaari mapirotachani okaaripirozti. Tima tzimatsi kaaripirori owamaashiritantatsiri. Tii iro nokinkithatakotiri. Tima tii okantzi amanakotyaari antakirori jiroka mapirotachari okaaripirozti. ¹⁷ Nokinkithatakotakiro “kaaripirori kaari imapirotachani”, tii nokantatyi kamiitha jiroka. maawoni kaari kamiithatatsi, iiro okantzi antayitiro. Iro kantacha tzimatsi kaaripirori kaari owamaashiritantatsini.

¹⁸ Ayoyitzi tii jantapiintairo kaaripirori ikaatzi itomitaari Pawa. Iri Cristo kimpoyaawintairiri, iiro ikimaatsitakaantaari kamaari. ¹⁹ Ayoyitai aaka jashiyitai Pawa. Iriima isaawisatzi, iri ashitaariri kamaari, ipinkathariwintziri.

²⁰ Ayoyitai ipokaki Itomi Pawa, iri kimathatakaayitaironi tyaaryoori. Irootaki amantantaawori ayotairi jiiitatziri “Tyaaryoori”. Atsipashiritaari Tyaaryoori, tima atsipashiritaatyaari itomi. Iriitaki Pawa jiiitatzii “Tyaaryoori”, jiiitatziri iijatzi “Kañaaniri”.

²¹ Notomiiti, paamaiyaari oiyakaawairintzi. Ari onkantyaari.

* **5:7** Jowawisañaanitantaitakawori pairani jiroka osankinarintsii iñaaniki Roma-jatzi (Latín), ari jowanaayitakiro kapichiini kaari osankinatajaantachani owakiraini. Jiroka okantzi jowanaayitakiri: “Mawa ikaatzi ñaawaitatsiri inkikiiki: Ashitairi, Ñaantsi, Tasorintsinkantsi. Jirika mawatatsiri, apaani ikanta”. Irootaki jiroka ñaantsipaini josankinayitakiri iñaaniki Wirakocha jiiitaitakiri “Reina Valera”. **† 5:8** Okaatzi kantakotachari jaka, iri ikinkithatakotyitzi: “Tasorintsinkantsi, Jiña, Iraantsi. Ikaatki mawa, tii opashinitzi oiyakaawintachari”. Ikwatzi jaka Juan, jiyotakopiroyitiri Jesús imapiro Itomitari Pawa. Mawajatzii ikinkithatakotziro okaatzi ikantayitakiri, “Itomi Pawa jinatzi Jesús”. Itanakawori, iriitajaantaki Tasorintsinkantsi yotakaayitakiriri jotyaantaniiti Cristo jiyotaantayiti. Apititatsiri, iro “Jiña” oiyakaawintachari jowiinkaataka Jesús. Irootaki ikinkithatakotajaantakiri Pawa, okaatzi osankinatanchari Mt. 3.16-17. Mawatatsiri, iro “Iraantsi” oiyakaawintacha ikapathainkatakari Jesús jowamaantaitakari. Iro ikinkithatakotajaantakiri Pawa isaikantakari Jesús otzishiki ikinkithawaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya jowamaitiri. Okaatzi osankinatanchari Lc. 9.31-35; Jn. 12.27-33.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi nosankinatakimiro jiroka. Iiroka nosankinatzi ni jiiyitziiri “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”. Nitakotani pinayitzi, tima akaatzi akimisanziro tyaaryoori. Ti apaniroini naaka nitakotzimi, aña jitakotsizimi maawoni yotairori tyaaryoori.*
² Ari okantari, oisokiro owayitairo tyaaryoori, ari ankantaityaani. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa. Jitakoyitaimi, kamiitha pisaikayitai. Ari inkimitaimiri iijatzi Itomi Jesucristo, piyoyitairo tyaaryoori, pitakotawakaayitaiya.

Oisokiro powiro jiyotaimiri Cristo

⁴ Oyjiki nokimoshiritanaki noñaayitaki tsika pikaatzi iirokaiti pimatapiintanakiro tyaaryoori, pimatajaantanakiro ikantakaantakiri Ashitairi. ⁵ Iiro nosankinatzi iiroñaaka owakiraari ikantakaantaitani, iro nonkinkishiryaakaimiri okaatzi nokamantayitakimiri owakiraa pikimisantantanakari. Jiroka okanta: Ontzimaty i atakotawakaiya. ⁶ Aririka antapiintanairo ikantakaantani Ashitairi, aritaki amatanairo atakotawakaanaiya. Iro nokantsitakimiri pantapiintairo okaatzi pantayitanakiri owakiraini pikimisantantanakari. ⁷ Tzimayitatsi iroñaaka oyjiki thiiyinkariiti. Ikantayitzi jirikaiti, “ti jatziritaajaitapaintzi Jesucristo”. Tima thiiyinkari jinatzi ñaawaitzirori jiroka, ikisaniintatziiri Cristo. ⁸ Paamaakowintya, powajyaantzirokari okaatzi niyotaakimiri. Ti nokowi pamaashiwaitaiya, iiro piñiiri pinintaawaitaiya paata. ⁹ Itzimirika owanaashiwaitawori, ti joisokiro tawo jiyotaantapaintziri Cristo, ti itsipashiritari Pawa. Iriima tsika itzimi oisokiro tawori jiyotaantapaintziri Cristo, iriitaki matakirori itsipashiritari Ashitairi, ari ikimitsitakariri iijatzi Itomi. ¹⁰ Itzimirika iita ariitimi, impoña inkowi jiyotaimiro inashitachari kinkitharinsi, iiro pishinitziri isaikapankotimi. Iiro okantaajaitzi piwithatyaari iijatzi. ¹¹ Tima aririka piwithatyaari, kimiwaitaka pakakotatyirimi iyaaripironka okaatzi jantziri irirori.

Nokowaki noñagayimini

¹² Tzimatsi oyjiki nosankinatimiri, iro kantacha ti apa nonkowi nosankinatimiro, aña nokowatz niyaatashitimi noñiimi, onkini nonkinkithawaitakaimi, ankimoshiritayaini iijatzi.

¹³ Jiwithatzimi jiiitatziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”. Ari onkantaari.†

* **1:1** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyitziiri “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”, iri oiyakaawintachari jaka ikaatzi kimisanzinkariiti itzimi apatoyitachari nampitsiki. Okantawitaka ti ayotziro tsika otzimi nampitsi japatoyitantari jirikaiti kimisanzinkariiti. † **1:13** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyitziiri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”, iriyyitaki oiyakaawintachari kimisanzinkariiti apatoyitachari janta tsika inampitawo Juan osankinatzirori jiroka.

MAWATANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi, nosankinatanzimirori jiroka. Iiroka nosankinatziini Gayo, nitakopirotoni pinatzi. ² Nitakotani, namanamanaatakotzimi piñaantyaawori ontzimimotimi kowityiimoyitakimiri koñaawoini. Namanamanaatakotzimi iijatzi piñaantyaawori pintikatsiti kamiithaini. Tima niyotzi kamiitha pikanta poshiritanaa. ³ Ari nokimoshiripirotonaki noñaakiri jariiyitaka iyikiiti ikamantapaakina irojatzi pikantaiyanakani iiroka poisokiroto tyaaryoori. ⁴ Tikaatsi anaironi nokimoshiritanaki, nokimaki oisokiro jowanakiro tyaaryoori ikaatzi nokimisantakaayitairi naaka.

Ikimoshiriwintairi Gayo joimaantapiintaki ipankoki

⁵ Nitakotani, pimatakiro iiroka tampatzikatatsiri pimitakoyitakiri iyikiiti ikaatzi awisayitatsiri pisaikinta. ⁶ Ikinkithatakoyitakimi iriroriiti jaka japatotaiyani iyikiiti tsika okanta pitakoyitakari. Tima jantawaitakaani jinayitzi Pawa jirikaiti, ari okamiithatzi pimpayitiri kowityiimotariri aririka piñiiri. ⁷ Tima jiyaayitatziri jirikaiti ikinkithatakotairi Cristo, kaari kaaripiroshiririiti payitirini ikowayitzi. ⁸ Irootaki ampayitanyariri aakaiti oitarika kowityiimotariri. Ari onkantya antsipatanyariri kinkithatziirori tyaaryoori, inkimakoyiitantiyaawori.

Ithainkañaanitanziri Diótfrefes

⁹ Nosankinawitanari pairani apatoyitachari pinampiki. Iro kantacha Diótfrefes ithainkawakiro nosankinari. Ikimitakaantashiwaitaka irirori ñaapirorimi jinatyi. ¹⁰ Irootaki nonkamantapaakiriri maawoni janta okaatzi jantakiri jirika. Ikantakowaitashitakina. Ti apaani jiroka, oiyiki jimanintashiriwaitawakiri “iyikiiti”, ti ishinitziri jaawakiri kamiitha jariiyita. Jomishitowayitakiri iijatzi japatotapiinta kimisantzinkariiti.

Kamiitha ikinkithatakoyiitakiri Demetrio

¹¹ Nitakotani, ti okantzi pimatiro iiroka kimitawori jiroka kaaripirori. Aña iro pimatapintai kamiithari. Itzimirika antaironi kamiithari, iri jashitaari Pawa. Itzimirika antzirori kaaripirori ti jiyotakotairi Pawa. ¹² Iriima jirika Demetrio, maawoni ikinkithatakoitzi kamiithaini, ikantaitzi “Jiñaawaitapiintziro tyaaryoori irirori”. Ari nimatsitakawo iijatzi naaka, nokantzi “Kamiithari jinatzi”. Piyotaiyini iirokaiti okaatzi nokantzi tyaaryoori inatzi.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Tzimawitacha oiyiki nosankinatimiri, ti apa nonkowi nosankinatimiro, ¹⁴⁻¹⁵ aña nokowatzi niyaati noñiimi, onkini ankinkithawaitaiyini. Onkamintha pisaikayiti kamiitha. Jiwithataiyimini akaayitzi. Piwithatsitinarini iijatzi saikatsiri janta.

JOSANKINATAKIRI JUDAS

Withataantsi

¹ Naaka Judas osankinatzimirori jiroka. Jompiratani Jesucristo ninatzi. Naaka iririntzi Jacobo. Iirokaiiti nosankinayitzi itasorintsitakaimi Ashitairi Pawa, pikaatzi ikaimashiriyitaimi. Iirokayitaki ikimpoyaawintani Jesucristo. ² Inkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha, tima jitakopiroyitaimi!

Yotaantashiwaitachari

(2 P. 2.1-17)

³ Nitakotani, nokowawitaka nosankinatatotimiro tsika okanta awisakoshiriyitan-taari aakaiti. Iro kantacha iroñaaka okowapirotatya nosankinatimiro tsika okan-takota piyaatakaantyaawori pinkimisanti, pinkimitakotyaari itayitanakawori oitishiri-taari. ⁴ Tima tzimayitansi atziri amawinawaitachari isaikimotantayitzi. Thinkatasor-intsitaniri jinayitzi, ikinkithatakaantashiwaitaka, ikantayitzi: “Inishironkatani jowayitai Pawa, kantatsi iroñaaka antayitiro akowayitzi, kantatsi ijatzi amayimpiriwaiti”. Jirikaiti ñawaitakirori ñaantsi, jimanintakiri Pawa, apaniroinitsiri jompiratanta. Ari ikimitaakiri ijatzi Awinkathariti Jesucristo. Irootaki ikinkishiritantakari pairani Pawa jowasankitaay-itairi jirika.

⁵ Nokowi nonkinkishiritakaimiro onkaati piyopirotaiyirini. Okantawitaka Pawa ita-sonkawintapirowaiwaitakari jashitaari irirori, jirikaiti jomishitowayitairi Egipto-ki, iro kantzimaitacha japathakiroryaitakiri ikaatzi thainkatasorintsitaniriiti. ⁶ Ari ikimitakari ijatzi maninkariiti jomishitowayitakiri inkitiki, kaari jatakaironi tampatzikaini im-pinkathariwintanti. Kimiwaitaka joojotakotatyirimi Pawa tsika otsinirikitzi, ari joyaaw-intari jowasankitaayitairi. ⁷ Ari ikimitari ijatzi pairani Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi ipoña saikanampitakiriri. Kaaripiroshiri jinayitaki, ipaantawakaawaitaka ishiramparinakini, jimayimpiriwaitzi. Iro jowasankitaantakariri paampari. Ari jinaaitziro oitya awijiyimoyi-tairini kimityaarini jirikaiti jowasankitaantaitaari paampari kaari tsiwakanitatsini.

⁸ Ari ikimitakari jirikaiti kinkithatakaantashiwaitachari, kinkishiritakaantashi-waitachari, paantawakaawaitachari, thinkawaitaniri. Ti ithaawantari ikijiyimatziro maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

⁹ Iro kaari jimataajaiti maninkari Miguel, jiwatziriri maninkariiti, ti jinaawaitashiwaita irirori jinaanamintatziri kamaari ikinkithatakotziri Moisés ikamantapaintari. Apa ikan-taki Miguel: “Iri Pinkathari kijiyimini”. ¹⁰ Iriima jirikaiti atziri kamantantashiwaitachari, ithainkashiriwaitakiro kaari jiyotaajaitzi. Tima okaatzi jiyotashiwaitari iriroriiti okimi-takawo jiyotanitari piratsi. Apaniroini japirowaitaka. ¹¹ Jijimapiroitiri jowasankitaayitairi! Tima jantakiro ojaywori jantakiri pairani Caín. Ikinashiwaitaka ikimitakari Balaam, apa ikowashiwaitaka jaantyaawo kiriki. Ikimitakotakari ikaatzi kamayitaintsiri jowayiri-tantakari Coré. ¹² Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi. Tima itsi-patashitzimi ithainkatasorintsiwaitantzi, apa ikowi jantayitiro inimotziri irirori. Iki-mitakawo minkori otasonkainkatziro tampiya iiro oparyiimaita. Ikimitakawo pankirintsi ti okithokintzi imonkaapaitiwaitaka onkithokitantyaari, kamapirotaki, aritaki impon-chakiryaitairo. ¹³ Ikimitakawo otamaryaani inkaari oshimoryaatakaashiwaitawo jinaa, irootaki jimayitakiri jirikaiti jonaagantashiwaitakawo iyaaripironka. Ikimitakotakari jinitzi ikimakaanta apirotaiya, ari inkimiyitaiyaari iriroriiti japirotaiya otsinirikitzi.

¹⁴ Iriiyitaki ikinkithatakotsitakari pairani Enoc icharinitanakari Adán, ikantakiranki:

Pamini, ipokaki Pinkathari itsipatakari oiyiki itasorintsiti.*

¹⁵ Ipokaki jowasankitairi maawoni.

Ipokaki jaminakotairi okaatzi jantayitakiri thainkatasorintsitaniri.

Ipokaki jaminakotairo ikijiyimatantaki ijatzi.

¹⁶ Jirikaiti kinkithatakaantashiwaitaniri, kijiyimatantani jinayitatzzi. Thiiyakowaitan-taniri ikantaka. Jantayitziro inintashiyitari irirori. Kantakaapirowaitaniri jinayitzi. Inintaathatantakimiro jiyotaantziri ikowi jaantashiwaitaawo kiriki.

Ikaminaayitziiriri kimisanzinkari

¹⁷ Irooma iirokaiiti, nitakotani, poshirityaawo jiyotaayitakimiri pairani Jotyaantapirotani Awinkathariti Jesucristo. ¹⁸ Tima ikantayitaki irirori: “Paata iwiyaantapaatyaawoni intzimayiti thainkantaniriiti, iri antashiwaitaawoni

* **1:14** Jirika Enoc, iri 7-tanaintsiri icharinitanakari Adán. Jiroka okaatzi jinaanitakari Enoc, ti opoñaayita janta Osankinarintsipiroriki, aña pashiniki osankinarintsi opoñaakawo, jiiitaitziro “Josankinari Enoc”.

jinintashiyitari". ¹⁹ Iriiyitaki kantakaawori inkisawakaantayiyiiaari, apa ikinkishiritawo isaawisato. Ti inampishiriantari Tasorintsinkantsi. ²⁰ Irooma iirokaiti, nitakotani, piwitsikashiritawakaayitaiya pinkimisantapiintanairo tasorintsitatsiri awintaankantsi. Pamanamanaataiyaari Pawa, tsika okanta ikowakaajaantairi Tasorintsinkantsi. ²¹ Oisokiro jowanakimi Pawa jitakoyitaimi, oyaako powiro piñaayitiro inishironkatani Awinkathariti Jesucristo onkantaitatyaani jañaakaayitai. ²² Nishironka powiri inkaati kisoshiriniironkatatsini. ²³ Pashini, pinkimitakaantiri kapichiini okantaka powawisaakotantaariri intagaiyaami. Pashini, ontzimaty pinishironkayitairi. Irooma iyaaripironka, kisanianta powiro. Ari pinkantakiro ikithaatari ikaaripiroshiritantakari, pinkimitakaantiro pinkisaniintatyiromi. Thaawanta powiro jiroka pimatzirokari iiroka.

Thaamintaantsi

²⁴ Anthaamintaiyaari matzirori ikimpoyaawintayitai iiro antziwashiriwaitanta. Anthaamintaiyaari jirika kimoshiritakagani antsipataiyaari, iiro otzimai akinakaashitani. ²⁵ Anthaamintaiyaari Pawa apaanitatsiri, yotaniri, owawisaakotantaniri. Iriitaki jirika Pawa tzimatsiri jowaniinkawo, pinkatha jowaitakiri, imapiro otzimi ishintsinka, pinkatharipirori jinatzi, iri itakawori itzimi tikraamintha otzimayitzi maawoni, irojatziki ikanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari.

JOŃAAGAITAKIRIRI JUAN

JoŃaagantakiri Jesucristo

¹ Jiroka joŃaagantakiri Pawa tsika ikantakota Jesucristo, iri Pawa kantakaawori jiyotantyaari jompirataniiti tsika onkantakotya pokimataintsiri jiŃaitiro. Iro jotyaaantakariri Pawa imaninkariti inkamantiri Juan. Tima jirika Juan iri jompiratapiintakari Pawa. ² Iri Juan kinkithatakirori okaatzi jiŃaakiri. IŃaani Pawa ikinkithatakirori ikantakaantakiri Jesucristo inkamantantiro. ³ Kimoshiri inkantaiya Ńaanataironi jiroka kamantaantsi, ari inkimityaari iijatzi kimisantaironi. Kimoshiri inkantaiya monkaataironi osankinaintachari. Tima okaakizimatai jiŃaantaityaawori.

Jiwithaitari kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoyita

⁴ Naaka Juan osankinatzirori jiroka. Iiroka nosankinatziini kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 papatoyita nashiyitachari nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima aŃaatsi Pawa, iri itakawori pairani itzimaki, irootaintsi impiyi, nishironka inkantaimi irirori, kamiitha isaikakaayitaimi janta. Ari inkimityaari jiŃaitziri “7 tasorintsi”. ⁵ Ari inkimityaari iijatzi Jesucristo, tyaaryoori inatzi ikinkithatakotziri. Iriitaki itanaawori ipiriinta ikamawitaka, iri pinkathariwintairiri maawoni pinkathariwitachari jaka kipatsiki. Iriitaki itakoyitairi aakaiti. Iriitaki kimitakaantairi inkiwaatyimi, ipiyakotairo ayaaripironka ikapathainkatakai pairani ikamawintayitai.

⁶ Iriitaki pinkatharitakaaayitakairi. Iriitaki ompirasorintsitakaaayitairi antawaitantaa-nariri Pawa Ashitariri. Iriitaki otzimimotairi jowaniinkawo, iriitaki pinkatharipirotat-siri. Ari inkantaityaani. Ari onkantyaari. ⁷ Jirika Cristo, inkinapai minkoriki, maawoni jiŃaitawairi. Jimatsityaawo jiŃaawairi owathaamirikitakiri. Jiraakoitaiyaari maawoni jaka kipatsiki, jimatsityaawo kaari jyininkatawakaachani. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Awinkathariti Pawa:

Naakataki ojaywori itawori osankinarintsi, Naaka ojaywori iijatzi iwiyaantawori. AŃaachana Naaka iroŃaaka, Naaka itakawori pairani notzimaki, Naaka piyaatsini paata. Naakataki tzimapirotatsiri noshintsinka.

JoŃaagantaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirintzi powayitana pikimisantzinkaritari, ari akaataiyakini amawitakiro akimaatsiwaitaka, ari atsipatawaka ipinkathariwintayitai Jesús. Pairani nosaiki othampishiki iitachari Patmos nokinkithatziro jiŃaani Pawa, nokamantantziro ikantakariri Jesús. ¹⁰ Okanta apaani kitijjiri ikinkishiritakotapiintaitari Awinkathariti, tzimatsi joŃaagakinariri Tasorintsinkantsi. Nokimakiri notaapiiki iita kantanari, ikimitakawo tyootaantsi jiŃaawaitzi, ¹¹ ikantakina: “Posankinatiro onkaati noŃaayimiri. Iro potyaantimiriri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoyitaka nashitakawori nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima jiroka 7 nampitsi, iitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea”.

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita Ńaanatanari. NoŃaatziri ootamintotsipaini jiwitsikaiziri oro. Ikaatzi 7. ¹³ Iro kantacha janta niyankiniki ari josatikaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitziiki iithaari. Jontarikakiri ichopiniiki jiwitsikajjironkaataiziri oro. ¹⁴ Kitamaapowainka ikantaka iitoki, kimiwaitaka iroomi iwitzi ojya, kitamaaki okantaka iroowaitaki jiriniki. Irooki okimitakari paampari. ¹⁵ Shipakiryaa okantayitaka iitzi, iriwaitaki iporiryatzi kiriiki itagaitziri. Okimiwaitakawo iŃaani opoimaatzi oshinchaani jiŃaa. ¹⁶ Joirikakiri impokiropaini jakopiroki, ikaatzi 7. Jomishitowimaitawo ipaantiki kimitakawori osataamintotsi, apimiri okanta othoyimpi-taki. Ikimitakari ipooki ikanta ooryaatsiri ishipakiryaaapirotzi tampatzikapaiti.

¹⁷ Ikanta noŃaakiri, tyaanakina nokamanaki. Iro kantacha jotirotantakinawo jakopirori, ikantana: “Iiro pithaawi, Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawori. ¹⁸ Naakataki kaŃaaniri, nokamawitaka iro kantacha ari nonkantaityaani naŃagai. Naakataki ashitaawori shintsinkantsi jowaitaana nompiyakaantya notyaantantai sarinkawiniki. ¹⁹ Posankinatiro okaatzi piŃaakiri, iro pitanatya piŃaakiri iroŃaaka, impoŃa onkaati piŃiiri paata. ²⁰ Ikaatzi ootamintotsi piŃaakiri kaatatsiri 7, iri oyyakaawintariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoyitaka jinashitakawo nampitsi. Ikaatzi piŃaakiri impokiro noirikakiri nakopiroki, kaatatsiri 7, iri oyyakaawintariri maninkariiti tsipataariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoyitaka”.*

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri jirikaiti “maninkariiti” kinkithatakotainchari jaka, iriitaki atziriri ikaatzi jiwayitairiri kimisantzinkariiti. Tzimatsi pashini kantatsiri, iriityitaki tyaaryoori maninkariiti.

2

*Kamantaantsi jotyaaantaitakiniriri 7 japatoita kimisantzinkariiti:**Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Efeso-ki*

¹ “Jiroka posankinatineriri imaninkariti kimisantatsiri apatotachari Efeso-ki. Iri űnaanatziriri oirikakiriri 7 impokiro jakopiroriki, osatikainchari niyanki ipaampataki 7 ootamintotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitziri, tsika pikanta pantawaitaki, okaatzi pamawitakiri. Pizamayitakari kaaripiroshiririiti. Piűaantawaitaari iitashiwaitachari, “Otyaantapirooriiti” itzimi yotaantashiwaitachari. Piyotairi iiroka thiyinkari jinayitzi. ³ Tyaaryoori pinatzi, amawiwaini pikantaka, ojyiki pikimaatsiwaitaka jowasankitaawintaitzimiro pipairyairo nowairo. Tiimaita pizamawaita. ⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatsini. Jiroka okanta: Powajyaantanakiro iirokaiti pitakotanta, tii pantairo pikimi-witanakawo pairani. ⁵ Pinkinkishiritiro tsika pikanta pairani owakiraa pikimisananaki. Powajyaantiro tsika pikanta iroűaaka, pantairo tsika pikantanaka owakiraini pikimisananaki. Tima iioroko powajyaantairo, ari niyaatashitakimi, naapithataimiri ootamintotsi saikimotakimiri janta. ⁶ Iro kamiithataintsii pantakiri iirokaiti pikisaniintakiro jantakiri ikaatzi kimisantanairiri jiyotaantziri pairani Nicolás. Nimatsitataikari naaka.* ⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jűnaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi, ari noshinitairi joyaawo chochoki aűaakaantatsiri pankitainchari itasorintsipathatiki Pawa’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinatineriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Esmirna-ki. Iri űnaanatziriri itakawori, iwiyaantyaawoni. Iri űnaanatziriri kamawitainchari iro kantacha aűagai iijatzi. Ikantziri:

⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotziro pikimaatsiwaitaka, niyotziro pashironkaawaitaka, iirokawitaka ajaagantashiritaniri. Niyotzi iijatzi ithiyakotakimi Judá-mirinkaiti janta. Jitashiwaitaka Judá-mirinka, aűa Satanás ashitakariri. ¹⁰ Iro pithaawantashitawo onkaati pinkimaatsityaari. Tima irootaintsi piűiiri tsika inkaati jomontyaakaantiri kamaari. Ari pisaikiri onkaati 10 kitijiyiri pinkimaatsiwaitya, jűűaantashiritatziimi kamaari. Iro kantacha ontzimatyii pintaaryooshiriti iirokaiti piyaatakaairo onkantawitatyia intsitokaitimi, aritaki naűaakaimi paata, onkimiwaityaawo namathaiyaatziyimimi. ¹¹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jűnaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, iiro jűűaairo inkimaatsiwaitaiya japiitairo inkamai’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Pérgamo-ki

¹² “Jiroka posankinatineriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Pérgamo-ki. Iri űnaanatziriri otzimimotziri josataaminto apiminitatsiri othoyimpitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotzi pisaikimotakiri ipinkathariwintziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi iijatzi oisokiro powakina pipairyaaipiintakiro nowairo, tii powajyaantziro pawintaashiritana. Tii powajyaantanakiro iirokaiti okantawitaka jowamaawiitakari noyimisantakaapirotani Antipas, itzimi kinkithatakotakinari inampitawo Satanás. ¹⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatsini. Jiroka okanta: Tzimayitatsi pikaataiyini kimitakariri Balaam jiyotaantzi. Tima pairani Balaam, jiyotaapiintakiri Balac onkantya inkaimashiryaantyaariri charinitanakariri Israel-ni jowakaiyaari itainiriri ikimitakaantashitari iwawani. Imayimpiritakaakiri iijatzi. ¹⁵ Ari okimitakiri iijatzi tziimayitatsi kimisantayitakirori jiyotaantziri pairani Nicolás. ¹⁶ ¡Powajyaantairo! Irorika powajyaantziro, ari niyaatashitakimi nowayiritiri, iro nowayiritantyaariri ootaamintotsi shitowatsiri nopaantiki. ¹⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi iűnaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nompakiri joyaawo manaantsitatsiri maná. Ari nompakiri iijatzi kitamaari mapi osankinataka owakiraari wairontsi kaari jiyoitzi, apa jiyotairo aakironi jiroka mapi’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinatineriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Tiatira-ki: Iri űnaanatziriri Ifomi Pawa, kimitakariri irooki paampari, poriryaaatantsiri iitziiki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, pitakoyitantaka, pikimisantaki, pantawaitaki, kamaitaniri pinatzi. Iikiro pinkamaitanatyawo iroűaaka panaakaanakiro pikantawita pairani. ²⁰ Iro

* 2:6 Tii jiyopiroitzi itzimi “kimisantanairiri jiyotaantzi pairani Nicolás”. Kimitaka iriitaki nashitaincha japatota, iri yotaashiwaitakariri kimisantzinkariiti, aamashitya iri kimitakariri Balaam okaatzi jantakiri pairani irirori.

kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Paapatziyakawo iirokaiiti tsinani iitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantaniro inatzi, iro kantacha okaatzi iyotaantakiri iroori, oyyiki oitzipinashiritakiri nompiratani. Iro opoŃaantari owakaayitakari itagaitziniriri ikimitakaantashiitari iwawani. Omayimpiritaakaayitakiri iijatzii. ²¹ Osamani noyaakowitakawo owajyaantantyaawori antakiri, iro kantacha tii okowi owajyaantiro omayimpiriwaitzi. ²² Iirorika owajyaantashitaawo, ari nomantsiyaakiro tsika omayimpiriwaitapiintaki, ari onkimaatsiwaityaari. Ari nonkimitaakiri inkaati mayimpiritakironi. ²³ Ari nowamaayitairi ikaatzi iyotaayitakiri. Iro ompoŃaantyaari jiyotai maawoni kimisantzinkariiti naakataki iyoshiritziri maawoni, niyotzi iita ikinkishiriyitari, niyotzi iita ikimashiritziri. Ari onkantya noipiyantimirori okaatzi pantayitakiri iirokaiiti. ²⁴ Irooma iirokaiiti, yotapainchari janta Tiatira-ki kaari kimisantakironi okaatzi iyotaantashiwitakari, iiro noshintsithatziimi. Tima tii pipankinawaitawo okaatzi iyotaashiwitantakari jiiitaitziri “jimanakaapirotani Satanás”. ²⁵ Iro kantacha iirokaiiti ontzimatyii pintyaaryooniti irojatzii nompiyantatyaari. ²⁶ Intzimirika kitsirinkakironi jimonkaatiro noŃaani irojatzii iwiyaantapaatyaawoni, aritaki nimatakaakiri impinkathariwintairi atziiriiti. ²⁷ Ari oiyatyaawo ikimitaakina Ashitanari naaka, jimatakaakinawo ipinkatharitaakana, ari inkimitagairi iijatzii iriroriiti impinkatharitakairi.

Ari ijiwatantaiyaari jashirokotziti.

Irijatzii apirotaairini iisanitani, inkimitakaantairi ipookaitziro kowitzi.

²⁸ Niitairi naaka kimitakariri impokiro OŃaaminki.[†] ²⁹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiŃaanatziri kimisantzinkariiti’ ”.

3

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Sardis-ki

¹ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Sardis-ki. Iri Ńaanatziriri jiiitaitziri ‘7 tasorintsi’, oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayitakiri, ikantaizimi ‘aŃaashiriri’, aŃa tii ari pinkantya, kamashiriri pinayitzi.

² Pinkakimpishiritai. Pintyaaryooshiriti iiro pikamashiritanta. Tima Pawa jiŃiuro okaatzi pantziri tii pimonkaatziro ikowakamiri. ³ Pinkinkishiritiro ikamantaitakimiri pairani, pimonkaatiro. Powajyaantiro pantapiintakiri. Iirorika pikakimpitai, ari nomapokapaimi nompiyairika, nonkimityaari jomapokantzi koshintzi. ⁴ Iro kantacha tzimatsi janta Sardis-ki kiyopayipaini matakirori ikitishiritzi. Iriiyitaki kimitakariri kaari oipatsitironi iithaari, irootaki jiriipirotaantairi jirikaiti onkantya intsapatantaiyaanari nokithaataawo kitamaari. ⁵ Intzimirika kitsirinkakironi, aritaki nonkithaatairi kitamaari. Iiro nojyitziro iwairo itsipataari josankinatakotaka inkaati kaŃaaniiyitaatsini. Nonkantairi Ashitanari, iijatzii maninkariiti: “Ikimisantaana jirika”. ⁶ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Filadelfia-ki. Iri Ńaanatziriri Tasorintsatsiri, Tyaaryoopirori. Iri Ńaanatziriri jowaitakiri jashitayagainiri atziiriiti, irijatzii jowaitakiri jashitapithatairi intyaayiti. Ari inkimitaiyaari David-ni. Tikaatsi shintsithatirini jirika jashitayagainiri, jashitapithatairi iijatzii. Ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitziri. Pamini. Noshinitakimi pintyai, tikaatsi otzikawakimini. Iro nimatakimiri tii pishintsishiritaiyini, iro kantacha pimonkaatakinawo noŃaani, tii ikimaizimi pinkanti: “Tii jashitana Pawa”. ⁹ Iriima jirikaiti kantashiwaitachari: “Naaka Judá-mirinka”. Kaarimaita Judá-mirinkapirori, aŃa iri jashiyitakari Satanás. Irootaki notzirowakaantaiyariri paata impinkathayitaimi. Ari jiyotairi imatatyia nitakotakimi. ¹⁰ Tima pintaaryoowintakiro iirokaiiti pimonkaayitziro noŃaani, aritaki nonkimpoyaaawintakimi iiro jiŃaantashiritantaitzimi. Tima kapichitapaaki jiŃaantantimiri ikaatzi nampitawori kipatsiki. ¹¹ Irootaintsi nompiyaki. Kiso powiro pikimisantakiri, iiro paminaashiwaitanta pinintaiyaawo impaiyitaimiri, jamathaitaimi. ¹² Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nonkimitakaantairi tzinkamitsi otzinampitzirori itasorintsipankoti Pawa. Ari jashi jowairo isaikai. Ari nonkintakotainiri iwathaki iwairo Pawa, ari jiyoiiti Pawa ashitaari. Ari nonkintakotainiri iwathaki owairo nampitsi Jerusalén, ari jiyoiiti isaikai jirika inampiki Pawa, ariitaachani isaawiki ompoŃagaiyaawo inkitiki. Ari nonkintakotainiri iijatzii iwathaki owakiraari nowairo. ¹³ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Laodicea-ki

[†] 2:28 Ari jiitsitari iijatzii Jesú, ikantaizii “OŃaaminki”. Paminiro Ap. 22.16.

¹⁴ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Laodicea-ki. Iri ŋaanatziriri jiiitaziriri ‘Ari onkanyaaari’, iri jawintaashiritapiintaitari jiŋaawaitziro tyaaaryoori. Iri ŋaanatziriri jiwitsikakaitakiri pairani jiroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitziri. Pikimitakawo saawaironkatatsiri, jampaatatsiri. Nokowiri naaka, saawaari. Iirorika osaawatzi, katsinkaari. ¹⁶ Irooma pikimitawo jampaatatsiri jiŋaa, ari noowawintaimi. ¹⁷ Pikantapiintaiyini iirokaiiti: “Ajaagantakina, tikaatsi nonkowityiri”. Iro kantacha tii ari pinkantya, aŋa owashiriri pinatzi, manintaari, ashironkaari, amajyookiri, aatonkoryaamirikiri. ¹⁸ Aŋa ontzimatyii pinkimitakaantairo pamanantaatyirimi n-oro-ti itagaitakiri imporikapirotantyaari. Ari pimatairo pajyaagantya. Pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi kitamaari noithaari, iiro paa-tonkoryaamirikiwaitanta ompoŋaantyaari pinkaaniwintawaitya. Pinkimitakaantiro pamanantaatyiiromi naawintawo pishintsitantaiyaari pikamaatyaakitaki. ¹⁹ Iro namitari naaka noshintsithatzi nitakotani, nowasankitairi. Ontzimatyii pintaaryootai iirokaiiti, pimpiyashiritai. ²⁰ Pamine, kimiwaitaka nonkatziyatyiimi jikokiroki nokaimi nontyaantyaari. Tzimatsirika inthomainta kimakinari, ishinitanarika nontyi, ari atyootawakaiyaari. ²¹ Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, aritaki intsipatina nompinkathariwintanti. Tima nimatakiro naaka nokitsirinkakiro, notsipataari isaikamintoki Ashitanari noppinkathariwintanti. ²² Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

4

Thaamintaantsi inkitiiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, noŋaatzi ashitaryanaaka inkiti. Irijatzi apiitapairo jiŋaanatapaana noŋaakiri kitziroini poimatapaintsiri ikimitari tyoorinti. Ikantana: “Pimpoki jinoki, ari noŋaayimiro onkaati awijatsini paata”. ² Ikanta niyaashirinkatanaki jinoki, noŋaakiro saikamintotsi, okimiwaitakawo isaikantapiintari pinkatharipirori, owaniinka okantaka. Tzimatsi saikantakawori. ³ Jirika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikimitakawo kityonkaironkari mapi kaninakitsirisi. Itapotakiri oyi isaikamintoki, ikimiwaitakawo oyi natsiryaaakiri mapi kaninakitsirisi.* ⁴ Tzimatsi pashini saikamintotsi okaatzi 24, iro osatikakiriri nyankiniki saikaintsiri. Ari isaikayitakiri Antaripiroriiti, kitamaa okantayitaka iithaari, oro inayitaki jamathairi. ⁵ Noŋaaki ookathawontsi, nokimakiro oŋaanaki opoŋaanaka saikamintotsiki. Tzimatsi 7 ootamintotsi owaampatainchari, iri imontitakiri saikamintotsi. Iriitaki oiyakaawintziriri Itasorintsiti Pawa, kaatatsiri iijatzi 7.

⁶ Tzimatsi inkaari imontitakiri saikamintotsi, kitijyaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkitiwiri katziyainchari, iri piyowintakawori saikamintotsi. Iro kantacha jirika inkitiwiriiti otzimi ojyiki irooki, irootaki jaminantayitari tsikarika, jaminantayitawo iijatzi itaapiiki.† ⁷ Apaani inkitiwiri joyyakari kajyikari. Pashini joyyakari vaca iryaani. Pashini atziripoo jinatzi. Iriima pashini joyyakari jiwowaita pakitha. ⁸ Omapokashitanaka otzimayitanaki ishiwanki jirika inkitiwiri, 6 ishiwanki tzimayitanaintsiri. Otzimi ojyiki irooki iwathaki, otzimitanaka irooki inthomainta iwathaki. Iriitaki aakowintanakawori ipampithaapiintaki, kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikantzi:

Tasorinti, Tasorinti, Tasorinti jinatzi Pinkathari Pawa, Shinsipirotatsiri. Iriitaki aŋaagatsi iroŋaaka, iri itakawori pairani itzimakiri, irootaintsi impiyi.

⁹ Ari ikantapiintatya jirikaiti inkitiwiri ithaamintawintari saikaintsiri, kantaitachari jaŋi. Ikanta joŋaagantakiro jirikaiti ipinkathatapiintaitakiri, ipaasoontapiintakiri, ¹⁰ jimatanaakiro iijatzi 24 Antaripiroriiti jotzirowashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jaŋi. Ithaamintawintanakari, jamathairiyimotanakari. Ari jiŋaitziro imapiro janaakotantzi jirika saikaintsiri ipinkatharitzii, okantawita ipinkathariwintantawita iijatzi Antaripiroriiti. Ikantaiyanakirini:

¹¹ Nowinkathariti, Pawá,

Iro kowapirotaitacha ontzimomotimi iiroka powaniinkawo, pinkatha inkantaitimi, ontzimomotimi pishintsinka. Iirokatakaki witsikayitakirori maawoni, tima iirokatakaki kowashitainchari ontzimayiti piwitsikani.

5

Osankinarintsi ipoŋa Oijya

* **4:3** Mapi “kityonkaironkari kaninakitsirisi” jiiitaziro “jaspe”, jiiitaziro iijatzi “cornalina”. Irooma mapi “natsiryaaakiri kaninakitsirisi” jiiitaziro “esmeralda”. † **4:6** Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

¹ Noŋaatziiri saikaintsiri saikamintotsiki, joirikaki jakopiroki osankinarintsi. Kamiitha apinaitaka, 7 okaatzi japiipiintaitakiro jontsirikaitakiro iiro japinairyaaantaitawo.

² Noŋaatzii apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, shintsini jiŋaawaitzi, ikantzi josampitantzi: “Jitaka jowaitakiri jontsirikaryiuro osankinarintsi, impoŋa japinairyiuro?”

³ Tikaatsi apaani matironi japinairyiuro jiŋaanatiro. Tii itzimi inkitiki, tikaatsi iijatzi kipatsiki, ari ikimitakari sarinkawiniki, tii itzimi apinairyiironi. ⁴ Antawoiti niraanaka, tima tikaatsi matironi japinairyiuro jiŋaanatiro. ⁵ Ikantana apaani Antaripirori: “Aritaki piraaka. Pamini. Tzimatsi apaani matakirori otzimimotziri itasorinka, iri matironi jontsirikaryiuro, japinairyiuro iijatzi. Iriitaki charinitakariri Judá, jiiitaziri ‘Kajyikari’. Irijatzi charinitakariri David-ni. Iriitaki jowaitakiri jimatiro”.

⁶ Opoŋaashitaka noŋaaki apaani Oijya. Ikatziyaka niyankiniki osaikaki saikamintotsi, josatikari inkitiwiriiti, josatikari Antaripiroriiti. Kimiwaitaka jirika Oijya aritaki jowamaawitakariri pairani. Tzimatsi okaatzi 7 ichii. Tzimatsi iijatzi 7 irooki. Iri ojyakaaw-intachari 7 Tasorintsi, ikaatzi jiŋaitari maawoni kipatsiki. ⁷ Ikanta jirika Oijya, jiyaatashitakiri okaakiini saikaintsiri. Joirikapaakiro osankinarintsi. ⁸ Ikanta inkitiwiriiti ipoŋa Antaripiroriiti, jotzirowashitanakari Oijya, ipinkathatanakiri. Tzimayitatsi ipampithaaminto. Tzimayitatsi kasankainkari itaayitzirotitaitakiro oro-nakiki. Jiroka kasankainkari iro ojyakaawintacha jamanamanaatani otishiritaari. ⁹ Ari ipampithagaiyanakironi owakiraari pampithagaantsi, ipampithaakotziri Oijya, ikantzi:

Iiroka jowaitakiri poirikiro osankinarintsi, iiroka ontsirikaryiironi,
Tima iiroka kaphathaintsi jowamaawitakimi, ari pipinakowintairi atziriiti jashitan-taariri Pawa.

Ari opoŋa jashiyitaari Pawa tsika ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

¹⁰ Iiroka kantakaawori ikimitantaariri pinkathariiti, ikimitaari Ompiratasorintsiitaari, jantawaitainiri Pawa.

Iriiyitaki pinkathariwintairini isaawijatziti.

¹¹ Opoŋaashitaka noŋaaki ijyiki maninkariiti piyowintapaakawori saikamintotsi, tsika isaikaki inkitiwiriiti ipoŋa Antaripiroriiti. Ari ipiyopirotaiyapaakani ijyiki, ijyiki maninkariiti. ¹² Ikantayini:

Jirika Oijya jowamaawitakariri, iri iriiprotaitatsiri otzimimotziri: itasorinka, jayyagawo, jiyotani, ishintsinka. Impinkathayitairi, jowaniinkataiyi, inthaamintawintaiyaari.

¹³ Nokimatzi ipampithagaiyanakini maawoni saikantawori inkiti, kipatsi, inkaari, sarinkawini. Ikantayini:

Jirika saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya, thaamintaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, otzimimotziri jowaniinkawo, ipinkathariwintantzi, ari inkantaitayaani.

¹⁴ Iri inkitiwiriiti apiipiintzirori ikantzi: “Ari onkantaari”. Iriima Antaripiroriiti otzi-irowa ikantaiyakani ipinkathatayirini jirika kantaitaachaniri.

6

Jontsirikayitakiro

¹ Ipoŋa noŋaakiri Oijya jontsirikaryaanaakiro itanakawori jontsirikaitakiro. Ari ish-inchiinkatanaki jiŋaawaitanaki apaani inkitiwiri, okimiwaitakawo ookathawontsi, ikantzi: “iPimpokil! iPamini!” ² Noŋaatziiri ishiyataipaaka kitamaari mora, joirikakiro iyaani tyaakaakariri mora. Jamathaitaitawakiri, jataki jowayiritya, japirotanti.

³ Ipoŋa jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiŋaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “iPimpokil! iPamini!” ⁴ Ari ishiyataipaaka pashini mora kiyonkari, ipaitawakiri antawoiti owathaamintotsi tyaakaakariri. Iri jowayitaki jowajyaantakariri atziriiti isaiki kamiitha kipatsiki. Irojatzii opoŋaantanakari jowamaawakaayita.

⁵ Ipoŋa jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiŋaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “iPimpokil! iPamini!” ⁶ Noŋaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kisaari, joirikataiki jotinakaminto tyaakaakariri. ⁶ Nokimatzi ŋaawaitanaintsiri ikatziyaiyakani inkitiwiri, ikantaitzi: “Pimpimantayiti iipiyokiini piwankiri, pimpinatakaapirotyaawo, tima tii otzimapirotzi. Ari paaki ojyiki kiriiki apaani kitiiyiri, irojatzii jiŋaitantyaawori antawoiti tajyitsi. Iro kantacha tikiraata powaripirotziro pankirintsi tsika jaayitziro imiriitari, tsika jaayitziiri iijatzi yiinkantsi”.*

* 5:9 5.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini. * 6:6 Iro ikantajaantaitakiri jaka: “Pimpimanti aponawoini harina onkaati ompinatya apaani denario. Pimpimanti mawaponawoini cebada onkaati ompinatya apaani denario”.

⁷ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiŋaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “jPimpokil jPamini!” ⁸ Noŋaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kitiriri, jiitaitziri “Kaamanitaantsi” tyakaakariri. Ari itsipatakari jiitaitziri “sarinkawini”. Jirika jiitaitziri “Kaamanitaantsi” jowaitakiri jowamaayiti ijyiki isaawijatziiiti. Tzimayitatsi jowamaakaan-takiri jowathaantayityaari osataamintotsi, tzimatsi owamaayitiri itajyi, pashini aayitakiri mantsiyarinti, pashini jatsikayitiri katsimari piratsi.†

⁹ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Noŋaatzi oponkitziki taapirimintotsi ishiriti ikaatzi jowamaawintaitakiri ityaaryootzi ikinkithatziro iŋaani Pawa. ¹⁰ Iri kaimayitanaintsi shintsiiini, ikantaiyini: “Nowinkatharipiroriti, Tasorintsiri, Tyaaryoori. ¿Tsikapaaitima onkaati poyaawintya pimpiyakowintantyaanari, powasankitaayitiri isaawijatziiiti?” ¹¹ Ipoña ipayitakiri kitamaari kithaarinti inkithaatya, ikantaitziri: “Apaatyaami pimakoryaawaki irojatzii jariitantatyaari pirintziiti pitsipatakari pantawaitaki. Tima ontzimatyii jowamaitiri iijatzii iriroriiti inkimitakotaimiro iirokaiiti”.

¹² Noŋaatziiri Oijya jontsirikaryaakiro pashini, yotapaaka apaani inthonkatantyaawori. Ari omapokanakari antawoitii ontziŋaanaka. Tsiwakimatanakani ooryaatsiri, tsiniriki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikimitanakawo iraantsi. ¹³ Ari itziroryaayitanakani impokiro, ikimiwaitanakawo oparyaakitzi irakakiri chochoki otikakitziro antawoitii tampiya.† ¹⁴ Tii okoŋaanatani inkiti, okimiwaitanakawo apainaita antawoitii tsipana. Tii jiŋaitairo otzishipaini otaankayitanaki, iijatzii othampishipaini. ¹⁵ Manaiyanakani atziriiti impiitamooki. Ari ikaatzi jimanaiyanakani maawoni, pinkathariiti, ŋaapiroriiti, ijiwari-paini owayiriiti, ajyaagantaniriiti, shintsiriiti, ompirataariiti, saikashiwaitaniriiti iijatzii. ¹⁶ Jirikaiti manayitanainchari ikaimakaimatanakiro otzishi, mapiiti, ikantzi: “Pimpichi-ina. Pimanina iiro noŋaantari saikaintsiri saikamintotsiki. Pimanina iiro noŋaantari Oijya kisaniiintakinari”. ¹⁷ Tima monkaapaititapaaka iyatsimanka. ¿litama amawitironi?

7

144,000 ikintakotamakoitakiri

¹ Ikanta othonkapaa jiroka, noŋaaki ikatziyayita 4 maninkariiti ochimpitapaa kipatsi. Iriitaki otzikakirori antawoitii tampiya. Iro kaari jiŋaitantawo ontamaryaatakairo inkaari, tii jiŋaitziro iijatzii aapanatakairo oshi inchato. ² Ipoña noŋaaki iijatzii pashini maninkari itonkaapaaki ishitowapiintzi ooryaatsiri. Shintsiiini jiŋaanatapaakiri 4 maninkariiti. Tima jirikaiti 4 maninkariiti, otzimimotziri ishintsinka, jowaitakiri jowaaripirotozi kipatsi iijatzii inkaari. ³ Ikantapaakiri: “Paata powaaripirotoziro kipatsi, inkaari, inchatopaini, nonkintakotamakotawakiri jompirayitaari Pawa”. ⁴ Nokimatzi apaani kinkithatakotanakiriri ikaatzi ikintakotamakoitakiri. Ikaatziyini 144,000. Iriiyitaki kaatatsi 12 jinashiyitaa ichariniyitari Israel-ni. ⁵ Ikintakotamakoitaki 12,000 Judá-mirinkaiti, 12,000 Rubén-mirinkaiti, 12,000 Gad-mirinkaiti, ⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaiti, 12,000 Neftalí-mirinkaiti, 12,000 Manasés-mirinkaiti, ⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaiti, 12,000 Leví-mirinkaiti, 12,000 Isacar-mirinkaiti, ⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaiti, 12,000 José-mirinkaiti, 12,000 Benjamín-mirinkaiti.

Kitamaayitaintsiri ikithaayitaka

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noŋaatzi ipiyotaiyakani atziriiti. Tima ijyikiro ikantaka, tikaachaajaini matironi jiyotiri tsikarika ikaatziyini. Iriiyitaki atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Jirika atziriiti, iriitaki katziyayitachari isaikamintoki Oijya, kitamaa ikantayitaka ikithaayitaka. Jotiyaki oryaani kompiroshi.* ¹⁰ Thaaminta ikantaiyakani, ikaimaiyini ikantzi:

Iri Pawa owawijaakotantatsiri, iriitaki saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya.

¹¹ Ipoña jotzirowaiyanakani ikaatzi tapothaitakirori saikamintotsiki. Jirika ikaatziyakini: maninkariiti, Antaripiroriiti, ipoña inkitiwiriiti. Ithaamintawintanakari Pawa, ¹² ikantziyini: “jAri onkantyaari! Thaamintaari jinatzii irirori, otzimimotziri jowaniinkawo, yotaniri jinatzii, paasoonkitaari jinatzii, pinkathataari jinatzii, tzimatsi itasorinka iijatzii ishintsinka. Onkantaitatyaani anthaamintaiyaari Pawa. Ari onkantyaari”.

¹³ Ipoña jiŋaanatanakina apaani Antaripirori, ikantzi josampitana: “¿litaka jirikaiti kitamaathaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikinapaakika?” ¹⁴ Ari nokantanakiri naaka:

† **6:8** Jiroka kantakotachari jaka “tzimayitatsi”, intzimirika 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantyaari pashiniki nampitsi tsikarika itzimayitzi 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantayityaari maawoni kipatsiki. ‡ **6:13** Jiroka chochoki ikantakoitzi jaka higuera inatzi. * **7:9** 7.9 Ikantakoitzi jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini.

“Iintaantya, piyotziro iiroka nowinkathariti”. Ipoña ikantanakina irirori: “Iriiyitaki Ńaayitakirori ‘Antawoiti Kimaatsiwaitaantsi’. Okimiwaitakawo inkiwantantyaawomi iithaari iriraani Oijya, irootaki kitamaamawotakaapirotakirori. ¹⁵ Irootaki ikitsirinkantaawori jirikaiti ikatziyimotaari Pawa isaikamintoki. Ari inkantaitatyaani kitiiyiri, iijatzi tsiniririki jantawaitainiri itasorintsipankotiki. Jirika saikaintsiri isaikamintoki, ikimitaawo iriimi katziyathaantainchani jontsirityaarimi jirikaiti. ¹⁶ Iiro itajyaaniintawaitai, iiro imiriniintawaitai, iiro ikimaatsiwaitaari ooryaatsiri, ¹⁷ tima jirika kimitakariri Oijya, katziyimotakariri niyankiniki saikaintsiri isaikamintoki, iriitaki aamaakowintaiyaarini, inkimitakaantairi jaamaakowintaitari oijya, iriitaki aayitairini jirakairi jiŃaa otzimi aŃaakaantsiri. Tima Pawa ojjiyookipirotaairini, jiraawaiyitaka”.

8

Kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro

¹ Ikanta Oijya jontsirikaryaakiro kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro. Osamaniironka jimairiitapaintzi inkitiki, tikaachaajaini apaani Ńaawaitatsini.* ² Ipoña noŃaakiri 7 maninkariiti itsipatapiintakari Pawa. Ipaaitakiri tyoomintotsi. ³ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikatziyimotapaakawo taapirimintotsi, joirikanakitakiro jiwitsikaiziri oro. Jirika maninkari, ipaitawakiri ojyiki kasankainkari intaantyaawo joirikanakitakiri. Ari otsipatakawo jamanamanaatani atziriiti oitishiritaari, kimiwaitaka ompiyotatyaami onaminaki taapirimintotsiki. ⁴ Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakiri maninkari, katziyainkatanaka oyachaarinka otsipainkatanakawo jamanamanaatani oitishiritaari, owanaa inimotakiri Pawa. ⁵ Ipoña jirika maninkari oirikanakitakirori ikitaminto, jaaki owaampariminkiti taapirimintotsi, jotitakiro joirikanakitakiri. Jookakiro kipatsiki. Ari omapokanakari kamiŃainkatanaintsiri, antawoiti ookathatanaka, antawoiti ontziŃaanaka iijatzi.

Tyoomintotsiiti

⁶ Witsikaiyanakani 7 maninkariiti intyootaiyini.

⁷ Ari jitanakawo apaani maninkari ityootanaki, omapokashitapaaka oparyaapaaki kipatsiki jiriniki, iijatzi paampari, kimiwaitapaaka iraaantsi. Otaapaakiro kipatsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi ontaiya inchatopaini, iijatzi inchashipaini.†

⁸ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka otokanaki kimitakawori antawoiti otzishi, shitowanaki paampari, ookapaaka inkaariki, okimitapaakawo iraaantsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi tsika otzimayitzi jiŃaa, ⁹ iro japirotyaami inkamayitimi ikaatzi saikayitantawori inkaari, iijatzi ikimiyitakari saikayitantakawori antawoiti pitotsi. ¹⁰ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itziroryaanaki impokiro, paampa ikantanaka irojatzi tsika otzimayitzi jiŃaa, iro apirotyaami kajyitani kipatsi otzimayitzi jiŃaa. ¹¹ Jirika impokiro paryaintsiri kipatsiki jiiatiziri “Kipishiri” Tima kipijyaa ikantakaapaakawo maawoni jiŃaa tsika oparyaayitaki ipomiki. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi inkamayitimi atziri opiyakiri jirakiro jiŃaa.

¹² Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itsiniritanaki ooryaatsiri, iro japirotyaami kajyitani tii jooryaantsipirota. Ari ikimitanakari iijatzi kashiri ipoña impokiro, tii joorintapirota tsiniripaiti.

¹³ Nokimatzi poimatapaintsiri jaapaaki inkitiki, noŃaatziri pakitha jinatzi, ikantapaaki jatiki: “iijowí, iijowí, iijowí, inkantamachiitiri inkaati nampitaiyaawoni kipatsiki, iriitaki apishityaawoni iwiyaantapaakawori intyootawai mawa maninkariiti!”

9

¹ Ipoña ityootanaki pashini maninkari. NoŃaatziri iijaawiinkapaaki kipatsiki apaani kimitakariri impokiro. Iri jowaitaki jashitaryiuro omoona inthomaintapirotatsiri. ² Ikanta jashitaryaakiro, ari oshitowainkatanaki kachaari, iroowaitaki okanta antawoiti ootaantsi. Opamankanakiri ooryaatsiri, iijatzi tampiyainka. ³ Ari ishitowanakiri kachaariki iyyiki tsitsiriniro, ikimitapaakari ikintantzi kitoniro. ⁴ Tii ishinitaitziri jowaaripiroto pankirintsi, inchashipaini, inchatopaini. Apa ikintayitapaakiri atziriiti kaari ikintakotamakoyitzi Pawa. ⁵ Jirikapaini tsitsiriniro, tii ishiniitzi jowamairi atziriiti ikintayitakiri. Apa ikimaatsitakaashitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawoiti ikatsitzimotakiri, iroowaitaki iyatsinka kitoniro. ⁶ Owanaa inkimaatsiwaitya atziriiti, inkowayitanaki atziriiti inkamapithatiri, iiro okantzimaita.

* 8:1 Kantakotachari jaka “osamaniironka”, aamaashitya okaatzi 1/2 hora. † 8:7 Jiroka kantakotachari jaka “Iro apirotyaami kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzmantawori, maawoni inchatopaini, shimapaini, othonka oshityaanakani jiŃaa janta.

⁷ Jirikapaini tsitsiriniro ikimitakotakari morapaini iŃaantakaayiitiri jowayiritya, jamathaiyitakari oro. Atziripoowaitaki ikantayitaka. ⁸ Santhapitaishi okanta iishi, iroowaitaki oishi tsinani. Antawopaini iraiiki, iroowaitaki iraiiki kajyikari. ⁹ Kimiwaitaka inkithaatyaawomi ashivotaki ishapaniiki. Antawoiti impoimatanaki jaiyanakini, irirowaitaki ipoimatzi imorani atziriiiti aririka jowayiritawakaiya. ¹⁰ Ikimitakari kitoniro otzimayitzi ithoyini ipatzishithaki. ⁵ kashiri osamanitzi awijantyaari iyipiyanka. ¹¹ Jirika ijiwaritikari tsitsiriniro, maninkari jinawitaka, iriitaki pinkathariwintantatsiri janta inthomaintapirotzi omoona. Jiitaitziri jirika “Apirotantaniro”. IŃaaniki Heber-mirinka, jiita “Abadón”. IŃaaniki Grecia-jatzi, jiita “Apolión”.

¹² Ari iwiyaari itanakawori jatikaita “jijowil!” Iro kantacha iiniro iyota apiti inkantaiti “jijowil!” imonkaatya.

¹³ IpoŃa ityootanaki pashini maninkari, iiniro iyotapaaka intyootawai apaani maninkari irojatzii imonkaantyaari ⁷ maninkariiti. Nokimatzi Ńaawaitanaintsiri osorinachiinampiki taapirimintotsi montitakariri Pawa. ¹⁴ JiŃaanatapaakiri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poojoryaakotiri ⁴ maninkariiti kimitakawori oojotatyirimi antawaani jiŃaa jiitaitziri ‘Eufates’ ”. ¹⁵ Jashitaryaakoitakiri maninkari ayimatakiri intsitokanti. Iri apirotirinimi intsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi. Irootaki jashitaryaakoitantakariri japirotanti.* ¹⁶ Tzimatsi ijyiki owayiriiti tyaaakayitanakariri imorani. Ikantaitakina, ikaatayini 200,000,000 owayiriiti. ¹⁷ IpoŃa noŃaaki ikoŃaapirotanaki jirika owayiriiti noŃaawiyatakari, ikithaayitakawo ashivotaki ishapaniiki. Tzimatsi porikathaitantsiri ikimitakari paampari, pashini kityonkaniironkathaitantsiri, pashini kitirithaitantsiri. Jirika morapaini, iriwaitaki iito kajyikari. Oshitowanaki ipaantiki paampari, kachaari, kitirimoito okantanaka, oiyiki oshitzinka. ¹⁸ Iro apirotirinimi owamairi atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi, okaatzi shitowanaintsiri ipaantiki. ¹⁹ Tima ipaantiki morapaini otzimayitaki ishintsinka. AŃa kantatsi jatsikantantyaawo iijatzii ipatzishitha, ikimiwaitakari maanki.

²⁰ Iro kantzimaitacha, tii jowajyaantziro ikaaripiroyitzi atziriiiti kaari jowamaayiiti. Iikiro jiyaatakatziiro ipinkathayitanakiri kamaari, ipinkathatziro ojyakaawontsi jiwit-sikaitziri oro, kiriiki, ashiro, mapi, inchakota, ikimitakantakiri pawa, tiimaita ikimanitzi, tii janiitanitzi.† ²¹ Tii jowajyaantanakiro iijatzii itsitokantayitzi, ikisaminthatantzi, imay-impirizti, ikoshiyitzi.

10

Maninkari oirikakirori oryaani osankinarintsipana

¹ IpoŃa noŃaaki iyyaawinkapaaki pashini maninkari, ikinantapaakawo minkori, kimitawaitaka iro inkithaatyaami minkori. Kimitawaitaka iri oyi jamathaitatya iitoki. Shipakirya ikantaka ipooki, kimiwaitaka ooryaatsiri. Omorikataiki iporipaini. ² Joirikaki oryaani osankinarintsipana. Jayiitzimatapaaaki, jaatzikantapaakawo iitzipirori inkaari, irooma jampati, iro jaatzikantapaaka kipatsi. ³ Ikaimapaaki shintsiiini, iriwaitaki ikaimi kajyikari. Omapokashitanaka ookathatanaka, ⁷ okaatzi apiipiintanakiro. ⁴ Okanta othonkapaaka ⁷ ookathataka, ari nokowawita nosankinatiroimi nokimakiri jiŃaawaiyiitakiri ookathawontsiki. Nokimatzi jiŃaananakina apaani inkitijatzii, ikantana: “Iiro posankinatziro pikimakiri ookathawontsiki”. ⁵ IpoŃa jiŃaawaitanaki noŃaakiri maninkari jaatzika-paakiro inkaari, ipoŃa kipatsi. Itzinaawakotanakiro jakopirori, ⁶ iro jiyoyitanyaaari tii ithiyya jiŃaawaitziri ipairyiuro iwairo Pawa KaŃaaniri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, maawoni ikaatzi tzimantawori. Ikantanaki: “Tii osamanitapai, ⁷ irootaintsi intyooti wiyaaantawori maninkari, ari imonkaapaititya ikaatzi Pawa ikantakiriri Kamantantaniririti inkamantantiro kaari jiyotakowiita pairani”.

⁸ Nokimatzi japiitanakiro jiŃaananata inkitijatzii, ikantana: “Piyaatashitiri maninkari katziyainchari inkaariiki iijatzii kipatsiki, payiro iiroka panaryainchari joirikakiri”. ⁹ Ari nokantakiro. Niyaatashitanakiri maninkari, nokamitapaakiri, nokantziri: “Pimpinawo osankinarintsii”. IpoŃa ikantanakina irirori: “Jiroka, poyaawo. Owanaa owochanka, iriwaitaki pitsi aririka powatyaawo, irooma aririka piniyakiro, owanaa oyipishikimi pimotziki”. ¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochakitaki iriwaitaki pitsi, iro kantacha owanaa oyipishikanakina nomotziki. ¹¹ IpoŃa ikantanakina maninkari:

* **9:15** Jiroka kantakotachari “Iri apirotirinimi itsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoŃa aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori. † **9:20** Kantakotachari jaka “ashiro” irijatzii jiitaitziri bronze.

“Pinkamantayitiri onkaati awijiyoyitirini atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Pinkamantayitiri iijatzu pinkathariiti”.*

11

Apiti kinkithatakaantaniri

¹ Ipoña ipaitakina apaani kotzitsi, nimonkaaminto inaty. Ikantaitana: “Piyaati pimonkaatiro tasorintsipanko, iijatzu taapirimintotsi. Piyotiri iijatzu tsika ikaatzu piyotainchari janta ipinkathatantzi. ² Iiro pimonkaatziro jikokiroki tasorintsipanko. Iro ishinitaitakiniriri pashinijatzu atziriiti, ari impiyotaiyaani maamanitantaniri janta tasorintsinampitsiki. Ari awijyiri inkaati 42 kashiri osamaniti.* ³ Aripaiti, notyaanti apiti kinkithatakotinari, iriitaki kinkithatapaakironi awijayitatsini, onkaati 1260 kitiiyiri inkinkithatakotina. Inkimitakotiyari ikanta ikithaayita owashiritakatari kaminkari”.

⁴ Jirikaiti apiti kinkithatakaantaniri, iri jojyakaawintaitakiri pairani apiti inchato, irijatzu jojyakaawintaitakiri apiti jootaminto Pawa pinkathariwintziriri kipatsijatzu.† ⁵ Intzimirika kowatsini jimaamanitiri jirika apiti kinkithatakaantaniri, ari ishitowanaki ipaantiki paampari, japirotakiri kisaniiintziriri. Ari inkantyaari maawoni kowawintachani jimaamanitiri, ari inkamaki. ⁶ Jirika kinkithatakaantaniri ontzimotiri ishintsinka. Ari inkantakaatyaawo irirori iiro oparyaagai inkani irojatzu jimonkaantatyaawori inkinkithatakaantzi. Ari onkantaki impiyoro iraantsi jiñaapaini. Ari onkantaki ontzimi oitya pomirintsizimowaityaarini isaawijatzu. Ari japiipiintiro okaatzu ikowiri irirori. ⁷ Aririka onthonkapaatya inkinkithakati, ari ishitowanakiri kowiinkari piratsi impoñaatyaawo omooki inthomaintapirotatsiri, jimaamanitapaakiri apiti kinkithatakaantaniri, irojatzu jowamaantatyaariri. ⁸ Jookanakiri jowamaani aatsiki saikatsiri janta antawoit nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakiri pairani Iwinkathariti. Iro ojyakaawintachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto”. ⁹ Iiro ishiniitzi inkaitiri jowamaani, ari awijaniintanakiri mawa kitiiyiri onkaati osamaniti jaminaminthaitiri. Inthontya jiñaayitiri ikaatzu nampiyitawori tsikarikapaini.‡ ¹⁰ Antawoit joimoshirintya kipatsijatzu, impashitawakaayitya oiyitarika. Kimoshiri inkantayitya jowamaitakiri apitiroiti kinkithatakaantaniri kimaatsitakayitakiri kipatsijatzu. ¹¹ Iro kantacha, awijaniintanaki pashini mawa kitiiyiri, itasonkairi Pawa jirikaiti, añaayitai. Ipoña ipiriintaa. Owanaa ithaawaitanaki jiñaitakiri ipiriintaa. ¹² Ikimaitaki shintsiri ñaantsi inkitiki, ikantaitaki: “Patiiti jaka jinoki”. Jomapokashitanaka itzinaantaanaawo minkori. Ari jiñaawairi maawoni kisaniiintawitakiri. ¹³ Ari otziñaanakari antawoit kipatsi, iro apirotiromo nampitsi, ikamayitaki ikaatzu 7000 atziri. Iriima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Imapiro otzimi ishintsinka Pawa saikatsiri inkitiki”.§

¹⁴ Iro awijawitaka apiti ikantaitaki “jijowí!” Iro kantacha, irootantsi jiñaitiro mawatatsini.

Iwiyaantawori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanaki iwiyaantawori maninkari, ari ikaimaitanaki shintsini inkitiki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariwintantai Awinkathariti kipatsikinta. Ari impinkathariwintantai Cristo, itzimi jotyaaantakiri Pawa, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai”. ¹⁶ Ari jotzirowaiyanakani 24 Antaripiroriiti, ithaamintawintanakari Pawa, ¹⁷ ikantayini: “Pawá, Pinkathari, Shintsipirori, irokakati añaagatsi iroñaaka, pitzimita iiroka pairani, irootantsi pimpiyi. Owanaa nompasoonkitimi, tima pimatakiro poñaagantziro pishintsinka, pipinkathariwintantzi. ¹⁸ Pairani owanaa ikisaniiintakimi atziriiti, iro kantacha iroñaaka, monkaatapaaka poñaagantyaariri piyatsimanka, powasankitayitairi kamayitaintsiri, papiroyitairi owamaantayitaintsiri. Aripaiti pimpinayitairi Kamantantiriiti pompiratani iiroka, ari pinkimitaakiri oitishiritaari pairyaayitairori piwairo ipinkathayitaimi, maawoni pimpinayitairi pitanatyaari antariiti irojatzu iryaaniiti, maawoni”.

¹⁹ Ipoña ashitaryaanaka itasorintsipankoti Pawa janta inkitiki, koñaawaitanaki tasorintsinaki tsika jotifakoiitziro kajyakaawakaantsi. Antawo ookathatanaka, ontziñaanaka kipatsi, paryainkatapaaki antawoit jiriniki.

* **10:11** 10.11 Ikantakoiitzi jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzu ikantaitatiri ikaatzu iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzu kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzu ojyawori ikantaitakiri “1260 kitiiyiri”. Irootaki kantakotachari awijaniintanaki mawa osarints osamaniti.

† **11:4** Kantakotachari jaka “apiti inchato” irootaki “olivo”. ‡ **11:9** 11.9 Ikantakoiitzi jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzu ikantaitatiri ikaatzu iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzu kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. § **11:13** Ikantaitziri “otziñaanaka antawoit kipatsi”, tsika otzimi 10 pankotsi, opookanaki apaani. Ari okantakari maawoni nampitsi.

12

Tsinani ipoŋa noonki

¹ Opoŋa okoŋaatanaki inkitiki aamparyaantsi. Noŋaatzi apaani tsinani, ojoyawaitakari ooryaantsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaatzi 12 impokiro.* ² Omotzitatzi jiroka tsinani. Owanaa okaimakaimawaitaki okimaatsita ontzimaaniti. ³ Opoŋa okoŋaatanaki inkitiki pashini aamparyaantsi. Noŋaatzi apaani noonki, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoŋa 10 ichii. Jamathaiytakiro iito. ⁴ Ijyiki impokiro jataantakari itzinko, iro japirotirimi kajyitani inkitiki ikaatzi tzimayitatsiri impokiroiti. Ari ipokashitapaakiro tsinani, ikowi jowitsityaawo iinchaanikiti aririka intzimapaaki.† ⁵ Okanta otzimaanitaki tsinani, shiramparyaani jinatzi. Iriitaki jiwatantyaarini atziriiti jashirokotziiti. Omapokashitaka jagaitanakari isaikaki Pawa isaikamintoki. ⁶ Okanta tsinani shiyana iroori otzishimashiki. Ari jiwitsikiniro Pawa tsika onampityaawo, onkaati 1260 kitijyiri intziyaitiro.

⁷ Aripaiti otzimaki owayiritaantsi inkitiki. Iriitaki Miguel itsipayitakari imaninkariti. Iri jowayirita noonki itsipayitakari imaninkariti irirori. ⁸ Iro kantacha jirika noonki, tii otzimapirotsi ishintsinka, jotsiroryaitakari inkitiki. ⁹ Ari itsipatsitakari imaninkariti jotsiroryaitakari. Jirika noonki jotsiroryaitakari, iri iitachari “Kamaari”, jiita iijatzi “Satanás”. Iri kowatsiri jamatawitiri maawoni atziriiti ikaatzi nampitawori kipatsiki. ¹⁰ Nokimataitatzii ŋaawaitanantsiri shintsini inkitiki, ikantzi: “Jitainakawo ipinkathariwintantzi Pawa, jitainakawo joŋaagantziro ishintsinka, jowawijaakotantai. Jitainakawo iijatzi Cristo jashitanta. Tima aritaki jotsiroryaakiri thawitakotapiintakiriri Pawaki jiitaitziri ‘iyikiiti’.” ¹¹ Iro kantacha jirikaiti jiitaitziri ‘iyiki’ joitsinampagairi kamaari, tima aritaki ikamawintairi Oijya, kapathainka ikantaka ikamaki. Iro joitsinampaantaariri iijatzi ikinkithatairo ŋaantsi, jominthataawo irirori inkamawintairi Cristo. ¹² Irootaki, pinthaamintantyaari iirokaiiti inkitijatzii. Inkantamachiitimi iirokaiiti kipatsijatzii, iijatzi inkaarijatzii, tima katisima ikantanaka kamaari jotsiroryaitakari, jiyotzi yotakotapaaka kapichiini”.

¹³ Ikanta jiŋaakiro noonki jotsiroryaitakari kipatsiki, jitanakawo ikimaatsitakaawaitanakawo tsinani owayiantakiriri shiramparyaani. ¹⁴ Iro kantacha, tzimanaki apiti oshiwanki, iroowaitaki ishiwanki pakitha. Iro aantanari iyaatiro otzishimashiki. Ari jimanapithatakari antariiti maanki. Ari awijaniintanakiro mawa osarintsi osaikawaitzi janta.‡ ¹⁵ Ikanta antariiti maanki joimishitowanaki jiŋa ipaantiki, iroowaitanaki antawaani jiŋa. Ikowawita jowiiŋkiriromi aririka onkakatantaya. ¹⁶ Iro kantzimaitacha, tankanaki kipatsi, oniyaatawakiro jiŋa, ari okanta awijakotantakari tsinani. ¹⁷⁻¹⁸ Ari ikatsimapirotanaki noonki. Jataki jowayirityaari pashini otomiiti jiroka tsinani. Iriiyitaki joiyakaawintaitzi kimsantakirori ikantakaantani Pawa, kamaitanakawori ikinkithatakotairi Jesucristo.

13

Apiti kowiinkari piratsi

¹ Ipoŋa nokatziyapaaka inkaarithapiyaaki. Noŋaatzi ishitowaatapaaki kowiinkari piratsi. Tzimatsi okaatzi 10 ichii, 7 iito. Jamathaitakiro ichiipaini. Tzimatsi josankinaitakiri iitoki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ² Jirika piratsi iriwaitaki kaninari kajyikari. Joiyawaitakari okanta iitzipaini maini. Iroowaitaki ipaanti kajyikari. Ikanta noonki, ipakiri ishintsinka jirika piratsi, ŋaapiro ikantanaka ipinkathariwintantanaki. ³ Okanta apaani iito kimitawaitaka jowamagaitakityiuro, iro kantacha iijatzi aŋaagai. Iyokitzi ikantanaka isaawijatzii, ⁴ owanaa ipinkathaitanakari, ithaamintawintanakari, ikantaiyini: “¿Litama monkaatyaarini jirika piratsi? ¿Litama kitsirinkirini?” Ari ikimtsaitanakari iijatzi noonki, ithaamintawintaitanakari, tima iriitaki pakiriri ishintsinka jirika piratsi.

⁵ Ipoŋa jiŋaawaitanaki jirika piratsi, ithainkatasorintsiwaitanaki. Iriitaki jowaitaki impinkathariti, onkaati osamaniti 42 kashiri impinkathariwintanti. ⁶ Owanaa ithainkatasorintsiwaitaki ipairyaaaminthawaitashitakari Pawa, ipairyaaaminthawaitashitakawo tasorintsithaanti, ipairyaaaminthawaitashitakari inkitijatzii. ⁷ Jirika thainkatasorintsitani, iriitaki owayirityaari otishiritaari, inkowi joitsinampairi. Iri jowaitaki impinkathariwintairi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.* ⁸ Owanaa ipinkathatanakari kipatsijatziiiti

* **12:1** Kantakotachari jaka “tsinani”, iriitaki oiyakaawintachari Judá-mirinkaiti. Kantakotachari “otomiyaaniki”, iri oiyakaawintachari Jesucristo. † **12:4** Jiroka kantakotachari jaka “kajyitani inkiti”, aririka ankotariyiroomi mawakota inkiti, impoŋa aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori. ‡ **12:14** Kantakotachari jaka “ari awijaniintanakiro mawa osarintsi”, iro ikantajantaitziri: “apaani osarintsi, osarintsipaini ipoŋa kajyitani osarintsi”. * **13:7** 13.7 Ikantakoitziiri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaititari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini.

kaari osankinatokotachani tsika josankinatokoyitaka jiyoshiitakiri pairani jiwitsikan-taitakawori kipatsi, inkaati jaŋaakaayitairi, ikaatzi ikamawintayitairi Oijya. ⁹ Kowirori inkimathatiro jiroka, inkimisanti. ¹⁰ Inkaati jomontyaawaitaitiri, jJimatiro! Inkaati owa-maantantyaawoni osataamintotsi, ari inkimitaitiri paata irirori jowamaantayitaiyaari osataamintotsi. Irootaki joisokirotantyaawori oitishiritaani.

¹¹ Ipoŋa noŋaaki pashini kowiinkari piratsi ikitawaryaanaaka kipatsiki. Tzimatsi apiti ichii, iroowaitaki otapotirimpita ichii Oijya. Jiŋaawaitapaaki, ikimitapaakari noonki. ¹² Jirika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootaki ipasapiyaakariri itakawori piratsi jowamaawitakari iitoki, ipoŋa jaŋagai iijatzi. Ishintsiwintakiri atziriiti impinkathatiri itakawori piratsi. ¹³ Joŋaagantapaaki kaari jiŋaitapiintaitziri. Ithonka jiŋaayitakiri maawoni atziri jowayitaki paampari. ¹⁴ Ojyiki kipatsijatzii jamatawitantakari ishintsinka ipasapiyaakariri itakawori piratsi itsitokawitakari iitoki. Ipoŋa ishintsiwintakiri atziriiti jiwitsiki joyyakaawo itakawori piratsi. ¹⁵ Ikanta jirika piratsi kimitakiriri ichii Oijya, itasonkakiri oiyakaawontsi, aŋaanaaki. Kantanaki jiŋaawaitzi. Japirotakiri jowamaayitakiri kaari pinkathatirini. ¹⁶ Ikintakotamakotakaantakiri atziriiti, tiirika jakopiroki. maawoni atziriiti ikintakotakaantakiri, antariiti, iryaaniiti, kowityaawainiriiti, ajaagantaniiriiti, ompirataniriiti, ompirataariiti, maawoni. ¹⁷ Tzimatsirika kaari ikintakoyiitzi, tii ishini-itzi jamanantawaiti, iijatzi impimantawaiti. Irootaki okowantapirotari inkintakoyi-itiniri iwairo piratsi maawoni atziriiti. Intzimayiti pashini ikintakoyiitakiniri oiyawita-wori iwairo piratsi. ¹⁸ Apaani yotaniri, ari onkantaki inkimathatiro jiroka oiyakawori iwairo piratsi. Tima jiroka oiyakawori iwairo piratsi, irootaki josankinaitziri “666”.†

14

Ipampithaani kaatatsiri 144,000

¹ Ipoŋa napiitakiro naminanai, noŋaatziiri Oijya ikatziya janta otzishiki jiiitaitziri Sion. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kintakotamakoyitakawori iwairo irirori, iijatzi jashi Ashitariri. ² Nokimatzi poimatanaantsiri inkitiki iroowaitaki owaryiinkariti jiŋaa, iroowaitaki shintsiri ookathawontsi, iroowaitaki ipiyompaiwaitaitzi. ³ Iri pampithagay-atsini kaataintsiri 144,000 ipinakowintairi Oijya. Itapothaitakiri ipampithaawintziri saikaintsiri saikamintotsiki, ari ikatziyitakari iijatzi 4 inkitiwiri, ipoŋa Antariipoririiti. Iri iyoshiitacha ipampithagayakini jirikaiti, tikaatsi pashini matironi impampithairo. ⁴ Jirikaiti kaataintsiri 144,000, kitishiriri jinayitaitzi, tii jantayitziro kamaawoyitatsiri imayimpiritiro tsinani. Iriiyitaki oyaatapiintakiriri Oijya tsikarika ikinayitzi. Iriiyitaki jitakari jashitaari Pawa, irijatzi jashiyitakari Oijya. ⁵ Tii inthiypaantitya, tii otzimawaitzi iyaaripiroshirinka oitya inthawitakoitiriri isaiki Pawa.

Ikamantantakiri mawa maninkari

⁶ Ipoŋa noŋaaki jaapaaki inkitiki pashini maninkari, ikinkithatakaapaakiri kipatsijatzi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini. Ikinkithatakotapaakiniri kantaitachari Kamiithari Ŋaantsi.* ⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “Pimpinkathatiri Pawa. Pinthaamintawin-taiyaari. Tima irootaintsi jaminakoitairi maawoni jantayitakiri. Irootaki pinthaamintaw-intantyaariri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi jiŋaapaini”.

⁸ Ipoŋa ipokapaaki pashini maninkari, shintsiini ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiro-ryaitakiro antawoiti nampitsi Babilonia. Japiroitakiri atziriiti nampitantawori, aakow-intawori imayimpiriwaitaki. Tima ikaimashiriyitakiri pashinijatzii atziriiti jimatakotiri okaatzi jantayitakiri irirori. Okimiwaitakawo ishinkitayiiirimi okanta imayimpiritakaan-takariri”.

⁹ Ipoŋa ipokapaaki pashini maninkari, ikaimapaaki shintsiini ikantzi: “Itzimayitziirika pinkathatakiriri piratsi, pinkathayitakirori iijatzi joyyakaawo, kintakotamakoyitakawori iwairo, jakoki, ¹⁰ irijatzitaka inkisaniintayitiri Pawa. Onkimiwaitaiyaawo joiyitaatyiiirimi piyantatsiri. Antawoiti inkimaatsitakaayitaiyaari intagairi, jatsipitaiyaawo kachaari, kitirimoiito onkantantaya, owanaa oshitzinka. Ari jiŋaayitairi maawoni maninkariiti tasor-intsitaintsiri, ari jiŋiiri iijatzi Oijya. ¹¹ Ari inkantaitatyaani inkimaatsitaiyaawo kachaari, kitijiyiriki iijatzi tsiniripaiti, iiro otsiwakaajaitzi kapichiini. Ari inkimitagayiaari maawoni pinkathatakiriri piratsi, pinkathatakiriri joyyakaawo, kintakotakawori iijatzi iwairo”.

† **13:18** Kantakotachari jaka, tima maawoni letra josankinatantari Heber-paantiri ipoŋa Grecia-paantiri, kantatsi inkimitakaanaitiro nũmero. Okimitatya jiroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayita maawoni. Aritaki okantaki ayoyitiro wairontspaini aririka apatotiro letra-paini. Irootaki kantakotachari iijatzi jaka. * **14:6** 14.6 Ikantakoitzi jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwin-taitziri tsikarika, ikaatzi kimaŋaanitawakaachari tsikarikapaini.

¹² Irootaki inkamaitanyaawori jamawiwainiti ikitishiritakaitairi ikimisantairi Jesús, jimonkaatapiintairo ikantakaantziri Pawa.

¹³ Nokimatzi jiŋaawaitanaki apaani inkitijatz, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Aririka inkamayiti ikaatzi jashitaari Awinkathariti, kimoshiri inkantaiya”. Irojatz ikan-tanakiri iijatz Tasorintsinkantsi, ikantzi: “Imatyaata, tima tii okowajaanta iroŋaaka iŋaashintsishiriwaitaiya, aŋa kamiitha jimakoryaawaiti, jinintaawaitapaawo okaatzi jantaw-intakiri”.

Joyiipataiziri kipatsiki

¹⁴ Opoŋa okoŋaatapaaki kitamaari minkori, noŋaatziri isaikaki kimitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikaki thoyimpiminitatsiri kotsiro. ¹⁵ Ipoŋa ishitowanaki tasorintsipankoki pashini maninkari, ikaimotapaakiri shintsiini saikantsiri minkoriki, ikantziri: “Sampainkatakari pankiritsi, poyiipatantyaawo piyotsiroti”. ¹⁶ Ikanta jirika saikantsiri minkoriki, itotantakawo iyotsiroti, joyiipatantaki kipatsiki.

¹⁷ Ikanta pashini maninkari saikantawori tasorintsipanko janta inkitiki, shitowanaki irirori, irojatz joirikaki thoyimpiyaanikiini kotsiro. ¹⁸ Ari ishitowanaki pashini maninkari ipoŋaanakawo taapirimintotsiki. Jiyaatashitanakiri jowayitakiri inkimpoyairi paampari. Ikaimotanakiri shintsiini pashini oirikakirori kotsiro, ikantziri: “Pinchikayitiro kithokiy-itaintsiri kipatsiki, aritaki irakayitaki”.[†] ¹⁹ Ari jimatakiro maninkari, ichikakiro kithok-itaintsiri kipatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki, inkawirinkaitiro. Okaatzi oiyakaawintari piyantantsiri imiriitari, iro ikajyaakaakiriri Pawa maawoni iisaniitani. ²⁰ Okaatzi oiyakaawintari inchatonaa irootaki othapiki nampitsi tsika jowamaantaitaki. Oiyakaaw-intakiri ikawirinkaitakiri, iro iriraani kamayitaintsiri. Tima oiyiki iraantsi shitowaintsiri opamankanakiro nampitsi. Ari imonkaatakari ipaantiki mora iwiyaiya ochiinkaatziri iraantsi. Jataki intaina oonkaatya onkaati 300 kilómetro.[‡]

15

Maninkariiti amironi paata 7 owasankitaantsi

¹ Ipoŋa noŋaaki pashini aamparyaantsi inkitiki. Kamiitha okantaka, owanaa niyokitzi-wintanakiro. Tzimatsi ikaatzi 7 maninkari. Iriiyitaki nashiyitakawori jowasankitaantayitaki. Tima okaatzi jantayitakiri maninkari, ari imonkaatari jiŋaitziro iyatsimanka Pawa.

² Ari noŋaaki iijatz inkaari, okimiwaitakari ŋaawontsi. Iro kantacha morikathanthaataki jiroka inkaari. Ari ikatziyayitakari oitsinampaakiriri kowiinkari piratsi, joirikayitakiro iwiyompiminto ipawairiri Pawa. Iriiyitaki kaari pinkathatironi joyyakaawo piratsi, kaari kintakoyityaawoni iwairo. ³ Iro ipampithagayirini jirikaiti ipampithaakiri pairani Moisés-ni. Jiitaitziro “Iwampithaani Oijya”, okantzi:

Nowinkathariti Pawá, Shintsipirotsatsiri,

Kamiitha pantakiri, iyokitzi nokanta.

Pantapiintakiro iiroka tampatzikari, tima piŋaanitawo tyaaryoori.

Iiroka pinkathariwintairiri atziriiiti.

⁴ ¿Iiroka itzimi iitya pinkathataimini, iitya thaamintawintaimini, iitya pairyaironi pi-wairo?

Apaniroini iiroka pitasorintsitzi.

Iiroka impokashiyitai atziriiiti, ipinkathayitaimi.

Tima aritaki poŋaagantakiro owanaa okamiithataki pantayitakiri.

⁵ Opoŋa noŋaaki inkitiki tasorintsipanko, ashitaryaanaka tasorintsisagaakipirori. ⁶ Ari ishitowanakiri tasorintsipankoki 7 maninkariiti intzimi owasankitaantatsini. Kita-maaniki okantayitaka iithaari, shipakiryapirowaitaki owaniinkataka. Jowathaki-chopiniitakari oro. ⁷ Ikanta apaani inkitiwiri kaatatsiri 4, ipayitawakiri maninkariiti apaani pamoko. Kimiwaitaka janta pamokoki, ari ojaikitimi iyatsimanka Pawa, kantaitachari inkaŋaanitai. ⁸ Kachaaryiinkatanaki tasorintsipanko, okantakaakawo jowani-inkawo Pawa iijatz itasorinka. Tikaatsi kantironi intyi tasorintsipankoki irojatz on-thonkantapaatyaari jowasankitaantaki maninkariiti.

16

Pamokopaini ojaikitaka katsimataantsi

¹ Nokimatzi inkitiki, iita ŋaananakiriri 7 maninkariiti, ikantziri: “Piyaaŋi pisakotiro kipatsiki okaatzi jaikitaintsiri 7 pamokoki kimitakawori iyatsimanka Pawa”.

[†] 14:18 Kantakotachari jaka kithokiyitaintsiri, okithoki “uva” inayitatz. [‡] 14:20 Okaatki iyaataki 300 kilómetro, iro kimitakawori aririka aniiti onkaati 7 kitijiyiri, iirorika onkaati 8 kitijiyiri. Irootaki ikantaitziri 1600 estadio.

² Ari jitanakawo apaani maninkari isakotakiro kipatsiki jaikitaantsiri iwamokotiki. Ari omapokashitanakari ipathaawaitanaki antawoiti ikaatzi kintakotakawori iwairo kowin-kari piratsi, ikaatzi pinkathatakirori jojyakaawo.

³ Ikanta pashini maninkari isakotakiro inkaarimashiki jaikitaantsiri pamokoki. Okimi-tanakawo iraantsi inkaari, japirotaka ikamaki saikantawori.

⁴ Ikanta pashini maninkari isakotakiro jiŃaamashiki, oyaapiyaaki jiŃaatinimashi jaikitaantsiri iwamokotiki. Okimiwaitanakawo iraantsi jiŃaapaini. ⁵ Nokimatzi jiŃaawaitanaki maninkari jowayitakiri inkimpoyaawintiri jiŃaawiri, ikantanaki: “Tasorintsi, ikaatzi aŃaatsiri, jaŃiitaka pairani, tampatzikashiriri pinatzi iiroka, tima iiroka aminakotaironi kamiithaini jiroka. ⁶ Tima ikaatzi owamaayitakiriri oitishiritaari, ikaatzi kapathainkatakaakiriri Kamantantaniriiti jowamaayitakiri, iriyyitaki miriyityaawoni jiroka iraantsi. Tima iro ikowatziiri”. ⁷ IpoŃa nokimaki jiŃaawaitanaki pashini janta taapirimintotsiki, ikantanaki: “¡Ariwí! Nowinkathariti Pawá, okaatzi pikowakiri pantiro tampoortika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi”.

⁸ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro ooryaatsiriki jaikitaantsiri iwamokotiki. Jomapokashitanaka ooryaatsiri jotsiyanakiri atziiriiti. ⁹ Antawoiti jotsiyakiri atziiriiti ooryaatsiri, ari ipoŃaanakari ithainkatasorintsiwaitanaki, jookimowaitashitanakari Pawa, ashitawori ishintsinka, owasankitaantatsiri. Tii okantzimoshiritari impiyashiriyitai, impinkathatairi Pawa.

¹⁰ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro tsika ipinkathariwintantzi piratsi jaikitaantsiri iwamokotiki. Antawoiti otsiniritanaki. Antawo jashironkaayitaka atziiriiti janta, jat-sikawaitakiro inini ikimaatsiwaita. ¹¹ Ari ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawait-anakiri Inkitiijatzi Pawa, tima ojiyiki ikimaatsiwaitaka, ojiyiki ipathaawaitaki. Iro kantacha tii jowajyaantzimaitawo iyaaripironka.

¹² Ikanta pashini maninkari, isakotakiro antawaaki jiŃa Eufrates jaikitaantsiri iwamokotiki. Omapokashitanaka opiryaatanaki. Kantatsi imontyaayitapaaki pinkathariyitatsiri tsika ishitowapiintzi ooryaatsiri, jowayiritya. ¹³ IpoŃa ishitowanaki piyari ipaantiki noonki. Ishitowanaki iijatzi piyari ipaantiki piratsi, ari okimitakari ipaantiki thiiyinkari kamantantaniri, ishitowanaki piyari. Ikaatzi piyari shitowayitapaintsiri, iriwaitaki majjiro, ¹⁴ kantatsi jantayitiro kaari jiŃaitapiintzi. Ithonka jiyaatashitakiri ikaatzi pinkathariyitatsiri kipatsiki. JiŃaantakaayitakari jowayiritakayaari, impiyapaititakirika Pawa shintsipiroatatsiri. ¹⁵ (Pamini, nonkimitapaiyaari koshintzi aririka nompiai. Kimoshiri inkantya itzimirika aamagaiyaanani, kimitakariri owirori okaakiini iithaari inkini inkithaatanatyaawo, iiro ishiyamirikitantanaka, jowaafiitairi.) ¹⁶ IpoŃa jirikaiti piyari, japatoyitakiri pinkathariiti janta oita “Armagedón”. IŃaani inatzi Heber-paantiri jiroka Armagedón.*

¹⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori maninkari, isakotakiro tampiyainkaki jaikitaantsiri iwamokotiki. Ikimaitatzi kaimanaintsiri tasorintsipankoki, osaiki saikamintotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!” ¹⁸ Ari jiŃaitakiro oporikanaki ookathawontsi, ikimaitakiro antawoiti ontziŃaanaka kipatsi. Tii jiŃaitapiintziro kimitakawori jiroka ontziŃaantsi, irojatzii pairani owakiraa itzimayitantanakari atziiriiti kipatsiki. ¹⁹ Okanta antawo nampitsi, mawakota okantanaka otankanaki. Ari apirotakari iijatzi opookanaki nampitsiiti tz-imayitatsiri kipatsiki. Ari inkinkishiritakoitanatyaawo awijyimotirini Babilonia-jatzi, imirityaawo “imashirinka Pawa”, okimitakawo piyantatsiri. ²⁰ Ari apirotakari maawoni othampishi, tii jiŃaitairo. Ari okimitakari iijatzi otzishipaini. ²¹ Ari oparyapaaki tinayitatsiri jiriniki, awitsinaayitapaakiri atziiriiti. Iikiromaitaka jiyaataakanakitziro ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitantanaki ikimaatsiwaitaka ojiyiki.†

17

Jowasankitaitziro kimitakawori antawo mayimpuro

¹ IpoŃa ipokashitapaakina apaani maninkari kaatantsiri 7 joirikayitakirori iwamokoti, ikantapaakina: “Pimpoki, piŃiuro tsika inkantaitiri jowasankitayitiri atziiriiti, tima ikim-itakawo apaani mayimpuro saikathapiyaatantakawori oponkityaamashiki jiŃa”. ² Jiroka kimitakawori mayimpuro, kimiwaitaka iroomi imayimpriyitakimi ikaatzi pinkathari-wintantatsiri nampitsiitiki. Okimiwaitakawo iijatzi, apirotakirimi oshinkiyitirimi kipat-sijatziiti. ³ IpoŃa jaashirinkatanakina otzishimashiki. Ari noŃaakiro apaani tsinani otyaakaakari kityonkari piratsi, okaatzi 7 iito, 10 ichii. Tzimatsi wairontsipaini osank-inatainchari iwathaki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ⁴ Okityonkamawotatzi okithaatakar

* **16:16** Kantakotachari jaka “Armagedón”, iro janta tsika jowayiritapiintaka pairani Judá-mirinkaiti. † **16:21** Kantakotachari jaka “tinayitatsiri”, iro ikantaitziri iijatzi “apaani talento”, irojatzii ikantaitairi iroŃaaka “40 kilo”.

jiroka tsinani, opitzirishimawotaki iijatzii. Kamiitha jowaniinkayiiitantakawo oro, ipoŃa poriryaaatatsiri mapiki. Oirikanakitaki jiwitsikaitziri oro. Kimiwaitaka ari ojaikitakimi oyaaripironka, iijatzii omayimpirinka. ⁵ Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikimathawiita pairani, okantzi: ANTAWO BABILONIA, ANTAWOITI MAYIMPIRO, KISANI-INTAPIROTAAWO KIPATSIKI.* ⁶ Naminapirotanakiro jiroka tsinani, aŃa oshinkitatyaaoro iriraani oitishiritaari ikaatzii jowamaayiiitakiri. Iriraani iijatzii ikaatzii jowamaayiiitakiri ikinkithatakotanakiri Jesus. Ikanta noŃaakiro jiroka, iyokitziu nokantanaka.

⁷ IpoŃa ikantana maninkari: “¿Litama iyokitziitakaantzimiri jiroka? Ari nonkantakimi oita oiyakaawintachari, tii jiyotakowiitawo pairani jiroka tsinani, iijatzii jirika piratsi otyaakaakari, oiyikitsiri iito, iijatzii ichii. ⁸ Itzimitaka pairani oiyakaawintaitziri piratsi, tii jiŃaitziri iroŃaaka, iro kantacha irootaintsi ishitowi impoŃaayawo omoonaki inthomain-tapirotatsiri. ImpoŃaashitayaa jowamaayiiitakiri. Jirikaiti kipatsijatzii, kaari osankinatakotachani pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, iyokitziu inkantiri piratsi. Tima iiro ikimathatziro oita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, tii jiŃaitiri iroŃaaka, irootaintsi impiyaki’.” ⁹ Imatayyaari inkimathaitiro jiroka, okowapirotatya ontzimi yotanitaantsi. Kaataintsiri ⁷ iitontsi otyaakaakari tsinani, iro oiyakaawintacha ⁷ otzishi.† ¹⁰ Tzimaki pairani ikaatzii ⁷ pinkathariwintakirori janta. Aritaki joitsinampagaitaki ikaatzii ⁵ pinkathari. Tzimatsi apaani pinkatharitsiri iroŃaaka. Iriima pashini, intzimi pinkatharitatsini, tikiraamintha itzimaajatzii. Jirika iwiyaantyaawoni kapichiini impinkathariwintantapainti, iiro osamanipirotsi. ¹¹ Jirika piratsi tzimitachari pairani, kaari jiŃaitzi iroŃaaka, pashini jimatzi, iriitaki kaatapaintsini ⁸. Iro kantacha, ari joiyawitapaatyaari pashini kaataintsiri ⁷ pinkathariiti. Ari japirotzimaaitatyaari. ¹² Irooma kaataintsiri ¹⁰ chiiŃsi, irijatzii oiyakaawintziri pinkathariiti, kaatatsiri ¹⁰. Tikiraata ipinkathariwintantayitzi irirori. Tima aririka impinkathariwintantanaki piratsi, iriyyitaki intsipayitayari impinkathariwintanti. Iiro osamanipirotsimaita, apa ishirinkapaintya kapichiini ooryaatsiri. ¹³ Jirikaiti pinkathariiti jakakotawakaiyaawoni jantiri. Pinkatha inkantiri piratsi, iiro ipiyathawaitari. ¹⁴ Owanaa jowayiriminthatyaari Oijya. Iro kantacha jirika Oijya, iriitaki oitsinampaantsini. Tima iriitaki ompirayitiri ikaatzii ompirayitantachari. Iriitaki pinkathariwintziri pinkathariwintantsiri. Iriitaki intsipayitayari irirori, ikaatzii ikaimashiriyitairi, jiyoshiiyitakiri, ikaatzii oisokirotakariri”.

¹⁵ IpoŃa ikantakina iijatzii maninkari: “Jiroka oponkityaamashi jiŃaa osaikathapiyaatan-takari tsinani, iri oiyakaawintachari atziriiti piyoyitainchari tsikarikapaini.‡ ¹⁶ Jirikaiti atziri saikantawori ¹⁰ nampitsi, oiyakaawintakari ¹⁰ chiiŃsi, ari inkisaniintanakiri saikantawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani. Ari inkimataakiro iijatzii piratsi owanaa inkisaniintanakiro. Onkimiwaityaawoni jaatonkoryaatziiromi tsinani, jowawathawaitatyaawomi, intaawaitakiro. Tima japirotakiro nampitsi oiyakaawintakari tsinani. ¹⁷ Iriitaki Pawa kantakaawori akakotawakaantawori antayitantakawori jiroka. Irijatzii kantakaawori ikimisantantakariri piratsi. Irootaki jantaitiri, irojatzii imonkaatatantyaari ikantakiri Pawa. ¹⁸ Ari okantakari, tima jiroka tsinani iro oiyakaawintacha antawo nampitsi. Tima ikaatzii saikantawori nampitsi, ipinkathariwintawitakari nampiyitawori pashini nampitsiiti”.

18

Japathakiroryaitakiro Babilonia

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noŃaatzii iyyaawiinkapaaki pashini maninkari. Otz-imimotziri irirori owanaa ishintsinka, oiyiki jowaniinkawo. Joorintapaakiro kipatsi. ² Ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawo nampitsi Babilonia. Apa inampiyitawo iroŃaaka nashiwaiyitachari piyari janta, tii ishiniitiri ishitowi janta. Ari ikimithagaitakiri iijatzii nashiwaiyitachari tsmiri ipinkaitziri owapiintakariri kaminkari. ³ Tima atziriiti ikaatzii saikantawitakawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani, ajyagantapirowaiwitaka, jiyompariwiwitaantakari atziriiti saikayitatsiri pashiniki nampitsi. Ikaimashiritakiri atziriiti jowakotaiyaari ikantayiwita iriroriiti, apa ikowapiroyitziro ajyagawontsi, inintashiminthawaitari iijatzii. Iro opoŃantari iŃaayitakiro tii ikinataari Pawa, ikimiwaitakawo okanta tsinani mayimpiro. Irootaki oiyantakawori ishinkitayiyaaawomi ajyagawontsi, iro jantayitantakawori kimitawori mayimpiritaantsi”. ⁴ IpoŃa

* **17:5** Tzimayitatsi kantatsiri jiroka “Babilonia”, irootaki nampitsi Roma. Tima iro iŃaaniyitakiri imananiikiini pairani kimisantzinkariiti, ikinkithakatziro jiroka Roma, ikantzi: “Babilonia”. Paminiro iijatzii janta **1 P. 5.13.** † **17:9** Tzimayitatsi iijatziri nampitsi Roma, ikantaitziri: “Roma, inampitsi ⁷ pinkathariiti”. Ikantaitzi iijatzii: “Roma, onampitawo ⁷ otzishi”. ‡ **17:15** Ikantakoitziri jaka atziriiti “piyoyitainchari tsikarikapaini”, irijatzii ikantaitatsiri nampiyitawori tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzii kimaŃaanitawakaachari tsikarikapaini.

nokimaki japiitanakiro jiŃaawaitanai inkitijatz, ikantzi: “Ayyininká, iiro pitsipatari saikantawori nampitsi ojyakaawintakari tsinani, pitsipataarikari jowasankitaayitairi.⁵ Tima Pawa, ikinkishiritziro iyaaripironka ikaatzi tsipatakariri, kimiwaitaka ontzina-gaaytaami iyaaripironka inkitiki, ari opiyotakari.⁶ Pimpiyakowintaiyaari, papiipiintiri powasankitairi. Tima okaatzi ojyakaawintachari omiritaakaarikari tsinani shinkintantsiri, poipiyinro iroori, tontaaki pinkantakari oyapiyanka.⁷ Aminaashwaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkathawo, iiro iŃaitana nashironkaawaitya nonkimitaakotyawo kamatsiri oimi’. Tima ojyiki okantakaapirowaiwintakawo owaniinkatani, aakowintakawo omayimpirowaitaki. Irootaki oŃaaytaawori iroŃaaka onkimaatsipiro-taiya.⁸ Irootaki omapokantaiyaari jowasankitagairo apaaniki kitijyiri, ari omantsiyatiki, onkimaatsiwaitaiya, ojyiki ontajyaaniintawaitai, ompoŃa intagaitairo. Iriitaki mataironi Awinkathariti Pawa jowasankitagairo. Tima otzimimotziri irirori ishintsinka.

⁹ Aririka iŃaayitakiro oyachaarinka ontagaiya nampitsi ojyakaawintakari tsinani, owanaa jowashiritakotyawo, jiraakowaityaawo pinkathariiti, tima iri tsipayitakariri saikantakawori jantayitakiro okaatzi ojyayitawori mayimpiritaantsi.¹⁰ Intaina inkatziyaki iriroriiti inthaawantaiyaawo jowasankitaitakiri, inkantaiyini: ‘jikantamachiitziro nampitawori Babilonia-ki!’ Iroopirowaiwitaka nampitsi. ¿Okatzimatakima jowasankitaitakimi? Tikiraatya ishirinkapirotaajitzi ooryaatsiri.

¹¹ Ari inkimitatyaari ikaatzi jiyomparitapiintakari, owanaa jowashiriniintakotyaa, jiraakowaityaari, tima tikaatsi jiyomparitaiyaari.¹² Tima iri jiyompariitapiintakari ir-oro-ti, iiriikiti, poriyaaari imapini, nashiwaiyitachari kithaarinti, kitamaamawori, pitzirishimawotatsiri, kityonkamawopirotsiri, karinthamawotatsiri. Tzimayiwitacha ojyawori santari. Tzimayiwitacha jiwitsikani ipothoyitakiri kamiithaini, chiitsi, in-chakota pinayitachari, ashiro, mapi.¹³ Tzimayiwitacha mitaki, tzimayiwitacha nashiwaitachari kasankaari, tzimayiwitacha imiriitari, tzimayiwitacha owaaki inchato kimitariri yiinantsi, tzimayiwitacha opani jowayitari, tzimayiwitacha i-vaca-ti, jojiyati, imorani ishiyakomintotari, tzimayiwitacha jompiratanipaini iijatz. ¹⁴ Ari othonkapaakari cho-choki pinintapiintsitakari. Tii otzimayitai ajyaagawo pikowapiintakiri, ari okaatapaaki owaniinkata.

¹⁵ Intaina jaminakotairo jiyomparitapiintari, thaawa inkantya iiro itsipataayitziro jowasankitagaitakiri. Antawoiti jiraakotyaaari jowashiritakotanatyaari.¹⁶ Inkantaiyini: ‘jikantamachiitziro nampitawori janta! Iroopirowaiwitaka nampitsi. Tzimayiwitacha ojyiki iroopirori kitamaamawori imanthaki, pitzirishimawotatsiri, iijatz kityonkapiromawotatsiri. Tzimayiwitacha ojyiki ir-oro-ti, imapini poriyaaayitatsiri.¹⁷ Apa ishirinkani-intanaka kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro antawo ajyaagawo’. Ari ikimitakari saikayitaintsiri jamaatakomintoki, intaina ikatziyayitaka jaminakotziri tsika ikanta japiroitakiri. Ari ipiyotaiyakani ikaatzi antakoyitziro jamaatakominto, itsipayitakari ikaatzi otitantawori.¹⁸ Ikanta jiŃaakiro oyachaarinka nampitsi otagama, owanaa jiraakotakawo, ikantayitzi: ‘Tikaatsi pashini nampitsi kimitaiyaawoni jiroka iroopirowita’.¹⁹ Antawoiti jowashiriniintaka, ikantaiyakini: ‘Ikantamachiitziro ikaatzi nampitakawori janta. Tima ajyaagantayiwitakai aakaiti aayitapiintakiro ajyaagawontsi amaatakomintoki. Tima apa ishirinkapainta kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro’.²⁰ Irooma iirokaiti inkitijatz, oitishiritaariiti, otyaantapiroriiti, kamantantaniriiti, ontzimatyii pinkimoshiriyiti, tima ikamantsitayitakai Pawa iro jowasankitaantakariri saikantawori antawo nampitsi, ipiyakowintayitziimini iirokaiti”.

²¹ Ikanta apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaaki antawo mapi, jookakiro inkaariki, ikantzi: “Nokimitaakiro nookakiro antawo mapi, ari nonkimitaakiro iijatz antawo nampitsi Babilonia. Ari ompiyaari, iiro jiŃaitairo.²² Iiro ikimaitaimi pimpampithai, onkamiŃainkati piwiyompiminto, pisonkari, iijatz pityoori. Iiro jiŃaitaimi pikaatz pi-witsikayitziro tsikarika oiyitari. Iiro ikimaitairo ompoimati pitoonkaminto.²³ Iiro jiŃaitairi imporikai pootaminto. Iiro jiŃaitaimi paawakaiya. Ari okaatapaaki maawoni jiroka, tima ojyiki poitzipinashiriyitakiri pashinijatz atziriti, kimiwaitaka pinkisaminthatatyirimi. Tima antawoiti ishintsiwitaka ikaatzi yomparitapiintakamiri.²⁴ Iriitaki owatsinawaitakiriri pashinijatzitzi, ikapathainkatakaawaitakiri Kamantantaniriiti. Ari ikantakiri maawoni oitishiritaari”.

19

Ithaamintaita inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, nokimatzi kamiŃainkatanaintsiri inkitiki ikaimaiyini, ikantzi: ¡Iijow! Iriitajaantaki Pawa owawijaakoyitairi. Otzimimotziri jowaniinkawo, iijatz ishintsinka.

2 maawoni ikowiri jantiri irirori, tampatzika okantayitaka.

Tyaaryoori inatzi.

Tima jowasankitaakiro mayimpiro owaaripirotakiriri kipatsijatziiti.

Ipiyakowintaari ikaatzi jowamaitakiri jompiratani.

³ Irojatzji japiipiintaayirini, ikantzi:

¡Iijow! Onkatziyainkatawiiti oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 Antaripiroiti, itsipatakari 4 inkitiwiriiti, jotzirowaiyanakani, tima ipinkathatanakiziiiri Pawa isaikaki irirori saikamintotsiki, ikantayini:

¡Ari onkantaari! ¡Iijow!

⁵ Tzimatsi ñaawaitanaintsiri saikamintotsiki, ikantaitzi:

maawoni jompirayaatari Pawa, pinthaamintayaari.

Pimpinkathatairi maawoni, pitantyaawo tsinampashiririiti iijatzji iriipiroriiti, maawoni.

⁶ Ipoña nokimaki kamiñainkatapaintsiri, iriwaitaki ipiyotaiyani atziriiti, iroowaitaki oparyinkatzji jiña, iroowaitaki iijatzji ookathawontsi. Ikantaitzi:

¡Iijow! Aritaki pinkathariwintantai Pawa, iri Apinkatharitsitaari Shintsipirori.

⁷ Thami ankimoshiriwintiri, thami ampinkathatiri, tima irootaintsi jomoshirinkiri jaawakaiya Oijya. Aritaki witsikaka iinatyaari.

⁸ Kitamaa okantaka ithaari, tii okipatsiwaitzi, poriryaa okantaka. Ojyakaawintachari “iinatyaaari”, iriyyitaki oitshiritaari. Ojyakaawintachari “tii okipatsiwaitzi iithaari”, iro kamiithari jantayitakiri jirikaiti.

Jatyootaitiri jaawakaiya Oijya

⁹ Ipoña ipokashitapaakina inkitiijatzji, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Owanaa inkimoshiritai ikaimayitakiri jatyootairi jaawakaiya Oijya”. Ipoña ikantakina iijatzji: “Jiroka, iñaanapiro inatzi Pawa”. ¹⁰ Ari notzirowanaka nopinkathatanakiri maninkari, ipoña ikantana: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaatayini jompiratai Oijya, ari nojyimi iiroka, ari nojyakari iijatzji ikaatzi oisokiroyitakawori ikinkithatapaintziri Jesús. Aña iri pimpinkathatayaanti Pawa. Tima okaatzi ikinkithatapaintziri Jesús, irootajaantaki yoshiritakaariri Kamantantaniriiti”.

Tyaakaakariri kitamaari mora

¹¹ Ipoña noñaaki ashitaryaanaka inkiti. Tzimatsi janta kitamaari mora. Itzimi tyaakaakariri, iriitaki jiiitatziri “Oisokirotaniri”, jiiitatziri iijatzji “Tyaaryoori”. Aririka jowasankitaanti, tampatzika okanta. Ari okimitari iijatzji aririka jowayiriantzi. ¹² Irooma irooki iriwaitaki paampari. Amathaiprowaita ikantaka. Josankinatakawo wairontsi kaari jiyotakoitzi apa jiyotziro irirori. ¹³ Ikithaatakotakawo othakakiri iraantsi. Iri jiiitatziri iijatzji “IŊAANI PAWA”. ¹⁴ Tzimatsi inkitikinta jowayiriti. Kitamaathaitaki okantaka iijatzji iithaari, tii onkipatsiwaiti. Iriitaki oyaatakiriri tyaakaakariri iijatzji kitamaari imorani. ¹⁵ Ari oshitowanakiri ipaantiki kimitakawori othoyimpimintzi osataamintotsi, irootaki jompojantayitaiyaariri iisaniintani. Iri ompiratantaiyaarini jashirokotziti. Iri-jatzji witsikakiniriri ojyakawori jimiritaitari jiiitatziri “Imashirinka Pawa Shintsipirori”. ¹⁶ Josankinatakawo wairontsi iithaariki, iijatzji iporiki. Jiroka wairontsi: PINKATHARI-WINTZIRIRI PINKATHARIITI. OMPIRATARIRI OMPIRATANIRIITI.

¹⁷ Ipoña noñaaki pashini maninkari ikatziyantakari ooryaatsiri, ikaimapaakiri maawoni tsimiriiti aayitatsiri, ikantziri: “Pimpoki papatotya, poyaawo onkaati impayitimiri Pawa. ¹⁸ Tima powayitayari atziriwatha: iwatha pinkathariiti, iwatha ijiwari owayiriiti, iwatha ñaapiroriiti, iwatha tyaakaapiintariri imorani. Ari powantyaawo iijatzji iwatha imoraniiti. Tii apa powaiyaari jirikaiti, aña powayitaiyaari iijatzji iwatha maawoni: ompirataari, ompirataniri, antaripiroriiti, oryaanipaini, maawoni”. ¹⁹ Ipoña noñaakiri kowiinkari piratsi, noñaakiri iijatzji kipatsijatzi pinkathariiti itsipayitakari jowayiriti. Ari ipiyotaiyakani inkini jowayiririri jirika tyaakaakariri kitamaari imorani itsipayitakari iijatzji jowayiriti. ²⁰ Tzimatsi iita oirikawakiriri kowiinkari piratsi. Ari ikimitaakiri thiiyinkari kamantantaniri itsipatapiintakari itasonkawintantzi. Ari okanta jamatawitantakariri kintakoyitakawori iwairo piratsi, ikaatzi pinkathayitakirori jojyakaawo. Jirika piratsi ipoña thiiyinkari kamantantaniri, jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari, tsika okitiryainkataki shitziwawo oyachaarinka. ²¹ Jowamaayitakiri maawoni kimisan-tanakiriri, jowathaitantakari shitowapaintsiri ipaantiki tyaakaakariri kitamaari mora. Kimaniintapirowaitaka tsimiripaini.

¹ Ipoña noñaaki jayiitapaaki pashini maninkari. Joirikakiro jashitaryaantyaawori oomona inthomaintapirotatsiri. Joirikaki iijatzi antawoiti ashirotha. ² Jaakiri noonki, maanki tzimitainchari pairani. Iriitaki Kamaari, Satanás. Joojotakiri onkaati 1000 osarinti. ³ Jotsioryaakiri omoonakiki inthomaintapirotatsiri. Jojyipitakotakiri, jiwichaakotakiri onkanta yiro jamatawitapaari atziriiiti, irojatzii imonkaatatantayari onkaati 1000 osarinti. Aririka onthonkapaatya jiroka, ari joojoryaakotapaintiri kapichiini.

⁴ Ipoña noñaaki ojyiki saikamintotsi tsika isaikayitai inkaati pinkathariwintantatsini. Ari noñaakiro ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ikimisantairo ifaani Pawa, ikinkithatapaaintziri Jesús. Jirikaiti, tii ipinkathatziri kowiinkari piratsi, tii ipinkathatziro jowyakaawo iijatzi. Tii ikintakotamakotawo iriroriiti iwairo piratsi, iijatzi jakoki. Iriiyitaki piriintaachari, ipinkathariwintantayitai itsipataari Cristo okaatzi 1000 osarinti. ⁵ Iriima pashini ikaatzi kamayitaintsiri, tii jañaayitai irirori, irojatzii imonkaatatapaakari 1000 osarinti. Irootaki jiiitatziri “Itawori Añaagaantsi”. ⁶ Kimoshiri inkantayia inkaati piriintaachani jiiitakiri “Itawori Añaagaantsi”. Tima tasorintsishiriri jinayitaki. Iiro japiitziro inkamayitai. Aña kañaaniri inkantayia, iri kimitaiyaarini Ompiratatsirintai jantawaitainiri Pawa, jantawaitainiri iijatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariwintantai okaatzi 1000 osarinti.

⁷ Aririka imonkaatapaaatya 1000 osarinti, ari jomishitowaitapaintiri Satanás jashitakotakiri. ⁸ Aririka ishitowanaki, jipapaiyaawo jamatawitapairi maawoni atziri tsikarika inampiyitawo. Jiroka nampitsiiti jiiitakiro “Gog”, pashini “Magog”. Japatotairi maawoni inkini jowayiritakaiyaari. Intzimapiroti ojyiki atziri, iroowaitaki okanta ojyikwizi impaniki jiñaathapiyaaki. ⁹ Jiyaataiyakini tsika owintinipathatzi, jotzikapaakiri oitshiritaariiti tsika ipoyitaiyakani iriroriiti. Ari okaatzi jotzikapaakiro iijatzi jiiitatziri “Itakopirotaawo Nampitsi”. Omapokashitanaka oparyaapaaki paampari, apirotakiri maawoni. ¹⁰ Ari jookaitakiri Kamaari janta opaampaporinthaataki inkaari, kitiyayinka okantaka shitziwawo oyachaarinka. Tima ari jooksitaitakari irirori kowiinkari piratsi, itsipataitakiri thuiyinkari kamantantani. Ari inkantaitayiro inkimaatsiwaitayia.

Jaminakoitantai kitamaariki saikamintotsi

¹¹ Ipoña noñaaki antawoiti kitamaari saikamintotsi. Tzimatsi saikantakawori, iriitaki matakirori japirotairo inkiti iijatzi kipatsi. ¹² Ari ikatziyiyakani kamayitaintsiri janta kitamaariki saikamintotsi, jitakari itsipayitaari antariiti iijatzi iryaaniiti, maawoni. Ari japinairyaanakiro osankinarinti, japinairyaanakiro iijatzi pashini tsika josankinatakoyita añaayitaatsini. Jaminakoyitairi atziri tsikarika oiyita jantakiri okaatzi josankinatakotakiriri. ¹³ Iijatzi ikaatzi piinkayitaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyitakari iriroriiti. Ikaatzi kamayitaintsiri, ari isaikitsitari iijatzi janta, okimiwaitakawo atziriatyimi “Kaamanitaantsi”, ompakagairi ompirawaiwitakari. Ari ikaatzi jaminakoitairi iriroriiti jantayitakiri. ¹⁴ Ari jookaitakiro “Kaamanitaantsi” opaampaporinthaataki inkaari ontagaiya. Jiroka opaampaporinthaataki inkaari, iro jiiitakiri “Apititanaintsiri Kaamanitaantsi”. ¹⁵ Ipoña jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari maawoni kaari osankinatakotachani jañaayitai.

21

Owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi

¹ Ipoña noñaaki owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi. Tima aritaki apirotaka paijatori inkiti, iijatzi paijatori kipatsi. Tii jiñaitairo inkaari. ² Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki inkitiki apaani nampitsi tasorintsitatsiri, jiiitatziri “Owakiraari Jerusalén”. Iri Pawa owayiitakaantakirori. Owaniinkakitaka, iroowaitaki apaani tsinani owaniinkatashitari oimityaari. ³ Ari jiñaawaitaitanaki shintsiini saikamintotsiki, ikantatzi: “¡Pamini! Ari osaikimotairi kipatsijatziiiti jiroka tasorintsithaanti tsika inampitawo Pawa. Ari itsipatajaantaari Pawa tsika isaikayitzi ijyininkataari. ⁴ Tima Pawa ojyiyookipirotaarini, inkimoshiritakayitairi. Iiro ikamaniyitai, tikaatsi onkatsitzimowaita, tikaatsi iragaachani, tikaatsi kimaatsiwaitaachani. Tima ari okaatapaaki maawoni jiroka”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki saikaintsiri saikamintotsiki, ikantzi: “Nowakiraatakagairo maawoni”. Ikantanaki iijatzi: “Posankinatiro jiroka, tima tyaaryoori ñaantsi inatzi, ari okantaitatyaani”. ⁶ Ari ikantana: “¡Ari iwiyaapaaka! Naakataki ojyawori itawori osankinarinti. Naaka ojyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itakaantanakawori. Naakataki thonkaironi. Tzimatsirika miritatsiri, ari nomiritakaiyaari jiña tsika otzimi añaakaantatsiri. Impashiitaiyaari, tii opinawontsitzii. ⁷ Irootaki nokajyaakaakiniriri kitishiritaniriiti. Naaka Pawa ipinkathayitai. Iriitaki nonkimitakaantairi notomiiti. ⁸ Iro kantzimaitacha iiro notomitaari thaawinkariiti, kisoshiriri, kisiinintaniri, tsitokantaniri,

mayimpiri, matsitaniri, pinkathatakiriri ojyakaawontsi, thiiyinkariiti. Aña iri taayi-taachani opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainkataintsiri oyachaarinka. Iro apiti-tanaintsini inkamayitai”.

Owakiraari Jerusalén

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, ipokashitapaakina apaani maninkari owasankitaantaniri oirikakirori iwamokoti. Ikantapaakina: “Pimpoki, noñaayimiro ojyakaawintari tsinani iintyaari Oijya”. ¹⁰ Jaashirinkatanakina tonkaari otzishiki. Joñaagakinawo nampitsi tasorintsatsiri jiiitaitziri Jerusalén, jowayiiitairi Pawa opoñagaawo inkitiki. ¹¹ Janta nampitsiki, ari jiñaitairo jowaniinkawo Pawa, shipakiryaawaitaki, iroowaitaki okanta mapiki porikat-siri, pinapirotachari.* ¹² Antawo okantaka otantonampi. Tzimatsi 12 ityaapiintaitzi. Tzimatsi 12 maninkariiti aamaakowintayitawori ityaapiintaitzi. Ari josankinaitakiro iwairo itomiiti Israel-ni. ¹³ Okaatzu mawa ityaapiintaitzi montitakariri ishitowapiintzi ooryaatsiri. Iijatzu ityaapiintzi ooryaatsiri, okaatzu mawa. Katonkanta, okaatzu mawa. Kirinkanta, okaatzu mawa. ¹⁴ Tzimatsi okaatzu 12 antawoiti mapi otzitakirori otantonampi. Ari osankinayitakari 12 iwairopaini Otyaantapiroriiti.

¹⁵ Jirika ñaanatakinari, joirikaki imonkaamintoshithaki jiwitsikaitziri oro, iro jimonkaantanyaawori otantonampi, iijatzu ityaapiintaitzi. ¹⁶ Ari jimonkaanampitawakaa jiroka nampitsi, tii anaawakaa. Ikanta jirika, jitanakawo jimonkaanampitakiro, okaatzu 2200 kilómetro osanthanka, iijatzu okaataki ojinokitzi.† ¹⁷ Ipoña jimonkaatakiro iijatzu otantonampi, okaatzu otontatzi 144 jimonkaantakawo ikonaki. Iro jimonkaantakari jirika maninkari kimitawori ikonaki atziri jimonkaantapiintakari irirori. ¹⁸ Jiroka otantonampi, ojyawaitakawo mapi porikaki okantaka. Jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori nampitsi, porikaki okantaka.‡ ¹⁹ Itzinkamiitantakawori otantonampi, jaayitaki porikakiyitatsiri mapiki, pinapiroyitachari. Jiroka owairopaini mapiki jaayitakari: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹ Okaataki 12 ityaapiintayitzi, iro jaayitaki antawopirori kitamaari mapi, iro jimokakiri jiwitsikantakawori. maawoni aatsiti nampitsi, jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori, porikaki okantaka.§

²² Tii otzimapai janta tasorintsipanko. Tima iro inampi Awinkathariti Pawa Shintsipirori itsipataari Oijya. Iriiyitajaantaki poyaataiyyaawoni tasorintsipanko janta. ²³ Tii ikowajaanta ooryaatsiri, iijatzu kashiri. Tima jowaniinkawo Pawa kitijiyiinkatakaironi. Iri Oijya kimitaiyyaawoni ootamintotsi. ²⁴ Iriitaki kitijiyitakaironi janiiyitai atziriiti janta. Pinkathariiti tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, kamiithaini isaikayitai janta ipinkathatairi Pawa. ²⁵ Iro otsiniritapai, aña okantaitatyaani onkitiiyitapai. Iiro ashitanitaa nampitsi janta. ²⁶ Ikaatzu tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, ipinkathayitairi, kamiitha isaikayitai ipinkathatairi Pawa. ²⁷ Iiro itzimai kaaripirotopaatsini, iiro jiñaitairi antayitaironi ipinkaitziri, iiro itzimapai iijatzu thiiyapaachani. Apa inampitaiyyaawo josankinatakotakiri Oijya jañaayitai janta.

22

¹ Ipoña joñaagakinawo jiñaa kañaanitakaantatsiri. Kitijyaaniki okantaka. Iro shi-towaatatsiri isaikamintoki Pawa itsipatakari Oijya,* ² irootaki shiyaatainchari niyankiniki aatsi. Omontiithapiyaatakawo ojyookantakawo chochoki kañaanitakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithokitapai osarintsiki. Oshinchaantapai oshi. ³ Iiro otzimapai owasankitagaantsi janta. Ari osaikapairi isaikaminto Pawa, iijatzu jashi Oijya. Inkantaitatyaani jantawaitapainiri jompiratani. ⁴ Ari iñaapooyitairi Pawa. Inkintakotamakotaiyyaawo atziriiti iwairo Pawa. ⁵ Iiro otsiniritapai janta. Iiro itzimapai ooryaatsiri. Tima iri kitijiyiinkataatsini Awinkathariti Pawa. Ari ikantaitatyi iro impinkathariwintantapai atziriiti janta.

Irootaintsi impiyi Cristo

⁶ Ipoña ikantanakina maninkari: “Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, kantatsi ankimisan-tiro”. Tima ikimitaakiri pairani Awinkathariti Pawa jiyotakaayitakiri Kamantantaniriiti, ari ikimitaakinari iijatzu naaka, jotyaaantakinari imaninkariiti joñaagayitakinawo jiroka, iro jiyoitantaiyyaari jompirataniiti irootaintsi awijayiti oiyyitayari paata.

* **21:11** Kantakotachari jaka “porikatsiri”, iro jiiitaitziri iijatzu “jaspe”. † **21:16** Kantakotachari jaka “2200 kilómetro” iro ikantaitziri iijatzu “12000 estadio”. ‡ **21:18** Kantakotachari jaka “porikaki”, okimitakawo okanta botella, iijatzu vidrio. § **21:21** Kantakotachari jaka “kitamaari mapi” irojatzu jiiitaitziri “perla”. * **22:1** Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzu cristal.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Irootaintsi nompíyi. Kimoshiri inkantaiya kimisan-takironi ikamantantaitakiri jaka osankinarintsiki”.

⁸ Naakataki Juan osankinatzirori jiroka. Naaka ñaajaantakirori maawoni, naaka kima-jaantakirori iijatzi. Ari notzirowawitanaka nompinkathatiri maninkari oñaagakinawori maawoni jiroka. ⁹ Ikantanakina irirori: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaatayini jom-piratai Pawa, ari noyjimi iiroka, ari nojyari Kamantantaniiriiti piyitziiri ‘iyikiiti’, nojyakari iijatzi inkaati kimsantaironi osankinayitainchari jaka. Aña iri pipinkathatajaantai Pawa”.

¹⁰ Ipoña ikantanakina iijatzi: “Okaatzi posankinatakotakiri awijayitsini paata, iiro ponsirikakotziro, tima irootaintsi ññaitiro awijatsini. ¹¹ ¡Inkaaripiroshiritawiiti kaaripiroshir-itaintsiri iroñaaka! ¡Inkamaaripiroshiritawiiti kamaarishiritaintsiri iroñaaka! ¡Inkami-ithapirowaitai antakirori kamiithari iroñaaka! ¡Inkitishiriprowaitai kitishiritaintsiri iroñaaka!

¹² ¡Irootaintsi nompíyi! Irootaintsi nompinairi atziiriiti okaatzi jantawintakiri apa-nipaini. ¹³ Naaka ojjawori itawori osankinarintsiki, Naaka ojjawori iwiyaantawori iijatziki. Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawoni. Naakataki itakaantanakawori, Naakataki thonkaironi”.

¹⁴ Kimoshiri inkantaiya kiwayitaironi iithaari, inkini ishinyiitainiri chochoki añaakaantatsiri, inkini intyaayitai ityaapiintaitzi nampitsiki. ¹⁵ Iiro ityaayitai kimitakoyitariri otsitsi, kisaminthatantaniri, antapiintakirori kamaawotatsiri, tsitokantaniri, pinkathatakiriri ojyakaawontsi, amitapiintakawori ithiiyanita.

¹⁶ “Naakataki Jesús, otyaantakiri maninkari inkamantimiro jirokapaini, inkini powaw-ijayiniri iiroka apatowintapiintakariri Pawa tsikarikapaini. Naaka charinitariri David-ni. Naakataki jiitaitzi ‘Impokiro Oñaaminki’”.

¹⁷ Ikantzi Tasorintsinkantsi: “Pimpokiita”. Ari okantsitari iijatzi kimitakawori tsinani iinataityaari. Inkaati kimayitaironi jiroka, inkantayitai: “Pimpokiita”. Impokayiti-ta miriyitatsiri. ¡Itzimirika kowanaintsiri imirityaawo jiña añaakaantaniri, jirawaiti, tii opinanita!

¹⁸ Tzimatsi nonkamantiriri inkaati kimaironi jiroka tsika osankinatakoyitaka awi-jayitatsini paata: Tzimatsirika owanaawaitakironi okaatzi osankinatainchari jaka, ari jowanagainiri Pawa inkimaatsitaiyaawo irirori okaatzi kinkithatakotainchari osanki-narintsiki. ¹⁹ Tzimatsirika thañaapithatantyaawoni okaatzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyaaari paata Pawa irirori iiro ishinitainiri chochoki añaakaantatsiri. Iiro ityagai nampitsiki ikinkithatakotaitakiri jaka.

²⁰ Jirika kinkithatakaantakirori maawoni jiroka, ikantzi: “Irootaintsi nompíyi”. Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiyi”. ²¹ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.